

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİ

6. SINIF
ÖĞRETİM PROGRAMI ve KILAVUZU

ANKARA - 2006

Georg-Eckert-Institut BS78

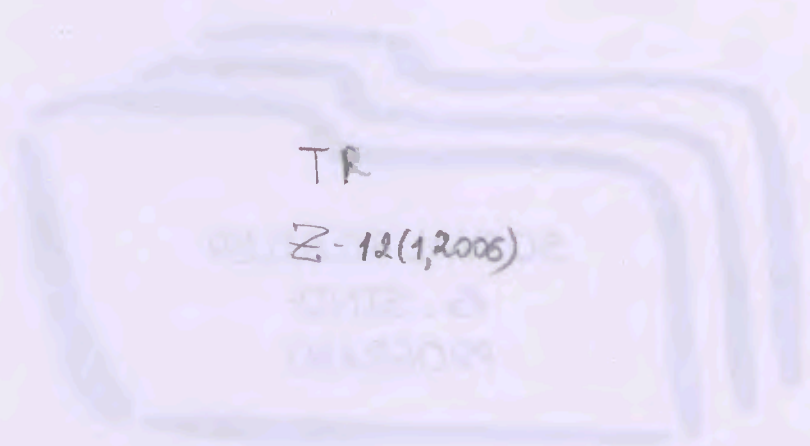
1 170 590 6

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI

Devlet Kitapları Müdürlüğü – Ankara 2006

MILLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
TALİM VE TERBİYE KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Georg-Eckert-Institut -
Leibniz-Institut für internationale
Schulbuchforschung
- BIBLIOTHEK -

2014 | 2333

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER 6-7. SINIF ÖĞRETİM PROGRAMINDA GÖREV ALANLAR

İlköğretim 6-7. sınıflar Sosyal Bilgiler programında alan eğitimcileri

Prof. Dr. Mustafa SAFRAN,

Yrd. Doç. Dr. Bahri ATA,

Dr. Hüseyin KÖKSAL;

ÖĞRETMENLER:

Dr. Sevim CAN,

Hasan IŞIK,

İrfan PURTUL,

Kezban KAYA,

Mustafa GÖKÇE,

Nazan ÖZÜR,

Suat KARDAŞ,

Şerafettin ARIDİL,

Program geliştirme uzmanı Berna SERDAR,

Ölçme değerlendirme uzmanı Seher ULUTAŞ;

İÇİNDEKİLER	SAYFA
1. GİRİŞ	5
1.1. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları	5
1.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Genel Amaçları	6
1.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Öğretim Uygulanması ile İlgili Açıklamalar	7
1.4. Sosyal Bilgiler Öğrenme Alanları Üniteleri ve Süreleri (6. Sınıflar)	10
1.5. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Kuşbakışı Çizelgesi	11
1.6. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kullanılan Semboller	12
1.7. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 6. Sınıf	15
1.8. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 6.Sınıf Kazanımları İle Eşleşen Atatürkçülük Konuları	22
1.9. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 6. Sınıf Kazanımları İle Eşleşen Ara Disiplin Alan Kazanımları Tablosu	25
2. AÇIKLAMALAR	27
2.1. Programın Vizyonu	27
2.2. Programın Temel Yaklaşımı	27
2.3. Programın Temel Öğeleri	29
2.3.1. Beceriler	29
2.3.2. Kavramlar	47
2.3.3. Değerler	56
2.3.4. Öğrenme Alanları	65
2.4. Öğrenme - Öğretme Süreçleri ve Öğretmenin Rolü	69
2.5. Ölçme ve Değerlendirme	75
3. SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖRNEK ETKİNLİKLERİ (6. SINIF)	113
3.1. Ünite-1: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENİYORUM	115
3.2. Ünite-2: YERYÜZÜNDE YAŞAM	133
3.3. Ünite-3: İPEK YOLUNDA TÜRKLER	187
3.4. Ünite-4: ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI	245
3.5. Ünite-5: ÜLKEMİZ VE DÜNYA	287
3.6. Ünite-6: DEMOKRASİNİN SERÜVENİ	316
3.7. Ünite-7: ELEKTRONİK YÜZYIL	339
4. KAYNAKÇA	358
5. SÖZLÜK	365

1.GİRİŞ

1.1. TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları:

I. Genel Amaçlar

Madde 2.

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı; kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

1.2. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMININ GENEL AMAÇLARI

1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
3. Atatürk İlke ve İnkılaplarının, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; lâik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
9. Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlâkı gözetir.
13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.
14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşleri ileri sürer.
15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, lâiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
16. Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.
17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir.

1.3. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

İlköğretim okulu sosyal bilgiler öğretim programı 6. ve 7. sınıflarda haftada üçer ders saati olmak üzere 108 saatlik bir ders süresi öngörülerek hazırlanmıştır. İnsan hakları ve vatandaşlık dersi pek çok ülkede olduğu gibi ilköğretim 1. sınıftan itibaren bir ara disiplin olarak ele alınmış, derslerin kazanımları ile insan hakları ve vatandaşlık programının kazanımları ilişkilendirilmiş, insan hakları ve vatandaşlık programına duyarlı bir ilköğretim programı hazırlanmıştır.

Bu dersin eğitim ve öğretiminde;

1. Etkili ve sorumlu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmek amacıyla tasarlanmış sosyal bilgiler dersi ile öğrenci 4. sınıftan itibaren karşılaşmaktadır. Sosyal Bilgiler öğretmeni, 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler programını inceleyerek, öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve kavram boyutlarında hazır bulunuşluk düzeyini dikkate almalıdır. Sarmal yaklaşım doğrultusunda, devamlılık ve aşamalık açısından; 6. ve 7. sınıflardaki öğrenme alanları, beceriler, değerler ve kavramların 4. ve 5. sınıftakilerle ilişkileri göz ardı edilmemelidir.
2. Sosyal bilgiler ünitelerinde; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ve insan hakları ve vatandaşlık bilgisi konuları toplulaştırılmış olarak ele alınmaktadır. Öğretmen de konuları tarih ünitesi, coğrafya ünitesi, insan hakları ve vatandaşlık ünitesi diye ayrı ayrı değil, çok yönlü olarak işlemelidir. Örneğin, Türkiye'nin coğrafi bölgeleri ele alınırken, Millî Mücadele yıllarında bu bölgedeki faaliyetlere yer verilerek, coğrafya, tarih, insan hakları ve vatandaşlık konuları ilişkilendirilerek, milli bilinç, insan hakları ve tarih duyarlılığı oluşturulmaya çalışılmalıdır. Benzer şekilde edebî ürünler ve yazılı materyallerden (efsaneler, destanlar, masallar, atasözleri, halk hikayeleri, türküler ve şiirler vb.) yararlanılarak, sosyal bilgiler, Türkçe dersleriyle kaynaştırılmalı, öğrencilere vatan sevgisi kazandırılmalıdır.
3. Sosyal Bilgiler Programında, belirlenmiş kazanımlara yönelik konu sıralaması yapılmamıştır. Programda kazanımların öngördüğü bir içerik sınırlaması söz konusudur. Öğretmen kazanımları gerçekleştirme koşuluyla; çevre özelliklerini, öğrenci grubunun ilgilerini, ihtiyaçlarını, beklentilerini, hazır-bulunmuşluk düzeylerini ve dolayısıyla da ön bilgilerini dikkate alarak, Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda uygun çıkış noktaları, uyarıcı ve pekiştirici unsurlarını kullanarak çerçevesi belirlenmiş olan içeriğe bağlı oluşturacağı alt başlıklar etrafında hareket etmelidir. Çevresel etkiler ve grubun sözü edilen özellikleri açısından gerektiğinde, güncellik ilkesi gözetilmek kaydıyla ünite sürelerinde değişiklik yapılabilir.
4. Öğretmen, geçmiş, bugün ve gelecek düşünüldüğünde, bütün insan faaliyetlerini kapsayacak şekilde seçilmiş olan dokuz öğrenme alanının, birden fazla disiplini içerdiğine, "zaman, süreklilik ve değişim" öğrenme alanının, diğer sekiz öğrenme alanıyla birlikte değerlendirildiğine dikkat etmelidir. Yani bir ünite, iki öğrenme alanı içermektedir. 6. ve 7. sınıfta "gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler" öğrenme alanına yer verilmemiştir.
5. Öğretmen, "sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler" ve "yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler" anlayışlarına önem vermelidir. Öğrencilere, sosyal bilimcilerin (coğrafyacının, tarihçinin, vb.) bilimsel yöntemleri sezdirilmelidir. Öğretmen, okulun içindeki ve dışındaki olaylardan yararlanarak, öğrencileri sık sık gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla karşılaştırmalı ve karşılaştıkları sosyal problemler üzerine yansıtıcı düşüncelerini sağlamalıdır. Tarih konuları da öğrencilere bir problem olarak sunulmalıdır. Örneğin "TBMM'nin Açılışı" konusunda, "Atatürk, 1920'de kurulan yeni devletin malî kaynakları

problemini nasıl çözdü?" problemi ortaya atılabilir. Burada önce, bir devletin gelir kaynakları ile ilgili öğrencilerin görüşleri alınmalı, sonra veri ve kaynak toplamalarına yardım edilmeli, görüşleri test edilmeli ve tartışmaya teşvik edilmeli, daha sonra da öğrencilerin bir rapor yazmaları sağlanmalıdır.

6. Son yıllarda bazı eğitimciler tarafından "genişleyen çevreler" programına yönelik haklı ve yerinde eleştiriler yapılmaktadır. Günümüzde çocuklar yakın çevrelerinin çok ötesindeki olaylardan da haberdardır. Kitle iletişim araçlarının özellikle de televizyonun her eve girmesi, dünyayı çocukların evine getirmiştir. Henüz okula başlamayan çocuklar bile dünyadaki savaşların, çevre kirliliği ile ilgili sorunların artık farkındadırlar. Belgeseller sayesinde dünyanın çeşitli yörelerindeki kültürleri en ince ayrıntılarına kadar tanıma fırsatı elde etmektedirler(Akt.; Öztürk, Dilek, 2003:75). Örneğin 8-13 yaşlarındaki çocukların yakından uzağa ilkesinin tersine Çin Seddi, Piramitler, dünyanın en uzun, en kilolu, en yaşlı insanı gibi konularla ilgilendiği görülmüştür. Bu yüzden ünitelerin sıralanması "yakından uzağa" ilkesine göre yapılırken, "Küresel Bağlantılar" öğrenme alanı ile öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmıştır.
7. Üniteler işlenirken doğrudan verilecek beceriler üzerine alıştırmalar yapılmalıdır. Dokuz temel becerinin yanı sıra, öğrencilerin zaman ve kronolojiyi algılama, mekânı algılama, değişim ve sürekliliği algılama ve sosyal katılım gibi sosyal bilgiler becerilerini kazanmaları üzerinde özellikle durulmalıdır. Bu beceriler alt aşamaları ile birlikte öğretmen kılavuzunda verilmiştir. Kaynak kullanımı ve kanıt değerlendirmeye dayalı sosyal bilgiler eğitiminde öğrencilerin sebep-sonuç ilişkisi kurmaları ve kanıta dayalı akıl yürütmeleri sağlanmalı, kanıtların sınırlılıkları ve tarihin farklı yorumlarının olabileceği fark ettirilmelidir.
8. Öğretmen, öğrencilerin disiplinlere ait yapısal kavramları öğrenmelerine dikkat etmelidir. Öğrencilerin, çizdikleri kavram ve zihin haritalarından yararlanarak, kavram yanılgıları varsa, düzeltmelerine yardımcı olmalıdır.
9. Programdaki değerler, bir örnek olaydan ya da öyküden hareketle, değerleri açıklama, ahlâkî muhakeme ve değer analizi şeklinde verilmelidir.
10. Öğretmen, programda üç türlü ilişkilendirme ile karşılaşmaktadır. Bunlar, üniteler arası ilişkilendirme, dersler arası ilişkilendirme ve aradisiplinlerle ilişkilendirme. Programda üniteler arası ve dersler arası ilişkilendirme açıklamalar bölümünde yer alırken, aradisiplinlerle ilişkilendirme tabloları programın devamında yer almaktadır. Sosyal Bilgiler öğretmeni, 6. ve 7. sınıflarda sosyal bilgiler dersinde sık sık bu ilişkileri öğrencilerin kurmasına yardımcı olmalıdır. Diğer branş öğretmenleriyle toplantı yaparak planlarını oluşturmalarıdır.
11. Öğretmen, okulun bulunduğu çevreye göre programdaki etkinlik örneklerini seçmeli ya da kendisi etkinlik hazırlamalıdır. Olguları ve olayları aktarmak ya da öğrencilere ders kitaplarını ezberletmek yerine, aktif öğrenmeye dayalı etkinlikler uygulamalıdır. Yeni etkinlikler tasarlanırken, dersin 17 genel amacı, ünite kazanımları, farklı öğrenme stilleri ve zekâ türlerine sahip öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır. Öğretmen bilgi dağıtıcı rolü yerine, öğrencilerinin anlam kurmalarına yardımcı rolünü benimsemelidir. Öğrencileri düşündürücü ve açık uçlu sorularla sorgulamaya teşvik etmelidir. Öncelikle küçük veri kırıntıları ve olgu koleksiyonları yerine, öğrencilerin büyük fikirler, temalar ile karşılaşmalarına yönelik, becerileri ve değerleri geliştirici etkinlikler seçebilir. Örneğin, I. Dünya Savaşı'na, Milli Mücadele'ye ve II. Dünya Savaşı'na siyasal, ekonomik ve kültürel açılarından topluca bakılabilir. Öğretmen, önce bu savaşlara ilişkin öğrencilerin ön bilgilerini saptamalı, öğrencilerin olguları araştırmalarına dayandırdıkları bulgular yoluyla birbirinden ve ders kitaplarından öğrenebileceği bir ortam sağlamalıdır. Öğrencilerin erken yaşlardan itibaren bireysel ya da grup olarak birincil ve ikincil kaynaklar üzerinde çalışarak, kendi

anlayışlarını sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturmalarına yardımcı olmalıdır. Oluşturmacı sınıfın gerçek anlamda demokrasinin yaşandığı bir yer olduğu unutulmamalıdır. Bu şekilde öğrenciler demokratik beceri ve değerlere sahip, bilimsel düşünmeye açık, insan haklarına saygılı, işbirliği içinde çalışabilen, Cumhuriyet sevgisi ve demokrasi bilinci gelişmiş, haklarını bilen ve sorumluluk sahibi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak yetişebilir.

12. Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak, öğrencilerin tarihsel duyarlılığı geliştirilmelidir. Öğretmen, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı, Kurtuluş Savaşı'nda bir zaferin ya da Türk İnkılabı ile ilgili herhangi bir olayın yıl dönümü, Ankara'nın başkent olması gibi olayların yıl dönümlerinde Atatürk'ün kişilik özelliklerini, inkılaplarını, ilkelerini ve düşüncelerini anlatmalıdır. Öğretmen, Atatürk'ün "Türk, öğün, çalış, güven", "Ne mutlu Türküm diyene!" ve "Yurtta sulh, cihanda sulh" gibi sözlerinden hareketle, Türklerin tarihte oynadıkları rolü; askerlik, idare, hukuk, bilim, fen ve sanat alanında insanlığa hizmetlerini göstermelidir. Öğrencilerin, Türk milletine, Türk bayrağına, Türk ordusuna ve vatanına hizmet eden kişilere sevgi, saygı ve takdir duygularını geliştirmelidir. Öğrenciler, yazılı ve görsel basın tarafından güncel konuların ve haberlerin etkisi altındadır. Öğrencilerin zihinlerinin güncel meselelerle meşgul olduğu zamanlarda ve dönem başında planlanmış dersin pek verimli olmadığı durumlarda, öğretmen "güncellik ilkesinden" hareket etmeli, fırsatları değerlendirmelidir. Güncel konular, öğrencilere iş ve proje olarak verilmelidir.
13. Öğretmen, inceleme gezilerine önem vermelidir. Bu geziler pazaryerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazılara, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları) yönelik olabilir. Bu geziler, sadece eğlenceli bir gün geçirme olarak düşünülmemeli, her aşaması planlanmalı ve değerlendirilmelidir. Öğrenciler için çalışma kâğıtları hazırlanmalı ya da müzelerin çalışma kağıdı kullanılmalıdır. Öğrencilerin doğal ve tarihî çevreyi koruma bilinci edinmeleri, sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri sağlanmalıdır. Tarihî bir kişilikten söz ediliyorsa, bu kişi de okulun bulunduğu çevrede doğmuş, bulunmuş ya da ölmüş ise bu yönden değerlendirilmelidir. Bu kişinin medrese, cami, kütüphane, imaret, han, türbe, mahalle, sokak ve ev gibi herhangi bir eserde kitabesi varsa, bu kişi ve eserleri ile ilgili öğrencilere araştırma projeleri verilebilir. Öğretmen, sınıfta ya da müzede drama etkinlikleri ile geçmiş yaşantıların canlandırılması ve öğrencilerin tarihî kişilikler ile empati kurmasını sağlamalıdır. Öğrencilere verilen ödevler gerçek (otantik) hayat problemlerinden seçilmelidir. Örneğin antik bir şehirden asfalt karayolu geçirilmek isteniyor. "Siz bu şehrin neden korunması gerektiğini açıklayan dilekçe yazınız". "Ya da TRT için çalışan bir program yapımcısıyınız. Safranbolu evleri ile ilgili bir belgesel yapmanız isteniyor. Bu belgeselin senaryosunu yazınız." Bu tür etkinliklerle öğrencilerin dinleme, okuma, konuşma ve özellikle yazma becerileri geliştirilmelidir.
14. Öğretmen, öğrencileri millî, ahlâki, insanî, manevî, kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik, lâik, ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır. Ayrıca derse ilişkin konuları sevdirecek roman, tarihî roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı, şiir ve fıkra gibi edebî ürünleri okumaya teşvik etmelidir.
15. Öğretmen fotoğraflar, haritalar, filmler, CD-ROM'lar, tarih ve sosyal bilgiler benzeşim (simülasyon) programları, çoklu ortam (multimedya) ve hipermedya gibi araçlar; telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) imkânları ölçüsünde sosyal bilgiler dersinin bir parçası yapmalıdır. Gezi düzenleyemediği mekânlara, sınıf içinde internet yardımıyla, sanal alan gezileri yaptırılmalıdır.

16. Öğretmen, ünitenin yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Öğretmen, değerlendirmenin, öğrenmenin ayrılmaz bir parçası olduğunu bilmelidir. Sadece öğrenme ürününü değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir. Değerlendirmede geleneksel yöntemlerle, alternatif değerlendirme yöntemlerini birlikte kullanmalıdır. Bu değerlendirme yöntemleri ve araçları; gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme ölçekleri, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler, posterler, çoktan seçmeli, eşleştirmeli, boşluk doldurmalı, açık uçlu sorulardan oluşan testlerdir. Öğretmen, geleneksel değerlendirme araç ve yöntemlerini kullandığında öğrencilerde iraksak düşünmeye yol açan özellikle iraksak sorular sormalıdır. Bazı öğrenciler grup tartışmalarında sessizdir. Fakat çok iyi kompozisyon yazar ya da resim yapar, bazıları çok iyi sunuş yapar; fakat yazıya dökemez. Görüldüğü gibi çok değişik ölçme araçlarının kullanılması öğrencilere öğrendiğini gösterme şansı vermektedir. Öğrenciler etkinlikler çerçevesinde fotoğraf, resim, proje, poster, şarkı sözü, powerpoint sunusu, maket gibi ürünler yapabilmeli ve bunlar aileleri ve çevreleriyle paylaşmak için sergilenmelidir.

BU PROGRAMA GÖRE HAZIRLANACAK KİTAPLARIN FORMA SAYILARI AŞAĞIDA GÖSTERİLMİŞTİR:

	DERS KİTABI		ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABI		ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI	
	Kıtap Boyutu	Forma Sayısı	Kıtap Boyutu	Forma Sayısı	Kıtap Boyutu	Forma Sayısı
6. SINIF	19,5 x 27,5	11-14	19,5 x 27,5	7-9	SERBEST	SERBEST
7. SINIF	19,5 x 27,5	11-14	19,5 x 27,5	7-9	SERBEST	SERBEST

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI 6. SINIF ÖĞRENME ALANLARI, ÜNİTELERİ, KAZANIM SAYILARI VE SÜRELERİ

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTE	KAZANIM SAYISI	SÜRE/DERS SAATİ*	ORANI (%)
BİREY VE TOPLUM	SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENİYORUM	6	12	11
İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER	YERYÜZÜNDE YAŞAM	7	15	14
KÜLTÜR VE MİRAS	İPEK YOLUNDA TÜRKLER	9	24	23
ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM	ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI	6	18	17
KÜRESEL BAĞLANTILAR	ÜLKEMİZ VE DÜNYA	5	12	11
GÜÇ, YÖNETİM VE TOPLUM	DEMOKRASİNİN SERÜVENİ	5	15	14
BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM	ELEKTRONİK YÜZYIL	5	12	10
GENEL TOPLAM		43	108	100

1.5. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMININ KUŞBAKIŞI ÇİZELGESİ

ÖĞRENME ALANI: Birbiri ile ilişkili beceri, tema ve kavramların bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi sınıflandıran bir

KAZANIM: Öğrenme süreci içerisinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yoluyla öğrencinin kazanması beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir.

AÇIKLAMALAR: Kazanımları ve etkinlikleri, üniteler ve diğer dersler arasındaki ilişkilendirmeyi; beceri, değer ve değerlendirmeyi açıklayıcı ifadeler içermektedir.

ÖĞRENME ALANI: BİREY VE TOPLUM

ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
SEMOLLER	Bu ünite sonunda öğrenciler; 1. Yakın çevresindeki bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu fark eder. 2. Olgu ve görüşü ayırt eder. 3. Olgu-kavram-genelleme zinciri oluşturur. 4. Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar. 5. Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur. 6. Sosyal bilgilerin, Türkiye Cumhuriyetinin etkin bir vatandaşı olarak gelişim katkısını fark eder. Atatürk'ün ülkemizi	“Neden Oldu?” (Güncel bir geldiği ile ilgili rapor hazırlanır.) “Olgu mu, Görüş mü?” (Metin karşılaştırma yoluyla veya aynı metinden yararlanarak hangi ifadelerin olgu hangilerinin görüş olduğu tartışılır.) (2.kazanım) “Olgudan Genellemeye” (Olgu-kavram- genelleme zinciri oluşturulur.) (3.kazanım) “Bilimsel Araştırma Yapıyorum” (Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak sosyal bilgilerde araştırma yapılır.) (4.kazanım) “Semboller” (Dergi veya gazete resimlerinden bir kolaj hazırlanarak bir kültürün özelliklerini tanımaya yönelik bazı sorulara cevap verilir.) (4.kazanım) “Ben Olsaydım” (Sosyal bir sorunun nasıl çözüleceği ile ilgili öneriler içeren sınıf panosu hazırlanır.) (5.kazanım) “Hayalimdeki Ülkem” (Hayalindeki Türkiye’yi resimli açılardan tasvir eden bir metin oluşturulur.) (6.kazanım) “Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi” (Fakülteye gidilerek)	6. sınıf DÜZEY Bu kazanım genellemeden olguya geçilebilir. (3. kazanım) [!] Dilekçe ve bilgi edinme hakkı kazanım) X İnsan Hakları ve Vatandaşlık [!] Doğrudan verilecek beceri: Bilimsel Genelleme Yapma [!] Doğrudan verilecek değer: Bilimsel Vatandaşlık Bu ünite öze değerlendirme ve değerlendirme araçları, projeler, performans değerlendirme, kavram haritası, boşluk doldurmalı testler, derecelendirme ve değerlendirme yapılabılır. ARA DİSİPLİNLERLE İLİŞKİLENDİRME DERS İÇİ İLİŞKİLENDİRME BECERİ: Öğrencilerde, öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve ÖNERİLEN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ARAÇ VE YÖNTEMLERİ
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENIYORUM	ÖRNEK ETKİNLİKLER: Bu etkinlikler size yol göstermesi için konulmuştur. Okulunuzun bulunduğu çevreye ve imkânlarınıza göre örnek etkinliklerden seçebilirsiniz. Yalnız etkinliğin özelliğine göre bir ya da iki hafta önceden gerekli hazırlık yapılmalıdır.	DEĞER: Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlakî ilke ya da inançlardır.	

1.6. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA KULLANILAN SEMBOLLER

 Sınıf-okul içi etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (yaratıcı drama, grup çalışması, zaman şeridi oluşturma, çalışma kâğıdı doldurma, görsel materyal okuma, mektup yazma, film izleme, sanal alan gezisi vb.) sınıf içinde yapılacağını gösterir.
 Okul dışı etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (sözlü tarih, grup çalışması, aile soyağacı oluşturma, günlük tutma, grafik oluşturma, proje çalışmaları vb.) tamamının veya bazı aşamalarının ev, kütüphane ve konuyla ilgili kurum ve kuruluşlarda yapılabileceğini gösterir.
 İnceleme gezisi	Bu sembol, ilgili etkinliklerin okul dışında inceleme ve araştırma gezileriyle yapılabileceğini gösterir.
 Uyarı	Bu sembol, ilgili üniteye doğrudan verilecek beceri ve değer ifadelerini, işlenecek konuların sınırlarını, kullanılması önerilen araç-gereç ve dikkat edilmesi gereken noktaları gösterir.
X Ders içi ilişkilendirme	Bu sembol, ilgili üniteyle ilişkilendirilebilecek diğer sosyal bilgiler ünitelerinin adını, ilgili kazanımlarını ve konularını gösterir.
 Diğer derslerle ilişkilendirme	Bu sembol, ilgili üniteyle işbirliği yapılabilecek diğer derslerin adını gösterir.
 Ölçme ve Değerlendirme	Bu sembol, eğitim öğretim sürecinde yapılabilecek değerlendirme etkinliklerini göstermektedir. Burada yazılan değerlendirme etkinliği bir öneridir. Siz kılavuzda yer alan etkinliklerden öğrencilerin performansını en iyi ölçebileceğinizi düşündüğünüz başka yöntemleri de seçebilirsiniz.
 Ara disiplinlerle ilişkilendirme	Bu sembol Afet Eğitimi, Girişimcilik, İnsan Hakları ve Vatandaşlık Kariyer Bilinci Geliştirme, Rehberlik ve Psikolojik Danışma ara disiplin alanları ile ilişkili kazanımları gösterir.

ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENIYORUM	<p>Bu ünite ile öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yakın çevresindeki bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu fark eder. 2. Olgu ve görüşü ayırt eder. 3. Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar. 4. Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur. 5. Sosyal bilgilerin, Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak gelişimine katkısını fark eder. 6. Atatürk'ün ülkemizde sosyal bilimlerin geliştirilmesi için yaptığı uygulamalara örnekler verir. 	<p> “Neden Oldu?” (Güncel bir olayın neden meydana geldiği ile ilgili rapor hazırlanır.) (1.kazanım)</p> <p> “Olgu mu, Görüş mü?” (Metin karşılaştırma yoluyla veya aynı metinden yararlanarak hangi ifadelerin olgu, hangilerinin görüş olduğu tartışılır.) (2.kazanım)</p> <p> “Bilimsel Araştırma Yapıyorum” (Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak sosyal bilgilerde araştırma yapılır.) (3.kazanım)</p> <p> “Atlantis'ten Gelen Çocuk” (Dergi veya gazete resimlerinden bir kolaj hazırlanarak bir kültürün özelliklerini tanımaya yönelik bazı sorulara cevap verilir.) (3.kazanım)</p> <p> “Ben Olsaydım” (Bir sorunun hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde nasıl çözüleceği ile ilgili rol kartı etkinliği yapılır.) (4.kazanım)</p> <p> “Sosyal Bilgiler Olmasaydı” (Sosyal Bilgiler dersinin önemi ve vatandaş olarak gelişimine katkısını açıklayan bir pano hazırlanır.) (5.kazanım)</p> <p> “Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi” (Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin kurulmasının Türkiye’de sosyal bilimlerin gelişmesindeki önemi ile ilgili araştırma yapılır.) (6.kazanım)</p>	<p>[!] Atatürkçülükle İlgili Konular (6 -5)</p> <p>[!] Dilekçe ve bilgi edinme hakkı ele alınacaktır. (4. kazanım)</p> <p>✚ İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi (4-10,14)</p> <p>[!]Doğrudan verilecek beceri: Bilimsel genelleme yapma</p> <p>[!]Doğrudan verilecek değer: Bilimsellik</p> <p> Bu ünite de öz değerlendirme ve gözlem formları, açık uçlu sorular, projeler, performans değerlendirme, kavram haritası, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı testler kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

 :Sınıf-okul içi etkinlik :Okul dışı etkinlik :İnceleme gezisi [!]:Uyarı X:Ders içi ilişkilendirme □:Diğer derslerle ilişkilendirme :Ölçme ve Değerlendirme
 ✚ :Ara disiplinlerle ilişkilendirme (Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımını -2. rakam ara disiplin alan kazanımını gösterir. [!]:Uyarı (Atatürkçülük konuları ile ilişkilendirme. Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımını -2. rakamlar Atatürkçülük ile ilgili hedef ve açıklamaları gösterir.)

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİ 6. SINIF ÖĞRETİM PROGRAMI

ÖĞRENME ALANI: İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER.....

6.sınıf

ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
YERYÜZÜNDE YAŞAM	<p>Bu ünite ile öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalardan yararlanarak ölçek değiştiğinde haritanın değişen özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. 2. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar. 3. Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak, iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. 4. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’de görülen iklim türlerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. 5. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’deki iklim tiplerinin dağılışında, konumun ve yeryüzü şekillerinin rolünü açıklar. 6. Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur. 7. Anadolu ve Mezopotamya’da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder. 	<p> “Haritalar Ne İşe Yarar?” (Çeşitli ölçeklerdeki haritalar üzerinde incelemeler yapılır.) (1,2. kazanım)</p> <p> “Çöl ve Kutup Arasında” (Dünya üzerinde görülen farklı iklim türleri ile ilgili yaratıcı drama çalışması yapılır.) (3.kazanım)</p> <p> “Ne Yiyor, Nasıl Giyiniyorlar?” (Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan insanların günlük hayatlarını yansıtan fotoğraflar incelenir.) (3.kazanım)</p> <p> “Ülkemizden Yedi Renk” (Çeşitli harita ve fotoğraflar incelenerek konum, yeryüzü şekilleri ve iklim ilişkisi vurgulanır.) (4, 5. kazanım)</p> <p> “Çatalhöyük’te Yaşam” (Çatalhöyük örneği üzerinden yerleşmeyi etkileyen faktörler günümüzle karşılaştırmalı olarak belirlenir.) (6. kazanım)</p> <p> “Yüzyıllar Boyunca Yerleşme” (Çeşitli görsel materyallerden yararlanarak yerleşmeyi etkileyen faktörler tarihsel süreçte incelenir.) (6. kazanım)</p> <p> “Anadolu’da İz Bırakanlar” (Anadolu Medeniyetleriyle ilgili verilen bilgiler incelenerek bu medeniyetlerin ekonomik, siyasî ve sosyal özellikleri belirlenir.) (7. kazanım)</p> <p> “Hititler” (Hititler döneminde Anadolu’yu anlatan film izlenir.) (7. kazanım)</p>	<p>[!] Atatürkçülükle İlgili Konular (2,7 -9)</p> <p>[!] Konum ile ilgili kavramlardan kutup, ekvator, paralel ve meridyen alınacaktır. (2. kazanım)</p> <p>[!] Farklı doğal ortam olarak çöller, kutup çevresi, ekvator çevresi, bol yağışlı alanlar işlenecektir. (3.kazanım)</p> <p>[!] Tarihsel süreç işlenirken tarih şeridi kullanılarak çağ, yüzyıl ve milât kavramları vurgulanacaktır. (6 ve 7. kazanım)</p> <p>[!] Hitit, Frig, Lidya, İyon, Urartu, Sümer, Asur ve Babil uygarlıklarına değinilecektir. (7.kazanım)</p> <p>☐ 1. kazanım için Matematik dersi “Oran ve Orantı” alt öğrenme alanı (kazanım 2.)</p> <p>[!] Doğrudan verilecek beceri: Harita okuma ve atlas kullanma</p> <p>[!] Doğrudan verilecek değer: Doğal çevreye duyarlılık</p> <p> Bu üniteye öz değerlendirme ve gözlem formları, açık uçlu sorular, projeler, performans değerlendirme, kavram haritası, öğrenci ürün dosyası, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı vb. testler kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

 :Sınıf-okul içi etkinlik :Okul dışı etkinlik :İnceleme gezisi [!]:Uyarı X:Ders içi ilişkilendirme :Diğer derslerle ilişkilendirme :Ölçme ve Değerlendirme :Ara disiplinlerle ilişkilendirme (Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımını -2. rakam ara disiplin alan kazanımını gösterir. [!]:Uyarı (Atatürkçülük konuları ile ilişkilendirme. Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımını -2. rakamlar Atatürkçülük ile ilgili hedef ve açıklamaları gösterir.)

ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
İPEK YOLUNDA TÜRKLER	Bu ünite ile öğrenciler;		
	1. Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.	☞ “Oğuz Kağan Destanı ve Hunlar” (Oğuz Kağan Destanından seçilen metindeki bilgiler Hunlar ile ilişkilendirilir.) (1. kazanım) ☞ “Türeyiş ve Ergenekon Destanları” (Destanlar incelenerek Kök Türklerin yaşamlarına ilişkin çıkarımlarda bulunulur.) (1. kazanım) ☞ “Bilge Kağan’dan Mesaj” (Yazıtlardan oluşturulan bir metinden yararlanılarak Kök Türklerin siyasi ve sosyal yaşamlarına ilişkin çıkarımlarda bulunulur.) (1. kazanım)	[1] Atatürkçülükle ilgili konular (1,7 -1); (3-7,11) [2] Türk destanları, yazıtlar, döneme ait seyahatnameler vb. belgelerden elde edilen bilgiler çerçevesinde Hun, Kök Türk ve Uygur dönemi ele alınacak; Kavimler Göçü ve sonuçlarına da yer verilecektir. (1.kazanım) [3] Türk adının geçtiği ilk tarihsel metinler olan yazıtların önemi vurgulanacaktır. (1. kazanım)
	2. Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.	☞ “Destan ve Yazıtlara Göre Uygurlar” (Uygur dönemi yazıt ve destanları incelenerek dönemin Türk kültürünün özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunulur.) (1. kazanım)	[4] Türk kara ordusunun kuruluşu, onlu sistemin bulunuşu, “ordu millet” geleneği ile ordunun devleti iç ve dış tehditlere karşı koruma görevi vurgulanacaktır (3. kazanım).
	3. Günümüz Türk Silahlı Kuvvetleri’ni ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetleri’nin önemini ve görevlerini kavrar.	☞ “Türk Ordusu Ne Zaman Kuruldu?” (Görsel ve yazılı materyaller kullanılarak günümüz Türk kara ordusunun tarihçesi incelenir.) (3. kazanım)	[5] Kök Türk ve Uygur dönemindeki diğer toplumlarla meydana gelen kültürel ve ekonomik ilişkiler ele alınacaktır. (4. kazanım)
	4. İpek Yolu’nun toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü fark eder.	☞ “İpek Yolu ve Türkler” (İpek Yolu’nun geçtiği bölgelerde üretilen ürünleri ve bölgelerin yüzey şekillerini gösteren haritalar hazırlanarak toplumlar arasındaki kültürel ve ekonomik ilişkiler incelenir.) (2, 4. kazanım)	[6] Emevi ve Abbasi dönemleri siyasî sosyal ve kültürel gelişmeleri bu devletlerin Türklerle ilişkileri çerçevesinde işlenecektir. (5. kazanım)
	5. Görsel ve yazılı materyallerden yararlanarak İslamiyet’in ortaya çıkışı ve yayılışını inceler.	☞ “Türkler” (Orta Asya ilk Türk devletleri ve ilk Türk- İslam devletleri ile ilgili belgeseller izlenir.) (1-7. kazanım)	[7] Kaşgarlı Mahmut, Yusuf Has Hacı, Nizamülmülk, Gazneli Mahmut, Tuğrul Bey, Alparslan ve Melikşah’ın hayatından yararlanılarak Karahanlı, Gazneli ve Büyük Selçuklular işlenecektir. (7.kazanım)
	6. Türklerin İslamiyet’i kabulleri ile birlikte siyasî, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.	☞ “İslamiyet ve Türkler” (Eş zamanlı tarih şeritleri ve haritalar kullanılarak İslamiyet’in yayılış süreci ve Türklerin İslamiyet’i benimsemeleri incelenir.) (6. kazanım)	[8] Bayramlar, Nevruz kutlamaları ve düğünler incelenerek bu törenlerdeki etkinliklerin kültürümüzü oluşturan unsurlardan dil, din, müzik, edebiyat ile ilişkisi işlenecektir. (8. kazanım)
	7. Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk- İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.	☞ “Kaşgarlı Mahmut ile Karahanlı’ya Yolculuk” (Kaşgarlı Mahmut’un hayatından ve eserinden yararlanılarak Karahanlı dönemi incelenir.) (7. kazanım) ☞ “Gazneli Sultanı” (Sultan Mahmut’un hayatı ile ilgili metinler incelenerek dönemin özelliklerine ilişkin çıkarımlar yapılır.) (7. kazanım)	[9] Doğrudan verilecek beceri: Çıkarımda bulunma [10] Doğrudan verilecek değer: Kültürel mirasa duyarlılık
	8. Örnek incelemeler yoluyla kutlama ve törenlerimizdeki uygulamaların kültürümüzü oluşturan unsurlarla ilişkisini değişim ve süreklilik açısından değerlendirir.	☞ “Büyük Selçuklu Veziri Nizamülmülk” (Nizamülmülk’ün hayatından ve eserinden yararlanılarak Büyük Selçukluların siyasî ve sosyal yapısı incelenir.) (7. kazanım) ☞ “Geçmişin İzleri” (Düğün ve bayram kutlamalarındaki kültürel öğeler değişim ve süreklilik açısından incelenir.) (8. kazanım)	[11] Bu üniteye öz değerlendirme ve gözlem formları, açık uçlu sorular, projeler, performans değerlendirme, çoktan seçmeli, boşluk doldurulmalı testler kullanılarak değerlendirme yapılabilir.
	9. Orta Asya ilk Türk devletleri ve Türk-İslam devletlerinin Türk kültür, sanat ve estetik anlayışına katkılarını kanıtlar gösterir.	☞ “Kilim” (Görsel ve yazılı materyaller kullanılarak geleneksel Türk sanatları değişim ve süreklilik açısından incelenir.) (9. kazanım)	

☞:Sınıf-okul içi etkinlik ☞:Okul dışı etkinlik ☞:İnceleme gezisi [!]:Uyarı X:Ders içi ilişkilendirme ☞:Diğer derslerle ilişkilendirme [!]:Ölçme ve Değerlendirme
☞:Ara disiplinlerle ilişkilendirme (Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımını -2. rakam ara disiplin alan kazanımını gösterir. [!]:Uyarı (Atatürkçülük konuları ile ilişkilendirme. Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımını -2. rakamlar Atatürkçülük ile ilgili hedef ve açıklamaları gösterir.)

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİ 6. SINIF ÖĞRETİM PROGRAMI

ÖĞRENME ALANI: ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM.....6.sınıf

ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI	<p>Bu ünite sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirerek, bunların ülke ekonomisindeki yerini ve önemini değerlendirir. 2. Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak, yatırım ve pazarlama proje önerileri tasarlar. 3. Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur. 4. Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır. 5. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir. 6. İlgili duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır. 	<p> “Ülkemizi Geliştirelim” (Türkiye'nin sahip olduğu madenler ve ürünler ile turistik yerler harita üzerinde gösterilerek verilen grafiklerle ülke ekonomisindeki yeri tartışılır.) (1,2. kazanım)</p> <p> “Yatırım Projeleri”(Ülkemizin kaynakları göz önünde bulundurularak ürün, fabrika vb. yatırım yerleri belirlenir.) (1,2. kazanım)</p> <p> “Benim Sadık Yârim Kara Topraktır” (Türkü incelemesi yapılarak toprağın önemi üzerinde durulur.) (1. kazanım)</p> <p> “Hepimizin Görevi” (Vergi vermenin gereği ve önemi incelenir.) (3. kazanım)</p> <p> “Doğal Kaynaklarımız Bize Emanet” (Doğal kaynakların bilinçli kullanımına ilişkin projeler tasarlanır.) (4. kazanım)</p> <p> “Kâğıda Adanmış Bir Ömür” (Mehmet Ali Kâğıtçı'nın yaşam öyküsü incelenir.) (4,5. kazanım)</p> <p> “Nitelikli İnsan Gücü” (Nitelikli insan gücünün ülke ekonomisi için önemi tartışılır.) (5,6. kazanım)</p> <p> “İlgilerimiz” (Öğrencilerin severek yaptığı işlerden yola çıkarak kişisel özelliklerinin farkına varmasına yardımcı olacak bir test yapılır.) (6. kazanım)</p> <p> “ Mesleğimi Seçerken” (Mesleğin gerektirdiği eğitim, ilgi, yetenek ve mesleğin özellikleri üzerinde durulur.) (6. kazanım)</p>	<p>[!] Atatürkçülükle İlgili Konular (5 -8); (3-11)</p> <p>[!] Kaynak olarak; madenler, topraklar, sular (göl, akarsu ve denizler) ve ormanlar verilecektir. (1. kazanım)</p> <p> 1. kazanım için Matematik dersi “Tablo ve Grafikler” alt öğrenme alanı (kazanım 1.)</p> <p> 1. kazanım için Fen ve Teknoloji dersi “Yer Kabuğu Nelerden Oluşur” ünitesi (1.3. kazanım).</p> <p> Özel Eğitim (5-2)</p> <p> Girişimcilik (6-11)</p> <p> Kariyer Bilincini Geliştirme (6-5, 10, 12, 19, 20, 21)</p> <p> Rehberlik ve Psikolojik Danışma (6-6,7)</p> <p>[!] Doğrudan verilecek beceri: Girişimcilik</p> <p>[!] Doğrudan verilecek değer: Sorumluluk</p> <p> Bu ünite de öz değerlendirme ve gözlem formları, açık uçlu sorular, projeler, performans değerlendirme, kavram haritası, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı testler kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

 :Sınıf-okul içi etkinlik :Okul dışı etkinlik :İnceleme gezisi [!] :Uyarı X:Ders içi ilişkilendirme :Diğer derslerle ilişkilendirme :Ölçme ve Değerlendirme :Ara disiplinlerle ilişkilendirme (Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımını -2. rakam ara disiplin alan kazanımını gösterir. [!] :Uyarı (Atatürkçülük konuları ile ilişkilendirme. Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımını -2. rakamlar Atatürkçülük ile ilgili hedef ve açıklamaları gösterir.)

ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
ÜLKEMİZ VE DÜNYA	<p>Bu ünite ile öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> Görsel materyalleri ve verileri kullanarak dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışının nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini, kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir. Türk Cumhuriyetleri, komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi Atatürk'ün milli dış politika anlayışı açısından değerlendirir. Ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve işbirliği içinde olmasının önemini fark eder. Uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir. 	<p> “Dünyamızı Tanıyoruz” (Dünya haritası üzerine dünyadaki nüfus ve ekonomik faaliyetlerle ilgili araştırma verileri yerleştirilerek dağılışı etkileyen faktörler belirlenir.) (1.kazanım)</p> <p> “İhracat Yapıyoruz” (Bir ülkenin kaynakları ve ihtiyaçları ile Türkiye'nin kaynaklarını göz önünde bulundurarak o ülkeye ürün satmak için proje hazırlanır.) (2.kazanım)</p> <p> “Türk Cumhuriyetleri” (Türk Cumhuriyetleri ile tarihî ve kültürel yakınlığımızın, kültürel ve ekonomik ilişkilerimize etkisi tartışılır.) (3.kazanım)</p> <p> “Sorun Avcıları” (Gazete, dergi vb. kaynak taraması yapılarak yaşanan sorunların çözümü için diğer ülkelerle işbirliği ve dayanışmanın, sorunların çözümüne etkisi tartışılır.) (4.kazanım)</p> <p> “Birbirimizi Tanıyoruz” (Uluslar arası festivaller, olimpiyatlar vb. konularla ilgili araştırma yapılarak bunların toplumlar arası etkileşimdeki rolüne örnekler verilir.) (5. kazanım)</p> <p> “Formula 1” (İstasyon yöntemi ile “Formula 1 İstanbul” konulu kampanya çalışması yapılır.) (5. kazanım)</p>	<p>[!] Atatürkçülükle İlgili Konular (1-9); (3,5 -2); (3-4,6)</p> <p>[!] Nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışıyla ilgili olarak iklim özelliklerine ait veriler ve haritalar; madenlerin, önemli ticaret yollarının, tarım alanlarının, sanayi bölgelerinin ve nüfusun dağılışıma ait veriler, haritalar kullanılabilir. (1. kazanım)</p> <p>[!] Ekonomik ilişkilerimizin yoğun olduğu 5 ülke ele alınacaktır. (2. kazanım)</p> <p>X Yeryüzünde Yaşam (Konum bilgisi ve dünya üzerindeki iklimler konusu ile ilişkilendirilir.) (1. kazanım)</p> <p>X Ülkemizin Kaynakları (Kaynaklar konusu ile ilişkilendirilir.) (2. kazanım)</p> <p> Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim Kazanımları (5-2,3,4,7)</p> <p>Doğrudan verilecek beceri: Araştırma</p> <p>Doğrudan verilecek değer: Yardımseverlik</p> <p> Bu ünite de öz değerlendirme ve gözlem formları, açık uçlu sorular, projeler, performans değerlendirme, öğrenci ürün dosyası, kavram haritası, çoktan seçmeli, boşluk doldurulmalı testler kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

 :Sınıf-okul içi etkinlik :Okul dışı etkinlik :İnceleme gezisi [!]:Uyarı X:Ders içi ilişkilendirme :Diğer derslerle ilişkilendirme :Ölçme ve Değerlendirme :Ara disiplinlerle ilişkilendirme (Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımını -2. rakam ara disiplin alan kazanımını gösterir. [!]:Uyarı (Atatürkçülük konuları ile ilişkilendirme. Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımını -2. rakamlar Atatürkçülük ile ilgili hedef ve açıklamaları gösterir.)

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİ 6. SINIF ÖĞRETİM PROGRAMI

ÖĞRENME ALANI: GÜÇ, YÖNETİM VE TOPLUM 6.sınıf

ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
DEMOKRASİNİN SERÜVENİ	<p>Bu ünite ile öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır. 2. Değişik dönem ve kültürlerde demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimini tartışır. 3. Demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olunması gerektiğini savunur. 4. Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder. 5. Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri, kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar. 	<p> “Demokrasinin Tarihçesi”(Demokrasinin gelişim sürecini, temel ilkelerini, değişik yönetim biçimlerini değerlendirerek bir anlam çözümleme tablosunda karşılaştırır. (1.2. kazanım)</p> <p> “Bırakın Konuşayım!” (Düşünce ve ifade özgürlüğünün önemine ve gerekliliğine dair bir gazeteye yazı hazırlanır.) (3. kazanım)</p> <p> “İnsan Haklarını Tanıyalım” (İnsan haklarını tanımaya ve bu konudaki kelime ve kavramları öğrenmeye yönelik araştırma ve drama etkinliği yapılır.) (4. kazanım)</p> <p> “İnsan Hakları Bir Kazanımdır.” (İnsan haklarının gelişim süreci incelenir ve insan hakları ihlallerinden herhangi biri üzerinde durulur.) (4. kazanım)</p> <p> “Hammurabi Yasalarında İnsan Hakları” (Hammurabi yasaları yorumlanarak bugünkü insan hakları kavramları ile karşılaştırılır.) (4. kazanım)</p> <p> “Çalışan Çocuklar” (Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 32. maddesi ihlallerine güncel hayattan örnekler verilir.) (4.kazanım)</p> <p> “Eşitliğe Doğru” (Kronolojik olarak verilen örnek olay ve olgulardan yararlanılarak kadın haklarının gelişim süreci incelenir.) (5. kazanım)</p>	<p>[!] Atatürkçülükle İlgili Konular (5 -3); (4-10)</p> <p>[!] Farklı yönetim biçimleri olarak monarşi, oligarşi, teokrasi ve cumhuriyet incelenecektir. (1. kazanım)</p> <p>[!] Tarihsel metinler olarak Hammurabi Yasaları, Veda Hutbesi, Magna Carta ve Kanuni Sultan Süleyman’ın ilgili yasaları, 1789 İnsan Hakları Bildirgesi, Kânun-i Esasî, 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi karşılaştırmalı olarak incelenecektir. (4. kazanım)</p> <p>X İpek Yolunda Türkler (Orta Asya Türk devletlerinde yönetim anlayışı ve toplum hayatı ile ilişkilendirilecektir.) (2. kazanım)</p> <p>☞ İnsan Hakları ve Vatandaşlık (4 -1,16,22,25)</p> <p>☞ Sağlık Kültürü (3-21); (5-20)</p> <p>☞ Kariyer Bilincini Geliştirme (5-17)</p> <p>[!] Doğrudan verilecek beceri: Sosyal katılım</p> <p>[!] Doğrudan verilecek değer: Hak ve özgürlüklere saygı</p> <p> Bu üniteye öz değerlendirme ve gözlem formları, açık uçlu sorular, projeler, performans değerlendirme, kavram haritası, öğrenci ürün dosyası, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı vb. testler kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

 :Sınıf-okul içi etkinlik :Okul dışı etkinlik :İnceleme gezisi [!] :Uyarı X:Ders içi ilişkilendirme ☞ :Diğer derslerle ilişkilendirme :Ölçme ve Değerlendirme
☞ :Ara disiplinlerle ilişkilendirme (Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımını -2. rakam ara disiplin alan kazanımını gösterir. [!] :Uyarı (Atatürkçülük konuları ile ilişkilendirme. Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımını -2. rakamlar Atatürkçülük ile ilgili hedef ve açıklamaları gösterir.)

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİ 6. SINIF ÖĞRETİM PROGRAMI

ÖĞRENME ALANI: BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM..... 6. sınıf

ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
ELEKTRONİK YÜZYIL	<p>Bu ünite ile öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin yaratıcı fikirler ileri sürer. Tıp alanındaki buluş ve gelişmelerle insan hayatı ve toplumsal dayanışma arasındaki ilişkiyi fark eder. Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur. Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder. 	<p> Kişisel Sosyal Bilimler” (Öğrencilerin kendilerine ilişkin tanımlamalarından yararlanılarak, bu tanımlamaların sosyal bilimleri oluşturan disiplinlerle ilişkilerine dikkat çekilir.) (1. kazanım)</p> <p> “Neler Olacak Neler” (Bilim ve teknolojinin geleceğimizi şekillendirmesine ilişkin beyin fırtınası ve araştırma yapılır.) (2. kazanım)</p> <p> “Bir Hayat Kurtarmak” (Bağısladığı organ ile birkaç insanın hayatını değiştiren kişilerin öyküsü ve organ nakli konusu ele alınır.) (3. kazanım)</p> <p> “Parlak Fikirler Sönmesin” (Özgün çalışmalar yapan insanların haklarını korumada önemli rolü bulunan “Türk Patent Enstitüsü” ve çalışmaları tanıtılır) (4.kazanım)</p> <p> “Bandrol, Kontrol” (Telif ve patent haklarının kullanımı ile ilgili araştırma ve altı şapkalı düşünme etkinliği yapılır.) (4. kazanım)</p> <p> “İstikbal Göklerdedir” (Havacılık çalışmalarından yola çıkarak Atatürk'ün; bilim ve teknoloji ile ilgili görüş ve çalışmaları ele alınır.) (5. kazanım)</p>	<p>[!] Atatürkçülük İlgili Konular (5 -12)</p> <p>[!] Psikoloji, felsefe, antropoloji, arkeoloji, vb. bilimlerden örnekler verilerek sosyal bilimleri oluşturan disiplinler fark ettirilecektir. (1. kazanım)</p> <p>[!] Şehirleşme, ulaşım, haberleşme, iletişim, nükleer enerji, gen teknolojisi, nano-teknoloji ve uzay çalışmaları vb. konular ele alınacaktır. (2. kazanım)</p> <p>[!] Bulaşıcı hastalıklar, salgın hastalıklar, doku ve organ nakli, kan bağıışı ve aşılarda incelenecektir. (3.kazanım)</p> <p> 2. kazanım için Fen ve Teknoloji dersi “Vücutumuzda Sistemler” ünitesi (1.7. kazanımları), “Işık ve Ses” ünitesi (3.4 kazanım)</p> <p> 3. kazanım için Fen ve Teknoloji dersi “Vücutumuzda Sistemler” ünitesi (2.7, 2.14 kazanımları)</p> <p> İnsan Hakları ve Vatandaşlık (4-8)</p> <p>[!] Doğrudan verilecek beceri: Yaratıcılık</p> <p>[!] Doğrudan verilecek değer: Çalışkanlık</p> <p> Bu üniteye öz değerlendirme ve gözlem formları, açık uçlu sorular, projeler, performans ödevleri, kavram haritası, öğrenci ürün dosyası kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

 :Sınıf-okul içi etkinlik :Okul dışı etkinlik :İnceleme gezisi [!]:Uyarı X:Ders içi ilişkilendirme :Diğer derslerle ilişkilendirme :Ölçme ve Değerlendirme :Ara disiplinlerle ilişkilendirme (Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımını -2. rakam ara disiplin alan kazanımını gösterir. [!]:Uyarı (Atatürkçülük konuları ile ilişkilendirme. Parantez içindeki 1. rakam Sosyal Bil. Kazanımını -2. rakamlar Atatürkçülük ile ilgili hedef ve açıklamaları gösterir.)

SINIF	ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ KONULAR VE AÇIKLAMALAR	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI
6	<p>1. Atatürk'ün milli tarihimize verdiği önem AÇIKLAMA: Türklerin tarih boyunca birçok güçlü devlet kurdukları belirtilerek Türklerin köklü ve zengin bir tarihe sahip oldukları vurgulanacaktır.</p>	Kültür ve Miras/ İpek Yolunda Türkler	<p>1. Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.</p> <p>7. Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk- İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.</p>
6	<p>2. Diğer örf ve adetlere hoşgörülü olmanın gerekliliği AÇIKLAMA: Diğer milletlerin örf ve adetlerine hoşgörü göstermenin önemi belirtilerek, Atatürk'ün diğer milletlerin örf ve adetlerine hoşgörülü olduğu vurgulanacaktır.</p>	Küresel Bağlantılar/ Ülkemiz ve Dünya	<p>3. Türk Cumhuriyetleri, komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasal ve ekonomik ilişkilerimizi Atatürk'ün millî dış politika anlayışı açısından değerlendirir.</p> <p>5. Uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir.</p>
6	<p>3. Türk kadınının toplumdaki yeri ve Atatürk'ün kadın haklarına verdiği önem AÇIKLAMA: Türk toplum hayatında kadına verilen önem, Türk tarihinden örnekler verilerek vurgulanacaktır. • Türk kadınlarının Atatürk'ün sayesinde birçok Avrupa ülkesindeki kadınlardan daha önce siyasal haklara kavuştuğu, Atatürk'ün kadın hakları konusundaki görüşlerinden örnekler verilerek vurgulanacaktır.</p>	Güç, Yönetim ve Toplum/ Demokrasinin Serüveni	<p>5. Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri, kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar</p>
6	<p>4. Atatürk'ün barışçı bir devlet adamı olduğu AÇIKLAMA: Atatürk'ün yurttan ve dünyada barışa önem verdiği vurgulanarak, Atatürk'ün barışçı bir devlet adamı olduğu belirtilecektir.</p>	Küresel Bağlantılar/ Ülkemiz ve Dünya	<p>3. Türk Cumhuriyetleri ve komşu ülkelerle olan sosyal, siyasal ve kültürel ilişkilerimizi değerlendirir.</p>
6	<p>5. Atatürk'ün Türk dili ve edebiyatına verdiği önem AÇIKLAMA: Atatürk'ün Türk dili ve edebiyatı ile ilgili sözlerine yer verilecektir.</p>	Birey ve Toplum/ Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	<p>6. Atatürk'ün ülkemizde sosyal bilimlerin geliştirilmesi için yaptığı uygulamalara örnekler verir.</p>

6	<p>6. Atatürk'ün milli dış politika hakkındaki düşünceleri AÇIKLAMA: Atatürk'ün milli dış politikasının temelini oluşturan tam bağımsızlık, karşılıklılık (mütekabiliyet) ve devletlerin eşitliği vurgulanarak Atatürk'ün yurtta ve dünyada barış prensibi üzerinde durulacaktır.</p>	<p>Küresel Bağlantılar/ Ülkemiz ve Dünya</p>	<p>3. Türk Cumhuriyetleri ve komşu ülkelerle olan sosyal, siyasal ve kültürel ilişkilerimizi değerlendirir.</p>
6	<p>7. Türk Silahlı Kuvvetlerinin önemi ve görevleri AÇIKLAMA: Türk Silahlı Kuvvetlerinin Türkiye Cumhuriyetinin varlığının ve geleceğinin teminatı olduğu, Türk milletinin içinden çıktığı, "ordu millet" bütünlüğünün en güzel örneği olduğu, devleti iç ve dış tehditlere karşı koruma görevi olduğu vurgulanacaktır. • Atatürk'ün Türk Silahlı Kuvvetleriyle ilgili sözleri belirtilecektir.</p>	<p>Kültür ve Miras/ İpek Yolunda Türkler</p>	<p>3. Günümüz Türk Silahlı Kuvvetleri'ni ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin önemini ve görevlerini kavrar.</p>
6	<p>8. Eğitimin önemi AÇIKLAMA: Atatürk'ün eğitime verdiği önemi gösteren özlü sözleri ile anekdotları, milli eğitim politikasının esası ve önemi ile ilişkilendirilerek eğitimin bir ülkenin gelişmesindeki yeri vurgulanacaktır.</p>	<p>Üretim, Dağıtım ve Tüketim/ Ülkemizin Kaynakları</p>	<p>5. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir.</p>
6	<p>9. Türkiye'nin dünya üzerindeki yerinin önemi AÇIKLAMA: Dünya haritası üzerinde Türkiye'nin bulunduğu yer belirtilerek Türkiye'nin bulunduğu konum siyasi boyutuyla 1. kazanımdan önce vurgulanacaktır. (Türkiye'nin Akdeniz ve Karadeniz'i birbirine bağlayan boğazlara hakim olduğu, Asya ve Avrupa kıtaları arasında yer aldığı, Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin diğer denizlere açılmasındaki yeri, petrol kaynaklarına sahip ülkelerle komşu olduğu, zengin yer altı ve yer üstü kaynaklarına sahip olduğu, büyük bir tarımsal üretim potansiyeline sahip olduğu üzerinde durulacak.) • Türkiye'nin genç ve dinamik bir nüfusa sahip olduğu, 1. kazanımla ilişkilendirilecektir.</p>	<p>Küresel Bağlantılar/ Ülkemiz ve Dünya</p>	<p>1. Görsel materyalleri ve verileri kullanarak dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışının nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur.</p>
6	<p>9. Türkiye'nin dünya üzerindeki yerinin önemi AÇIKLAMA: Türkiye'nin Asya ve Avrupa kıtalarının birleştiği yerde olduğu belirtilerek bulunduğu bölgede güçlü bir devlet olduğu 2. kazanımdan sonra vurgulanacaktır.</p>	<p>İnsanlar, Yerler ve Çevreler/ Yeryüzünde Yaşam</p>	<p>2. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.</p>

6	9. Türkiye'nin dünya üzerindeki yerinin önemi AÇIKLAMA: Türkiye'nin uygarlıkların kesiştiği bir yerde bulunduğu ve bu uygarlıkların hangileri olduğu 7. kazanımdan sonra belirtilecektir.	İnsanlar, Yerler ve Çevreler/ Yeryüzünde Yaşam	7. Anadolu ve Mezopotamya'da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.
6	10. İnsanların sahip oldukları hak ve hürriyetler ile Atatürk'ün insan hak ve hürriyetlerine verdiği önem AÇIKLAMA: İnsanların doğdukları andan itibaren sahip oldukları hak ve hürriyetler belirtilerek Atatürk'ün insan hak ve hürriyetlerine verdiği önem, onun ilgili görüşlerinden örnekler verilerek vurgulanacaktır. • Türk milletinin cumhuriyet sayesinde elde ettiği hak ve hürriyetler vurgulanacaktır.	Güç, Yönetim ve Toplum/ Demokrasinin Serüveni	4. Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder.
6	11. Vatandaşların devlete karşı görevleri ve Atatürk'ün vatandaşlık görevlerine verdiği önem AÇIKLAMA: Vatandaşlık görevlerinden vergi vermenin önemi belirtilerek, Atatürk'ün vatandaşlık görevlerine önem verdiği örneklerle vurgulanacaktır.	Üretim, Dağıtım Ve Tüketim/ Ülkemizin Kaynakları	3. Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.
6	11. Vatandaşların devlete karşı görevleri ve Atatürk'ün vatandaşlık görevlerine verdiği önem AÇIKLAMA: Vatandaşlık görevlerinden askerlik görevi belirtilerek, Atatürk'ün vatandaşlık görevlerine önem verdiği örneklerle vurgulanacaktır.	Kültür ve Miras/ İpek Yolunda Türkler	3 Günümüz Türk Silahlı Kuvvetleri'ni ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin önemini ve görevlerini kavrar.
6	12. Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önem AÇIKLAMA: Atatürk'ün akılcılık ve bilim konusundaki uygulamaları, sözlerinden örnekler verilerek, onun yaptığı her işte akılcılığı ve bilimi esas aldığı vurgulanacaktır.	Bilim Teknoloji ve Toplum/ Elektronik Yüzyıl	5. Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder.

**1.8. SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI 6.SINIF KAZANIMLARI İLE EŞLEŞEN
ARA DİSİPLİN ALAN KAZANIMLARI TABLOSU**

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	GİRİŞİMCİLİK KAZANIMLARI
6	Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Ülkemizin Kaynakları	6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır.	11. İşle ilgili fikir üretme ve araştırma becerisi edinir.

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	İNSAN HAKLARI ve VATANDAŞLIK KAZANIMLARI
6	Birey ve Toplum: Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	4. Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur.	10. Vatandaş olmanın getirdiği sorumlulukları fark eder. 14. Bütün insanların haklar yönünden eşit ve özgür doğduklarını belirtir.
	Güç, Yönetim ve Toplum: Demokrasinin Serüveni	4. Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder.	1. İnsan haklarının tarihsel süreçte nasıl kazanıldığını kavrar. 16. İnsan haklarının uluslar arası belgelerde güvence altına alındığını belirtir. 22. Kamu güvenliği ve kamu sağlığı söz konusu olduğunda, kanunlar çerçevesinde özgürlüklerin sınırlanabileceğini kavrar 25. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni imzalayan ülkeler arasında olduğumuzu ifade eder.
	Bilim, Teknoloji ve Toplum: Elektronik Yüzyıl	4. Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.	8. Kitap, kaset, CD gibi materyalleri yasalara uygun bir şekilde üreten ve satan yerlerden almaya özen gösterir.

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	SAĞLIK KÜLTÜRÜ KAZANIMLARI
6	Güç, Yönetim ve Toplum: Demokrasinin Serüveni	3. Demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olunması gerektiğini savunur.	21. Özgürlüğün başkalarının özgürlükleri ile bağlantısı olduğunu fark eder.
		5. Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri, kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar.	20. Toplumda cinsiyetler arası farklılıklara bağlı ayrımcılık yapılmasının etkilerini sorgular.

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	ÖZEL EĞİTİM KAZANIMLARI
6	Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Ülkemizin Kaynakları	5. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir.	2. Bireylerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda topluma üretken olarak katılması gereğini belirtir.

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	KARİYER BİLİNCİ GELİŞTİRME KAZANIMLARI
6	Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Ülkemizin Kaynakları	6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır.	5. Farklı meslek gruplarında ihtiyaç duyulan akademik becerileri sıralar. 10. Bazı işlerin yerine getirilebilmesi için farklı bilgi ve beceriye sahip olunması gerektiğini belirtir. 12. Kişilik özellikleri ile meslek seçimi arasındaki ilişkiyi açıklar. 19. Özel ilgileri ile ilgili bağlantılı olabilecek iş etkinliklerini tanımlar. 20. İlgi duyduğu meslekleri sıralar. 21. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, bilgi, beceri ve kişilik özelliklerini belirler.
6	Güç, Yönetim ve Toplum: Demokrasinin Serüveni	5. Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri, kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar.	17. İşte ve aile içinde kadın-erkek rollerinin zaman içindeki değişimini açıklar.

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	REHBERLİK ve PSİKOLOJİK DANIŞMA KAZANIMLARI
6	Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Ülkemizin Kaynakları	6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır.	6. Mesleklerin gerektirdiği ilgi ve yetenekleri tanıır. 7. Değişik mesleklerin farklı becerilerle ilişkili olduğunu fark eder.

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	SPOR KÜLTÜRÜ VE OLİMPİK EĞİTİM KAZANIMLARI
6	Küresel Bağlantılar: Ülkemiz ve Dünya	5. Uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir.	2. Spor etkinliklerinin kültür farkı gözetmeksizin yapıldığını belirtir. 3. Uluslar arası spor karşılaşmalarının ülkeleri birbirine yaklaştırmadaki katkısını nedenleriyle açıklar. 4. Sporun ülkeler arası barış ve kaynaşmayı sağlamadaki rolüne örnekler verir. 7. Olimpiyat oyunlarının ülkelerin tanıtımındaki yerini açıklar.

2. AÇIKLAMALAR

Tüm dünyada bireysel, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanmakta olan değişimi ve gelişimi; ülkemizde de demografik yapıda, ailenin niteliğinde, yaşam biçimlerinde, üretim ve tüketim kalıplarında, bilimsellik anlayışında, toplumsal cinsiyet alanında, bilgi teknolojisinde, iş ilişkileri ve iş gücünün niteliğinde, yerleşme ve küreselleşme süreçlerinde görmek mümkündür. Tüm bu değişim ve gelişimleri eğitim sistemimize ve programlarımıza yansıtma bir zorunluluk hâline gelmiştir.

Hazırlanmış olan program, dünyada yaşanan tüm bu değişimler ve gelişmelerle birlikte, Avrupa Birliği normlarını ve eğitim anlayışını, mevcut programların değerlendirmelerine ilişkin sonuçları ve ihtiyaç analizlerini dikkate almaktadır.

2.1. PROGRAMIN VİZYONU

Sosyal Bilgiler Öğretim Programının vizyonu;

21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılablarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üreten, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektedir.

2.2. PROGRAMIN TEMEL YAKLAŞIMI

Bilgi, insanlık tarihinin her döneminde önemli olmakla beraber, iletişim olanaklarının küçülttüğü dünyamızda en önemli etken durumuna gelmiştir. Çağımızda tartışılmaz üstünlük “bilgiyi üreten” ve “bilgiyi kullanan” larındır. Bilginin kazanılmasında, kullanılmasında ve donanımlı insan gücünün yetiştirilmesinde de en önemli görev eğitim sistemimize düşmektedir.

Millî Eğitim Şûrası ve benzeri platformlarda sıklıkla, öğretim programlarının, öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerine, sorun çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesine ihtiyaç olduğu dile getirilmektedir. Tüm bu ihtiyaçlar doğrultusunda dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak, öğretim programlarında yeni yaklaşımlar dikkat çeker duruma gelmiştir. Bu nedenle program, tümüyle davranışçı yaklaşımlardan öte, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda yapılandırmayı önemseyen bir gelişim göstermektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, dolayısıyla etkinlik merkezli, sosyal bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır.

Bu anlayış doğrultusunda Sosyal Bilgiler Programı,

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.

6. Millî kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
7. Öğrencilerin kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlâkî, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren birey olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
11. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliğe dikkate alır.
12. Periyodik olarak, öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağlar.

Bu çerçevede Sosyal Bilgiler dersi şu şekilde tanımlanabilir:

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olmak amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlere ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi.

Sosyal Bilgiler Programı, Barr, Barth ve Shermis'in (1977) ortaya koyduğu üç geleneği önemsemektedir. Bilindiği gibi bunlar:

1. Vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler,
2. Sosyal Bilimler olarak sosyal bilgiler,
3. Yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgilerdir.

Sosyal Bilgiler dersi, demokratik değerleri benimsemiş vatandaşlar olarak öğrencilerin içinde yaşadığı topluma uyum sağlamalarını ve öğrencilere bu bilgi birikimini yaşama geçirilebilecek donanımlar kazandırmayı amaçlamaktadır.

2.3. PROGRAMIN TEMEL ÖGELERİ

Sosyal Bilgiler Programını oluşturan temel ögeler: beceriler, kavramlar, değerler ve genel amaçlardır.

2.3.1. BECERİLER

Beceri Nedir?

Şimdiye kadar bilgi edinme, yaşam ve okulun temel amacı olarak görülmüştür. Günümüzde ise bilgiye bakış değişmiştir. Bilgi; olguları, kavramları, ilkeleri ve süreçleri ezberlemek olarak görülmemektedir. Bilgiyi kullanma, bilgiyi edinmeden daha fazla vurgulanmaktadır. Bilgiyi öğrenmenin önemi göz ardı edilmemekle birlikte, öğrenciler bilgiyi problem çözmede, anlamlı ortamlarda eleştirel düşünmede ve yaratıcı düşünmede kullanılmalıdır. Beceri ise bilgi gerektiren ve performans içeren karmaşık bir eylemdir. Hem bilgi hem beceri kısa zamanda kolayca öğretilir ve öğrenilebilir. Fakat yetenek daha geç gelişir ve daha karmaşıktır. Bilgi ve becerilerin birleşmesi ile yetenek ortaya çıkmaktadır.

Beceri öğrencilerde, öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir. Sosyal Bilgiler Programı, ilköğretim 4 -7. sınıf düzeyinde diğer derslerle birlikte ilk 9 beceriyi kazandırmanın yanında, kendine özgü 5 beceriyi kazandırmayı da amaçlamaktadır. Bu beceriler aşamaları ile birlikte aşağıda gösterilmiştir. Bu becerilerin bazılarında da aşamalarına, üniteler göz önünde bulundurularak doğrudan verilecek beceri şeklinde programda yer verilmektedir.

Bu becerileri şöyle sıralayabiliriz:

1. Eleştirel Düşünme Becerisi
2. Yaratıcı Düşünme Becerisi
3. İletişim Becerisi
4. Araştırma Becerisi
5. Problem Çözme Becerisi
6. Karar Verme Becerisi
7. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi
8. Girişimcilik Becerisi
9. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi
10. Gözlem Becerisi
11. Mekânı Algılama Becerisi
12. Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisi
13. Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi
14. Sosyal Katılım Becerisi
15. Empati Becerisi

SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI BECERİLERİ (4-7)

ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİSİ

1. Bir kanıt kullanma ya da referansa dayanma
2. Sebep-sonuç ilişkisini belirleme
3. İlkeleri türetme
4. Genelleme yapma
5. Farklı bakış açılarını açıklama
6. Kararları sorgulama
7. Sınıflama yapma
8. Değerlendirme (ölçüt belirleme)
9. Karşılaştırma yapma
10. İlgili ve ilgisiz bilgiyi ayırt etme
11. Kalıp yargıları fark etme
12. Çıkarımda bulunma

YARATICI DÜŞÜNME BECERİSİ

1. Esnek ve orijinal olma
2. İmgeleme
3. Analiz, sentez, değerlendirme yapma
4. Sıra dışı bağlantılar kurma

İLETİŞİM BECERİSİ

1. Dinleme
2. Sözlü ya da yazılı olarak kendini ifade etme
3. Tartışma
4. Bağlantı kurma
5. Farklı perspektiften bakma
6. Açık fikirli olma
7. Başkalarının düşünce ve duygularını anlama
8. Farklılıklara saygı duyma
9. Görüşlerini gerekçelendirme
10. Ortak bir amaç çevresinde toplanma

ARAŞTIRMA BECERİSİ

1. Okuduğunu Anlama

- a. Ana fikri çıkarmak için okuma
- b. Ana fikri bulmak için bölüm ve konu başlıklarını kullanma
- c. Çalışılan konu ile ilgili paragrafları seçme
- d. Okuduğunu yorumlama
- e. İlgili terim ve kelimenin anlamını bulmak için sözlük, kelime listesi oluşturma
- f. Kelime anlamına ulaşmak için uygun kaynakları kullanma
- g. Artan sosyal bilimler kavramlarını tanıma ve anlama
- h. Olgu ve fikirleri ayırma, propagandayı tanıma
- i. Yazarın yargısını tanıma
- j. Metni anlamaya yardımcı olan resimlerdeki ipuçlarını ve açıklamaları kullanma
- k. Değişik amaçlar için okuma (analitik okuma, eleştirel okuma, soru cevaplamak ve fi oluşturmak için okuma...)
 1. Değişik şekillerde basılmış materyalleri okuma (kitap, gazete, dergi...)
 - m. Anlamı zenginleştirmek için edebî metinleri inceleme (tarihî roman, hikâye...)

2. Bilgiyi Bulma, Kullanılabilir Biçimde Planlama ve Yazma

- a. Kütüphane kullanma (bilgisayarda katalog tarama, kitap fiş katalogu kullanma)

- b. Özel referans kaynaklarına ulaşma (almanak, ansiklopedi, sözlük, il yıllıkları, mikro fişler, dergiler...)
- c. Basılı ve görsel kaynaklardaki bilgilere ulaşma (gazete, dergi, televizyon, radyo, video kaset...)
- d. Kitabın farklı bölümlerini kullanma (dizin, içindekiler...)
- e. Anahtar sözcükleri, ciltlerdeki rakam ve harfleri, indeks ve referansları kullanma
- f. Bilgi kaynaklarını değerlendirme (basılı, görsel, elektronik...)
- g. Uygun bilgi kaynağı kullanma
- h. Kaynak olarak toplumu kullanma ve bireylerle görüşmeler yapma (sözlü tarih çalışmaları)
- i. Kullanılabilir biçimlerde bilgiyi planlama ve yazma (Konunun ana fikrini çıkarma, özet hazırlama, not alma, bilgiyi kaydetme, dipnot, italik kullanma, bilgi için dinleme, yönergeyi kullanma, rapor yazma)
- j. Yararlandığı kaynakları "Kaynakça"da titizlikle gösterme.

PROBLEM ÇÖZME

1. Problemi tanımlama ve sınırlandırma
2. Problemin çözümüne yönelik hipotezler ortaya atma
3. Veri ve kaynak araştırması yapma
4. Hipotezleri test etme
5. Probleme yönelik bir çözüme varma

KARAR VERME BECERİSİ

1. Sorunun farkına varma
2. Sorunu tespit edebilme ve tanıma
3. Sorunun çözümü için hipotez ileri sürme
4. Sorunun çözümü için veri toplama, düzenleme ve değerlendirme
5. Hipotezi test etme
6. Çözüm yollarını öğrenme
7. Çözüm yollarından uygun olanına karar verip uygulamaya koyma
8. Çözümü değerlendirme

BİLGİ TEKNOLOJİLERİNİ KULLANMA BECERİSİ

1. Yönergeden yararlanarak bilgisayarı kullanma
2. Farklı kaynaklardan toplanmış bilgiyi kaydetme, biçimlendirme, tekrar kullanma
3. Biçimlendirdiği bilgiyi bilgisayar ortamında sunma
4. Metin, grafik, renk ve ses efektleri kullanarak çoklu ortamda rapor hazırlama
5. Telefon ve televizyon ağlarını kullanarak bilgiye ulaşma yeteneği kazanma
6. Günlük hayatta ulaşabildiği teknolojik ürünleri amacına uygun olarak kullanma

GİRİŞİMCİLİK

1. Meslekleri ve çevresindeki iş yerlerini tanıma
2. Çevresindeki tanınmış ve başarılı girişimcileri tanıma
3. Kişilerin ekonomi içinde, çalışan ve tüketici olarak oynadıkları rolleri keşfetme
4. Eğitimin kendi gelecekleri üzerindeki önemli rolünü anlama
5. Ekonominin temel kavramlarını edinme
6. Girişimciliğin karşı karşıya olduğu zorlukları anlama
7. Yenilikçi fikirler sunma ve ürünler tasarlayabilme

TÜRKÇEYİ DOĞRU, GÜZEL VE ETKİLİ KULLANMA

1. Dinleme
2. Konuşma
3. Okuma

4. Yazma
5. Görsel Okuma/Sunu

GÖZLEM

1. Çevresindeki olay ve olgulara dikkat etme
2. Çevresindeki olay ve olguları algılama
3. Çevresindeki olay ve olguları doğru ve tarafsız tanımlama
4. Çevresindeki olay ve olguların neden ve sonuçlarını açıklama
5. Gözlediklerinin nedenlerini sorgulayıp sonuçlarını tahmin edebilme
6. Olay ve olgular arasında ilişkiler kurabilme, benzer ya da farklı yönlerini ortaya koyma
7. Gözlediklerini kaydetme ve aktarma
8. Gözlediklerini daha önce öğrendikleri ile karşılaştırabilme ve bağdaştırabilme
9. Gözlediklerini araştırmalarda veri olarak veya gelecek ile ilgili planlamalar yapmak için kullanabilme
10. Benzer olaylarla ilişkilendirme ve böyle bir olayla karşılaştığında ne yapması gerektiğine karar vermesi ve davranış geliştirme

MEKÂNI ALGILAMA

1. Uzay ilişkilerini görebilme:
 - a. Bir cismin uzayda ya da bir şeklin kâğıt üzerindeki biçimini, zihninde canlandırma
 - b. Bir şekli üç boyutlu görebilme
 - c. Bir alanı, krokiyi, sokağı veya binayı zihninde canlandırabilme
2. Harita, plan, kroki, grafik, diyagram çizme ve yorumlama
3. Küre kullanma

ZAMAN VE KRONOLOJİYİ ALGILAMA

1. Takvim bilgisi edinme
2. Zamanları ayırt etme (geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman)
3. Zaman ifadelerini doğru kullanma
4. Kronolojik sıralama yapma
5. Zaman şeridindeki veriyi yorumlama
6. Zaman şeridi oluşturma

DEĞİŞİM VE SÜREKLİLİĞİ ALGILAMA BECERİSİ

1. Benzerlik ve farklılıkları bulma
2. Zamanla oluşan süreklilik ve değişimi algılama
3. Tarihsel olguları ve yorumları ayırt etme
4. Geçmişteki problemleri ve nedenlerini tanıma
5. Tarihsel bir problemin çözümüne alternatif çözümler bulma

SOSYAL KATILIM BECERİSİ

1. Kendisini ve yakın çevresini etkileyen konularda bilgi sahibi olma
2. Birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için insanlar arasındaki ortak ilişkiyi tanıma
3. Bireyler, gruplar ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için bireyler, gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki ilişkiyi tanıma
4. Farklı grup ve durumların dinamiklerine uyma
5. Sosyal katılımın gerekli olduğu durumları belirleme
6. Yakın çevresini ve toplumu etkileyen konularda ihtiyaçların karşılanması için fikir üretme, bu fikirleri çevresindekilere iletme, görüşme, tartışma, planlama, uzlaşma ve eylemde bulunma
7. Lider ya da izleyen olarak gruba, kuruma, sosyal örgütlere ve topluma hizmet etme

EMPATİ BECERİSİ

1. Kendisini karşısındakinin yerine koyma
2. Olaylara karşısındakinin bakış açısıyla bakma
3. Kendisini yerine koyduğu kişinin duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlama, hissetme ve karşısındakine iletme
4. Dönemin şartlarına uygun olarak geçmişteki insanların düşünce, amaç ve duygularını anlama (Tarihsel Empati)

6. SINIF	
ÜNİTELER	DOĞRUDAN VERİLECEK BECERİ
1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENİYORUM	Bilimsel genelleme yapma
2. YERYÜZÜNDE YAŞAM	Harita okuma ve atlas kullanma
3. İPEK YOLU'NDA TÜRKLER	Çıkarımda bulunma
4. ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI	Girişimcilik
5. ÜLKEMİZ VE DÜNYA	Araştırma
6. DEMOKRASİNİN SERÜVENİ	Sosyal katılım
7. ELEKTRONİK YÜZYIL	Yaratıcılık

7. SINIF	
ÜNİTELER	DOĞRUDAN VERİLECEK BECERİ
1. İLETİŞİM VE İNSAN İLİŞKİLERİ	İletişim
2. ÜLKEMİZDE NÜFUS	Grafik hazırlama
3. TÜRK TARİHİNDE YOLCULUK	Tarihsel olguları ve yorumları ayırt etme
4. EKONOMİ VE SOSYAL HAYAT	Tarihsel empati
5. ZAMAN İÇİNDE BİLİM	Zaman ve kronolojiyi algılama
6. YAŞAYAN DEMOKRASİ	Karar verme
7. ÜLKELER ARASI KÖPRÜLER	Kalıp yargıları fark etme

6. SINIF DOĞRUDAN VERİLECEK BECERİLER

1. Bilimsel Genelleme Yapma

Genelleme

Evrinde çeşitli nesne, olay ve etkinliklerin ortak özelliklerini temsil eden kavramlar da ke aralarında ilişki içindedirler. Örneğin; geçim kaynağı ve yer şekilleri arasında bir ilişki vardır. şekilleri dağlık olan bölgelerde, halkın geçim kaynağı genellikle hayvancılıktır. Ovalarda ise ta önemli bir geçim kaynağıdır. Bu iki kavram arasındaki ilişkiyi “Bir bölgenin geçim kaynağı bölgenin yerşekilleri etkiler.” şeklinde ifade edebiliriz. Bu ifade bir genellemedir. Genellemeler, iki da daha fazla kavramın arasındaki ilişkinin ifadesidir.

Paul Hanna ve John Lee genellemeyi şöyle tanımlamışlardır: “İnsanların geçmiş günümüzdeki deneyimlerine dayalı, belirli bir zamana bağlı olmayan, farklı örneklerle temsil ed ve bu örneklerin genellemeyi desteklemesi gereken yargılardır”. Genellemeler bir anlamda olgu bilgilerin sentezidir.

Michaelis ve Garcia'ya göre üç temel genelleme tipi vardır. Bunlar:

- *Betimsel genellemeler:* Belli bir yer ve zamana özgü genellemelerdir. Örnek; “Nü artışı, endüstrileşme ve şehirleşme çevre sorunlarına yol açmaktadır.”
- *Koşullu genellemeler:* Bir koşula bağlı genellemelerdir. Eğer olursa..... türünde ifade edilir. Örnek; “Bir malın miktarı çoğalırsa malın fiyatı düşer”.
- *Değer temelli genellemeler:* Bu tür genellemeler genellikle bir tercih, istek ya da de ilkesi içerir. Örnek; “Çevre sorunları çözülecekse, nüfus, endüstrileşme ve şehirleş kontrol altına alınmalıdır.”

Betimsel genellemeler “Nedir” ? sorusuna yanıt içerirken, değer temelli genellemeler “olmalıdır”? sorusunun yanıtını içermektedir.

Genellemeler soyut ancak öğretimde üzerinde durulması gereken, bilginin önemli boyutudur. Genellemeler, öğretimin üzerinde odaklanması gereken önemli düşünceleridir. An genellemelerin, olgu ve kavramlardan bağımsız olarak öğretilmesi mümkün değildir. Olgu genellemelerin geliştirilmesi için temel verileri teşkil ederler.

Genellemelerin Öğretimi

Genellemelerin öğretimi sosyal bilgiler öğretiminin kalbini oluşturur. Öğrencilerin insanı çevresini anlamasını ve açıklamasını kolaylaştırır. Genellemeler sayesinde izole edilmiş bi parçacıkları organize edilir ve sonuçta dünyayı daha iyi anlamamız kolaylaşır. Öğrenciler ke düşünme sürecini genellemelerin geliştirilmesinde uygulayarak somut örneklerden soyut düşünme geçerler.

Hanna, genellemelere iki farklı açıdan bakılması gerektiğini belirtmiştir. Bunlardan i genellemelerin öğrenilecek içerik olarak görülmesidir. İkincisi ise genelleme, geliştirme süreci üzerine odaklanan, akıl yürütme sürecidir. Bu bakış açısında, genellemelere bir üründen çok, düşünme süreci olarak bakılmaktadır. Bazı eğitimciler genelleme geliştirme sürecini eleştirel düşünme sür olarak algılamaktadırlar.

Sosyal bilgiler öğretiminde genellemelerin geliştirilmesinde çeşitli yöntem uygulanmaktadır. Bu yöntemlerden en önemlileri tümevarımsal yaklaşım, tümdengelimsel yakla ve problem çözme-araştırma incelemeye dayalı yaklaşımlardır.

Tümevarımsal Yaklaşımla Genelleme Geliştirme

Michaelis ve Garcia genellemelerin tümevarımsal bir yöntemle geliştirilmesinde aşağıd adımların uygulanması gerektiğini belirtmektedirler.

İşlem	Odaklama Sorusu
Verileri olguları topla, düzenle ve incele.	Ne buldun, gördün ve işittin?
Ortak noktaları ya da ilişkileri belirle.	Bu veriler arasında ortak noktalar nelerdir ya da hangi bilgiler birbiriyle ilişkilidir?
Ortak ilişki ve noktalar doğrultusunda geçici bir genelleme yap.	Genelde bu ortak noktalar ve ilişkiler hakkında ne söyleyebiliriz?
Geçici genellemeyi diğer bilgilerle test et.	Diğer verilerle karşılaştırdığımızda genelleme hâlâ doğru mu?

6. sınıfta I.ünitenin ilgili etkinliğinde bu stratejinin uygulanışına bir örnek verilmiştir.

Tümdengelsel Yaklaşımla Genelleme Geliştirme

Genellemelerin öğretiminde uygulanan yöntemlerden biri de tümdengelsel yaklaşımdır. Tümevarımsal yaklaşımın tersine, bu yaklaşımda genellemeden özel verilere doğru gidilir. Veriler genellemeyi desteklemek için sunulur. Michaelis ve Garcia tümdengelsel yaklaşımda aşağıdaki adımların izlenmesini önermektedir.

- Gruba genellemeyi sunma
- Genellemeyi destekleyen veri, örnek ve olayları sunma
- Öğrencileri ek bilgi kaynaklarına yönlendirme
- Öğrencilerin ek kaynaklardan ek destekleyici bilgiler bulmalarını isteme

6. sınıf I.ünitenin ilgili etkinliğinde bu stratejinin uygulanışına bir örnek verilmiştir.

Tümevarımsal ve tümdengelsel yöntemle genelleme öğretimi birçok araştırmancının konusu olmuştur. McKinney ve Edgington bu araştırmaların sonuçlarını analiz etmiş ve genel olarak şu sonuca varmışlardır: Her iki yöntem de genellemelerin öğretiminde etkili sonuçlar vermiştir.

Problem Çözme ya da Araştırma-İnceleme Yöntemiyle Genelleme Geliştirme

Genellemelerin öğretiminde etkililiği sınanmış diğer bir yöntem de problem çözme ya da araştırma-inceleme yöntemi olarak adlandırılan bilimsel yöntemdir. Bilindiği gibi bilimsel yöntem hem tümdengelsel hem de tümevarımsal yaklaşımı kapsamaktadır.

Bilimsel yöntemin basamakları kullanılarak bir genelleme aşağıdaki aşamalarla geliştirilebilir.

- ❖ Geliştirilecek genelleme ile ilgili problemi açıklama ve tanımlama yapılması

Ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile çocuk ölümleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

- ❖ Problemin geçici çözümünü hipotez olarak belirtilmesi

Ülkelerin gelişmişlik düzeyi arttıkça, çocuk ölüm oranları azalmaktadır.

- ❖ Bilgi/veri toplanması

Bu aşamada öğrenciler hipotezde öne sürülen önerme ile ilgili bilgi toplamaya yönlendirilir. Bu bilgilerin bulunabileceği kaynaklar belirtilir ve öğrencilerin bunları araştırması istenir.

- ❖ Toplanan bilgilerin sınıfta analiz edilmesi

Gelişmiş ülkelerde çocuk ölüm oranları nasıldır? Gelişmemiş ülkelerde çocuk ölüm oranları nasıldır?

- ❖ Genelleme ifadesinin yazılması/söylenmesi

Verilerin analiz sonuçlarına göre genelleme ifade edilir. Başta belirtilen hipotezin toplanan verilerle desteklenip desteklenmediği tartışılır.

(Problem çözme ya da araştırma-inceleme yaklaşımı ile genelleme geliştirme yöntemine yönelik uygulama örneği için bkz. 6. sınıf Sosyal Bilgiler Öğreniyorum ünitesi “Bilimsel Araştırma Yapıyorum” etkinliği)

Genellemelerin geliştirilmesinde, tümevarımsal ve problem çözme yaklaşımı, tündengelimse yaklaşıma oranla öğrenciyi daha aktif kılmaktadır. Bu yaklaşımların, genellemelerin konu alanının boyutunun öğrenilmesi yanında öğrencilere bilimsel akıl yürütme ve düşünme becerisini kazandırma açısından da çok önemli eğitsel katkıları vardır. (DOĞANAY, 2003: 34-)

2. Harita Okuma ve Atlas Kullanma

Mekânın algılanması becerisinin ikinci aşamasını harita ve atlas kullanma becerisi oluşturur. Haritalar mekânın algılanmasında çok önemli rol oynar. Sosyal Bilgiler dersinde haritaları, harita üzerlerinde taşıdıkları bilgilerin okunması, hem de bir verinin harita üzerinde basitçe gösterilmesi açısından ele almak gerekir. Öğrencilerden kendi seviyelerine uygun harita türlerini okuyabilmeleri bunun yanında yine kendi seviyelerine uygun haritalar üzerinde çalışabilmeleri beklenmektedir. Sosyal Bilgiler dersi disiplinlerinin hemen tümü için, temel anlamda harita becerisi gereklidir. Harita becerisi harita okuma, kullanma ve atlas kullanma becerileri olarak üç aşamada incelenebilir.

Haritalar karmaşık yapıdadır ve soyut ifadeler barındırırlar. O nedenle harita becerileri kazandırılırken öğrencilerin gelişimsel özelliklerinin dikkate alınması gerekir. Bu yüzden ilköğretim öğrencileri için bu becerinin basamaklandırılarak verilmesi, bütüne ulaşmak konusunda acele edilmemesi önemlidir.

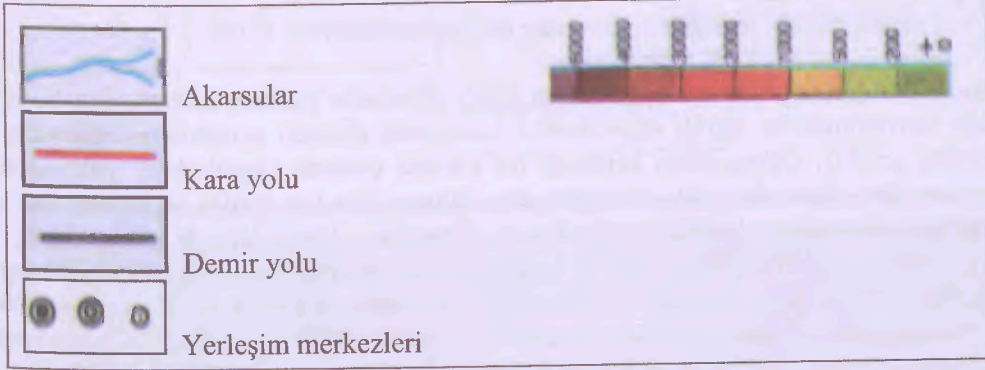
İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda basit şekiller ve kroki çizme, sembol kullanma ve bu sembollerle açıklayan bir bölüm oluşturma becerileri üzerinde durulmuştur. Soyut düşünme becerisinin geliştiği 6. ve 7. sınıflarda ise haritaların diğer öğeleri üzerinde durularak ölçek ve değişen ayrıntılar, harita çeşitlerini tanıma, harita üzerinde verilen bilgiyi okuma-anlama ve yeni bilgiler aktarma üzerinde durulacaktır. Bu beceri kazandırılırken kullanılacak harita ve atlaslar öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaşılabilecekleri ve pratik olarak kullanabilecekleri türden olmalıdır.

Harita okuma becerisini geliştirmek için neler yapabiliriz?

Haritalar gerçek alandaki bir unsuru bazı teknikler ve sembollerin yardımıyla kâğıt üzerinde gösterirler. Bu anlamda harita okumak, haritada kullanılan sembollerin gerçek alanla veya konuyla ilişkisini kurabilmektir. Yeryüzü şekillerinden tutun da sıcaklık dağılışıma kadar mekânla ilişkilendirilen her konu harita üzerine aktarılabilir. Dolayısıyla pek çok çeşit harita vardır. Öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaşılabilecekleri ve kullanabilecekleri haritaları okuyabilmeleri için haritanın her unsuru ile ilgili özel çalışmalar yapılması gerekir.

Harita üzerinde yüzey şekillerinin gösterilmesi öğrencilerin en çok zorlanacakları konudur. Bu konuda en yaygın teknik olan eşyükselti eğrisi tekniği orta öğretimde verileceği için bu konuyu girmeden temel yüzey şekillerini tanımları en azından yükselti, eğim ve renk ilişkisini fark etmeleri sağlanmalıdır.

İlk aşamada öğrenciler haritalarda kullanılan standart sembolleri tanımalıdır. Bununla ilgili olarak hemen her genel haritada karşılaşılabilecekleri semboller örneğin; kara yolu sembolü, yerleşim merkezlerinin sembolleri, demir yolları, hava alanları, akarsuların sembolleri ve yükselti ifade eden renkler gibi semboller öğrencilere kavratılmalıdır.

Örneklere olduğu gibi haritaların işaretler kısmına veya atlasların ilgili bölümlerine öğrencilerin dikkatlerini çekmek için öğrencilerle harita üzerinde küçük oyunlar oynayabilirsiniz. Örneğin; haritada seçtiğiniz bir alanda veya atlasın bir sayfası ile sınırladığınız bir alandaki yerleşim merkezlerini, kara yollarının birleştirdiği şehirleri veya hava alanlarını listelemelerini isteyebilirsiniz. Bu sayede öğrenciler önce aramaları istenilen işaretler kısmından sembolünü bulacak, daha sonra bu sembolü belirlediğiniz alan içinde arayacaktır. Bu çalışmayı birkaç kez tekrar edebilir hatta başka beceriler de ilâve ederek zenginleştirebilirsiniz. Örneğin; seçtiğiniz özelliği arayacakları alanın sadece koordinatlarını vererek bulmalarını isteyebilirsiniz.

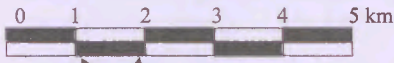
1. Haritalarımızdaki 40° - 60° kuzey paralelleri ile 30° - 40° doğu meridyenleri arasında kalan alanda bulunan yerleşim alanlarını bulunuz.
2. Atlaslarımızın 30. sayfasında 2B karesi içindeki akarsuları ve bunların hangi ilin sınırları içinde olduğunu bulunuz.

İkinci aşamada renkler ile ilgili çalışmalara da geçilebilir. Bunu için, yukarıdaki usulle belirlenen bir alanda gördükleri renkler ve bunlarla ilişkili olan yükselti basamaklarını yazmalarını veya söylemelerini isteyebilirsiniz. Renklerin genişlediği alanlarda alanın düz ve düze yakın olduğunu, renklerin daralarak çeşitlendiği alanlarda yükseltinin ve eğimin arttığını söyleyerek bu alanları harita üzerinde örneklemelerini isteyebilirsiniz. Bu çalışmayı farklı ölçekli haritalar kullanarak çeşitlendirebilirsiniz. Örneğin; Türkiye'nin $1/2000000$ ve $1/4500000$ ölçekli fizikî haritalarında karşılaştırmalı olarak çalışabilirsiniz.

Yukarıdaki örnekler öğrencilerin ellerindeki mevcut malzemeye göre düzenlenmeli ve sorular haritaların özelliğine göre sorulmalıdır. Örneğin fizikî haritada il sınırları olmayabilir ya da idarî haritalarda renklerin anlamı daha farklıdır. Aynı şekilde öğrencilerinizin atlasları da aynı olmayabilir. Bu nedenle yapılacak çalışmalarda haritaların nitelikleri göz önünde bulundurulmalı, sorular buna göre hazırlanmalıdır.

Haritaların doğru bilgi vermesi için gerekli olan en temel unsurun ölçek olduğu unutulmamalıdır. Çünkü ölçek bir anlamda gerçek alanın simgesidir. Nasıl ki renkler yükseltinin gösterilmesi için bir araç ise, ölçek de gerçek alanın haritaya aktarılması için kullanılan araçtır. Ölçeğin gösterdiği oransal ifade kesir ifadesi ile veya eşit bölümlere ayrılmış bir çizgi ile gösterilir. Öğrencilerin haritadaki alanın hangi oranda küçültüldüğünü anlamaları için bu ifadeleri tanımaları

bunun için de temel matematik becerisine sahip olmaları gerekir. Bu konuda matematik dersi öğretmenleri ile iş birliği yapılabilir.

1 santimetrelik uzunluk 1 kilometre ile gösterilmiştir.

Bu aşama geçildikten sonra bir alanın farklı ölçeklerle çizilmiş haritalarının birbirinden farklı görüldüğü kavratılmalıdır. Farklı ölçeklerdeki haritalarda değişen ayrıntıların öğrenciler tarafından fark edilmesi gerekir. Öğrencilerin herhangi bir konuda çalışma yaparlarken çalışmalarına uygun haritalar seçmeleri ancak bu yolla mümkün olur. Bunun için her sınıfta ve hemen her ünite de adı geçen alan ile kullandığımız harita ilişkisini kurun. Örneğin; komşularımız ile ilgili bir konu işleniyorsa öğrencilerinizden okulunuzdaki harita seti içinden uygun olanı seçmelerini isteyebilirsiniz. Öğrencilerden neden bu haritayı seçtiklerini açıklamalarını isteyerek ve ihtiyacınız olan haritada aradıklarınızı sorarak doğru haritanın hangisi olduğunu buldurabilirsiniz. Ya da aynı süreçleri kullanarak atlaslarından konu için uygun olan sayfayı bulmalarını isteyebilirsiniz. Böylece öğrenciler harita seçerken aynı zamanda ölçek de seçtiklerini fark edeceklerdir.

Bu yaş öğrencileri için kullanılacak haritalar, genel haritalar ve atlaslardaki haritalar olacağı için öğrenciler çok fazla seçenek ile karşılaşmayacaklar; yukarıdaki egzersizler gibi basit çalışmalar sayesinde günlük hayatlarında kullanabilecekleri belli başlı haritalar ile konuları eşleştirebileceklerdir.

Öğrencilerin basit anlamda harita üzerine bilgiler aktarabilmeleri ve harita üzerinde çalışabilmeleri bu becerinin son aşamasını oluşturur.

Önce öğrencilerinize fotoğraflar kullanarak taslak çizimler yaptırabilirsiniz. Öğrencilerinize temel yüzey şekillerini kolayca ayırabilecekleri bir fotoğraf gösterin. Fotoğrafta gördükleri yüzey şekillerini konumlarını bozmadan çizmelerini isteyin. Bu çizimi yaparken yüzey şekillerini kâğıda aktarmada hangi zorlukları yaşadıklarını yazmalarını isteyin. Fotoğrafların yüzey şekillerini tüm yönleri ile yansıtıp yansıtmadığını sorarak bu konu üzerinde düşüncelerini isteyin.

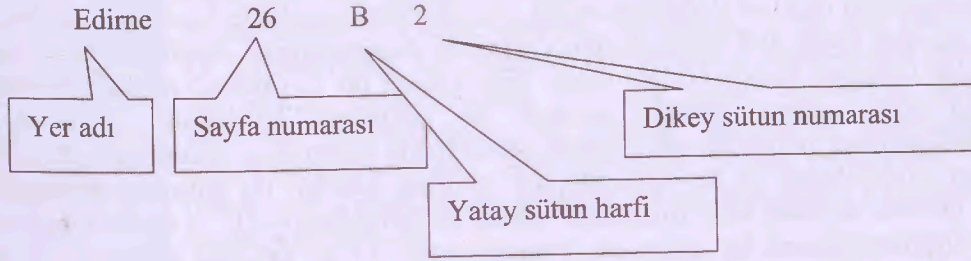
Taslak çizimler zihin haritaları oluştururken de önem taşır. Bir konu veya bir yer ile ilgili olarak oluşturulacak zihin haritalarının da aslında harita okuma ve harita üzerine yeni bilgiler yerleştirme becerisine katkı sağlayacağı kuşkusuzdur.

Bu çalışmaların ardından dilsiz haritalar üzerinde koordinatlarını verdiğiniz şekilleri veya özellikleri çizmelerini isteyin. Öğrencilerinize çeşitli tablolar vererek bunları dilsiz haritalar üzerinde göstermelerini isteyebilirsiniz. Örneğin; en kalabalık 10 şehrimizi, en fazla yağış alan 5 şehrimizi, belli başlı dağ sıralarını (uzanışlarına göre) veya Osmanlı Devleti'nin yükselme dönemindeki bir tarihte sınırlarını göstermelerini isteyebilirsiniz.

Bu çalışmaları yaparken koordinatlardan yararlanın. Öğrencilerinize sadece koordinatları ve gerekli bilgileri verin ve istediğiniz haritayı hazırlamalarını isteyin.

Harita okuma ve harita üzerine yeni bilgiler yerleştirme becerisini örneklerden de anlaşılacağı gibi hemen her konuyu işlerken geliştirebilirsiniz. Bu arada sınıfta kullanacağınız duvar haritaları yanında atlaslar ve öğrencilerinize çalışma kâğıdı hâlinde dağıtacağınız haritaları da unutmamak gerekir. Atlaslar çoğu zaman duvar haritalarından daha etkilidir. Öğrencinin uzağında bulunan duvar haritaları daha çok genel çerçeve çizmek için kullanılır. Atlas ise her tür haritanın bir arada bulunduğu ve en önemlisi öğrencilerin elleri ile tutabilecekleri, dokunabilecekleri bir kaynaktır. Özellikle kalabalık sınıflarda atlaslar tercih edilmelidir.

Atlaslardaki işaretler ve dizin kısımlarının kullanılması üzerinde de durulmalı, yer bulma oyunu oynarken dizin kısımdan faydalanmaları sağlanarak dizin kısımdaki ifadeler kavratılmalıdır.

Harita becerilerini geliştirmek ve pekiştirmek için yapılacak çalışmalarda çalışma kâğıdı şeklinde çoğaltılmış, öğrencilerin üzerine yazıp çizebilecekleri haritaların kullanılması da faydalı olacaktır. Bu çalışma kâğıtlarını ölçme değerlendirme aracı olarak da kullanabilirsiniz. Eğer fotokopi imkânı yoksa tahtaya çizilen bir harita üzerinde de öğrencilerinizi teker teker veya grup hâlinde çalıştırabilirsiniz. Öğrenciler harita üzerinde çalışırken harita becerilerini daha çabuk pekiştireceklerdir.

3. Çıkarımda Bulunma*

Bir olgu hakkında çıkarımlar yapılmaya başlandığında bunun, kavramın anlamına ve kavramsallaştırılan olgunun doğasının uygun olup olmadığı genellikle önemsenmemektedir. Çıkarım yapan kişi, eğer kendi akıl yürütme süreci üzerinde düşünmüyorsa, abartılı ve ilgisiz çıkarımlarda bulunabilir. Örneğin; kapıda bir ses duyan kişi “kapıda bir tırmalama” olarak kavramsallaştırırsa, köpeğinin içeri girmek istediği şeklinde bir çıkarımda bulunabilir. Herhangi bir olayı kavramsallaştırırken ve bundan yararlanarak çıkarımlarda bulunurken, insanlar genellikle beklentileri, ihtiyaçları, alışkanlıkları ya da önyargılarının etkisinde kalırlar. Bu anlamda, düşünme kişisel bir süreçtir. Örnekte duyulan ses, “tırmalama” olarak kavramsallaştırılmış ve bu kavram dışarı salınmış köpekle ilişkilendirilerek bir çıkarımda bulunulmuştur. Oysa, kapıdaki sürtünme, ağaç dallarının sürtünmesi olarak kavramsallaştırılıyorsa, “havanın rüzgarlı olduğu” biçiminde bir çıkarıma gidilebilirdi.

Eleştirel düşünme, yalnızca “bilmek”ten fazlasını gerektirmektedir. Öğrenciler, bilgi edinmek için araştırmalar ya da gözlemler yaparlar. Eleştirel düşünme, gözlem ya da araştırma verilerinden, öğrencilerin güvenilir sonuçlara varmalarını gerektirmektedir. Araştırmanın amacına ve niteliğine bağlı olarak öğrenciler kendilerine “o halde”, “öyleyse”, “bu durumda” gibi ifadelerle başlayan sorular sorabilmelidirler. Tarihte çıkarım yapılabilecek veriler sınırsızdır. Öğrenciler başı başına bir olgudan yola çıkarak çıkarım yapabilecekleri gibi, bir genellemeden, bir karardan ya da değerlendirmeden yola çıkarak da bir çıkarımda bulunabilirler. Öğrenciler hem verilerden, kanıtlardan ya da örneklerden de çıkarım yapma konusunda yararlanabilirler. Akılcı çıkarımlar ve yorumlar yapma, eleştirel düşünmenin temel gerekliliklerinden biri olan derinliğine soruşturma yapmanın bir parçasıdır. Aşağıda çıkarım örneği sunulmuştur:

Veri	Çıkarım Sorusu	Çıkarım
Nizamülmülk, Gazneli Devletinde bir görevli iken Dandanakan Savaşı'ndan sonra Selçukluların hizmetine girdi.	Bu durumda...	<p>→ Gazneliler ile Selçuklular arasında yapılan savaşı Selçukluların kazanmış olması gerekmektedir.</p> <p>→ Dandanakan Zaferi Selçuklulara önemli bir güç kazandırmıştır ki, Nizamülmülk gibi devlet adamları bu savaştan sonra Selçukluların yanında yer almıştır.</p>

* Dr. Hüseyin KÖKSAL

4. Girişimcilik

İnsanoğlunun tarihin ilk yıllarından bu yana yaşamak ve ihtiyaçlarını karşılamak için yaptığı her faaliyet aslında basit bir tanımla girişim olarak nitelendirilebilir. Avcılık, çiftçilik, hayvancılık, ticaret gibi faaliyetler tarihin ilk dönemlerinden beri insanoğlunun girişimci yanını ortaya koyuyor. Temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için risk alarak hayatlarını tehlikeye atan atalarımız girişimciydiler. İlk insanlar girişimcilik tanımında belirtilen özellikleri taşımaktaydı. Risk alıyorlardı, yenilik yapıyorlardı, yaşamlarını ortaya koyuyorlardı, fakat yaptıkları tüm bu faaliyetlerin tek amacı hayatlarını devam ettirebilmektir.

O halde girişimcilik nedir? Girişimciliği net bir tanımın sınırları içine yerleştirmek oldukça zordur. İlk kez Orta Çağda kullanılan bu kelimenin "entrepreneure" kökünden "iş yapan" anlamına geldiği görülür. Bu tanım zaman içinde değişmiş, gelişmiş ve özellikle 20. yüzyılda bu kavram daha çok risk alma, yenilikleri yakalama, fırsatları değerlendirme ve tüm bunların hayata geçirilme süreci olarak anlamlandırılmaya başlamıştır. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi girişimcilik sadece kişinin kendi işini kurması değil, mevcut işini geliştirmesi (revize etmesi) veya yeni bir sektöre açılması olabilir. Örneğin; yıllardır sektörde olan bir malın üretimine geçilmesi bir girişimcilik örneği değildir. Fakat sektördeki malı farklılaştırarak sunmak bir girişimciliktir.

Girişimciler ise bu tanım doğrultusunda yenilik yapan, risk almaktan korkmayan, hızlı karar verebilen ve en önemlisi de yapacağı iş için kararlı ve azimli bir tutum sahibi olan şekilde tanımlanabilir. Türk toplumunun bir girişimci olmasını beklediği özellikler şöyledir: Risk alabilme, özgüven, yaratıcılık, liderlik, iletişim becerileri, organizasyon / planlama yeteneği, ikna kabiliyeti, doğru ekibi kurma, inisiyatif alabilme, yöneticilik becerileri, kişisel bağlantılar, finans bilgisi, yeterli sermaye, sonuç odaklılık, profesyonel iş deneyimi.

Girişimcilik, yeni kaynaklarla, yeni teknolojilerle toplumu tanıştırır ve bu sayede daha önce kullanılmayan veya daha az kullanılan kaynaklar ekonomiye kazandırılır ve üretimde artış meydana gelir. Yeni açılan veya yeniden yapılandırılan bir şirket ülkenin istihdam hacmini artırır ve tüm bunlar sonucunda da iktisadî kalkınmada pozitif bir çıkış meydana gelir.

Bir iş kurmanın ilk adımı iyi bir iş fikri oluşturmaktır. Bu iş fikrini kendiniz üretebilir, satın alabilir veya başka bir fikri değiştirerek kullanabilirsiniz. Bir girişimci aday olarak kendi fikrini üretmek isteyenler için çeşitli yollar vardır ama en kolay yapılabilecek yöntem, çevreyi gözlemleyip insanların sorun veya ihtiyaçlarına karşılık verebilecek ürünü düşünmek olacaktır.

İş fikrini bulduktan sonra önemli olan bir diğer olgu da hedef pazardır. Fikriniz ne olursa olsun bir aşamada pazar araştırması yapmanız gereklidir. Doğru zamanda ve doğru yerde olmayan bir fikir asla işe yaramaz. Örneğin; bundan çok değil üç yıl önce internet cafe açmak oldukça kârlı bir iş olabilir. fakat sektör incelendiğinde bu fikrin şu an için hiç de uygun olmadığını görüyoruz.

Girişimcilik tanımında yenilik vardır ve bu yenilik mevcut kaynakların yeni bir birleşimini ifade eder, diğer bir anlatımla yenilik,

- Yeni bir malın ya da servisin üretimi,
- Yeni bir üretim metodunun geliştirilmesi,
- Yeni bir pazarın oluşturulması,
- Yeni bir hammadde kaynağının bulunması ve
- Endüstrinin yeniden yapılandırılmasıdır.

Girişimcilerin bazı özellikleri:

- Hızlı düşünme
- Belirsizlik altında hızlı karar alma
- Kararlı ve azimli olma
- Güçlü sezgi sahibi olma
- İyi gözlemci olma
- Hayal gücü yüksek olma
- Kaynaklara ulaşabilecek ilişkiler ağına sahip olma
- Kaynaklar arasında özellikle insan kaynaklarını iyi yönetebilme
- Düşünme ve muhakeme yetenekleri güçlü olma
- Çok yönlü düşünebilme,
- Yeniliklerin kabul edilmesini sağlayacak ikna gücüne sahip olma,
- İyi iletişim kurma,
- Bağımsız düşünebilme
- Esnek ve yaratıcı olma
- Kendine güvenme
- Dayanıklı ve ısrarcı olma

Girişimciliğin Önemi

- Girişimcilik işsizlik sorununa önemli bir çözüm olanağı sunduğu gibi ekonomik büyümenin de dinamosudur.
- Girişimci, ekonomik kaynakların daha verimli kullanılması konusunda baş aktördür. Üretim kaynaklarını yeni bir tarzda birleştirerek kullanılmayan üretim faktörlerinin kullanılmasını sağlar.
- Girişimci yeni düşüncelerin yaratılması, yayılması ve uygulamasını hızlandırır, ayrıca yeni endüstrilerin doğmasına yol açar. Teknolojileri kullanan sektörlerde verimliliği artırır ve hızlı büyüyen sektörler yaratarak ekonomik büyümeyi hızlandırır.

5. Araştırma

Araştırma ve buluş yaklaşımları, öğrencilerin veri toplamasını ve hipotezleri test etmesini sağlayarak buluş sürecinde yer almalarına fırsat verir. Bu yaklaşımlar yapısal olarak tümevarım modelleridir. Öğrenciler yeni anlamları keşfederken, becerileri uygularken ve deneyimler edinirken öğretmen onları yönlendirir. Genel olarak araştırma ve buluş yaklaşımları öğrenci merkezlidir ve diğer yaklaşımlara oranla daha karmaşıktır.

Araştırma Yaklaşımları: Araştırma yaklaşımını buluş yönlendirir. Bu yaklaşımın güçlü bir yönü ders konusunun ve araştırma sürecinin aynı anda öğrenilmesini sağlamasıdır. Araştırma basamakları temel olarak John Dewey'in (1910) yansıtıcı düşünme modelini izler. Bunlar;

- Problemin belirlenip açıklanması,
- Hipotezlerin kurulması,
- Verilerin toplanması,
- Hipotezlerin test edilmesi için verilerin incelenip yorumlanması,
- Sonuçlara ulaşılmasıdır.

Öğretimde araştırma sürecinin kullanılması, öğrencilere eleştirel düşünme ile ilgili becerileri öğrenme ve uygulama fırsatı verir. Öğrencilerde üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesini sağlar. Üst düzey düşünme becerileri gelişmiş bir öğrenci;

- Açıklanabilir gerçek ile değer yargılarını ayırt eder.
- Bir kaynağın ya da savın güvenilirliğini belirler.

- Kaynağın yetkinliğini belirler.
- Garantili olan ve olmayan savları ayırt eder.
- İlgili ve ilgisiz bilgiler, savlar ya da nedenler arasında ayırım yapar.
- Ön yargıların neler olduğunu görür.
- İfade edilen ve edilmeyen görüşleri belirler.
- Çelişkili savları belirler.
- Mantıktaki uyumsuzlukların farkına varır.
- Bir görüşün güçlü ve zayıf yönlerini belirler. (Bayer, 1987).

Araştırma yaklaşımı, öğretmenin kontrolü ve yönlendirmesi yoluyla yapılabileceği gibi tüm sorumluluğu öğrenciye vererek de uygulanabilir. Yönlendirilen biçimde uygulandığında öğretmen, öğrencilere verileri sunar ve bu konuda sorular sorar. Öğrenciye daha fazla sorumluluk vererek yönlendirmenin az olduğu biçimde ise genellikle bireysel projeler yaptırır. Her iki araştırma yaklaşımı da tartışmayı, soru yanıt oturumlarını ve projeleri içerir.

Araştırma yaklaşımı ile işlenen dersler dört bölümden oluşur. Birinci aşamada sınıfa bir problem sunulur. Sunulan problem öğrencilerin ilgisini çekmelidir. İkinci aşamada problemin olası sonuçları konusunda hipotezler oluşturulur. Üretilen hipotezler tahtaya yazılır. Bu noktada tek bir yanıtın olmadığı akıldan çıkarılmamalı ve hiçbir hipotez önerisi reddedilmemelidir. Üçüncü aşamada öğrenciler, düşünerek problemi çözmek üzere veriler toplar. Son aşamada ise öğrenciler, verileri inceler ve daha önceden geliştirilen hipotezlerle sonuçları karşılaştırırlar.

6. Sosyal Katılım

Sosyal katılım becerisinin temel amacı; öğrencilerin öğrenimleri boyunca bilimsel, sosyal, kültürel alanlar ile sanat ve spor alanlarında okul içi ve dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak, öğrencide kendine güven ve sorumluluk duygusu geliştirmektir.

Bu amaçla öğrencilere;

- İnsan haklarına ve demokrasi ilkelerine saygı duyabilme,
- Kendini tanıyabilme, bireysel hedeflerini belirleyebilme, yeteneklerini geliştirebilme, bunları kendisinin ve toplumun yararına kullanabilme,
- Kendine ve çevresindekilere güven duyabilme,
- Planlı çalışma alışkanlığı edinebilme, serbest zamanlarını etkin ve verimli değerlendirebilme,
- Girişimci olabilme ve bunu başarı ile sürdürebilme, yeni durum ve ortamlara uyabilme,
- Bireysel farklılıklara saygılı olabilme; farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörü ile karşılayabilme,
- Aldığı görevi istekle yapabilme, sorumluluk alabilme,
- Bireysel olarak veya başkalarıyla iş birliği içinde çevresindeki toplumsal sorunlarla ilgilenebilme ve bunların çözümüne katkı sağlayacak nitelikte projeler geliştirebilme ve uygulayabilme,
- Grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışabilme ve gruba karşı sorumluluk duyabilme gibi tutum, davranış ve becerilerin kazandırılmasına çalışılır.

Demokratik, modern toplumlarda eğitimin en önemli amaçlarından birisi kendisine çevresindeki kişilere ve doğaya değer veren, yaşadığı toplumun ve dünyanın bir parçası olarak kendine güvenen ve topluma katkıda bulunabilme bilincine sahip bireyler yetiştirmektir. Böyle bir bilinç kazandırmak ve topluma katkısı olan bireyler yetiştirmek için öğrencilerin okul çağının ilk yıllarından başlayarak toplumsal hayattaki işleyişi kavraması gerekir. Öğrenciler, toplumsal olaylara ilgi duymalı, sorunların farkında olmalı, gerektiğinde hem kendi hem de başkalarının iyiliği için

harekete geçebilmelidir. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları, yaşadıkları toplumun sosyo-ekonomik durumu, sosyal katılımı etkileyen faktörlerdir. Öğrenci, toplum ve çevre sorunlarına duyarlı olmalı ve çözümüne yönelik sürece katılmaya istekli olmalıdır.

- Kendisini, yakın çevresini etkileyen konularda bilgi sahibi olma
- Birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için insanlar arasındaki ortak ilişkiyi tanıma
- Yakın çevresini ve toplumu etkileyen konularda ihtiyaçların karşılanması için fikir üretme, bu fikri çevresindekilere iletme, görüşme, tartışma, planlama, uzlaşma ve uygulama bulunma
- Lider ya da birey olarak gruba, kuruma, sosyal örgütlere ve topluma hizmet etme konularında kendini geliştirmelidir.

Sosyal katılım becerilerini geliştirebilmek için; öğrencilerin ailesine, çevreye ve topluma duyarlı, gönüllü çalışma bilincine sahip, sorun çözen ve çözüm üreten, resmî, özel, sivil toplum kuruluşları ve kuruluşları ile iş birliği içinde çalışma becerileri gelişmiş birer fert olarak yetişmeleri için toplumsal hizmet çalışmalarına yer verilir.

Öğrencilerin Eğitsel, Sosyal, Spor ve Eğlence İçerikli Faaliyetlere Katılımı: Öğrenciler sosyal, eğitsel, spor, eğlence içerikli faaliyetlere zaman ayırmalı ve bu tür etkinliklere katılmalıdır. Sosyal etkinliklerin çocuğun iletişim becerilerini geliştireceği unutulmamalıdır. Öğretmen, öğrenciyi gözlemli ve bu tür faaliyetler için teşvik etmelidir. Önemli gün ve haftalarda öğrencilere bu konuda yapabileceği işler vermelidir. Öğrenciler sosyal, eğitsel, spor, eğlence içerikli etkinlikler düzenleme üzere cesaretlendirilmelidir. Sosyal katılım ile birlikte düzenleme ve liderlik becerileri vurgulanmalıdır.

Bu faaliyetlere okul yönetimi ve öğretmenlerin yanında kulüplerde görev alan öğrencilerin katılımı ve bu çalışmaların öğrencilerce planlanması sağlanır.

Okulda;

- a) Geziler,
- b) Yarışmalar,
- c) Beden eğitimi, izcilik, müzik ve halk oyunları çalışmaları,
- d) Yayınlar,
- e) Gösteriler,
- f) Tiyatro çalışmaları,
- g) Defile, sergi ve kermes gibi çalışmalarla çeşitli etkinliklere katılır.

Dersin İşlenişi: Sosyal Bilgiler dersinde, öğrenciler insanlık tarafından birlikte hareket edilerek çözümlenen toplumsal problemlerle karşılaştırılmalıdır. Geçmişteki insanların da birlikte hareket ederek, bu problemlerle başa çıktığı gösterilmeli ve örnekler verilmelidir. Öğrencilerin, büyükleri tarafından iyi ve kötü hareketlerine ilişkin gözlemlerini sınıfa aktarmalarına ve bunların üzerinde tartışmalarına önem verilmelidir.

Grup Çalışmalarına Katılım: Öğrenciler, gruba çalışmaya, birlikte problem çözme sorumluluk almaya teşvik edilmelidir. Grup üyeleri kendi arasından grubun sözcüsü olarak bir başkanı seçebilir. Bir kişi de grubun fikir ve kararlarını yazmakla görevlendirilmelidir. Öğrenci grup çalışmalarında işbirliği yaparak hareket etmeyi öğrenmelidir.

Gönüllü Çalışmalara Katılım: Öğrenciler, boş zamanlarında toplum hizmetleri programı çerçevesinde çevresindeki gönüllü kuruluş ve resmî kurumlarda çalışmaya teşvik edilmelidir. Bulunulan huzur evleri, kütüphaneler, sosyal hizmet kurumları vb. olabilir. Örneğin; öğrenciler sosyal hizmet kurumundaki akranlarına satranç gibi herhangi bir oyunu öğretmeye yönlendirilmelidir.

Vatandaşlık Katılımı: Öğrenciler, kamu, okul ve çevre yararına iyi ve etkili bir vatandaş olarak harekete geçmenin bilincine varmalıdır. Bu gerçekten yola çıkılarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında yapılan bir protokolle "DEMOKRASİ EĞİTİMİ VE OKUL MECLİSLERİ PROJESİ" hazırlanmış; okullarımızda sosyal katılımı gerçekleştirmek için, demokrasi bilincini geliştirici, uygulanabilir etkinlikler plânlanmıştır.

7.Yaratıcılık Becerisi

Yaratıcılık her bireyde var olan ve insan yaşamının her bölümünde bulunabilen bir yeti, günlük yaşamdan bilimsel çalışmalara dek uzanan geniş bir alanı içine alan süreçler bütünü, bir tutum ve davranış biçimidir.(SAN,1979)

Öğrencilerde yaratıcılık becerisinin geliştirilmesini sağlamak sadece sınıf içi etkinliklerde değil, okul ortamı ve öğrencinin okul dışındaki zamanlarında da desteklenerek mümkün olur. Yaratıcılık becerisinin gelişmesinde kişisel özelliklerin payı olsa da, öğrencilerin bu becerilerinin geliştirilmesi ya da geliştirilmesi büyük oranda çevresel yaklaşımlara bağlıdır. Genel olarak eğitim öğretim faaliyetlerinin yaratıcı düşünmeyi desteklememesi bu becerinin giderek zayıflamasına neden olabilmekte, destekleyici tutumlar ise tüm öğrencilerde bu becerinin belli bir düzey üstünde gelişmesine yardımcı olmaktadır.Bu anlamda öğretmen ve okul yönetimine önemli sorumluluklar düşmektedir.

Yaratıcılığı geliştirmede öğretmenin rolü aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

1. Öğrencilerin bir birey olarak kabul etme ve buna uygun davranma
2. Öğrenciyi özgür olmaya özendirme
3. Öğrencilere model olma
4. Sınıfın dışında onlara çok zaman ayırma
5. En iyiyi bekleme ve aşılabileceğini gösterme
6. Heyecanlı olabilme
7. Öğrencileri eşit kabul edebilme
8. Öğrencileri doğrudan ödüllendirebilme
9. Öğrenciye ilgi gösterme
10. Sürekli okuyan kişiler olabilme
11. İkili ilişkilerde kolay iletişim kurma

Yaratıcılık becerisinin geliştirilmesi için öğrencilerin yapacağı etkinliklerin de önemli yeri vardır. Etkili sorular sorarak öğrencilerin zihnini harekete geçirmek, alışılmadık durumlar sunmak ve bunlarla ilgili fikir yürütmelerini sağlamak yaratıcı düşünme becerisinin gelişmesinde işlevsel olabilir.

Örneğin öğrencilerinize alışılmadık durumlar içeren bir problem durumu sunabilirsiniz. Öğrencilerinizden üçgen tuğlalardan bir duvar oluşturduklarını düşünmelerini isteyebilirsiniz. Ortaya çıkabilecek zorluk ve kolaylıkları söylemelerini, zorlukların nasıl aşılabileceğini bulmalarını isteyebilirsiniz.

Öğrencilerinize varsayımlar sunarak sonuçları ile ilgili fikir üretmelerini de sağlayabilirsiniz. Örneğin hiç yağmur yağmasaydı ne olurdu ? İğneler olmasaydı ne olurdu? gibi sorularla durum ile ilgili düşüncelerini harekete geçirmelerine yardımcı olun.

Yukarıdaki örnekler dışında, aşağıda verilen önerilerden de faydalanabilirsiniz.

Yaratıcılığı Geliştirmenin 25 Yolu

1. Ön gerekler
 - a. Yaratıcı bir model olmak
 - b. Kendine güveni inşa etmek
2. Temel teknikler
 - a. Varsayımları sorgulamak

- b. Problemleri yeniden tanımlamak
- c. Fikir üretimini cesaretlendirmek
- d. Disiplinler arası bir yaklaşım izlemek
3. Öğretim tipleri
 - a. Yaratıcı fikir ürün için yeterli zaman tanımak
 - b. Yaratıcılığı değerlendirmek
 - c. Yaratıcı fikirleri ürünleri takdir etmek
4. Engellerden sakınmak
 - a. Mantıklı riskleri cesaretlendirmek
 - b. Belirsizliğe karşı toleranslı olmak
 - c. Hatalara izin vermek
 - d. Engelleri tanımlamak ve aşmak
5. Karmaşık tekniklerin işe koşulması
 - a. Kendinden sorumlu olmayı öğretmek
 - b. Kendini kontrol etmeyi öğretmek
 - c. Büyük ödülü veya kıvancı engellemek
6. Rol modellerini kullanmak
 - a. Yaratıcı insanların profillerinden yararlanmak
 - b. İşbirliğine dayalı yaratıcılığı geliştirmek
 - c. Başkalarının görüş açılarını hayal etmek
7. Yaratıcı çevreyi araştırmak
 - a. Çevresel uyumun farkına varmak
 - b. Heyecanı yakalamak
 - c. Güdüleyici çevreleri araştırmak
 - d. Güçlü yanları işe koşturmak
 - e. Uzun dönem perspektifini korumak
 - f. Yaratıcı bir birey olarak gelişmek ve ilerlemek
 - g. Başkalarına da yaratıcı olmayı öğretmek. (SABAN, 2004)

Sınıfta geleneksel yöntemler dışında aktif öğrenme yöntemlerinin kullanılması yaratıcılığın gelişmesinde önemli rol oynar. Aktif öğrenme yöntem ve stratejilerinin kullanılması öğrencilerin zihinsel performanslarını ortaya koymalarına ve geliştirmelerine yol açar. Aktif öğrenme yöntemlerinin bu konuda zorlanmaması ve kişisel farklılıkların göz önünde bulundurulmasına dikkat edilmelidir.

2.3.2. KAVRAMLAR*

Kavramlar bilgilerin yapı taşlarını, kavramlar arası ilişkiler de bilimsel ilkeleri oluşturur. İnsanlar, çocukluktan başlayarak düşüncenin birimleri olan kavramları ve onların adları olan sözcükleri öğrenirler; kavramları sınıflar, aralarındaki ilişkileri bulur, böylece bilgilerine anlam kazandırır, yeniden düzenler, hatta yeni kavramlar ve yeni bilgiler üretirler. İnsan zihnindeki bu öğrenme ve yeniden yapılanma süreci her yaşta sürüp gider.

Kavramların bilimdeki ve insan bilgilerindeki yerini anlamak, onları öğrenme/öğretme yollarını bilmek öğretmene çok değerli bilgi ve beceriler kazandırır.

Kavramlar, eşyaları, olayları, insanları ve düşünceleri benzerliklerine göre gruplandırdığımızda gruplara verdiğimiz adlardır. Deneyimlerimiz sonucunda iki veya daha fazla varlığı ortak özelliklerine göre bir arada gruplayıp diğer varlıklardan ayırt ederiz. Bu grup zihnimizde bir düşünce birimi olarak yer eder. Bu düşünce birimini ifade etmekte kullandığımız sözcük (veya sözcükler) bir kavramdır. Kavramlar somut eşya, olaylar veya varlıklar değil, onları belirli gruplar altında topladığımızda ulaştığımız soyut düşünce birimleridir. Kavramlar gerçek dünyada değil, düşüncelerimizde vardır. Gerçek dünyada kavramların ancak örnekleri bulunabilir.

Deneyler sonucunda varlıklar ortak özelliklerine göre gruplanmış olmasaydı, birbirinden ayırt edilmemiş ve birbiriyle ilişkileri kurulmamış binlerce izlenim karşısında kalırdı. Bu durum zihinsel bir karmaşa oluşturur, sistemli bir bilgi olmazdı. Kavramlar, temsil ettikleri en iyi örneklerle (prototip) öğrenilir.

Kavramların geliştirilmesinde kişinin kullandığı önemli zihin süreçlerinden biri genelleme sürecidir. Kişi, kavramlarını çoğu halde sınırlı sayıda gözlem ve deneyimlerden genellemelere giderek geliştirir. Aynı şekilde önceden tasarlanmış deneylerden bir takım sonuçlar çıkararak bir genel ilkeye varmak da genellemedir.

Genelleme süreci aslında burada açıklandığı kadar basit değildir. Bir insanın genellemelerine etki eden birçok etken vardır. Ancak, genellemelerin hatalı olabileceği de unutulmamalıdır. Kavram gelişiminde genelleme, ilgilendiğimiz varlıkları ortak özelliklerine göre bir kategoride (grupta, sınıfta) toplama ve kategoriye ad verme sürecidir. Bu süreçte ilgilendiğimiz varlıkların hepsine ulaşmamız mümkün değildir. Bir kategoriye dahil varlıkların ancak bir kısmı gözlenebilir, fakat kategorinin tümüne ilişkin bir genelleme yapılamaz.

Kavramların geliştirilmesinde önemli olan zihin süreçlerinden bir diğeri **ayırım** sürecidir. Psikologlar bu süreci **birbirine benzer iki uyarıcıyı ayırt edip her birine farklı tepkide bulunma** diye tanımlarlar. Bu süreç genellemenin aksine, varlıkların ve olayların birbirine benzemeyen özelliklerini görebilmeye dayanır. Kavram geliştirmede ayırım süreci genelleme süreci kadar önemlidir. Ayırımları yapabilmek genelleme yapmak kadar kolay değildir. Ayırımlar kavramlarımızda netleşmeye ve bilgilerimizde kesinleşmeye götürür. Ayırımlara ulaşılmayan hallerde kavramlarımızın anlamı genel kalır, bazen de hatalı olur.

Özel halleri inceleyerek onlardan genel hale gitme veya sınırlı sayıda deneyimden genelleme yoluyla sonuç çıkarma sürecine **tümevarım** denir. Deneysel bilgilerden genellemeye varma ilkesi daha sonra laboratuvar kullanımı ile ilgili bölümde ele alınmıştır. Deneyimlerden tümevarım bir ilkenin öğrenilmesinde kullanıldığı gibi kavram geliştirmede de kullanılır. Burada tümevarım süreci kavram öğretiminde şu şekilde kullanılır:

* Dr. Ahmet Sait CANDAN

Önce kavramla ilgili olumlu ve olumsuz örnekler sunulup, bu örneklerden olumlu olanlar üzerinde durularak, neticede öğrencinin örnekler yardımıyla kavramı bulması sağlanır. Kavramın nihaî tanımı bu sürecin en sonunda verilir.

Kavram geliştirmede kullanılan diğer bir zihin işlemi **tanımlamadır**. Kavramlar zihinde var olan düşüncelerdir; **terimler** veya benzer sözcükler kavramlarımızın adlarıdır. Bir kavramı sözcüklerle anlatan önermeye o kavramın tanımı deriz. Aslında bilinmeyen bir kavramı tanımlama onu bilinen diğer kavramlarla anlatma demektir. Tanımlar da hatalı olabilir. Bir tanım bir kavramı oluşturan kategorinin gerçek elemanlarından birini dışarıya bırakıyorsa kavramın anlamını daraltır.

Bazı kavramların tanımlamayla geliştirilmesi kolaydır. Örneğin, **dik üçgen** kavramı kolayca tanımlanabilir. Çünkü bir üçgeni dik üçgen yapan nitelikler (**tanımlayıcı nitelikler**) ve dik üçgeni diğer üçgenden ayıran nitelikler (**ayırıcı nitelikler**) kesinlikle bellidir. Ne yazık ki birçok kavram için tanımlayıcı nitelikler ve ayırt edici nitelikler açıkça belirlenemez. Böyle hallerde tanımın kapsadığı kategorinin tüm elemanlarını değil, kavrama en çok uyan eleman tanımlanmaya çalışılır. Yukarıdaki şekilde belirtildiği gibi, kavramlar temsil ettikleri tipik veya en iyi (**prototip**) örneklerle tanımlanabilir.

Tümdengelim genel halden özel hallere inen bir düşünme sürecidir. Bu süreçte kavramın sınıfı değişik yöntem ve tekniklerle verilir. Kavram öğretiminde tümdengelim metodunun öğrenmenin sağlanması, Ausubel'in geliştirdiği "Sunuş Yoluyla Öğretim" kuramı çerçevesinde ifade edilir:

Öğrencilere önce öğretilecek konuyla ilgili ön örgütleyici sunulur. Bu, genellikle bir kavramın tanımı ya da bir ilkedir. Ön örgütleyicinin yani kavramın tanımı ve kuralları baştan verildikten sonra öğrenciler tarafından anlaşıldıktan sonra, bu temel yapı, kavramla ilgili olumlu ve olumsuz örneklerle sunumla kavram pekiştirilir. Son aşamada öğrencilerin, yeni kazandıkları bilgiler arasında benzerlik ve farklılıkları, ilişkileri görmeleri sağlanır.

Kavram öğretimi

Yukarıda belirtildiği gibi kavramlar somut değil soyut düşüncelerdir; dış dünyada değil insan zihninde düşünce sisteminde yer alır. Öyleyse, kavram öğretimi, bazı kavramların öğrencinin zihninde oluşmasını sağlamak amacıyla yapılır.

Kavram öğretiminin gerekçelerini artırmak mümkündür. Fakat yukarıda bahsedilen noktalar önemlileridir. Aşağıda bu konu geleneksel yöntemden başlanarak ayrıntılı olarak tartışılmıştır.

Kavram öğretimindeki geleneksel yöntem öğrenciye kavramı ifade eden sözcüğü vererek kavramın sözel bir tanımını vermek, tanımın anlaşılması için kavramın tanımlayıcı ve ayırtıcı niteliklerini belirtmek, öğrencinin kavrama dahil örnekler ile dahil olmayan örnekler bulmasını sağlamak basamaklarından oluşur. Bu yöntem kavramları öğretmede yeterince etkili olmaz; çünkü birçok kavramda sıkıntı kesin bir sözel tanım yapılamamasından doğar. Yöntemin etkili öğretimi açısından başka güçlükleri de vardır.

Daha yeni bir yöntem öğrencinin prototiplerden (kavramı en iyi anlatan örnek) hareket ederek bir genellemeye ulaşmasını sağlamaktır. Bu yöntemde öğrencinin kavrama dahil birçok örnek inceleyerek tanımlayıcı nitelikleri bulması ve bu yolla genellemeye gitmesi sağlanır. Öğrenci örnekleri genellemeye ulaştıktan sonra, kavrama dahil olmayan örnekler üzerinde ayırt edici nitelikleri bulur ve bu yolla gereğinden fazla genellemeyi önlemesi sağlanır.

Aslında bu iki yöntem birbiriyle bağdaşmaz değildir. Deneyimlerden genellemeye geçiş süreciyle öğretim aşağı yaş düzeylerinde, tanımlarla kavram geliştirme ise yukarı eğitim düzeylerinde daha etkili olabilir. Bazı hallerde her iki yöntemin birlikte kullanılması etkili bir öğrenme sağlayabilir.

Nereden bakılırsa bakılsın kavramlar soyut düşüncelerdir. Tümüyle soyut bir kavramın öğrenilmesi özellikle aşağı eğitim düzeylerinde imkansız değilse bile zordur. Bu nedenle kavram öğretimi bir dereceye kadar somutlaştırma gayretleri olmuştur. Bu amaçla kavram öğretiminde kullanılabilir grafik materyaller geliştirilmiştir. Aşağıda bunlardan Anlam Çözümleme Tabloları (AÇT), Kavram

Ağları (KA) ve Kavram Haritaları (KH) üzerinde durulmaktadır. Ancak, bir noktanın unutulmaması gerekir. Bu etkinlikler öğrencilere yaptırılmalıdır. Öğrencilerin yaptıkları, AÇT, KA ve KH önce öğrencilerden oluşturulan gruplarda tartışılmalı ve eksiklikleri giderilmelidir. Daha sonra ise öğretmen tarafından değerlendirilmelidir. Bütün bu metodlar (AÇT, KA ve KH) bir ünite veya kavram sınıfı işlenmeden önce veya işlendikten sonra kullanılabilir. Kavram sınıfı işlenmeden önce kullanılırsa öğrencilerin kavram ile ilgili ön bilgileri, onların eksiklikleri ve yanlış anlamaları tespit edilebilir. Böylece ders eksiklikleri veya kavramın sınıfta verilmesi ona göre planlanır. Öte yandan bir kavram işlendikten sonra öğrencilerin o kavramı kavrama seviyeleri belirlenebilir. Yani bu grafik materyaller değerlendirilme amacıyla kullanılabilir.

1. Anlam Çözümleme Tabloları

Bu araç, öğrencilerin de katıldığı bir etkinlik ile iki boyutlu bir tablo olarak geliştirilir. Tablonun bir boyutunda özellikleri çözümlenecek olan varlıklar veya kavramlar yer alır, diğer boyutunda özellikler sıralanır. AÇT aracının hazırlanış aşamaları aşağıdaki gibidir:

1. Öğretmen ders kitabından veya diğer yazılı kaynaklardan bir konu seçer.
2. Konu başlığı tahtaya yazılır. Örnek: Madde ve maddelerin özellikleri
3. Öğrenciler bulabildikleri kadar çok madde adı bulurlar. Öğretmen öğrencilerin buldukları adları tahtanın sol tarafına alt alta yazar (Taş, tahta, su, hava, vb.).
4. Öğrencilere adları yazılan maddelerin özellikleri sorulur; onlardan bulabildikleri kadar çok özellik bulmaları istenir. (Kati, sıvı, gaz; suda yüzer, batır, hareketlidir; taneciklerden oluşmuştur; element bileşik karışım; ağır, hafif, vb.)
5. Bundan sonra iki boyutlu bir maddeler/özellikleri tablosu hazırlanır. Satır ve sütun başlıkları belirlenmiş tabloyu her öğrenci defterine çizer.
6. Öğrencilerden, bir maddede bir özelliğin varlığını göstermek üzere, tabloyu X ile işaretlemeleri istenir.

Tablo-1 Madde ve maddelerin özellikleri

Maddeler	Özellikler							
	Kati	Sıvı	Gaz	İletken	Suda çözünür	Karışım	Element	Bileşik
Taş	X							X
Hava			X		X	X		
Su		X						X
Tahta	X							X
Tuz	X				X			X
Demir	X			X			X	

AÇT aracı kavramların tanımlayıcı ve ayırt edici özelliklerinin öğrenilmesinde etkili biçimde kullanılabilir. Öğrenci bu araç hazırlanırken öğrendiği sözcüklerin anlamlarını daha önceden bildiği sözcüklere bağlar; böylece kavramı geliştirmiş olur.

AÇT bir defa hazırlandıktan sonra kavramları pekiştirmek için de kullanılabilir. Örneğin; öğrencilere 'tablodaki maddelerin hangileri iletken?' sorusu sorulsa, onlar 'iletken' sütununun altındaki X işaretine giderek soruyu kolayca cevaplandırabilirler.

2. Kavram Ağları

Kavram ağı (KA) öğrencilerin izlenimlerini, düşüncelerini yazılı öğretim araçlarındaki (kitap, ansiklopedi, vb.) kavram ve ilkelerle uyumlu bir biçimde sergileyen bir grafik araçtır. Sema ağ da denilen bu araç öğrencilerin,

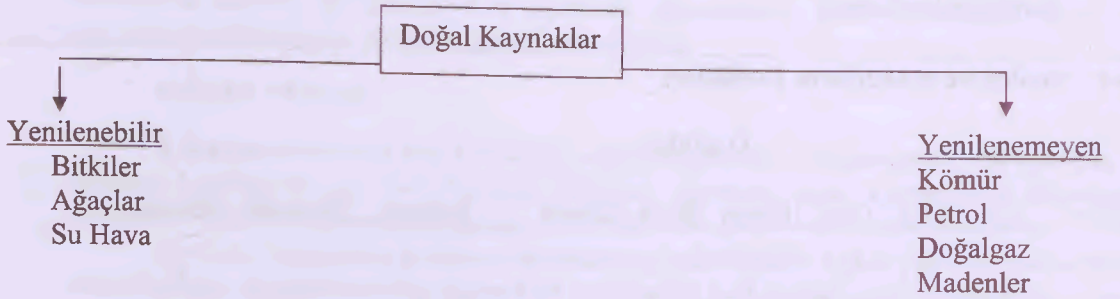
- Önceki bilgilerini harekete geçirmek,
- Yeni kavramları geliştirmek,
- Kavramlar arası yeni ilişkiler bulmak,
- Kavramları yeniden düzenlemek

gibi zihin etkinlikleriyle yazılı metinleri daha iyi anlamalarına yardım eder.

Bir kavram ağının toplu sınıf etkinlikleriyle geliştirilmesinin basamakları aşağıda örnekle özetlenmektedir:

1. Öğretmen derste işlenecek bir konuya merkez oluşturacak bir kavramı veya cümle tahtaya yazar (örnek: doğal kaynaklar).
2. Öğrencilerden merkezi kavramla ilgili sözcükler bulmaları istenir. Bulunan sözcük tahtanın bir yanında listelenir (örnek: bitkiler, ağaçlar, su, hava, kömür, petrol, maden, doğal gaz, vb.).
3. Öğrencilerden bu sözcükleri anlamlarına veya ilişkilerine göre gruplamaları istenir. Her grubun en az bir sözcüğü içermesi gerektiği hatırlatılır.
4. Sözcük grupları belirlenip tahtaya yazıldıktan sonra öğrencilerden her gruba bir sözcük bulmaları istenir. Grup adları tartışıldıktan sonra **Tablo-2** yapılır.
5. Öğrenciler sözcüklerin bir kısmının tablodaki üç gruptan hiçbirine tam uymadığını görebilirler. Bu sözcükler tablonun altında gruplanmadan sıralanabilir. Gruplama ve sözcük ad bulma etkinliğine devam edilerek daha geniş bir tablo yapılabilir.

Tablo-2 Doğal Kaynaklar

Kavram ağları bir üniteye hazırlık basamağında kullanılabilir gibi, ünite işlenirken ve bir ünite sonunda kullanılabilir. Bu araç özellikle kavramları gruplamada ve bu yolla öğrencinin zihni yapılanmasını düzenleyerek daha üst kavrama ve düşünme düzeyine erişmesine yardım eder.

4.5.3 Kavram Haritaları

Bir konuyla ilgili kavramların isimlerinin genelden özele doğru, birbirleriyle ilişkilerine göre şematik gösterimine "Kavram Haritası" denir. Kavram haritası, kavramlar arası ilişkileri anlatmayı göstermede kullanılır. Haritalar, bilişsel ağ içerisinde kavramları bireysel bağları kullanarak yansıtmaya yarayan grafik materyallerdir.

Çoğunlukla belli bir alanla ilgili kavramlar birbirleriyle ilişkilidir. Bir obje, fikir ya da olay bazı durumlarda birden fazla kavram grubuna girebilir. Bruner'e göre, kavram öğrenmede öğrenciler öncelikle en geniş kavramın verilmesi gerekir. Bu kavram verildikten sonra öğrenciler bu kavramla ilgili alt kavramları öğrenebilir. Öğrencilerin kavramlar arasındaki ilişkileri daha kolay görebilmelerini sağlamak amacıyla kavram haritaları en uygun materyaller olarak karşımıza çıkar.

Kavram haritaları, doğru yapılmaları halinde, öğretimin her basamağında kullanılabilir. Haritalar tüm sınıf etkinliğinde veya küçük grup etkinliklerinde öğrencilerin katılımlarıyla geliştirilebilir. Kavram haritaları dinamiktir. Çocuk yeni deneyim kazandıkça haritaya yeni kavram ve ilişkiler eklenebilir. Haritadaki ilişkiler daha derinliğine incelendikçe, yeni kavramlar ve ilişkiler ortaya çıkabilir.

Kavram Haritaları aşağıdaki durumlarda kullanılabilir:

- i Bilgileri organize hale getirmede,
- ii Öğrencilerle kavramların anlamlılığını tartışmada,
- iii Yanlış anlamaları gidermede
- iv Yüksek seviyeli düşünme yeteneği geliştirmede

Kavram haritalarının yapımında izlenmesi önerilen genel kurallar aşağıdaki gibi sıralanır:

1. Öğretilecek konunun kavramları listelenir. Kavramlarla ilgili açıklama gerekmez. Eşya ve olayların tekil örnekleri, özel adlar kavram olmadıkları için bu listeye alınmaz. İlkeler ve kavramlar arası ilişkiler de bu listeye dahil değildir.
2. Kavramlar listesinden en genel veya en üst düzeyde olan sözcük ayrı bir sayfanın başına yazılır. Bu bir kavram olabileceği gibi bir **tema** da olabilir. Bundan sonra öğretilmek istenen ilişkili kavramlar aşamalı bir düzende sayfaya yerleştirilir. Düşey düzenlemede en genel kavram en üstte, eşit genellikteki kavramlar aynı satırda, diğerleri genellik derecelerine göre azalan sırada sayfanın altına doğru sıralanır. KH aşamalılığı öğreteceği için bu sıralama önemlidir. Her kavram haritada yalnız bir kez yer almalıdır.
3. Kavramlar haritadaki diğer sözcüklerden kolayca ayırt edilebilmelidir; bunun için kavramlar **kutu** veya **yuvarlak** içine alınır.
4. Öğretilmek istenilen kavramlar arası ilişkiler, genelleme ve ilkeler ayrıca listelenir.
5. Kavram haritasında iki kavram arasındaki ilişkiyi göstermek üzere iki kutu bir çizgi ile bağlanır. İlişki bu çizginin üzerine birkaç kelimeyle yazılır. Bu ilişki haritadaki kavramlardan en az birini ilgilendiren bir önermedir. İlişkiler ve ilkeler kutulanmaz. Bazı hallerde ilişkinin yönü önemli olduğu için belirtilecek ilişki yönü ok ile gösterilir. İlişkileri içermeyen bir kavram haritası daha ziyade bir akış diyagramına benzer, öğretimde yeterince etkili olmaz.
6. Kavram haritası gereğinden fazla şişirilmemelidir. Harita başlangıçta basit tutulmalıdır. Harita çok sayıda kavramı, ilişkiyi ve ilkeyi içeriyorsa önce en önemli elemanları topluca gösteren bir genel harita, sonra genel haritanın bölümlerini ayrı ayrı gösteren ayrıntılı haritalar yapılmalıdır.

Kavram haritaları bir olayı veya konuyu topluca gösteren, kavramları, kavramlar arası ilişkileri ve ilkeleri kısaca belirten araçlardır. Doğru yapılmaları halinde öğretimin her basamağında kullanılabilir. Haritalar tüm sınıf etkinliğinde veya küçük grup etkinliklerinde öğrencilerin katılımlarıyla geliştirilebilir. Ayrıca, KH hazırlandığı seviyeye göre kelimeler içermelidir.

KAVRAMLAR LİSTESİ

	Kavramlar	6.	7.
1.	Afet	⊙	
2.	Aile	⊙	
3.	Akrabalık	⊙	
4.	Anayasa	⊙	⊙
5.	Bağımsızlık	⊙	⊙
6.	Barış	⊙	⊙
7.	Beşeri ortam	⊙	⊙
8.	Bildirge (Beyanname)	⊙	⊙
9.	Bilim	⊙	⊙
10.	Birey	⊙	⊙
11.	Bölge	⊙	⊙
12.	Buluş	⊙	⊙
13.	Bütçe	⊙	⊙
14.	Coğrafi konum	⊙	⊙
15.	Cumhuriyet	⊙	⊙
16.	Çağ	○	⊙
17.	Çevre	⊙	⊙
18.	Çevre kirliliği	⊙	⊙
19.	Dayanışma	⊙	⊙
20.	Değer	⊙	⊙
21.	Değişim	⊙	⊙
22.	Demokrasi	⊙	⊙
23.	Devlet	⊙	⊙
24.	Dil	⊙	⊙
25.	Din	⊙	⊙
26.	Doğal kaynaklar	⊙	⊙
27.	Doğal ortam	⊙	⊙
28.	Duygu		⊙
29.	Düşünce	⊙	⊙
30.	Egemenlik	⊙	⊙
31.	Ekonomi	⊙	⊙
32.	Ekonomik faaliyet	⊙	⊙
33.	Ekvator	○	⊙
34.	Emek	⊙	⊙
35.	Enerji	⊙	⊙
36.	Estetik	⊙	⊙
37.	Etkileşim	○	⊙
38.	Fetih	○	⊙
39.	Gaza	○	⊙
40.	Gelenek	⊙	⊙
41.	Genelleme	○	⊙
42.	Girişimci	⊙	⊙
43.	Göç	⊙	⊙
44.	Görüş	○	⊙
45.	Grup	⊙	⊙

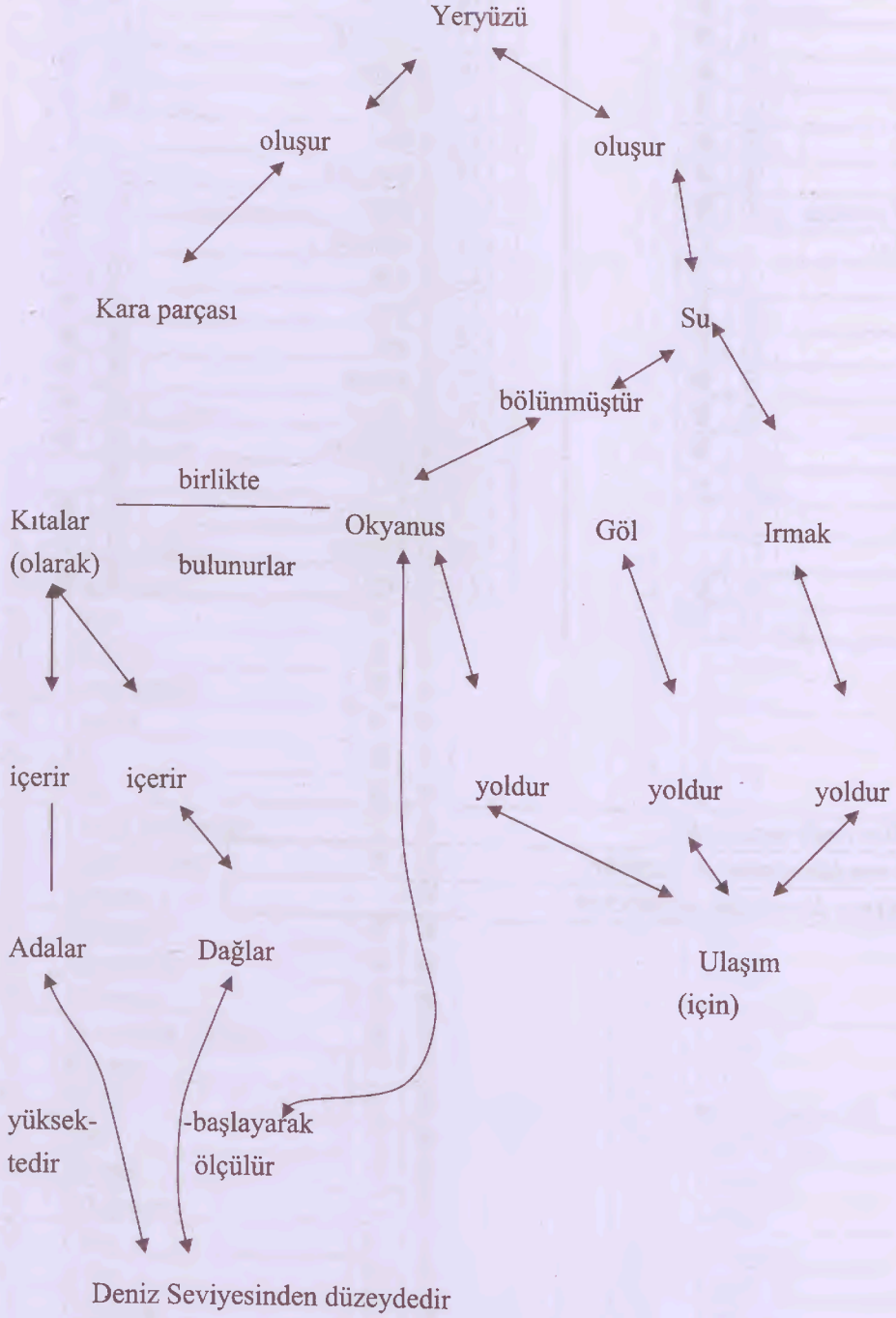
46.	Gümrük	○	
47.	Hak	⊙	⊙
	Kavramlar	6.	7.
48.	Harita	⊙	⊙
49.	Hoşgörü	⊙	⊙
50.	Islahat		○
51.	İhracat	⊙	⊙
52.	İklim	⊙	⊙
53.	İletişim		⊙
54.	İskân	○	⊙
55.	İsraf	⊙	⊙
56.	İşsizlik	⊙	⊙
57.	İthalât	⊙	⊙
58.	Kamuoyu	⊙	⊙
59.	Kanıt	⊙	⊙
60.	Katılım	⊙	⊙
61.	Kaynak	⊙	⊙
62.	Keşif		⊙
63.	Kıta	⊙	
64.	Kişilik	○	⊙
65.	Kronoloji	⊙	⊙
66.	Kurultay	○	⊙
67.	Kurum	⊙	⊙
68.	Kut	○	⊙
69.	Kutup	○	⊙
70.	Kültür	⊙	⊙
71.	Kültürel öge	⊙	⊙
72.	Küresel sorun	○	⊙
73.	Lâiklik	○	⊙
74.	Medya	○	⊙
75.	Meslek	⊙	⊙
76.	Meşrutiyet	○	⊙
77.	Milat	○	⊙
78.	Millet	⊙	⊙
79.	Millî egemenlik	⊙	⊙
80.	Millî kültür	⊙	⊙
81.	Monarşi	○	⊙
82.	Nüfus	⊙	⊙
83.	Okyanus	○	⊙
84.	Olgu	⊙	⊙
85.	Oligarşi	○	⊙
86.	Ortak miras	⊙	⊙
87.	Ölçek	⊙	
88.	Özgürlük	○	⊙
89.	Pazar	⊙	⊙
90.	Reform		○

	Kavramlar	6.	7.
91.	Rol	⊙	⊙
92.	Rönesans		○
93.	Saltanat	⊙	⊙
94.	Sanat	⊙	⊙
95.	Sanayi	⊙	⊙
96.	Savaş	⊙	⊙
97.	Seçim	⊙	⊙
98.	Sermaye	⊙	⊙
99.	Sivil Toplum Kuruluşu	⊙	⊙
100.	Siyaset (Politika)		○
101.	Siyasî güç	○	⊙
102.	Sorumluluk	⊙	⊙
103.	Sosyal bilim	○	⊙
104.	Sözleşme	⊙	⊙
105.	Şehirleşme	⊙	⊙
106.	Tasarruf	⊙	⊙
107.	Teknoloji	⊙	⊙
108.	Telif ve patent	⊙	
109.	Teokrasi	○	
110.	Ticaret	⊙	⊙
111.	Tören	⊙	⊙

	Kavramlar	6.	7.
112.	Turizm	⊙	⊙
113.	Tüketim	⊙	⊙
114.	Ulaşım	⊙	⊙
115.	Uygarlık	○	⊙
116.	Üretim	⊙	⊙
117.	Ürün	⊙	⊙
118.	Vakıf		○
119.	Varsayım	○	
120.	Vatan	⊙	⊙
121.	Vatandaş	⊙	⊙
122.	Vergi	⊙	⊙
123.	Yargı	⊙	⊙
124.	Yasa	⊙	⊙
125.	Yasama	⊙	⊙
126.	Yatırım	⊙	⊙
127.	Yerleşme	⊙	⊙
128.	Yön	⊙	
129.	Yönetim	⊙	⊙
130.	Yürütme	○	⊙
131.	Yüzyıl	⊙	⊙

- Bu kavram **giriş** düzeyinde verilecektir.
- ⊙ Bu kavram **geliştirme** düzeyinde verilecektir.
- ⊙ Bu kavram, **pekiştirme** düzeyinde verilecektir.

ÖRNEK 3- KAVRAM HARİTASI ÖRNEĞİ -I

KAVRAM HARİTASI ÖRNEĞİ II

ÖRGÜTLEYİCİ SORULAR

Savaşın kaç sonucu olabilir? Bunlar nelerdir?

- Galip olan taraflar neler yaparlar?
- Yeni bir ülkeye yerleşen insanlar ne ile geçimlerini sağlarlar?
- İhtiyaçlarından fazla olan ürünleri hangi yolla ellerinden çıkarırlar? Buna ne denir?
- Sürekli olarak ticaret yapılan güzergâhlara ne ad verilir?
- Tüccarlar ticaret yollarından geçerken soygun, gasp vb. olaylara karşı neye ihtiyaç duyarlar?
- Güvenlik kimler ile sağlanır?
- Orduyu hazır bulundurmak için maddî kaynak nasıl temin edilir?
- Vergiyi kim toplar?

KAVRAMLAR

2.3.3. DEĞERLER

Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlâki ilke ya da inançlardır. (Özgüven,1999)

Değerin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
2. Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir.
3. Sadece bilinç değil duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.
4. Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir.
5. Değerlerin normlardan farkı normlardan daha genel ve soyut bir nitelik taşımasıdır. Değerler normları da içerir.

Sosyal Bilgiler Programında verilen değerler aşağıdaki gibidir;

- Aile birliğine önem verme
- Adil olma
- Bağımsızlık
- Barış
- Özgürlük
- Bilimsellik
- Çalışkanlık
- Dayanışma
- Duyarlılık
- Dürüstlük
- Estetik
- Hoşgörü
- Misafirperverlik
- Sağlıklı olmaya önem verme
- Saygı
- Sevgi
- Sorumluluk
- Temizlik
- Vatanseverlik
- Yardımseverlik

DEĞER ÖĞRETİMİNDE YENİ YAKLAŞIMLAR*

Okullarda değer öğretiminin nasıl yapılması gerektiği konusunda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Okullarda seçilen değerler, geleneksel telkin yöntemiyle aktarılabilirdiği gibi değer açıklama yaklaşımı ile öğrencinin kendi değerlerinin farkına varması sağlanabilir. Ayrıca öğrencinin değerlerini anlamak ve değerinin sistematik analizini yapmak amacıyla ahlâkî muhakeme ve değer analizi yaklaşımları da kullanılabilir. Alanla ilgili kaynaklar incelenerek değer öğretiminde kullanılan farklı yaklaşımlar aşağıda verilmiştir.

1. DEĞER AÇIKLAMAK

Bu yaklaşım bireyin kendi duygu, inanç, öncelik ve değerlerinin farkında olmasını, güçlü ve zayıf yönlerini bilmesini ve yaşam onuruna sahip olmasını kapsar. Bu yaklaşım bireyin yaşam değerlerini fark etmesine, karar almasına, kararını uygulamasına ve başarmasına yardım eder. Yaşam becerileri eğitimi olarak da anılır. Değişen dünyada öğrencinin yaşamının tümünde ona rehberlik edecek bilgi, beceri ve duyguları öğrenmesine yardım eder. (Kirschenbaum, 1995:16)

Veliler ve öğretmenler tarafından telkine dayalı doğrudan değer öğretimi etkisini yitirmeye başlamıştır. Çünkü genç bireyler veli ve öğretmenlerinin dışında, akran gruplarından, televizyondan, yazılı basından ve sinema ve sanat dünyasının yıldızlarından etkilenmeye başlamıştır. Genç insanın kendisine örnek alabileceği insan sayısı artmış, öğretmen ve velinin öğrenci üzerindeki etkisi azalmıştır. Öğrencinin modeli velisi, öğretmeni olabileceği gibi, bir şarkıcı, politikacı veya sinema yıldızı da olabilmektedir. Bütün bu etkiler altında genç insan yetişkinler tarafından yönlendirildiğinde değerlerinin farkına varamamaktadır. Bu yüzden yaşamlarında önemli kararlar alma durumlarında akran gruplarının baskısı ve propagandanın etkisi altında kalmaktadırlar (Simon, 1972:3).

Öğrencilerin hayatını nasıl yaşayacağı, seçimlerinde ve karar almada nasıl davranacağı ve soruların cevaplarını doğru verebilmesi için kendi değerlerini açıklığa kavuşturması gerekir. Genç veya yaşlı herkes otorite, çalışma, arkadaşlık, para, cinsellik, din, siyaset, boş zaman, okul gibi konularda anlaşmazlığa ve karışıklığa düşer ve değer çatışması yaşar. Bugünün genç ve çocukları geçmişe nazaran daha çok seçimle karşı karşıyadır. Alternatiflerin çok olması onları daha çok karmaşaya ve görgüsüzlüğe itmiştir. Bu karmaşıklık ve anlaşmazlık karşısında öğrencilere yardım gereklidir (Simon, 1972:4).

Bu yaklaşımda, öğrencilere kendi değerlerinin farkına varması için yardımda bulunmaktadır. Bu tekniğin altında yatan varsayım, bireylerin kendi değerlerini açık bir şekilde anlayamayacaklarıdır (Welton and Mallan, 1999:140). Değer açıklama yaklaşımı, öğrencilere yardım ederek onların kendi değer sistemlerini kurmalarına yardımcı olur. Bu yaklaşım, değerlerin içeriğinden çok değerlerin oluşma süreciyle ilgilenmiştir (Simon, 1972:6).

Ryan'a (1991:742) göre değer açıklama; sınıf oyunları, sergiler, farklı zaman ihtiyaçlarında alıştırma ve özel olarak seçilmiş konular sayesinde yapılır. Öğretmenler değer açıklamasını tüm yaş seviyelerinde ve konularda kullanabilir. Bu yaklaşımı benimseyen öğretmenler grupla çalışmaya önem verirler. Uygulama sırasında her düşünceye saygı gösterir ve belli değerleri empoze etmeden öğrencilerin değerlerini açığa vurmalarını teşvik ederler (Bacanlı, 2000:199).

Değer açıklama yansız bir yaklaşımdır. Değer açık bir şekilde öğretildiğinde etkisinin azalacağı düşünülmektedir. Bu nedenle değerler empoze ve zorlama yapılmadan, yedi basamakta değer kazandırmayı temel alır (Simon, 1972:8).

* Dr. Oktay Akbaş, Kırıkkale Üniversitesi, Öğretim Üyesi

Seçme

- 1.Özgürce seçim ya da bağımsız seçim yapma (seçme özgürlüğü)
- 2.Bir dizi mevcut seçeneği değerlendirdikten sonra alternatifler arasından seçebilme
- 3.Her alternatifin olası sonuçlarını düşünerek değerlendirdikten sonra seçebilme

Ödüllendirme

- 4.En önemli ve değerli olduğu düşünülen şeyleri ödüllendirme ve değer verme
- 5.Serbestçe (özgür) seçilen bir değeri açıkça söyleyebilme

Hareket

- 6.Serbestçe (özgür) seçilen değerle uyumlu olan bir hareket tarzı (tavır) ile hareket edebilme
- 7.Seçilen değerle uyum içerisindeki bir hareket tarzında tekrar tekrar hareket edebilmek

Öğretmen, öğrenciye açık uçlu sorular sorarak onun cevaplarını açıklamasına olanak tanır.

2.AHLÂKÎ MUHAKEME

Bu yaklaşımda öğretmenin rolü, ahlâkî ikilemlerin bulunduğu örnekler vererek öğrencilerin kendi çıkmazlarını çözmelerine yardım etmektir. Öğretmen bunu yaparken her öğrenciyi ahlâkî ikilemle karşılaştırır ve diğer öğrencilerin verilen örnek olayla ilgili söylediklerini duyma fırsatı verir. Bu yaklaşımda amaç, öğrencilerin zihnine seçilmiş değerleri yerleştirmek değildir (Leming, 1997:7).

Öğretmen uygulama sırasında sınıfı gruplara böler ve örnek olayda yapılacak en iyi davranışın ne olduğunu sorar. Her grup bu soru etrafında tartışır. Çıkmazlar, öğrencilerin deneyim ve gelişim seviyelerine göre çözülür. Araştırmalar, öğrencilerin görüş belirtme sırasında diğer öğrencilerin tesiri altında kalmadıklarını göstermiştir (Ryan, 1997:741). Bu yöntemde esas amaç, öğrencilerin davranışlarına rehberlik edecek ahlâkî ilkeler geliştirmelerine yardım etmektir. Yaklaşım tüm okul seviyelerinde kullanılabilir.

Kohlberg'den uyarlanan bir öykü aşağıda verilmiştir (Erden ve Akman, 1998:118).

Ege bölgesindeki bir ilçede, bir kadın kanserden ölmek üzeredir. O ilçedeki bir doktor da bitki özlelerinden yaptığı bir ilâcın kanseri tedavi ettiğini söylemektedir. Gerçekten de ilâcı kullanan bazı hastalar iyileşmiş görünmektedir. Ancak doktor ilâcı kendisine mal oluşunun 10 katı fazlasına satmakta, bir doz ilâç için bir milyar TL. istemektedir. Hasta kadının kocası ilâcı satın alabilmek için her türlü çareye başvurmuş, gerekli paranın ancak yarısını toplayabilmiştir. Bunun üzerine doktora giderek karısının ölmek üzere olduğunu anlatmış ya ilâcı kendisine daha ucuz vermesini ya da ilâcın parasını taksitle almasını rica etmiştir. Ancak doktor bunu kabul etmemiş "Bu ilâcın isteklisi çok fazla, parası olana satarım" demiştir. Çaresiz kalan hasta kadının kocası sonunda bir gece gizlice ilâcı çalmıştır.

Sizce ilâcı çalmalı mıydı?

Adam suçlu mudur?

Suçluysa neden suçludur?

Suçsuzsa neden suçsuzdur?

Öykünün sonunda öğrencilerin görüşleri alınır. Öğrenci değerlendirme yaparken bir çok bileşeni dikkate alır. Verdiği kararında dayanakları bireyin ahlâkî gelişimi hakkında bilgi verir. Burada öğrencinin çözümü önemli değildir. Önemli olan öğrencinin çözüme ulaşırken kullandığı akıl yürütme ve neden o çözüme ulaştığıdır.

İlâç çalma ikilemine ilişkin muhtemel öğrenci cevapları aşağıda verilmiştir.

Gelenek öncesi düzey:

Adam suçludur. Nedeni ne olursa olsun çalmak kötüdür.

Adam suçsuzdur, çünkü karısı da onun için aynı şeyi yaptı.

Geleneksel düzey:

Adam suçludur. Toplumdaki insanlar onu ayıplar.

Adam suçludur, çünkü kanunlara aykırı davranmıştır.

Adam suçlu değildir. Çünkü iyi bir eş, karısının hayatını kurtarmak için elinden geleni yapmalıdır.

Gelenek ötesi düzey:

Adam suçludur. İnsanlar toplum içinde birbirlerinin özel eşyalarına saygı göstermek zorundadır.

Adam suçsuzdur. Çünkü insan yaşamının devamı için çaba göstermek, her şeyin üzerinde olmalıdır.

3.DEĞER ANALİZİ

Değer analizi yaklaşımı, değer eğitiminde dikkati, düşünceyi ve ayırt etmeyi gerektiren bir analizdir. Değer soruları üzerinde duygusal olmadan, akılcı bir şekilde test eder. Bu yaklaşımda ahlâkî gelişim teorisinin tersine öğrenciler bir pozisyon alır ve yargılar. Değer analizi yaklaşımı gerçek ya da yapay bir problemle karşılaşıldığı zaman uygulanan bir yaklaşımdır.

Bu yaklaşımda öğrenciler örnek olaylarla ahlâkî düşünme becerisini kazanırlar. Aynı zamanda bilimsel problem çözme yöntemini sosyal problemlere uygulamayı da öğrenirler (Ryan, 1991:742). Öğrencilere değerlerle ilgili soruları anlamaları için analiz yeteneklerinin ve dikkat yeterliliklerinin geliştirilmesi gereklidir.

Aşağıda değer analizi yapılabilecek bir örnek olay verilmiştir (Naylor and Diem,1987:368).

Köpek ve Kurt

Açlıktan ölmek üzere olan bir kurt varmış. Öyle zayıfmış ki kemikleri kısa tüylü kürkünden bile belli oluyormuş. Zar zor yürüyormuş. Yiyecek bulmaya da pek umidi yokmuş.

Bir ağaca yaslanmışken bir köpek ona doğru yaklaşmış “Çok kötü görünüyorsun, çok uzun zamandır yemek yememiş gibisin.” demiş.

“Doğru söylüyorsun.” demiş kurt. “Sen ve arkadaşların koyunları çok iyi koruduğunuz için uzun zamandır açım. Şimdi çok güçsüzüm ve yiyecek bulma konusunda ümitsizim. Sanırım yakında öleceğim.”

“O hâlde neden bize katılmıyorsun?” diye sormuş köpek. “Ben düzenli olarak çalışıyorum ve karnımı doyuruyorum. Sen de aynısını yapabilirsin. Bana yardım edersen ve beraber koyunları koruruz. Böylece biz de senin koyun çalmandan korkmayız. Sen de aç kalma konusunda endişelenmezsin. Bu hepimiz için iyi bir anlaşma olur.” demiş köpek.

Kurt, birkaç dakika düşünmüş ve köpeğin haklı olduğuna karar vermiş. Birlikte köpeğin yaşadığı kulübeye doğru ilerlemeye başlamışlar. Fakat yürürken kurt, köpeğin boynundaki tüylerin azalmış, boynunun incelmış olduğunu fark etmiş. Köpeğe bunu sormaya karar vermiş ve sormuş.

“Bunun için endişelenme.” demiş köpek. “O boynuma bağladıkları tasmanın yeri, sahibim beni geceleri bağlar.”

“Bağlamak” diye bağırması kurt. “Sen geceleri bağlandığını mı söylüyorsun? Öyleyse seninle gelirim benim de boynuma tasma takıp bağlayacaklardır.” demiş kurt.

“Bu doğru!” diye cevap vermiş köpek. “Fakat buna sonra alışacaksın. Ben bunu artık düşünmüyorum bile.”

“Fakat tasmayla bağlanırsam istediğim gibi yürüyüşe çıkamam ve koşmak istediğim yere koşmam.” demiş kurt. “Eğer seninle gelirim özgür olamam.” ve böyle dedikten sonra kurt dönmüş ve kaçmaya başlamış.

Köpek kurdun arkasından bağırması. “Bekle geri dön, istediğim zaman istediğim her şeyi yapamıyorum. Ama ben sağlıklıyım ve uyumak için sıcak bir yerim var. Sen hayattan zevk alarak yaşamak için çok endişeleniyorsun. Ben senden daha özgürüm.” demiş.

Sorular:

1. Köpeğin değerleri nelerdir?
2. Kurdun değerleri nelerdir?
3. Öğrencilerin köpeğin değerlerini desteklemeleri için nedenleri nelerdir?
4. Öğrencilerin kurdun değerlerini desteklemeleri için nedenleri nelerdir?
5. Kurdu ve köpeği nasıl bir yaşam beklemektedir?
6. Köpek mi yoksa kurt mu doğru seçimi yapmıştır?
7. Bu tip bir değer çatışması hayatta nasıl karşımıza çıkabilir?
8. Böyle bir durumla karşılaştığımızda nasıl hareket etmeliyiz?

Verilen hikâyeye öğretmen tarafından okunur. Öğrencilerin olayı analiz etmeleri için yukarıdakine benzer sorular sorulur.

4. GÖZLEM YOLUYLA DEĞER ÖĞRETİMİ

Okulların bilişsel hedeflerinin yanında vatansever olmak, saygılı olmak, dürüst olmak ve adaletli olmak gibi birçok duyuşsal hedefi vardır. Duyuşsal davranışlar insanların duyuşsal içerikli öğrenmeleridir. İnsanlar iyi-kötü, doğru-yanlış gibi duyuşsal yoğunluklu birçok değerlendirme yaparlar. Bunların yanında herhangi bir objeye karşı olumlu veya olumsuz tutuma sahip olmaları, önemseyip önemsememeleri, değerleri ve ahlâkî yargıları duyuşsal davranışlara girer. Duyuşsal davranışların öğretiminde bilişsel davranışların öğretiminde olduğu gibi bireyin aktif katılımına ihtiyaç vardır. Bilgi temelli öğrenme nasıl etkisizse, sadece telkine ve söze dayalı duyuşsal öğrenme de etkisizdir. Bilgi temelli öğrenmede bilgiler ezberlenip unutulmakta, telkine dayalı duyuşsal öğrenmelerde ise birey değer farkına varmakta, ancak bunu içselleştirmemektedir. Duyuşsal davranış öğretiminde bireyin aktif katılımına ve ilgili değer yaşandığı bir ortamsa ihtiyaç vardır. Birey süreçte, bütün duyuşsal organlarıyla bulunmalı, değer gerekliliği üzerine düşünmeli ve tartışmalıdır.

Değer öğretiminde öğrenciyi aktif kılan ve kendi duyuşsal organlarıyla ilk elden öğrenmesini sağlayan yöntemlerden biri gözlem yoluyla öğrenmedir. Gözlem yoluyla öğrenme, birçok sosyal davranışın ve değer öğreniminde kaynaklık eder. Aşağıda gözlem yoluyla öğrenmenin değer öğretiminde nasıl kullanılacağına ilişkin bilgiler ve örnekler verilmiştir.

GÖZLEM YOLUYLA ÖĞRENME

İnsanlar sosyal davranışlarının birçoğunu birilerini model alarak öğrenir. Bu model anne-baba olabileceği gibi televizyon, sinema, spor ve müzik dünyasından biri de olabilir. Geçmişte çocuğun modeli çoğunlukla yakınındaki insanlar olmaktadır. Günümüzde ise dünyanın öbür ucundan bir futbolcu veya şarkıcı model olabilmektedir.

İnsanların diğer insanları gözleyerek öğrenebileceğine ilişkin ilk açıklamalar Plato ve Aristo'ya kadar gitmektedir. Onlara göre eğitim, öğrencilerin gözlemesini ve model almasını sağlamak için en iyi modelleri seçerek öğrencilere sunmaktır (Senemoğlu, 2001;221).

GÖZLEM YOLUYLA ÖĞRENMEDE ETKİNLİKLERİN KULLANIMI

Model Analizi

Bu etkinlik öğrencilere kendi yaşamlarında bulunan kişilerin olumlu değerlerinin farkına varmalarını ve bunu içselleştirmelerini sağlar. Bu süreçte birey, kendi değerleri ile model aldığı kişinin değerlerini karşılaştırır. Aynı zamanda bu etkinlik model alınan kişinin görüşlerinin anlaşılmasına da yardımcı olur (Kirschenbaum,1995;151).

Etkinlikte ilk olarak tahtaya aşağıda verilen model alınabilecek örnekler yazılır. Öğrenciler bu kişilerden birini veya birkaçını seçerek aşağıda verilen formu (Form 1) doldurur. Kişinin baskın özelliğinin veya değerinin ne olduğunu, bu değer kendine etkisini not alır ve sınıfla paylaşır.

Anne-baba	Arkadaş
Kardeşler	Yazar
Yakın akrabalar	İşveren
İlkokul öğretmeni	Siyasetçi
Okul takımı antrenörü	Akran grubu lideri

FORM 1

Model alınan kişi	Kişilik/Karakter Özelliği	Oluşan etki
Babam	Güvenilir	Güvenilir olmanın önemini öğrendim.
Ayşe	Saygıdeğer	Saygı gördüğümde mutlu olduğumu öğrendim.
.....

Medyanın Analizi

Geçmişe nazaran günümüzde insanlar medyanın etkisi altında daha çok kalmaktadırlar. Yazılı ve görsel medya reyting uğruna çocuklara ve gençlere yanlış örnek olabilecek bireyleri model olarak sunabilmektedir. Günümüzde çocuk, hiç etkileşime girmedeği, gerçek yaşamını bilmediği kişileri kendine model alabilmektedir. Özellikle görsel medya bazı programlar ve filmlerle toplumsal yapıya zarar verebilecek yayınlar yapabilmektedir. Yukarıda verilen nedenlerden dolayı medyayı eleştirel bir şekilde izlemeye ihtiyaç vardır. Birey programları eleştirel bir şekilde izlemeli, değerlendirmeli ve kendi yargısını kendisi oluşturmalıdır. Öğrencilerin medyayı eleştirel bir şekilde analiz etmelerini sağlamak amacıyla aşağıda verilen form (Form 2) kullanılabilir. İstendiğinde ilâve değer ve özellikler eklenebilir. Öğrenciler gözlem sonuçlarını sınıfla paylaşırlar ve eleştirel izlemeye olan ihtiyaç üzerinde tartışma yapılırlar.

FORM 2

Değer	Yaşanan olay	Değeri teşvik edildi.	Değeri teşvik edilmedi.
Çalışkan olmak			
Vatansever olmak			
Sorumluluk sahibi olmak			
Adil olmak			
Dürüst olmak			
Sağlıklı olmak			
Temiz olmak			

Hayvanların En Önemli Özelliği

Bu gözlem çalışmasında, hayvanlar ayrıntılı bir şekilde incelenerek en önemli özellikleri belirlenir. Bu gözlem, öğrencinin kendi değerlerin farkına varması için kullanılabileceği gibi Fen ve Teknoloji dersi için de kullanılabilir. Öğrenciler hayvanları gözlemler ve onların en önemli özelliklerini gözlem formunda (Form 3) bir sıfatla ifade ederler. Niçin o sıfatı seçtiklerini açıklarlar. Bu etkinlikte öğrencilerin klişeleşmiş benzetmelerin dışına çıkmaları teşvik edilir. Öğrenciler etkinlik sonunda gözlem sonuçlarını sınıfa sunar, arkadaşlarının sonuçlarıyla kendi sonuçlarını karşılaştırır. Ayrıca kendilerini en çok anlatan hayvanı seçerler.

FORM 3

Gözlenen hayvan	Özellik	Açıklama
Karıncı	İleri görüşlülük	Geleceğe hazırlık yaptığı için
İnek
Sivrisinek
Kaplumbağa
Tavşan
Kedi
Köpek
Arslan

6. SINIF

ÜNİTELER	DOĞRUDAN VERİLECEK DEĞER
1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENIYORUM	Bilimsellik
2. YERYÜZÜNDE YAŞAM	Doğal çevreye duyarlılık
3. İPEK YOLU'NDA TÜRKLER	Kültürel mirasa duyarlılık
4. ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI	Sorumluluk
5. ÜLKEMİZ VE DÜNYA	Yardımseverlik
6. DEMOKRASİNİN SERÜVENİ	Hak ve özgürlüklere saygı
7. ELEKTRONİK YÜZYIL	Çalışkanlık

7. SINIF

ÜNİTELER	DOĞRUDAN VERİLECEK DEĞER
1. İLETİŞİM VE İNSAN İLİŞKİLERİ	Farklılıklara saygı
2. ÜLKEMİZDE NÜFUS	Vatanserverlik
3. TÜRK TARİHİ'NDE YOLCULUK	Estetik
4. EKONOMİ VE SOSYAL HAYAT	Dürüstlük
5. ZAMAN İÇİNDE BİLİM	Bilimsellik
6. YAŞAYAN DEMOKRASİ	Adil olma
7. ÜLKELER ARASI KÖPRÜLER	Barış

2.3.4. ÖĞRENME ALANLARI

Öğrenme alanı, birbiri ile ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapıdır.

Sosyal Bilgiler dersi dokuz öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır.

1. Birey ve Toplum
2. Kültür ve Miras
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler
4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim
5. Zaman, Süreklilik ve Değişim
6. Bilim, Teknoloji ve Toplum
7. Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler
8. Güç, Yönetim ve Toplum
9. Küresel Bağlantılar

Öğrenme alanları, bir ya da birden fazla akademik disiplini içerebilir. Örneğin; “Birey ve Toplum,” psikoloji ve vatandaşlık bilgisini; “Kültür ve Miras”, antropoloji, tarih ve vatandaşlık bilgisini; “İnsanlar, Yerler ve Çevreler,” coğrafya’ yı; “üretim, tüketim ve dağıtım” ekonomi’ yi; “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” ve “Güç, Yönetim ve Toplum” sosyoloji’ yi; vatandaşlık bilgisini, hukuku içermektedir. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ve “Küresel Bağlantılar” disiplinler arası alanlardır.

Öğrenme alanları, 4. sınıftan 7. sınıfa kadar devam etmektedir. Bir ünite, bir ya da birden fazla öğrenme alanını içerebilir. 6. ve 7. sınıflarda 7’şer ünite vardır. Her iki sınıfta “Zaman, Süreklilik ve Değişim” ve “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanları diğer öğrenme alanları içinde düşünülmüştür.

Aşağıda öğrenme alanlarının içerikleri verilmiştir.

BİREY VE TOPLUM

Bireyin kişisel gelişimi ve sosyal çevrenin bu gelişime etkisinin değerlendirilmeye çalışıldığı Birey ve Toplum öğrenme alanı, değişim ve gelişimin devam eden bir süreç olması sebebiyle geniş bir zaman dilimini kapsamaktadır. Öğrencinin bu öğrenme alanında edindiği kazanımlar sonunda, kişisel ve sosyal yeterliliklerini tanıyan, yeniliklere açık, etkili iletişim kurabilen, sorumluluk alabilen, başkalarına saygılı, işbirliğine açık ve kendine güvenen birey olarak yetişmesi esas alınmıştır. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak hak ve sorumluluk ilişkisini kurabilmesi ve aidiyet duygusunu kavraması amaçlanmaktadır. Bu öğrenme alanı ile öğrencilere sosyal bilgiler dersinin niçin öğrenildiği ve bu dersin nasıl çalışılacağı ile ilgili bazı temel bilgi, beceri ve değerleri kazandırmak ve böylece öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin birey ve vatandaş olarak gelişimine katkısını fark etmesini sağlamak amaçlanmıştır. Öğrenciler bu öğrenme alanında, 6. ve 7. sınıfta çok boyutlu düşünmeyi, çevresinde meydana gelen olayları birçok nedenle açıklayabilmeyi, bilimsel ve nesnel verilere dayalı olgularla kişisel görüş veya düşünceler arasında ayırım yapabilmeyi, sosyal bilimcilerin kullandığı bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak araştırma yapmayı, çevresiyle etkili iletişim kurmayı ve tüm bunların etkin vatandaş olmanın temel gereksinimleri olduğunu öğrenirler. Bu öğrenme alanı tüm öğrenme alanları ile ilişkilidir.

KÜLTÜR VE MİRAS

6-7. sınıf öğrencileri bu öğrenme alanında Türk kültürünü oluşturan unsurları ve bunların tarihsel kökenlerini inceleme fırsatı bulacaklardır. Ayrıca milli bilincin oluşmasında önemli bir yere sahip olan kültürel unsurları ve gelişim süreçlerini kavrayarak , kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi konusunda duyarlılık kazanırlar.

İlköğretim öğrenciler, kültürel ve estetik değerleri algılayarak; kültürle ilgili olarak geçmişle günümüzü karşılaştırırlar. Kültürün zamana ve mekana göre değiştiğini kavrarlar. Özellikle Türk kültürünü oluşturan temel öğeleri öğrenirler. Ayrıca bugün sahip olduğumuz kültürün uzun bir geçmişin eseri olduğunu görürler.

6. ve 7. sınıfta bulunan öğrenciler bu alanda kültürü ve kültürün özel yönlerini, dil, inançlar ve bunların etkisi hakkında bilgi edinirler. Ayrıca kültürün insanoğlu tarafından oluşturulduğunu, öğrenildiğini ve insanın kendini kültüre adapte ettiğini öğrenir. İnsanların inanç, bilgi, değer ve gelenek sistemlerine sahip olduğunu fark eder. Kültürün toplumdaki farklılıklarını gösterdiğini aynı zamanda benzerlikleri de barındırdığını fark eder. Ayrıca toplumların birbirlerini kültürel yönden etkilediğini fark ederek Türk tarihinden örnekler verir.

6. sınıfta öğrenciler, Türk kültürünün yazılı ve sözlü edebiyat ürünlerini inceleyerek Orta Asya'da yaşayan ilk Türk toplumlarının yaşamlarını ve onların Türk kültürüne katkılarını fark edeceklerdir. Ayrıca günümüzdeki geleneklerin tarihsel kökenlerini öğrenme fırsatı bulacaklardır. Kültürümüzü oluşturan unsurları değişim ve süreklilik açısından inceleyecektir.

7. sınıfta öğrenciler, Türkiye tarihinin temel kırılma noktaları yanında, Türkiye'de kurulan Türk Devletleri'nin Türk kültürünün oluşmasındaki yeri ve önemini; edebiyat, mimarî, müzik ve güzel sanatlar üzerinden değerlendirecektir. Ayrıca siyasi yapının devamlılığında kültürel faktörlerin önemini kavrarlar.

İçerik açısından; "İnsanlar Yerler ve Çevreler", "Bilim, Teknoloji ve Toplum", "Birey ve Toplum", "Güç, Yönetim ve Toplum" öğrenme alanları ile işbirliği içinde olacaklardır.

Bu öğrenme alanında; tarih, coğrafya, arkeoloji, sanat tarihi, sosyoloji, antropoloji, etnoloji, ekonomi bilim dallarının temel kavramları kullanılacaktır.

İNSANLAR YERLER VE ÇEVRELER

"İnsanlar, Yerler ve Çevreler" öğrenme alanı ile insanın çevresi ile etkileşiminin çeşitli boyutları ile fark edilmesi, çeşitli beceri ve değerleri kullanarak bu etkileşimin neden ve sonuçlarının ortaya konulması ve geleceğe yönelik bireysel ve toplumsal bir bakış açısı kazanılması amaçlanmaktadır.

İnsan, yer, çevre etkileşimi, geniş ve renkli bir yelpaze oluşturur. Günümüzün teknolojik gelişmeleri sayesinde insan artık sadece yaşadığı yerle değil tüm dünya ile etkileşim hâlinindedir. Bu etkileşime konu olan unsurlar, doğrudan doğruya doğanın kendisi, insanlar ve tüm çeşitliliği ile doğadaki insan faaliyetleridir. İnsanların, hem bu unsurların bir parçası olarak, hem de bu unsurlar arasında birleştirici, düzenleyici ve değiştirici etkileri açısından yüklendikleri roller insan, yer ve çevre etkileşiminin diğer konularıdır. Bu sayede öğrencilerin yaşadıkları yerde veya dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen olayları öğrendikleri coğrafi kavramları kullanarak analiz edebilmeleri, bu olayların sorun boyutları için çözüm önerebilmeleri ve geleceğe dönük fikirler ortaya atabilmeleri beklenmektedir.

Öğrenciler, bu öğrenme alanında öncelikle bütünsel bir bakış açısı geliştirecekler, daha sonra bazı kavramlar çerçevesinde daha özel alanlara yöneleceklerdir. Bu düzenlemenin nedeni pek çok coğrafi olayın algılanmasını kolaylaştırmaktır.

Bu öğrenme alanında önce genel olarak dünya, daha sonra ülkemiz; insan, yer ve çevre etkileşimi konum, iklim, yerleşme, nüfus ve göç kavramları çerçevesinde verilecektir. Bu süreç değişim ve sürekliliği vurgulamak amacıyla tarihsel süreçle de ilişkilendirilerek zenginleştirilecektir.

Bu öğrenme alanı içeriği gereği “Kültür ve Miras”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ile “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanları ile ilişkilidir. Bu anlamda başta coğrafya olmak üzere tarih antropoloji, arkeoloji ve sosyoloji bilim dallarının temel kavramlarını içermektedir.

ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM

6 ve 7. sınıfta ekonomi kavramları ile birlikte Türk ekonomisinin günümüz ve tarihsel yapısına ve bu yapıyı değiştiren etmenlere dair bir görüş oluşturmaları beklenmektedir.

Bu amaçla 6. sınıfta günümüz Türk ekonomisinin yapısı, özellikleri ve ekonomiyi etkileyen faktörler hakkında bilgi sahibi olunacaktır. Ülke kaynaklarının farkına varılarak ülkemizdeki ekonomiyi geliştirmek için neler yapılması gerektiği üzerinde düşünmeleri amaçlanmaktadır. Devletin doğal kaynakları ve vergileri nasıl kullandığı değerlendirilecektir. Ayrıca öğrencinin meslekî tercihte bulunmasını sağlamak amacıyla meslek sahibi olmanın önemi ve meslek sahibi olmayı gerektiren nitelikler üzerinde durulacaktır.

7. sınıfta ekonominin tarihine girilerek Türklerin, tarihin seyri içinde ekonomik alanda yaptıkları gözler önüne serilerek dünyada meydana gelen teknolojik gelişme ve keşiflerin Türklerin ekonomisini nasıl etkilediği hakkında bilgi sahibi olunacaktır. Günümüz ekonomisinin şekillenmesinde ve gelişmesinde de geçmişte meydana gelen olayların etkili olduğu vurgulanarak gelecekte de ekonomiyi etkileyecek olayların neler olabileceği hakkında düşünmeleri sağlanacaktır. Bunların yanında mesleklerden hangisini tercih edeceği konusunda öğrenci karar vererek geçici bir tercihte bulunması amaçlanmaktadır.

Bu öğrenme alanı içeriği gereği “Küresel Bağlantılar”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ve “Kültür ve Miras” öğrenme alanları ile ilişkilidir. Ekonomi biliminin temel kavramlarını içermektedir.

BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM

Bu öğrenme alanında ilköğretim 6 ve 7. sınıf öğrencileri;

Sosyal bilimlerin alt disiplinlerinin de günlük ve toplumsal yaşam üzerindeki pratik bazı sonuç ve etkilerini kavrayarak 21. yüzyılda bilim ve teknolojide bazı gelişmelerden hareketle gelecekteki yaşamla ilgili olarak ortaya çıkabilecek yeni konular hakkında fikir yürütmeleri istenecektir.

Telif hakları ve patentin bilimsel gelişmelerdeki etkisini tartışarak bilimsel çalışma ve birikimlerin yasalarla korunduğunu fark etmeleri sağlanacaktır.

Tarih öncesi dönemlerde, ilk insanların basit aletleri yapmasıyla başlayan süreçte uygarlıkların bilim ve teknolojiye katkılarına örnekler verecekler, böylece bilim mirasının oluşum sürecini günümüze kadar özetleyerek yaratıcı, eleştirel ve bilimsel düşünce ile bilim ve teknolojiye katkılarını örnekler verecekler, böylece bilim mirasının oluşum sürecini günümüze kadar özetleyerek yaratıcı, eleştirel ve bilimsel düşünce ile bilim ve teknolojiye katkılarını örnekler verecekler.

“Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanı; “Birey ve Toplum”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ve “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanları ile iş birliği içinde olacaktır.

Öğrenciler bu öğrenme alanında tarih, coğrafya, arkeoloji, ekonomi, hukuk alanlarındaki temel kavramlar hakkında bilgi sahibi olacaklardır.

GÜÇ YÖNETİM VE TOPLUM

Bu öğrenme alanında 6 ve 7. sınıf öğrencileri; bilinçli ve etkin yurttaş olarak topluma tam katılma yollarını araştırarak görev ve sorumluluklarının farkına varacaklardır. Katılım kavramını ve sürecini tanırlar, demokratik yaşam için katılımın önemini savunurlar.

Demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimini eş zamanlı olarak öğrenirler.

Demokrasinin temel ilkelerinden hareketle farklı yönetim biçimlerini tanırlar ve karşılaştırırlar. Toplumsal düzenin nasıl sağlandığını ve korunduğunu anlayarak yönetimi etkilemek için hangi demokratik yolların olduğunu kavrarlar.

Kural ve kuralsızlık kavramı üzerinde düşünerek kurallara neden gereksinim duyulduğunu ve kurallara uyulmadığı durumlarda ortaya çıkabilecek toplumsal kargaşa ile ilgili fikir sahibi olurlar. Anayasanın hazırlanmasında izlenen süreci, yasaların gereğini ve önemini kavrarlar.

Geçmişten günümüze Türk devletlerinde yönetim şekli ve egemenlik anlayışındaki değişim ve sürekliliği fark ederek Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin yönetim yapısını güçler ayrılığı ilkesi çerçevesinde analiz ederler.

Dünyada ve Türk Tarihi'nde İnsan haklarının gelişim sürecini analiz ederler ve özellikle Türk toplumunda kadının konumu ile ilgili örneklerden yararlanarak kadın haklarının tarihsel süreçte geçirdiği değişiklikleri açıklarlar.

Bu öğrenme alanı içeriği gereği "Kültür ve Miras", "Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler" ve "Küresel Bağlantılar" öğrenme alanları ile ilişkilidir. Bu anlamda sosyoloji, tarih ve siyaset biliminin temel kavramlarını içermektedir.

KÜRESEL BAĞLANTILAR

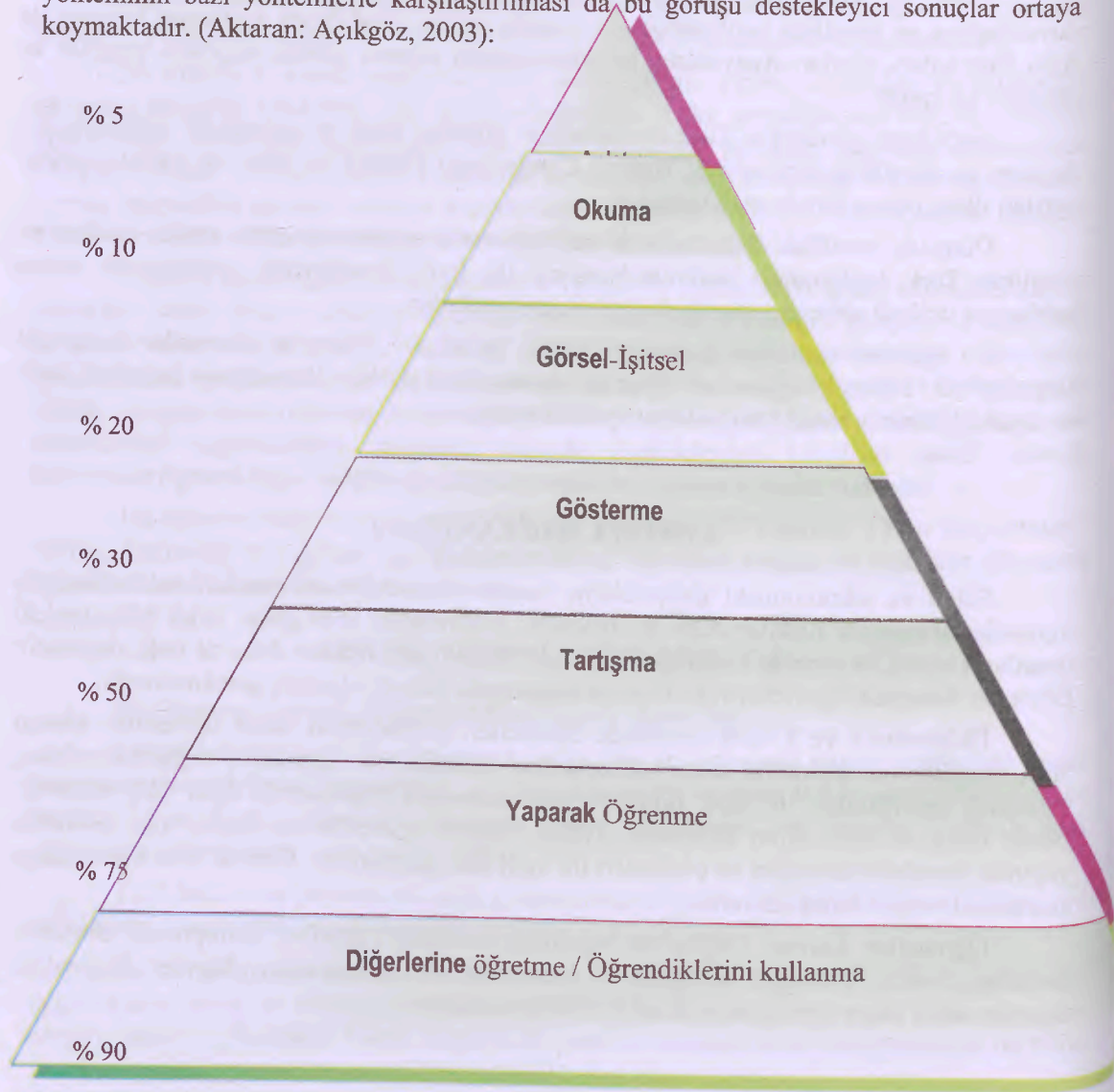
Bilim ve teknolojiye gelişmelerin, zaman ve mekândaki sınırları kaldırılmasıyla toplumlar arasındaki ilişkiler daha da artmıştır. Yüzyıllardır süre gelen farklı bölgelerdeki insanların siyasî, ekonomik ve kültürel ilişkileri teknolojiyle birlikte daha da yoğunlaşmıştır. Böyle bir dönemde öğrencilerin bu ilişkiler konusunda bilinçli olmaları gerekmektedir.

İlköğretim 6 ve 7. sınıf düzeyinde öğrenciler, düşüncelerin, sanat eserlerinin, uluslar arası etkinliklerin toplumlar arası etkileşimdeki önemini ve ülkesinin doğal kaynakları, ekonomik yeterlilikleri ile diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkileri ile ilgili fikir edinirler. Bütün dünyayı ilgilendiren ekonomi, siyaset, ekoloji, güvenlik ve sağlık gibi alanlarda yaşanan sorunların sebepleri ve çözümleri ile ilgili fikir geliştirirler. Uluslar arası kuruluşların amaçlarını ve işlevlerini kavrarlar.

Öğrenciler Küresel Bağlantılar öğrenme alanında coğrafya, antropoloji, ekonomi, sosyoloji, hukuk, psikoloji ve tarihe ait kavramlarla karşılaşacaklar. Küresel Bağlantılar öğrenme alanı diğer öğrenme alanlarının tümüyle ilişkilidir.

2.4. ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜREÇLERİ VE ÖĞRETMENİN ROLÜ

Yaşam boyu öğrenen, edindiği bilgi ve beceriyi yaşama geçiren bireylerin yetiştirilmesinde öğretim yöntem ve teknikleri de büyük önem taşımaktadır. Çağın gerektirdiği donanımlara uygun hedefler belirlenmiş olsa bile bu hedefleri tamamen geleneksel yöntemlerle gerçekleştirmek mümkün değildir. Öğrenme süreçlerinde, öğrencilerin düşüncelerini, araştırmalarını, sorun çözmelerini ve edindikleri bilgi ve beceriyi yeniden yapılandırıp yaşama geçirmelerini destekleyen yöntem ve teknikler işe koşulmalıdır. Yapılan çeşitli araştırmalar, öğretimde anlatım yönteminin mümkün olduğu kadar az kullanılması gerektiği konusunda önemli ip uçları sağlamaktadır. Anlatım yönteminin bazı yöntemlerle karşılaştırılması da bu görüşü destekleyici sonuçlar ortaya koymaktadır. (Aktaran: Açıköz, 2003):

Şema 1: National Science Foundation, 1977

Öğretmen merkezli sınıflardan öğrencinin etkin kılındığı sınıflara doğru yaşanan değişimler ve değişme gereksinimi ile birlikte öğretmenin öğrenme-öğretme süreçlerindeki rolünde de önemli değişiklikler olmuştur.

Öğrenme sürecinin sorumluluğunun öğrencide olması öğretmenin sorumluluğunun bittiği anlamına gelmemelidir. Öğrenci merkezli öğrenme ortamlarında öğretmenin rolünün geleneksel sınıflardaki rolünden farkı; kendi kararlarını uygulamak yerine öğrencilere yön göstermek, önerilerde bulunmak, gerekli durumlarda açıklama yapmak, fikir vermek, rehber olmak ve onların gelişimlerini gözlemektir. Örneğin, öğretmen hangi öğretimsel işin yapılacağı ya da hangi kaynağa bakılacağı konusunda fikri olamayan öğrenciye çeşitli işler ya da kaynaklar önerebilir. Öğrencinin gelişmesinde sorunlarla karşılaşıldığında önlem almak da öğretmenin sorumluluğundadır. Burada söz konusu olan öğretmenin öğrenciye kendi kararlarını empoze etmemesi, onun öğrenmesi ile ilgili kararları onun yerine almamasıdır (Açıkgöz, 2003:34). Öğretmen bilgi aktarıcı, karar verici olmak yerine öğrencilerin öğrenme sürecine etkin katılımını sağlayarak, öğrenmeyi kolaylaştırmalıdır.

Çeşitli çalışmalar, sınıf ortamında öğrencileri etkin kılmak ve sınıfta katılım düzeyini arttırmak için yararlı olabilecek etkinlikler sunmaktadır. Bu çalışmalardan, Rosenshine ve Stevens(1986) ve Copple, Siegel ve Sanders(1984) için öğrenme sürecinde öğrencinin katılım düzeyini arttırmak amacıyla geliştirdikleri öneriler şöyle özetlenebilir (Aktaran: Selçuk; 2001:117)

- Öğrencilerin kendi kişisel ve akademik ihtiyaçlarına öğretmenin iznini almak zorunda kalmaksızın ulaşmaları sağlanmalıdır.
- Yeterli esnekliği olan bir kurallar sistemi olmalıdır.
- Öğretmenler öğrencilerin çalışmalarını gözlemek ve öğrenci gelişimi konusunda bir farkındalık geliştirmek için düzenli olarak programlanmış aralıklarla sınıfta dolaşmalıdır.
- Öğretmenler öğrencilerin işi gevşek tutma davranışları yayılmadan ve diğer öğrencileri de etkilemeden bunu önleyecek bir sınıf profili kullanmalıdır.
- Öğretmenler zamanlama hatalarından kaçınmalıdırlar.
- Öğrenciler, bağımsız olarak çalışırken, öğretmenler ödevlerin ilgi çekici ve öğretmenin talimatları olmaksızın her öğrenci tarafından tamamlanabilecek kadar anlaşılabilir olduğundan emin olmalıdırlar.
- Öğretmenler günlük programı yazarak öğretim için sınıfı organize etme ve talimatlar verme gibi etkinlikleri azaltmalıdırlar. Bu durum öğrencilerin kendilerinden hangi etkinliklerin bekleneceğini ve hangi sıra dahilinde çalışacaklarını bilmelerini sağlayacaktır.
- Öğretmenler, grup çalışması, etkinlik kitapları, kişisel ödevler ve öğrencilerin mevcut öğrenme düzeylerinin üstünde veya kısmen üstünde projelerin kullanımını arttırmalıdırlar.
- Öğretmenler öğrencilerin beklentileriyle ilgili sınıf etkinlikleri seçmelidirler.

Borich (1999) ise, bunlarla birlikte öğrencilerin öğrenme sürecine etkili bir şekilde katılımı için gerekli olan eylemleri şöyle sıralamaktadır:

- Yargılayıcı bir ortam oluşturmadan geri bildirim için fırsatlar sunmak,
- Öğrenme sürecinde ilgiyi sürdürmek ve dikkati arttırmak için bireyselleştirilmiş ve öz yönlendirmeli etkinlikler kullanmak,
- Anlamlı sözel övgüler kullanmak,
- Gelişmeyi sağlamak için gerekli yönetimi sağlamak.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ AÇISINDAN ÖĞRETMEN

Sosyal Bilgiler dersinde, bilgi öğrencinin kendisi tarafından yapılandırılmalıdır. Karar verici olarak öğrencilerin yetiştirilmesinde bilginin, bir amaç olarak değil, bir problemin çözümünde araç olarak edinilmesi sağlanmalıdır.

Öğrenciler, görsel ve yazılı basının eleştirel bir okuyucusu olmaya teşvik edilmeli, öğrencilerde yansıtıcı düşünme becerisi geliştirilmeye çalışılmalıdır. Yeni sosyal bilgiler programı becerilere vurgu yapmaktadır. Öğretmen tarafından sözü edilen becerilerin edinilmesine dikkat edilmelidir. Bunun için bir takım etkinlikler önerilmiştir. Öğretmen, aynı beceriyi daha kısa sürede ve daha kalıcı edindirmek için kendi hazırladığı etkinlikleri de uygulayabilir.

Sosyal Bilgiler programının uygulanması sürecinde gerekli beceri, bilgi ve kavramları kazandırmada işe koşulabilecek ve etkinliklerimize temel oluşturabilecek bazı uygulamalar şunlar olabilir (Açıkgöz, 2003:86-125) :

Örnek Olay İncelemesi: Öğrencilerin işlenen konuyla ilgili örnek olayları işlenen konu ilkeleri açısından çözümlemesidir. Örneğin, erozyonun nedenlerinin saptanması.

Sonuç Çıkarma: Öğrencilerin işlenen konuda ulaştıkları sonuçları belirlemeleridir. Örneğin, bir bölgenin yeryüzü şekilleri işlendikten sonra o bölgeyle ilgili "sonuç olarak bölgesi kurak ve verimsiz bir bölgedir." biçiminde sonuçlar çıkarma.

Geri Plandaki Düşünceleri Bulma: Öğrencilerin işlenen konuyu ya da konuyla ilgili olayları analiz ederek açıkça ifade edilmemiş düşünceleri keşfetmeye çalışmasıdır. Örneğin tarihi bir olay işlendiği zaman kişilerin neden böyle davrandıklarını, ne düşünüyor olduklarını bulma. İncelenen bir yazıda yazarın amacı, varsayımları gibi metinde açıkça yer almayan düşüncelerini saptama.

Slogan Bulma: Öğrencilerden işlenen konunun ana düşüncesini yansıtan bir slogan üretmeleri istenir. Örneğin, çevreye duyarlılık ya da çocuk hakları konusu işlenirken konuyla ilgili bir slogan istenebilir.

Reklam Hazırlama/Poster Afiş Hazırlama: Öğrencilerin işlenen konuya ilişkin televizyon ya da gazete için tanıtıcı reklamlar, posterler ya da afişler tasarlaması. Reklamlar görsel, işitsel yada hareketli olabilir. Örneğin bir sivil toplum kuruluşu için tanıtım çalışması yapılabilir. Ya da girişimcilik ögesini de içermesi açısından kendilerinin sınıfta oluşturacakları marketler, alış-veriş merkezleri için reklamlar hazırlanabilir.

Şiir-Öykü Yazma/Şarkı Yapma: Öğrencilerin işlenen konunun önemli noktalarını yansıtan şiir ya da öykü yazmaları ya da öğrenme malzemesinin, öğrenilenlerin şarkıyla anlatılmasıdır. Örneğin, yağmurun oluşumunun şiiri, şarkısı, Millî Mücadele sürecini ya da farklı ülkelerdeki çocukların yaşamlarını anlatan öyküler yazılabilir.

Görsel İmge Oluşturma: Öğrencilerin işlenen konuyu grafik, resim, karikatür, tablo, şema, şekil vb. herhangi bir görsel imge ile göstermesidir. Örneğin, yönetim birimlerini gösteren bir şema ya da üretim-dağıtım-tüketim örüntüsünü gösteren bir akış şeması oluşturulabilir.

Önem Sırasına Koyma: Öğrencilerin, işlenen konudaki ana düşünceleri, ilkeleri ya da anahtar sözcükleri önem sırasına koymalarıdır. Örneğin, öğrenciler bir metindeki düşünceleri ve tarihte yapılan bir anlaşmanın maddelerini, bir olayın nedenlerini önem sırasına koyabilir.

Başlık Bulma: Öğrencilerin okudukları bir metin ya da izledikleri olaya başlık koymaları, eğer varsa var olan başlığı değiştirmeleridir. Başlık bulma her konuda kullanılabilir.

Sınıflama: Öğrencilerin belli bir konuda bilgi toplamaları ve onları sınıflayarak sunmalarıdır. Örneğin, sigaranın zararları, teknolojik ürünlerin kullanım alanları, afetlerden korunma yolları gibi bilgilerin toplanması ve sınıflanması.

Örnek Verme: Öğrencilerin işlenen konuları açıklığa kavuşturucu örnekler vermesidir. Çevresindeki sağlık ve yardım kuruluşlarına örnekler verebilir.

Kendini Değerlendirme: Öğrencilerin neyi ne kadar öğrendiklerinin incelenmesi, öğrenme sürecinin başındaki ve sonundaki düzeyine bakarak ne kadar gelişme gösterdiklerinin saptanmasıdır.

Yordama Yapma: Sınıfta işlenen konunun işlenmemiş bölümüyle ilgili tahminlerde bulunma ve bu tahminlerin gerekçelerini açıklamadır. Örneğin bir öykünün ya da tarihteki bir olayın sonucunu tahmin etme.

Bulmaca: Öğrencilerin konu ile ilgili bulmaca hazırlamaları ya da öğretmen tarafından hazırlanmış bir bulmacayı çözmeleridir. Kavram öğretiminde kullanılabilir.

Dramatizasyon: Öğrencilerin, öğrenilenleri dramatize ederek göstermeleridir. Örneğin, trafik polisi, yaya, sürücü vb. rolleri oynanarak trafik kuralları konusu işlenebilir.

Tavsiyede Bulunma: Öğrencilerin işlenen konuda ilgili kişilere tavsiyede bulunmasıdır. Örneğin, yerel yönetimler konusunda yöneticilere, bilinçli tüketicilik konusunda tüketicilere tavsiyede bulunabilirler. Her düzeydeki öğrenciler, öğrendikleri konularla ilgili kendilerinden sonraki öğrenciler için tavsiyeler hazırlayabilirler. Bu, öğrencilerin konu ve öğrenme süreci hakkında düşünmelerini sağlayacaktır.

Karşılaştırma: Öğrencilerin, öğrenilenler arasındaki farkları ya da benzerlikleri saptamasıdır. Örneğin, tarihsel olaylarla güncel olayların benzerlikleri, ülkeler arası farklılıklar incelenebilir.

Problem Çözme: Öğrencilerin, öğrenilenleri kullanarak yanıtı kaynaklarda olmayan problemleri çözmeleridir. Örneğin, bölgesine bir baraj inşa edecek olsanız tam olarak nereye inşa ederdimiz? iyi bir problem olabilir.

Görüşme Yapma: Öğrencilerin öğrenilenlerle ilgili birbirlerine ya da bilgi alma amaçlı gerçek yaşamdaki insanlara sorular sorması ve bu soruların yanıtlanmasıdır. Örneğin, sağlık konusunda doktorlarla, meslekler konusunda meslek sahipleriyle, yönetim konusunda yöneticilerle görüşülebilir.

Alan Gezileri: Öğrencilerin, öğrenilenlerle ilgili mekanlarla ilgili yaptıkları inceleme gezileridir. Geziler, doğal çevrede, müzede, kent içindeki kurumlarda olabilir. Ancak, gezilerin amaçlara hizmet etmesi için, gezi öncesinde nelere dikkat edileceği, gezi sırasında gezideki gözlemlerin kayıt edilmesi ve gezi sonunda toplanan bilgilerin sınıflanması gibi etkinliklere yer verilmelidir.

Kavram Haritası Oluşturma: Konu ile ilgili başlıca kavramların, merkezi bir kavram etrafında birbirleriyle ilişkilerini gösterecek bir haritanın oluşturulmasıdır. Örneğin, demokrasi kavramı etrafında, ulusal egemenlik, laiklik, eşitlik, cumhuriyet, gibi kavramlar yer alabilir.

Kanıtlanma: Öğrencilerin, öğrenilenlerle ilgili bir yargıyı destekleyici bilgileri toplamaları, bu bilgileri çözümlenmeleri ve o yargıyı doğrulayan kanıtlar olarak sunmalarıdır. Örneğin; Türkiye'nin çölleşmekte olduğu, kültürün geçmişten bugüne taşındığı, bazı mesleklerin kaybolmaya yüz tuttuğu düşüncelerini kanıtlamaya çalışmak gibi.

Tüm bu uygulamalarla birlikte; empati kurma, değerlendirme, benzetim, günlük yaşamla ilişkilendirme, not alma, görüş tarama, gözlem, formüleleştirme, haber toplama, önceki düşünceleriyle karşılaştırma, bildikleriyle bağ kurma, dosya oluşturma, öykü tamamlama, öğretim malzemesi hazırlama, çalışma yaprağı, koleksiyon yapma, hipotez oluşturma ve sınama, yıllık hazırlama, tersinden düşünme, anlaşma imzalama, pantomim, öğrendiklerini listeleme, proje, gazete çıkarma, yeniden yazma gibi uygulamalar etrafında farklı öğretim etkinlikleri yapılandırılabilir.

Dorow (1989) iyi bir sosyal bilgiler öğretmeninde bulunması gereken özellikleri şöyle belirlemiştir. İyi bir sosyal bilgiler öğretmeni öğrencilerin tartışmalı konuları incelemelerine yardımcı olur. Bu konular;

- Iraksak düşünmeyi geliştirmelidir.
- Başkalarının tutum ve inanışlarına duyarlılığı arttırmalıdır.
- Öğrencileri değişik kaynakları incelemeye yöneltmelidir. Örneğin; gazeteler, dergiler, atlaslar, yıllıklar vb.
- Öğrencilerde öğrenmeyi sağlamak için çeşitli yöntem ve stratejiler kullanılmalıdır. Bunlar:

Tartışma, sunu/anlatım, rol oynama/drama, simülasyonlar (benzetişim), Araştırma-inceleme, problem çözme, görsel-ışitsel araçlar, bilgisayarlardır.

Olgu, kavram ve genellemelere odaklanarak, öğrencilerde öğrenmeyi sağlamalıdır. Bu etkinlikler öğrencilere;

Zaman, yer ve uzaklık duygusunu kazandırmalıdır.

Tarihsel perspektifte kendini anlamasına yardımcı olmalıdır.

Öğrencilerin sosyal bilimcilerin entelektüel katkılarını analiz edebilmelerine yardımcı olmalıdır.

Çeşitli sosyal bilim dallarının yöntem ve yapılarını yansıtan kaynak, materyal ve prosedürleri kullanır. Bunlar şöyle maddelenebilir:

Sosyal bilimlerin yapısal yönlerinde haberdar olma. Örneğin, kronoloji, örnek olay vb.

Sosyal bilimlerin bilgisinin sürekli değiştiğini vurgulama.

Sosyal bilim dallarındaki temel kavram ve terimleri vurgulama.

Birincil ve ikincil kaynakları kullanma, harita okuma, grafik yorumlama gibi becerileri vurgulama.

Öğrencilerin kendilerinin ve toplumun değerlerini ve inançlarını incelemelerine yardımcı olmalıdır. Bu yolla şunları yapabilir:

Çeşitli sosyal, dini, ekonomik ve politik gruplar arası etkileşim ve işbirliğini sağlamaya yardımcı olma.

Çocuğun toplumsallaşmasına yardımcı olma.

Demokratik toplum değerlerini geliştirmeye çalışma.

Hem ulusal hem de evrensel kimlik kazanımına yardımcı olma.

Karakter gelişimine yardımcı olma. Örneğin esneklik, kişisel teşebbüs, azim, cesaret, adalet ve bütünlük gibi.

Farklı öğretim düzeyleri için uygun materyaller seçme becerisine sahip olmalıdır.

Bunlar:

Uygun okuma düzeyi ile ilgili kaynakları belirleme.

Ders kitabı seçiminde uygun ölçütleri kullanma.

Sınıftaki farklı çocukların gereksinimlerine uygun sınıf etkinlikleri düzenlemelidir.

Uygun durumlarda, sosyal bilgiler konularını desteklemek amacıyla diğer akademik disiplinlerden bilgi ve materyaller kullanılmalıdır. Bunlar:

- Zaman çizelgeleri, oyun, film vb.,
- Coğrafî, tarihi, ekonomik ilişkileri karşılaştırmak için, matematikten yararlanma.
- Etkileşimsel, bütüncül bir öğrenme görüşü geliştirmedir.
- Karar verme ve problem çözme becerilerinin gelişimi için öğrencilere yardımcı olmalıdır.

Bu beceriler:

- Tümevarımsal ve tümdengelimsel çıkarımları vurgulama.
- Hipotez (varsayım) oluşturmayı vurgulama.

- Geçerli sonuçlara ulaşmayı vurgulamadır.
- Öğrenci başarısını değerlendirebilmelidir. Bu yolda şunlar yapılabilir:
- Yazma becerilerinin gelişimini sağlama.
- Yazılı olduğu kadar sözel performansı da değerlendirme.
- Üst düzey düşünme becerilerinin ölçümü ve değerlendirilmesi. Örneğin, analiz, sentez, değerlendirme vb. (Akt.; Doğanay, 2003:38-39)

SOSYAL BİLGİLER VE ÖĞRETMEN TUTUMLARI

Öğretmen tutumları öğrenme ve öğretme sürecinin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Getzels ve Jackson'a göre öğretmenin kişiliği sınıfta önemli bir değişkendir. Gerçekte bir öğretmenin eğitsel yönü, onun ne bildiği hatta ne yaptığı ile değil, kendisinin gerçekten ne olduğu ile ölçülür (Akt.: Küçükahmet, 1976:49)

Öğretmenlerin öğrencilere ve okul çalışmalarına karşı tutumları, öğrencilerin öğrenmesine ve kişiliğine önemli ölçüde etki yapmaktadır. Sosyal bilgiler öğretimi açısından öğretmen tutumları daha da önem kazanmaktadır. Sosyal bilgilerin genel amacı etkili, demokratik vatandaşlar yetiştirmek olduğundan, sosyal bilgiler öğretmenin kendine, çocuklara konuya ve arkadaşlarına tutumları ve genelde dünyaya bakışı öğrenciler üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Oğuzkan'a (1989) göre, özel alan ve öğretim bilgisiyle ilgili hazırlığı ne kadar iyi olursa olsun, geçerli ilkelere dayalı bir dünya görüşüne sahip olmayan bir öğretmen etkili kılavuzluk yapamaz. Çünkü öğretmenin sınıfta anlattıklarından çok yaptıkları, kısaca sınıfta oluşturduğu kültür öğrencileri daha da çok etkilemektedir. Bir öğretmen sınıfta insan haklarından, eşitlikten ne kadar çok bahsederse bahsetsin, eğer sınıfta çalışanları ayrı, başarısızları ayrı sıralara oturtuyor; arkadaşlarının karşısında öğrencileri dövüyorsa, derste anlattıkları değil uygulamaları öğrenilir. Bu öğretmen eşitliği ve insan haklarını değil, eşitsizliği ve insan onurunu kırmayı öğretiyordur. (Doğanay, 2003:40)

2.5. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ölçme ve değerlendirme, eğitim ve öğretimin önemli bir parçasıdır. Eğitimde, programların istenilen başarıyı gösterip göstermediği, öğrencilerden beklenen bilgi, beceri ve tutumların gelişip gelişmediği, ölçme ve değerlendirme yoluyla tespit edilir. Ölçme ve değerlendirme ile eğitim ve öğretim sürecinin sürekli izlenmesi her aşamada ortaya çıkan sorunları tespit ve düzenleme imkânı verir.

İyi bir değerlendirme sistemi;

- Öğrencilerin neyi bildiğini, ne anladığını ve ne yapabildiğini keşfetmeye yardımcı olur.
- Öğrencilerin gelişim düzeylerini gösterir.
- Gelecekteki öğrenme sürecini planlamaya yardımcı olur.
- Belli bir dönemde öğrencilerin ulaşması beklenen standartları değerlendirme imkânı verir.
- Öğrencilerin nasıl daha iyi öğrenebileceği ve daha iyi yapabileceğini betimlemeye yardım eder.
- Değerlendirme sonuçlarının paylaşılması öğretmene, öğrencinin kendisine ve velilere öğrencinin öğrenme süreci hakkında bilgi sağlar.
- Öğretmenlerin ve ilgili kişilerin programın uygulama, izleme ve geliştirme süreciyle ilgili kararlar almasına yardımcı olur.
- Öğretim programlarında kullanılan yöntemler ve yaklaşımların yeterliliğini ölçerken öğretmene yardımcı olur.
- Öğrencilerin anlamakta güçlük çektiği alanları, zayıf yönlerini ve bilgi boşluklarını tespit etmede önemli bir rol oynar.
- Öğretmenin, öğrencilerin öğrenmesini geliştirecek yaklaşımlar ve öğrenme-öğretme süreçlerini tasarlamasına yardım eder.

Bu programlara dayalı ölçme ve değerlendirme, öğrencilerin bildiklerini ortaya koymalarını sağlamaya yönelik olmalıdır. Öğrencilerin neyi bilmediğini değil, ne bildiklerini görmeye yarayan bir araçtır.

Programlarda değerlendirme ile sadece öğrenme ürününü değil, öğrencilerin öğrenme süreçleri de izlenir ve bu süreç değerlendirilerek gerektiğinde kullanılan sınıf etkinlikleri değiştirilir. Değerlendirme, öğrenmenin ayrılmaz bir parçası olarak görülür.

Program, öğrencinin okul dışındaki gerçek dünyayla uyum içinde olmasını sağlayacak becerilere sahip olmasını da hedeflemektedir. Ölçme ve değerlendirme de öğrencinin gerçek yaşamla kendi bilgileri arasında ilişki kurmasını ve karşılaştığı problemlere farklı çözüm yolları üretebilmesini gerektirir.

Programların ölçme ve değerlendirme yaklaşımında, derinliği olmadan çok sayıda kavram ve ilkeyi öğrenme, rutin problemleri çözebilme, ezber bilgi ve yazılı materyallerden bilgiyi aynen aktarmanın önemi azalmışken;

- Okuduğunu anlama, kritik etme, yorumlama
- Bilgi toplama, analiz etme ve bir sonuca ulaşma
- Grafik ya da tablo halinde verilen bilgilerden sonuç çıkarma
- Gözlem yapma, gözlemlerden sonuca ulaşma
- Günlük hayatta karşılaşılan problemleri çözebilme
- Araştırma yapma
- Öğrendikleri ile gerçek yaşam arasında ilişki kurma gibi becerilerin önemi artmıştır.

Öğretmenler bazen öğrencilerin, sınavlarında veya ödevlerinde sergilediklerinden daha fazlasını bildiklerine inanırlar. Bu sorunu aşmak için öğretmenlerin, öğrencilerin başarısını değerlendirmede birkaç yöntemi birlikte kullanması gerekir. Bu durum her öğrenciye ne bildiğini gösterme konusunda bir şans tanır. Öğretmenin de birkaç aracı birlikte kullanarak öğrencinin ne bildiğini ve ne yapacağını bilmesi bu konuda kendine daha fazla güven duymasını sağlayabilir. Tartışma, yazılar, performans ödevleri ve sunular öğrenci hakkında bilgi edinmenin en iyi yollarındandır. Bunlardan hiçbiri tek başına yeterli değildir. Bazı öğrenciler tartışma sırasında sessiz kalırken, iş, yazmaya geldiğinde çok güzel şeyler yazabilirler (Levstik ve Barton, 2001).

Öğretmenler; gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme formları, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler, posterler, dereceli puanlama anahtarı (rubric) vb. araç ve yöntemleri kullanarak öğrencilerin bilgiyi nasıl yapılandığını ve üst zihinsel becerilerini ne kadar geliştiğini öğrenim süreci içinde değerlendirirler. Ayrıca, çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testler de kullanarak hem süreci hem de sonucu değerlendirmiş olurlar.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE DEĞERLENDİRME

Sosyal Bilgiler dersi için yapılacak değerlendirme etkinliklerinde öğrencilerin Sosyal Bilgiler Programının tüm boyutlarında sağladığı gelişme ve başarı ölçülmeye ve kaydedilmeye çalışılır. Öğretmenler, öğrencilerin sosyal bilgilerle ilgili konular, kavramlar ve becerilerle ilgili eksiklerini belirlerken, bireysel gelişimlerini izlerken, karşılaştıkları zorlukları tanımlarken, öğrencileri öğrenmeye ve becerilerini geliştirmeye özendirirken değerlendirme yaparlar. Böylece, değerlendirme öğrencilerin eğitiminde yapılandırıcı ve geliştirici bir rol oynar. Öğrencilerin öğrenmesi ve gelişimiyle ilgili elde edilen bilgiler, öğretmenler tarafından kullanılabilmesi gibi öğrencinin kendini değerlendirmesine ve kişisel hedefler belirlemesine de yardım eder.

Sosyal Bilgiler Programı, yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, araştırma, girişimcilik gibi genel becerilerin yanında, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, kanıt kullanma gibi tarihsel becerilerle mekân algılama, gözlem yapma gibi coğrafi becerileri geliştirmesi ve bu konudaki önemli yaklaşımları kavratması bakımından öğrencinin eğitimine önemli katkılar sağlayacaktır. Sosyal Bilgiler dersinde, kullanılan değerlendirme teknikleri öğrencinin geçmişi, kendisi ve çevresi hakkındaki bilgisini, tarihsel ve coğrafi becerileri kullanma yeteneğini ve yaklaşımını geliştirmedeki ilerlemelerini ölçmeye çalışmalıdır.

Bu program, bireysel farklılıkları dikkate alan öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejileri benimsenmiş olduğu için, ölçme ve değerlendirmede de öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için çoklu değerlendirmeyi gerektirir. Bu nedenle sadece yazılı ve sözlü sınavlarla öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi uygun değildir. Çocukların tarihsel ve coğrafi becerileri uygulama düzeyleri farklıdır. Bazı çocuklar geçmişteki bir karakterin kararlarının tartışıldığı sırada sebep sonuç ilişkilerini başarılı bir şekilde kullanırken, olayları kronolojik olarak yerleştiremeyebilir. Yine bazı çocuklar harita çalışmalarında, bazıları da sözlü sunumda daha iyi olabilirler. Değerlendirme teknikleri öğrencinin tüm yeteneklerini değerlendirilmesini sağlamalıdır.

Aynı şekilde, bazı değerlendirme tipleri de belli konular için daha uygundur. Örneğin; bir ilköğretim öğrencisinin geçmişteki insanların, olayların ve nesnelerin tartışıldığı sırada,

sınıf içi etkinliklere katılımı, grup çalışmalarına katılımı, bilgi ve becerilerini paylaşması genellikle *gözlemlerle* saptanabilir. Öğrencinin çevresinin olumlu ve olumsuz yönlerini kendi bakış açısıyla açıklamasında *posterler, projeler*; değişik yerlerin benzer ve farklı özelliklerini karşılaştırmada *tablo yapmak, şema çizmek* daha etkili olabilir. Bu nedenle, değerlendirme öğrenme sürecinin inceliklerine uygun araçlarla yapılmalıdır.

Bu amaçla, hazırlanan “Program Uygulama Kılavuzu” nda, eğitim-öğretim sürecini destekleyici nitelikte çeşitli değerlendirme araç ve yöntemlerine yer verilmiştir. Öğretmenler bunları ya da bunlardan esinlenerek ünitelerdeki kazanımlara uygun değerlendirme yöntemini geliştirerek kullanabilirler. Örneğin; derslerin işlenişi sürecinde öğrencilerin yapılan etkinliklere katılma düzeylerini gözlem formlarını; grup etkinliklerine katılmalarını grup değerlendirme formlarını, üniteler sonunda öğrencilerin hangi becerilere sahip olduklarını kendilerinin anlaması için öz değerlendirme formlarını kullanarak, ya da etkinliğin sonunda birkaç açık uçlu soruyla öğrencilerin kendilerini değerlendirmeleri öğretmenlere yapacakları değerlendirmelerde ve alacakları kararlarda önemli ipuçları verecektir.

Aşağıda bazı ölçme araçları ve yöntemleri ile ilgili kısa bilgiler verilmiştir.

DEĞERLENDİRME ARAÇ VE YÖNTEMLERİ

GÖRÜŞME (MÜLÂKAT): Çok kullanılan bir yöntem değildir. Öğrencilerle yapılan görüşmeler, öğrencilerin çalışmaları hakkında ve konuları nasıl anladıkları konusunda anlama düzeylerinin daha iyi değerlendirilmesine yardım eder.

Aşağıda bazı örnek görüşme soruları verilmiştir:

1. Bir olayı (konuyu, yöntemi, fikri) değişik yolla açıklayabilir misin?
2. Bu etkinliği tekrar yapsaydın aynı sonuçları bulur muydun?
3. Bu etkinliği daha kolay yapmanın başka bir yolu var mı?
4. Bu konuyla ilgili “gerçek yaşamından” bir örnek verebilir misin?

GÖZLEMLER: Çıktılarının görülebildiği bazı alanlarda bu yöntem oldukça önemlidir. Uygulamada hız ve zaman önemlidir. Gözlemler, öğrenciler hakkında doğru ve çabuk bilgiler sağlar. Öğretmen öğrencilerin:

- Soru ve önerilerine verilen cevaplarını,
- Sınıf içi tartışmalarda katılımlarını,
- Grup çalışmalarında ve tartışmalarında katılımlarını,
- Öğretmenin, öğrenmeyle ilgili yaptığı görevler ve materyallere öğrencinin gösterdiği tepkiyi,

Aşağıdaki noktalara dikkat edilmesi öğretmenlere gözlem yapmada kolaylık sağlayacaktır.

1. Ölçütleri koyarken bütün öğrenciler için aynı standartları kullanınız.
2. Her öğrenciyi birkaç kez gözlemleyiniz.
3. Her öğrenciyi değişik durumlarda ve farklı günlerde gözlemleyiniz.
4. Her öğrenciyi değişik özellikler, beceriler ve davranışlara göre değerlendiriniz.
5. Yapılan gözlem için değerlendirmeyi mümkün olduğu kadar gözlemlediğiniz zaman kaydediniz.

SÖZLÜ SUNUM: Sözlü sunum, konuşma, dil eğitimi, dil sanatları gibi birçok alanda kullanılabilir. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri hakkında iyi bilgi sağlarlar. Kontrol listeleri, dereceli puanlama anahtarı ya da akran değerlendirme ölçekleri ile değerlendirme yapılabilir. Sözlü sunumlar öğrencilerin hatırlama, kavrama ve hitap düzeyleri hakkında bilgi

toplamak için uygun araçlardır. Aynı zamanda problem çözme becerileri de bu yöntemle ölçülebilir.

Örnek: Büyük kentlerdeki hava kirliliğinin önlenmesi için önerilerinizden oluşan bir rapor hazırlayınız. Dinleyicilerin ilgisini çekecek biçimde raporunuzu beş dakika içinde sununuz.

PROJELER: Projeler, öğrencilere bireysel ya da grup içinde önemli görevlerde bulunmalarına fırsatlar sunar. Projeler puanlama standartları ve ayrıntılı yönergeler gerektirir. Ayrıca öğretmen ve öğrenciler için önemli sorumluluklar gerektirir.

ÖZ DEĞERLENDİRME: Belli bir konuda bireyin kendi kendisini değerlendirmesine öz değerlendirme denir. Öz değerlendirme, bireyin kendi yeteneklerini kendilerinin keşfetmelerine yardımcı bir yaklaşımdır. Öz değerlendirme öğrencilerin okulda yaptıkları çalışmaları, nasıl düşündüğünü ve nasıl yaptığını değerlendirmelerini gerektirir.

- Kendini değerlendirme, öğrencilerin kendi güçlü ve zayıf yönlerini tanımalarına yardım eder.
- Performansının düzeyi hakkında karar vermek için kişisel ya da kişiler arası kriter koymada ve öğrencinin motivasyonunun yükselmesinde öğrencilere fırsat verir.
- Öğrencilerin değişik durumlarda davranışlarını kontrol altına almalarını sağlar.
- Kendini değerlendirme ile öğrenci sürecin bir parçası olduğunu hisseder.
- Kendilerine dışardan bakma yetisi gelişir.

Bu tür değerlendirmenin olumsuz yönleri de vardır. Genellikle kendi performanslarını değerlendirirken yanlılığın varlığı göz ardı edilmemelidir. Başlangıçta kendini değerlendirme, öğrencilerin deneyimsizliği nedeniyle yanılığara neden olabilir. Yine de öğrenciler daha fazla deneyim kazandıkça aldıkları kararlar daha doğru olacaktır.

AKRAN DEĞERLENDİRME: Öğrencilerin, arkadaşlarının hazırladığı ödevler, araştırmalar, projeler, raporlar vb. çalışmalarını değerlendirmesidir. Öğrenciler, arkadaşlarının çalışmalarındaki yeterlik düzeylerini değerlendirirken kendilerinin eleştirel düşünme becerileri gelişir. Akran değerlendirme, öğretmene öğrencilerin gelişim ve yeterlik düzeyleri hakkında geri bildirim sağlar. Akran değerlendirmede, öğrencilerin yanlı davranışlarını önlemek için ölçütlerin öğrencilere verilmesi yararlı olur.

DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI (RUBRİK): Dereceli puanlama anahtarı, performansı tanımlayan ölçütleri içeren puanlama rehberidir. Herhangi bir çalışmanın puanlanması için geliştirilmiş ölçütleri içeren bir araçtır. En faydalı dereceli puanlama anahtarı, kendi yaptıklarınızdır.

Dereceli Puanlama Anahtarı Kullanmanın Nedenleri

Dereceli puanlama anahtarı,

- Öğretmen ve öğrenci için açık bir kalite tanımı verir.
- Öğrenciler derecelendirme ölçeği kullandıkça ürettikleri ürünün sorumluluğunu daha fazla duyarlar.
- Öğretmenlerin puanlama için harcadıkları zamanın azalmasına katkıda bulunur.
- Öğretmenin öğrenci çalışmalarını değerlendirmelerini basitleştirir.
- Öğrencilere bir ödevi tamamlarken kendi performanslarını değerlendirebilecekleri standartlar ve kriterler sağlar.
- Ölçeklerde belirlenen ölçütlerin velilere bildirilmesi, çocuklarına yardımcı olacak velilere kolaylık sağlar.

Dereceli Puanlama Anahtarı Geliştirme Aşamaları

- Ölçeğin ne amaçla geliştirileceğini belirleyin.
- Nelerin değerlendirileceğini açıkça belirleyin.
- Yeterlik düzeylerine karar verin.
- Ödevin ölçmeye çalıştığı davranışlar, ürünler ya da becerilerin anahtarını oluşturun.
- Davranış, ürün yada her bir becerinin yeterlik düzeyi için kısa kriterler yazın. Burada önemli olan düzeyler arasında kriterleri iyi ayırt edebilmektir. Beceriler hangi düzeyde olursa, bir alt veya üst kritere ait olabilir.
- Kullanılacak ölçeğin taslağının hazırlanmasıdır.

Dereceli Puanlama Anahtarı amaçlarına göre iki çeşittir.

1. Bütüncül Dereceli Puanlama Anahtarı: Öğretmenin genel süreci veya ürünü bir bütün olarak, parçalarını dikkate almadan puanlamasıdır. Bu yöntem öğrenme ürünleri toplam puan olarak değerlendirilmek istendiğinde kullanılır.

Puan	Ölçütler
4	Konuyu tümüyle iyi anladığını gösterdi. Konuyla ilgili öne sürülen düşünceler mantıklı gerekçelerle desteklenmiştir. Konuyu farklı örneklerle açıkladı. Olaylar arasında farklı bağlantılar kurdu. Konuyla ilgili çelişkili açıklama yapılmadı.
3	Konuyu anladığını gösterdi. Konuyla ilgili öne sürülen düşünceler mantıklı gerekçelerle desteklenmişti fakat yeterli değildi. Yazılı açıklamalar yeterliydi.
2	Konuyu çoğunu anladığını gösterdi. Konuyla ilgili öne sürülen düşünceler desteklenmişti fakat yeterli değildi. Anlatımda çelişkili açıklamalar yapıldı.
1	Konunun birazını anladığını gösterdi. Örnekler yeterli değildi. Önemli eksikler var.

2. Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı: Burada önce performans veya ürünün parçalarının ayrı ayrı puanlanmasını, sonra da bu puanları toplayarak toplam puanın hesaplanmasını gerektirir. Bu ölçekler, çalışmanın ya da ürünün farklı boyutlarına farklı notlar vermek amacıyla oluşturulur.

PUAN	İÇERİK
4	Haritadaki bütün işaretler doğru ve dikkatli bir şekilde yerleştirilmiştir. Sınır çizgileri doğru ve özenle çizilmiştir.
3	Bütün işaretler haritada var. Bunların çoğu da haritaya doğru yerleştirilmiş.
2	İşaretlerden bir kaç haritada yok. Haritada olanların da bir kaç doğru yerleştirilmemiş.
1	İşaretlerin çoğu haritada yok. Haritada olanların da çoğu doğru yerleştirilmemiş.

PUAN	GÖRÜNÜMÜN YETERLİĞİ
4	Haritanın görüntüsü temiz ve çok renkli. Haritadaki işaretler çok kolay okunuyor.
3	Haritada birkaç renk var. Bazı işaretler kolay okunmuyor.
2	Sınırlı sayıda renk kullanılmıştır. İşaretlerin ne olduğu haritadan zor okunuyor.
1	Renkler ya hiç yok ya da çok az kullanılmış. İşaretler çok az kullanılmış.

PUAN	HARİTA ELEMANLARI
4	Haritanın başlığı, yön oku, ölçeği, anahtar bölümü (lejant), kaynağı, enlem ve boylamları haritada bulunmaktadır.
3	Standart bir haritada olması gerekenlerin çoğu var. Bunların çoğu da doğru ve kolay anlaşılacaktır.
2	Standart bir haritada olması gerekenlerin yarısı yok.
1	Standart bir haritada olması gerekenlerin çoğu yok.

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI (PORTFOLYO)

Öğrenci Ürün Dosyası Nedir?

Öğrenci ürün dosyası, öğrencilerin bir ya da birkaç alandaki çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri gösteren başarılarının koleksiyonudur. Öğrencinin gelişimini, velisinin ve öğretmenlerinin izleyebilmesine olanak sağlayan bir çalışmadır. Sınıf içi etkinliklerin bir araya getirilip, yansıtılmasıyla oluşan öğrenci ürün dosyası, aynı zamanda hem öğretmen hem de öğrenci için bir değerlendirme yöntemidir.

Öğrenci Ürün Dosyasının Amacı Nedir?

- Öğrencinin öz disiplin ve sorumluluk bilincini geliştirmek ve kendi kendini değerlendirme becerisi kazandırmak,
- Müfredata bağlı olarak gerçekleştirilen yazılı ve sözlü değerlendirmeler ve standart testler dışına çıkarak, alternatif bir değerlendirme yöntemi geliştirmek,
- Öğrencinin gelişimini kanıtlarla ve daha sağlıklı izleyebilmek,
- Öğrencinin gelecekteki öğrenmelerine bilgi sunmak ve ışık tutmak,
- Öğrencilerin yeteneklerini sergilemek ve ilgi alanlarını geliştirmek,
- Öğrencilerin arkadaşlarının gelişimini izleyerek birbirlerine yardımcı olmalarını sağlamak ve böylelikle gelecekte yapacakları ekip çalışmalarına başlangıç yapmak,
- Öğrencilerin kendi çalışmalarını değerlendirmeye yardım etmek,
- Öğretmene eğitsel kararlar vermede yardım etmek,
- Aile ile iletişimi sağlamak,
- Ürün ve süreci değerlendirmek için bilgi toplamayı sağlamak,
- Programın amaçlarını değerlendirmek için eğitimcilere yardım etmek,
- Yazma, okuma ve düşünme becerileri arasında bağlantı sağlamak,
- Öğrencilerin çalışmalarının değerlendirilmesi katılımlarının sağlanması onların çalışmasını teşvik etmek gibi amaçları vardır.

Öğrenci Ürün Dosyası neler içerir?

- Öğretmen tarafından hazırlanan rehber (öğrencilerin gelişim dosyasının ne olduğunu anlamalarına, kendi gelişim dosyaları için neler yapmaları gerektiğini anlamalarını kavrar.)
- Öğrencilerin yazılmış ödevleri(taslak yada bitmiş parçaları)
- Araştırmalar, problemler ve stratejiler
- Diyagramlar, fotoğraflar, resimler
- Video - kaset ve ses kasetleri ya da CD'ler
- Grup ödevleri ve projeler
- Öğretmen anekdotları
- Öğrencilerin mektupları
- Öğretmen kontrol listeleri
- Öğrencilerin zorlukla tekrar yapmak istediği ödevler
- Özel ödevlerin içinden seçtiği örnekler
- Değerlendirme kâğıtları (öğrenci çalışmalarındaki gelişimleri nasıl değerlendirileceğini gösteren kâğıtlar)

Öğrenci Ürün Dosyasının İçeriğini Seçmek İçin Stratejiler

- Öğrencinin en iyi çalışması
- Öğrencinin yeni öğrendiği çalışmalar
- Öğrencinin çok övüdüğü şeyler
- Öğretmen, öğrenci ve veli tarafından yapılan seçimler

Öğrenci Ürün Dosyası Çalışmalarında Öğretmenin Rolü Nedir?

- Öğrenci ürün dosyası çalışması sürecinde öğretmen, öğrencilere rehberlik eder ve yardımcı olur.
- Öğrenci ürün dosyasının kapsamının ne olacağı konusunda ışık tutar.
- Öğrenci ürün dosyasına hangi çalışmaların dâhil edileceği öğrencinin sorumluluğundadır, kararları öğretmenle öğrenci birlikte alabilirler.
- Öğrenci ürün dosyasının değerlendirilmesi öğretmenin sorumluluğundadır. Ancak değerlendirme kriterleri baştan belirlenmeli ve bu kriterler açık ve anlaşılır bir biçimde öğrenci ve veliye sunulmalıdır.

Öğrenci Ürün Dosyası Çalışmalarında Öğrencinin Rolü Nedir?

- Öğrenci ürün dosyası, öğrenciye ait bir çalışma olduğundan en önemli aşama, öğrencinin öğrenci ürün dosyasına hangi çalışmaları dâhil edeceğini saptamasıdır. Bu konuda öğretmen yardımcı olarsa da karar öğrenciye ait olacaktır.
- Öğrenci ürün dosyası çalışması kapsamına girecek olan çalışmaların belgelenmesi çok önemlidir. Öğrenci yaptığı çalışmayı resimlerle belgelemek gereğini duyabilmelidir. Ölçütler listesinin öğrenci tarafından çok iyi kavranması öğrencinin çalışmalarını sağlıklı değerlendirebilmesi açısından çok önemlidir.

Öğrenci Ürün Dosyası Çalışmalarında Velinin Rolü Nedir?

- Veli, ürün dosyasının öğretmen için anlamını, programın bir parçası olarak nasıl kullanıldığını, öğrenciler için önemini ve değerlendirmenin bir parçası olarak nasıl kullanıldığını çok iyi kavramalıdır.

Öğrenci Ürün Dosyası Hazırlama Sürecinde Öğretmenin Yapacakları:

- Öğrenci ürün dosyasını hazırlamadan önce öğretimin genel hedeflerini ve kazanımlarını belirleyiniz. Kendinize, bu kazanımlardan hangilerini öğretmek istediğinizi, öğrencilerinize de hangilerini öğrenmek istediklerini sorabilirsiniz.
- Öğrenci ürün dosyasını sınıfınıza tanıttınız. Varsa elinizde bir örnek bunu öğrencilerinize gösteriniz.
- Öğrencilerinize, öğrenci ürün dosyasının bir değerlendirme aracı olduğunu söyleyiniz.
- Öğrenci ürün dosyalarında nelerin bulunabileceğini söyleyiniz (sınavlar, projeler, değerlendirme ölçekleri, yazılar vb.).
- Dosyaya fazla ürün koyarak öğrencilerin cesaretlerini kırmayınız (başlangıçta 4-5 madde).
- Her aşamanın nasıl değerlendirileceğini açıklayınız (öğrencilerinize puanlama ve dereceli puanlama anahtarıyla ilgili bilgi veriniz.).
- Yapılan her çalışmanın değerlendirilmesi ile ilgili dereceli puanlama anahtarı, kontrol listesi ya da öz değerlendirme formları gibi araçlar kullanabilirsiniz.
- Öğrenci ürün dosyasıyla ilgili öğrencilerinize geri bildirimde bulunabilirsiniz. Örneğin, öğrencilerin yeteneklerinin bir profilini çıkarıp, güçlü ve zayıf yönlerini belirten bir yazı yazıp dosyaya ekleyebilirsiniz.

Öğrenci Ürün Dosyasının İçeriği:

- Dosyanın “içindekiler” bölümü
- Önsöz, özet (ya da özgeçmiş) (Burada öğrenci çalışmalarının başlangıçtan o ana kadarki gelişimini anlatır. Öğrenci başlangıçta neredeydi? Bu aşamaya nasıl geldi?)
- Öğrenci tarafından dosyaya konulan tüm ürünler ya da çalışmalar.
- Yapılan her çalışmanın değerlendirilmesi ile ilgili dereceli puanlama anahtarı, kontrol listesi ya da öz değerlendirme formları gibi araçlar.
- Her ürünün dosyaya konulmasının nedeni? Burada öğrenci kendisi ile ilgili görüşlerini belirtir. Bundan ne öğrendim? Bu çalışmayı neden sakladım? Çalışmayı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım? Benim için bu çalışmanın anlamı nedir? Hangi alanda zayıfım?
- Öğrenci Ürün dosyasının değerlendirilme Ölçütleri

PERFORMANS DEĞERLENDİRME

- Performans değerlendirme, öğrencilerin, öğrenme türleri gibi bireysel özellikleri dikkate alınarak, bunları eyleme dönüştürmelerini sağlayacak durum ve ödevler olarak tanımlanabilir.
- Performans değerlendirme, öğrencinin günlük yaşamındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını göstermesini ister.
- Performans değerlendirme süreç içine yayılmıştır, zamana bağlı değildir.
- Gözlenebilen bir performans veya somut bir ürünle sonuçlanmaktadır.
- Performans değerlendirmeyle öğrenciler, sınav saatleriyle sınırlandırılmaksızın geniş bir zaman diliminde çalışma ve tekrar yapma, oluşturulan ölçütlere göre yeterlik derecelerini ortaya koyma olanaklarına sahip olurlar.
- Performans değerlendirme, öğrencinin yeni bilgiyi yapılandırmasını gerektirir.
- Performans ödevlerinde, tek bir cevap yoktur. Ödevi tamamlamak için değişik yollar bulunmaktadır. Bu nedenle iyi tanımlanmış bir ölçütle değerlendirmelidir.
- Başarılı bir değerlendirme yapmak için her bir performans ödevi bir dereceleme ölçeği (rubric) ile eşleştirilmelidir.
- Öğrenciler performans ödeviyle rubricin bir örneğini alırlar. Böylece değerlendirme sürecinde, öğrenciler kendilerinden ne beklendiğini bilerek çalışmalarını ona göre yönlendirirler.
- Dereceli puanlama anahtarı, öğrencinin başarısı için bir yol haritasına dönüşür.

Hangi Tür etkinlikler Performansa Dayalı Değerlendirme Sürecinde Kullanılabilir?

Ürünler: Kompozisyon, makale yazma, grafik çizme, deney düzeneği oluşturma vb.

Üst düzey düşünme becerileri: Bilgiyi edinme, düzenleme, kullanma vb.

Gözlenebilir performanslar: Deney yapma, kroki, resim çizme, bir araç yapma vb.

Alışkanlıklar ve sosyal beceriler: Grup çalışmasına yatkınlık, başkalarının fikirlerine önem verme, kendini ifade etme, sunum yapabilme vb.

KAVRAM HARİTALARI

Kavram haritaları, bilgiyi organize etmek ve sunmak için yapılmış grafiksel araçlardır. Bu araçlar daire ya da bir çeşit kutu içine yazılmış olan kavramları içerir. Kavram haritalarında iki kavram arasındaki ilişki, üzerine ilişkiyi belirleyen ifadelerin yazıldığı doğrularla gösterilir. İlişkiyi belirleyen bağlantı ifadeleri ile iki kavram tamamlanarak anlamlı bir cümle oluşturur (Novak, 1998).

Kavram haritaları;

1. Bir konunun öğretiminde
2. Öğrenmeyi kolaylaştırmada
3. Öğrenme sürecini kontrol etmek ve kavram yanılgılarını ortaya çıkarmada
4. Değerlendirme yapma amaçlı kullanılabilir.

Kavram Haritalarını Değerlendirmek İçin Kullanılabilecek Ölçütler

Kavramların uygun şekilde nitelendirilmesi

–Kavramlar, en fazla üç sözcükle temsil edilmelidir.

–Kavramların yerleşimi genelden özele doğru hiyerarşik olarak sıralanmalıdır.

Bağlama sözcüklerinin uygun şekilde nitelendirilmesi

–Haritada kavramlarla bağlantılar arasındaki ayırım belirgin olmalıdır.

–İki kavram arasındaki bağlantılar anlamlı olmalıdır.

–İlişkiyi doğru şekilde temsil etmelidir.

Kavramların çapraz bağlanması

–En iyi haritalar, kavramlar arasındaki çapraz bağlantıları yeterli ölçüde gösterenlerdir.

–Çapraz bağlantılar, öğrencinin, birbirine bağlı çok sayıda düşüncüyü bildiğini gösterir.

–Çapraz bağlantılar, yaratıcılığı ortaya çıkarır.

Kavram Haritalarının Oluşturulma Aşamaları

1. Önceden hazırlanmış bir örneği öğrencilerinize gösteriniz.
2. Bu örnekte kavramların harita üzerinde nasıl birleştiğini sorunuz.
3. Harita üzerindeki çapraz bağlantıların neyi ifade ettiğini gösteriniz.
4. Öğrencilere yeni bir kavram haritası hazırlatmak için, onlardan en çok bildikleri kavramları ya da onlara kısa bir metin verip, metinden çıkardıkları kavramları listelemelerini isteyiniz.(Gerekirse yardım ediniz.)
5. Sonra bu kavramları en genelden daha özele doğru sıralamalarını isteyiniz.
6. Hangi kavramın konuyla en çok ilişkili olduğunu sorunuz ve bunu daire içine almalarını isteyiniz.
7. Öğrencilerin konuyla ilgili en önemli kavramdan daha az önemli olana doğru kavram ilişkisini hazırlamasına fırsat veriniz. Kavram haritalarını oluşturmalarına yardımcı olunuz.
8. Öğrencilerinize, kendi kavram haritalarına dayanan kısa bir hikâyeye yazdırınız.

TUTUM ÖLÇEKLERİ

Tutum, bireylerin belli bir kişiyi, grubu, kurumu veya bir düşünceyi kabul ya da reddetme şeklinde gözlenen, duygusal bir hazır oluşluk hali veya eğilimdir (Özgülven, 1999).

Tutumların ölçülmesinde gözlem, soru listeleri, tamamlanmamış cümleler ve hikâyeler anlatma gibi çeşitli yöntemler ile yanlışı seçme tekniği, içerik analizi gibi çeşitli teknikler de kullanılmaktadır (Tavşancıl, 2002).

Tutum ölçekleri, tutum ölçme yöntemleri içerisinde en önde gelen ve yaygın olarak kullanılanıdır (Tavşancıl, 2002). Tutum ölçeklerinden en çok kullanılan yöntem de Likert ölçeğidir. Likert tipi ölçeklerle, ölçülmek istenen tutumla ilgili çok sayıda olumlu ve olumsuz ifade yazılır. Bu ifadeler için, “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” biçiminde tepkide bulunulur: Böylece her cevaplayıcı, ölçekteki her ifadenin kapsadığı tutum objesine katılma / katılmama derecesini bildirmiş olur.

Bir kişinin ölçekten aldığı puan, ölçekte bulunan maddelerden aldığı puanların toplamından oluşur.

Likert Tipi Bir Ölçekteki Maddelerin Puanlama Anahtarı

Seçenek	Olumlu İfade Puanı	Olumsuz İfade Puanı
Kesinlikle katılmıyorum	1	5
Katılmıyorum	2	4
Kararsızım	3	3
Katılıyorum	4	2
Tamamen katılıyorum	5	1

KISA CEVAPLI MADDELER: Bir kelime, bir sembol ya da en çok birkaç kelime ile cevaplanabilen madde türüne denir. Bu tür maddeler bilgi basamağını ölçmek için uygundur. Öğrenci sorunun cevabını kendisi yazar. Kısa cevaplı maddeler iki türdür. Birisi soru cümlesi, diğeri eksik cümle tipindedir.

Bu Maddelerin Yazımında Dikkat Edilecek Bazı Esaslar:

1. Sorunun ifadesi belirsiz olmamalıdır.
2. Her soru, ölçülmesi planlanan bir kazanımı yoklamalıdır.
3. Sorunun cevabı kesin olmalıdır.
4. Bir sınavdaki sorulardan bazıları başka sorulara ipucu olmamalıdır.
5. Soru cümlesi, cevaplayıcının tanıdığı bir kaynaktan aynen alınmamalıdır.
6. Her soru için bırakılan boşluk aynı uzunlukta olmalıdır.
7. Bir sorunun ifadesinde, sorunun cevabının bulunmasında işe yarayacak ipuçları verilmemelidir.

Örnek: Yer kabuğunun ana maddesi..... dır.

ÇOKTAN SEÇMELİ TESTLER: Çoktan seçmeli bir madde, kök ve seçeneklerden oluşur. Kök, kazanımın ifade edildiği veya sorunun sorulduğu kısımdır. Seçenekler de öğrencinin önüne konulan muhtemel cevaplardır. Öğrenciye yöneltilen sorunun cevabı genellikle üç ya da dört başka cevapla birlikte verilir. Öğrenciden istenen, doğru cevabı, verilenler arasından seçip işaretlemesidir. Bu maddeleri, öğrencilerin yaratıcılığını ve yazma becerilerini ölçmek amacıyla kullanamayız. Daha çok bilgi, zihinsel beceriler ve yeteneklerin ölçülmesinde kullanılırlar. Fiziksel beceriler ve yeteneklerin ölçülmesinde kullanılmazlar.

Çoktan Seçmeli Madde Tipleri

Her Zaman Tek Bir Doğru Cevabı Olan Maddeler: Madde kökünde sorulan sorunun kesin olarak bir tek doğru cevabı vardır.

Örnek: İç Anadolu Bölgesinin en yüksek bölümü hangisidir?

- A) Konya B) Yukarı Sakarya C) Yukarı Kızılırmak D) Orta Kızılırmak

En Doğru Cevabı Olan Maddeler: Bu maddelerde seçeneklerden birindeki cevap en doğrudur.

Örnek: 1980 –2000 yılları arasında Türkiye’de en fazla göç alan il aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ankara B) İstanbul C) İzmir D) Adana E) İzmit

Bileşik cevap gerektiren maddeler: Birden fazla cevabı bulunan soruların yoklanmasında en çok başvurulan ve çok kullanışlı olanıdır. Seçenek bulmada kolaylık sağlar.

Örnek: Bir bireye ait nüfus cüzdanında, o bireyin kimliğine ilişkin hangi bilgi ya da bilgilere ulaşılır?

- a. Cinsiyet
b. Eğitim durumu
c. Kan grubu
d. Mesleği

- A) I –II B) Yalnız II C) I-III D) Yalnız III

Çoktan Seçmeli Maddelerin Yazılmasında Dikkat Edilecek Bazı Esaslar:

1. Madde kökünde tek ve temel bir fikir olmalıdır.
2. Her madde karmaşık davranış, beceri zincirleri yerine, yalnızca bir tek zihinsel beceri üzerine odaklanmalıdır.
3. Madde kökü olabildiğince açık seçik ifade edilmiş olmalıdır.
4. Madde kökünde gereksiz açıklamalardan ve ifadelerden kaçınılmalıdır.
5. Kökte seçeneklere ipucu veren ifadeler kullanılmamalıdır.
6. Seçenekler anlam ve dil bilgisi bakımından kökle uyumlu olmalıdır.
7. Seçeneklerin tümü ifade, gramer ve konu bakımından homojen bir grup oluşturmamalıdır.
8. Seçeneklerin uzunlukları birbirine yakın olmalıdır.
9. Cevapları kişilere göre değişebilecek sorulardan kaçınılmalıdır.
10. Tuzak niteliğinde olan sorulardan kaçınılmalıdır.
11. Çeldiricilerin doğru cevaba yakınlığı arttıkça maddenin güçlüğü de artar.
12. Seçeneklerin sıraya konulabileceği maddelerde, bunların seçeneklere yerleştirilmesi belli bir sırada olmalıdır.
13. “Yukarıdakilerin hepsi” seçeneği dikkatli kullanılmalıdır (Bu seçenek, maddedeki bütün seçeneklerin birbirine çok benzer olduğu hallerde kullanılabilir.).
14. “ Yukarıdakilerin hiç biri” seçeneği doğru cevap olarak kullanılmamalıdır.
15. Seçenek sayısı testin hitap ettiği öğrenci düzeyine uygun olmalıdır. Örneğin, üçüncü sınıfta üç seçenekli; dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarda dört; orta öğretim düzeyinde ise beş seçenekli olması önerilir.
16. Seçenekler birbirinden bağımsız olmalı, biri diğerlerini içerir özellikte olmamalıdır.
17. Bir testteki bütün maddelerin seçenek sayıları aynı olmalıdır.

EŞLEŞTİRMELİ MADDELER: İki grup halinde verilen ve birbirleriyle ilgili olan bilgi öğelerinin, belli bir açıklamaya göre eşleştirilmesini gerektirir. Kim?, ne?, nerede? gibi soruların cevabını oluşturan olgusal bilgilerin ölçülmesinde daha kullanışlıdır.

Eşleştirmeli Maddelerin Yazımında Dikkat Edilecek Bazı Esaslar:

1. Eşleştirme madde grubunda yet alan öncüller listesi ile cevaplar listesinin her biri benzeşik olmalıdır.
2. Bir eşleme takımında öncüllerle cevaplar eşit sayıda olmamalıdır.
3. Cevap listesi, bir kelime listesi ise alfabetik; rakam, sayı, tarihten oluşuyorsa büyüklük sırasına göre düzenlenmelidir.
4. Eşleştirme için iyi bir yönerge yazılmalıdır.

UZUN CEVAPLI MADDELER: Bu tip maddelerde, öğrencilere bir ya da birkaç soru verilir bunlara belli bir sürede yazılı cevap vermesi istenir.

Bu Maddelerin Yazılmasında Dikkat Edilecek Bazı Esaslar:

1. Her madde değişik yorumlara açık olmayacak biçimde açık ve anlaşılır bir dille yazılmalıdır.
2. Maddelerin başında, cevaplama işlemine ilişkin hususları açıklayan bir açıklama bölümü belirtilmelidir.
3. Maddeler ders kitaplarından ve diğer okuma kaynaklarından aynen alınmamalıdır.
4. Maddeler birbirinden bağımsız olarak cevaplandırılmalıdır.

İki türü vardır.

1. **Sınırlı Cevap Maddeleri:** Bu tip maddelerde verilecek cevabın niteliğine, uzunluğuna ve örgütlenmesine ilişkin bazı sınırlamalar konulur (...üç neden belirleyin,iki benzerlik yazın gibi).
2. **Açık Uçlu Maddeler:** Bu tip maddelerde cevabın içeriği, niteliği ve uzunluğu açısından cevaplayıcı serbest bırakılır. Yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, analiz sentez ve değerlendirme becerilerinin ölçülmesinde kullanılabilirler.
 - Açık uçlu maddelerde, şans başarısı faktörü ortadan kalkar.
 - Öğrencinin düşüncelerini organize etmesine olanak sağlar.
 - Öğrencinin yaratıcılığını ortaya koymasına imkan verirler.

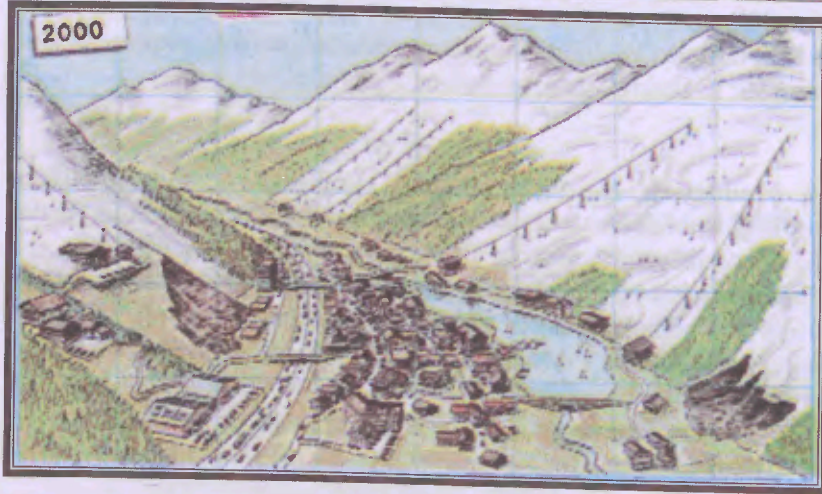
Açık uçlu soruların değerlendirilmesinde dereceli puanlama anahtarı kullanılır. Her soru için değerlendirme ölçütleri belirlenir

Bundan sonraki bölümde eğitim öğretim sürecinde öğrencileri değerlendirmek için öğretmenlere yardımcı olmak amacıyla örnek formlar ve ölçekler verilmiştir. Öğrencilerin bilişsel becerilerinin yanında duyuşsal ve psiko – motor becerilerinin değerlendirilmesi için bu formlar aynen kullanılabilir gibi amaca uygun değişiklikler yapılarak da kullanılabilir. Bu formlara veya ölçeklere göre öğrencileri değerlendirirken, ölçütlere göre hangi alanda yeterli hangi alanlarda eksiklikleri olduğu belirlenebilir. Eksiklikleri varsa bu eksiklikleri gidermeye yönelik gereken önlemler alınır.

Öğrencilerin yaptığı projeler, ödevler, ürün dosyaları vb. çalışmalarını ya da derse katılımlarını bir bütün olarak aldığı puanlarına göre de değerlendirilebilir. Gerek görülürse öğrencinin puanları yüzdelik puanlara da dönüştürülebilir. Örneğin, en yüksek puanın 60 olduğu bir etkinlikten öğrenci 42 puan almış ise öğrencinin yüz üzerinden puanı 70 olur $((42/60) \times 100 = 70)$. Öz değerlendirme, grup değerlendirme gibi formlarla öğrencileri değerlendirirken amaç puan vermektense çok, onların eksikliklerini belirlemek ve bu eksiklikleri gidermeye yönelik önlemler almaktır

Süreçte yapılan bu değerlendirme etkinliklerinin yanında, geleneksel ölçme araçlarını da kullanarak belli aralıklarla öğrenci başarıları değerlendirilebilir.

Açık Uçlu Soru Örneği:

Yandaki resimlerde bir bölgede 1960 ile 2000 yılları arasında, insanların doğayı değiştirerek ondan farklı şekilde yararlanma biçimleri gösterilmiştir.

Resim: David Waugh&Tony Bushell, New Connections

Bu yıllar arasında bölgede ne tür değişiklikler olmuştur? Bu değişiklikleri yazınız.

Bu bölgede yaşıyor olsaydınız;

Meydana gelen değişikliklerin yaşantınıza ne gibi olumlu etkileri olurdu? Bunlardan bir tanesini açıklayınız.

Olumlu:

Meydana gelen değişikliklerin yaşantınıza ne gibi olumsuz etkileri olurdu? Bunlardan bir tanesini açıklayınız.

Olumsuz:

Meydana gelen değişiklikler nedeniyle hangi doğal afetlerle karşılaşabilirdiniz. Gereçleriyle açıklayınız.

Doğal afetler:

Gerekçesi:

Bu doğal afetleri önlemek için nasıl bir çözüm yolu önerirsiniz.

Çözüm:

Bölgedeki değişikliklerin, yaşantınıza getirdiği olumlu ve olumsuz etkileri düşünerek, aynı bölgede farklı zamanlarda yaşamak zorunda olsaydınız, hangi zamanı tercih ederdiniz? Neden?

DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Puan	Ölçütler
5	Öğrenci yıllar arasında meydana gelen değişiklikleri yazmıştır. Meydana gelen değişimlerden yaşantısını olumlu yönde en çok etkileyebilecek değişikliği ve etkilerini açıklamıştır. Meydana gelen değişimlerden yaşantısını olumsuz yönde en çok etkileyen değişikliği ve nedenlerini yazmıştır. Yaşantısını olumsuz yönde etkileyen soruna mantıklı çözüm yolları önermiştir.
4	Yıllar arasında meydana gelen değişiklikleri yazmıştır. Meydana gelen değişimlerden yaşantısını olumlu yönde en çok etkileyebilecek değişikliği nedenlerini yazmıştır. Meydana gelen değişimlerden yaşantısını olumsuz yönde en çok etkileyebilecek değişikliği ve nedenlerini yazmıştır. Sorunun çözümü için çözüm yolları önermemiştir.
3	Yıllar arasında meydana gelen değişiklikleri yazmıştır. Meydana gelen değişimlerden yaşantısını olumlu veya olumsuz etkilerinden sadece birisini yazmıştır. Sorunun çözümü için çözüm yolları önermemiştir.
2	Yıllar arasında meydana gelen değişikliklerden bir kaçını yazmıştır. Meydana gelen değişimlerden yaşantısını olumlu veya olumsuz yönlerini yazamamıştır. Sorunun çözümü için çözüm yolları önermemiştir.
1	Yıllar arasında bölgede meydana gelen değişimleri ve değişimlerin yaşantısına olabilecek etkilerini açıklamamıştır.

Açık uçlu Soru Örneği

Ünite: Ekonomi ve Sosyal Hayat

Sınıf: 7

Kazanım: Kaynakların, ürünlerin ve ticaret yollarının devletlerin gelişmesindeki önemine günümüzden ve tarihten örnekler verir.

Beceri: Araştırma, eleştirel düşünme, tarihî empati

Yandaki haritada İpek Yolunun geçtiği güzergâh gösterilmiştir.

Yandaki haritada, XV. yüzyılın sonunda Vasco da Gama'nın, Afrika'nın güneyinde "Ümit Burnu" denilen yerden deniz yolu ile Hindistan'a vardığı güzergâh gösterilmiştir.

XV. yüzyılın sonuna kadar Avrupa ile Asya arasındaki gidiş-geliş ve mal taşınmasının önemli bir kısmı İpek yolu üzerinden yapılmıştır. Bu yüzyıldan sonra Ümit Burnu'nun bulunmasıyla İpek yolu eski önemini kaybetmiştir.

Dünya'nın o günkü siyasi ve ekonomik şartlarını düşündüğünüzde;

1. Avrupalılar neden denizden bir yol bulma ihtiyacı duymuşlardır?
2. Bu yolun bulunması Akdeniz'e kıyısı olan Avrupa devletleriyle Atlas Okyanusu'na kıyısı olan Avrupa devletlerinin ekonomilerini nasıl etkilemiştir?
3. Yeni yolun bulunması Osmanlı Devleti'nin ekonomisini nasıl etkilemiştir? Açıklayınız.

Performans Ödevi Örneği:

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 7

Kazanım: 20. Yüzyılın başında Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerinin siyasi ve ekonomik yapısıyla I.Dünya Savaşı'nın sebep ve sonuçlarını ilişkilendirir.

Beceriler: Araştırma, eleştirel düşünme, karar verme

Çanakkale Barış Parkı'na, Çanakkale savaşlarını öğrenmek isteyen ziyaretçilerin gezebileceği bir müze inşa edilecektir. Bu müzenin amacı ziyaretçilerin Çanakkale Savaşlarının neden başladığını, nasıl geliştiğini ve sonuçlarını öğrenmelerini sağlamaktır. Müze 3 katlı olacaktır. Müze için bir sergi tasarımcısı (kürator) aranıyor. Bir yarışma açıldı. Yarışmaya siz de katılacaksınız. Aşağıdaki ipuçlarından yararlanarak 1. 2. ve 3. katlardaki sergileri yansıtan bir proje tasarlayınız.

Dikkat:

1. Serginizde fotoğraflar, yağlı boya resimler, Atatürk'ten sözler ve anılar, filmler, kitaplar, nesnelere, türküler, maketler, haritalar, askerlerin ve subayların anıları, sözlü tarih arşivini kullanabilirsiniz.
2. Projenizi değişik şekilde (resim, maket, dosya vb.) sunabilirsiniz.
3. Topladığınız görsel ve yazılı materyalleri tematik ve kronolojik olarak gruplayabilirsiniz.

Bunları Öğrendim

6. Sınıf "Yeryüzünde Yaşam" ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için kendinizi değerlendirebilirsiniz. Bunu yapabilmek için aşağıdaki soruları cevaplamalısınız. Sorularda size uygun olan seçeneklerden birini işaretleyiniz (X):

"Bunu çok iyi yapabiliyorum." için ☺,

"Bunu kısmen yapabiliyorum." için ☹,

"Bunu yapamıyorum." için ☹

ÖZ DEĞERLENDİRME		☺	☹	☹
1.	Harita üzerinde kıtalar ve ülkelerin yerini tanımlayabilirim.			
2.	Farklı ölçeklerde çizilmiş haritaların özelliklerini ayırt edebilirim.			
3.	Dünya üzerinde görülen iklim türlerini listeleyebilirim.			
4.	Ülkemizdeki iklim türlerini söyleyebilirim.			
5.	Ülkemizdeki iklim türlerinin dağılışında konumun rolünü açıklayabilirim.			
6.	Ülkemizdeki iklim türlerinin dağılışına yeryüzü şekillerinin etkisini açıklayabilirim.			
6.	Yerleşmeyi etkileyen faktörleri örneklendirebilirim.			
7.	Yerleşmeleri etkileyen faktörleri geçmişten günümüze değişim ve süreklilik açısından değerlendirebilirim.			
8.	İlk yerleşmelerden günümüze yerleşmeyi etkileyen faktörleri, çağ, yüzyıl milat kavramlarını kullanarak açıklayabilirim.			
9.	Anadolu uygarlıklarının yaşadıkları alanları haritada gösterebilirim.			
10.	Anadolu uygarlıklarının yerleşme özelliklerini kısaca tanımlayabilirim.			
11.	Anadolu uygarlıkları döneminde yapılan ekonomik faaliyetlerin, komşu toplumlarla etkileşimdeki rolünü örneklendirebilirim.			
12.				
13.				

Sonunda iki kez ☹ ya da bir kez ☹ işaretlediyseniz, başarılı bir şekilde çalışmaya devam edebilmek için, bu konuları tekrar çalışmalısınız.

Bunları Öğrendim

7. Sınıf "Ülkemizde Nüfus" ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için kendinizi değerlendirebilirsiniz. Bunu yapabilmek için aşağıdaki soruları cevaplamalısınız.

Sorularda size uygun olan seçeneklerden birini işaretleyiniz (X):

"Bunu çok iyi yapıyorum." için ☺,

"Bunu kısmen yapıyorum." için ☹,

"Bunu yapamıyorum" için ☹

ÖZ DEĞERLENDİRME		☺	☹	☹
1.	Nüfusun dağılımını etkileyen faktörleri listeleyebilirim.			
2.	Ülkemizin coğrafi özellikleri ile nüfus dağılımını ilişkilendirebilirim.			
3.	Ülkemizde nüfusun dağılımını gösteren haritalar üzerinde bu durumun nedenlerini genel hatları ile açıklayabilirim.			
4.	Ülkemiz nüfusunun yoğun olduğu yerlerde ortaya çıkabilecek sorunlarla ilgili fikirler üretebilirim.			
5.	Ülkemiz nüfusunun sık ve seyrek olduğu alanların olumlu ve olumsuz yönleri ile ilgili fikirler üretebilirim.			
6.	Ülkemiz nüfusunun özelliklerini gösteren tablo ve grafikleri yorumlayabilirim.			
7.	Ülkemiz nüfusu ile ilgili verileri tablo ve basit grafikler haline dönüştürebilirim.			
8.	İnsanların göç etme nedenlerini örneklendirebilirim.			
9.	Göçün sonuçları hakkında fikir üretebilirim.			
10.	Anayasada temel bir hak olarak yer alan, yerleşme seyahat özgürlüğünü sınırlandıran koşulları açıklayabilirim.			
11.	Anayasada temel bir hak olarak yer alan, eğitim ve çalışma özgürlüğünü genel olarak açıklayabilirim.			
12.				

Sonunda iki kez ☹ ya da bir kez ☹ işaretlediyseniz, başarılı bir şekilde çalışmaya devam edebilmek için, bu konuları tekrar çalışmalısınız.

Bunları Öğrendim

“Demokrasinin Serüveni” ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için kendinizi değerlendirebilirsiniz. Bunu yapabilmek için aşağıdaki soruları cevaplamalısınız. Sorularda size uygun olan şıklardan birini işaretleyiniz(X):

- "Bunu çok iyi yapabiliyorum." için ☺,
 "Bunu kısmen yapabiliyorum." için ☹,
 "Bunu yapamıyorum." için ⊗

ÖZ DEĞERLENDİRME		☺	☹	⊗
1.	Demokrasinin temel ilkelerine örnekler verebilirim.			
2.	Monarşi, oligarşi, teokrazi ve cumhuriyet adlı yönetim biçimlerini demokrasinin temel ilkeleri açısından karşılaştırabilirim.			
3.	Demokrasinin gelişim sürecini değişik dönem ve devletleri dikkate alarak ifade edebilirim.			
4.	Kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olmanın demokrasinin öğelerinden olduğunu bilirim.			
5.	Bazı tarihsel belgeleri kanıt göstererek insan haklarının gelişim sürecine örnekler verebilirim.			
6.	İnsan haklarının uygulanmasının sağlanması için, insanların yapmaları gerekenleri listeleyebilirim.			
7.	İnsan haklarının korunması gerektiğini anlatabilirim.			
8.	İnsan haklarının kullanılması ile ilgili çeşitli mücadele yöntemlerine ülkemizden örnekler verebilirim.			
9.	İlk Türk devletlerinden günümüze, tarihimizde kadının konumu ile ilgili gelişmeleri anlatabilirim.			
10.				
11.				

Sonunda iki kez ☹ ya da bir kez ⊗ işaretlediyseniz, başarılı bir şekilde çalışmaya devam edebilmek için, bu konuları tekrar çalışmalısın.

Bunları Öğrendim

“Yaşayan Demokrasi” ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için kendinizi değerlendirebilirsiniz. Bunu yapabilmek için aşağıdaki soruları cevaplamalısınız.

Sorularda size uygun olan şıklardan birini işaretleyiniz(X):

"Bunu çok iyi yapabiliyorum." için ☺,

"Bunu kısmen yapabiliyorum." için ☹,

"Bunu yapamıyorum." için ☹

	ÖZ DEĞERLENDİRME	☺	☹	☹
1.	Kurultay, Divan-ı Hümayun ve Türkiye Büyük Millet Meclisi gibi Türk devletlerindeki meclislerin yönetim ve egemenlik anlayışındaki yerini ve önemini ifade edebilirim.			
2.	İlk Türk devletlerinden günümüze yönetim anlayışındaki değişim ve sürekliliğe örnekler verebilirim.			
3.	Türkiye Cumhuriyeti'nin niteliklerine Anayasa'nın ikinci maddesine dayanarak örnekler verebilirim.			
4.	Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetim yapısını gösteren bir şemayı yasama, yürütme ve yargı kavramları çerçevesinde çizebilirim.			
5.	Yasama yetkisini kullanması ve milletimizi temsil etmesi açısından TBMM'nin önemini ifade edebilirim.			
6.	TBMM'den bir yasanın nasıl çıktığını açıklayabilirim.			
7.	Yakın çevremde veya okulda katıldığım eğitsel ve sosyal faaliyetlerde başkalarının haklarına saygılı, eşitlikçi, planlı ve üretken olurum.			
8.				
9.				
10.				
11.				

Sonunda iki kez ☹ ya da bir kez ☹ işaretlediyseniz, başarılı bir şekilde çalışmaya devam edebilmek için, bu konuları tekrar çalışmalısın.

KAVRAM HARİTASI

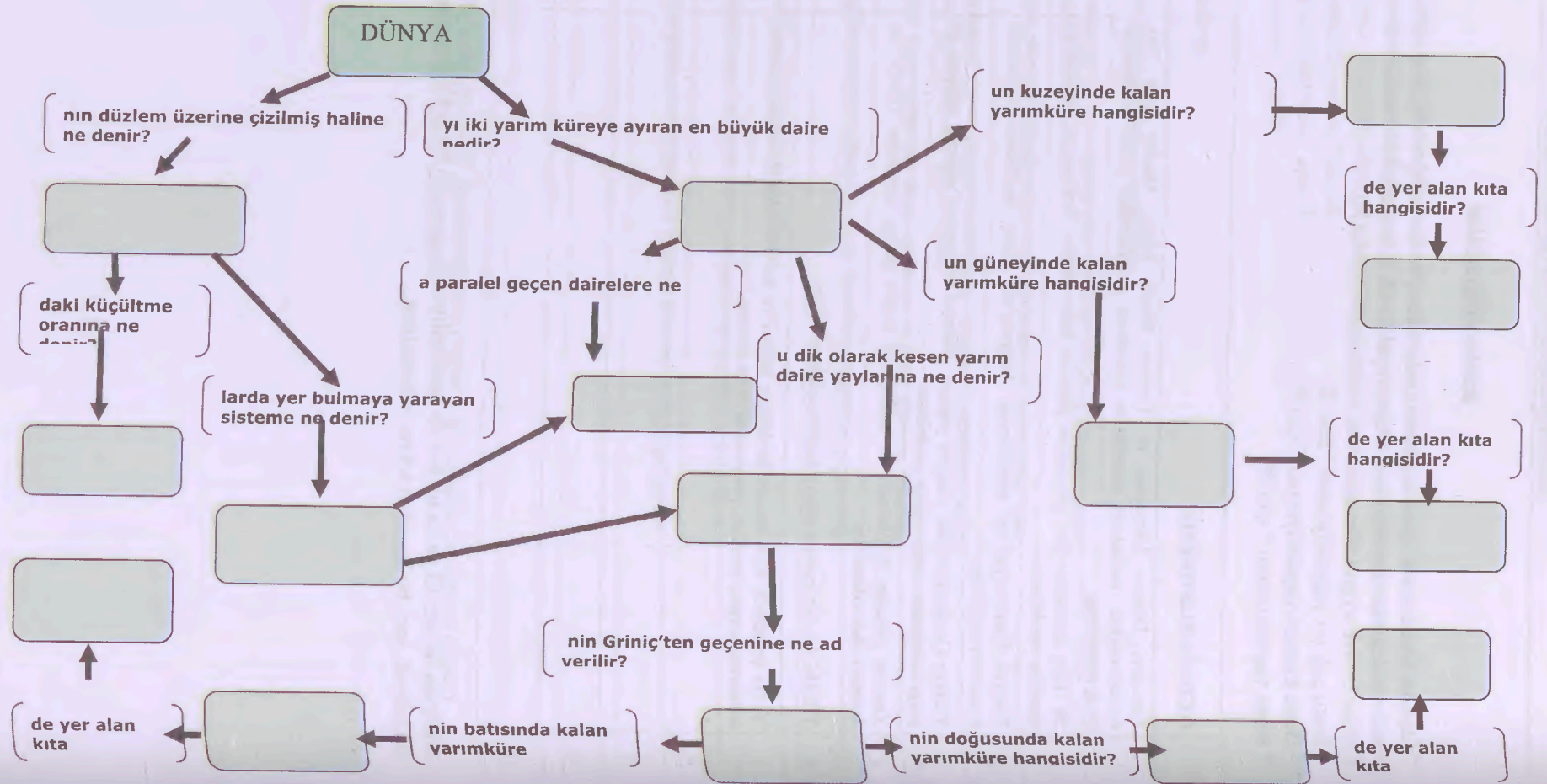
DERS: Sosyal Bilgiler

SINIF: 6

ÜNİTE: YERYÜZÜNDE YAŞAM

KAZANIM: 1. Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalar üzerinde konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar. Aşağıdaki kavramları uygun yerlere yerleştirip, kavram haritasını okları takip ederek tamamlayınız.

Ekvator, Avrupa, Paralel daresi, Ölçek, Koordinat sistemi, Meridyen yayı, Kuzey yarımküre, Güney yarımküre, Avustralya, Doğu yarımküre, Başlangıç meridyeni, Batı yarımküre, Amerika, Asya, Harita.

DERS: Sosyal Bilgiler

SINIF: 7

ÜNİTE: ÜLKEMİZDE NÜFUS

BE CERİLER: Grafik hazırlama becerisi.

Aşağıda verilen tablolar için sütun, daire ve çizgi grafikten uygun olanını seçerek birer grafik hazırlayınız. Hazırladığınız grafiği bir cümle ile yorumlayınız.

YILLAR	NÜFUS MİKTARI
1927	13 648 270
1960	27 754 280
1990	56 473 035
2000	67 803 927

TABLO -1: YILLARA GÖRE NÜFUS MİKTARLARINDAKİ GELİŞME

İLLER	NÜFUS MİKTARLARI
İSTANBUL	10 018 735
ANKARA	4 007 860
İZMİR	3 370 866
KİLİS	114 724
ARDAHAN	133 756
TUNCELİ	97 358

TABLO - 2: 2000 SAYIMI VERİLERİNE GÖRE BAZI İLLERİN NÜFUS MİKTARLARI

	MİKTARI	ORANI %
ÇALIŞAN NÜFUS	25 997 141	38
ÇALIŞMAYAN NÜFUS	41 806 786	62
TOPLAM	67 803 927	100

TABLO - 3 : 2000 SAYIMI VERİLERİNE GÖRE ÇALIŞAN VE ÇALIŞMAYAN NÜFUSUN TOPLAM NÜFUS İÇİNDEKİ DURUMU

DERECE Lİ PUANLAMA ÖLÇE Ğİ

KRİTERLER	PUAN
Öğrenci tablolara uygun grafikleri seçerek çizmiş ve yorumlamıştır.	5
Öğrenci tablolara uygun grafikleri seçmiş, iki tanesini yorumlamıştır.	4
Öğrenci iki tablo için uygun grafiği seçmiş, bir tanesini yorumlamıştır.	3
Öğrenci bir tabloya uygun grafiği seçebilmiş ve yorumlamıştır.	2
Öğrenci bir tabloya uygun grafiği seçmiş, yorum yapmamıştır.	1

DERS: Sosyal Bilgiler

SINIF: 6

ÜNİTE: YERYÜZÜNDE YAŞAM

BECERİLER: Harita okuma ve kullanma

KAZANIM: Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalar üzerinde konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.

Harita: 1

1. Marmara Denizi 26° - 30° doğu meridyenleri ile 40° -42° kuzey paraleli arasında kalan bölgede yer alır. Marmara denizini bularak üzerine ismini yazınız.
2. Van Gölü 38°- 40° kuzey paralelleri ile 42°- 44° doğu meridyenleri arasında kalır. Van Gölü'nün adını harita üzerinde yazınız.
3. Tuz gölünün koordinatlarını belirleyerek adını harita üzerine yazınız. Tuz gölünün koordinatları.....
4. Suriye devleti ile sınırlarımız 36° - 38° kuzey paralelleri ile 36 - 42 doğu meridyenleri arasında kalır. Suriye'nin adını harita üzerindeki toprakları üzerinde yazınız.
5. Diğer komşularımızla sınırlarımızın geçtiği yerlerin yaklaşık olarak koordinatlarını belirleyip yazınız.
 - a. Yunanistan sınırı.....
 - b. Bulgaristan sınırı.....
 - c. Gürcistan sınırı
 - d. İran sınırı
 - e. Azerbaycan sınırı.....
 - f. Irak sınırı

Harita:2

1. Yukarıdaki haritada meridyen çizgileri kaç derecede bir geçirilmiştir? Değerlerini bularak kutuların içine yazınız.
2. Yukarıdaki haritada gördüğünüz kıtaların yaklaşık koordinatlarını yazınız. Kıtaların isimlerini harita üzerine yazınız.
3. Yukarıdaki haritada ülkemizin yerini konumla ilgili kavramları kullanarak tanımlayınız. Harita1 ve harita 2' de ülkemizin kapladığı alanı karşılaştırarak bulgularınızı nedenleriyle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Değerlendirme Ölçeği

Öğrencinin Adı ve Soyadı	Koordinatları verilen bir yeri harita üzerinde belirleme	Haritadaki bir yerin koordinatlarını belirleme	Konum ile ilgili kavramları kullanma	Farklı ölçekli haritalarda değişen özellikleri fark etme	Toplam Puan

Puanlama Anahtarı:

- 5=Çok iyi
- 4=İyi
- 3 = Orta
- 2= Kabul Edilebilir
- 1 = Zayıf

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖRNEK FORMLARI

ÖĞRENCİLERİN ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form kendinizi değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmalarınızı en doğru yansıtan seçeneğe (x) işareti koyunuz.

Öğrencinin;

Adı ve Soyadı:

Sınıfı :

No :

ÖĞRENCİLERİN DEĞERLENDİRECEĞİ DAVRANIŞLAR	DERECELER		
	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1. Başkalarının anlattıklarını ve önerilerini dinledim.			
2. Yönergeyi izledim.			
3. Arkadaşlarımı incitmeden teşvik ettim.			
4. Ödevlerimi tamamladım.			
5. Anlamadığım yerlerde sorular sordum.			
6. Grup arkadaşlarıma çalışmalarında destek oldum.			
7. Çalışmalarım sırasında zamanımı akıllıca kullandım.			
8. Çalışmalarım sırasında değişik materyaller kullandım.			

9. Bu etkinlikten neler öğrendim?

.....
.....
.....

10. Bu etkinlik sırasında grubumdaki arkadaşlarıma nasıl yardım ettim?

.....
.....
.....

11. Bu etkinlik sırasında en iyi yaptığım şeyler:

.....
.....
.....
.....

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU

Grubun Adı:

Sınıfı:

Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütün ne düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak grubu değerlendiriniz.

BECERİLER	DERECELER				
	1- Hiçbir zaman	2- Nadiren	3-Bazen	4- Sıklıkla	5- Her zaman
Grup üyeleri birbirleriyle yardımlaşır.					
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerini dinlerler.					
Grup üyelerinin her biri çalışmalarda rol alır.					
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerine ve çabalarına saygı gösterir.					
Grubun her üyesi birbirleriyle etkileşim içerisinde tartışır.					
Grup üyeleri ulaştıkları sonucu birbirlerine iletir.					
Grup üyeleri bireysel sorumluluklarını yerine getirir.					
Grup üyeleri bilgilerini diğerleriyle tartışır.					
Grup üyeleri birbirlerine güvenir.					
Grup üyeleri birbirlerini cesaretlendirir.					
Grup üyeleri söz hakkının adil bir biçimde paylaşılmasına özen gösterirler.					
Grupta birbiriyle çatışan görüşler olduğunda, gruptakiler bunları tartışmaya açarlar.					
Çalıştıkları konuda, grup üyeleri ortak bir görüş oluşturur.					
Grup üyelerinin birlikte çalışmaktan hoşlanır.					
TOPLAM					

YORUMLAR :

.....

.....

.....

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU

Yönerge:Aşağıdaki form gruptaki her bir öğrencinin değerlendirilmesi için geliştirilmiştir.

Puanlama Anahtarı:

5= Çok iyi 4=iyi 3= Orta 2= Kabul Edilebilir 1= Zayıf

Öğrencinin Adı ve Soyadı	Çalışmaya hazır oluş	Başkalarını dinleme	Sorumlulukları paylaşma	Grup arkadaşlarını destekleme	Tartışmalara katılma	Görüşlerini gerektelendirme	Farklı görüşlere saygı duyma	Görev almaya istekli oluş	Zamanı verimli kullanma	Ödevleri tamamlama	Ödevlerini saklama	Toplam Puan

YORUMLAR :

.....

.....

.....

GRUP ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Grubun Adı:

Gruptaki öğrencilerin Adları:

Açıklama: Aşağıdaki tabloda grubunuzu en iyi şekilde ifade eden seçeneğin altına (X) işareti koyunuz.

DEĞERLENDİRİLECEK TUTUM VE DAVRANIŞLAR	DERECELER		
	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1. Araştırma planı yaptık.			
2. Görev dağılımı yaptık.			
3. Araştırmada çeşitli kaynaklardan yararlandık			
4. Etkinlikleri birlikte hazırladık.			
5. Görüşlerimizi rahatlıkla söyledik.			
6. Grupta uyum içinde çalıştık.			
7. Birbirimizin görüşlerini ve önerilerini dinledik.			
8. Grupta birbirimize güvenerek çalıştık.			
9. Grupta birbirimizi takdir ettik.			
10.Çalışmalarımız sırasında birbirimizi cesaretlendirdik.			
11.Sorumluluklarımızı tam anlamıyla yerine getirdik.			
12. Çalışmalarımızı etkin bir biçimde sunduk.			
TOPLAM			

Aşağıdakileri grubunuza göre cevaplayınız.

1. Çalışmalar sırasında karşılaştığımız en büyük problem

.....

2. Problem nereden kaynaklanıyordu?

.....

3. Grubumuzun en iyi olduğu alan

.....

4. Grup olarak daha iyi olabilirdik. Fakat,

.....

.....

ÖĞRENCİ GÖZLEM FORMU

Açıklama: Bu form, etkinlik süresince öğrencilerin, yapılan çalışmalara katılma düzeylerini gözlemeniz amacıyla hazırlanmıştır.

Ünite Adı:

Adı - Soyadı:

Öğrenci no:

Sınıfı :

GÖZLENECEK ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	DERECELER				
	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
	1	2	3	4	5
I. DERSE HAZIRLIK					
1. Bilgi kaynaklarına nasıl ulaşacağını bilir.					
2. Ulaştığı kaynaklardan etkin bir biçimde yararlanır.					
3. Derse değişik yardımcı kaynaklarla gelir.					
4. Derse hazırlıklı gelir.					
Toplam					
II. ETKİNLİKLERE KATILMA					
1. Konu ile ilgili görüşlerini çekinmeksizin ifade eder.					
2. Görüşü sorulduğunda söyler.					
3. Yeni ve özgün sorular sorar.					
4. Belirttiği görüşler ve verdiği örnekler özgündür.					
5. Dersi iyi dinlediği izlenimi veren sorular sorar.					
Toplam					
III. İNCELEME – ARAŞTIRMA - GÖZLEM					
1. Bilgi toplamak için çeşitli kaynaklara başvurur.					
2. Kendisine verilen kaynaklarla yetinmeyip başka kaynaklar araştırır.					
3. İnceleme ve araştırma ödevlerini özenerek yapar.					
4. Gözlemlerini dikkatli bir şekilde yapar.					
5. Gözlemleri sonucunda mantıksal çıkarımlarda bulunur.					
6. Araştırma ve inceleme sonucunda genellemeler yapar.					
Toplam					
IV. BİLİMSEL YÖNTEM					
1. Bilinenlerden bilinmeyi kestirir.					
2. Verileri çizelgelere ve grafiklere dönüştürür.					
3. Yönteme uygun deney yapar.					
4. Deney sonuçlarını doğru yorumlar.					
5. Deneye uygun rapor yazar.					
6. Deneyin sonucunu sunar.					
7. Araştırma inceleme ve deney sonuçlarından genellemelere ulaşır.					
Toplam					
GENEL TOPLAM					

PROJE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Projenin Adı:
Öğrencinin;
Adı ve soyadı:
Sınıfı:
No:

GÖZLENECEK ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	DERECELER				
	Zayıf	Kabul Edilebilir	Orta	İyi	Çok İyi
	1	2	3	4	5
I. PROJE HAZIRLAMA SÜRECİ					
Projenin amacını belirleme					
Projeye uygun çalışma planı yapma					
Grup içinde görev dağılımı yapma					
İhtiyaçları belirleme					
Farklı kaynaklardan bilgi toplama					
Projeyi plana göre gerçekleştirme					
TOPLAM					
II. PROJENİN İÇERİĞİ					
Türkçeyi doğru ve düzgün yazma					
Bilgilerin doğruluğu					
Toplanan bilgilerin analiz edilmesi					
Elde edilen bilgilerden çıkarımda bulunma					
Toplanan bilgileri düzenlenme					
Kritik düşünme becerisini gösterme					
Yaratıcılık yeteneğini kullanma					
TOPLAM					
III. SUNU YAPMA					
Türkçeyi doğru ve düzgün konuşma					
Sorulara cevap verebilme					
Konuyu dinleyicilerin ilgisini çekecek şekilde sunma					
Sunuyu hedefe yönelik materyalle destekleme					
Sunuda akıcı bir dil ve beden dilini kullanma					
Verilen sürede sunuyu yapma					
Sunum sırasındaki öz güvene sahip olma					
Severek sunu yapma					
TOPLAM					
GENEL TOPLAM					

Öğretmenin yorumu:

SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, sözlü tarih çalışmaları sırasında öğrencilerinizin yaptığı çalışmalarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir.

Görüşme konusu:

	Çok iyi	İyi	Kabul Edilebilir	Zayıf
	4	3	2	1
Kayda Giriş				
Kendini tanıtmak				
Görüşmenin amacını tanıtmak				
Görüşme yapılan kişiyi tanıtmak				
Görüşmenin yerini tanıtmak				
Görüşmenin tarihini vermek				
Görüşme Teknikleri				
Görüşmeci konu hakkında ön bilgiye sahiptir.				
Görüşmeci açık, anlaşılır bir dil kullanılır.				
Görüşmeci amacına uygun sorular sorar.				
Görüşmeci yönlendirici sorular sormaktan kaçınır.				
Gerektiğinde görüşmeci ayrıntı sormak için istekli görülür.				
Görüşmeci ön yargılı yorumlar yapmaktan kaçınır.				
Görüşmeci anlatıcının sözünü kesmekten sakınır.				
Görüşmeci anlatıcılığı görüşlerini söylemesi için yüreklendirir.				
Görüşme sürecini amacına uygun kullanır.				
Kayıt Niteliği				
Görüşmeci, ortamı dikkati dağıtıcı unsurlardan arındırır.				
Kaydın işitilmesi çözümlenebilir için uygundur.				
Görüşme Sonucunda Elde Edilen Verileri Değerlendirme ve Sunu Hazırlama				
Amacına uygun metin hazırlama				
Konuyu destekleyici materyal hazırlama				
Konuyu dinleyicilerin ilgisini çekecek şekilde sunma				
Hazırladığı materyalleri etkin bir şekilde kullanma				
Sunuda akıcı bir dil ve beden dilini kullanma				
Verilen sürede sunuyu yapma				
Toplam				

Değerlendirme: Sözlü tarih yöntemini kullanarak yaptıracağınız bir etkinlikte öğrencilerinizin yeterliğini görmek için bu ölçeği kullandığınızda, öğrencilerinizin bu ölçekten aldıkları puanların aritmetik ortalamalarını kullanarak ya da her bir ölçüt düzeyinde durumlarını belirleyebilirsiniz. Her ölçüt düzeyinde belirlediğiniz eksikliklere göre gereken önlemleri alınız.

SOSYAL BİLGİLER DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Sevgili öğrenciler, aşağıda Sosyal Bilgiler dersine yönelik duygu ve düşünceleri yansıtan cümleler yer almaktadır. Bu cümlelerin karşısında da "Hiç katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Katılıyorum" ve "Tamamen katılıyorum" olmak üzere dört seçenek verilmiştir. Lütfen cümleleri dikkatle okuyunuz ve sonra kendinize uygun olan seçeneklerden birini işaretleyiniz.

	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Sosyal Bilgiler benim için ilgi çekicidir.				
2. Sosyal Bilgiler dersine girerken büyük sıkıntı duyarım.				
3. Sosyal Bilgiler konularını severim				
4. Arkadaşlarımla Sosyal Bilgiler konularını tartışmaktan zevk alırım.				
5. Sosyal Bilgiler bütün dersler içinde en korktuğum derstir.				
6. Sosyal Bilgiler dersi benim için gereksizdir.				
7. Boş zamanlarımda Sosyal Bilgiler dersi çalışırım.				
8. Sosyal Bilgiler dersi sınavından çekinirim.				
9. Boş zamanlarımda Sosyal Bilgiler konularını okumaktan zevk alırım.				
10. Sosyal Bilgiler dersinde zaman geçmek bilmez.				
11. Yıllarca Sosyal Bilgiler dersi okusam bıkmam.				
12. Sosyal Bilgiler dersi beni huzursuz eder.				
13. Diğer derslere göre Sosyal Bilgileri daha çok severek çalışırım.				
14. Sosyal Bilgiler dersi beni korkutur.				
15. Çalışma zamanımın çoğunu Sosyal Bilgiler dersine ayırmak isterim.				
16. Sosyal Bilgiler dersinin konuları aklıma karıştırır.				
17. Sosyal Bilgiler dersinin konuları ilgi çekicidir.				
18. Sosyal Bilgiler dersinin gelmesini dört gözle beklerim.				
19. Sosyal Bilgiler dersinin yaşantımda önemli yararlar sağlayacağına inanırım.				
20. Sosyal Bilgiler dersi çalışırken canım sıkılır.				
21. Sosyal Bilgiler öğrenmek hayatımı renklendirir.				

NOT: Öğrencilerinizin dersinize yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla gözlem, soru listeleri, tamamlanmamış cümleler ve hikâye anlatma gibi çeşitli yöntemleri kullanabileceğiniz gibi yukarıdaki ölçeği de kullanabilirsiniz. Bu ölçeği I. Dönemin başı, II. dönemin başı ve II. dönemin sonunda uygulayabilirsiniz. Öğrencilerinizin ölçekten aldıkları toplam puanlarına göre, eğer tutumları olumsuzsa, olumlu tutumlar geliştirmeleri için gereken önlemleri alınız.

Öğrencinin;
Adı ve Soyadı:

Tarih:

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYAMIN İÇİNDEKİLER

Çalışmalarım

Bu çalışmayı neden sakladım?

1.
.....
.....
2.
.....
.....
3.
.....
.....
4.
.....
.....
5.
.....
.....
6.
.....
.....
7.
.....
.....
8.
.....
.....

Öğrencinin;
Adı ve soyadı:

Tarih

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI

Başlık

.....

Neden bu çalışmayı sakladım?

.....
.....
.....

Bu çalışmayı neden arkadaşlarımla paylaştım?

.....
.....
.....

Öğrendiklerim hakkında gösterebileceklerim nelerdir?

.....
.....
.....

Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım, şu şekilde yapardım:

.....
.....
.....
.....

Çalışmamı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım?

.....
.....
.....
.....

Benim için bu çalışmanın anlamı

.....
.....
.....
.....

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI (PORTFOLYO) DEĞERLENDİRME FORMU

Öğrencinin Adı ve soyadı:.....

Sınıf:.....

Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütün ne düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak dosyayı değerlendiriniz.

ÖLÇÜTLER	Dereceler				
	1	2	3	4	5
1. Çalışmaların tam olması					
2. Çalışmalardaki çeşitlilik					
3. Çalışmaların amaca uygunluğu					
4. Çalışmaların doğruluğu					
5. Dosyanın düzenliliği					
6. Harcanan çabaları gösterme					
7. Yaratıcılığı gösterme					
8. Çalışmaların seçiminde risk alma					
9. Öğrencinin gelişimini gösterme					
10. Kendini değerlendirme					

YORUMLAR/ÖNERİLER:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Introduction
 2. Objectives
 3. Methodology
 4. Results
 5. Conclusion

Year	2018	2019	2020	2021	2022
Q1	10	12	15	18	20
Q2	15	18	22	25	28
Q3	20	25	30	35	40
Q4	25	30	35	40	45
Annual	70	85	102	118	133

The data shows a steady increase in the number of units sold over the five-year period. The growth rate is consistent, with a 20% increase in sales from 2018 to 2022. This indicates a strong and sustainable market for the product.

The following table provides a detailed breakdown of the quarterly sales data:

Year	2018	2019	2020	2021	2022
Q1	10	12	15	18	20
Q2	15	18	22	25	28
Q3	20	25	30	35	40
Q4	25	30	35	40	45
Annual	70	85	102	118	133

In conclusion, the company has achieved significant growth in sales over the five-year period. The consistent upward trend in quarterly and annual sales suggests a strong and sustainable market for the product.

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI

SOSYAL BİLGİLER
6. SINIF PROGRAMI
ETKİNLİKLERİ

ANKARA-2006

THE
MILLER BROTHERS
TALMAYE TRADING COMPANY

1908-1909

I.ÜNİTE

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENIYORUM

I. ÜNİTE

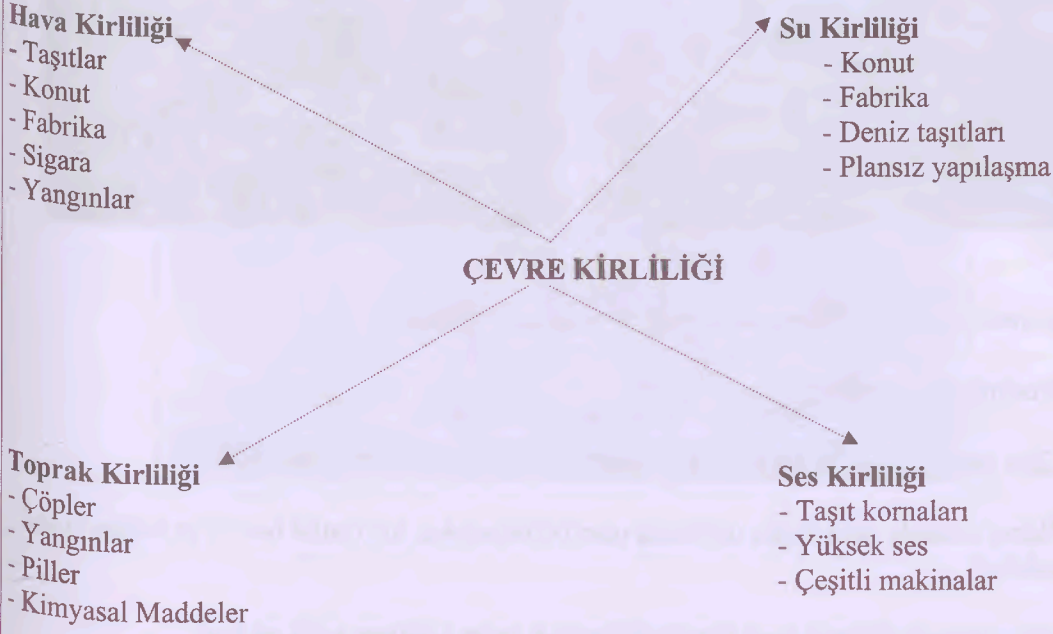
SOSYAL BİLEŞİMLER
ÖĞRETİM YORUMU

ADI: NEDEN OLDU ?

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40+40'
ÖĞRENME ALANI	: BİREY VE TOPLUM
ÜNİTE	: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENIYORUM
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme becerisi
KAZANIMLAR	: Yakın çevresindeki bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu fark eder.
MATERYALLER	: Kâğıt , kalem
KAYNAK	:

SÜREC

1. Aşağıdaki resimler veya buna benzer bulabileceğiniz başka resimler sırayla yansıtılarak ya da çoğaltılıp dağıtılarak resimlere yönelik sorular sorulur?
2. Öğrencilere aşağıda gösterilen resimlerin genel olarak neden bahsettiği sorulur.
3. Daha sonra aşağıdaki resimlerden yola çıkarak öğrencilerden çevre kirliliğinin türlerini ve bunların nedenlerini gösteren örnekteki gibi bir şema çizmeleri istenir.

4. Öğrenciler beşer kişilik gruplara ayrılarak çevrelerinde ortak yaşadıkları bir sorun belirlemeleri istenir.
5. Gruplardan belirledikleri sorunun farklı nedenlerini tartışarak öğretmenin önceden dağıttığı kartlara yazmaları veya yukarıdakine benzer bir şema çizmeleri istenir.
6. Gruplardan, belirledikleri sorunun farklı nedenlerini sınıf önünde sırayla tartışmaları istenir.

- Resimde neler görüyorsunuz?
- Suyun rengi normal mi görünüyor?
- Sizce resimdeki balık ne yapıyor?
- Balıklar böyle bir suda yaşayabilir mi? Neden?

Resim:1

Resim:2

- Birinci resimde adamın işaret ettiği şey sizce ne olabilir?
- Resimdeki suyun rengi normal mi?
- Eğer değilse bu suya karışmış şey nedir ve suya nasıl karışmış olabilir?
- İkinci resimde suya doğru uzatılmış olan borudan akan kirli sular burayı ve bölgeyi nasıl etkiler?
- Sizce burada yüzmek veya burada bulunmak insan sağlığını nasıl etkiler?

* Sizce bu resimde görülen fabrikadan çıkan dumanın doğaya ve canlılara nasıl bir etkisi olabilir?

* Resimde gördüğünüz kullanılmayan bu tesis sizce çevreyi kirletiyor olabilir mi, neden?

* Aşağıdaki karikatürle ilgili düşüncelerinizi yazınız.

OLGU MU, GÖRÜŞ MÜ ?

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40+40'
ÖĞRENME ALANI	: BİREY VE TOPLUM
ÜNİTE	: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENIYORUM
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, araştırma
KAZANIMLAR	: Olgu ve görüşü ayırt eder.
MATERYALLER	: Kâğıt , kalem.
KAYNAK	:

SÜREÇ

1. Öğrencilerin birinden kendisini fiziksel özellikleri ile tanıtmasını isteyin. Boyu, kilosu, saç rengi, göz rengi, vb.
2. Daha sonra öğrenciden kişisel zevklerini, örneğin; hobilerini, en sevdiği yemekleri, tuttuğu takımı, dinlediği müzik ve şarkıcıları, vb. ve bunları neden sevdiğini açıklamalarını isteyin.
3. Sınıfa, fiziksel özelliklerini sayan öğrencinin özelliklerinden hangilerinin kanıtlanabilir, ölçülebilir ve herkesin kabul edebileceği özellikler; hangilerinin de öğrencinin kendi kişisel düşünceleri ve görüşleri olduğunu cevaplamalarını isteyin.
4. Olgunun kolayca anlaşılabilir, kanıtlanabilir ve bilimsel verilere dayanan bilgi olduğunu, görüşün ise kişiden kişiye değişen ve insanların bireysel düşüncelerini yansıtan bilgiler olduğunu kavratın.
5. Daha sonra aşağıda olgu ve görüş bildiren cümleleri okuyarak veya tahtaya yazarak öğrencilerden bunların hangisinin olgu hangisinin ise görüş olduğunu cevaplamalarını isteyin.

- Mustafa Kemal Atatürk Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanıdır.
- Türkiye üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımadadır.
- Galatasaray Türkiye'nin en iyi futbol takımınıdır.
- Sinema tiyatrodan daha eğlencelidir.
- Merkez üssü Endonezya olan deprem 8.9 şiddetiyle geçen yüzyılın en büyük dördüncü depremiydi.
- İlk uygarlıkların çoğu, nehir, göl ve deniz gibi su kaynaklarına yakın yerlere kurulmuştur.
- Ulusal egemenliği millet adına kullanan kurum meclistir.
- Erkek öğrenciler, matematik dersinde kız öğrencilerden daha başarılı olurlar.

6. Öğrencileri 4'er kişilik gruplara ayırarak, satmak üzere (yiyecek- içecek, giysi, temizlik malzemesi, araba, vb.) bir ürün belirlemeleri istenir.
7. Belirledikleri ürünü pazarlamak için bir reklâm afişi hazırlamaları istenir. Hazırlayacakları bu afişlerin satmak istedikleri ürünü tanıttıcı ve sevdirci (ürünün özellikleri, üstünlükleri, benzer ürünlerden farkları, vb.) ifade ve resimler içermesi gerektiğini söyleyin. Reklâmların bu ürünleri tanıtmak için tamamıyla gerçekleri yansıtmadığı bazen abartılı öğeler içerebildiği öğrencilere hissettirilmelidir.

8. Grupların hazırladıkları afişler sırayla tahtaya asılarak öğrencilerden bu afişlerdeki öğelerden hangilerinin olgu hangilerinin görüş olduğunu tartışmaları istenir.

DEĞERLENDİRME

1. Öğrencilere güncel veya geçmişe ait bazı metinler verilerek (gazete kupürü, köşe yazısı, kitap pasajı, resim, vb.) bunlardan hangilerinin olgu veya görüş olduğunu belirlemeleri istenir. Örneğin; belli bir olay hakkında yazılmış iki veya daha fazla metni karşılaştırarak olgu ve görüş ayrımı yaptırılabilir: Örneğin;

Saraybosna'daki çatışmalarda 17 000 kişi öldü, 110 000 de yaralı var.

Time Gazetesi

Bosna'daki iç savaş günümüzün en acil sorunlarından biridir.

Birleşmiş Milletler Bülteni

BİLİMSEL ARAŞTIRMA

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40+40'
ÖĞRENME ALANI	: BİREY VE TOPLUM
ÜNİTE	: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENİYORUM
TEMEL BECERİLER	: Problem çözme, eleştirel düşünme ve araştırma becerisi
KAZANIMLAR	: Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar.
MATERYALLER	: Kağıt , kalem, not kartları (A4 kâğıdının ¼'ü)
KAYNAK	: James L. Barth. <i>Elementary and Junior High/Middle School Social Studies Curriculum, Activities and Materials</i> , University Press of America, 1983.

SÜREÇ

1. Öğrencilerden araştırmak istedikleri bir konu belirlemeleri istenir. Bu konu küresel veya ulusal bir sorun (trafik, göç, açlık, küresel ısınma, savaş, beyin göçü, nükleer enerji vb.) olabileceği gibi öğrencilerin ilgisini çeken veya öğrenmek istedikleri bir konuda (matbaa, yeme-içme kültürü, tiyatro, sinema, buluşlar, vb.) olabilir. Bu konulardan biri öğretmen ve öğrenci tarafından birlikte seçilir.
2. Öğrencilerden seçtikleri konu veya sorunu neden seçtikleri ve bu konu hakkında daha önceden neler bildikleri ile ilgili not kartına en az iki paragraflık bir yazı yazmaları istenir. Bu not kartına sorun veya konu hakkında neler bildiklerini, bildiklerini sandıkları şeyleri ve bilmediklerini yani bilmek istediklerini yazacaklardır. Her not kartına bir başlık yazılacaktır. Örneğin:

Konu veya sorunun ortaya konulması

3. Öğrencilerden yine not kartlarına, seçtikleri konu veya sorun ile ilgili nedenler, olası çözümler veya açıklamalar yazmalarını isteyiniz. Hipotez öne sürme veya varsayım dediğimiz bu bilimsel araştırma basamağı, öğrencinin araştırma hakkındaki ön bilgilerini ortaya çıkaracak, bu bilgilerin yanlışlığı veya doğruluğunu sınamasına yardımcı olacak ve araştırma sürecine kılavuzluk edecektir. Varsayım ileri sürmenin bir tür "bilimsel tahmin" olduğunu açıkladıktan sonra hipotez basamağını daha iyi anlamalarını sağlamak için birkaç örnekle başlayabilirsiniz. Örneğin ders kitabındaki başlıkları hipotez hâline getirmelerini isteyip konunun ilerleyen kısımlarında hipotezlerin doğrulandığını veya çürüdüğünü görmelerini sağlayabilirsiniz.
4. Bilimsel araştırma sürecinin üçüncü basamağı, ele alınan konuyla ilgili bilgi, belge ve kanıtı derleme veya toplama sürecidir. Öğrenciler seçtikleri konu ile ilgili kütüphanelerden, internetten veya başka kaynaklardan veri toplarlar. Daha önce de yaptığımız gibi öğrenciler topladıkları her türlü bilgi veya alıntıyı yine not kartlarına yazacaklar ve en önemlisi bu kartların sağ alt kısmına bilgiyi aldıkları kaynağın künyesini (yazar ismi, kaynak ismi, yayınlanış tarihi, cilt ve sayfa numarası) mutlaka yazacaklardır. Bu kartlar daha sonra birleştirilerek araştırmanın sonuç raporu haline gelecektir. Bu tutumun, bilimsel dürüstlük için gerekli olduğu hatırlatılır.
5. Öğrencilerden seçtikleri konu hakkında daha önce yazdıkları kartlar ve topladıkları bilgi ve belgelere dayanarak aşağıdaki formu doldurmalarını isteyiniz.
6. Formlar doldurulduktan sonra öğrenciler araştırmalarını sınıf önünde sunabilirler.

ARAŞTIRMA FORMU

1. Seçtiğiniz konu veya sorun ile ilgili daha önce neler biliyordunuz? (Konu ve sorunun belirlenmesi kartına yazdıklarınız bu bölüme geçirilecektir.)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Bu sorun veya konu ile ilgili varsayım, açıklama ve çözüm önerileriniz nelerdi? (Varsayım kartına yazdıklarınız buraya geçirilecektir.)

.....
.....
.....
.....
.....

3. Elde ettiğiniz kanıtlar ve bilgiler temel alınarak konu hakkında hangi açıklamalar ve çözüm önerileri sunuyorsunuz? Açıklama ve önerilerinizi neyle destekliyorsunuz? Kaynak belirterek yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. **Sonuç:** Varsayımınız kanıtlandı mı veya çürüdü mü? Bundan nasıl sonuçlar çıkarıyorsunuz? Ne tür genellemeler de bulunabilirsiniz? Elinizdeki bilgi ve değerlendirmelerden ne tür yeni sorular ortaya çıkıyor?

.....

ATLANTİSTEN GELEN ÇOCUK

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40+40
ÖĞRENME ALANI	: BİREY VE TOPLUM
ÜNİTE	: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENIYORUM
TEMEL BECERİLER	: Okuduğunu yorumlama, değişik amaçlar için okuma, değişik şekillerde basılmış materyalleri okuma, kanıt kullanma becerisi
KAZANIMLAR	: Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar.
MATERYALLER	: Kâğıt , kalem, karton, eski sayılı dergi veya gazeteler, yapıştırıcı.
KAYNAK	:

SÜREÇ

Dünyalı bilim insanları yıllardır varlığından şüphe ettikleri kayıp bir uygarlığı araştırıyorlardı. Adına Atlantis dedikleri bu uygarlığın okyanusun diplerinde bir yerde gömülü olduğunu veya büyük bir deprem sonucu yeraltına gömüldüğünü tahmin ediyorlardı. Oysaki dünyalılar yanılıyordu, çünkü Atlantis aradıkları yerlerde değildi. Atlantisli binlerce yıl önce küresel ısınma nedeniyle sular altında kalan dünyadan göç ederek uzayın derinliklerinde, başka bir galaksiye taşınmış ve orda oldukça gelişmiş bir kültür ve uygarlık yaratmışlardı.

Atlantisli astronot Jericha, uzayda araştırma yaparken dünyamızı görmüş ve dünyamızın varlığını hemen galaksisindeki yönetime bildirmişti. Yönetim de Jericha'yı dünyamız hakkında bilgi edinmek ve bunu bir rapor hâlinde Atlantis Galaksi Konseyine sunması için görevlendirdi.

Jericha'nın dünyamıza ışınlanması için hemen hazırlıklara başlandı ve Jericha dünyamıza bir yere gönderilmek üzere ışınlama modülüne girdi. Ancak ışınlama sırasında bir terslik oldu ve Jericha yanlışlıkla çıkışı çok zor olan bir mağaranın derinlerine ışınlandı.

Ve mağarada sadece geldiği gezegene ait olduğunu düşündüğü birkaç tane dergi ve gazete buldu. Jericha şimdi ne dili ne de hayatları hakkında hiçbir şey bilmediği bu insanlar hakkında sadece elindeki dergi ve gazeteleri kullanarak bir rapor yazmak zorundaydı.

1. Öğrencileri dörder kişilik gruplara ayırarak her gruba daha önceden incelediğiniz ve pedagojik amaçlara uygun bir veya birden fazla dergi (Atlas, National Geographic, Gezi, vb.) veya gazete dağıtınız.
2. Öğrencilerden kendilerini Jericha'nın yerine koyarak sadece resimlere bakarak dünyada yaşayan insanlar hakkında aşağıdaki sorular doğrultusunda bir kolaj hazırlamalarını isteyiniz. Gruplar kendilerine dağıtılan kartonları sorulara göre bölümlere ayırarak her bölüme o soruyla ilgili resimleri kesip yapıştıracaklar. Öğrencilere bu insanların konuştuğu dili bilmediklerini ve hayatları hakkında da hiçbir şey bilmediklerini özellikle vurgulayınız.
3. Son olarak gruplar hazırladıkları kolajı sınıf önünde tek tek anlatacaklar.

SORULAR

1. Bu gezegende kaç kişi yaşıyor?

resim	resim	resim	resim
-------	-------	-------	-------

2. Nerelerde yaşıyorlar?

resim	resim	resim	resim
-------	-------	-------	-------

3. Ne yiyip, ne içiyorlar?

resim	resim	resim	resim
-------	-------	-------	-------

3. Neleri yapmaktan hoşlanıyorlar?

resim	resim	resim	resim
-------	-------	-------	-------

4. Kimler güçlü, güçlü olduklarını nereden anlıyoruz?

resim	resim	resim	resim
-------	-------	-------	-------

BEN OLSAYDIM

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: BİREY VE TOPLUM
ÜNİTE	: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENİYORUM
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, iletişim ve empati becerisi
KAZANIMLAR	: Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur.
MATERYALLER	: Rol kartları
KAYNAK	:

SÜREÇ

1. Etkinlikte rol alacak üç öğrenci seçilir. Her öğrenciye aşağıdaki rol kartlarından biri verilir (Rol kartları daha önce kesilerek sınıfa getirilir).

Serdar (12 yaşında, 6. sınıf öğrencisi)

Sinemaya, özellikle de bilim kurgu filmlerine özel bir merakınız var. Evinizin tam karşısında bilgisayar malzemeleri ve sinema filmi CD'leri satan bir mağaza var. Bu mağazadan dün, kopya edilerek çoğaltılmış bir film CD'si aldınız. Filmi hemen izlemek için heyecanla eve gittiniz ve hemen CD oynatıcısına yerleştirdiniz. Ancak CD oynatıcısı filmi açmadı. Çarşamba günü öğleden sonra CD aldığınız mağazaya gittiniz.

Şermin (36 yaşında, eczacı)

Kendinize ait, evinizin alt katında yeni açmış olduğunuz bir eczaneniz var. Eczanenize gelen ve giden ilaçları daha rahat kontrol edebilmek için geçen hafta eczanenizin karşısındaki mağazadan bir bilgisayar aldınız. Bilgisayarınızı aldıktan sonra mağaza sahibinden faturanızı ve garanti belgenizi istediniz ve bilgisayarınıza ait tüm malzemelerin orijinal olup olmadığını kontrol ettiniz. Ancak bilgisayarınızın faresi bir hafta sonra bozuldu. Çarşamba günü öğleden sonra garanti belgenizle birlikte bilgisayarınızı aldığınız mağazaya gittiniz.

Hasan (40 yaşında, mağaza sahibi)

Adınız Hasan. Bilgisayar malzemeleri, müzik ve film CD'leri sattığınız bir mağazanız var. Sattığınız malzemelerin ve CD'lerin bir kısmı yasadışı yollarla çoğaltılmış ve siz bunları maliyeti daha ucuz diye alıp satıyorsunuz. Fiş istemeyenlere de daha ucuza mal veriyorsunuz. Çarşamba günü öğleden sonra saat 15:00'e doğru geçen hafta kopya CD sattığınız genç çocuk ve bilgisayar sattığınız eczacı hanım mağazanıza geldi. İkisi de sorunlarını anlattılar. Sorunu anladınız, ancak ikisine de yardımcı olmayı

2. Roller canlandırıldıktan sonra sınıfa aşağıdaki veya benzer sorular sorulur. Bu sorulardan sonra karşılaşılan sorunların hak, özgürlük ve sorumluluk temelinde çözülmesi gerektiğini öğrencilerin fark etmesi sağlanmalıdır.

- Sizce Serdar'ın yanlışı var mı? Varsa nerde yanlış yaptı?
- Siz Serdar'ın yerinde olsanız ne yapardınız? Serdar mağaza sahibinden bir hak iddia edebilir mi? Neden?
- Serdar'ın bu konudaki sorumluluğu neydi?
- Şermin Hanım hakkını aramak için neler yapabilir (Burada Şermin Hanım'ın dilekçe verme hakkından bahsedilmeli)?
- Tüketiciyi koruyan yasalar Serdar ve Şermin Hanım için neler sağlayabilir?
- Mağaza sahibinin sorumluluğu nedir? Onun sahte CD satmak ve bozuk malı geri almama hakkı var mı? Neden?

SOSYAL BİLGİLER OLMASAYDI...

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40+40
ÖĞRENME ALANI	: BİREY VE TOPLUM
ÜNİTE	: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENİYORUM
TEMEL BECERİLER	: Yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme becerisi
KAZANIMLAR	: Sosyal bilgilerin, Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak gelişimine katkısını fark eder.
MATERYALLER	: Renkli ve kurşun kalem, karton
KAYNAK	:

SÜREÇ

- Öğrencilerden Sosyal Bilgiler dersini niçin öğrendikleri ve Sosyal Bilgiler dersinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak kendisine neler kazandırdığı ile ilgili bir pano hazırlamaları istenir.
- Bu panoda şöyle bölümler olabilir:

Sosyal Bilgiler olmasaydı ne olurdu?	Bu dersi niçin öğreniyorum?
Bu derste neler öğrendim?	Hayalimdeki Türkiye (Resimle de ifade edilebilir.)

- Panolarını hazırlayan öğrenciler panolarını tahtaya asarak sınıf önünde anlatabilirler.

BİLİM YUVASI

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40+40'
ÖĞRENME ALANI	: BİREY VE TOPLUM
ÜNİTE	: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENİYORUM
TEMEL BECERİLER	: Araştırma becerisi, zaman ve kronolojiyi algılama becerisi
KAZANIMLAR	: Atatürk'ün ülkemizde sosyal bilimlerin geliştirilmesi için yaptığı uygulamalara örnekler verir.
MATERYALLER	: Kâğıt, kalem
KAYNAK	: http://www.ankara.edu.tr , www.humanity.ankara.edu.tr ve www.ataturk.net

SÜREÇ

1. Öğrencilerinize tarih, coğrafya, antropoloji, psikoloji gibi sosyal bilimler ile ilgili bir sözlük çalışması yaptırınız.
2. Metnin girişinde verilen Atatürk'ün sözünü tahtaya yazınız ve bu sözden yola çıkarak sosyal bilimlerin bir ülke için önemini ve Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin neden kurulduğunu tartışınız.
3. Öğrencilere Dil ve Tarih-Coğrafya fakültesinin amblemi olan Güneş Kursunun ne ifade ettiğini sorunuz.
4. Daha sonra aşağıdaki metni öğrencilerinize okutunuz. Metin hakkında aşağıdakilere benzer sorular sorabilirsiniz.
 - a. Atatürk neden bu fakültenin kurulmasını önermiştir?
 - b. Adı neden Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi olmuştur?
5. Sınıf üçer kişilik gruplara ayrılarak birkaç gruptan bu fakülteden yetişmiş Türkiye'nin önemli sosyal bilimcilerinden birini (Ör. Afet İnan, Halil İnalçık, Pertev Naili Boratav, Niyazi Berkes, Reşat İzbirak, Ekrem Akurgal, Bahaeddin Ögel vb.) araştırmalarını ve hayatı ve eserleri hakkında bir rapor hazırlamalarını isteyiniz.
6. Bir gruptan da Atatürk'ün Türkiye'de sosyal bilimlerin gelişmesi için gerçekleştirdiği başka çalışmalarını araştırmalarını ve rapor haline getirmelerini isteyiniz.
7. Gruplar hazırladıkları araştırma raporlarını sınıfta sunabilirler

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ

İlim ve özellikle sosyal bilimler dalındaki işlerde ben emir vermem. Bu alanda isterim ki beni bilim adamları aydınlatsınlar. Onun için siz kendi ilminize, irfanınıza güveniyorsanız, bana söyleyiniz, sosyal ilimlerin güzel (yapıcı) yönlerini gösteriniz, ben takip edeyim. (1923)

Mustafa Kemal ATATÜRK

Ankara'da Sıhhiye semtine gittiğinizde Sıhhiye Köprüsü'nün hemen sağında kocaman bir bina görürsünüz. Kahve rengi taşların ve büyük pencerelerin birbirini güzel bir şekilde tamamladığı, bahçesinde beyaz renkte bir Mimar Sinan heykelinin bulunduğu bu yapı Cumhuriyetin ilk ve en önemli bilim yuvalarından biridir. Kuruluşu bizzat Atatürk tarafından önerilen ve Türkiye'de sosyal bilimlerin gelişmesinde çok önemli yetiştirmektedir. Fakülte İkinci Dünya Savaşı sırasında Nazilerin zulmünden kaçan birçok bilim adamına da ev sahipliği yapmış, Atatürk'ün daveti üzerine Türkiye'yi tercih eden bu bilim adamları ülkemizde sosyal bilimlerin gelişmesinde ve birçok değerli bilim insanının yetişmesinde çok önemli hizmetlerde bulunmuşlardır.

Şimdi gelin bu bilim yuvasını çeşitli yönleriyle tanımaya çalışalım.

TARİHÇE

Ankara Üniversitesi'nin fakülte olarak kurulan ilk yükseköğretim kurumu olan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Büyük Önder Atatürk'ün adını koyduğu ve özel bir misyon yüklediği bir bilim merkezidir. Mustafa Kemal Atatürk, Fakültenin kurulmasını önerirken, çağdaş Türkiye'nin yapacağı atılımda hem ulusal bilincin gelişmesi, hem de özgür düşünceli bireylerin yetişebilmesi için, Türk dilinin, Türk tarihinin ve Türk kültürünün derinliğine araştırılmasının en başta gelen koşul olduğuna inanıyordu. Türkiye'de sosyal bilimler alanında seçkin bir yeri bulunan Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin kuruluş yasası TBMM tarafından 14 Haziran 1935'te kabul edilmiş ve karar 22 Haziran 1935 tarih ve 2035 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. 1935-1940 yılları arasında Evkaf Apartmanı'nda faaliyetini sürdüren Fakültenin bugünkü binasının planı ünlü Alman mimarı Bruno Taut tarafından çizilmiştir.

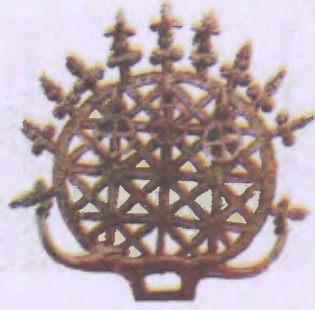
1936 yılında 195 öğrenci ile öğretime başlayan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi 13 Haziran 1946'ya kadar Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak faaliyet göstermiş, bu tarihten itibaren 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu ile Ankara Üniversitesi'nin bünyesinde yer almıştır.

GENEL TANITIM

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk ve Türkiye tarihinin incelenmesine kaynaklık edecek olan Sümerce, Çince ve Hititçe'den Latince ve Yunanca'ya, antik doğu ve batı dilleri yanında modern dilleri ile Coğrafya, Felsefe, Psikoloji, Sosyoloji, Antropoloji gibi çeşitli sosyal bilimlerin farklı alanlarında eğitim veren bir bilim kurumudur. Fakültede hem temel kaynaklara inen, hem de çağdaş dünyaya ayak uydurmayı hedefleyen 18 bölüm ve 79 anabilim dalı faaliyet göstermektedir. 179'u öğretim üyesi olmak üzere 385 öğretim elemanı, yüksek lisans ve doktora da dahil olmak üzere işlevsel, dengeli, esnek bir eğitim-öğretim programı içinde çalışmalarını yürütmektedir.

ÜNİVERSİTE VE FAKÜLTENİN AMBLEMİ

Güneş Kursu

Bulunduktan sonra ilk kez Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi tarafından sembol olarak benimsenen, Ankara Üniversitesi kurulduktan sonra da Üniversite'nin sembolü olan Güneş Kursu'nun anlamı ve öyküsü ile ilgili olarak Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanı ve Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Aykut Çınaroğlu ilginç bilgiler aktarıyor. Güneş Kursu'nun, Alacahöyük'te Atatürk'ün emriyle 1935 yılında başlayan kazılarla açığa çıkartıldığını, bu eserin Hitit öncesi döneminin yani Hatti döneminin bir eseri olduğunu belirten Prof. Dr. Çınaroğlu şunları söylüyor:

"Güneş Kursu tunçtan yapılmış olup günümüzden yaklaşık 4250 sene önce dini merasimlerde ya da diğer merasimlerde standart olarak kullanılıyordu. Aynen Mehter Takımı'nın standartları gibi bir işlevi vardı. Sallandığı zaman ses çıkartıyor ve bu ses de o merasime katılanlara bir huşu veriyordu. Güneş Kursu'nu oluşturan yuvarlak dünyayı ya da güneşi temsil ediyor. Altta, iki adet boynuz benzer çıkıntı var ama boynuz değil. Ne olduğu kesin olarak henüz bilinmiyor. Üzerinde yer alan çıkıntılar ise doğanın çoğalmasını, üremeyi temsil ediyor. Kuşlar da aynı şekilde yine doğanın çoğalmasını, doğadaki hürriyeti anlatıyor. Bunun Güneş Kursu olduğu, benzer bir eserin güneş şeklinde ve ışınları yayar biçimde ele geçmesiyle anlaşıldı ve dolayısıyla bunların hepsine Güneş Kursu dendi."

[Faint, illegible text block]

[Faint, illegible text block]

[Faint, illegible text block]

[Faint, illegible text block]

II. ÜNİTE

YERYÜZÜNDE YAŞAM

II. ÜNİTE
YERYÜZÜNDE YAŞAM

ADI: HARİTALAR NE İŞE YARAR?

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 3 DERS SAATİ
ÖĞRENME ALANI	: İNSANLAR YERLER VE ÇEVRELER
ÜNİTE	: YERYÜZÜNDE YAŞAM
TEMEL BECERİLER	: Mekanı algılama,
KAZANIMLAR	: Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalardan yararlanarak ölçek değiştiğinde haritanın değişen özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.
MATERYALLER	: Çeşitli ölçeklerde çizilmiş haritalar.
KAYNAK	:

SÜREC

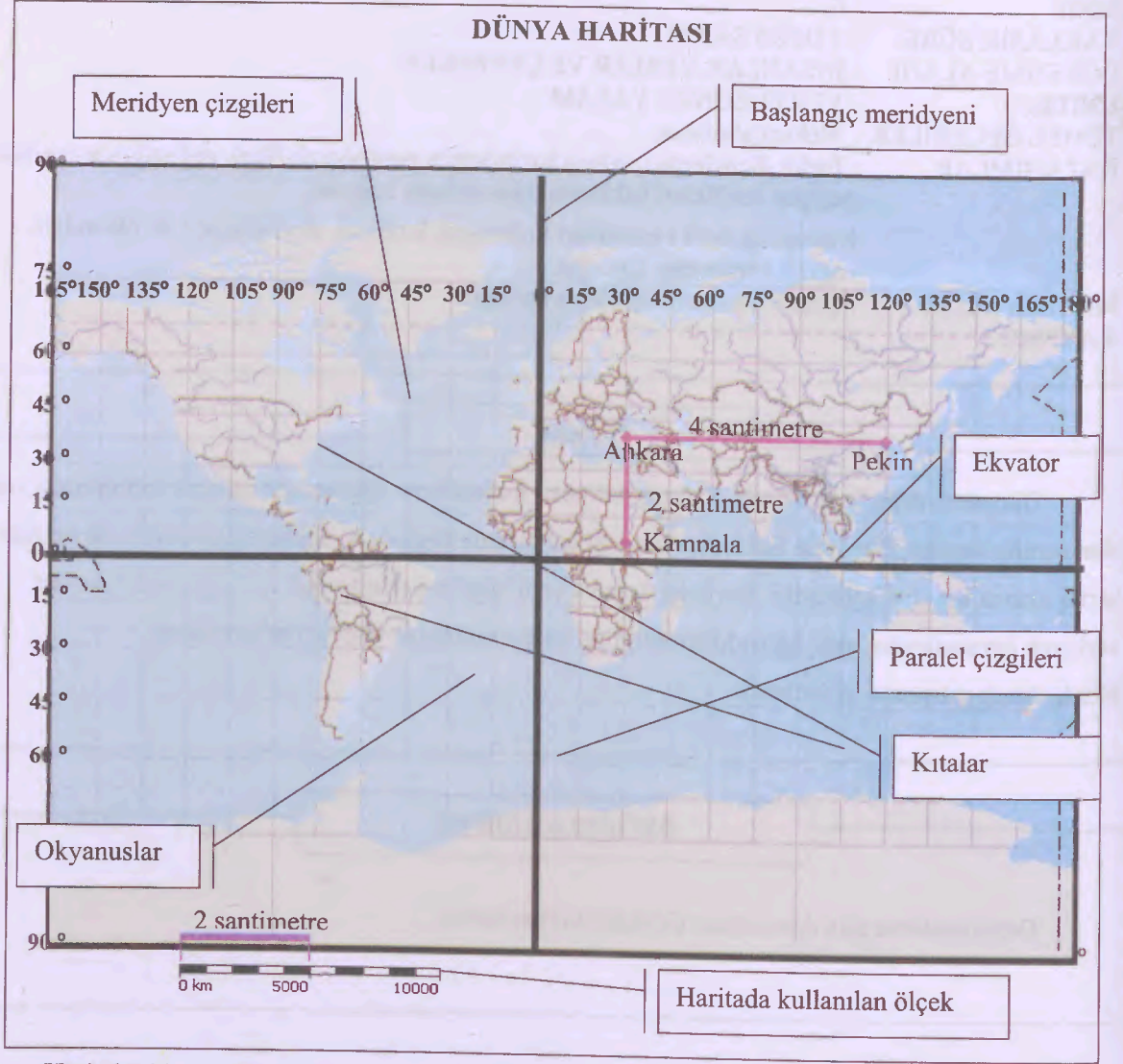
Dünyanın değişik ölçeklerle çizilmiş haritaları kullanılarak öğrencilere çalışma kağıtlarında yer alan sorular sorulur. Özellikle farklı ölçeklerdeki haritalarda değişen ayrıntılar işaret edilir. Bu şekilde harita okuma becerisi geliştirilir. Haritalar üzerine yeni bilgiler yerleştirmek için araştırma ödevleri verilerek öğrencilerden yeni öğrendikleri bilgileri haritalar üzerine yerleştirmeleri istenir. Ekteki örnek çalışmayı inceleyiniz.

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme için dereceleme ölçekleri kullanılabilir.

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki dünya haritası üzerinde bazı bilgiler verilmiştir. Bu bilgilerden nasıl yararlanabiliriz?

Haritalar bize pek çok bilgi verir. Ancak haritalar üzerinde bu bilgilerin nasıl gösterildiğini anlamamız gerekir.

1. Dünya'yı tam ortadan ikiye böldüğü düşünülen ekvator çizgisinin gerçek uzunluğu yaklaşık 40 000 kilometredir. Bu haritada ise 16 santimetre olarak gösterilmiştir. Ne kadar küçültüldüğünü bulabilir misiniz?

2. Yeryüzündeki 5000 kilometrelik bir uzaklık, bu harita üzerinde 2 santimetre olarak çizilmiştir. Bize verilen bu bilgiden yararlanarak harita üzerinde çeşitli hesaplamalar yapabiliriz. Örneğin yukarıda işaretlenmiş yerlerin gerçekte ne kadar uzunlukta olduklarını bulabilir misiniz?

Ankara - Pekin (Çin) arası.....kilometredir.

Ankara - Kampala (Uganda) arasıkilometredir.

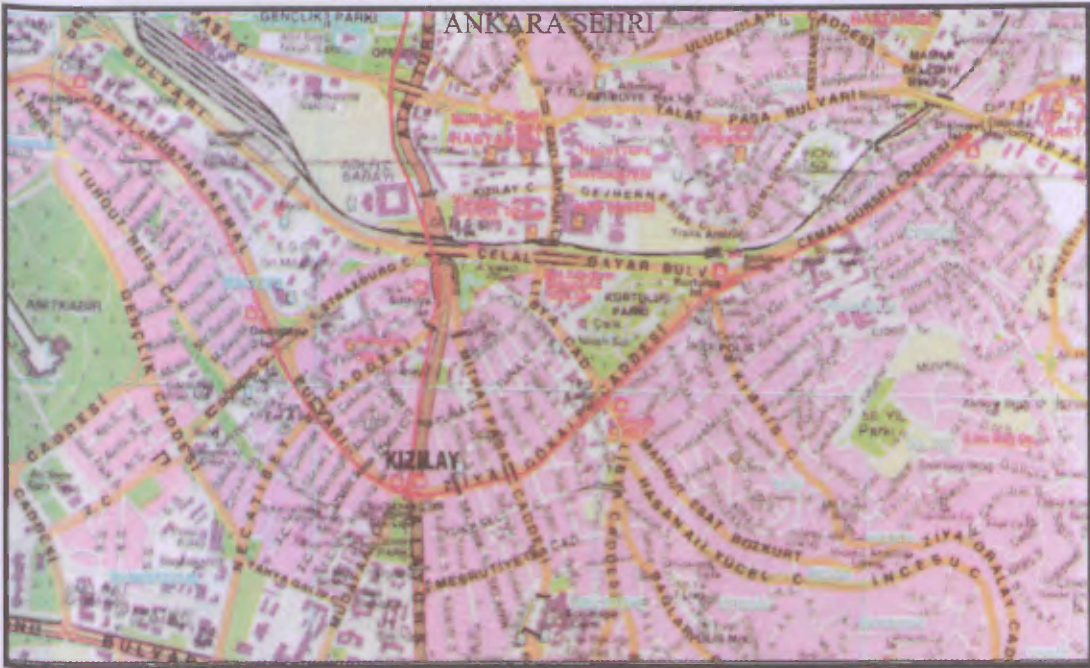
Yandaki ev gerçekte 12 metre yüksekliğindedir. Oysaki buraya çizilirken 3 Santimetre olarak çizilmiştir. Hangi oranda küçültüldüğünü söyleyebilir misin?

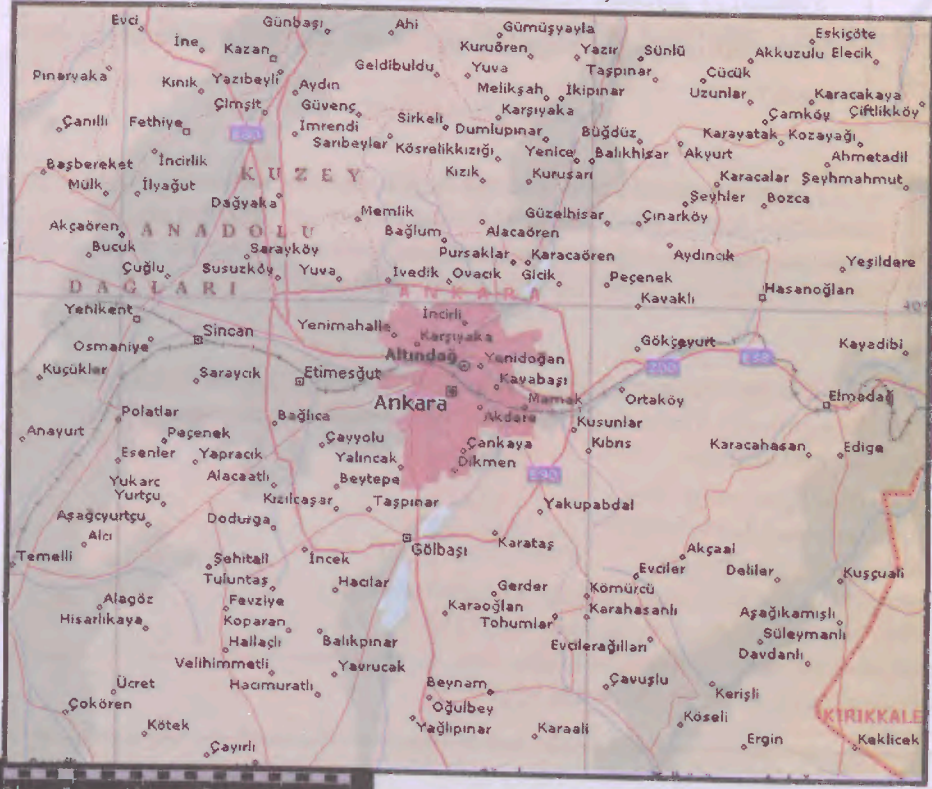
Bizim boyutlarımıza göre çok büyük olan dünyamızı bir bütün olarak görebilmek için de küçültme yapılmasına ihtiyaç vardır. Dünyamızın kağıt üzerine aktarılmış hali olan haritalardaki küçültmeyi gösteren araca **ölçek** denir. Her haritada ölçek yani küçültme aynı miktarda olmaz.

Aşağıdaki konularda araştırma yapmak için verilen haritalardan hangileri en uygundur? Bu konularla ilgili bilgi bulunan birden fazla harita olabilir. Ancak size en uygun olanını seçmelisiniz. Nedenini açıklayın.

- Ankara iline komşu olan iller
- Ülkemizin komşuları
- Ülkemize en yakın kıtalar
- Ülkemiz ve yakın çevresindeki temel yeryüzü şekilleri
- Ankara şehrinin merkezinde bulunan bulvarlar
- Kızılırmak nehrinin denize döküldüğü yer
- Ankara şehrinin yakın çevresindeki köyler

ANKARA ŞEHİRİ VE YAKIN ÇEVRESİ

KIZILIRMAK VE DENİZE DÖKÜLDÜĞÜ YER

TÜRKİYE VE YAKIN ÇEVRESİ FİZİKİ HARİTASI

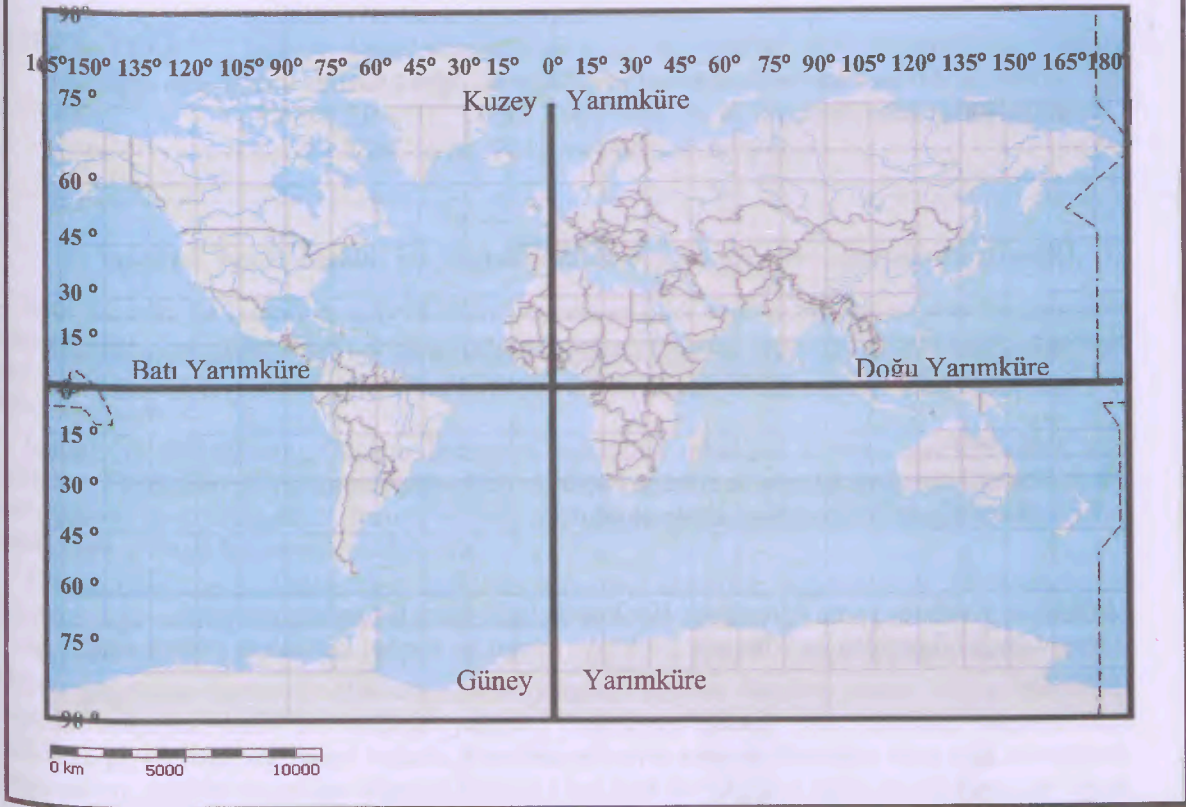
DÜNYAMIZ

- Yukarıdaki haritalarda ortak olan öğeleri yazınız.
- Yukarıdaki haritaları birbirinden ayıran temel özellik nedir?

Haritalar dünyayı tanımamızı sağlarlar. Aşağıda verilen ipuçlarından yararlanarak, haritadaki kıta ve okyanusları gösterebilir misin?

KITALAR VE OKYANUSLAR

1. Batı yarımkürede, 30° batı meridyeni ile 90° batı meridyenleri arasında ve 15° kuzey paraleli ile 60° güney paralelleri arasında kalan kıta Güney Amerika kıtasıdır. Yerini bulup kıtayı diğer kıtalardan ayırabileceğiniz bir simge kullanarak işaretleyiniz.
2. Güney yarımkürede yaklaşık 10° ile 45° güney paralelleri arasında ve 110° ile 150° doğu meridyenleri arasında kalan kıta Avustralya kıtasıdır. Yerini bulup kıtayı diğer kıtalardan ayırabileceğiniz bir simge kullanarak işaretleyiniz.
3. Antarktika kıtası güney yarımkürede 60° güney paraleli ile 90° arasında kalır. Yerini bulup kıtayı diğer kıtalardan ayırabileceğiniz bir simge kullanarak işaretleyiniz.
4. Kuzey Amerika kıtası 15° ile 90° kuzey paralelleri arasında ve batı yarımkürede yer alır. Yerini bulup kıtayı diğer kıtalardan ayırabileceğimiz bir simge kullanarak işaretleyiniz.

5. Ural Dağları, Süveyş Kanalı, Çanakkale ve İstanbul Boğazları'nı atlasınızdan bularak yukarıdaki haritada işaretleyin. Bu yerler Asya kıtasını Avrupa ve Afrika kıtalarından ayırır. Bu bilgilerden yararlanarak Asya kıtasının yerini bulun. Asya kıtasının bulunduğu yarımküre ile kıtayı yaklaşık olarak çerçeve içine alan paralel ve meridyen değerlerini yazın.
6. Avrupa ve Afrika kıtasının konumunu tanımlayarak, diğer kıtalarda olduğu gibi uygun bir simge kullanarak işaretleyin.
7. Ülkemizin bulunduğu yerin paralel ve meridyen değerlerini yaklaşık olarak söyleyin.
8. Dünya üzerinde merak ettiğiniz diğer ülkelerin buldukları yerleri yukarıda öğrendiğiniz gibi yarımküre, kıta, paralel ve meridyen kavramlarını kullanarak tanımlayabilirsiniz.
9. Yukarıda yaptığınız işlemlerin tümünü küçültme oranı daha fazla olan bir haritada yapabilir miydiniz? Zorluklarınız ne olurdu?

Araştırın: Kıtaların yerini öğrendiniz. Her kıta ile ilgili genel bir araştırma yapınız. Öğrendiğiniz bilgilerden yararlanarak her kıtaya uygun bir sembol kullanarak zihin haritası oluşturun.

ADI: ÇÖL VE KUTUP ARASINDA

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 2 DERS SAATI
ÖĞRENME ALANI	: İNSANLAR YERLER VE ÇEVRELER
ÜNİTE	: YERYÜZÜNDE HAYAT
TEMEL BECERİLER:	Empati, yaratıcı düşünme, gözlem.
KAZANIMLAR	: Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak, iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
MATERYALLER	: Değişik iklim bölgelerinden çeşitli fotoğraflar, yeşil, sarı ve beyaz renkli örtü, Vivaldi' nin "Dört Mevsim" adlı eseri.
KAYNAK	: Sema KORKUT, Yunus Emre Anadolu Kız Meslek ve Kız Meslek Lisesi; Ayfer AKMOGAN, Batıkent İlköğretim Okulu

SÜREC

İlgili kazanım ve becerilere yönelik olarak tasarlanmış bu yaratıcı drama etkinliği uygulanmayı kolaylaştırmak ve öğretmeni amaçlardan haberdar etmek için dört bölümden meydana gelmektedir.(Oluşum ve doğaçlama bölümleri birleştirilerek 'doğaçlama' adı altında tek bir bölüm olarak verilmiştir.)

Isınma ve Rahatlama: Gözlem becerisini kullanma, etkileşim kurma, uyum sağlama gibi özellikleri öğrencilere kazandırmak amaçlıdır. Çalışmaya birinci veya ikinci uygulamadan birini tercih ederek başlayabilirsiniz. Birinci uygulamada öğrencilerin ayakta olmaları gereklidir, ikinci uygulamaya sıralarında oturarak katılabilirler.

1. Uygulama ayakta: Öğrencilere aşağıdaki yönergeyi okuyarak, istedikleri şekilde giyinmiş ve istedikleri eşyaya sahipmiş gibi davranabileceklerini söyleyebilirsiniz.

"Rahat yürüyün, hafif bir rüzgâr ılık ılık esiyor. Rüzgârın şiddeti giderek artmaya başladı, rüzgâr şiddetle yeryüzüne çarpıyor, elinizdeki poşet rüzgârla birlikte hareket etmek istiyor, saçlarınız rüzgârda uçuyor, hafif bir yağmur yağıyor. Yağmurun şiddeti arttı, damlalar saçlarınızdan süzülüyor, giysileriniz ıslanmaya başladı. Rüzgârın etkisiyle yağmur damlaları sağa sola savruluyor, yürüyorsunuz, yağmur yerini kar yağışına bıraktı. Lapa lapa kar yağıyor, yerler buzlu hava çok soğuk kar tipiye dönüştü. Kar yağışı durdu, yağmur yağmaya başladı. Güneş görünüyor, hava ılık, karlar eriyor, yürüdüğümüz yol su birikintileri ile doldu. Hava ısınıyor, su birikintileri buharlaşarak havaya karışıyor, nemi hissediyorsunuz. Yakıcı bir güneş var. Ilık bir rüzgâr esmeye başladı, iki yanı ağaçlarla kaplı bir yolda yürüyorsunuz. Kendinizi rahat ve mutlu hissediyorsunuz."

2. Uygulama oturarak: Aşağıdaki yönergeyi okuyarak başlayabilirsiniz.

"Gözlerinizi kapatın. Önünüzde birçok pencere var. Bu pencereden nereye baktığınıza ve nerede olduğunuza siz karar vereceksiniz. Dışarıya bakıyorsunuz, baktığınız ortamda hava nasıl, insanlar ve diğer canlılar ne yapıyorlar? Bu pencereden ne görüyorsunuz? Pencerenizin nerede olduğunu söylemeden gördüklerinizi anlatır mısınız?"

Anlatıcıdan sonra diğer öğrenciler anlatan arkadaşlarının nerede olduğunu ve hangi pencereden baktığını tahmin etmeye çalışabilirler. Örneğin bir uçak penceresi veya denize bakan bir pencere gibi.

Kaynak: İlköğretim Drama 1 (Öğretmen için), Devlet Kitapları Müdürlüğü, İstanbul, 2004.

Oyun (Oynama): İlgili kazanım ve becerilerin yanı sıra grubun etkileşim ve iletişimi geliştirmek amaçlıdır.

Öğrencileri sırayla "rüzgâr sesi, dalga sesi, yağmur suyu akışı, kurak, soğuk, sıcak, kar, kutup" diye isimlendirin. Sekiz öğrenciye isim verdikten sonra 9 uncu öğrenciyle devam edin, baştan başlayarak isimleri verin.

Yağmur suyu akışı	Soğuk	Sıcak	Rüzgâr sesi	Kar	Dalga sesi	Kurak	Kutup
1	2	3	4	5	6	7	8

Not: Yağmur suyu akışı nasıl yapılır? Önce baş parmak tırnakları birbirine vurulur. Bu "yağmur başlıyor" demektir. Sonra avuç içine işaret parmağı ile alkışlar gibi vurulur. Bu "yağmur şiddetlendi" demektir. Sonra avuç içine iki, sonra üç ve sonra dört parmakla alkış yapılır. "

Yağmur şimdi hafifliyor” diyerek geri üç, iki bir ve turnak alkışları yapılır. Kaynak: Eğitimde Yaratıcı Dramaya Merhaba, Mahiye Morgül, Kök Yayıncılık, Ankara, 1999

Öğrencilerin ayakta, dağınık bir şekilde durmaları gereklidir. Tüm öğrenciler isimlerini akıllarında tutarak birbirlerinin arasına girip çıkarak ve tüm boşluklardan yararlanarak yürüsünler. Öğretmenin söylediği ismi taşıyan öğrenciler, bir araya gelsin ve gruplarının temsil ettiği sesi çıkarsın.(Ses çıkarmak yerine el ele veya kol kola da tutuşabilirler.) Diğerleri dunsun. İsmi söylenen grup dağılınca tekrar yürüme başlar ve lider bu şekilde tüm isimleri söyler.

Öğrencileri çember yapınız. Baştan başlayarak sırayla “ yağmur, kar, tipi” diye isimlendirin. Tüm öğrencilere isim verdikten sonra bir isim söyleyin. Örneğin “yağmur”. Yağmur ismini alan öğrenciler yer değiştirecekler, ebe boşalan yerlerden birini kapmaya çalışacak. Boşta kalan ebe olacak. Bu şekilde tüm isimleri söyleyin. “Yağış tipleri dediğinizde ise herkesin yer değiştirmesini isteyin. Açıkta kalan ise ebe olacak.

Doğaçlama: Yaratıcı drama çalışmasının bel kemiğini oluşturan bölümdür. Oyunlarla sürdürülen ve doğaçlamalarla geliştirilen uygulama çalışmalarında pek çok araç gereç kullanılmasıyla öncekilere göre farklı yaşantıların geçirilmesi söz konusu olabilir (İlköğretim Drama 1 (Öğretmen için), Devlet Kitapları Müdürlüğü, sf.36).

Vivaldi'nin “4 Mevsim Konçertosu”nu dinleterek masaya kutup bölgelerini yansıtan beyaz bir örtü yayın. “Bu beyaz örtü bir iklimi çağırıyor, size düşündürdüklerini (hissettirdiklerini) canlandırabilir misiniz? Konuşmadan bedeninizi kullanarak.”

Masaya sarı bir örtü yayın. Öğrencilerden kendilerini çölde düşünmelerini ve çöldeki iklime ait bir nesneyi canlandırmalarını isteyin.

Masaya yeşil bir örtü yayın. Bu örtüye ait bir durum canlandırmalarını isteyin.

Bulduğunuz mekânda kutup, çöl ve ekvatorial bölgeyi temsil eden 4 köşe seçin. Köşeleri soğuk, sıcak, yağışlı ve kurak diye isimlendirin. Gruptan iki kişi seçin. (Gönüllü de olabilirler.) Birinin muhabir diğerinin meteoroloji uzmanı olacağını, bu görevlendirmeye kendilerinin karar vereceklerini söyleyin. Muhabirin iklim ve günlük yaşama etkisi ile ilgili sorularına uzmanın verdiği cevaplara göre, grup hangi köşeye gideceğine karar vererek, o köşeye gidecek ve hızlı bir şekilde uzmanın cevaplarını yansıtan bir fotoğraf oluşturacak.

Mekâna ait fotoğrafları (kutup bölgeleri, çöl, ekvatorial bölge) göstererek, öğrencileri fotoğraflarda gösterilen iklim tipleri için 3 gruba ayırın, gösterdiğiniz fotoğraflara ait aşağıdaki kelimeleri tema olarak kullanarak öykü yazmalarını (veya fotoğraf oluşturmalarını) isteyin.

1.Fotoğraf: Soğuk (1.grup) 2. Fotoğraf: Yağmur (2.grup) 3. Fotoğraf: Sıcak (3. grup)

Kanada

Orta Afrika

Büyük Sahra'nın Güneyi- Mali.

Ara Paylaşım / Değerlendirme: Gruplar birbirlerinin oluşturdukları fotoğraflar hakkında bilgilerini paylaşabilirler, fotoğraftaki bölgedeki insan yaşantılarını anlatabilirler. (Uygun gördüğünüz paylaşımları yaptırabilirsiniz.)

Rahatlama: Bu bölümde amaç öğrenciye güven kazandırma, beş duyu organını iyi bir şekilde kullanma, gözlem yeteneğini geliştirme, bedenini ve beynini uyumlu bir şekilde hissetmesini sağlamaktır. Aşağıda yer alan iki uygulamadan birini tercih edebilirsiniz.

1. Tüm öğrencilerin gözlerini kapatarak bir süre müziği dinlemelerine izin verin. Bu sırada kısa bir öykü okuyabilirsiniz. (Morgül, age, sf.170)

Gluskabi'nin Öyküsü

Gluskabi adında Kızılderili bir çocuk, ninesiyle birlikte, büyükçe bir su kenarında, küçük bir çadırdaki yaşamaktadır. Bir gün ördek avına çıkar. Giderken av şarkısı söyler. Kayığına biner, şarkıya başlar. Rüzgâr olduğu için bir türlü ilerleyemez ve geri döner. Ninesine “Rüzgâr nasıl esiyor?” diye sorar. Ninesi büyükbaba kartalın kanatlarıyla yaptığını söyler. Çocuk onun nerede yaşadığını sorar. Nine en yüksek tepenin orada yaşadığını söyler. Oraya nasıl gideceğini sorar. Ninesi “Yüzünü devamlı rüzgâra dönük tutarak yürürsen gidersen” der.

Gluskabi ormana, dağlara doğru yola çıkar, av şarkısını söyleyerek yürür. Rüzgâr gittikçe şiddetlenir ama o yoluna devam eder. Giysisi ve saçları uçar. En yüksek tepede büyükbaba kartalı görür, onunla konuşur. Kartala çok önemli bir iş yaptığını ama karşıki tepede bu işi yaparsa daha büyük bir iş yapmış olacağını söyler. Amacı kartalı bağlamak, rüzgâr yapan kanatlarını çırpmasını engellemektir. Kartal “Orya nasıl gideriz?” diye sorar. Kartalı bağlayıp, karşıki kayaya taşırken, kartal derin bir yarığın içine düşer. Gluskabi artık rüzgârdan kurtulmuştur.

Evine dönerken rüzgâr yoktur ama hava çok sıcaktır, terler, nefes almakta zorlanır. Yol boyunca rastladığı hareketsiz kalan hayvanları torbasına doldurur. Çadıra varınca torbasını bırakır. Artık ördek avlayabilecektir. Fakat çevre pistir. Kayığa biner, su pistir, ilerleyemez. Çadıra geri döner. Ninesine sorar “Yanlış olan ne? Hava çok sıcak ve durgun, yanıyorum, terliyorum, nefes alamıyorum” Ninesi “Rüzgâr bize temiz ve serin hava verir.

Rüzgâr bulutları getirir, bulut bize yağmur verir ve toprağı temizler. Rüzgâr suyu dalgalandırır ve suyu temizler, taze yapar. Rüzgârsız bizim, bizim çocuklarımızın ve onların çocuklarının hayatı iyi olmaz.” der.

Gluskabi ninesine teşekkür eder ve ne yapacağını sorar. Ninesine büyükbaba kartala neler yaptığını anlatır. Ninesi “Rüzgârı serbest bırak, ona ihtiyacımız var” der.

Gluskabi yola çıkar, şarkısını söyler, torbasındaki hayvanları ormana geri bırakır. Yolda saçlarını ve giysilerini bulur. Kartala ulaştığı zaman onu kurtarır. Bazen esmesini ve bazen durmasını söyler. Kartal “Seni anladım” der. O günden beri bazen eser bazen durur.

2. Öğrencilerden fotoğraflardaki bölgede yaşayan bir insan olduklarını düşünmelerini isteyerek, bir günlerini anlatabilirsiniz.
3. Etkinlik sonunda kazanım çerçevesinde etkinlik boyunca üzerinde durulan hava şartlarından yola çıkarak, dünya üzerinde görülen belli başlı iklim türlerini listeleyin.

NE YİYOR, NASIL GİYİNİYORLAR?

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 2 DERS SAATİ
ÖĞRENME ALANI	: İNSANLAR YERLER VE ÇEVRELER
ÜNİTE	: YERYÜZÜNDE YAŞAM
TEMEL BECERİLER:	Gözlem, empati, araştırma Becerileri.
KAZANIMLAR	: Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
MATERYALLER	: Dünyadaki değişik iklim bölgelerinden çeşitli fotoğraflar.
KAYNAK	:

SÜREC

Değişik bölgelere ait günlük yaşamı yansıtan fotoğraflar incelenerek buralardaki iklim özellikleri ile ilgili çıkarımlarda bulunulur.

Öğrencilere büyük iklim bölgelerinin genel özelliklerini yansıtan fotoğraflar yansıtılır. Seçilen yerler iklim bölgelerinin dünya üzerinde kuşaklar halinde uzandığının kavratılması için haritada dengeli bir dağılım göstermelidir.

İncelenen fotoğrafların ait olduğu yerler, dünya haritası üzerinde gösterilir. Burada dünya üzerindeki büyük iklim bölgelerinin kuşaklar halinde dağıldığına dikkat çekilir.

Sorulara verilen cevaplardan yola çıkarak iklimler hakkında genellemeler yapılır. Bunlar listelenerek belli başlı iklim türlerine ulaşılır ve bu iklim türlerini karakterize eden özelliklerin belirlenmesi önemlidir.

NOT: Çalışma kâğıdındaki fotoğraflar dışında, farklı iklim bölgelerindeki yaşamı anlatan hikâye veya kısa filmler de kullanılabilir.

DEĞERLENDİRME

Öz değerlendirme formları ve açık uçlu sorularla değerlendirilebilir.

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KAĞIDI

- Her gün yaptığımız işlerin önemli bilgileri elde etmek için kullanılacak birer kanıt olduğunu hiç düşündünüz mü? Örneğin yediğimiz yemekler ve onları nasıl pişirdiğimiz, yaşadığımız yerin pek çok özelliğini yansıtır.
- Gelin sizinle bir alıştırma yapalım. Aşağıda günlük hayatımızda yaptığımız şeylerden bazıları var. Bunlar ile ilgili soruları cevaplayabilir misiniz?

En çok sevdiğim yemek dan yapılır vedan elde edilir.

Yaz aylarındagiyerim vedan yapılır

Kış aylarında..... giyerim.....dan yapılır.

Evimizdan yapılmıştır.

Evimiz kışın ile ısınır.

Yaşadığım yerde penguenler

Yaşadığım yerde susuzluğa dayanıklı bitkiler

Verdiğiniz cevaplara göre günlük hayatınızı daha çok hangi doğal şartlar etkilemektedir? Yazarmısınız?

- Aşağıda çeşitli yerlere ait fotoğraflar verilmiştir. Önce bu yerleri dünya haritasında bulun. Daha sonra fotoğrafların altındaki açıklamaları okuyarak sorulara cevap verin.

Fotoğraf: 1. Büyük Sahra Çölü-Moritanya

Fotoğraftaki adam günlük su ihtiyacını karşılamak üzere nadir bulunan kuyulardan birinden su çekiyor. Yaşadığı yerde neden su az bulunuyor olabilir?

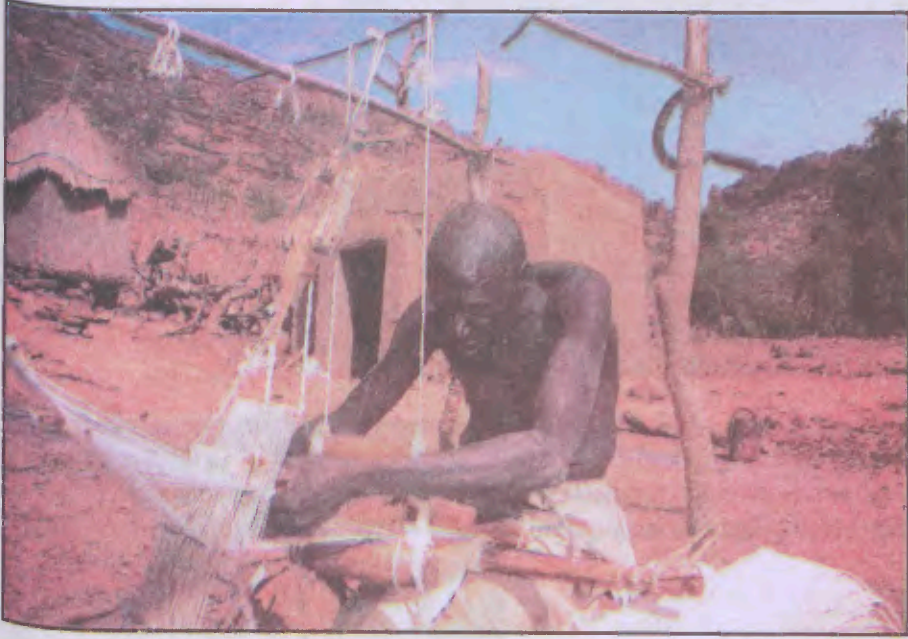
- Sizce bir yerde su ihtiyacı başka hangi yollarla karşılanabilir?

Fotoğraf: 2. Sahra çölü-Moritanya

Fotoğrafta buldukları bir gölgede dinlenen adamlar görüyorsunuz. Yaşadıkları yerde sıcaklık çok yüksek olduğu için genellikle başlarını güneşten korumak amacıyla kapatmaktadırlar.

- Başımızı kapatarak korumamızı gerektirecek başka doğal şartlar neler olabilir?

Fotoğraf: 3. Sahra Çölü- Moritanya

Fotoğrafta pamuktan elde edilen iplerle dokuma yapan bir adam görülüyor. Adamın yaşadığı evi inceleyin. Duvarlar neden bu kadar kalın yapılmış olabilir?

- Fotoğraftaki adam, neden yarı çıplak olabilir?
- Bu adamın yaşadığı yerdeki en önemli iklim özelliği ne olabilir? Bu fotoğraftan yararlanarak cevaplayınız.

Fotoğraf: 4. Bangladeş

Yağmur suları ile beslenen nehrin en önemli özelliği bol su taşıması ve yılın bazı dönemlerinde de içinde aktığı yatağın dışına taşarak çevresindeki pek çok yeri sular altında bırakmasıdır.

- Fotoğraftan yararlanarak yöre insanların nehirde nasıl yararlandıklarını söyleyin.
- Sizce nehrin bol su taşımasının temel nedeni ne olabilir?

Fotoğraf: 5. Venezuela

Fotoğraftaki bölgede toprak sürekli ıslak olduğu için, evler ahşap direkler üzerine yapılır. Evlerin malzemesi çevrede bolca bulunan bitkilerdir.

- Evlerin duvarlarının ve çatısının bitkilerle örtülmesinin nedenleri neler olabilir?
- Sizin yaşadığımız yerde böyle bir ev yapılabilir mi? Verdiğiniz cevabın nedenlerini de söyleyiniz.

Fotoğraf: 6. Papua Yeni Gine

Fotoğraftaki yerde yaşayan insanlar hava şartları soğuk olmadığı halde her tarım ürünü yetiştiremezler. Belli başlı geçim faaliyetleri avcılık, özellikle de balık avcılığıdır.

- Buradaki insanların her tarım ürününü yetiştiremiyor olmasında hangi hava şartının olumsuz etkisi olabilir?
- Buradaki insanların balık avcılığı yapması ile buradaki hava şartları arasında bir bağlantı olabilir mi?

Fotoğraf: 7. Yakutistan

Fotoğraf: 8. Kanada

- Fotoğraftaki çocuğun şapkası sizinkilere beziyor mu? Sizce neden böyle bir şapka giymiş olabilir?
- Fotoğraf 8'deki kadınların giysilerini inceleyin. Neden böyle giyinmiş olabileceklerini söyleyin.

Fotoğraf: 9. Yakutistan

Resimdeki evler kalın duvarlı ve ısıtma sistemi olan evlerdir. Burası yılın büyük bölümünde karla kaplıdır.

- Sizce buradaki evlerin özelliklerini etkileyen en önemli faktör ne olmuştur?

Fotoğraf: 10. Yakutistan

Fotoğraf: 11. Yakutistan

Yakutistan'da erkekler toplanıp ava giderler. En önemli besinlerini de avladıkları hayvanların etlerinden yaptıkları yemekler oluşturur. Tarım yapılamaz. Kalın kar tabakasında ulaşımı sağlayabilmek için özel kızaklar kullanırlar.

- Sizce tarım yapılamamasının nedenleri neler olabilir?
- Sizce buradaki insanların besinleri ile hava olayları arasında bir ilişki olabilir mi?
- 11. Fotoğrafta görülen giysilerin neden yapıldığını tahmin edebilir misin? Bu giysilerin özellikleri neler olabilir? Kendi kıyafetlerin ile karşılaştırır mısın?

Fotoğraf:12. Antarktika

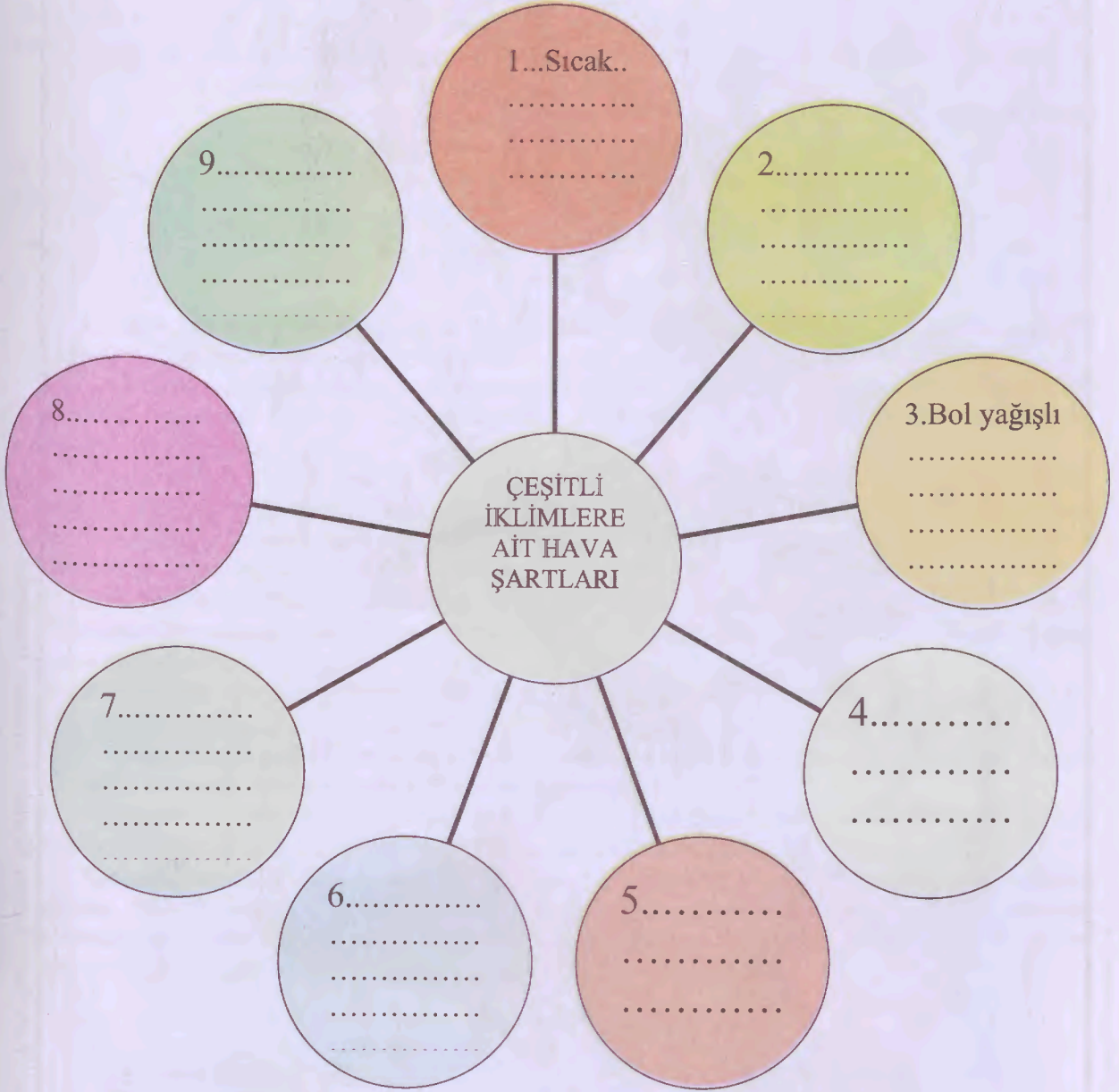
Fotoğraf:13. Antarktika

- Fotoğrafta buz kırma gemisini görüyorsunuz. Burada buzları kırmadan ulaşım sağlamak, yıl boyunca imkânsızdır. Tabi insanların yaşaması da. Bu alanda bir yıl boyunca görülen en temel iklim özelliği ne olabilir?

Fotoğraflardaki yerleri bir dünya haritası üzerinde bulalım ve işaretleyelim. İşaretlediğimiz yerlerin dünya üzerindeki dağılışına dikkat edelim.

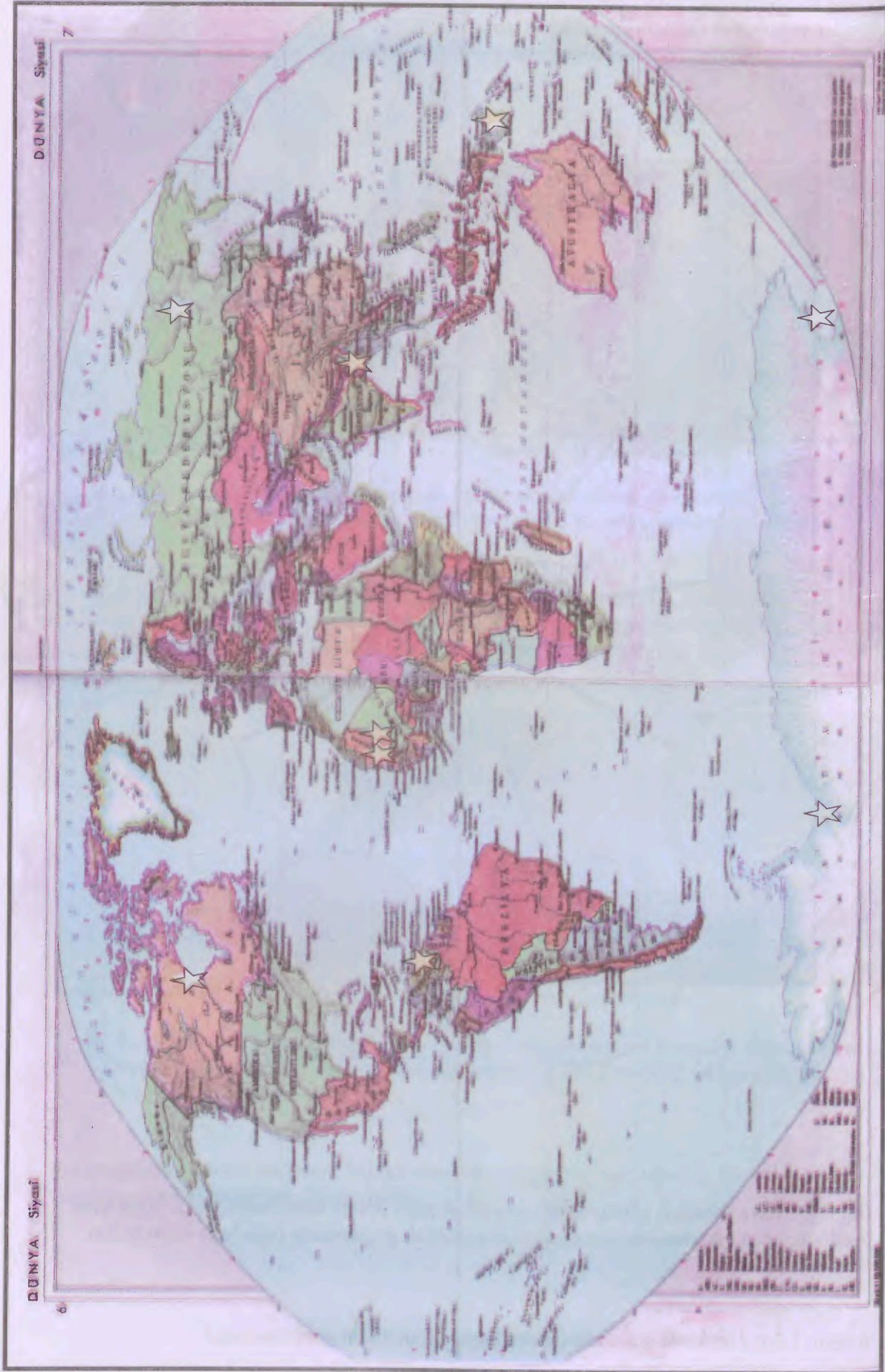
Şimdi fotoğraflardaki hava koşullarını tanımlayalım. Bunun için fotoğrafların altında verilmiş kısa bilgiler ve sorulara verdiği cevaplardan yararlanabilirsin.

Aşağıdaki diyagramda boş bırakılmış olan bölümlere belirlediğin hava şartlarını yaz.

Bulduğun hava koşulları o bölgelerde uzun yıllar boyu devam etmektedir. Yukarıdaki iklim özelliklerinden yararlanarak, benzer özellikte olanları gruplandırıp belli başlı iklim türleri oluşturabilir misin?

Araştır: Dünya üzerinde yukarıdakilerden başka iklim türleri görülüyor mu?

Harita "Büyük Atlas"tan alınmıştır. (Faik Sabri Duran, Kanaat Yayınları, İstanbul.)
150

ÜLKEMİZDEN YEDİ RENK

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 2 DERS SAATI
ÖĞRENME ALANI	: İNSANLAR YERLER VE ÇEVRELER
ÜNİTE	: YERYÜZÜNDE YAŞAM
TEMEL BECERİLER:	Araştırma, problem çözme, mekân algılama becerileri
KAZANIMLAR	: Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’de görülen iklim türlerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’deki iklim tiplerinin dağılışında konumun ve yeryüzü şekillerinin rolünü açıklar.
MATERYALLER	: Dünya haritası, Türkiye fiziki haritası, çeşitli fotoğraflar
KAYNAK	:

SÜREC

Çalışma kâğıtları dağıtılarak, ya da öğrencilerin boş bir Türkiye haritası çizmeleri sağlanarak (önceden çizip getirmeleri de istenebilir) Ek:1’de verilen bilgiler ışığında iklimlerin yayılış alanları belirlenir. Eğer aşağıdaki harita kullanılacaksa sınırlar verildiği için bu her iklim türüne birer renk verilerek bu alanlar boyanır. Daha sonra bu iklimlerin neden buralarda dağılmış olabileceği sorusu üzerinde durulur.

Aşağıdaki gibi öğrencilere bu iklimlerin yayıldığı alanların konum özellikleri ve yeryüzü şekilleri ile ilgili bilgi verilir. Öğrencilerin kabartma harita veya fiziki harita kullanarak yeryüzü şekilleri ile ilgili çıkarım yapmalarına imkân tanınabilir. Yeryüzü şekillerinin uzanımlarına dikkat edilerek haritalara işlenmesi istenir. Yeryüzü şekillerinin isimleri de haritaya yazılır.

1. **A ikliminin görüldüğü alanlardaki yeryüzü şekilleri:** Ülkemizin kuzeyi boyunca uzanan Karadeniz kıyı kuşağı dağları kıyı çizgisinden hemen sonra yükselirler. Batıdan doğuya doğru yükseklikleri artar.

1. **B ikliminin görüldüğü yerlerdeki yeryüzü şekilleri:** Ege denizi kıyılarında dağlar kıyı çizgisine dik olarak uzanırken, Akdeniz kıyısı boyunca sıradağlar kıyıya paralel uzanırlar.

2. **C ikliminin görüldüğü yerlerde yeryüzü şekilleri çeşitlilik gösterir:** Bu alanda düz alanlar ve dağlık alanlar kısa mesafelerde birbirini takip ederler.

Öğrenciler yeryüzü şekillerinin uzanımları ile ilgili genel bilgiye sahip olduktan sonra yeryüzü şekillerinin ülkemizin hangi alanlarında iklimi sınırlandıran en önemli faktör olduğu sorulur.

Aşağıdaki sıcaklık bilgileri verilerek bu durumun nedenleri sorulur. Dünya haritası üzerinde ekvator bölgesi kutuplar ve ülkemizin konumu ile ilgili sorgulama yapılır. Örneğin ülkemiz ekvatora daha yakın olsaydı iklimi ne olurdu? Ya da kutuplara daha yakın olsaydı iklim ne olurdu gibi sorularla konumun iklim özellikleri üzerindeki etkisi ortaya konur.

	ORTALAMA SICAKLIK
Ülkemizin güney kıyıları	17 -20 °C
Ülkemizin kuzey kıyıları	13-15 °C

Son olarak ülkemizde görülen iklim tipleri ve bunları özellikleri listelenerek ya da tekrar edilerek pekiştirilir. Öğrencilerden her iklime ait bir simge oluşturmaları istenir.

Ders sonunda aşağıda verilen değerlendirme formunu kullanabilirsiniz. Formdaki soruları değiştirebilir bir ya da en çok iki tane yeni soru süreye dikkat ederek ekleyebilirsiniz.

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KAĞIDI

Aşağıda verilen bilgilerden yararlanarak, yukarıdaki haritada genel hatları ile sınırları çizilmiş olan iklim türlerine ait alanları seçeceğiniz farklı renklerle boyayın.

1. İklim A: Ülkemizin kuzeyinde uzanan kıyılarımız boyunca görülür. Bol yağışlı ve ılıman bir iklimdir.
2. İklim B: Ülkemizin kıyıları boyunca görülen bir iklim türüdür. Bu iklimin en önemli özelliği yaz aylarının sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağmur yağışlı geçmesidir. İklim ülkemizin ekvatora yakın kesimlerinde yaygın olarak görülmektedir.
3. İklim C: En önemli özelliği çabuk ısınıp çok çabuk soğumasıdır. Denizlerden uzak yerlerde görülür. Yazları sıcak ve kurak kışları soğuk ve kar yağışlıdır.

ÖLÇME DEĞERLENDİRME FORMU

DERS: Sosyal Bilgiler

SINIF: 6

ÜNİTE: Yeryüzünde Yaşam

BECERİ: Araştırma, problem çözme, mekân algılama becerileri

KAZANIM: Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’de görülen iklim türlerinin dağılışında konum ve yeryüzü şekillerinin rolünü açıklar.

Etkinlik sonunda aşağıdaki soruları öğrencilerinize dağıtınız. Soruların puan değeri 25’tir. Süre 20 dakikadır.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Ülkemizin kuzey kıyıları boyunca görülen yeryüzü şekilleri Karadeniz İkliminin dağılışını nasıl etkilemiş olabilir?
2. Akdeniz ikliminin yayılışında ülkemizin güney kıyıları ve batı kıyıları arasında bir fark var mı? Bu farkı sağlayan temel faktör nedir?
3. Denizden uzaklaştıkça karasal iklim görüldüğüne göre, ülkemizde karasal iklimin yayılış alanlarının ortak özelliği ne olabilir?
4. Tüm kıyılarımızda aynı tür iklim görülmesi yerine kuzey kıyılarımızda farklı bir iklimin görülmesinin temel nedeni nedir?

ÇATALHÖYÜKTE YAŞAM

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40' + 40'
ÖĞRENME ALANI	: İNSANLAR YERLER VE ÇEVRELER
ÜNİTE	: YAŞADIĞIMIZ YER
TEMEL BECERİLER:	Araştırma, empati ve gözlem becerisi
KAZANIMLAR	: Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.
MATERYALLER	: Konu ile ilgili çeşitli fotoğraf ve resimler.
KAYNAK	:

SÜREC

1. Öğrencilerinizle çalışma kâğıdındaki fotoğraf ve resimlerdeki yerleşme örneklerini inceleyiniz.
2. Verilen örneklerden yerleşmeyi etkileyen doğal ve beşeri unsurlar hakkında çıkarımlarda bulunmalarını sağlayınız.
3. Öğrencilere kendi yaşadıkları yerleşmeleri de incelemelerini isteyebilirsiniz.

DEĞERLENDİRME

Öz değerlendirme formu ile değerlendirebilirsiniz.

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI

İnsanların değişmeyen temel ihtiyaçları beslenme, barınma ve giyinme ihtiyacıdır. Zaman içinde insanın ihtiyaçları değişmemiştir ama bunları gidermenin yolları değişmiş ve çeşitlenmiştir.

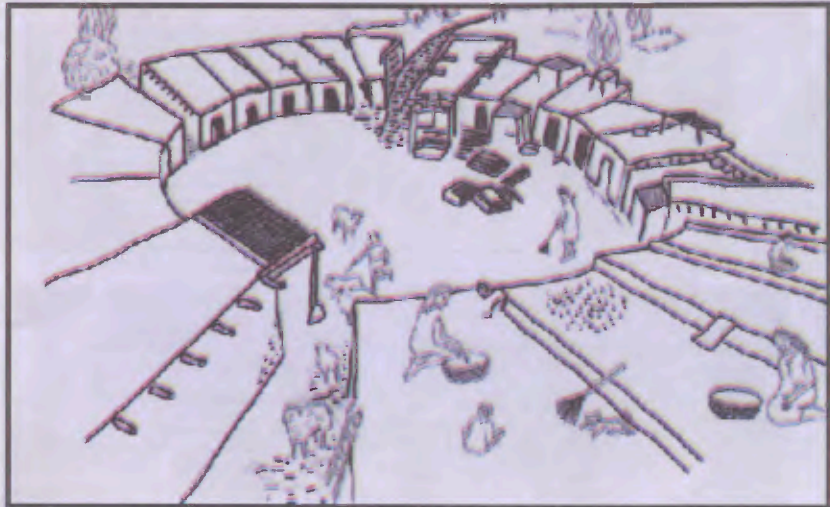
1. İlk barınak: Mağara

2. Sazlardan yapılan ilkel kulübeler

3. İlk şehirler

Yukarıdaki resimleri inceleyiniz.

1. Resimlerdeki barınaklarda neler değişmiştir? Bu değişimin nedenleri ne olabilir?
2. Resimden yararlanarak insanların yiyeceklerini nasıl elde ettiklerini söyleyebilir misiniz?
3. Resimdeki insanlar neler yapıyorlar? Bu resimdeki hayvanlardan nasıl yararlanılıyor olabilir?

Yukarıdaki üç resim insanların yerleştikleri alandaki faaliyetlerinin gelişimini gösteriyor. Bu gelişim sürecinde değişen ve gelişen özellikleri aşağıya sıralayın.

1. İnsanlar barınak olarak önce doğada var olan mağara ve ağaç kovuklarını kullanıyorlardı.
2. Daha sonra kullandılar.
- 3.
- 4.

ÇATALHÖYÜK

Çatalhöyük yakınlarındaki Hasandağı volkanının faaliyeti evlerin duvarına çizilmiştir.

M.Ö.5 Yüzyıl

M.S. 20. Yüzyıl. Çatalhöyük kazı alanı.

M.Ö.6300'den başlayıp 5600 yıllarına kadar süren bir dönemde insanlar Anadolu topraklarında yerleşik hayata geçmişlerdir. Yukarıdaki resim yerleşik hayatın ilk örneklerinden biri olan Çatalhöyük yerleşmesine aittir. Çatalhöyük Konya İli'nin Çumra İlçesi sınırları içindedir. Çarşamba Irmağı'nın kıyısı yer yer bataklık ve sazlıklardan oluşmasına rağmen yerleşik hayata geçmek için ideal bir yerdirdi. Çünkü evlerini inşa etmek için kil ve kirece, tarım yapabilmek için verimli toprağa ve suya, yakın çevrede avlanabilmek için zengin bir yaban hayatına, araç gereç yapımı için taşlara, (obsidyen gibi) ağaca ve çeşitli madenlere ihtiyaçları vardı. Seçtikleri alan bu ihtiyaçlarını sağlayacak kadar zengindi.

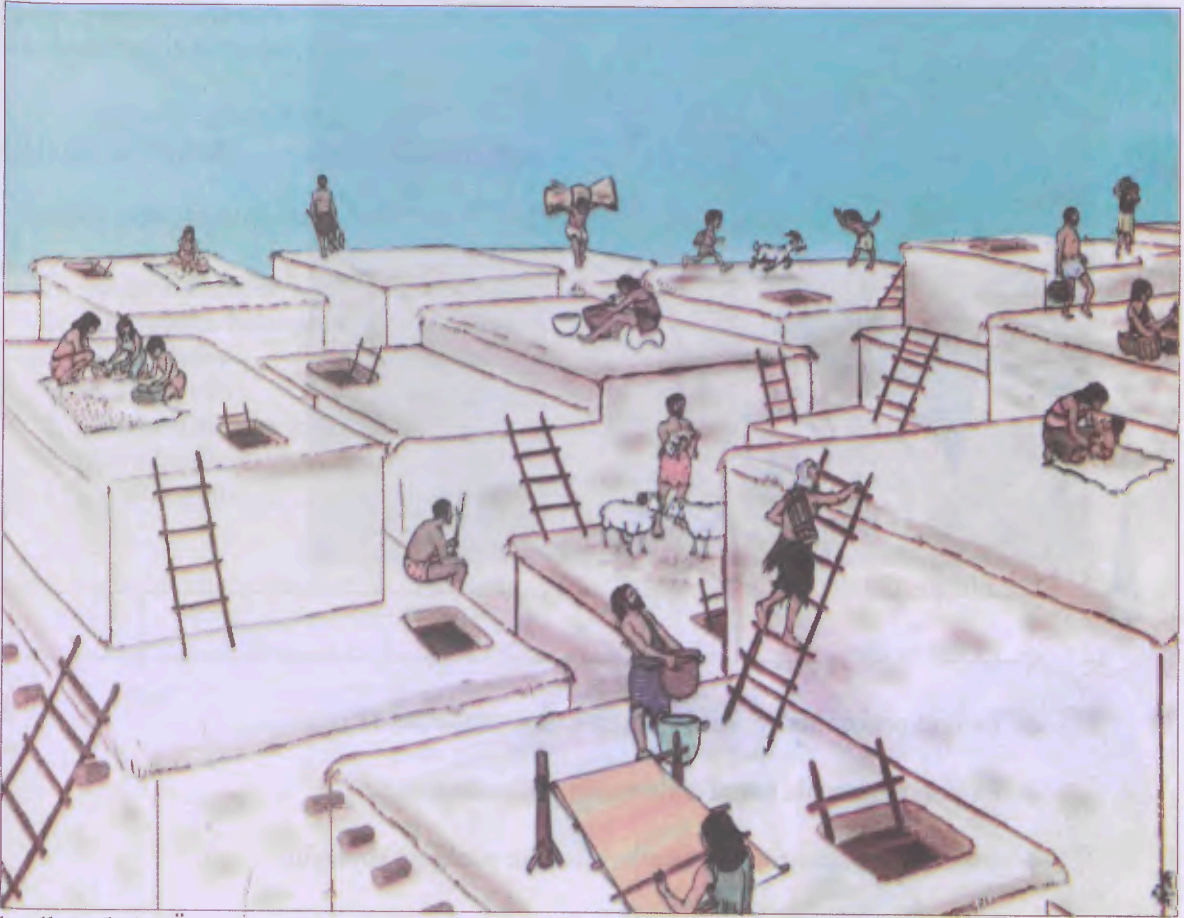
Burada yaşayan insanlar evlerini kendi yaşam tarzlarına göre inşa etmişler, evlerin duvarlarına günlük hayatları ile ilgili ipucu verebilecek resimler çizmişlerdir.

Buluntular, bitki kökleri ve sebzelerle beslenmiş olduklarını gösterir. Ama avcılık ve toplayıcılık da hayatlarının önemli bir parçası halindedir. Sığır, eşek, koyun, keçi, geyik, gazel tilki, kurt, leopar, kuş ve balık avlamışlardır. Çoğunlukla bezelye, mercimek, saz kökü, buğday, arpa gibi tahıl ve sebzelerin yanı sıra, armut, meşe palamudu, badem gibi meyveleri tüketmişlerdir.

Yemek pişirmeye yarayan ocakları, yemek taşımaya ve saklamaya yarayan kilden yapılmış çanak çömlekleri, sazlardan yapılmış sepetleri, tahtadan oyulmuş tabakları, kemikten yapılmış kaşık ve çatalları vardı.

Hayvan yünü ve bitki liflerini dokuyabiliyorlar, deri ve kürklerden giysiler üretiyorlardı.

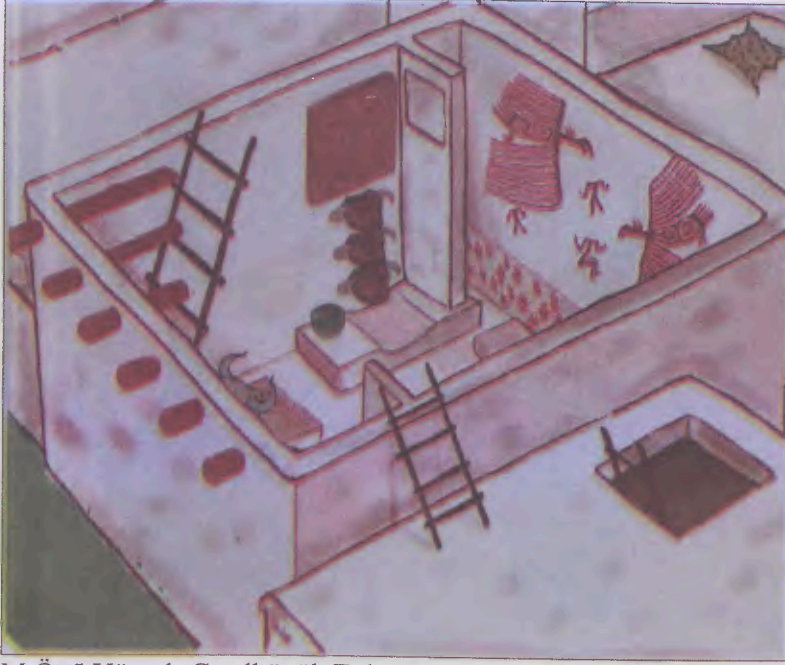
Çatalhöyüklüler ihtiyaçları olan her şeyi kendileri üretiyorlardı. Ancak bulgulara göre çevrelerinden deniz kabukları ve kurşun alarak obsidyen ile takas ediyorlar böylece zaten zengin olan hammaddelerini çeşitlendiriyorlardı.

Çatalhöyük. M.Ö. 5.yüzyıl

Yukarıdaki resmi inceleyerek soruları cevaplandırınız.

- Resimdeki araç gereçleri bulun.
- Resimde Çatalhöyük'teki yaşam canlandırılmıştır. Resimdeki çocuklardan biri olduğunuzu düşünün. Anne ve babanız hangi işleri yapıyorlar?
- Sizin oyun alanınız neresi olabilirdi? Bu alan dışında hangi tehlikelerle karşılaşılabilirdiniz?
- Oyuncaklarınız neler olurdu? Nelerden yapılırdı?
- En sevdiğiniz yemekler ne olurdu? Bir günlük yemek listesi yapar mısınız?
- Alış veriş listeniz nasıl olurdu?
- Günlük yaşamda ihtiyaç duyacağınız en önemli araç gereçler neler olurdu? Bunları nasıl ve nereden sağlardınız?
- Giyecekleriniz nasıl olurdu? Nelerden yapılırdı?

M.Ö. 5.Yüzyıl- Çatalhöyük Evi.

- Evleri inceleyin.
- Evlerin pencereleri yoktur. Girişler neden çatılardadır?
- Evlerin yapımında hangi malzemeler kullanılmıştır.
- Bu evlerde yaşamın olumlu ve olumsuz yönlerini söyleyin.
- Evin içinde hangi eşyalar görülüyor?

Çatalhöyük'teki evlerin duvarlarında çeşitli resimler yapılmıştır. Bu resimler bize o dönemdeki yaşantı ile ilgili önemli ipuçları verir.

- Yukarıdaki resimde ne anlatılmak istenmiş olabilir?
- O dönemde yaşayan bir ressam olsaydınız siz ne çizerdiniz? Neden?

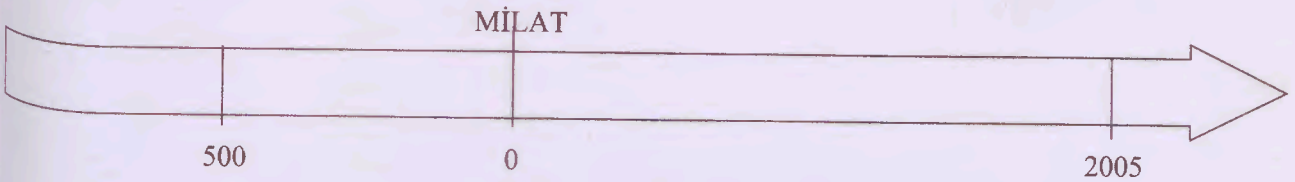
Yerleşme; En geniş anlamıyla yerleşme insanların oturduğu, faydalandığı bölgedir. (İzbırak, R. 1992, Coğrafya Terimleri Sözlüğü, Ankara)

Yaşadığınız yerde yaşamı güçleştiren olumsuz bir doğa koşulu var mı? Varsa nedir ve hangi açıdan yaşamı zorlaştırır? Buna rağmen neden bu alanda yaşamaya devam ettiğiniz sorusunu sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız. Tartışma sonucunda ortaya çıkan fikirleri listeleyiniz.

Öğrendiklerinizden yola çıkarak yerleşmeyi etkileyen faktörleri doğal ve beşeri faktörler şeklinde listeleyiniz.

Aşağıdaki olayların yaşandığı yüzyılları tarih şeridi üzerinde gösterin.

1. Avcılık ve toplayıcılıkla geçinerek göçebe yaşam.
2. İlk yerleşik hayat ve tarım
3. İlk devletler
4. Kale şehirleri
5. Topların savaşta kullanılması
6. Kurtuluş Savaşı
7. Aya ilk gidiş

YÜZYILLAR BOYUNCA YERLEŞME

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 2 DERS SAATI
ÖĞRENME ALANI	: İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER
ÜNİTE	: YAŞADIĞIMIZ YER
TEMEL BECERİLER:	Araştırma, gözlem becerileri
KAZANIMLAR	: Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.
MATERYALLER	: Yerleşme ile ilgili çeşitli fotoğraf ve resimler.
KAYNAK	:

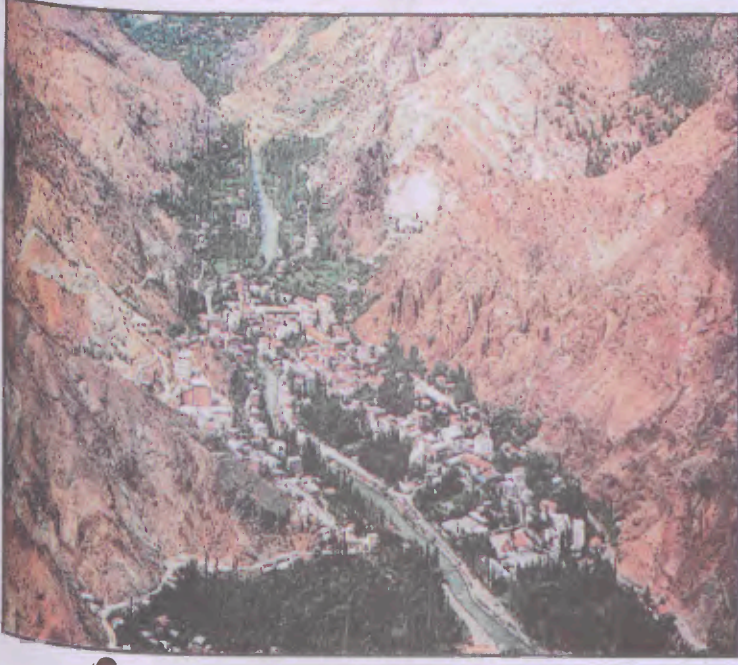
SÜREC

1. Öğrencilerinize yerleşmelere ait fotoğraf ve resimler gösteriniz.
2. İlk yerleşmelerden günümüze yerleşmeleri etkileyen faktörleri birlikte belirleyiniz.
3. Öğrencilerin geçmişte kurulmuş yerleşmelerin temel özellikleri ile günümüzde yaşadığı yerleşmelerin özelliklerini fark edip aynı zamanda karşılaştırma yapmalarını sağlayınız.
4. Yerleşmeleri etkileyen faktörlerin bazılarının süreklilik arz ettiği, bazılarının ise insan faaliyetleri ile ihtiyaçlarına bağlı olarak değişebildiği üzerinde durunuz.

DEĞERLENDİRME

Açık uçlu sorular hazırlanabilir.

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI

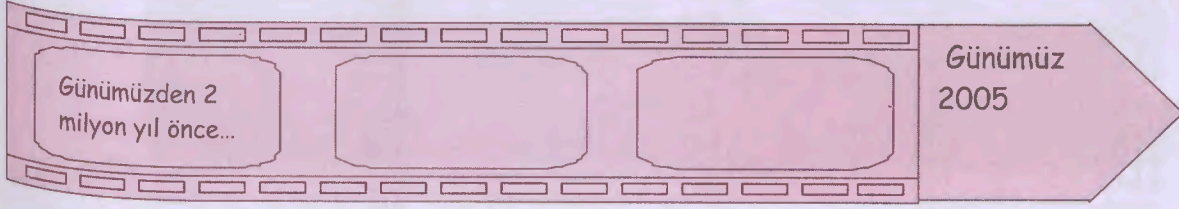
Resim: 1

- Resimde gördüğümüz yerleşme neden vadi boyunca uzanmıştır?
- İnsanların burada yerleşmelerinin nedenleri neler olabilir?
- Resme bakarak olumlu ve olumsuz olabilecek yeryüzü şekillerini doğal şartları söyleyiniz.

• Günümüz insanları farklı yerleşmelerde yaşamaktadırlar. Giysileri, yiyecekleri ve evleri de birbirinden farklı görünümindedir. Ama geçmişte de böyle miydi? Hiç düşündünüz mü?

Gelin birlikte biraz geriye gidelim. Örneğin; seksen yıl önce televizyon ve bilgisayar yoktu. Peki daha geriye gidersek örneğin 2 milyon yıl öncesine.....

İnsanların geçmişlerini merak etmelerinin pek çok nedeni olabilir. Bu nedenlerden üç tanesini yazabilir misiniz?

1.

2.

3.

Bizler bugün ulaştığımız medeniyete nasıl kavuştuk? Atalarımızın yaşantıları nasıldı? Bu soruların cevaplarını nasıl bulabiliriz?

İnsanların dünya üzerinde görülmeye başladıkları zamandan bu güne kadar geçen zaman nasıl sınıflandırılmıştır? Bir zaman şeridini inceleyin. Milat ve yüzyıl kavramlarını araştırın.

Yandaki fotoğraf Antalya'nın 30 kilometre kuzeybatısında bulunana Karain Mağarasına aittir. Mağarada ilk insanlara ait pek çok kalıntı bulunmuştur.

- Yukarıdaki resimden yararlanarak ilk insanların bu mağarayı hangi amaçla kullanmış olabileceklerini nedenleriyle söyleyiniz.

Aşağıdaki resimleri inceleyerek soruları cevaplayın.

Resim: 1

Yukarıdaki resimde gördükleriniz ile ilgili kısa bir hikâye yazınız. Hikâyenizde resimde görülen her insana bir isim vererek yaptıkları işleri anlatın.

Aşağıdaki soruları cevaplayın.

1. Resmi çizilmiş olan dönemde insanlar nerelerde yaşıyorlardı? Neden ?
2. Resimdeki hava şartları için neler söyleyebilirsiniz? Farklı hava koşulları insanların yaşamlarını nasıl etkilerdi?
3. Doğada buldukları meyvelerle beslenen insanlar topladıkları meyveler tükendiğinde başka yerlere giderler. Bu duruma göre hava şartlarının uygunluğu dışında dönem insanları için yaşayacakları alanda olması gereken diğer şartlar neler olabilir?

İnsanlar zekâları ve merak duyguları sayesinde çevrelerindeki doğal unsurları kendi çıkarlarına göre ya başlamışlar ve tüm öğrendiklerini geliştirerek sonraki nesillere aktarmışlardır.

Resim: 2

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Resimdeki insanlar hangi işlerle uğraşıyorlar?
2. Resimdeki hayvanlar ne için kullanılıyor, resim 1 deki insanların hayvanlarla ilişkisi ile karşılaştırınız?
3. İnsanlar geçimlerini sağlamak için neler yapıyorlar? Bu faaliyetleri yaşadıkları yerin özelliklerini etkiliyor mu?
4. Resim 1 ile resim 2 arasında yaşanan yerler açısından hangi farklılıklar var?
5. İnsanlar toprağı işlemeye başladıktan sonra pek fazla yer değıştirmediler. O zaman dönem insanı için yaşanacak yer seçiminde önemli olan şartlar nelerdir?
6. Yaşadığınız yerleşmenin bulunduğu yerin yeryüzü şekilleri, iklim özellikleri ve ekonomik faaliyetlerini genel olarak listeleyiniz. Size göre listeledikleriniz arasında insanların tercih ettikleri en önemli özellik nedir?
7. Geçmiş ile günümüz arasında yerleşmeleri etkileyen faktörler açısından benzerlik ve farklılıklar var mı? Neler?

Yukarıdaki resim ve fotoğraflardan öğrendiklerinden yararlanarak, insanların bir alanı yaşamak için seçmelerinde etkili olabilecek faktörleri yazabilir misiniz?

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

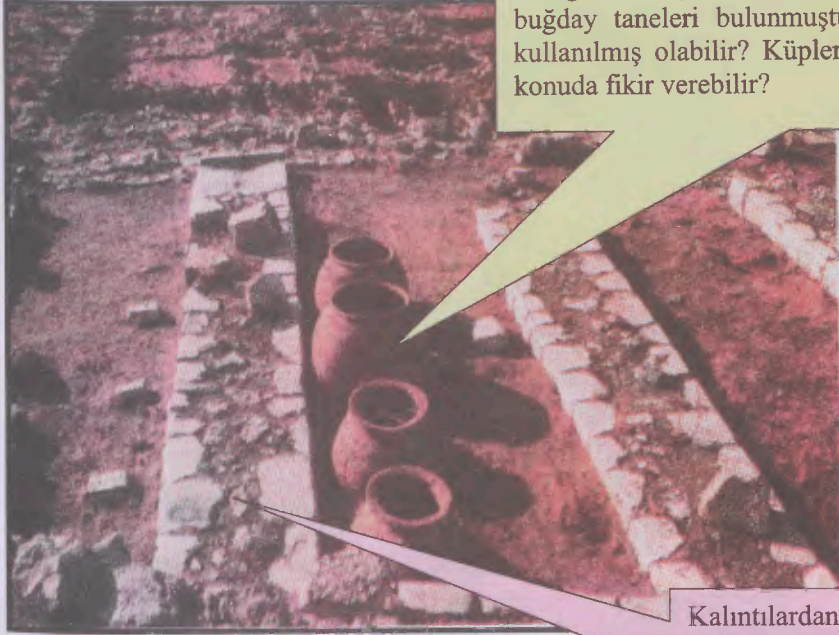
ANADOLU'DA İZ BIRAKANLAR

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 3 DERS SAATI
ÖĞRENME ALANI	: İNSANLAR YERLER VE ÇEVRELER
ÜNİTE	: YAŞADIĞIMIZ YER
TEMEL BECERİLER:	Empati, araştırma, gözlem
KAZANIMLAR	: Anadolu ve mezopotamya'da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile siyasal ve sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.
MATERYALLER	: Anadolu uygarlıklarına ait kalıntıların fotoğraf veya resimleri.
KAYNAK	: AKURGAL E. (1998) Anadolu Kültür Tarihi, TÜBİTAK Yay. ANKARA, TUNÇDİLEK, N. (1986) Türkiye'de Yerleşmenin Evrimi. İ.Ü. Yayınları. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Rehber Kitabı.

SÜREÇ

1. Öğrencilere günlük hayatları ile ilgili sorular sorunuz. (Ne yedikleri, neler giydikleri, nerelerde nasıl yaşadıkları gibi)
2. Öğrencilerin verdikleri cevapları birbirleri ile karşılaştırmalarını isteyiniz.
3. Aynı yerlerde yaşayan insanların yaşam tarzlarının birbirine çok benzediğini fark etmelerini sağlayınız.
4. Anadolu'daki ilk uygarlıklar döneminde insanların yaşamları ile ilgili kısa bilgiler ve kalıntı fotoğrafları vererek, öğrencilerden bu insanların yaşam biçimleri hakkında fikir üretmelerini isteyiniz.
5. Sınıfın ortak fikirlerini tahtaya yazınız.
6. Daha sonra bu uygarlıklar ile ilgili araştırmalar yaptırarak uygarlıkların genel özellikleri ile ilgili bir tablo oluşturunuz.
7. Her uygarlığın yaşam biçimi ve bu yaşam biçimine ait ifadeleri bu tabloda eşleştirmelerini sağlayınız.
8. Etkinlik sonunda kazanıma uygun olarak her uygarlığın temel ekonomik faaliyeti bu faaliyetin gerektirdiği yerleşme özellikleri, sosyal hayat ve siyasi ilişkiler üzerinde durunuz

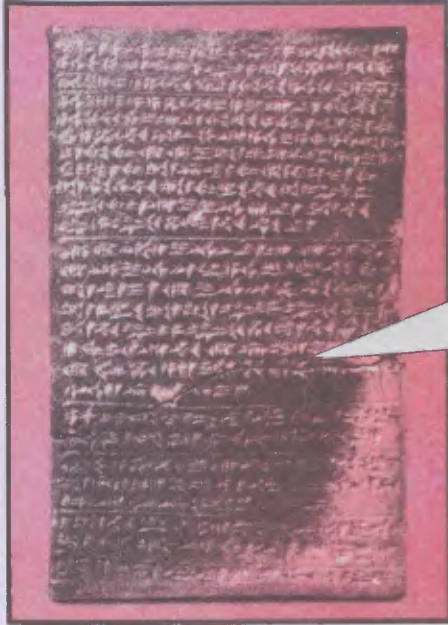
Aşağıda bu uygarlıklara ait buluntuların resimleri var. Bu resimleri inceleyiniz ve soruları cevaplayınız.

Fotoğrafta büyük küpler görülüyor. Bu küpler içinde buğday taneleri bulunmuştur. Sizce bu küpler ne için kullanılmış olabilir? Küplerin kullanım alanı bize hangi konuda fikir verebilir?

Fotoğraf 1: Hitit, Boğazköy, Yukarı şehir, Büyük Kale.

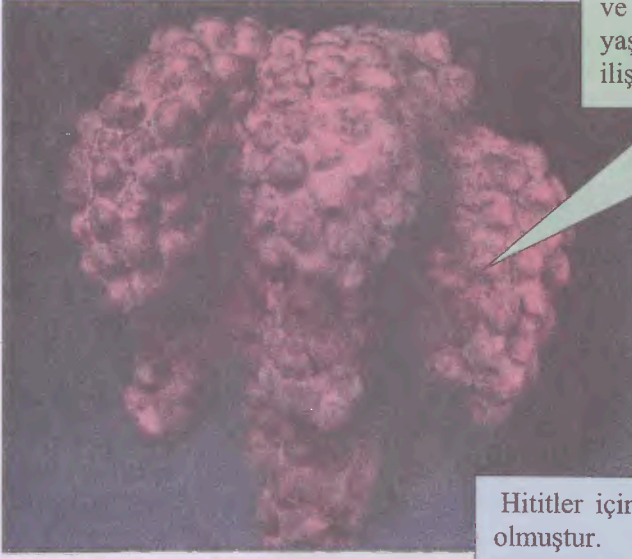
Kalıntılardan yararlanarak bu yerleşmede ev yapımı için hangi malzemenin kullanıldığını söyleyebilirsiniz? Nedenini açıklayabilir misiniz?

Hitit halkının çoğu okur-yazar değildi. Yanda Mısır kralının eşinden Hitit kralının eşine gönderilmiş bir dostluk mektubu görülüyor. Mektubun pişmiş toprak tablet üzerine yazılmasının nedeni ne olabilir? Kullandıkları alfabeyi inceleyin. Bu Hititlerin kullandığı çivi yazısıdır.

Fotoğraf 2: Hitit, pişmiş tablet, Dostluk mektubu.

Hititlerin yetiştirdiği tarım ürünleri içinde üzüm önemli yer tutar. Bununla birlikte tahıl ve sebze de yetiştirmişlerdir. Bu ürünler ile yaşadıkları ortamların doğal özelliklerini ilişkilendirin.

Fotoğraf 3: Hititler. Üzüm salkımı biçiminde P

Hititler için bazı hayvanlar gücün sembolü olmuştur. Resimdeki hayvanın evcilleştirildiğini nereden anlayabiliriz?

Fotoğraf 4: Hitit, Boğa başı, Tokat.

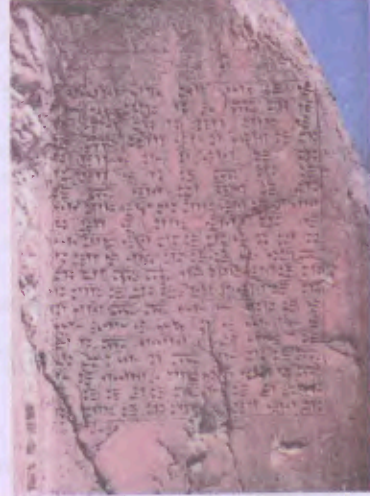
Fotoğraf 5: Hititler, Kargamış, Savaş arabası.

Hititler çevrelerindeki toplumlarla ticareti geliştirmişler. Ancak zaman zaman savaşlar da yapmışlardır. Savaşlardaki güçlerini kendilerine has olan savaş arabalarından alıyorlardı. Resme bakarak, dönemin teknolojisi hakkında neler söyleyebilirsiniz.

Urartular taş işçiliğinde ileri gitmişlerdir. Özellikle kalelerinin duvarlarında aşağıdaki gibi kabartmalara çok rastlanır. Kabartmada ne anlatılıyor olabilir? Taşlar üzerine yazdıkları yazılar bize o dönem ile ilgili bilgiler veriyor.

Fotoğraf:6 Urartu, Taş kabartma,

Fotoğraf:7 Urartu çivi yazısı

Urartularda madencilik ve maden işçiliği gelişmiştir.

Fotoğraf 8: Urartu,
Tunç iğne

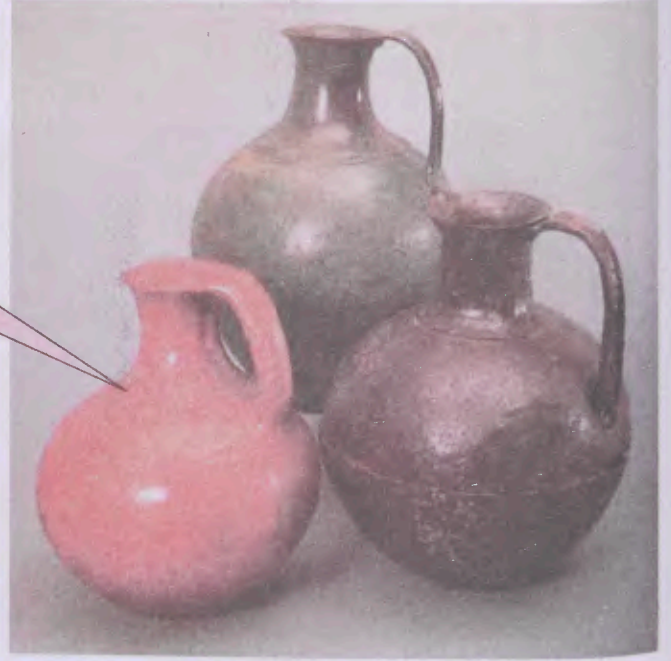
Fotoğraf 9: Urartu,
Tunç kazan, Altın-tepe

Fotoğraf: 10Urartu, Bakır-altın kazan

Fotoğraf:11 Urartu devletini simgeleyen kırmızı toprak çömlek, bakır ve bronz olanlar ile birlikte

Kırmızı boyalı çömlekler Urartu krallığının simgesiydi.

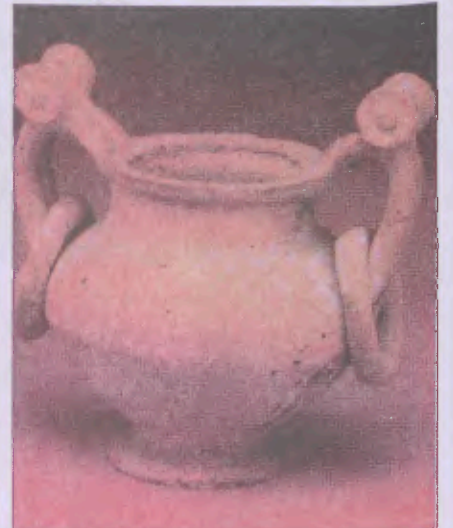

Fotoğrafta görülen çengelli iğneler dönemin en önemli teknolojik buluşlarından. Çengelli iğnelerdeki ayrıntılar bize ne gösteriyor?

Fotoğraf12- Frig Çengelli iğneler

Fotoğraf 10 : Firig, Pişmiş toprak, Gordiyon

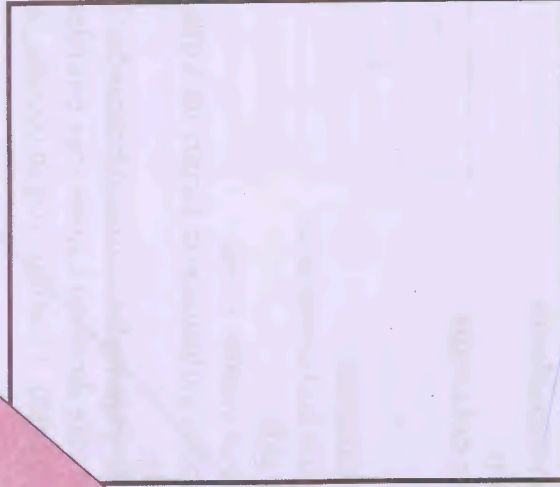
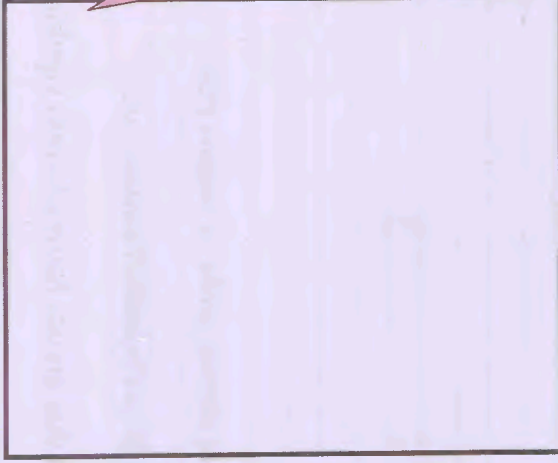

Fotoğraf: 11- Firig Pişmiş toprak vazo

Yukarıdaki eşya ne için kullanılmış olabilir? Üzerindeki resimleri inceleyin. Resimler bize o dönem ile ilgili hangi ipuçlarını verebilir

LİDYALILAR

Yanda gördüğünüz aslan başını buraya çiziniz.

Fotoğraf 13: Lidya paraları

Lidyalılar parayı ilk kullanan uygarlıktır. Paralarının üzerindeki simgeye dikkat edin. Paranın üzerindeki aslan başı neyi simgeliyor? Paranın altından yapılmış olması size ne düşündürüyor?

Lidya ekonomisinin bu kadar güçlü olmasının nedenleri neler olabilir? Tartışınız.

Aşağıda Anadolu uygarlıklarının genel özellikleri ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bu bilgileri eşleştirme tablosunda yazarak ilgili Anadolu Medeniyeti ile eşleştiriniz.

- Merkezi krallıkla yönetilmişlerdir.
- Merkeze bağlı valilikler halinde yönetilmişlerdir.
- Şehir devletleri halinde yaşamışlardır.
- Başkentleri Kral Yolu'nun başlangıç noktasıdır.
- Başkentleri Van Gölü kıyısında idi.
- Başkentleri Polatlı yakınlarında idi.
- Başkentleri Çorum ili Boğazköy İlçesindedir.
- Çivi yazısı ve resimli yazı (Hiyeroglif) kullanmışlardır.
- Kralları anlatan yıllıklar hazırlamışlardır.
- Sosyal ve ekonomik hayatı düzenleyen yasalar vardı.
- Doğal ortamın olumsuz etkisi yüzünden yerleşmelerin birbiri ile irtibatı zor olmuş, istila ve yağma riski nedeniyle kale şehirleri kurmuşlardır..
- Genellikle ovalar ve düzlük alanlarda yaşamışlar tarımla uğraşmışlar ve köy yerleşmeleri kurmuşlardır.
- Taş işçiliği gelişmiş sağlam ve uzun süre dayanan kaleler inşa etmişlerdir.
- Kırsal alanda köy yerleşmeleri kurulmuştu. Ticaretin yoğun olduğu, tarım dışı üretim faaliyetlerinin yapıldığı yerler şehirlerdi.
- Ege kıyıları boyunca şehirlerini kurmuşlar, kuzeye doğru yeni şehirler kurarak ilerlemişlerdir.
- Ormancılık, kereste ticareti ve marangozluk gelişmişti.
- Bol yağış yüzünden yüksek kesimlerde yetişen otlar sayesinde hayvancılık da gelişmişti.
- Yetiştirdikleri atlarla ünlüydüler.
- Madencilik, dokumacılık, çanak çömlek üretimi önemli ekonomik faaliyetlerdi.
- Buldukları bölgedeki verimli tarım alanlarını kullanarak çeşitli tarım ürünleri yetiştirmişlerdir.
- Madencilikte ileri gitmişlerdir. Çeşitli madenleri ustalıklı işlemişlerdir.
- Altın madeninin bulunması zenginliklerine zenginlik katmıştır ve parayı ilk basan uygarlıktır.
- Kendilerine has motifleri olan halı ve kilimler dokumuşlardır.
- Sulama kanalları ve barajlar yapmışlardır.
- Denizcilikle uğraşmışlardır. Şehirlerde kurdukları atölyelerde kumaş, ziynet eşyası seramik, halı ve kilim üretmişler, hem bunları hem de iç bölgelerden gelen malları deniz yolu ile pazarlamışlardır.

EŞLEŞTİRME TABLOSU

HİTİTLER

URARTULAR

FRİGLER

İYONLAR

LİDYALILAR

Merkezi krallıkla yönetilmişlerdir.

Çivi yazısı ve resimli yazı (Hyeroglif) kullanmışlardır.

Şehir devletleri halinde yaşamışlardır.

BİR YAŞAM BİR UYGARLIK

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 3 DERS SAATI
ÖĞRENME ALANI	: İNSANLAR YERLER VE ÇEVRELER
ÜNİTE	: YAŞADIĞIMIZ YER
TEMEL BECERİLER:	Empati, araştırma, gözlem
KAZANIMLAR	: Anadolu ve mezopotamya'da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile siyasal ve sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.
MATERYALLER	: Anadolu uygarlıklarına ait fotoğraf veya resimler, resim çizmek için malzemeler.
KAYNAK	:

SÜREÇ

1. Anadolu uygarlıklarının birinden kalmış bir eserin fotoğrafı veya birebir örneği sınıfa getirilerek bu nesnenin ne olduğu, ne için kullanıldığı, neden yapıldığı, nasıl yapıldığı, ne zaman yapılmış olabileceği sorarak öğrencilerin fikirlerini alınız.
2. Anadolu uygarlıklarının isimleri tahtaya yazılarak yaşadıkları dönemlere ait tarihleri veriniz.
3. Bu tarihlerin tarih şeridi üzerinde yerleştirilmesini sağlayınız.
4. Öğrencilerinizi gruplara ayırarak örnekteki gibi, Anadolu Uygarlıkları ile ilgili bir araştırma yapmalarını isteyiniz.
5. Buldukları bilgileri örnekteki gibi resimlemelerle, bir özet halinde yazarak yerleşme, sosyal hayat, ekonomik faaliyetler ve siyasi yapı başlıkları altında toplamalarını isteyiniz.
6. Etkinlik sonunda öğrencilere uygarlıklar ile ilgili özelliklere ait sebep sonuç ilişkisi içeren sorular yönelterek pekiştirme yapınız.

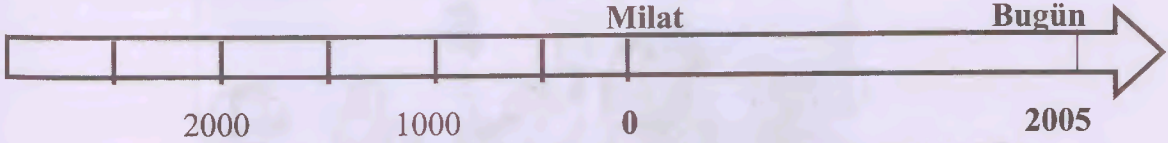
DEĞERLENDİRME

Grup değerlendirme veya grup öz değerlendirme yapabilirsiniz.

Günümüzden geçmişe doğru gittiğimizde pek çok olay ve tarih ile karşılaşırız. Tarih şeritleri, tarihte gerçekleşmiş bazı olayları daha iyi anlayabilmemize yardımcı olacak pratik araçlardır.

Önce aşağıda verilen tarihleri tarih şeridi üzerine yerleştiriniz.

Hitiler; M.Ö.2000-1200, İyonlar M.Ö.1200-700, Lidyalılar M.Ö.700-546, Urartular M.Ö. 900-600, Frigler M.Ö.750-600 tarihleri arasında yaşamışlardır.

ÖRNEK ÇALIŞMA

Merhaba; Ben size Hititleri anlatacağım. Hititler M.Ö.2000-1200 yılları arası Anadolu'da yaşadılar.

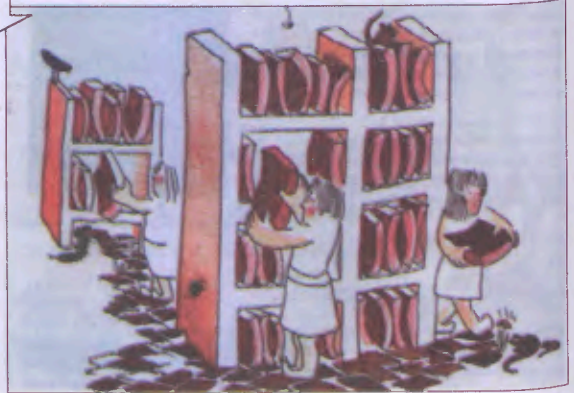
Ülke krallar tarafından yönetilmekteydi. Kral askeri önder, yüksek yargıç ve inandıkları tanrıların yeryüzündeki temsilcisiydi. Kralın eşi kraldan sonra en yetkili kişiydi ve tavananna adı verilmekteydi. Yönetimde söz sahibi olan pankuş adında bir meclisleri de vardı. Mısırlılarla yaptıkları savaş sonucunda yaptıkları Kadeş Barış Anlaşması ile tarihe geçtiler. Savaşı kazanmalarında savaş arabalarının payı büyüktü.

Gelişmiş bir tarım sistemi kurdular. Sulu tarım yaptılar. Buğday, arpa, bezelye fasulye, nohut, bağcılık, zeytin, elma, kayısı, incir yetiştirdiler. Koyun, keçi, sığır ve eşek beslediler. Anadolu'daki madenleri işlettiler. Bakır, tunç ve demir çıkardılar bunlarla pek çok eşya yaptılar. Bu da devletin gücüne güç kattı.

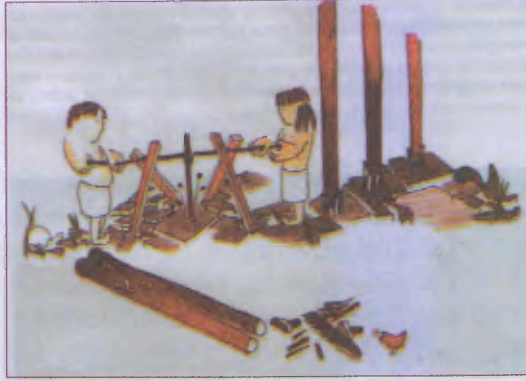
Hititlerden günümüze kalan çok sayıda eserden anlıyoruz ki, Hititler bir tür resimli yazı (hiyeroglif) ile çivi yazısını kullanmışlardır. Kayaları düzleştirerek yaptıkları anıtlarda resimli yazıyı daha çok kullandılar. Kralların hayatını anlatan yıllıklar çivi yazısı kilden yapılmış tabletler üzerine yazılmıştır. Ama halkın büyük çoğunluğu okur-yazar değildi.

Komşu devlet Asurlularla ticaret yaptılar. Asurlulara altın, gümüş ve tunçtan yaptıkları heykelleri sattılar, karşılığında, kumaş, koku ve kalya aldılar.

Kalelerini, dini yapılarını ve evlerini doğal ortamdan sağladıkları ağaçlar, taşlar ve toprak kullanarak yaptılar.

! Resimler; Hititler (Çiğdem Maner, Epsilon Yayınları, 2004) adlı kitaptan alınmıştır.

HİTİTLER

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 2 DERS SAATI
ÖĞRENME ALANI	: İNSANLAR YERLER VE ÇEVRELER
ÜNİTE	: YERYÜZÜNDE HAYAT
TEMEL BECERİLER:	Zaman ve kronolojiyi algılama, Değişim ve sürekliliği algılama, empati
KAZANIMLAR	: Anadolu ve Mezopotamya'da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile siyasal ve sosyal yapılar arasındaki etkileşimi fark eder.
MATERYALLER	: "Hitiler" adlı belgesel film
KAYNAK	:

SÜREC

Belgesel önceden izlenerek özellikle yerleşme-sosyal ve siyasal hayat-ekonomi çerçevesinde önemli olan bölümler belirlenir. Bu bölümler gösterilerek, izledikleri kısım ile ilgili sorular sorulabilir. Sorular da önceden hazırlanmalıdır.

Film izlendikten sonra Anadolu'da kurulmuş olan Frig, Lidya, Urartu ve İyonların da genel özellikleri üzerinde durulur. Bu uygarlıklar ile ilgili araştırma yapımları istenebilir veya öğretmenin sınıfta verdiği kısa bilgiler üzerinden bu uygarlıkların genel özellikleri belirlenebilir. Kazanımın istediği ilişkilendirmeler göz önünde bulundurulur.

ÖNERİ VE DEĞERLENDİRME

1-Etkinliği üç şekilde yapabilirsiniz.

- 1.1. Film gösterimi konu anlatımından önce yapılabilir.
- 1.2. Film gösterimiyle beraber konu anlatımı yapılabilir.
- 1.3. Film gösterimi konu anlatımından sonra yapılabilir.

2-Karakter Çözümlemesi: Filmdeki bir karakterin gözlem yoluyla bulunabilen bir özelliği belirtilir. Bu etkinliği uygun gördüğünüz karakterlerle yaptırabilirsiniz.

Karakterin bulunan bir özelliğine zıt bir özelliğin öne çıktığı bir sahnenin anlatılması istenebilir. Örnek çözümler: Geveze ama akıllı ; kuvvetli ama korkak gibi.

Bu etkinliği benzer özelliklere ulaşılabilen sahnelerle de yaptırabilirsiniz. Örnek çözümler: Kuvvetli ve cesur ; güçsüz ve korkak gibi.

3-Çalışma kâğıtlarındaki sorular sınıfta cevaplanırken bir soru cevaplanmadan diğerine geçmeyiniz.

4-Filmde geçen yer adlarını haritada buldurabilirsiniz.

5-Filmde geçen kavramları cümle içinde kullanabilirsiniz.

6-"Filmde yer alan şehirleri, ülkeleri gördünüz mü?" sorusunu cevaplandırmalarını isteyebilirsiniz.

7-Filmle ilgili bir tartışma yaptırabilirsiniz.

8-Öğrenciler tarafından çizilen resimler ve yazılan şiirlerle bir köşe hazırlayabilirsiniz.

9-Filmdeki mekânlara gezi düzenleyebilirsiniz.

10-Çalışma kâğıdındaki sorulara ek sorular sorabilir, gerekli gördüğünüz soruları çıkarabilirsiniz.

ÖĞRENCİ FİLM ÇALIŞMA KÂĞIDI

Öğretmenler seyrettirecekleri filmle ilgili olarak öğrenci çalışma kağıdı hazırlamalıdır. Filmi seyrettikten sonra öğrencilere dağıtılacak olan bu çalışma kağıtlarının öğrenciler tarafından doldurulmasını istemelidirler. Aşağıda bir öğrenci film çalışma kağıdı bulunmaktadır.

FİLMİN ADI: HİTİTLER

FİLMİN KONUSU: HİTİTLER

- Filmde ilk sahne nasıl başlıyor? Bu sahnede gördüklerinizi yazar mısınız?
- Filmde hangi tarihi mekanlar var?
- Filmde Hititlerin komşu devletlerle ilişkileri nasıl anlatılmış?
- Filmde devlet kimler tarafından yönetiliyordu?
- Hititlerin inançları nasıldı? Neden bin tanrılı ülke deniliyordu?
- Kralın oturduğu tahtı inceleyin. Krallık hangi hayvan ile simgelenmiştir.
- Halkın geçim kaynakları nelerdi?
- Yerleşim yerlerinin özellikleri nelerdir?
- Ticaret ülkeler arası ilişkileri nasıl etkilemiştir?
- Hititlerdeki teknoloji filmde nasıl anlatılmıştır?
- Yazının Hititler için önemi ne olabilir? Yazıyı ne amaçla kullanmışlardır?
- Hitiler nasıl yıkılmıştır?
- Filmdeki insanların kıyafetlerini tanımlar mısınız? Bunlarla günümüz kıyafetleri arasında fark var mı? Varsa bu farkları yazınız.
- Filmde tespit ettiğiniz kötü davranışlar (saygısızlık, yalan, hoşgörüsüzlük vb.) nelerdir?
- Filmde yardımseverlik, hoşgörü, adalet, çalışkanlık vb. ile ilgili neler öğrendiniz?
- Film sizde ne ile ilgili merak uyandırdı? Filmde sonra neyi merak ediyorsunuz?
- Filmi seyrettikten sonra aklınıza takılan sorular oldu mu? Varsa bu sorularınızı yazınız.
- Filmle ilgili duygularınızı resim yaparak, şiir veya düz yazı yazarak anlatır mısınız?

NOT: Yukarıdaki sorulara benzer sorular oluşturabilirsiniz. Film uzun olduğu için önceden izleyerek öğrencilerinizin görmelerini istediğiniz bölümleri belirleyebilir ve bunları not alarak doğrudan bu bölümleri inceleyebilirsiniz. Örneğin;
16-18. dakikalar arasında komşu devletlerle ilişkiler üzerinde duruluyor.
20-25. dakikalar arasında sanat, inanış üzerinde duruluyor.
34-35. dakikalar arasında dış politika,
35-38. dakikalar arasında sosyal hayat, yerleşme ve ekonomik faaliyetler üzerinde durulmaktadır. Şeklinde kendiniz için notlar alarak bu bölümler üzerinde durabilirsiniz.

FİMLERİN SEÇİMİNDE DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Öğretmenlerimizin her filmi sınıfta kullanmaları eğitim ve öğretim bakımından uygun olmayabilir. Çünkü bazı filmler kazandıracağımız davranışları içermelerinin yanında öğrenciler için gösterimi uygun olmayabilir. Bu yüzden öğretmenlerimizin film seçerken göz önünde bulundurmaları gereken bazı kriterler olmalıdır. Aşağıda bu kriterleri içeren bir film kontrol listesi bulunmaktadır.

ÖĞRETMEN FİLM KONTROL LİSTESİ

		EVET	HAYIR
1	Film, Türk Millî Eğitimi'nin ve ilköğretimin genel amaç ve ilkelerine uygun mu?		
2	Filmin içeriği kazanımların edinilmesini destekliyor mu?		
3	Filmde yer alan sahneler, genel ahlâka uygun mu?		
4	Filmin dili öğrencilerin seviyesine uygun mu?		
5	Filmde kullanılan dil genel ahlâka uygun mu?		
6	*Filmde gerçek dışı olaylardan/durumlardan kaçınılmış mı?		
7	*Film tarihî gerçeklerle örtüşüyor mu?		
8	*Filmdeki zaman, işlediğiniz konunun geçtiği zamanla örtüşüyor mu?		
9	Filmin süresine dikkat ettiniz mi? Süresi yapacağınız plana uygun mu?		
10	Filmde sebep-sonuç ilişkisi iyi işlenmiş mi?		
11	Film hakkında yazılan (gazetede, film dergisinde vb.) yazıları okudunuz mu?		
12	Adalet, ahlâk, erdem gibi kavramların önemi vurgulanıyor mu?		
13	Öğrencilerde, konuyla ilgili merak duygusu uyandırıyor mu?		

• 1. 2. 3. 4. ve 5. maddeler de "Evet" cevabının verilmesi durumunda gösterimi uygun olup; "Hayır" cevabı var ise film gösterim için uygun değildir.

* Tarihi filmler için geçerlidir. 6.7. ve 8. maddelerde ise, tarihî filmler için "Evet" cevabının verilmesi zorunludur.

• 1. 2. 3. 4. ve 5. maddelerde evet cevabının verilmesinin zorunlu olmasının yanında (tarihi filmler için ise 6.7 ve 8. maddeler de dahil) diğer maddelerde ise evet cevabının aranması tavsiye edilmektedir.

ÖĞRETMEN BİLGİ NOTU

BİR ÖĞRETİM MATERYALİ OLARAK FİLM¹

Eğitimde materyal kullanımı dersin verimliliği açısından çok önemlidir. Bu materyallerden biri de filmlerdir. Ses, müzik, renk vb. duyu organlarına hitap eden unsurları içerisinde barındırması dolayısıyla öğretimde gerçekliğin aktarılmasında çok etkilidir.

Bilinçli bir şekilde film seyrettirmek öğretimi tamamlar. Ne kadar tasvir edersek edelim, anlattığımız zamanı içeren kıyafetler ve araçlara sahip bir film olayı canlandırmada öğretmenden daha başarılı olacak bir materyaldir. Ayrıca öğrenci filmdeki kahramanlarla ve mekanlarla empati kurmaktadır. Kahramanlarla ve mekanlarla empati kuran öğrencinin dikkati konuya çekilmiş ve öğrenmesi kolaylaşmış olur.

Filmin bir öğretim materyali olarak kullanılmasının birçok yararı vardır:

- Öğretilen/öğretilecek konuya güdülemeyi sağlar.
- İlgi çekicidir.
- Heyecan vericidir.
- Sürükleyicidir.
- Öğreticidir.
- Kelime hazinesi gelişir.
- Sınıf ortamına getirilmesi mümkün olmayan araç ve gereçlerin, olay ve olguların gösterimini sağlar.
- Görme ve işitme duyularına hitap ettiği için çok etkilidir.
- Kalıcı ve uzun süreli öğrenme sağlar.
- Tarihi olayları somutlaştırır.
- Geçmişte yaşanmış olayları ve gelecekte yaşanması muhtemel olayları canlandırır.
- Hareketlilik, renk, müzik vb. unsurlar için içine girdiği için daha verimli bir öğrenme sağlar.
- Öğrencilerin problemlere ilgilerini uyandırır ve çözüm yolları üretmeye sevk eder.
- Filmde herhangi bir sahneyi durdurma, ileri ve geri alabilme özelliği, konu üzerinde detayları görebilme ve öğrenmeyi arttırıcı etki yapar.
- Film, izledikten sonra öğrencilerle etkinlik (tartışma vb.) yapılabilecek bir eğitim aracıdır.

Filmin kazandıracığı/kazandırdığı beceriler:

1. Empati kurma becerisi gelişir.
2. Eleştirel düşünme becerisi gelişir.
 - 2.1. Sebep-sonuç ilişkisini belirler.
 - 2.2. Genelleme yapar.
 - 2.3. Kararları sorgular.
 - 2.4. Karşılaştırma yapar.
 - 2.5. İlgili ve ilgisiz durumları tespit eder.
3. Yaratıcı düşünme becerisi gelişir.
 - 3.1. Analiz, sentez, değerlendirme yapar.
 - 3.2. Sıra dışı bağlantılar kurar.

¹ Sezai ÖZTAŞ, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Hacıibey İ.O. Tekirdağ

4.İletişim becerisi gelişir.

- 4.1.Seyreder.
- 4.2.Açık fikirli olur.
- 4.3.Tartışır.
- 4.4.Sözlü/yazılı görüşlerini ifade eder.
- 4.5.İkna eder.

5.Araştırma becerisi gelişir.

- 5..1.Ana fikri bulur.
- 5.2.Propaganda unsurlarını tespit eder.

6.Problem çözme becerisi gelişir.

- 6.1.Problemi tanımlar.
- 6.2.Problemin çözümüne yönelik hipotezler ortaya atar.
- 6.3.Kaynak araştırması yapar.
- 6.4.Hipotezleri test eder.
- 6.5.Bir çözüme varır.

7.Zaman ve kronolojiyi algılar.

- 7.1.Geçmiş, şimdi ve gelecek zamanı ayırt eder.
- 7.2.Kronolojik sıralama yapar.
- 7.3.Zaman şeridi oluşturur.

7.Değişim ve sürekliliği algılama becerisi gelişir.

- 7.1.Benzerlik ve farklılıkları bulur.
- 7.2.Zamanla oluşan süreklilik ve değişimi algılar.
- 7.3.Tarihi olguları ayırt eder.
- 7.4.Geçmişteki problemlerin farkına varır.
- 7.5.Geçmişteki problemlerin çözümünüyle ilgili öneri sunar.

8.Karar verme becerisi gelişir.

9.Görsel okuma becerisi gelişir.

III.ÜNİTE

İPEK YOLUNDA TÜRKLER

1. 1911-1912
2. 1913-1914
3. 1915-1916
4. 1917-1918
5. 1919-1920
6. 1921-1922
7. 1923-1924
8. 1925-1926
9. 1927-1928
10. 1929-1930

III. ÜNİTE

1. 1931-1932
2. 1933-1934
3. 1935-1936
4. 1937-1938
5. 1939-1940
6. 1941-1942
7. 1943-1944
8. 1945-1946
9. 1947-1948
10. 1949-1950

İPEK YOLUNDA

TÜRKLER

1. 1951-1952
2. 1953-1954
3. 1955-1956
4. 1957-1958
5. 1959-1960
6. 1961-1962
7. 1963-1964
8. 1965-1966
9. 1967-1968
10. 1969-1970

ADI: OĞUZ KAĞAN DESTANI VE HUNLAR

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40+40
ÖĞRENME ALANI	: KÜLTÜR VE MİRAS
ÜNİTE	: İPEK YOLU'NDA TÜRKLER
TEMEL BECERİLER:	Araştırma, eleştirel düşünme, karar verme,
KAZANIMLAR	: Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları, tarih atlası, Orta Asya Fiziki Haritası
KAYNAK	: Bahaeddin Ögel, Türk Mitolojisi 1 , Saadettin Gömeç, Türk Destanlarına Giriş

SÜRECİ

1. Bir hafta önceden destanların özellikleri hakkında bilgi toplamalarını isteyiniz.
2. Destanları işlerken Tarih atlasları ve güncel Orta Asya haritalarından yararlanarak olayların geçtiği mekânlar üzerinde durunuz.
3. Destanda geçen olayların dönemin Türk devletiyle ilişkisi üzerinde durunuz.
4. Destanın büyük bir kısmı metin olarak verilmiştir. Metnin tamamını kullanmak yerine kazanıma uygun olarak belli kısımlarını seçebilirsiniz.
5. Destanın Orta Asya ilk Türk devletleri döneminde meydana geldiğini ve bu devletlerin özelliklerini yansıttığını vurgulayınız.
6. Destandaki "Urum Kağan" ile savaş olayından yararlanarak Kavimler Göçü üzerinde durunuz.

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

1776	DECLARATION OF INDEPENDENCE
1787	ADOPTION OF THE CONSTITUTION
1791	ADOPTION OF THE BILL OF RIGHTS
1800	TRANSFER OF THE CAPITAL TO WASHINGTON
1820	ADMISSION OF MISSOURI AS A SLAVE STATE
1848	TREATY OF GUADALUPE-ILICUI
1861	SECESSION OF MISSISSIPPI
1862	EMANCIPATION PROCLAMATION
1865	END OF THE CIVIL WAR
1870	RECONSTRUCTION ACTS
1876	ADOPTION OF THE 15TH AMENDMENT
1890	WOMAN SUFFRAGE ACT
1901	ADOPTION OF THE 17TH AMENDMENT
1913	ADOPTION OF THE 17TH AMENDMENT
1919	ADOPTION OF THE 18TH AMENDMENT
1920	ADOPTION OF THE 19TH AMENDMENT
1933	PROHIBITION
1945	END OF WORLD WAR II
1948	ADOPTION OF THE 23RD AMENDMENT
1951	ADOPTION OF THE 24TH AMENDMENT
1961	JOHN F. KENNEDY PRESIDENT
1963	CIVIL RIGHTS ACT
1964	VOLUNTARY DESEGREGATION ACT
1968	ADDITIONAL AMENDMENTS
1971	ADDITIONAL AMENDMENTS
1972	ADDITIONAL AMENDMENTS
1977	ADDITIONAL AMENDMENTS
1981	REAGAN PRESIDENT
1986	ADDITIONAL AMENDMENTS
1993	CLINTON PRESIDENT
1997	ADDITIONAL AMENDMENTS
2001	BUSH PRESIDENT
2009	OBAMA PRESIDENT
2017	TRUMP PRESIDENT

APPENDIX

The following table shows the dates of the various amendments to the Constitution of the United States. The amendments are listed in chronological order, from the first to the twenty-seventh. The dates are given in the first column, and the names of the amendments are given in the second column.

1791 - Bill of Rights (Amendments 1-10)

1795 - Eleventh Amendment

1803 - Judiciary Act of 1803

1808 - Twelfth Amendment

1810 - Thirteenth Amendment

1820 - Fourteenth Amendment

1850 - Fifteenth Amendment

1864 - Sixteenth Amendment

1868 - Seventeenth Amendment

1870 - Eighteenth Amendment

1876 - Nineteenth Amendment

1913 - Twentieth Amendment

1919 - Twenty-first Amendment

1933 - Twenty-second Amendment

1934 - Twenty-third Amendment

1939 - Twenty-fourth Amendment

1951 - Twenty-fifth Amendment

1964 - Twenty-sixth Amendment

1971 - Twenty-seventh Amendment

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI

1. Destana göre Oğuz Kağan'ın kişisel özelliklerini tanımlar mısınız?
2. Oğuz Kağan'ın yaşadığı bölgenin özelliklerini anlatınız.
3. Türklerin yöneticisine ne ad verilir?
4. Destana göre Türk yöneticileri bir karar almak istediklerinde ne yapıyorlar?
5. Destana göre Türkler hangi silahları kullanıyor?
6. Oğuz Kağan, boy isimlerini neye göre veriyor?
7. Oğuz Kağan'ın oğullarına Gün, Ay, Yıldız, Gök, Dağ, Deniz isimlerini koyma sebebi sizce ne olabilir?
8. Oğuz Kağan oğullarına neden Üç Oklar ve Boz Oklar denildiğini açıklar mısınız?
9. Destanda geçen "kurultay" ve "toy" sözcüklerinin anlamlarını sözlükten bulunuz.
10. Destanda geçen ve Türklerin hayatında da önemli bir yere sahip olan madenleri yazınız.

11. Aşağıdaki resimlerin destandaki hangi olaylarla ilgili olduğunu yazar mısınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Sekil 21 : Oğuz-Han'ın bir beyi sal yapıyor ve İdil (Volga) nehriini geçiyorlar (Tpk., Han., Nr. 1653'den)

.....

.....

.....

.....

.....

Oğuz Kağan Destanı Orta Asya ilk Türk devletleri döneminde ortaya çıkmış, yüzyıllar boyunca sözlü olarak Türkler arasında söylenegelmiştir. Destandaki Oğuz Kağan karakteri özellikle ilk Türk devletlerinden Hun Devleti'nin kağanlarından Mete ile özdeşleştirilmiştir. Buna göre metindeki bilgilerden yararlanarak Hunlar'la ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Hun yöneticilerine hangi unvan verilirdi?
2. Hun Devleti'nde vezirin görevleri ne olabilir?
3. Hun hükümdarları bir karar almak istediklerinde ne yapıyorlardı?
4. Savaşlarda Hun ordusunun başında komutan olarak kim bulunuyordu?
5. Hun ordusunun kullandığı silahlar nelerdir?
6. Destanda "Urum Kağan" olarak geçen kişinin Roma hükümdarı olduğu söylenmektedir. Tarih atlaslarından Hun Devleti ve Roma Devleti'nin haritada buldukları yerleri bulunuz. Buldukları konum itibarıyla bu iki devletin savaş yapmaları mümkün olabilir mi? Ya da Türkler batıya doğru göç etmiş olabilirler mi?

OĞUZ KAĞAN DESTANI

Günlerden bir gün Ay Kağan'ın gözü parladı. Doğum ağrıları başladı ve bir erkek çocuğu oldu. Bu çocuğun yüzü gök, ağzı ateş gibi kızıl, gözleri ela, saçları ve kaşları kara idi. Perilerden daha güzeldi.

Bu çocuk anasının göğsünden ilk sütü emdi ve bir daha emmedi. Çiğ et, çorba ve kımız istedi. Dile gelmeye başladı. Kırk gün sonra büyüdü, yürüdü ve oynadı. At sürüleri güder, at biner ve avlanırdı. Günlerden ve gecelerden sonra bir yiğit oldu.

Bu zamanda, orada büyük bir orman, birçok dereler ve ırmaklar vardı. Buraya gelen avlar ve burada uçan kuşlar çoktu. Bu ormanın içinde büyük bir canavar yaşıyordu. At sürülerini ve halkı yerdı. Büyük ve yaman bir canavardı. Ağır bir şekilde halka cefa etmişti. Oğuz Kağan cesur bir adamdı. Bu canavarı avlamak istedi. Günlerden bir gün ava çıktı. Kargı, yay, ok, kılıç ve kalkanla ava gitti. Bir geyik ele geçirdi. Onu söğüt dalı ile bir ağaca bağladı ve oradan ayrıldı.

Sonra sabah oldu. Tan ağarıırken yine geldi ve gördü ki; canavar geyiği almıştı.

Arkasından Oğuz Kağan bir ayı tuttu. Onu altın kuşağı ile ağaca bağladı, gitti. Yine sabah oldu. Tan ağarıırken tekrar geldi ve gördü ki; canavar ayıyı da almıştı.

Bu sefer ağacın altında kendisi durdu. Canavar geldi ve başı ile Oğuz'un kalkanına vurdu. Oğuz kargıyı canavarın başına sapladı ve onu öldürdü. Kılıcı ile başını koparıp, aldı gitti. Tekrar geldiği zaman gördü ki; bir ala doğan canavarın bağırsaklarını yemektedir. Yay ve okla ala doğanı öldürdü ve başını kesti.

Sonra dedi ki: "Canavar geyiği ve ayıyı yedi. Kargım demir olduğundan dolayı, onu öldürdü. Canavarı da ala doğan yedi, okum bakır olduğu için onu öldürdü".

Yine günlerden bir gün Oğuz Kağan, bir yerde Tanrı'ya yalvarmaktaydı. Karanlık bastı. Gökten bir ışık indi. Güneşten ve aydan daha parlaktı. Oğuz Kağan oraya yürüdü ve gördü ki; o ışığın içinde bir kız var. Yalnız oturuyor. Başında ateşli ve parlak bir tacı bulunuyordu. Kutup Yıldızı gibiydi. O kız öyle güzeldi ki; gülse gök gülüyor, ağlasa gök ağlıyordu. Oğuz Kağan onu görünce aklı gitti, sevdi aldı.

Günler ve gecelerden sonra gözleri parladı ve üç erkek çocuk doğurdu. Birincisine Gün adını koydular. İkincisine Ay adını verdiler. Üçüncüsüne de Yıldız ismini taktılar.

Yine bir gün Oğuz Kağan ava gitti. Önündeki göl ortasında, bir ağaç gördü. Bu ağacın kovuğunda bir kız duruyordu. O da yalnız oturuyordu. Çok güzel bir kızdı. Gözü gökten daha gök idi. Saçı ırmak gibi dalgalıydı. Dişi inci gibi idi. Öyle güzeldi ki, eğer yeryüzünün halkı onu görse; "Eyvah ölüyoruz !" der ve tatlı süt, acı kımız olurdu. Oğuz Kağan onu görünce aklı gitti. Yüreğine ateş düştü. Onu sevdi, aldı.

Günler ve gecelerden sonra gözleri parladı ve üç erkek çocuk doğurdu. Birincisine Gök adını koydular. İkincisine Dağ adını verdiler. Üçüncüsüne de Deniz ismini taktılar.

Sonra Oğuz Kağan büyük bir toy tertip etti. Halka emir gönderdi...Oğuz Kağan halkı çağırınca, halk birbirine danıştı ve geldi. Oğuz Kağan kırk masa ve kırk sıra yaptırdı. Türlü yemekler, türlü şuruplar, tatlılar ve kımızlar yediler, içtiler. Toydan sonra Oğuz Kağan beylere ve halka buyruk verdi.

Ondan sonra Oğuz Kağan dört tarafa emirler yolladı. Fermanlar yazdı ve elçilere verip, gönderdi. Bu tebliğlerde şöyle yazılmıştı: "Ben Türk kağanıyım ve yeryüzünün dört yanının hükümdarı olsam gerek. Sizden itaat dilerim. Kim benim emirlerime baş eğerse, hediyelerini kabul ederek, onu dost edinirim. Kim baş eğmezse, gazaba gelirim, düşman sayarak, ona karşı asker çıkarır ve derhal baskın yapıp, onun astırır, yok ettiririm".

Yine o çağlarda sağ yanda Altun Kağan adında bir hükümdar vardı. Bu Altun Kağan, Oğuz Kağan'a elçi yolladı. Pek çok altın, gümüş takdim etti ve yakut taşlar, bir sürü mücevher göndererek, bunları Oğuz Kağan'a saygı ile sundu. Ona itaat etti, iyi hediyelerle dostluk kurdu ve onunla dost oldu.

Sol yanında Urum (Roma) adında bir Kağan vardı. Bu kağanın askeri ve şehirleri pek çoktu. Bu Urum Kağan, Oğuz Kağan'ın emrini dinlemezdi. "Ben onun sözünü tutmam." diyerek, emrine bakmadı. Oğuz Kağan gazaba gelerek, onun üzerine yürümek istedi. Bayrağını açarak, askeriyle ona karşı yürüdü.

Kırk gün sonra Muz Tag (Buz Dağ) adında bir dağın eteğine geldi. Çadırını kurdu ve sessizce uyudu. Tan ağarınca Oğuz Kağan'ın çadırına güneş gibi bir ışık girdi. O ışıktan gök tüylü ve gök yeleli büyük bir erkek kurt çıktı. Bu boz kurt Oğuz Kağan'a seslendi ve "ey Oğuz, sen Urum üzerine yürümek istiyorsun; ben de senin önünde yürümek istiyorum" dedi.

Ondan sonra Oğuz Kağan çadırını toplattı ve gitti. Gördü ki, askerin önünde gök tüylü ve gök yeleli bir erkek kurt yürümektedir. Kurdun ardı sıra ordu gitmektedir.

Gök tüylü ve gök yeleli bu büyük erkek boz kurt birkaç gün sonra durdu. Burada İtil Müren adında bir ırmak vardı. Bu İtil Müren'in kenarında bir kara dağın önünde savaş başladı. Okla, kargı ile ve kılıçla vuruştular. Askerlerin arasında çarpışma büyük, halkın arasında kaygı çok oldu. Oğuz Kağan yendi ve Urum Kağan kaçtı. Oğuz, Urum Kağan'ın imparatorluğunu ve halkını aldı. Onun ordugâhına pek çok cansız ve canlı ganimet düştü.

Sonra Oğuz Kağan askerleriyle İtil adındaki ırmağa geldi. İtil büyük bir ırmaktır. Oğuz Kağan onu gördü ve “İtil’in suyunu nasıl geçeriz?”, dedi. Asker arasında iyi bir bey vardı. Onun adı, Ulug Ordu Bey idi. Gördü ki, bu yerde pek çok dal ve pek çok ağaç var. O ağaçları kesti ve ağaçların üzerine yattı, geçti. Oğuz Kağan sevindi, güldü ve “Sen burada bey ol, senin adın Kıpçak Bey” olsun, dedi.

Oğuz Kağan her zaman bir alaca ata binerdi. O, bu atı pek çok severdi. Yolda bu at gözden kaybolup, kaçtı. Burada büyük bir dağ vardı. Üstünde don ve buz bulunuyordu. Onun başı soğuktan ap-aktı. Bunun için adı Muz Tag (Buz Dağ) idi. Oğuz Kağan’ın atı bu Muz Tag’ın içine kaçtı, gitti. Oğuz Kağan bundan çok üzüntü ve ızdırap çekti. Asker arasında bir kahraman bey yer alıyordu. Ne Tanrı’dan, ne de şeytandan korkardı. Yürüyüşe ve soğuğa dayanıklı bir erdi. O bey dağlara girdi, yürüdü. Dokuz gün sonra atı Oğuz Kağan’a getirdi. Muz Tag’da çok soğuk olduğundan, o bey karlara bulanmış, bembeyazdı. Oğuz Kağan sevinçle güldü ve “Sen buradaki beylere baş ol ve senin adın ebediyen Karluk olsun.” dedi. Ona çok mücevher bağışladı ve ilerledi.

Yolda büyük bir ev gördü. Bu evin duvarı altından, pencereleri gümüşten ve çatısı demirdendi. Kapalı idi ve anahtar yoktu. Asker arasında çok becerikli bir adam vardı. Adı Tömürdü Kagul idi. Ona buyurdu; “Sen burada kal ve çatıyı aç, açtıktan sonra orduya gel”. Bunun üzerine ona Kalaç adını koydu ve ilerledi.

Yine bir gün gök tüylü ve gök yeleli erkek bozkurt durdu. Oğuz Kağan da durdu ve çadırını kurdu. Burası tarlasız ve çorak bir yerdi. Buraya “Çürçet” diyorlardı. Büyük bir yurt idi. Atları çok, öküzleri ve buzağuları bol, altın ve gümüşleri çok, mücevherleri oldukça fazlaydı. Burada Çürçet Kağan ve onun halkı Oğuz Kağan’a karşı geldiler. Vuruşma ve çarpışma başladı. Oklarla, kılıçlarla savaştılar. Oğuz Kağan yendi. Çürçet Kağan’ı mağlup etti. Vuruşmadan sonra Oğuz Kağan’ın askerlerine, maiyetine ve halkına öyle büyük bir ganimet düşü ki, yüklemek ve götürmek için at, katır ve öküz az geldi. Oğuz Kağan’ın askeri arasında tecrübeli ve gayet becerikli bir adam bulunuyordu. Onun adı Barmaklıg Çosun Bilge idi. Bu becerikli usta, bir araba yaptı. Arabaya cansız ganimetleri yükledi. Arabanın ön tarafına canlı ganimetleri koydu. Onlar çektiler, gittiler. Oğuz Kağan’ın maiyeti ve halkı, hepsi bunu gördü ve şaşırıldı. Onlar da araba yaptılar. Bunlar arabayı çekerken, sürekli “kanga, kanga” diye bağıyorlardı. Onun için onlara “Kanga” adını koydular. Oğuz Kağan arabaları gördü, güldü ve “Kanga, kanga ile cansız canlı yürütsün, sizin adınız Kangalug olsun ve bunu araba göstereyim.” dedi, gitti.

Yine söylenmeden kalmasın ve belli olsun ki, Oğuz Kağan’ın yanında aksakallı, kır saçlı, engin düşünceli bir ihtiyar vardı. O anlayışlı ve asil bir adamdı. Oğuz Kağan’ın veziriydi. Adı “Ulug Türk” idi. Günlerden bir gün uykuda bir altın yay ve üç gümüş ok gördü. Bu altın yay gün doğusundan, ta gün batısına kadar ulaşmıştı ve üç gümüş ok ta kuzeye doğru gidiyordu. Oğuz Kağan’a anlattı ve dedi ki; “Ey kağanım, senin ömrün hoş olsun. Gök Tanrı düşümde verdiğini gerçeğe dönüştürsün. Tanrı bütün dünyayı senin soyuna bağışlasın”!

Oğuz Kağan, Ulug Türk’ün sözünü beğendi. Onun öğüdünü dinledi ve nasihatine göre hareket etti. Ondan sonra sabah olunca büyük ve küçük oğullarını çağırttı ve “Benim gönlüm avlanmak istiyor. İhtiyar olduğum için benim artık cesaretim yoktur. Gün, Ay ve Yıldız sizler doğu tarafına gidin. Gök, Dağ ve Deniz sizler de batı tarafına gidin.” dedi. Ondan sonra üçü doğu yönüne, üçü de batı tarafına gittiler.

Gün, Ay ve Yıldız çok av hayvanı ve kuş avladıktan sonra yolda bir altın yay buldular. Onu aldılar ve babalarına verdiler. Oğuz Kağan sevindi. Güldü, yayı üçe böldü ve “Ey büyük oğullarım, yay sizlerin olsun; yay gibi okları göge atın.” dedi.

Gök, Dağ ve Deniz pek çok av hayvanı ve kuş avladıktan sonra yolda üç gümüş ok buldular. Aldılar ve babalarına sundular. Oğuz Kağan sevindi. Güldü, okları üçe üleştirdi ve “Ey küçük oğullarım, oklar sizlerin olsun. Yay oku atar; sizler de ok gibi olun.” dedi.

Ondan sonra Oğuz Kağan büyük bir kurultay topladı. Maiyetini ve halkını çağırdı. Onlar geldiler ve müşavere ettiler. Oğuz Kağan büyük ordugâh...sağ yanına kırk kulaç direk diktirdi. Üstüne bir altın tavuk koydu, dibine bir ak koyun bağladı. Sol yanına kırk kulaç direk diktirdi. Üstüne bir gümüş tavuk koydu, altına bir kara koyun bağladı. Sağ yanda Boz-Okolar oturdu. Sol yanda Üç-Okolar oturdu. Kırk gün, kırk gece yediler, içtiler ve sevindiler.

Sonra Oğuz Kağan oğullarına yurdunu üleştirip verdi ve “Ey oğullarım ben çok yol aşım, çok vuruşmalar gördüm. Çok kargı ve çok ok attım. Atla çok yürüdüm. Düşmanları ağılattım, dostlarımı güldürdüm. Ben Gök Tanrıya borcumu ödedim. Şimdi yurdumu size veriyorum.” dedi...

ADI: TÜREYİŞ VE ERGENEKON DESTANLARI

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: KÜLTÜR VE MİRAS
ÜNİTE	: İPEK YOLU'NDA TÜRKLER
TEMEL BECERİLER:	Araştırma, eleştirel düşünme, karar verme
KAZANIMLAR	: Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları, tarih atlası
KAYNAK	: Bahaeddin Ögel, Türk Mitolojisi , Saadettin Gömeç Türk Destanlarına Giriş

SÜREÇ

1. Destanları bir ders önceden dağıtarak öğrencilerinizden incelemelerini isteyiniz.
2. Destanın Kök Türk dönemine ait olduğunu vurgulayınız.
3. Etkinliği yaparken tarih atlasları ve güncel haritalar kullanınız.
4. Destandaki olayların geçtiği yerlerin günümüzde neresi olabileceği üzerinde durunuz.
5. Destandaki olayları ve yerleri resimlendirmelerini isteyebilirsiniz.
6. Ergenekon'dan çıkış ile ilgili drama yapılabilir.

1. Destanda Çinliler ve Moğollar gibi milletlerin adları geçtiğine göre destandaki olayların geçtiği yer günümüzde nerede olabilir?

2. Destana göre Türk milletinin özellikleri nelerdir?

3. Destana göre "Türk" kelimesinin anlamı nedir?

4. Türk'ün düşmanları kimdi? Neler yaptılar?

5. Türkler neden Ergenekon'a sığınmak zorunda kaldılar?

6. Destana göre Ergenekon nasıl bir yerdir?

7. Ergenekon'a yerleşen Türklerin yaşayışları hakkında bilgi verir misiniz?

8. Türklerin madencilikle de uğraştıklarını anlamamızı sağlayan bilgiler var mı? Varsa bu ifadeleri yazar mısınız?

9. Türkler, Ergenekon'dan nasıl çıktılar? Bu olayın resmini çizersiniz.

10. Ergenekon'dan çıkış neden bayram olarak kutlanmıştır?

11. Ergenekon bayramında yapılanlar ile günümüzde bayramlarda yapılanlar arasında benzerlikler var mıdır?

12. Destanda Türklerin inanışlarına ilişkin veriler varsa bularak yazınız?

13. Destan hangi Türk devleti zamanını anlatıyor olabilir?

TÜREYİŞ VE ERGENEKON DESTANLARI

Herşeyin sahibi olan Tanrı birgün yukarıda mavi gökleri yarattı. Sonra bu muazzam evrenin içerisine dünyaları yerleştirdi. Böylece önce gök, sonra da yağız-yer yaratılmıştı. Bütün bunlara rağmen eksik olan birşey vardı. Bu yaratmış olduğu evrene öyle birşey eklemeliydi ki, hem kendisinin yarattıklarının en üstün varlığı, hem de bu dünyanın bir anlamı olmalıydı. Fakat Tanrı, insanları farklı ruhi ve fiziki özelliklerle donattı. Onları çeşitli ırklara, kabilelere böldü. O, insan ırklarının bu şekilde birbirlerini tanımalarını ve karışmalarını istiyordu.

Binlerce yıl geçtikten sonra insanoğlu yeni yeni şeyler öğrendi, başka başka özellikler kazandı. İşte bunlardan birisi vardı ki, o zamana kadar yaratılmış olan hiçbir ırka, hiçbir soya benzemiyordu. Tanrı, bu ırka o vakte kadar meydana getirdiği hiçbir kavimde olmayan meziyetler ve hünerler bahşetti. Bu ırk dünyanın en savaştı, en zeki, en dürüst, en güzel ahlaklı milletiydi. Bulunduğu coğrafyada ona korkuyla karışık bir saygı hissi vardı. Bu ırk zayıfların ve haklıların koruyucusu, zalimlerin ve haksızların düşmanıydı.

O zamanlar, bahsedilen bu ırkın başında tıpkı kendisi gibi çok cesur, yiğit ve akıllı bir kişi vardı. Herkes onun sözünü dinler, yap dediğini yapar, yapma dediğini yapmazdı. Bu kişinin adı Türk'tü. Türk "güç, kudret, erdem" demektir. Onun soyundan gelen kişiler de bu özelliklerinden dolayı o öldükten sonra, bu adı almayı uygun buldular.

Yıllar geçti, Türk'ün evlatları dünyanın hakimi oldular. Akılları ve kudretleriyle evreni yönetip, düzeni sağladılar. Türk milletinin yeryüzünde bu kadar sevilmesi, bu ırkın üstünlükleri yüzünden dünyada bazı ayrıcalıklara sahip olması, çevredeki toplumların ve ülkelerin bazılarının ona düşman olmasına sebep oldu. Bu sıralarda onları İl Kağan yönetiyordu. İl Kağanı kendi soydaşları arasında da çekemeyenler vardı. Çinliler ve Moğolların (Kıtan) başını çektikleri halklar, içlerine Dokuz Oğuz, Kırgız gibi Türk boylarını da alarak harekete geçtiler. Türk milletinin bu düşmanları aralarında gizli planlar yaparak; onu birgün tuzağa düşürerek büyük bir bozguna uğrattılar. Bu korkunç baskından bir çocuk haricinde kimse kurtulamamıştı. Düşman askerleri bu çocuğu öldürmemişler, fakat kol ve bacaklarını keserek bir bataklığa atmışlardı.

Yeryüzünde olup biten bu işleri Tanrı seyrediyordu. Kendi yaratmış olduğu, bu kutlu ırkın yok olmasına razı olmadı. Onun için bu çocuğun yanına bir dişi kurt gönderdi. Bu dişi kurt, çocuğa et ve yiyecek getiriyordu. Bunlarla beslenen çocuk ölümden kurtuldu. Çocuğun yaşadığını duyanlar, onu öldürmeye geldikleri zaman, kurt Tanrı'dan gelen buyruğu dinleyerek, çocukla birlikte yaşadıkları göl kıyısının kuzeyinde bulunan bir dağa kaçtı. Bu dağın içerisinde çok büyük bir mağara vardı. Kurt çocuğa yol göstererek mağaranın içerisine girdi. Ortasında otları, ağaçları, nehirleri ve gölleri olan bir ova bulunuyordu. Bu ovanın genişliği onlarca kilometrekare idi. Çocuk burada büyüdü. Burada on tane oğulları oldu. Bu on çocuk büyüünce, dağı binbir güçlkle geçip, dışardan on tane kız ile evlendiler. Ergenekon'a getirdiler ve orada çoğaldılar. Bunlardan birisi kendisine Börü (Aşına) soy adını alarak, çadırının önüne kurt başlı bir sancak astı. Daha sonra bu Börü adlı genç hepsinin başı oldu.

Aradan yıllar geçti, Türkler buraya sığmaz oldular. Artık Ergenekon adı verilen bu kutlu yurttan çıkmak gerekiyordu. Çünkü onlar yıllarca atalarından çeşitli hikayeler dinlemişlerdi. Yaşadıkları, çoğaldıkları bu yurdun dışında bir zamanlar atalarının hükmettiği çok geniş ülkeler vardı. Burada durup oturmak onlara yakışmazdı. Türk'ün yaradılışının bir gayesi bulunuyordu. O sadece ok çekip kılıç sallayan bir kavim değildi. Tanrı onu yeryüzünde adaleti ve düzeni sağlasın diye göndermişti. Dürüstlüğün ve iyi ahlakın timsali olması için vazifelendirmişti. Bu görevlerini icra etmesi için yeniden dünyanın içine dalmalıydı.

On çocuktan türeyen iki aile vardı ki, herşeyi onlara danışarlardı. Bunlardan birisi Börülülerdi ve bütün Türkler, onları kendilerine baş seçmişlerdi; diğeri de Arslanlar (Aşite) ki, daima Börülülerin yanında onlara yardımcı oluyorlardı. Onlar birbirleriyle de dünürdüler. İşte bu iki ailenin öncülüğünde, dışarı çıkmanın yolu aranıyor, fakat buna bir engel vardı. Bu geniş ovoidan çıkmanın bir yolunu bilmiyorlardı. İçlerinden akıllı bir demirci çıkıp, kendisinin bir planı olduğunu söyledi. O, dağın bir yerinde demir madeni olduğunu ve burayı eriterek dışarı çıkabileceklerini söylüyordu. Buna herkes yürekte sevindi. Çoluk-çocuk, yaşlı-geç herkes elinden geldiğince çalıştı. Kimi odun toplayıp yığıdı, kimi körük dikti. Dağın birçok yerinde sıra sıra kömür dizildi. Yamaçların sağına soluna bir sıra odun, bir sıra kömür kondu. Dokuz yüz deve derisinden yapılan körükler çalıştı; en yaşlı Türk odunları ateşledi ve ellerini göğe kaldırarak ulu Tanrı'ya yalvarmaya başladılar. Tanrı yeryüzüne göndermiş olduğu bu kavmin dualarını işitti. Demir dağ eridi. Bu kutlu gün bayram ilan edildi. Hayatlarının yeniden başlangıcı, yeni yılın ilk günü olarak kabul gördü. Bütün Türk boyları yaşadıkları müddetçe bu günü unutmadılar. Ergenekon Bayramı denilen bu günde çeşitli oyunlar, eğlenceler ve spor müsabakaları düzenledikleri gibi, atalarının yeniden çoğaldıkları bu yere her sene giderek kurbanlar kestiler.

ADI: BİLGE KAĞAN'DAN MESAJ

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: KÜLTÜR VE MİRAS
ÜNİTE	: İPEK YOLU'NDA TÜRKLER
TEMEL BECERİLER:	Araştırma, karar verme, eleştirel düşünme
KAZANIMLAR	: Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
MATERYALLER	: Çalışma kâğıdı, resim ve fotoğraflar, tarih atlası, sözlük
KAYNAK	: Muharrem Ergin, Orhun Abideleri ; Saadettin Gömeç, Kök Türk Tarihi ; H.N. Orkun, Eski Türk Yazıtları ; Atlas Dergisi , Sayı 102, Eylül 2001

SÜREÇ

1. Metni incelemeyen önce metnin Orhun Yazıtları'ndan alındığını ve Orhun Yazıtları'nın Kök Türkler dönemine ait olduğunu vurgulayınız.
2. Bir ders öncesinden öğrencilerinizden Kök Türkler dönemine ait kalıntılarla ilgili resim toplamalarını isteyerek, etkinlik sırasında resimleri örnekteki gibi haritanın üzerine yapıştırılmalarını söyleyiniz.
3. Aşağıdaki metni öğrencilerinize okuttuktan sonra soruları cevaplamalarını isteyiniz. Metinde geçen olayların tarihi üzerinde durunuz.
4. Metindeki "kağan, töre, bakan" gibi kelimelerin anlamlarını sözlükten bulmalarını isteyiniz.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Yukarıda mavi gök, aşağıda yağız yer yaratıldıktan sonra, ikisinin arasında insanoğlu yaratılmış. İnsanoğlunun üzerine atalarım Bumin Kağan ve İstemi Kağan oturmuş; oturduktan sonra Türk milletinin ülkesini, töresini idare etmiş, düzenlemiş, dört taraf hep düşman imiş. Asker sevk edip dört taraftaki halkı hep itaate almış, tabi etmiş.

Doğuda Kadirgan Yis'a kadar, batıda Demirkapı'ya kadar milletini yerleştirmiştir. İkisinin arasında pek teşkilatlı Kök Türkler böylece oturur imiş. Bilge kağan imiş, yiğit kağan imiş. Bakanları da yine bilge ve yiğitmiş şüphesiz. Beyleri de milleti de yine doğru imiş. Onun için ülkeyi böylece tutmuş, ülkeyi tutup töreyi düzenlemiş.

Ondan sonra küçük kardeşi kağan olmuş, oğulları kağan olmuş. Ondan sonra küçük kardeşi ağabeyi gibi yaratılmadığı için, oğlu babası gibi yaratılmadığı için bilgisiz kağanlar oturmuş. Kötü kağanlar oturmuş. Bakanları da bilgisizmiş, kötüymüş tabii. Beyleri, milleti düzensiz, Çin milleti aldatıcı ve sahtekâr olduğu, küçük kardeşi büyük kardeşe düşürdüğü, bey ve halkın arasını açtığı için Türk milletinin ülkesi elinden çıkmış.

Türk beyleri Türk adını bıraktı. Çin kağanına itaat etti. Elli yıl Çin kağanına hizmet etmiş. Çin imparatoru Türk milletini yok etmeyi düşünmüş. Türk milleti yok olmasın, millet olsun diye babam İlderis Kağanı, annem İl Bilge Hatunu tanrı halk içerisinde çekip yükseltmiş.

Babam Kağan on yedi er ile dışarı çıkmış. Bunu duyan halk dağlardan ve şehirlerden gelerek İlderis Kağan'a katılmış. Hepsi yedi yüz er olmuş. İlderis Kağan Türk töresini kaybetmiş halkı atalarının töresi gereğince yeniden yaratmış.

Kök Türk devleti döneminde 8. yüzyılda Bilge Kağan ve kardeşi Köl Tigin ile Kök Türk Devleti'nin veziri Tonyukuk adına taş üzerine yazılmış metinlere Orhun Yazıtları denir. Yukarıdaki metin de bu yazıtlardan alınmıştır. Buna göre;

1. Kök Türk Devleti'nin kurucusu kimdir ve devleti kurunca öncelikle neler yapmıştır?
2. Metinde geçen Demirkapı; devletin batı sınırlarında, Kadırkan Yış ise devletin doğu sınırlarında bulunuyor. Bu yerleri haritadan bulabilir misin?
3. Kök Türk Devleti'nin yöneticisine "kağan" denir. Metne göre iyi kağanın özellikleri nelerdir?
4. Kağanın bilgisiz ve kötü olmasının ne gibi sonuçları olmuştur?
5. Metne göre Kök Türkler hangi devletin hâkimiyetinde elli yıl geçirmişlerdir?
6. Metne göre Kök Türklerin Çin hâkimiyetinden kurtaran İlteriş Kağan tahta çıkarken yanında kim vardır?
7. Metne göre İlteriş nasıl kağan olmuştur?
8. Metinde hangi akrabalık terimleri var?
9. Metinde İlteriş Kağan'dan babam kağan olarak bahseden kişi kim olabilir?

ADI: DESTAN VE YAZITLARA GÖRE UYGURLAR

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40+40
ÖĞRENME ALANI	: KÜLTÜR VE MİRAS
ÜNİTE	: İPEK YOLU'NDA TÜRKLER
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, eleştirel düşünme, karar verme
KAZANIMLAR	: Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları, tarih atlası
KAYNAK	: Saadettin GÖMEÇ, Türk Destanlarına Giriş , Bahaeddin ÖGEL, Türk Mitolojisi 1 ; H.N. ORKUN, Eski Türk Yazıtları

SÜREÇ

1. Etkinliği gerçekleştirirken güncel haritalardan ve tarih atlaslarından yararlanınız.
2. Etkinlikte verilen metinler döneme ilişkin yazıt ve destanlardan seçilmiştir. Bu yazıt ve destanların Uygur dönemine ait olduğunu vurgulayınız.
3. Etkinliği gerçekleştirirken olayların geçtiği dönem üzerinde durunuz.
4. Yazıtta geçen "Işık dininin" "Mani dini" olduğunu vurgulayınız.
5. Etkinlik sonunda Uygur Devletini tanıtan bir broşür hazırlamalarını isteyiniz.

Şine Usu Yazıtı

Ben gökte vücut bulmuş Bilge Kağan ülkemin suyu Selenge imiş.

Ötüken ormanında İdukbaş'ın batısında Yabaş-Tukuş'un birleştiği yerde yayladım. Sarayımı orada yaptırıtım. Bin yıllık, on binlik kitabemi orada düz taşa yazdırdım.

Bin at kalmış, on bin koyun kalmış, bin at, on bin koyun tuttum, getirdim.

Yukarıdaki bilgi Uygur dönemi yazıtlarından olan Şine Usu yazıtından alınmıştır. Buna göre;

1. Uygur Devleti'nin kurulduğu yer günümüzde hangi ülkenin sınırları içerisinde yer almaktadır?
2. Uygur devlet yöneticilerinin taşıdıkları unvan daha önceki Türk devletlerinin yöneticileri ile aynı mıdır?
3. Yukarıdaki metinde geçen ifadelerden yararlanarak Uygurların ekonomik faaliyetleri hakkında ne söyleyebilirsiniz?

Karabalgasun Yazıtı

Köl Bilge Kağan öldükten sonra oğlu Tengride Bolmuş Kiti Teğmiş Kağan yerine geçti. Onun kahramanlığı, azimliliği ve zekâsı bütün hükümetlere hak ve hakikat örneği teşkil ediyordu. Onun oğlu yerine geçti.

Kağan'ın buyruğu ile Işık dini artık her bucağa yayıldı. Bu dinin kavranması pek zor idi. Onlar tekrar tekrar Kağan'dan merhamet etmesini istiyorlardı. Uygurlar arasında yayılan bu dine göre hayvanî gıdaların yenmesi ve ağır içkilerin içilmesi yasaktı.

Yukarıdaki bilgi Uygur dönemi yazıtlarından olan Karabalgasun yazıtından alınmıştır. Buna göre;

1. İlk paragraftaki bilgilere göre Uygur Devletinde Kağan ölünce yerine kim geçiyor?
2. İlk paragrafa göre kağanın özellikleri nedir?
3. İkinci paragrafa göre Uygurların yeni kabul ettikleri dinin kuralları nedir? Bu kurallardan Uygurların yaşam biçimlerine uymayanlar var mı?

Türeyiş Destanı

Kara-kurum'dan doğan iki nehir mevcuttur. Birine Toğla, öbürüne de Selenge denirdi. Bu ırmaklar Kamlançu denilen bir yerde birleşirdi. Nehirlerin arasında iki ağaç bulunuyordu. Kışın bile bunların yaprakları dökülmezdi. Meyvelerinin tadı ve şekli ise tıpkı çam fıstığınıninkine benzerdi.

Bir gün bu iki ağacın arasına gökten bir ışık indi. Arkasından yanındaki dağlar yavaş yavaş büyümeye başladı. Bu vaziyeti gören halk, hayretler içerisinde kalmıştı. Uygurlar büyük bir saygı ile oraya doğru ilerlediler. Tam yanaştıkları sırada çok tatlı müzik nameleri duydular. Her gece buraya bir ışık inmeye ve ışığın etrafında otuz defa şimşek çakmaya başladı. Başka bir gün de aynı yerde ayrı ayrı kurulmuş beş tane çadır gördüler. Bunların her birisinde birer tane çocuk oturuyordu. Her çocuğun karşısında da onları doyurmaya yetecek kadar içi süt dolu emzikler asılıydı. Çadırın zemini gümüşle kaplıydı. Bütün beyler ve halk bu garip şeyi görmek amacıyla oraya koşup gelmişlerdi. Bu müthiş olaya şahit olduklarında, saygı ile diz çöküp selam verdiler. Biraz sonra da çocukları alarak dışarı çıktılar. Onları besleyip, büyütmeleri için sütannelere verdiler. Her zaman onlara saygılı davrandılar ve çeşitli ikramlarda bulundular.

O bölgede bulunan herkes bu çocuklara hükümdar oğullarıymış gibi davrandılar. Çocukların doğduğu yerden şehre dönülünce, her birine ad koydular. En büyüğünün ismi Sungur Tigin, ikincisinin Kotur Tigin, üçüncüsünün Tükel Tigin, dördüncüsünün Or Tigin, beşincisinin adı da Böğü Tigin oldu.

Çocukların doğumundaki ilahî durumu görenler, bunlardan birinin hükümdar seçilmesi gerektiğini savundular. Çünkü onlar Tanrı tarafından gönderilmiş olmalıydılar. Bu çocuklar arasında Böğü Tigin gerek yüz güzelliği, boyu-posu ve gerekse sabrı, iradesi, ileri görüşlülüğüyle diğerlerinden daha farklıydı. Ayrıca bütün milletlerin dillerini ve yazılarını da biliyordu. Halk, onun han seçilmesini kararlaştırdı ve büyük bir törenden sonra hükümdarlık tahtına oturdu. O ülkesini adaletle yönetti, zulüm sayfalarını kapattı. Bu yüzden etrafındaki adamları, maiyeti, ordusu, malı mülkü gittikçe çoğaldı.

1. Destanın geçtiği yer ile Şine Usu yazıtında geçen yer aynı mıdır?

.....

2. Destadaki kağanın özellikleri ile yazıtlarda geçen kağanın özellikleri arasındaki benzerlikleri yazınız.

.....

Böğü Kağan ordusunu topladı ve onlardan seçtiği üç yüz bin kişiyi Sungur Tigin'in komutasına verdi. Ona Kırgız ve Moğol topraklarına akın düzenlemesini emretti. Yüz bin askeri de Kotur Tigin'in komutasında görevlendirdi ve onu da akın için Tangut tarafına yolladı. Tüken Tigin'i Tibet cenahında vazifelendirip, kendisi de üç yüz bin askerin başında Çin'e yöneldi. Diğer kardeşi Or Tigin'i başkentte, tahtın olduğu yerde bıraktı. Sefere çıkan orduların hepsi zaferler kazanarak geri döndüler. Getirdikleri ganimetlerin haddi-hesabı yoktu. Dört bir yandan adamlar bulundu. Onların yardımıyla Orhun kıyısında, Ordu Balık adında bir başkent inşa ettirdi. Doğudaki bütün ülkeler Uygurların buyruğu altına girdi.

1. Destanda geçen şehirle yazıtlarda geçen şehrin aynı yer olduğunu kanıtlayabilecek ifadeleri bularak yazınız.

.....

2. Devlet yönetiminde Böğü Kağan'ın yardımcıları var mı? Varsa görevleri nelerdir?

.....

Göç Destanı

Bir vakit geldi. Uygurlarla, onlara tabi etraftaki kavimler atların kışnemesinden, vahşi hayvanlar ve köpeklerin ulumasından, sığırların böğürmesinden, koyun ve keçilerin melemesinden, kuşların ötmesinden, çocukların ağlamasından kısaca herşeyden “göç, göç” diye ses duymaya başladılar. Bu sebepten yerlerinden kalktılar. Artık yurtlarından ayrılmanın zamanının geldiğine inandılar. Kondukları her yerde aynı sesi duyuyorlardı. Nihayet başka bir memlekete geldiklerinde, sesler kesildi ve oraya beş mahalleli bir şehir kurdular. Buraya Beş Balık adını verdiler ve şehir günden güne büyüdü. O zamandan beri oraya yerleşen Uygurların çocukları beylik yapıyorlar. Onların emirine İdi-kut denmektedir.

1. Yukarıdaki göç olayı Uygurlar döneminde gerçekleşen bir tarihi olayın destana yansımadır. Destana göre Uygurların göç etmesinin sebebi nedir? Sizce göçün başka hangi nedenleri olabilir?

.....
.....
.....

2. Göçün sonuçlarını destandan yararlanarak açıklayınız.

.....
.....
.....

3. Uygurların yazıtlarında ve destanlarında sürekli hayvanların yer almasının sebebi ne olabilir?

.....
.....
.....
.....

Yukarıda Uygur dönemi destanları ile bazı yazıtları incelediniz. Buna göre aşağıdaki bilgileri kanıtlayan ifadeleri bularak yazınız.

BİLGİ	KANITLARI
Uygur Devleti, Kök Türk Devleti'nden sonra aynı topraklar üzerinde kuruldu.	
Uygur Devletinde kağan öldükten sonra yerine oğlu geçer.	
Uygur döneminde Türkler yeni bir dine inanmaya başladılar.	
Uygurlar göç etmek zorunda kaldılar. Göç ettikleri yerlerde yeni şehirler kurdular.	

ADI: TÜRK ORDUSU NE ZAMAN KURULDU?

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: KÜLTÜR VE MİRAS
ÜNİTE	: İPEK YOLU'NDA TÜRKLER
TEMEL BECERİLER:	Araştırma, eleştirel düşünme, değişim ve sürekliliği algılama
KAZANIMLAR	: Günümüz Türk Silahlı Kuvvetleri'ni ilk Türk devletlerinin ordusuyla ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin önemini ve görevlerini kavrar.
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları, resimler
KAYNAK	: http://www.kkk.tsk.mil.tr/GenelKonular/Rutbeler/

SÜREÇ

1. Bir ders öncesinden Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın internet adresinden kara kuvvetlerinin tarihçesini araştırmalarını isteyiniz.
2. Orduda kullanılan "onbaşı, yüzbaşı, binbaşı" rütbelerinin anlamlarını araştırmalarını isteyiniz.
3. Bir ders öncesinden askerlik yapmış yakınları olanlara, bu yakınlarıyla sözlü tarih çalışması yaptırınız.

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI

1. Yandaki resim Kara Kuvvetlerinin armasıdır. Resmi inceleyiniz. Resimdeki M.Ö. 209 neyi ifade etmektedir?
2. M.Ö. 209 tarihinde hangi Türk Devleti vardı?
3. Resimde M.Ö. 209 tarihinin yanı sıra Mustafa Kemal Atatürk'ün olmasının nedeni ne olabilir?

4. Orta Asya'da Mete tarafından Türk ordusu onluk, yüzlük ve binlik birimlere ayrılmıştır. Günümüz Türk ordusunda bu birimler var mıdır?
5. Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını sözlükten bularak yazınız

6. Orta Asya Hun dönemi Türk ordusu ile günümüzdeki Türk ordusunu kullandığı araçlar ve silahlar açısından karşılaştırınız.

HUN DÖNEMİ	GÜNÜMÜZ

7. Orta Asya Hun Devleti'nde ordu ile halk iç içedir. Halkın büyük çoğunluğu orduda görev alır. Günümüzde orduda kimler görev alıyor? Çevrenizde askere gidenler var mı?

SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMA YAPRAĞI

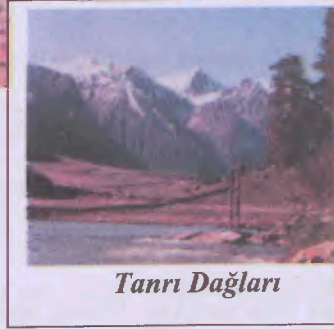
1. Hangi tarihler arasında askerlik yaptınız?
2. Askere gittiğinizde kaç yaşındaydınız?
3. Askere gitmeden önce sizin için herhangi bir tören, merasim yapıldı mı?
4. Askere gideceğiniz zaman hangi duygular içersindeydiniz?
5. Askere hangi görevle (havacı, karacı, jandarma, denizci) gittiniz?
6. Askerliği nerede yaptınız?
7. Askerde iken nasıl bir eğitim aldınız?
8. Askerliği hangi rütbede yaptınız?
9. Bulduğunuz yerde en yüksek rütbeli komutanınızın rütbesi ne idi?
10. Birlik komutanınızdan geriye doğru rütbeleri sıralar mısınız?
11. Birliğinizde arkadaşlık ilişkileri nasıldı?
12. Askerlik yaptığınız yerde kaç kişilik gruplara ayrıldınız? Bu grupların adlarını söyler misiniz?
13. Askerlik yaptığınızda ülke ve dünya gündeminde önemli bir olay var mı idi? O olayla ilgili ne düşündünüz?
14. Sivil hayatınız ile askerlik hayatınızı karşılaştırır mısınız?

ADI: İPEK YOLU VE TÜRKLER

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'+40'
ÖĞRENME ALANI	: KÜLTÜR VE MİRAS
ÜNİTE	: İPEK YOLU'NDA TÜRKLER
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, eleştirel düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama, mekânı algılama
KAZANIMLAR	: Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir. İpek Yolu'nun toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü fark eder.
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları, atlaslar, resimler
KAYNAK	: Atlas Dergisi , Sayı 102, Eylül 2001; http://www.silk-road.com ; www.tika.gov.tr

SÜREÇ

1. Bir hafta önceden öğrencilerinizden İpek Yolu ile ilgili bilgi ve resim toplamalarını isteyiniz.
2. Etkinliği yaparken Asya fiziki ve siyasi haritaları kullanınız.
3. Toplanan resimleri harital'deki ilgili ülkenin üzerine yapıştırmalarını isteyiniz.
4. Etkinliği yaparken tarih şeridi oluşturabilirsiniz.
5. Bu etkinliği yaparken İpek Yolu müziğini kullanabilirsiniz.

Tanrı Dağları

1. Yukarıdaki haritayı inceleyerek, haritada hangi ülkelerin bulunduğunu yazar mısın?
2. Haritada gördüğün akarsu ve göllerin isimleri ile bunların buldukları ülkelerin isimlerini yazar mısın?
3. Haritada görebildiğin dağların isimlerini yazar mısın?
4. Haritadaki renklere göre hangi ülkelerin yükseltisi daha fazla olabilir?

harita 2

M.Ö. 3.- M.S.3. yüzyıllar

1. Asya Hunlarının yaşadıkları bölgelerin günümüzde hangi devletlerin sınırları içerisinde yer aldığını yazarmısın?
2. Asya Hunlarının yaşadıkları bölgelerin özelliklerini harita 1'den yararlanarak yazarmısın?
3. Haritaya göre Asya Hunları hangi devletlerle ticari ilişkilerde bulunmuş olabilir?
4. İpek Yolu'nun Asya Hunları döneminde keşfedildiği bilinmektedir. Bu yol Çin'den başlayıp Hatay veya İstanbul'a kadar gelmektedir. İpek Yolu'nun o dönemde hangi bölgelerden geçebileceğini yazarmısın?
5. Haritadaki renkli oklar Orta Asya'dan yapılan göçleri gösteriyor. Haritaya göre Türklerin bu dönemde göç ettikleri yerleri yazarmısın?

harita 3

1. Yukarıdaki haritada 6. ve 8. yüzyıllar arasında İpek Yolu'nun güzergahları ile Türklerin yaşadıkları bölgeler ve komşuları yer alıyor. Bu haritayı harita 1 ile karşılaştırarak Kök Türklerin yaşadıkları bölgelerin bugün hangi ülkelerde olduğunu yazar mısın?
2. Harita 1'e bakarak günümüzde hangi ülkelerin İpek Yolu'nun geçtiği bölgelerde bulunduğunu yazar mısın?
3. 6. ve 8. yüzyıllarda Kök Türk Devletinden başka hangi devletlerin olduğunu yazar mısın?
4. Kök Türk döneminde yaşayan bir tüccar olsaydın; Çin'e at, demirden yapılmış silah ve eşyalar, kürk gibi ürünler; Bizans'a ise Çin'den aldığın ipekli kumaşları satabilirdin. Bunlardan hangisini yapmak isterdin?
5. Seçtiğin ülkeye giderken nerelerden geçeceğini haritadan yararlanarak ayrıntılı bir şekilde yazar mısın? Örneğin; yolunun üzerinde ırmak, ya da deniz var mı?

1. Uygur Devletinde yaşayan bir tüccar ticaret yapmak için hangi ülkelere gitmiş olabilir?
2. Uygurlar Çin'de yayılan Mani dinini Uygurlar da kabul etmişlerdir. Sizce Uygurların bu dini tanınmasında İpek Yolu'nun ve ticaretin etkisi olmuş mudur?
3. Bir önceki haritada olan ve bu haritada yer almayan devletler var mı?

ADI: TÜRKLER

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40
ÖĞRENME ALANI	: KÜLTÜR VE MİRAS
ÜNİTE	: İPEK YOLU'NDA TÜRKLER
TEMEL BECERİLER:	Zaman ve kronoloji algılama, değişim ve sürekliliği algılama, iletişim ve empati, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, karar verme
KAZANIMLAR	: Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasî, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.
MATERYALLER	: Televizyon, VCD, DVD, bilgisayar, film, projeksiyon, perde, film çalışma kâğıdı
KAYNAK	:

SÜREÇ

* Dersin akışı içerisinde filmin sadece hedeflenen kazanımlarla ilgili bölümleri gösterilerek süre azaltılabilir ve çalışma kâğıdındaki ilgili sorular kullanılabilir.

* Bu etkinlikte örnek olarak seçilen "Türkler Filmi"nin konu ile ilgili olan ilk 7 dakikası kullanılacaktır.

Gösterim Öncesi

- 1-Filmi öğrencilerinize göstermeden önce izleyiniz.
- 2-"Film Kontrol Listesi"ni doldurarak, filmi kullanıp kullanmayacağımıza karar veriniz.
- 3-Film sırası ve sonrası etkinlikleri planlayınız.
- 4-Gösterim araçlarının çalışır durumda olup olmadığını kontrol ediniz.
- 5-Filmle ilgili kavram, terim vb. öğrencilere açıklayınız. Film gösterimi sırasında ilgili kavram, terim, vb.nin öğrenciler tarafından görülmesini sağlayınız (Örneğin; bunları tahtaya yazabilirsiniz).
- 6-Filmle ilgili araç gereçleri (harita, kroki, mektup, fotoğraf, gazete haberi, afiş vb.) hazır bulundurunuz.
- 7-Film gösteriminin, ilgili konu anlatımı süresinde yapılmasına dikkat ediniz.
- 8-Seçilen filme bağlı olarak süre değişebileceğinden, film gösterimi ve sonrası etkinliklerin süresini tespit ediniz.
- 10-Film gösteriminde kullanılacak aletleri ve ortamı kaliteli görüntü için hazırlayınız (lambanın kapatılması, perdenin çekilmesi ve sınıfın karartılması, her bir öğrencinin film ekranını daha rahat görebilmesi gibi...).
- 11-Etkinliğin amacını öğrencilere açıklayınız.
- 12-Önemli gördükleri noktalara (yer, mekân, kişi ismi, zamana ait kavramlar, olaylar vb.) dair not tutabileceklerini söyleyiniz.
- 13-Film gösteriminden sonra, çalışma kâğıtları dolduracaklarını öğrencilere hatırlatınız.

Gösterim Sırasında

- 1-Filmi değiştirirken mümkün olduğunca çabuk olunuz, zaman kaybetmeyiniz.
- 2-Öğrencilerin dikkatlerini bazı sahnelere çekmek amacıyla lazer gibi aletler kullanınız.
- 3-Önemli bulduğunuz veya tekrarı için öğrencilerden talep gelen sahnelerin gösterimini yineleyiniz.

Gösterim Sonrası

- 1-Öğrencilere çalışma kâğıtlarını dağıtınız.
- 2-Çalışma kâğıdının doldurulması konusunda öğrencilerinizi bilgilendiriniz.

ÖNERİ VE

- 1-Etkinliği üç şekilde yapabilirsiniz.
 - 1.1. Film gösterimi, konu anlatımından önce yapılabilir.
 - 1.2. Film gösterimiyle beraber konu anlatımı yapılabilir.
 - 1.3. Film gösterimi konu anlatımından sonra yapılabilir.
- 2-Çalışma kâğıtlarındaki sorular sınıfta cevaplanırken bir soru cevaplanmadan diğerine geçmeyiniz.
- 3-Filmde geçen yer adlarını haritada buldurabilirsiniz.
- 4-Filmde geçen kavramları cümle içinde kullanabilirsiniz.
- 5-Filmle ilgili bir tartışma yaptırabilirsiniz.
- 6-Çalışma kâğıdındaki sorulara ek sorular sorabilir, gerekli gördüğünüz soruları çıkarabilirsiniz.

“TÜRKLER” FİLMİ ÇALIŞMA KÂĞIDI

Filmin Adı: Türkler

Filmin Konusu: Orta Asya ilk Türk Devletleri

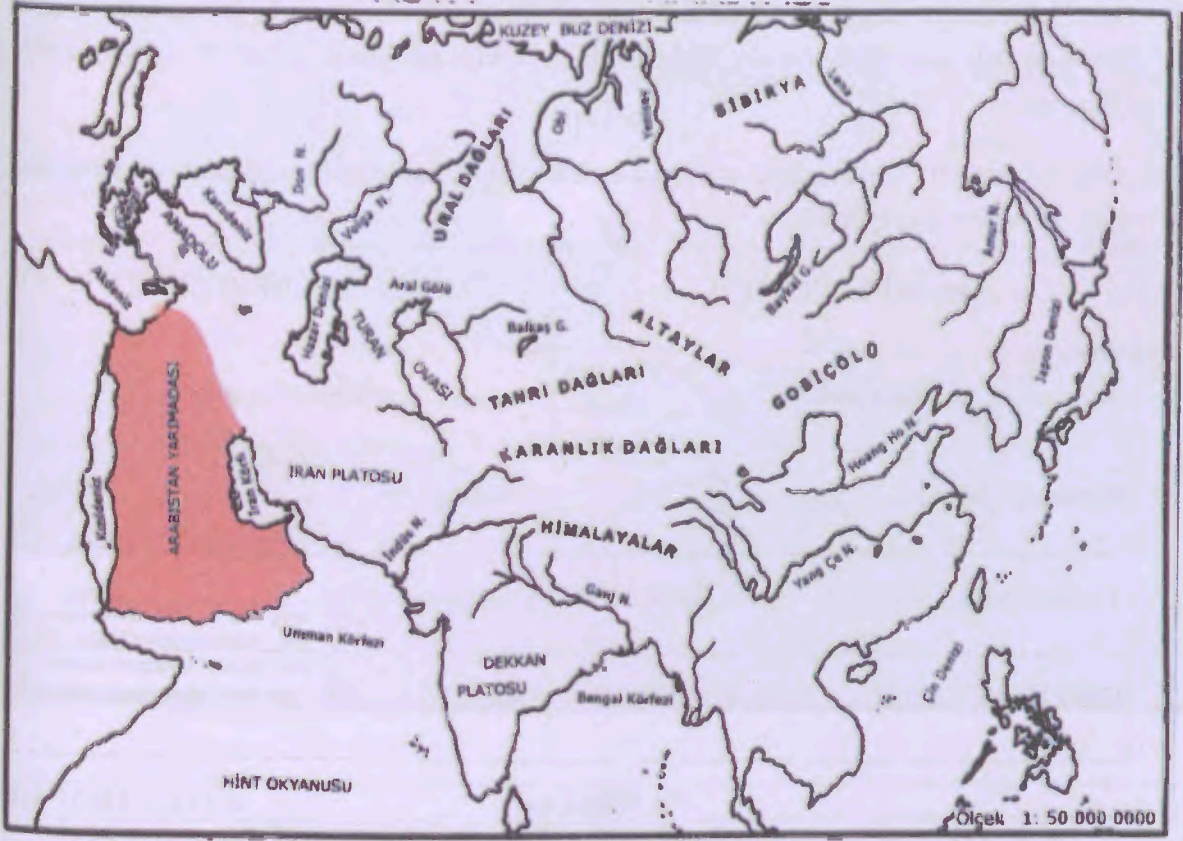
- 1-Filmde ilk sahne nasıl başlıyor? Bu sahnede gördüklerinizi yazar mısınız?
- 2-Film hangi tarihler arasını anlatıyor?
- 3-Filmde hangi tarihi mekânlar var?
- 4- Filmin 1. dakikasında geçen “Türeyiş Destanı” hakkında ne biliyorsunuz?
- 5-Türk askerleri ile düşman askerlerinin kıyafetleri arasında fark var mı? Varsa bu farkları yazar mısınız?
- 6- Filmde pek çok sahnede atın bulunması hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 7-Filmde geçen “kopuz, üzengi, eğer, vb” kavramların kullanım amaçlarını biliyor musunuz?
- 8- Filmde geçen “Yol tuttuk, iz sürdürdük, yurtlandık, Oğuz Kağan’dı adımız. Gündoğumunu yüklenip yürüyüverdik. Attila koyduk destanımızın adını.” ifadesi hangi tarihi olayı anlatmaktadır?
- 9- Filmde geçen “Bumin Han, İstemi Han, Bilge Han, Kül Tigin” hangi dönemi yansıtan kişilerdir?
- 10-Bilge Kağan’ın yaptıkları hakkında filmde neler geçmekte?
- 11- Filmde geçen “Ben Satuk Buğra Han, el aldım atam Bilge Kadır Han’dan” denildikten sonra “Muhammed” isminin geçmesi ve “Alptim Alperen oldum” denilmesi Türk tarihindeki hangi olay kastedilmektedir?
- 12- “El aldım Selçuk atamdan, uzun yoldan gelip Malazgirt’te durdum. Ben Alparslan Han.” ifadesi hangi tarihi süreci belirtmektedir?

ADI: İSLAMİYET VE TÜRKLER

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40+40
ÖĞRENME ALANI	: KÜLTÜR VE MİRAS
ÜNİTE	: İPEK YOLU'NDA TÜRKLER
TEMEL BECERİLER:	Araştırma, eleştirel düşünme, karar verme, değişim ve sürekliliği algılama
KAZANIMLAR	: Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları, tarih atlası
KAYNAK	:

SÜREC

1. Öğrencilerinizin soruları cevaplandırırken “İslamiyet’in Yayılışı” haritasından ve eş zamanlı tarih şeridinden yararlanmalarını sağlayınız.
2. Etkinliği yaparken güncel haritalar ve tarih atlasları kullanınız.
3. “Halife, hicret” gibi kelimelerin anlamları için sözlük çalışması yaptırınız.
4. “Bedir, Uhut ve Hendek” savaşları hakkında araştırma ödevi veriniz.
5. İslamiyet’in yayılış sürecini eş zamanlı olarak işleyiniz.
6. Türklerin İslamiyet'i kabullerinden sonra meydana gelen değişimler üzerinde durunuz.

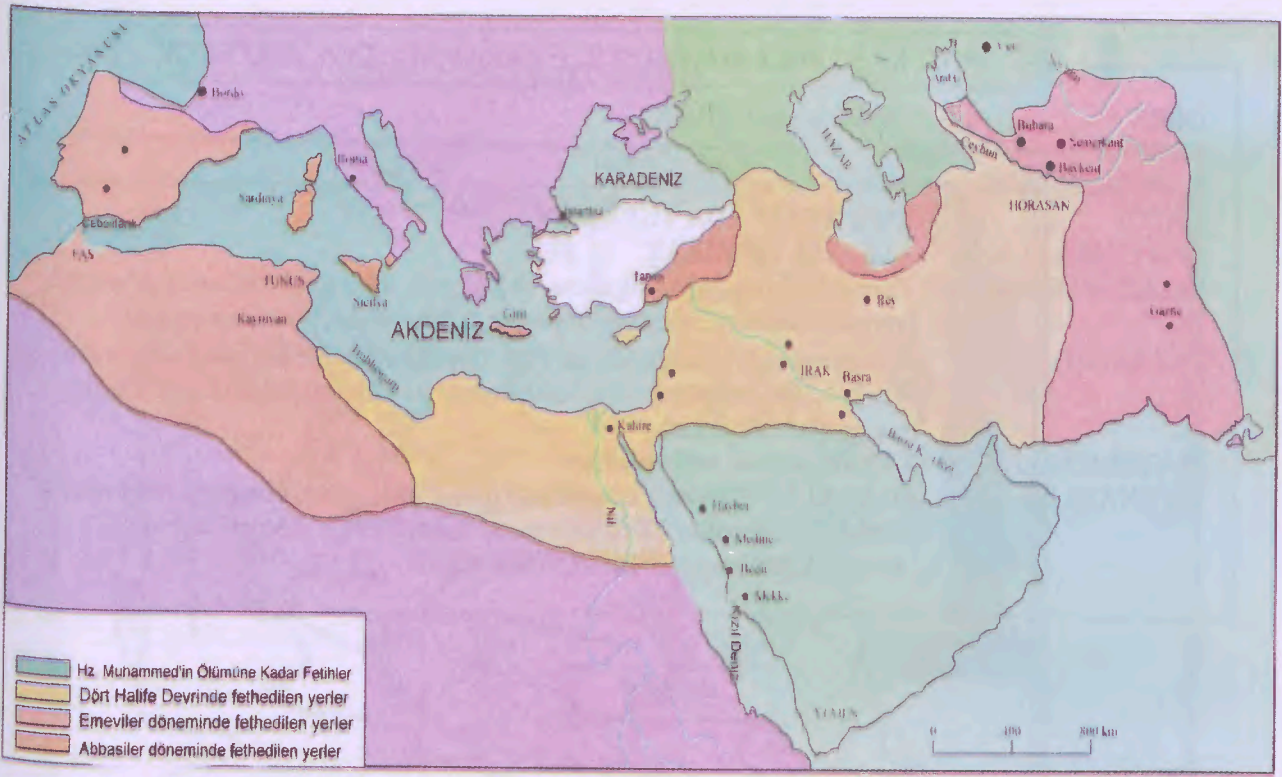
1. Tarih şeridinden ve haritadan yararlanarak Hz. Muhammed'in doğum tarihini ve doğduğu şehri yukarıdaki harita üzerine yazınız.
2. Hz. Muhammed peygamber olduğunda hangi şehirde yaşıyordu.
3. "Hicret" kelimesinin anlamını sözlükten bularak, Hz. Muhammed'in 622 tarihinde göç ettiği şehri yukarıdaki harita üzerinde gösteriniz.
4. Tarih şeridine göre Hz. Muhammed döneminde yapılan ilk savaş hangisidir? Bu savaş kimlerle yapılmıştır?
5. Hz. Muhammed'in ölümünden sonra Hz. Ebu Bekir'in halife seçilmesi ile Dört Halife Devri başladı. Hz. Ebu Bekir'den sonra sırasıyla Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali halifelik yaptılar. Dört Halife Devri'nde İslamiyet'in yayıldığı alanları yukarıdaki haritada boyayarak gösteriniz.
6. Dört Halife devrinde Orta Asya'da hangi Türk devleti olduğunu yazarak, bu devletin bulunduğu bölgeleri haritada gösteriniz.
7. Dört Halife Devri'nde Anadolu'da hangi devletin olduğunu tarih atlasından bularak yukarıdaki harita üzerinde bu devleti gösteriniz.

8. Dört Halife Devri'nden sonra sırasıyla Emevi ve Abbasi devletleri kuruldu. Bu devletler döneminde İslamiyet Orta Asya'da Semerkant, Buhara gibi Orta Asya şehirlerine yayıldı. Bu bölgeyi haritada boyayınız.
9. Abbasi Devleti ile hemen hemen aynı tarihlerde kurulan Türk devleti hangisidir? Abbasi Devleti ile bu Türk devletini karşılaştırınız.

ABBASİ DEVLETİDEVLETİ
.....tarihinde kuruldu.tarihinde kuruldu.
Kurulduğu yer'tır.	Kurulduğu yer.....'dır.
Yöneticilerinedenir.	Yöneticilerinedenir.
Halkı.....dinine inanıyordu.	Halkı.....dinine inanıyordu.

10. Uygur Devleti'nden sonra Orta Asya'da hangi Türk devleti kuruldu. Bu devlet hangi yönüyle Uygurlardan farklıdır?

<p>Hız. Muhammed döneminde Bedir Savaşı'nda esir alınan Mekkelilerin bir kısmı, Müslümanlara okuma yazma öğretileri karşılığında serbest bırakılmıştır.</p> <p>Bu durum aşağıdakilerden hangisi için bir kanıt olabilir?</p> <p>A. Arapça okuma yazma öğrenmenin kolay olduğu</p> <p>B. Bedir Savaşı'nın Müslümanların ilk başarısı olduğu</p> <p>C. Okuma yazmaya önem verildiği</p> <p>D. Okuma yazma bilen esirlerin az olduğu</p>	<p>Hız. Ömer döneminde;</p> <p>I. Fethedilen yerler yönetim birimlerine ayrılmıştır.</p> <p>II. İllere kadılar gönderilmiştir.</p> <p>III. Devlet hazinesi oluşturulmuştur.</p> <p>Bu uygulamalar aşağıdaki alanların hangisinde bir düzenleme yapıldığına kanıt olarak gösterilemez?</p> <p>A. Eğitim B. Savunma</p> <p>C. Adalet D. Maliye</p>
--	--

TARİH	ORTA ASYA	ARABİSTAN
550	552 yılında Kök Türk Devleti kuruldu	571 yılında Hz. Muhammed Mekke'de doğdu.
600		610 yılında Hz. Muhammed'e ilk vahiy geldi. Hz. Muhammed peygamber oldu.
		622 yılında Hicret gerçekleşti.
		624 Mekkelilerle Medineliler arasında Bedir Savaşı yapıldı.
		625 yılında Mekkelilerle Medineliler arasında Uhud Savaşı yapıldı.
		627 yılında Mekkelilerle Medineliler arasında Hendek Savaşı yapıldı.
		628 yılında Mekkelilerle Müslümanlar arasında Hudeybiye Antlaşması yapıldı.
650	630 yılında Kök Türklerin Doğu kanadı Çin hâkimiyetine girdi.	630 yılında Müslümanlar Mekke'yi fethetti.
		632 yılında Hz. Muhammed vefat etti.
700	682 yılında Kök Türkler tekrar bağımsızlıklarını elde ettiler.	Hz. Muhammed'in ölümünden sonra Hz. Ebu Bekir'in halife seçilmesi ile Dört Halife Devri başladı.
	745 yılında Kök Türk Devleti'nin yıkılmasından sonra Orta Asya'da Uygur Devleti kuruldu	661 tarihinde Emevi Devleti kuruldu. Dört Halife devri sona erdi.
750		Emeviler, Semerkant, Buhara gibi Orta Asya'daki bazı şehirleri aldılar.
		750 tarihinde Emevilerin yerine Abbasi Devleti kuruldu. Abbasi devrinde de İslamiyet Orta Asya'da yayılmaya devam etti.
800	751 yılında Abbasiler ile Çin arasında yapılan Talas Savaşı'nda Türkler Abbasilerin yanında yer aldılar.	
	840 yılına Uygurların yıkılmasından bir süre sonra ilk Türk İslam devletlerinden olan Karahanlı Devleti kuruldu.	

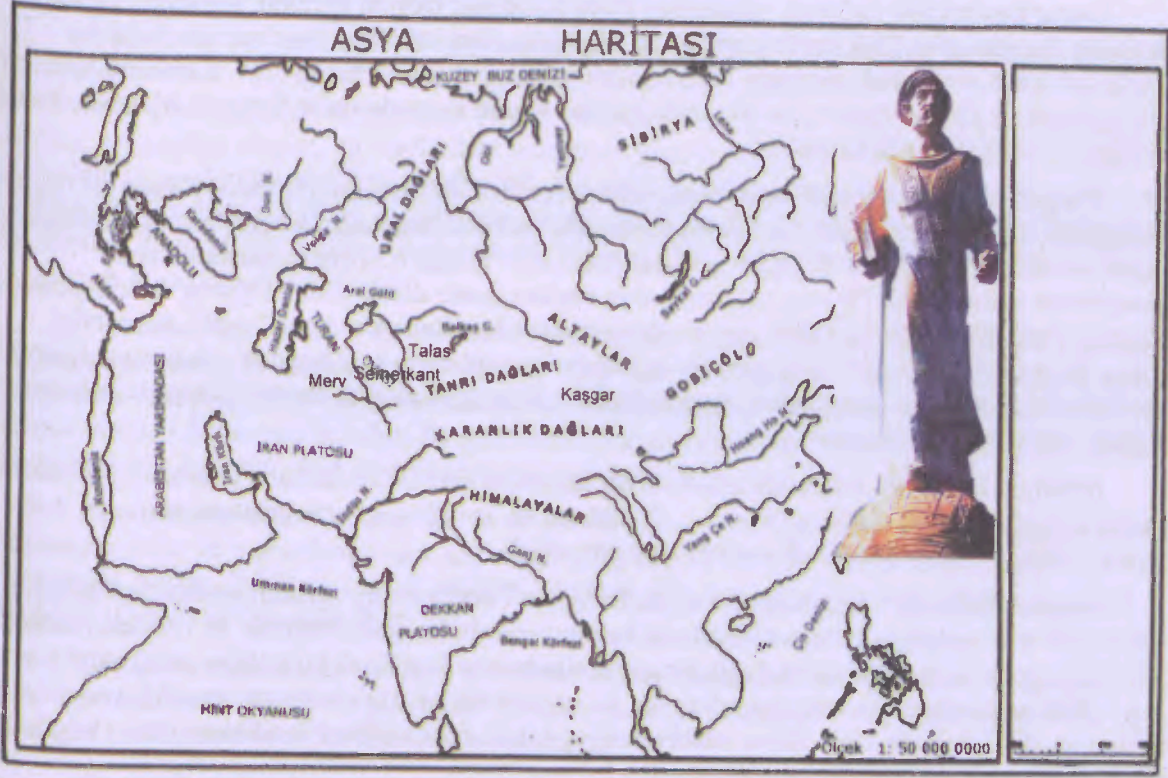
ADI: KAŞGARLI MAHMUT İLE KARAHANLIYA YOLCULUK

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÜNİTE	: İPEK YOLU'NDA TÜRKLER
ÖĞRENME ALANI	: KÜLTÜR VE MİRAS
TEMEL BECERİLER	: Zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, araştırma, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, karar verme, mekânı algılama
KAZANIMLAR	: Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk- İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
MATERYALLER	: Çalışma kâğıdı, tarih atlasları
KAYNAKLAR	: B. ATALAY; Divan-ı Lügati't- Türk ; Reşat Genç, Kaşgarlı Mahmut'a Göre XI. Yüzyılda Türk Dünyası , Ankara 1997; Ahmet Caferoğlu, Kaşgarlı Mahmut , 3. Baskı, Ankara 2004

SÜREÇ

1. Bir ders öncesinden öğrencilerinizden Kaşgarlı Mahmut ve Karahanlı Devleti hakkında araştırma yapmalarını isteyiniz.
2. Öğrencilerinizin çalışma kâğıtlarını doldururken bilgi yaprağından yararlanmalarını sağlayınız.
3. Kaşgarlı Mahmut'un Karahanlı Devleti döneminde yaşadığını ve bu devletin ilk Türk İslam devletlerinden birisi olduğunu vurgulayınız.
4. Etkinliği yaparken güncel haritalardan ve tarih atlaslarından yararlanınız.
5. Çevrenizde "Kaşgarlı Mahmut" adını taşıyan kütüphane, okul vb. varsa bunları araştırmalarını isteyiniz. Varsa bunun sebebi üzerinde durunuz.

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI

1. Tarih atlasından yararlanarak metinde geçen devletlerin yerlerini yukarıdaki haritada farklı renklerle gösteriniz.
2. Kaşgarlı Mahmut'un doğduğu şehir hangi devletin sınırları içersindedir? Bu şehri haritada gösterir misiniz?
3. Kaşgarlı Mahmut'un mensubu olduğu boyun Karahanlı Devleti'nin kurulmasında rolü olmuş mudur?
4. Kaşgarlı Mahmut kendisini tanıtırken niçin iyi silah kullandığından bahsediyor? O dönem için silah kullanmanın önemi ne olabilir?
5. Karahanlı Devleti kendinden önce kurulan Türk devletlerinden hangi özelliğiyle farklıdır?
6. Kaşgarlı Mahmut Karahanlı Devleti dışında hangi Türk devletini görmüş olabilir? Bu devleti haritada gösterebilir misiniz?
7. Karahanlı yöneticileri hangi unvanı kullanıyor?
8. Kaşgarlı Mahmut'un Karahanlı topraklarından Bağdat'a gidinceye kadar geçen yolculuğunu anlatan bir hikâye yazınız.
9. Kaşgarlı Mahmut eserini neden dönemin Abbasi Halifesi'ne sunmuş olabilir?
10. Kaşgarlı Mahmut, Divanü Lügat-it-Türk'te hangi bilgilere yer vermiştir?

KAŞGARLI MAHMUT'UN HAYATI

Uygur Devleti 840 tarihinde yıkıldıktan sonra Karahanlı Devleti kuruldu. Karahanlı Devleti kendinden önce kurulan Türk devletlerinden ilk Türk-İslam devleti olması bakımından farklı bir özelliğe sahipti. Karahanlı döneminde Türklerin önemli bir kısmı Müslüman oldu. Karahanlı hakanları eğitime ve bilime önem verdiler. Bu dönemde kurulan eğitim kurumlarından Kaşgarlı Mahmut, Yusuf Has Hacip gibi Türk büyükleri yetişti.

Kaşgarlı Mahmut adından anlaşılacağı gibi dönemin Karahanlı şehirlerinden Kaşgar'da doğup büyüştür. Babası Hüseyin ise Barsganlıydı. Babası, Mahmut doğmadan Kaşgar'a göçmüş, Mahmut Kaşgar şehrinde doğduğu için Kaşgarlı unvanını taşımıştır. Kaşgarlı Mahmut eserinde "emir" kelimesinden bahsederken "Bizim atalarımız olan beylere hamir derler çünkü Oğuzlar emir diyemezler. Babamız, Türk illerini Saman Oğullarından alan beydir; adına Beherkin denir." şeklinde bir bilgi veriyor. Bu bilgiden Mahmut'un Karahanlı devletinin kurucularıyla aynı boydan olduğunu anlıyoruz. Ama Mahmut, Karahanlı hanedanına mensup değildir. Eğer öyle olsaydı sadece "Kaşgarlı" lâkabını taşımaz, başka unvanlar da taşırdı.

Mahmut, Karahanlı hakanlarının şehirlerde meydana getirdikleri kültürel ortamdan yararlanarak kendini çok iyi yetiştirdi. Mahmut'a göre o, "Türklerin en uz dillisi, en açık anlatanı, akılca en incisi, soyca en köklüsü, en iyi kargı kullananlarından birisidir."

Kaşgarlı Mahmut'un yaşadığı dönemde İslamiyet'i benimsemiş olmaları nedeniyle Türkler, diğer Müslüman toplumlarla yoğun ilişkilerde bulunuyorlardı. Kaşgarlı Mahmut da Türklerin sadece silah kullanmada üstün olduklarını değil, birçok özellikleriyle de yüksek bir kültüre sahip olduklarını diğer Müslüman toplumlara tanıtmak istiyordu. Bu amaçla birçok Türk boyunun yaşadığı yerleri ve şehirleri gezdi. Buralarda Türk diline, edebiyatına ve daha birçok kültürel özelliklere ilişkin bilgiler topladı.

Kaşgarlı Mahmut topladığı bilgileri Karahanlı topraklarında değil, Abbasi Halifeliğinin başkenti olan Bağdat'ta kitap haline getirdi. Mahmut'un, dönemin Türk devletlerinden Büyük Selçukluların Sultanı Melikşah'ın, Karahanlı hakanının kızı Terken Hatun ile evlenmesi sırasında Bağdat'a gelen Türkler arasında olduğu tahmin ediliyor. Bu nedenle kitabını 1074 tarihinde Bağdat'ta tamamladı. Kitabına Divanü Lügat-it-Türk adını verdi. Kaşgarlı Mahmut eserini dönemin Abbasi Halifesine sundu. Mahmut'un doğum tarihi gibi ölüm tarihi de bilinmiyor. Kendisi hakkındaki bilgilerimizin büyük bir kısmını Divanü Lügat-it-Türk adlı eserinden elde ediyoruz. Araplara Türk kültürü ve dilini tanıtmak amacıyla yazdığı bu eseri sayesinde biz de 11. yüzyılda yaşayan Türklerin kültürü hakkında bilgi sahibi oluyoruz. Örneğin Türklerin o dönemde közle çalışan ütü kullandıklarını, ipek mendil taşıdıklarını onun eseri aracılığıyla öğrenmiş olduk. Dört cilt halinde günümüz Türkçesine çevrilen eserinde buna benzer birçok bilgi vardır.

Kaşgarlı Mahmut'a Göre Konukluk ve Yaşlılara Saygı

Kaşgarlı Mahmut'un eserinde konuk ağırlamak ile ilgili birçok bilgi vardır. Bu da bize Türklerin konuklara verdiği önemi göstermektedir. Mesela bir dörtlükte: "Sana konuk gelse onu indir, yorgunluğu dinsicin, arpayı, samanı yaklaştır atı dinlensin" denilmektedir. Kaşgarlı'nın yaşadığı dönemde bazı Türk boyları konuğa "uma" diyorlardı. Bununla ilgili olarak da "Uma gelse kut (uğur) gelir" şeklinde bir atasözü vardır. Bu söz, Türklerin misafir ağırlamayı sevdiğinin yanı sıra bunu uğurlu saydıklarını da gösterir.

Kaşgarlı'nın eserinde "Birisi yaşlıya saygı gösterse uğur ve devlet bulur." şeklinde bir atasözü kaydetmesi Türklerin yaşlılara saygı hakkındaki geleneklerini gösterir.

ÖĞRETMEN BİLGİ NOTU*

Sosyal Bilgiler Dersinde Biyografi Öğretimi

Yaşayışları ve yaptıklarıyla ün kazanmış önemli kişilerin hayatlarını belgelere dayalı olarak inceleyen eserlere "biyografi" denir (Oğuzkan, 1997:141). Ağca (1999:174)'ya göre de biyografi; toplumların çeşitli alanlardaki gelişim ve değişiminde önemli roller üstlenmiş olan kişilerin, yetişme tarzları, yaşadıkları olaylar, bu olaylardaki lider veya grup üyesi olarak etkinlikleri fikir, duygu ve hayal dünyalarıyla eserlerinin ele alınıp anlatıldığı bir yazılı anlatım türü olarak kabul edilir. Bu eserlerin olabildiğince tarafsız bir gözle ve belgelere dayalı olarak yazılması gerekmektedir. Bu eserlerin önemli bir özelliği de incelenen kişinin çevresinde oluşan olayların beslendiği kaynakların birinci elden tespiti ve gelecek kuşaklara aktarılmasıdır.

Çocuklar, belli gelişme dönemlerinde çevrelerinde yaşayan ve serüvenleri kitaplara geçmiş ünlü kişileri kendileri için örnek seçme ihtiyacı duyarlar. Biyografiler, çocuklara başkalarının hayat kavgalarını karşılaştıkları türlü sorunları ve başarılarının nedenlerini anlatmakla onları ileride karşılaştıkları durumlara hazırlar. Bu gibi eserleri okuyan çocuklar, büyük adamlara karşı hayranlık ve saygı duymaya başlarlar, yurt severlik duyguları güçlenir (Oğuzkan, 1997:141).

Biyografiler, kişisel anılara ya da araştırma sonucu elde edilmiş yazılı ve sözlü malzemenin düzenlenmesine ve yorumlanmasına dayandığı için, tarihin bir dalı olarak görülebilir. Bu özellikleri dolayısıyla yaşam öyküleri sosyal bilgiler öğretimi için çok işlevsel birer materyal olarak kabul edilebilir (Öztürk ve Otluoğlu, 2003:140).

Çağdaş biyografilerde birtakım özellikler aranır. Bunlardan ilki, geçerlilik ve belgelere dayalı olma durumudur. Herhangi bir şahsiyetin hayatını yazmayı tasarlayan yazar, kahramanlarıyla ilgili her türlü eser ve belgeleri önceden incelemek zorundadır.

İyi inceleme yapılmamasından veya gereken dikkatin gösterilmemesinden meydana gelen yanlışlar, okurların belleğinde yanlış veya eksik izlenimler bırakır. Küçük yaşlarda edinilen bu gibi izlenimleri silmek, düzeltmek veya tamamlamak hiç de kolay değildir.

Biyografilerde aranılacak ikinci bir özellik nesnelliktir. Biyografi yazarının görüşleri, yorumları ve çıkardığı sonuçlar her zaman sağlam kaynaklara dayanmalıdır. Tarihi gerçeklere ters düşmemek için hayatı anlatılan kişi veya kişilerin ancak söyledikleri sözleri söylemiş, yaptıkları işleri yapmış ve düşündükleri şeyleri düşünmüş gibi göstermek gerekir. Böyle bir davranış çocuklarda doğruya ve gerçeğe bağlılık duygularını geliştirir. İyi bir biyografide aranan bir başka özellik de yararlanılan kaynakların, belgelerin doğru ve eksiksiz olmasıdır. Anlatılan kişinin hayatını canlandıran olaylar, görüşlerini ve düşüncelerini yansıtan açıklamalar sağlam belgelere dayanmalıdır.

Biyografik eserlerde yazarların anlatımı konunun elverdiği ölçüde renkli ve çekici olmalıdır. Canlı, hareketli ve yalın bir anlatımla kaleme alınan biyografilerin çocuklarca beğenilmesi ve okuma olasılığı daha çoktur (Oğuzkan, 1997:142).

* Harun ER, Büğdüz İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Öğretmeni. Akyurt / ANKARA

Biyografi Öğretiminin Olumlu ve Olumsuz Tarafları Nelerdir?

Biyografi öğretimi tarih incelemesinde doğal bir tutum olmak üzere, genellikle önerilen bir yöntemdir. Büyük adamların, liderlerin, kahramanların yaşamları, soyut ve anlaşılmasayan olaylara somutluk ve yaşam kazandırır. Ancak yüksek öğrenim görmüş bir insan; izleyen, ayırt edebileceği basamaktan geniş yer kaplayan, zamanı doldurmuş karmaşık, iç içe olayları canlı tablolar içinde yoğunlaştırır. Ruh bilim yönünden bu ilke, sağlam bir dayanaktır. Ama bir kaç kişinin etkinliği içinde buldukları sosyal durumlarından soyutlayarak, sırf abartmak için kullanılırsa, kötüye kullanılmış olur. Biyografi, insanı uyandıran, ayaklandıran içinde bulunduğu koşulları görmezden gelerek, yalnızca yaptıklarını anlatır ve yapılanların uygulanana tepki olduğunu düşünmezse, buna bir tarih incelemesi siyemeyiz. Toplum içindeki bireylerin etkinliklerinden oluşan sosyal yaşamı incelememiş oluruz (Dewey, 1996:201).

Tarihte büyük adamlar kuramından ilham alanlar, tarih derslerinde biyografilere büyük önem verilmesi gerektiğini düşünürler. İngiliz tarihçi Carlyle: "İnsanın bu dünyada yaptığı şeylerin tarihi, gerçekte büyük adamların burada yaptığı şeylerin tarihidir." diyor. Bu sözde büyük bir gerçeklik payı bulunduğu inkâr edilemez. Bu cümleden olarak, tarih derslerinde sırası geldikçe büyük adamların hayatlarına da temas edilmesi çok yararlı olur. Bir kere, çocukluk ve gençlik kahramanlığa saygı dönemidir. Çocuklar ve gençler, büyük adamların hayatını taklit etmekten zevk alırlar.

İkinci olarak, bir dönemin tarihi olayları ne kadar mantıksal bir şekilde düzenlenmiş olursa olsun, çocuklar; olayları, bir kişinin hayatı kadar gerçek ve somut olarak göremezler. Büyük adamların hayatları anlatıldıkça, bir dönemin âdetleri, özellikleri ve ruhu adeta çocukların gözünde yaşatılmış olur.

Üçüncü olarak, büyük adamlar çok defa bir dönemin temsilcisidirler. Kişiliklerinde bir milletin bütün ümitlerini, bütün ideallerini ve bütün fedakârlıklarını temsil ederler.

Dördüncü olarak, bir adamın hayatı, bir adamın maceraları, bir adamın yaptığı hareketler çocukları daima ilgilendirir.

Özetle; tarih derslerinde büyük adamların hayatına ve icraatına önemli bir yer verilmesi gereklidir. Bir dönem veya akımı izah ederken, o dönemi ya da o akımı temsil eden büyük adamların hayatı gösterilmedikçe o dönem ya da akım hakkında etraflı bir fikir verilmiş olmaz. Bununla beraber tarih derslerinin yalnız biyografilere sıkıştırılması da eğitimcilerce uygun görülmemektedir.

Birinci olarak; tarih derslerini yalnız biyografiler tarzında verirsek, çocukların zihninde birbirlerine bağlı olmayan bir takım izlenimlerden başka bir iz bırakmaması mümkündür.

İkinci olarak; bir dönemi izah ederken, bir tip olarak alınan birey, çocukları ilgilendirmeyebilir. Yahut ilgilendiren birey, zamanını temsil etmeyebilir. Çocuklar komutanlarla, hükümet adamlarının maceracıların hayatına ilgi gösterirler. Tarihi biyografilere sıkıştırdığımız takdirde çocukları ilgilendiren kişilere yer verilmesi zorunluluğu ortaya çıkar. Öte yandan düşünürler, mucitler, alimler ihmal edilmiş olur. Tarih ise savaş alanından başka yerlerde kazanılan şan ve şereften de söz etmeli ve silahtan başka araçlarla kazanılan zaferleri de incelemelidir.

Üçüncü olarak, bir kişinin hayatı bazen bütün olayları yorumlamak için yeterli olmaz. Bir adamın biyografisinin birçok noktaları zamanın canlı olayları ile pek az ilgili olabilir.

Dördüncü olarak; olayları bireylerin etrafında toplayacağımıza çok defa bireyleri, olayların etrafında toplamak daha kolay olur.

Şu açıklamadan anlaşılıyor ki, tarihte değişik akımların, değişik dönemlerin, değişik sosyal grupların temsilcisi olan büyük adamların hayatından söz edilmesi çok lazım ve faydalıdır. Yalnız, tarihi biyografilerle öğretmeye çalışmak doğru değildir (Ata, 1998:153-154).

Biyografi Tasarımında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Biyografiler öğrenci seviyesine uygun bir tarzda yazılmalıdır.
- Biyografiler öğrencilerin ihtiyaç ve beklentilerine cevap verebilecek nitelikte tasarlanmalıdır.
- Biyografiler yazılırken sade, basit ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır.
- Biyografi içindeki kavram ve ifadelerin Türkçe olmasına dikkat edilmelidir.
- Biyografiler tasarlanırken özellikle küçük sınıflar için hikâyeci bir anlatım tarzı benimsenmelidir.
- Biyografiler görsel ve işitsel materyallerle desteklenmelidir.
- Biyografi içinde bölümler arası bağlantılara dikkat edilmeli ve kronolojik bir düzen takip edilmelidir.
- Biyografiler oluşturulurken, bölümlerin fazla uzun olmamasına ve öğrencinin öğrenimini kolaylaştırıcı bir tarzda hazırlanmasına dikkat edilmelidir.
- Biyografilerin özellikle küçük sınıflar için dramatizasyon, çalışma kâğıtları, zihin oyunları v.b. analitik ve bütünsel öğrenme tekniklerine imkân verebilecek şekilde tasarlanmasına özen gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

AĞCA, Hüseyin. (1999). **Yazılı Anlatım**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

DEWEY, John. (1996). **Demokrasi ve Eğitim**. (Çev. M.Salih Otaran), İstanbul: Başarı Yayıncılık.

OĞUZKAN, Ferhan. (1997). **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Emel Matbaacılık.

ÖZTÜRK, Cemil ve R. OTLUOĞLU. (2003). **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller**. Ankara: PegemA Yayıncılık.

SUNGU, İhsan (2002). *Tarih Öğretimi Hakkında*.(Aktaran: B. ATA) **Milli Eğitim Dergisi**.

ADI: GAZNELİ SULTANI

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: KÜLTÜR VE MİRAS
ÜNİTE	: İPEK YOLU'NDA TÜRKLER
TEMEL BECERİLER:	Araştırma, eleştirel düşünme, değişim ve sürekliliği algılama, karar verme
KAZANIMLAR	: Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk- İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları, tarih atlası
KAYNAK	: İslam Ansiklopedisi , "Gazneli Mahmud", cilt 7, İstanbul; E. Merçil, Müslüman Türk Devletleri Tarihi , Erdoğan Merçil, Sultan Mahmud

SÜREÇ

1. Etkinliği gerçekleştirirken güncel haritalardan ve tarih atlaslarından yararlanınız.
2. Bir hafta önceden öğrencilerinize Gazneli Mahmud ve Gazneliler hakkında araştırma ödevi veriniz.

1. Gazneli Mahmut ile ilgili aşağıdaki kimlik bilgilerinizi doldurunuz.

Adı
Doğum tarihi
Baba adı
Ülkesi
Mesleği (Görevi)
Dini
Ölüm tarihi

2. Metindeki bilgilerden yararlanarak Gazneli Devleti'nin haritada bulunduğu yeri boyayarak günümüzde bu bölgede hangi devletlerin olduğunu yazınız.

3. Metindeki tarihlerden yararlanarak Gazneli Devleti döneminde başka hangi Türk devletinin olduğunu yazınız.

4. Gazneli Mahmut'un fethettiği yerleri haritada farklı renklerle gösteriniz.

5. Gazneli Mahmut'un sanata ve bilime önem verdiğini gösteren ifadeleri metinden bulunuz.

6. Metinde geçen meslek adlarını yazınız.

GAZNELİ MAHMUT

Gazneli Mahmut'un babası Sebük Tegin, Samanoğulları Devleti'nin Horasan valisi idi. Sebük Tegin cesur ve güçlü bir insandı. Samanoğulları'na karşı bağımsızlığını ilân etti.

Gazneli Devleti'nin kurucusu Sebük Tegin'in oğlu olan Gazneli Mahmut 970 tarihinde doğdu. Genç yaştan itibaren devlet idaresinde görev aldı. Babası sağ iken Horasan valiliği görevini yürüttü.

998 tarihinde Gazne tahtına oturan Mahmut, Buhara, Horasan, Herat, Belh, Bust ve Kabil'i Samanîlerden aldı. Daha sonra, bugünkü Afganistan ve Belucistan ile Harezm'e kadar tüm Maverâünnehr'i ele geçirdi. Ardından Rey, İsfahan, Save, Kazvin, Zencan ve Ebher'i alarak, İran topraklarının büyük bölümüne hâkim oldu.

Eylül 1000'de ilk Hindistan seferine çıkan Sultan Mahmut, 1027'ye kadar Hindistan'a on yedi büyük sefer yaptı. Bu seferler sırasında Sultan Mahmut'un ordusunda maaşlı askerler ve gönüllüler olmak üzere iki grup bulunuyordu. Seferler sonucunda Hindistan'da birçok cami yaptırın ve İslâm dinini öğretmek üzere âlimler yerleştiren Gazneli Sultan Mahmut, İslam dininin Hindistan'da yayılıp kabul görmesini sağladı.

Cihangirliği yanında, âlim bir kişiliği de olan Sultan Mahmut, sarayında âlim ve şairlere çeşitli konularda sohbet ve tartışmalar yaptırır. Gazneli Sultan Mahmut'un sarayı bir bilim akademisi haline geldi. Kendisi bilime ve sanata karşı büyük bir sevgi besliyordu. Bîrûnî ve Firdevsî gibi birçok meşhur bilgin Sultan Mahmut'un sarayında himaye gördü.

Firdevsî'nin meşhur Şehname'si de dâhil olmak üzere, devrinin pek çok kitabı Gazneli Sultan Mahmut'a takdim edildi.

İmar faaliyetlerine büyük önem veren Sultan Mahmut, Gazne'nin yanı sıra Belh ve Nişabur gibi önemli şehirlerin de gelişmesini sağladı. Onun döneminde şehirler; bahçeler, zafer abideleri ve camilerle süslenmiştir.

33 yıl hükümdarlık yapan Sultan Mahmut, 1030'da Gazne'de vefat ederek, burada defnedildi. Yerine oğlu Mesut sultan oldu.

ADI: BÜYÜK SELÇUKLU VEZİRİ NİZAMÜLMÜLK

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: KÜLTÜR VE MİRAS
ÜNİTE	: İPEK YOLU'NDA TÜRKLER
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, eleştirel düşünme, değişim ve sürekliliği algılama
KAZANIMLAR	: Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk- İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları, tarih atlası
KAYNAK	: Nurettin Bayburtluğil, Siyasetname Tercümesi , İstanbul 1987

SÜREÇ

1. Bir ders önceden Nizamülmülk ve Büyük Selçuklu Devleti hakkında araştırma yapmalarını isteyiniz.
2. Devleti işlerken güncel haritalar ve tarih atlasları kullanınız.
3. "Melik, vezir, kadı" kelimeleri için sözlük çalışması yaptırınız.
4. Nizamülmülk'ün katılmadığı Malazgirt Savaşı hakkında araştırma ödevi veriniz.

ASYA HARİTASI

1. Selçuklu Devleti'nin bulunduğu yerleri haritada farklı renklerle gösteriniz.

2. İpek Yolu, Selçuklu Devleti'nin topraklarından geçiyor mu?

3. Metindeki tarihlerden yararlanarak Selçuklu Devleti'nin hangi yüzyılda kurulduğunu yazar mısınız?

4. Nizamülmülk, Dandanakan Savaşı'ndan sonra Selçukluların hizmetine girdiğine göre bu savaşın Selçuklular açısından önemi nedir?

1040 tarihindeki Dandanakan Savaşı'ndan sonra Nizamülmülk Selçukluların hizmetine girdi.

Dandanakan Savaşı sonunda.....
.....
.....

5. Nizamülmülk hangi Türk devletlerinde görev yapmıştır?

6. Nizamülmülk, Dandanakan Savaşı'ndan sonra neden Selçukluların hizmetine girmiştir?

7. Nizamülmülk'ün Selçuklu Devleti'ndeki görevi nedir?

8. Selçuklu Devleti'nde Nizamülmülk'ten daha üst kademedeki devlet yöneticileri hangi unvanı taşıyorlardı? Nizamülmülk'e göre bu yöneticilerin özellikleri nasıl olmalıdır?

9. Nizamülmülk, Selçuklu Devleti döneminde yapılan savaşlardan hangisine katılmamıştır?

10. Nizamülmülk eserini hangi amaçla yazmıştır?

NİZAMÜLMÜLK

Nizamülmülk, 1018 yılında Tus'ta doğdu. İyi bir tahsilden sonra Gazneli Devleti'ne bağlı Horasan valisi Ebu'l-Fazl Suri'nin mahiyetinde idarecilik hayatına başladı. 1040 senesinde Selçuklular ve Gazneliler arasında yapılan Dandanakan Savaşı'ndan sonra Gazne'ye gitmişse de tekrar Horasan'a dönerek Selçukluların hizmetine girdi. Alparslan'ın Belh valisi Ebu'l- Ali Şadan tarafından vilayet işlerinden sorumlu memur olarak tayin edildi. Tuğrul Bey'in ölümünden sonra Çağrı Bey'in oğlu Alparslan'ın Selçuklu Sultanı olmasıyla 1064 yılında Selçuklu Devleti'nde vezirlik görevine getirildi. Kendisine Abbasi Halifesi Kaim bi- Emrillah tarafından Nizamülmülk lakabı verildi.

Alparslan ve Melikşah'ın vezirliğini yapmış (1064–1094), kurduğu idari teşkilat ile devletin sağlam temeller üzerine oturmasını sağlamıştır. Savaş alanlarında da Malazgirt (1071) hariç, sultanların yanında yer alarak Selçukluların bütün fetihlerinde pay sahibi olmuştur.

İslam'da birliği sağlamak için eğitime önem veren Nizamülmülk, Bağdat'ta kendi adıyla anılan Nizamiye medreselerini kurdu. Sultan Melikşah'ın tavsiyesiyle; meliklerin, emirlerin, vezirlerin ve kadıların davranışlarını düzenlemek amacıyla Siyasetname adlı eserini yazdı. Bu eserinde devlet yönetimiyle ilgili bilgilere yer verdi.

Aşağıdaki paragraf Siyasetname'deki bilgilere bir örnektir.

“Padişahlar, güzel yüzlü, iyi huylu, mert, cesur, iyi ata binen, her türlü silahı kullanabilen, sanattan anlayan, verdiği sözleri yerine getiren, fakirlere iyi muamele eden, emri altındakilerle iyi geçinen, halkın üzerinden zalimlerin zulmünü kaldıran kimseler olmalıdır.”

ADI: GEÇMİŞİN İZLERİ

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'+40'
ÖĞRENME ALANI	: KÜLTÜR VE MİRAS,
ÜNİTE	: İPEK YOLU'NDA TÜRKLER
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, değişim ve sürekliliği algılama becerisi, sosyal katılım
KAZANIMLAR	: Örnek incelemeler yoluyla kutlama ve törenlerimizdeki uygulamaların kültürümüzü oluşturan unsurlarla ilişkisini değişim ve süreklilik açısından değerlendirir.
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları, fotoğraflar
KAYNAK	: Bahaeddin Ögel, Türk Kültürünün Gelişme Çağları , İstanbul 1988; Osman Turan, Selçuklular Tarihi ve Türk- İslam Medeniyeti , İstanbul 1998 Reşat Genç, Kaşgarlı Mahmud'a Göre XI. Yüzyılda Türk Dünyası , Ankara 1997.

SÜREÇ

1. Öğrencilerinize bir hafta önceden düğünle ilgili sözlü tarih çalışması yaptırınız.
2. Orta Asya ilk Türk devletlerindeki düğün ve kutlamalarla ilgili aşağıdaki çalışma kâğıdındaki bilgileri günümüzle karşılaştırmalarını isteyiniz.
3. Düğünlerde yapılan faaliyetlerin kültürümüzü oluşturan unsurlarla (din, dil, edebiyat, müzik, gelenekler vb.) ilişkisi üzerinde durunuz.
4. İslamiyet'in kabulü ve zamanla değişen şartların kutlama ve törenlere etkisi üzerinde durunuz.
5. Etkinlik sonunda öğrencileri iki gruba ayırarak düğünle ilgili bir rol yapma etkinliği yaptırınız. Gruplardan biri eski geleneklere göre diğeri ise yeni geleneklere göre düğünün aşamalarını canlandıracaklar.
6. "Sağdıç, çeyiz, nişan, saç, türkü" gibi kelimelerin anlamları için sözlük çalışması yaptırınız.

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda Orta Asya ilk Türk toplumlarının düğünlerine ve kutlamalarına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgileri yapmış olduğunuz sözlü tarih çalışmasında elde ettiğiniz bilgilerle karşılaştırınız.

Kız isteme: Her ne suretle olursa olsun, evlenecek erkek için bir kız istemek gerektiğinde, genellikle bugün de olduğu gibi kız evine dünürücü gönderilmektedir. Kız istemeye giden bu dünürçülere veya görüçülere “sawçı” (sözcü-elçi) da denirdi. Sawçı : “Güveyley, kayınlar, dünürler arasında gelip giden, elçilik yapan kişidir. Çünkü sawçı onun sözünü buna, bunun sözünü ona anlatan kişidir. “

1. Günümüzde de yukarıda anlatılanlarla benzerlikler var mıdır?

Söz Kesme: Söz kesimi Türklerde, çok değer verilen bir antlaşmadır. İlk Türk topluluklarında evlilik bununla başlar denilebilir. Türklerin eski geleneklerine göre söz kesim antlaşması at üzerinde yapılırdı: Kız ve oğlan tarafı at üzerine binmiş olarak karşılaşır ve böylece antlaşırlardı. Ayrıca İlk Türk devletlerinde de önemli antlaşmalar at üzerinde yapılırdı ki bu da bize Türklerin evlilik anlaşmasına verdiği önemi gösterir.

1. Türkler söz kesimi ve önemli antlaşmalarını neden at üzerinde yapıyorlar?
2. Günümüzde evlenmeden önce söz kesimi yapılıyor mu? Yapılıyorsa yukarıdaki bilgilerden farklı olarak neler yapılıyor?

3. Aşağıdaki kutucuklara Orta Asya’daki söz kesimi ile günümüzdeki söz kesimini resimlerini çizerek karşılaştırınız.

Orta Asya	Günümüz

Nişan: Nişan, “evlenme için bir vaat” ve aynı zamanda bir, “ön akid” dir. Kaynaklara göre nişan adetinin Orta Asya uluslarında çok eskiden beri olduğu anlaşılmaktadır. Dede Korkut hikâyelerinde de nişan yüzüğünün takıldığı belirtilerek, önemi vurgulanmıştır. Dede Korkut Hikâyelerinde nişan törenine “küçük düğün” de denilmiştir.

4. Yukarıdaki bilgilerde görüldüğü üzere nişan ilk Türk toplumlarında düğünden önceki aşamalardan birisidir. Günümüz nişan törenlerinde olan ve yukarıdaki bilgiler arasında olmayan şeyler nelerdir?

Çeyiz: Türklerde babanın kızına çeyiz yapması bir yükümlülük olarak görülüyordu. İlk Türk topluluklarında, gelin giden kızın çeyizine, “sep” derlerdi. Kaşgarlı Mahmut’un verdiği bilgiye göre gelinin akrabaları çeyizi hazırlamak için aralarında yardımlaşmaktadırlar. Bugün Anadolu’da çeyiz, bir süs eşyası ve dürü olarak anlaşılır. Hâlbuki Dede Korkut Hikâyelerinde de belirtildiği gibi ilk Türk topluluklarında çeyiz, “hayvan sürüleri, yardımcı insanlar vs.”den oluşmaktaydı.

Daha çok düğünlerde, gerek gelin ve gerekse güveyi, hısımlarına armağanlar gönderme adeti, bugün yurdumuzun çok yerinde, gelinle damadın karşılıklı olarak birbirlerinin hısım ve akrabalarına giyecek göndermesi şeklinde yaşamaktadır.

6. Günümüzdeki çeyizde bulunan eşyalar ile eski zamanlardaki çeyizde bulunan eşyalar aynı mıdır? Değişiklikler varsa bunların nedenleri neler olabilir?

7. Günümüzde çeyiz hazırlanırken yardımlaşma olmakta mıdır?

Düğün: Dede Korkut Hikâyelerinde nişan toyuna “küçük düğün”, evlenme toyuna ise “ulu düğün” denmiştir. Aynı zamanda büyük düğüne “ağır düğün” denirdi. Düğüne bugün de olduğu gibi, düğün (tüğün) deniliyordu. Türklerde eskiden de günümüz adetlerine benzer güzel adetler ve sosyal dayanışma örnekleri görülmektedir.

—**Düğün bayrağı:** Düğünü başlatmak, kız evinin hakkı idi. Düğün kız evinde başlar erkek evinde biterdi. “Toy veya düğün bayrağı” da bütün Türklerde görülen yaygın bir gelenektir.

Düğüne davet: Davetlere ve düğüne çağırma işine de bugün Türkiye’nin birçok yerinde söylendiği gibi “okumak” denilmekte idi. “Okumak” kelimesi genel olarak her türlü “Çağırma” anlamını da ifade ediyordu.

Geline “kelin”, güveye ise “küzegü” denilmekte idi.

“Düğün aşısı ve açları doyurma” anlayışı da, bütün Türkler de yaygın bir inanç hâlinde idi.

“Kök Türkler düğün için “törün” sözünü kullanmışlardı. Toylarda Türkler yarışlar düzenleyerek, güreşler yaparak, kopuz(günümüzde kullanılan bağlamanın benzeri) eşliğinde türküler söyleyerek eğlenirdi.

Türkler İslamiyeti kabul ettikten sonra da düğünlerdeki eğlence gelenekleri devam etmiştir. Aşağıda Büyük Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey’in düğünü ile ilgili bilgilerde bu geleneklere rastlanmaktadır:

Büyük Selçuklu Devleti’nin kurucusu olan Tuğrul Bey’in halifenin kızıyla evlenmesi dolayısıyla yapılan düğünde, Tuğrul Bey ve diğer ileri gelenler neşe içinde raksetmişlerdir. *Tuğrul Bey, daha önce aralarında yapılan sözleşme gereği Abbasi Halifesinin kızıyla nikâh ve düğün yapmak için 1063 tarihinde Azerbaycan’dan Bağdat’a hareket etti. Tuğrul Bey ordusu ve devrin büyük adamlarıyla birlikte Bağdat’a ulaştı. 18 Şubat’ta başlayan muhteşem düğün bir hafta sürdü. Sultan düğün esnasında ziyafetler verdi. Eğlenceler düzenleyerek değerli hediyeler dağıttı. Sultan da dahil olmak üzere bütün Selçuklu Beyleri sarayın salonunda müzik seslerinin ahengine uyarak ve Türkçe şarkılar söyleyerek dans ediyor, dizlerini yere vurup kalkıyor ve eğleniyorlardı. Gelin altın bir tahtta oturmuş idi. Düğünden sonra Tuğrul Bey Bağdat’tan eşiyile birlikte ayrılarak ülkesine hareket etti. Sultan gelinin çeyizinin nakli için 100 bin dinar göndermişti.*

8. Yukarıdaki bilgilerle günümüzde yapılan düğünlerdeki etkinlikleri karşılaştırmız. Benzerlik ve farklılıkları yazınız (Eğlence şekilleri, kullanılan müzik aletleri, söylenen türküler açısından).

Gelin alma: Gelin evden ayrılırken, “baba ocağına ve ateşine saygı gösterir. 7 atadan izin istenir; Müslüman Türklerde ise 7 evliyadan izin istenir ve dua edilirdi. Önceden Türklerde gelinin, babası evinden alınarak, kocasının evine götürülüşü esnasında üzerine “didek” denilen bir örtü (duvak) örtülüyordu.

8.Yukarıdaki bilgiye göre Türkler neden önceleri “7 atadan izin alırlarken sonraları 7 evliyadan izin istemeye” başlamışlardır?

9.Günümüzdeki gelin alma ile eski gelin alma merasimi arasında ne gibi farklılıklar olabilir?

Gelin indirme, saç ve kurban: Gelin indirme Türklerde büyük bir tören olarak görülürdü. Gelin indirmelerde görülen ve en eski Türk özlerini taşıyan gelenekler ise şunlardır;

—Saçı: Orta Asya ilk Türk topluluklarında, gelinin atının, yele ve kuyruğuna kırmızı saçarlarmış”. İslamiyet’ten sonraki, ikinci gelişme de, “un serpme” yaygınlaşmıştır. “Para, çörek, şeker” ise daha geç çağlarda ortaya çıkmıştır. Anadolu’da saç sırasında dua da edilirdi.

— Kurban kesme: Türk toplumlarında çok görülürdü. Anadolu’da da buna “uğur kesme” denirdi.

10. Düğün esnasında yapılan “saçı, kurban kesme” gibi merasimlerin nedeni ne olabilir? Saçıda kullanılan malzemelerdeki değişimin sebebi nedir?

SÖZLÜ TARİH ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI

1. Gelin/damat adayının aileleri evlilikle ilgili kararlar almak amacıyla ne zaman bir araya geldiler?
2. Nerede toplandılar?
3. Neler konuşuldu?
4. Hediye alıp verdiniz mi?
5. Nişan yaptınız mı?
6. Nişan töreninizi nerede yaptınız?
7. Nişan alışverişi yaptınız mı? Yaptıysanız neler alındı?
8. Nişan töreninizde misafirlere neler ikram edildi?
9. Nişan töreninize kimler katıldı?
10. Nişan töreninizde ne giyindiniz?
11. Kına gecesi yaptınız mı?
12. Kına gecesi yaptıysanız, nerede yapıldı?
13. Kına gecenize kimler katıldı?
14. Kullanılan müzik nasıldı? Örnek verir misiniz?
15. Kına gecesinde neler ikram edildi?
16. Kına gecenizde oynanan oyunlar var mı idi? Hatırlayabildiğiniz neler vardı?
17. Kına gecesinde ne giymiştiniz?
18. Düğünden önce evli çiftlerin kendi evlerinde kullanabilecekleri eşyaları hazırladınız mı? Özellikle kız tarafının küçük yaşlardan itibaren hazırladıkları bu eşyalara ne denir?
19. Bu hazırlıkta ne tür eşyaların aldığını söyler misiniz?
20. Düğününüz nerede yapıldı?
21. Düğününüzü kaydettiğiniz CD ya da kaset var mı?
22. Düğününüzde ki kıyafetlerinizi anlatır mısınız?
23. Düğününüzde kullanılan müzik aletleri ve oynanan oyunlar nelerdi?

ADI: KİLİM

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: KÜLTÜR VE MİRAS
ÜNİTE	: İPEK YOLU'NDA TÜRKLER
TEMEL BECERİLER:	Araştırma, eleştirel düşünme, karar verme, değişim ve sürekliliği algılama
KAZANIMLAR	: Orta Asya ilk Türk devletleri ve Türk-İslam devletlerinin Türk kültür, sanat ve estetik anlayışına katkılarına kanıtlar gösterir.
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları, resimler,
KAYNAK	: Bahaeddin Ögel, Türk Kültür Tarihine Giriş , Cilt 3, Ankara 1991; (Meltem Karaman ŞAHİN "İlmeğin Dili", Yeni Avrasya , sayı 2001/12, Ankara 2001). - http://www.kulturturizm.gov.tr/portal/kultur_tr.asp?belgeno=5889 - www.anatoliancarpets.com/&qys=kategori~ao_so sy~4

SÜREÇ

Etkinliğe başlamadan önce bilgi notunu öğrencilere okutabilirsiniz.

1. Bir ders önceden halı ve kilim gibi nesnelerin yapılışı ile ilgili araştırma yapmalarını, konuyla ilgili resimler toplamalarını isteyiniz.
2. Dersten önce Fatih Kısaparmak'ın "Kilim" türküsünün sözlerinin tahtaya yazılmasını sağlayınız. İmkânlarınız varsa ise öğrencilerinize türküyü dinletiniz. Daha sonra ilgili soruları cevaplamalarını isteyiniz.
3. "Kilim, halı ve nakış" kelimelerinin anlamları ile ilgili sözlük çalışması yaptırınız.
4. Resimlerle ilgili soruları cevaplamalarını isteyiniz.
5. **Kilimden başka Orta Asya ilk Türk devletleri ve İlk Türk İslam devletlerinin Türk kültürüne katkılarını göstermek amacıyla aşağıdaki etkinliği gerçekleştiriniz.**
6. Bir hafta önceden öğrencilerinizi gruplara ayırarak her grubun daha önceden derste öğrendikleri devletlerden birisini seçmelerini isteyiniz. (Asya Hun, Kök Türk, Uygur, Karahanlı, Gazneli, Büyük Selçuklu Devleti).
7. Gruplara seçtikleri devletle ilgili tanıtım broşürleri hazırlayacaklarını söyleyiniz.
8. Broşürlerde aşağıdaki bilgilerin yer almasını isteyiniz.
 - Seçtiği devletin tarihini anlatan bir bölüm
 - Bu devletle ilgili önemli kişilerden birisini tanıtan bölüm
 - Bu devletin yaşadığı bölgeleri ve önemli şehirlerini gösteren bir harita
 - Günümüzde bu devletin bulunduğu yerleri ve devletleri gösteren bir harita
 - Bu devletin kültürel özelliklerini tanıtan bir bölüm
 - Bu devletlerin günümüze kadar gelmiş olan kalıntılarını anlatan bir bölüm
7. Hazırlanan bu broşürleri sınıf panosunda sergileyebilirsiniz.

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KÂĞIDI

KİLİM

Sevdiğine sözü olan bir kilim dokur.
Kilimin dilinden ancak anlayan okur.
Sırlarımı verdim sana, sevgimi verdim
Şu gönlümü kilim yaptım yoluna serdim

Kilim kalbin aynasıdır, gönlün sesidir.
Her nakışı bir duygunun ifadesidir.
Kilim sevgiliye çağrı, aşka davettir.
Kimi renkler şikâyetir, kimi hasrettir.

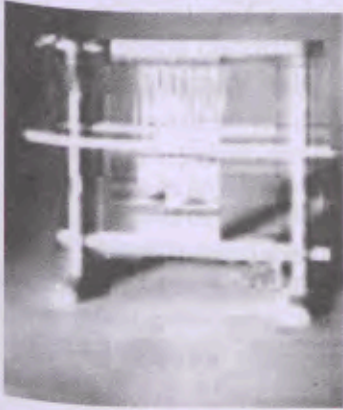
Ben şu gönül tezgâhında kilim dokudum.
Erenlerin dergâhında aşkı okudum.
Töremizde kilim demek, ilim demektir.
Kilim sevdadır, özlemdir, derttir, istektir.

Fatih KISAPARMAK

1. Evinizde kilim ya da halı var mı? Varsa evinizde hangi amaçla kullanıyorsunuz?
2. Yukarıda kilim ile ilgili yazılmış bir türkü bulunmaktadır? Bu türkünün yazılış amacı hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. “Kilimin dilinden ancak anlayan okur.” ifadesiyle ne anlatılmak isteniyor?
4. Türküye göre kilimde kullanılan renkler hangi duyguları yansıtmaktadır?

Resimlerden yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Aşağıda gördüğün bir tezgâhın resmidir. Bu tezgâhın hangi amaçla kullanıldığını söyleyebilir misin? Bu tezgâhı daha önceden gördüysen anlatabilir misiniz?

Resim 50 - Orhun yazıtlarından alınmış yaba şeklinin bir kilim üzerindeki kullanımı.
Kaynak: (1998)

Orhun yazıtlarından R ile yazılan "Y" harfinin bazı kilimlerde kullanıldığı görülmektedir. Bu harfinin bazı kilimlerde "Yaba" kelimesiyle kullanıldığı da görülmektedir. (Resim 50)

2. Yandaki kilim resmini inceleyiniz. Kilimin üzerinde kaç değişik figür var? Bu figürlerin resimlerini çizin.

3. Bu şekiller neye benziyor, bu şekillerin bir anlamı olabilir mi?

4. Kilimde en fazla rastlanan aşağıdaki şekil yabaya benziyor. "Yaba" kelimesinin anlamını sözlükten bularak, bu şeklin kilimde yer almasının nedenini söyleyebilir misiniz?

Resim 51 - Orhun yazıtlarından alınmış yaba şeklinin bir kilim üzerindeki kullanımı.
Kaynak: (1998)

Y : J E Y I X : R T N H : Y A J J S : J X T T Y H : C H T T Y H
Y A H M E Y H T J D J Y E X T I F H N H : A J S Y : A B H J S J H X N Y S

5. Yukarıdaki satırlar Orhun Yazıtları'ndan alınmıştır. Orhun yazıtlarındaki alfabe ile yandaki kilimdeki şekiller arasında benzerlik var mı?

6. Türklerin yaşam şekillerini de düşünerek Türk kültüründeki halı ve kilimciliğin önemi hakkında neler söyleyebilirsiniz?

7. Hayalinde canlandırdığınız ve dokumak istediğiniz bir kilim resmi yapar mısınız?

Bilgi Yaprağı: Tarihçe

Halı ve kilim denince bütün dünyada yaylacı Türkler akla gelir. Yaylacı Türkler hayvanları ve yaşama gelenekleri bakımından yaylak ve kışlak arasında yaşamayı gerekli görüyorlardı. Bunun içindir ki, onların en tabii mobilya ve döşemeleri bile kolaylıkla taşınabilir halı ve keçeler idi.

Türk boylarının çadırlarının zeminlerini daha kalın ve sıcak bir hale getirme gayretleriyle ortaya çıkan halı sanatı, Anadolu'nun en gelişmiş sanatıdır. Halının Anadolu'ya girmesi Türkmen ve yörük aşiretleriyle olmuştur. En az dört bin yıldan bu yana ince ve derin bir zevkle yeteneğin ve ustalığın harmanlandığı halılarda her rengin, her motifin, halıların çerçevesini oluşturan çizgilerin ayrı bir anlamı, ayrı bir mesajı var. Anadolu halılarında **kırmızı** renk dostluğun ve sevginin; **mavi** umudun; **yeşil** ayrılığın; **sarı** nazarın ifadesidir.

Daima Türkler' in yaşadığı ülkelerde ortaya çıkan halının tarihi, sıkı sıkıya Türklere bağlı olduğu gibi, Büyük Selçuklu Sultanlığı devrinde kurulan devletlerle, bunun tekniğini önce İslam âlemine sonra bütün dünyaya tanıtan da Türkler olmuştur. Bununla beraber Büyük Selçuklulardan günümüze halı kalmamış, Türkiye Selçuklularından günümüze kalan Konya halıları 20. yüzyıla kadar gelişen halı sanatının temeli olmuştur.

Türklerin daha Hunlar devrinde milattan önceki yıllarda çok gelişmiş, halı tekniğine sahip oldukları Altay Dağları eteklerinde Güney Sibiry, Pazırık kurganları kazılarında ele geçen eşsiz halı ile ortaya çıkmaktadır. Altaylarda Pazırık kurganında buzullar içinden içinden çıkarılan en eski halı Asya Hunları bölgesinde bulunmaktadır. Pazırık'ta bulunan bu halı inanılmaz inceliği, yüksek kalitesi, motiflerinin zenginliği ve özellikleriyle dikkat çeker. Buzul hâline gelmiş bir kurgan odasında, mumyalanmış ölü at, dört tekerlekli araba ve diğer ev eşyaları arasında bulunan bu halı 1953'te dünyaya tanıtılmıştır. Bu halı üzerinde süvari, geyik figürleri ve zeminde 24 kare halinde çiçekler vardır.

Türk kökenli toplumlarda halı yapımı geleneksel yaşantılarına bağlı olarak gelişmiştir. Hayvancılıkla uğraşan Türkler, kendilerine kültürel ve sanatsal bütünlüğü edindiren, geleneksel alışkanlıklarını bu yönde kazanmışlardır. Özellikle ulaşım olanaklarının zor olduğu yörelerdeki halkın, geleneksel dokuma sanatı aracılığı ile en azından bir zanaat edindiği açıktır.

Geleneksel Sanatlarda Renk, Desen, Boyamacılık

Desen (bezeme):

Bir kültür dili olan simgeler, yaşam biçimi, çevre şartlarına göre oluşan biçimsel sanatın kaynağı olmuşlardır. Halkbilim çalışmalarında çok önemli yeri olan bu sembolik biçimler, yer aldığı toplumun kimlik göstergeleridir. Simgeler çeşitli şekillerde yaşamış, değerlendirilmişlerdir.

Türkler Anadolu'ya geldikten sonra da Orta Asya'da sahip oldukları birçok geleneği, kullandıkları motifleri devam ettirmişlerdir.

Süslemede temel öge, ana tema motiftir. Anadolu'da motif; im, yanış, nakış gibi bölgelere göre değişik isimler almaktadır.

Geleneksel sanatların hemen her dalında kullanılan yere, amaca, iletilmek istenen mesaja göre; bitkisel (ağaçlar, çiçekler, meyveler vb.), hayvansal (kuşlar, kelebek, at, yırtıcı, yılan, akrep vb.), nesneli (günlük kullanım araç - gereçleri vb.), figüratif (organlar, günlük olaylardan, kişilerden esinlenilerek vb.) bezemeler görülmektedir.

Renk - Boyama:

Doğadan elde edilen maddeleri kullanmak suretiyle boya yapımı, renkli satırların elde edilmesi, tarihin çok eski dönemlerinden beri bilinen bir sanattır.

İnsanların canlı, cansız doğanın renkleri karşısında büyük hayranlık duyduğu bir gerçektir. İnsan, bitki ilişkilerinin başlangıcının oldukça eski olduğu bilinmektedir.

Suda çözünmeyen maddeler ile tekstil elyafının boyanmasının mümkün olmadığını anlayan insanlar, bitkilerin çiçek, yaprak, meyve, kök, gövdelerinden faydalanmışlardır. Bitkisel boyarmaddeler yanında, bazı hayvanlardan da boyalar elde edilmektedir.

Anadolu'da özellikle halı dokunan bölgelerde boya maddeleri konusunda çok az bilgiye rastlanmaktadır. Bunun nedeni boyacılıkla uğraşan ailelerin bu işlemi sır olarak saklamalarıdır.

Boyaların sabitleştirilmesi için boyanacak malzemeyi boya alacak şekle sokan, mordan adı verilen maddelerdir. Türkiye'de en çok kullanılan mordan, mazıdır.

Yapılan kazılarda elde edilebilen bilgilere göre en çok kullanılan; kırmızı, yeşil, sarı, mavi renklerdir.

IV. ÜNİTE

ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI

ADI: ÜLKEMİZİ GELİŞTİRELİM

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'+40'+40'
ÖĞRENME ALANI	: ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM
ÜNİTE	: ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, eleştirel düşünme, Türkçe'yi doğru, etkili ve güzel kullanma, tablo ve grafik okuma, basit istatistikî verileri yorumlama, girişimcilik
KAZANIMLAR	: Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetleri ilişkilendirerek bunların ülke ekonomisindeki yerini ve önemini değerlendirir.
MATERYALLER	: Türkiye haritası
KAYNAK	: TC Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Türkiye İstatistik Yıllığı, 2003

SÜREÇ

1. Bu etkinlik iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada öğrenciler ülkemizdeki ekonomik faaliyetleri fark edecek, ikinci aşamada ise bu ekonomik faaliyetlerin ülke ekonomisine katkısını göreceklendir.
2. Birinci aşamada öğrencilere kavram haritalarını vererek incelemelerini isteyin. Ek:1,2
3. Öğrencilere kavramlar arasında ilişki olup olmadığını sorun ve bir ilişki kurmalarına yardımcı olun.
4. Kavram haritasında geçen kavramlardan bazılarını öğrencilere vermeden boş bırakabilir ve öğrencilerden boş bırakılan yerleri doldurmalarını isteyebilirsiniz.
5. Daha sonra öğrencilerden bu kavram haritasında yer alan bütün kavramlar için birer sembol belirlemelerini isteyerek bu sembolleri küçülterek kullanmalarını sağlayabilirsiniz.
6. Öğrencileri gruplara ayırarak her bir grubun ayrı bir ekonomik faaliyet alanını çalışmasını sağlayın.
7. Her gruba büyük boy resim kâğıdının üzerine bir Türkiye haritası çizdirin. Bölgeler ve il sınırları haritada görülmelidir.
8. Bir gruba Türkiye'de çıkarılan madenlerin listesini verip çıkarıldıkları yerleri haritada işaretlemelerini isteyin.

Ülkemizde çıkarılan madenlerden üzerinde durulması gerekenler şunlardır:

- Demir	- Bakır
- Altın	- Bor
- Boksit	- Civa
- Çinko	- Kaya tuzu
- Krom	- Kurşun
- Kükürt	- Mermer
- Toryum	- Uranyum
- Wolfram	- Taşkömürü
- Linyit	- Petrol
- Doğalgaz	

9. Bu madenlerin hangi amaçlarla kullanıldıklarını araştırmalarını isteyin.
10. Diğer bir gruba yurdumuzda üretilen tarım ürünlerinin listesini verip üretildikleri yeri haritada işaretlemelerini isteyin.

Yurdumuzda yetiştirilen ürünlerden üzerinde durulması gerekenler şunlardır:

- Sebzeler: Domates, biber, salatalık, patates, soğan
- Meyveler: Üzüm, elma, şeftali, kiraz, turunçgil, kayısı, fındık, ceviz, kestane, muz, incir, antep fıstığı, karpuz
- Sanayi Bitkileri: Çay, tütün, anason, soya fasulyesi, şeker pancarı, ayçiçeği, zeytin, pamuk
- Tahıllar: Buğday, arpa, pirinç, mısır
- Baklagiller: Nohut, fasulye, kırmızı mercimek

11. Diğer gruba da sanayi kollarının listesini verip, yoğun olduğu yerleri harita üzerinde işaretlemelerini isteyin.

Yurdumuzda yapılan sanayi faaliyetlerinden üzerinde durulması gerekenler şunlardır:

- Deri	- Gıda
- Kağıt ürünleri ve basım	- Kimya
- Maden	- Makine
- Orman ürünleri	- Otomotiv
- Tekstil	- Toprak ve çimento

12. Diğer bir gruba da Türkiye’de turizmin geliştiği yerleri harita üzerinde bularak işaretlemelerini isteyin.

13. Gruplardan her bir madeni, tarım ürününü, sanayi kolunu ve turizm faaliyetlerini ifade eden bir sembol bularak bunları Türkiye haritasında yapıştırarak yerlerin sayısı kadar çoğaltmalarını ve Türkiye haritası üzerinde uygun yerlere yerleştirmelerini isteyin.

14. Haritanın kenarına bu hazırladıkları sembollerin hangi madeni, tarım ürününü, sanayi kolunu ve turizmin hangi türünü karşıladığını gösteren bir **işaretler bölümü** oluşturmalarını isteyin.

15. Ekonomik faaliyetlerin o bölgeyi nasıl etkilediğini araştırmalarını isteyin.

16. Bütün bu çalışmalar bittikten sonra her gruptan araştırma yaptıkları ekonomik faaliyetle ilgili bir iş kurmalarını ve işi nerede kuracakları, nasıl kuracakları ile ilgili gerekçelerini de içeren ayrıntılı bir proje hazırlamalarını isteyin.

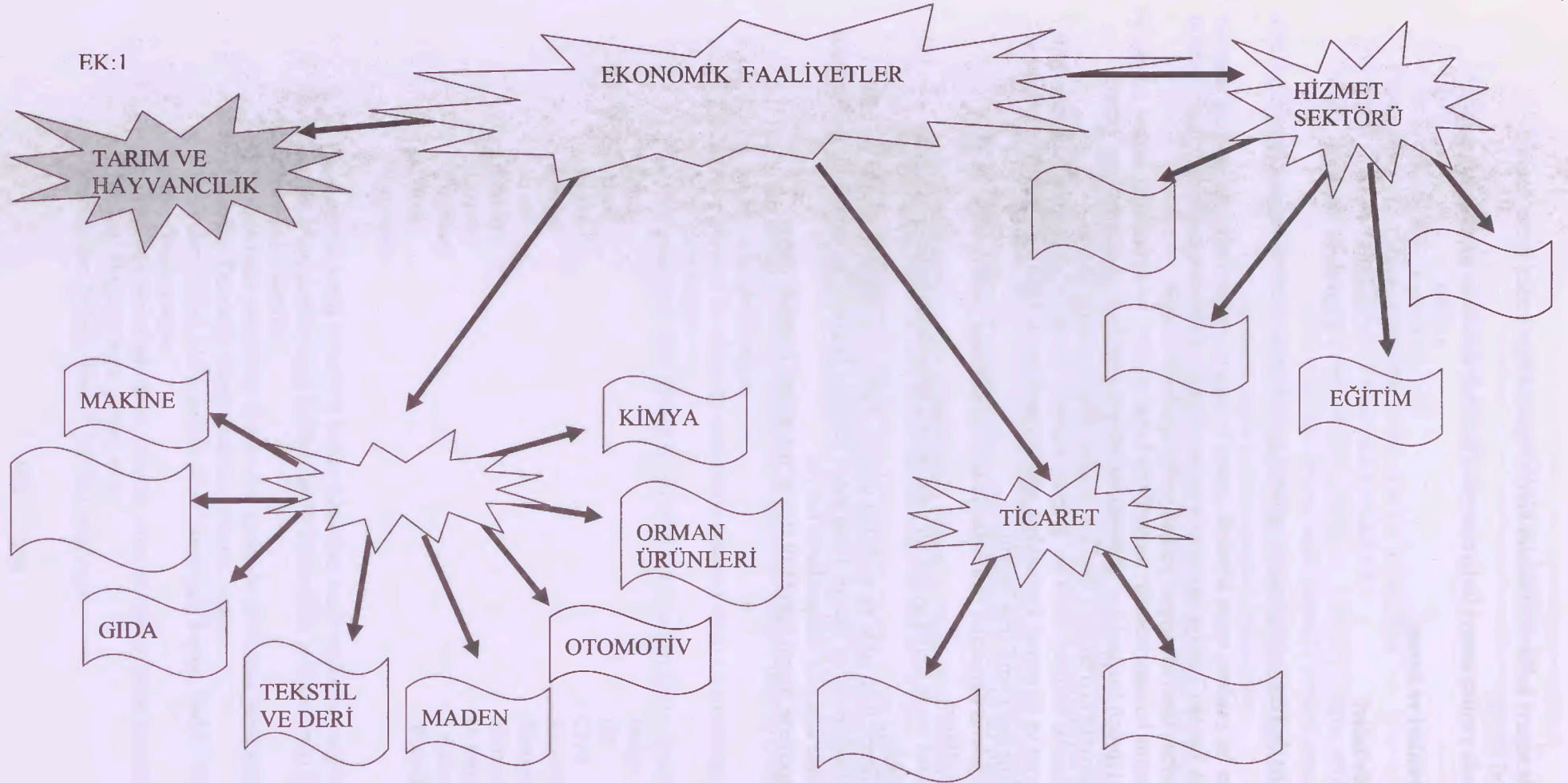
17. Hazırlanan projelerin öğrenciler tarafından olumlu ve olumsuz yönleriyle ele alınarak tartışılmasını sağlayın.

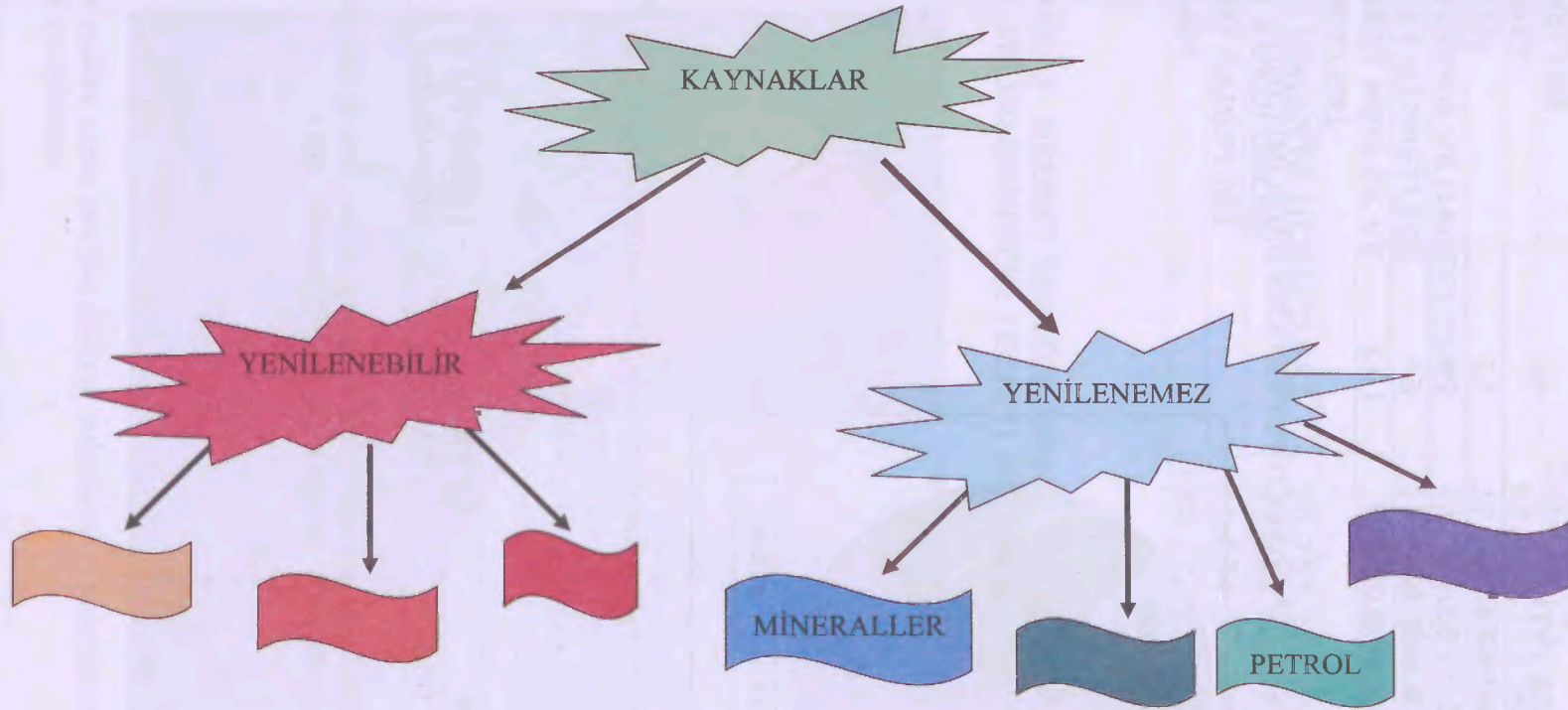
18. Haritalar bittikten sonra sınıfta uygun bir yere asılır. Öğrencilerin projelerini sınıfta sergileyebilirsiniz.

19. 2. aşama için öğrencilere tablo ve grafikleri dağıtın. Tablo ve grafiklerin altında yer alan soruları cevaplandırmalarını isteyin. Daha sonra buradaki bilgilerle bu ekonomik faaliyetlerin ülke ekonomisine katkısını tartışmalarını isteyin.

20. Bu arada öğrencilerle “Gayri Safi Milli Hâsıla”nın anlamı üzerinde durun.

EK:1

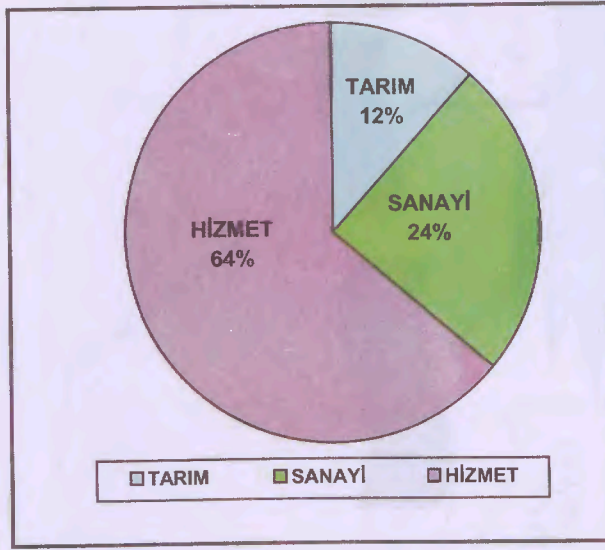

TABLO:1- ÜLKE GELİRLERİNİN (GSMH) SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI(2002)

SEKTÖRLER	DEĞER /YTL	%
TARIM	32.186.047.000	12
SANAYİ	66.461.476.000	24
HİZMET	174.815.645.000	64
TOPLAM	273.463.168.000	100

GRAFİK:1- ÜLKE GELİRLERİNİN (GSMH) SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI (2002)

Yukarıdaki pasta grafiğini inceleyiniz. Grafiğe göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.
 Tarım, ülke gelirlerinin oluşturur.
 Sanayi, ülke gelirlerinin oluşturur.
 Ülke gelirleri içindeki en büyük pay sektörüne aittir.

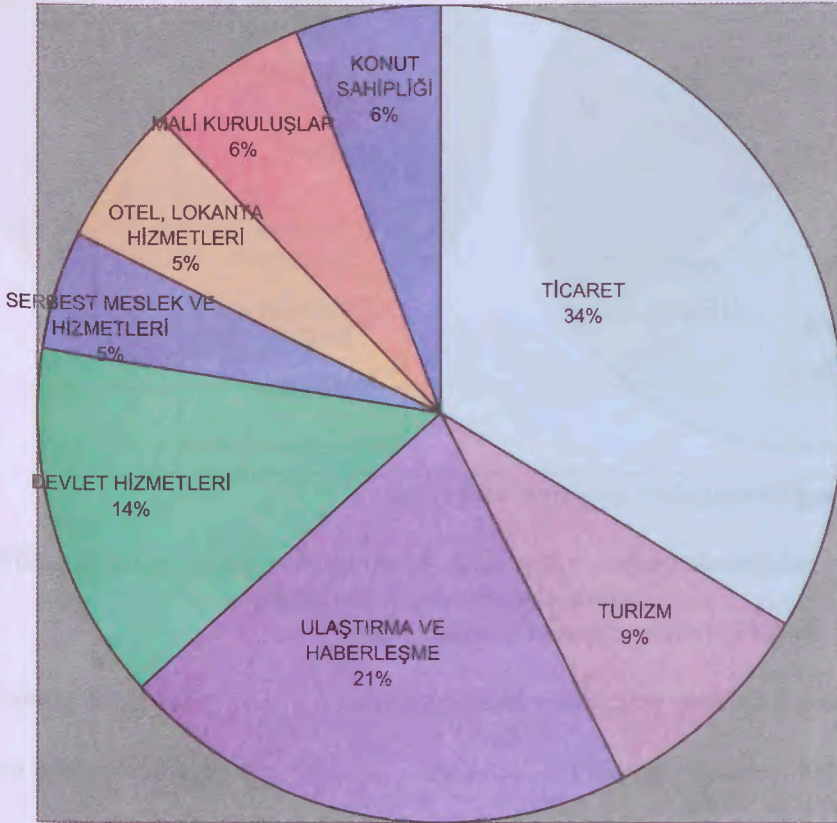
FAALİYETLER	TARIM	SANAYİ	HİZMETLER
İŞÇİ SAYISI	7.458.000	3.851.000	10.041.000

Yukarıdaki grafik ile tabloyu karşılaştırarak ülkemizde tarımda çalışanların sayısının fazla olmasına rağmen sanayi gelirlerinin daha çok olmasının nedenini söyleyebilir misin?

TABLO: 2- HİZMET SEKTÖRÜNDEKİ BAZI FAALİYET TÜRLERİNİN ÜLKE GELİRLERİNDEKİ (GSMH) PAYLARI (2002)

HİZMETLER	DEĞER/YTL	%
TİCARET	67.068.753.000	34
TURİZM	17.570.562.000	9
ULAŞTIRMA VE HABERLEŞME	41.591.326.000	21
DEVLET HİZMETLERİ	27.838.383.000	14
SERBEST MESLEK VE HİZMETLERİ	9.776.616.000	5
OTEL, LOKANTA HİZMETLERİ	10.783.271.000	5
MALİ KURULUŞLAR	12.864.440.000	6
KONUT SAHIPLIĞI	11.634.362.000	6
TOPLAM	199.127.713.000	100

GRAFİK: 2- HİZMET SEKTÖRÜNDEKİ BAZI FAALİYET TÜRLERİNİN ÜLKE GELİRLERİNDEKİ (GSMH) PAYLARI (2002)

Hizmet sektörü içinde pek çok faaliyeti bulundurulur. Yukarıdaki pasta grafiğine göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

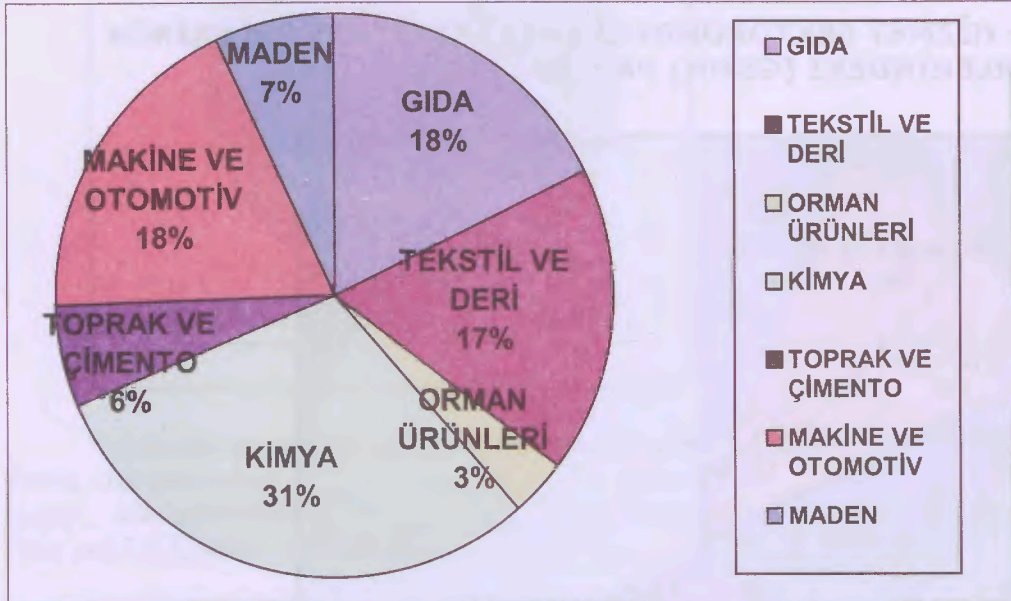
1. Bunların içinde en çok gelir getiren Bunun nedeni;

2. az gelir getirmesinin nedeni olabilir.

TABLO: 3- ÜLKE GELİRLERİ İÇERİSİNDE SANAYİ KOLLARININ DURUMU (2002)

SANAYİ	DEĞER/ YTL	%
GIDA	7.322.962.000	18
TEKSTİL VE DERİ	7.215.787.000	17
ORMAN ÜRÜNLERİ	1.429.334.000	3
KİMYA	12.371.081.000	31
TOPRAK VE ÇİMENTO	2.462.634.000	6
MAKİNE VE OTOMOTİV	7.634.132.000	18
MADEN	2.914.077.000	7
TOPLAM	41.350.007.000	100

GRAFİK: 3- ÜLKE GELİRLERİ İÇERİSİNDE SANAYİ KOLLARININ DURUMU (2002)

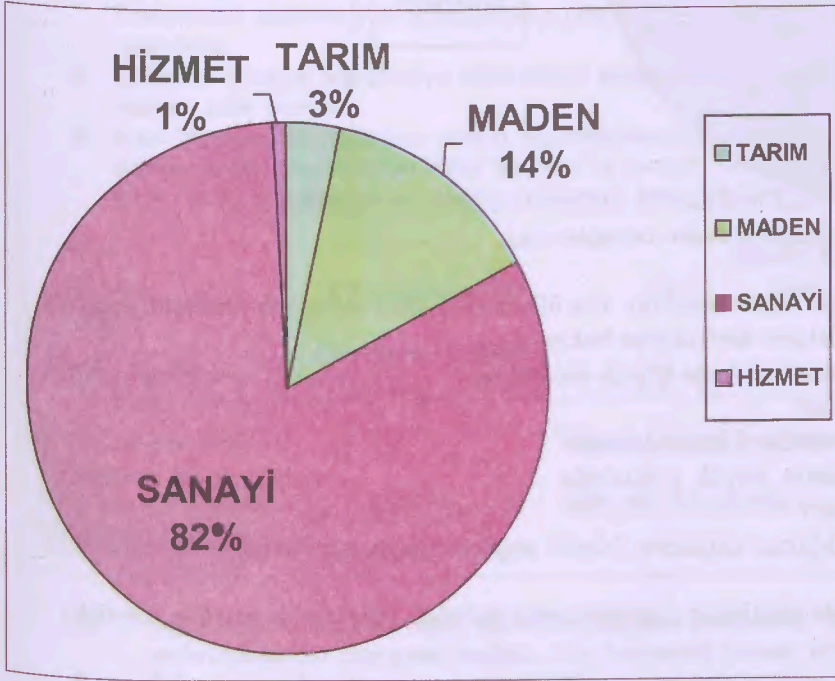
Yukarıdaki pasta grafiğine göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

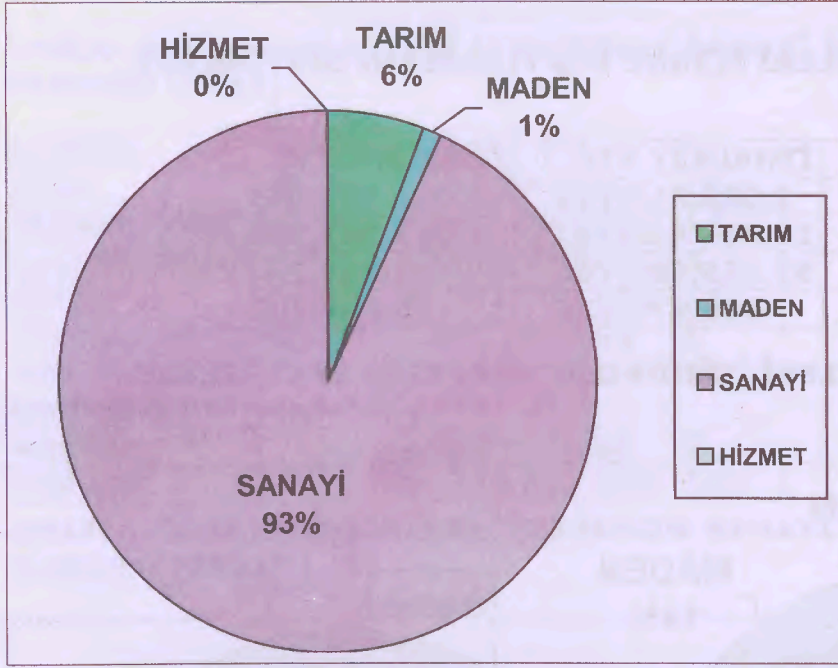
1. Ülkemizde sanayi sektöründe çalışan insan sayısı az olmasına rağmen getirdiği gelirler açısından sırada olan ekonomik faaliyettir.
2. Ülkemizde tekstil sanayi kolunun gelişmiş olmasının nedeni:
3. Orman ürünleri sanayi kolunun gelecekte gelişebilmesi için kaynağına ihtiyaç vardır.
4. Gıda sanayi kolunun gelişebilmesi için faaliyetlerine daha çok önem verilmesi gerekmektedir.
5. Taşkömürü sanayinin bir kaynağıdır.
6. Ülkemizin en çok gelir getiren ilk üç sanayi kolu hangileridir?
7. Çelik tencere sanayiinde üretilmektedir.

TABLO:4- ÜLKE GELİRLERİ İÇİNDE DİŞ TİCARETİN SEKTÖRLERE GÖRE PAYI

	İTHALAT/ YTL	İHRACAT/YTL
TARIM	2.520.219.921	3.084.205.867
MADEN	10.628.625.197	571.367.961
SANAYİ	62.355.880.705	49.531.844.247
HİZMET	608.278.036	50.197.702

GRAFİK: 4- ÜLKE GELİRLERİ İÇİNDE DİŞ TİCARETİN SEKTÖRLERE GÖRE PAYI

İHRACAT

Yukarıdaki grafiklere göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Ülke gelirleri içinde dış ticaretin rolü önemlidir. Dış ülkelere satın aldığımız mallarla, dışarıya sattığımız malların hangi sektörlerce üretildiğine bakın.

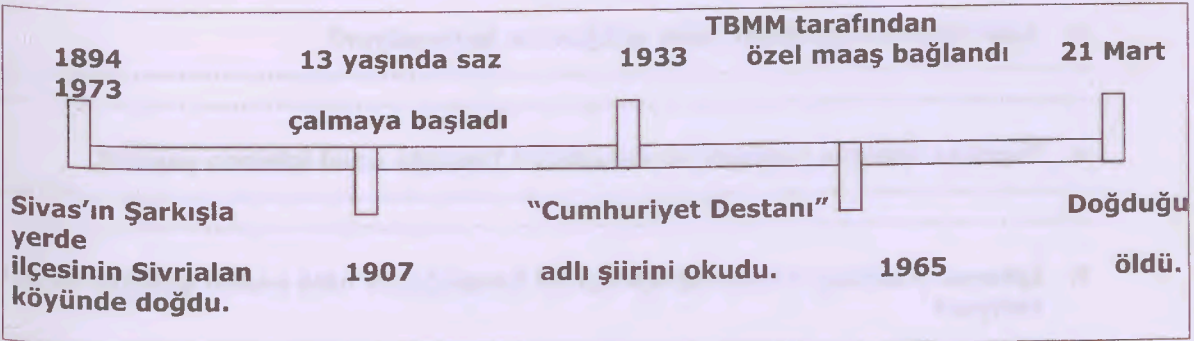
1. Dışarıdan satın aldığımız ürünlerin büyük bir bölümü sektörüne aittir. Bunun nedeni ne olabilir?
2. Satın alınan ürünlere örnekler verebilir misin?
3. Dışarı sattığımız ürünlerin büyük çoğunluğu sektörüne ait mallardır. Bunun nedeni ne olabilir?
4. Sattığımız ve satın aldığımız ürünlerin büyük çoğunluğunun aynı sektöre ait olmasının nedenlerini araştırınız.
5. Sektörlerin gelişmesinde etkili olan faktörler neler olabilir? (Örnek: hammadde, kaynak)

BENİM SADIK YÂRİM KARA TOPRAKTIR

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM
ÜNİTE	: ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, eleştirel düşünme, Türkçeyi etkili, doğru ve güzel kullanma,
KAZANIMLAR	: Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirerek, bunların ülke ekonomisindeki yerini ve önemini değerlendirir.
MATERYALLER	: Aşık Veysel'in "Benim Sadık Yarım Kara Topraktır" adlı türküsü
KAYNAK	:

SÜREÇ

1. Dersten önce türkünün sözlerinin tahtaya yazılmasını sağlayınız. Öğrencilerinize Aşık Veysel'in "Benim Sadık Yarım Kara Topraktır" türküsünü dinletiniz. Aşağıda Türkünün sözleri yer almaktadır.(EK:1) Siz öğrencilerinizle sadece ilk 6 kıtasını işleyiniz.
2. İsteyen birkaç öğrenciye türkünün sözlerini okutunuz. Türküyü söylemek isteyen olursa izin veriniz.
3. Aşık Veysel ile ilgili bir metin okutabileceğiniz gibi Aşık Veysel'e ait bilgileri vererek öğrencilerden Aşık Veysel'in hayat hikayesini yazmalarını veya aşağıdaki gibi bir hayat haritası oluşturmalarını isteyebilirsiniz.

4. Öğrencilerden toprağın önemine ilişkin hikâyeler bulmalarını ve sınıfta anlatmalarını isteyebilirsiniz. Bir tanesini örnek olarak anlatabilirsiniz.
5. Öğrencilerden benzer konuda bildikleri başka türkü veya şarkıları söylemelerini isteyebilirsiniz.

ÇİFTÇİ VE OĞULLARI

Ölüm döşeğinde yatan çiftçi, oğullarını etrafına toplar ve "Sevgili oğullarım; ben artık hayatımın sonuna geldim. Size bıraktığım her şeyi üzüm bağında bulabilirsiniz." der.

Yaşlı adam öldükten sonra oğullar, babalarının bir hazine gömdüğünü düşünerek sabanlarla toprağın altına üstüne getirirler. Fakat bir şey bulamazlar. Bir süre sonra bağdan salkım salkım üzümler fışkırmaya başlar ve o yıl hasat çok bereketli olur.

- Bu hikâyeden çıkarılabilecek en önemli ders nedir? (Toprak en büyük hazinedir.)

NOT:Bu hikaye Ezop masalları, Dünya Klasikleri, Türkçesi: Tozan ALKAN, İst., 2004 kitabından alınmıştır.

1. Türküde bilmediğiniz kelimelerin altını çizin. Bu kelimeleri sözlükten bulun. İçinde bu kelimelerin geçtiği kısa bir hikâye yazın. Örnek kelimeler:

Beyhude :
Dem :
Yetirmek :
Vefa :

.....
.....
.....
.....
.....

2. Aşağıdaki soruları türküye göre cevaplayın.

a. Aşık Veysel neden toprağa "kara toprak" diyor?

.....
.....

b. Toprağı neden "sadık yar" olarak nitelendiriyor?

.....
.....

c. "Toprağın koyun, kuzu, süt vermesi" sözü ile anlatılmak istenen nedir?

.....
.....

d. Aşık Veysel, topraktan neler aldığından bahsediyor?

.....
.....

e. Toprağa işkence yapmak ne demektir? Toprağa nasıl işkence yapılır?

.....
.....

f. İşkence yapıldığı hâlde toprak bunun karşılığında hâlâ neden gülüyor ve gül veriyor?

.....
.....

g. "Bir çekirdeğe dört bostan verdi." sözünden ne anlıyorsunuz?

.....
.....

h. Topraktan istediğimizi almak için neler yapmamız gerekir?

.....
.....

i. Toprak bize ne kazandırır?

.....
.....

j. Topraktan yeteri kadar yararlanıyor muyuz?

.....
.....

k. Topraktan daha çok yararlanabilmek için neler yapabiliriz?

.....
.....

l. Toprağın ülkemiz için önemi nedir?

.....
.....

AŞIK VEYSEL

Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sadık yarım kara topraktır
Beyhude dolandım boşa yoruldum
Benim sadık yarım kara topraktır

Nice güzellere bağlandım kaldım
Ne bir vefa gördüm ne faydalandım
Her türlü isteğim topraktan aldım
Benim sadık yarım kara topraktır

Koyun verdi kuzu verdi süt verdi
Yemek verdi ekmek verdi et verdi
Kazma ile dövmeyince kıt verdi
Benim sadık yarım kara topraktır

Adem'den bu deme neslim getirdi
Bana türlü türlü meyve yetirdi
Hergün beni tepesinde götürdü
Benim sadık yarım kara topraktır

Karnın yardım kazma inen belinen
Yüzüm yırttı tırnağınan elinen
Yine beni karşıladı gülünen
Benim sadık yarım kara topraktır

İşkence yaptıkça bana gülerdi
Bunda yalan yoktur herkes de gördü
Bir çekirdek verdim dört bostan verdi
Benim sadık yarım kara topraktır

Havaya bakarsam hava alırım
Toprağa bakarsam dua alırım
Topraktan ayrılısam nerde kalırım
Benim sadık yarım kara topraktır

Dileğin varsa iste Allah'tan
Almak için uzak gitme topraktan
Cömertlik toprağa verilmiş Hak'tan
Benim sadık yarım kara topraktır

Hakikat ararsan açık bir nokta
Allah kula yakın kul da Allah'ta
Hak'ın gizli hazinesi toprakta
Benim sadık yarım kara topraktır

Bütün kusurlarım toprak gizliyor
Merhem çalıp yaralarım düzlüyor
Kolun açmış yollarımı gözlüyor
Benim sadık yarım kara topraktır

Her kim ki olursa bu sırra mazhar
Bırakır dünyaya ölmez bir eser
Gün gelir Veyssel'i bağrına basar
Benim sadık yarım kara topraktır

YATIRIM PROJELERİ

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'+40'+40'
ÖĞRENME ALANI	: ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM
ÜNİTE	: ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, eleştirel düşünme, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, tablo ve grafik okuma, basit istatistikî verileri yorumlama, girişimcilik
KAZANIMLAR	: Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirerek, bunların ülke ekonomisindeki yerini ve önemini değerlendirir. Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak, yatırım ve pazarlama proje önerileri tasarlar.
MATERYALLER	: Türkiye fizikî haritası
KAYNAK	:

SÜREÇ

1. Ekteki haberi öğrencilerinize okuyun ve soruları cevaplandırarak sınıfta tartışınız.
2. Türkiye fizikî haritasını öğrencilere dağıtınız. Mümkünse renkli harita kullanınız. Eğer dağıtma imkânı yoksa öğrencilerden renkli kalemler kullanarak Türkiye haritasını çizmelerini isteyiniz.
3. Bu harita üzerinde Türkiye'nin yüzey şekilleri, iklimi, denizleri, barajları vb. özelliklerini öğrencilerin ön bilgileri doğrultusunda tekrar ettiriniz.
4. Bu aşamalardan sonra öğrencilere Türkiye'nin ekonomik sorumluluğun kendilerine verildiğini ve şu anda ülkede hiç bir ekonomik faaliyet yapılmadığını belirtiniz.
5. Öğrencilerinizi 3 gruba ayırınız. Türkiye'de bir devletin yaşaması için gerekli olan tarım, sanayi, ticaret faaliyetlerini yürütme görevinin kendisine verildiğini söyleyiniz. Bir gruptan tarım, diğer gruptan sanayi, son gruptan da ticaret faaliyetleri ile ilgilenmelerini isteyiniz ve Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate almaları gerektiğini söyleyiniz.
6. Öğrenciler Türkiye'nin her bir köşesine ürün ekecek, fabrika yapacak, hidroelektrik santrali (baraj) yapacak, kısacası Türkiye'nin bütün kaynaklarını dikkate alarak faaliyetlerini gerçekleştirecekler.
7. Bütün bunları yaptıktan sonra yaptığı işi kurma gerekçelerini belirtmelerini isteyiniz.
8. Örneğin; "Doğu Anadolu'da süt ve süt ürünleri fabrikası kurdum. Çünkü o bölge yüksek olduğu için iklim şartları, tarımın verimli bir şekilde yapılmasını engelliyor. Bu durumda tarım yapmak kârlı olmaz. Oysaki yüksek düzlüklerde bol bol ot yetişiyor. Süt fabrikası sayesinde orada hayvancılığı geliştireceğim ve ekonomiye katkısını artıracam."
9. Coğrafi özellikler gözetilmeksizin öğrencileriniz farklı bir proje yapmak isterlerse destekleyiniz.

Güneş enerjisi ile aydınlatma dönemi başladı

Yenimahalle Belediyesi Ülkemiz belediyeçliğinde örneği olmayan bir uygulamaya imza atarak, park aydınlatmasını Güneş Enerjisi ile yapmaya başladı. Yenimahalle belediye yetkilileri konuyla ilgili şu açıklamayı yaptılar: "Gerek milli ekonomiye katkısı, gerek

düşük altyapı bedeli ile ülkemize doğal enerji kaynaklarını kullanma örneğini sunan belediyemiz, bu projeyi uygulama esnasında projelendirme ve teknik altyapısını tümüyle kendi teknik personeli ile gerçekleştirdi.

Bir parkta 10 direkli aydınlatma sistemini çalıştıracak Solar Sistemin toplam maliyeti 6 milyar 500 milyon lira. Bu sistemin çalışması için harcanacak para tek seferlik olacak ve enerji tüketim bedeli olmayacak.

Bunun yanı sıra, sistemin elektrik kazağı ve sebep olabileceği diğer kazalara karşı güvenli olması, tercih edilme sebeplerini artırıyor. Aynı parkı aydınlatmak için BEDAŞ elektriği kullanılacağı zaman kurulacak tesis bedeli 6 milyar 650 milyon lira olarak gerçekleşiyor.

Ayrıca enerji tüketim bedeli olarak da 10 yıl için 6 milyar 400 milyon lira gerekiyor. Kendi imkanlarımızla kurduğumuz güneş enerjisi ile aydınlatma sisteminde, enerji tüketim bedeli ödenmeyeceği için bu para belediyemizin kasasında kalacak." □

1. Ankara Yenimahalle Belediyesi neden böyle bir uygulamaya gerek duyulmuş olabilir?

.....

2. Size göre bu fikir nasıl ortaya çıkmış olabilir?

.....

3. Bu uygulamayı yararlı buluyor musun?

.....

4. Siz olsaydınız aynı şeyi yapar mıydınız?

.....

5. Aynı amaca yönelik başka bir proje de siz yapınız.

.....

6. Neden güneş enerjisi kullanılıyor?

.....

7. Güneş enerjisinin maliyeti nasıl?

.....

8. Güneş enerjisinin elektrik kullanımından farkı ne olabilir?

.....

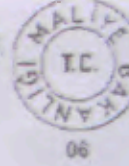
HEPİMİZİN GÖREVİ

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	:40'+40'
ÖĞRENME ALANI	: ÜRETİM DAĞITIM VE TÜKETİM
ÜNİTE	: ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI
TEMEL BECERİLER	: Karar verme, problem çözme,
KAZANIMLAR	: Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.
MATERYALLER	: Çeşitli faturalar
KAYNAK	:

SÜREÇ

1. Bir önceki derste öğrencilerden verginin tarihi ile ilgili bir araştırma yapmalarını isteyin.
2. Öğrencilere ailesindeki çalışan kişilere aşağıdaki soruları sorup cevaplarını yazarak gelmelerini isteyiniz.
 - a. Ailenizde memur, işçi veya serbest çalışan var mı?
 - b. Maaş alanlar, maaşlarının ne kadarını vergi olarak veriyorlar?
 - c. Serbest çalışanlar, kazançlarının ne kadarını vergi olarak veriyorlar?
 - d. Verdikleri vergi, zaman içinde arttı mı, eksildi mi?
3. Ayrıca derse farklı faturalar ve çalışan yakınlarına ait maaş bordroları ve vergi levhası örneklerini getirmelerini isteyin. Faturaların farklı kurumlardan değişik mallar içeriyor olması için öğrencileri uyarın.
4. Bunun için ekte verilen çeşitli fatura örneklerini öğrencilerinize gösterin.
5. Öğrencilerden faturalarda vergi bölümlerini bulup daire içine almalarını isteyiniz. Faturalar üzerinden sorular sorarak öğrencilerinizi konuya odaklayın. Örneğin;
 1. Üründen alınan vergi miktarı faturalarda hangi adlarla belirtilmiştir?
 2. Her ürün için vergi oranı aynı mıdır?
 3. 3 numaralı faturadaki her bir ürün için alınan vergi miktarını hesaplar mısınız?
 4. 1 ve 4 numaralı faturalara bakarak verginin toplandığı kurumun adını söyler misin?
 5. 2 ve 3 numaralı faturalarda verginin verildiği kurumun adlarını söyler misin?
 6. Maaş bordrosu kimler, vergi levhasını kimler içindir?
 7. Maaş bordrosunda (belge no:5) yer alan vergi kısmına bakarak maaştan ne kadar vergi alındığını söyler misin?
 8. Vergi levhasına (belge no:6) bakarak o iş yerinin ne kadar vergi verdiğini söyler misin?
 9. Maaş alan bir kişinin verdiği vergi ile iş yeri sahibinin verdiği vergi arasındaki farklar nelerdir? (aylık ve yıllık)
 10. Vergilerin nereye ve neden verildiğini söyler misin?
 11. Vergilerin hangi amaçla kullanıldığını söyler misin?
 12. Vergi kaçırmak ne demektir?
 13. Daha sonra vergi ile ilgili bir dramatizasyon yapılır.

TÜRK TELEKOMÜNİKASYON A.Ş.

 Ankara | Telekom Müdürlüğü
 06104 ANKARA

 FATURA TARİHİ : 31/12/2004
 FATURA NO : 2004121155619
 DÖNEM : 01ARA-31ARA
 SIRA NO : 205726SERİ BB
 SAHFA NO : 001 / 0000003

Doküman No: 8790052205

Müşteri Hizmetleri 444 1 444, İnternet adresimiz: www.turktelekom.com.tr

 TÜRK TELEKOMÜNİKASYON A.Ş.
 FATURA

ANKARA YENİŞEHİR TELEKOM MÜDÜRLÜĞÜ

HİZMET TÜRÜ :

TELEFON-10100
SON ÖDEME TARİHİ : 24/01/2005

HİZMET NO :

ÖDENECEK TUTAR :

26,500,000

SAYIN

NURTEN KAYA

UYGULANAN TARİFE PAKETİ : HesaplıHATT

KONTÖR BİRİM ÜCRETİ : 72,000 TL

100 KONTÖRÜ AŞAN BİRİM ÜCRETİ : 113,040 TL

HATT Puanı: 750 (3,750,000TL)

KAS-2004 BORÇ TUTARI : 16,000,000 TL

06550-00

99-000/06

ANKARA

0090663

Yukarıdaki ödemeyi yapıyorsanız lütfen bu hatırmayı dikizata alınız

FATURA BİLGİLERİ

İÇERİK	TUTAR (TL)	
AYLIK/VİLLİK ÖCET	5,413,533	
ÖYKEMİNE ÖDENEK	18,188,340	
KAYITLI ÖDENEK		
FONKTEK		
FATURA EDİLMİŞ TÜYAN		
GEÇİKME BEDELİ (GÜNLÜK %0.5)		
ÇEŞİTLİ BORÇLAR		
HADLANMIŞ		
TOPLAM (KDV-ÖİV HARİÇ)	23,601,923	
KATILIMCI (-)	3,750,000	
KDV VE ÖİV MATRAHI	19,851,923	
KATMA ÖDENEK VERGİSİ (%18)	3,573,346	
ÖZEL İLAVELERİN VERGİSİ (%15)	2,977,788	
SANMA VERGİSİ		
GENEL TOPLAM	26,403,657	
ÖZEL AYDAN DEVİR (-)	122,786	
ARA TOPLAM	26,525,843	
KANSUP		
ÖDENECEK AYA DEVİR (-)	25,843	
ÖDENECEK MİKTAR	26,500,000	
VERİMLİLİK	17,860,320	
VERİMLİLİK HAKI	17,182,080	1 Ocak 2005 - 31 Mart 2005 tarihleri arasında Kablo TV tesisi %50 daha ucuz,43 YTL yerine 21,5 YTL fırsatını kaçırmayın.
ULUSLARARASTI		
İNTERNET	452,160	
GEN		
TRAVEL SERVİSİLER		
TOPLAM KONTÖR	3429	
ÖZGEN DÖNEMDEN DEVİREDEKİ KONTÖR	0	
DÖNEM İÇİ EDİLMİŞ KONTÖR	314	StandartHATT'a göre faturanız 29,243,283 TL olacaktı. Faturanız daha uygun olan HesaplıHATT'a göre düzenlenmiştir.

Sıkakimizde tahakkuk ettirilen tutarın %18'i KDV, %15'i ÖİV olarak Maliye Bakanlığına aktarılmaktadır.

Faturanızın son ödeme tarihinden sonra ödemesi halinde günlük %0.5 oranında gecikme bedeli uygulanır.

VEZNE

TAHSİLAT KUPONU		ANKARA	
SON ÖDEME TARİHİ	TELEFON NO	FATURA NO	TOPLAM
24/01/2005	-10100		26,500,000

 DÖNEM : 01ARA-31ARA
 TELEFON NO : -10100
 FATURA NO :
 TUTARI : 26,500,000

*YIRREAL TİHİL YONBEŞ YÜZBİN TL.

 Basım Yeri: Türk Telekomünikasyon A.Ş. Turgut Özal Bulvarı Aydınlıkaylar Kavşağı / ANKARA
 Basım Yılı: 2005 Aralık Ayı Tarih: 18.02.2004 Doküman V.D: 8790052205

Belge no:2

MAGAZALAR A.Ş.
SULTANBELLİ Y.II.
19.02.2005 FİŞ NO: 000153
SAAT: 14:09
YÖN: L.5 KNOB *2.390,000
BAXER PB 118 *1.510,000
KRINTL 1118 1440,000
ÇAY KAM. 108 *3.340,000
YUMURTA 1179 *1.290,000
S.TÖZ 2 AY08 *3.040,000
TODUN KAY118 *290,000
KASAP TND019 *3.590,000
*1.090,000 X 0,740
DÖNATEŞ K008 *1.390,500
ÇOKKURBAY119 *3.000,000
*290,000 X 3,050
MEMO 40 X18 *870,000
*410,000 X 3,000
TASLLE 4818 *1.350,000
*290,000 X 3,000
ALBENI 00618 4370,000
APATOP *25.088,500
TOPKDU *2.552,070
TOPLAM *25.060,500
Kartla
Kredi Kartla 25.060,000
111 g'üler, vne g'lerit...

Zilgi anaçlıdır
Fis Katerja 25,08 V
Öserent 25,08 V
Para 36501 0,00 V

Belge no:3

GIDA VE İHT.MAD.SAN.TIC.LTD.ŞTİ.
ÇANKAYA / ANKARA
SERKEMLER ÜB /
TARİHİ: 23.01.2005
SAAT: 13:44
FİŞ NO: 0151
KABİNER :
4 Adx 0,40 YTL
MILKA GOFRET ÇİLE 218 *1,64
ETİ SOHO 78 GR 218 *0,32
MILKA ÇİKOLATA BE 218 *1,45
1,11 KGx 2,89 YTL
MIZ ÇIKIYA SUPER 208 *3,21
2,15 KGx 1,45 YTL
MADALINA 208 *3,11
3,21 KGx 1,60 YTL
PORTAKAL AYCAN 208 *5,11

TOPKDU *1,31
TOPLAM *14,81
MAKET *20,00
BELGE TOPLAMI:
ÇALISANLAR İÇİN 14,81
EMENLER İÇİN 14,81
TUTARLAR VERGİ İADESİ İÇİN
BİLGİ ANAÇLIDIR...
000001/002/0000002/3 /
PARA ÜSTÜ *5,11

Belge no: 4

Plaza Mesuriyet Cad. No: 153 Tepebaşı, 34020 İSTANBUL
Vergi Belgesi/İletişim Hizmetleri Kurumları/5770913466

0006203765921010010

FATURA (B)
Seri: H Sıra No: 186677

SON ÖDEME TARİHİ : 25/02/2005

Sn. Kezban Kaya

06550 Çankaya Ankara

Emine H. Çayır
İletişim Hizmetleri A.Ş.

İl Kodu : 34

Telefon No : Fatura Tarihi : 12.02.2005
Abone No : Noterans No : 00000275271525
Tarih Model : Teslim Tarihi :
Vergi Dairesi :
Vergi No :
İrsaliye No :

ÖDENECEK TUTAR : 26,00

GSM TELEFON HİZMET FATURASI

Önceki Puan	Kazanılan Puan	Harcanan Puan	Düzeltilme Puanı	Toplam Puan
6.028	168	0	0	6.196

Puanınıza göre birbirinden cazip hediyeler sizi bekliyor! **Ye ya da size en yakın gelin, hediyenizi seçin!**

Aylık Ücret(ler) 0,81
Kullanım Ücreti 16,59
Diğer Ücretler 0,21

ÜCRETLER TOPLAMI 17,61

KDV Uygulanan Toplam Tutar 17,61
KDV (%18) 3,17
Özel İletişim Vergisi (%25) 4,40
Diğer Vergiler, Harçlar, Fonlar 0,82

DEVLETE İLETİLECEK ÜCRETLER TOPLAMI 8,39

Önceki Aydan Devir 0,06

Ara Toplam 26,07

Gelecek Aya Devir -0,07

FATURA TOPLAMI 26,00

ÖDENECEK TOPLAM 26,00

Yatmaz - YIRMIALTIYİLSİĞİRİK

Fatura bilgilerinin detaylarını fatura özetinde görebilirsiniz.

MMS Kartpostal Servisi 2686

Çektığınız fotoğraf kartpostal olarak basılsın, mesajınızla birlikte istediğiniz kişiye gönderilsin.

Çap telefonunuzun MultiMedia Message (MMS) servisi ile yapılır. Seçtiğiniz görüntüyü ekrana aratarak topluluk olarak gönderileceğiniz mesajın adres, mesajın, gönderileceğiniz mesaj ve kendi adresi sorularını yapıp 2686'ya MMS olarak gönderin.

Ödenmemiş borcunuz bulunmamaktadır.
Yapmış olduğunuz ödemeler için teşekkür ederiz.

Son ödeme tarihinde ödenmeyen fatura tutarları için aylık %6 oranında gecikme faizi uygulanmaktadır.

Durum	Ödenecek toplam
26,00	YTL'nin taburacı
8,39	YTL'nin sizin adınıza vergi ve diğer yasal kesintiler olarak devlete ödenecektir.

Fatura giderleri ile ilgili detaylı bilgiler arka sayfada.

Bir sonraki fatura tarihi: **12.03.2005**

Bir sonraki ödeme tarihi: **25.03.2005**

Belge no:5

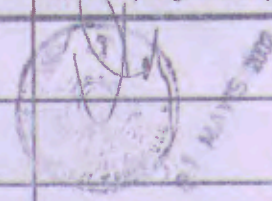
KURUM ADI METİN OKTAY İLKGRETİM OKULU MÜDÜRLÜĞÜ				MART VERGİ BİRDÖRESİ		TARİHİ 15/03/2005	
VEKİL NO: 25	EMEKLİ SİCİL NO:	SOYNO:	OGRETMEN				
ADI KEZDİN	SAGLIK VEKİL NO:	BAĞLI ÖZGÜRT: 7/2	GÖST. ÖZGÜRT: 700 - 500				
SOYADI KAYA	BAĞLI HESAP NO:	BAĞLI ÖZGÜRT: 7/2	GÖST. ÖZGÜRT: 700 - 500				
AVR. TOPLAM	TAKVİM YILI	KURUM ADI	TAKVİM YILI	VERGİ MİKTARI	VERGİ DAIRESİ	VERGİ TÜRÜ	VERGİ MİKTARI
48,92	2001...	4,81	2001...	130,42			323,01
1.691,03	2001...	5,24	2001...	110,74			1.011,41
VER. İRD.:	65,77			EXDERT:	304,45		10,20
							330,37
							676,04

Belge no:6

VERGİ LEVHASI

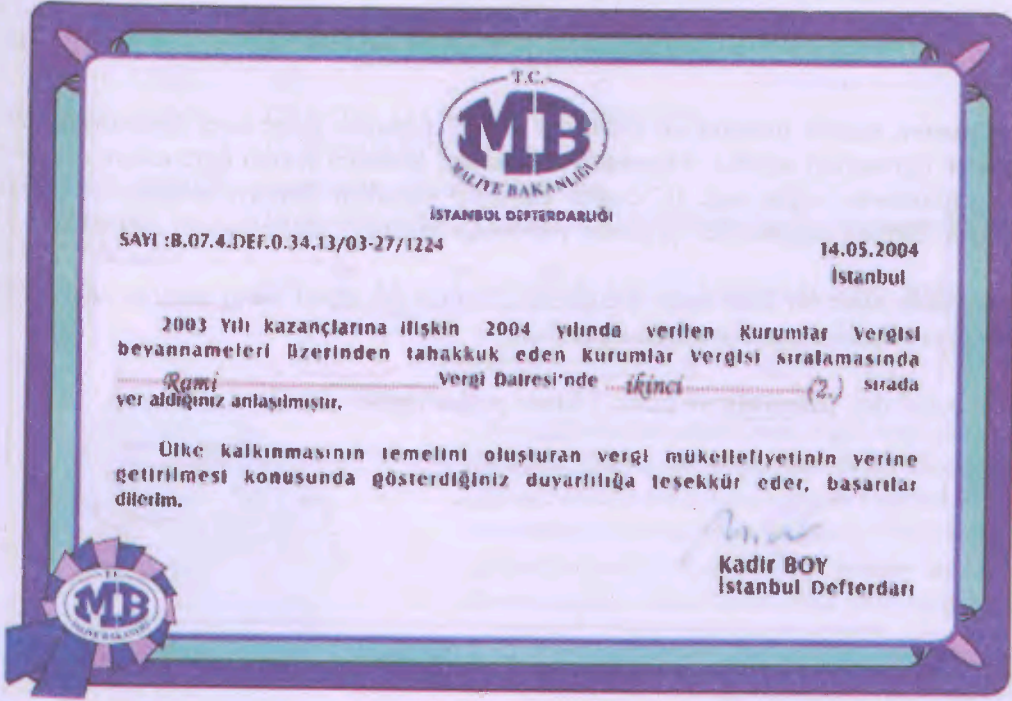
MÜKELLEFİN

ADI SOYADI:	VERGİ SİCİL NO.:
TİCARET ÜNVANI:	BAĞLI BULUNDUĞU
İŞYERİ ADRESİ:	VERGİ DAİRESİ: GARA
	VERGİ TÜRÜ: GELİR

TAKVİM YILI	BEYAN OLUNAN MATRAH	TAHAKKUK EDEN VERGİ	TARİHİ (Vergi Dairesi)
2001...	3.917.670.000 -	839.420.000 -	
200....			
200....			

1. İki belgedeki vergi miktarlarını bulunuz.
2. Bu belgeleri kimler kullanır?
3. Vergi miktarları neye göre hesaplanmış olabilir?
4. Alışveriş yaptığımız yerlerde yukarıdaki belgelerden hangisini görmemiz gerekiyor?
5. Dükkanda bulunması neyi ifade ediyor?
6. Vergi levhası asılı olmayan bir dükkân gördüğümüz zaman neler yapmamız gerekiyor?

Belge no: 7

7. Kime bu belge verilmiş?
8. Yukarıdaki belge hangi kurum tarafından verilmiştir?
9. Böyle bir belgeyi almak için ne yapmak gerekiyor olabilir?
10. Teşekkür belgesini alan kişi neler hissetmiş olabilir?
11. Size böyle bir belge verilmesini ister miydin?

KÜÇÜK BİR SKEÇ

ÖNCE ALIŞVERİŞ SONRA FİŞ

Baba, çocuk, manav, eczacı, tuhafiyeye ve elektrikçi rolünü oynamak üzere birer öğrenci seçiniz. Bir hafta öncesinden öğrencileri seçiniz. Yapmaları gerekenleri gösteren şeyleri öğrencilere dağıtınız ve arada prova yapmalarını sağlayınız. (Çocuğun alışveriş yaparken faturayı arkadaşları görmeden alması gerekiyor. Gerekli malzemeler de skeçin yapılacağı zaman okula gelmesini sağlanmalıdır.)

Bir baba çocuğunun eline bir liste verir. Ve der ki :” Aman çocuğum sakın unutma önce alışveriş sonra fiş. Her alışverişinden sonra mutlaka fiş al.”

Çocuk: “ Peki baba” der, listeyi alır ve gider. Listede şunlar vardır:

2 kilo patates,

1 kilo domates,

1 kutu aspirin,

1 adet gripin

Bir çift pantolon çorabı,

Çocuk önce manava gider, patates ve domatesi alır ardından koşar elektrikçiye gider ve bir adet elektrik fişi alır.

Sonradan eczaneye gider, aspirin ve gripini alır ve ardından yine elektrikçiye gider bir fiş alır.

En son olarak da tuhafiyeye uğrar, çorabı alır ve elektrikçiye giderek bir elektrik fişi daha alır. Elektrikçi şaşkın şaşkın bakar.

Alışverişi bitirdikten sonra eve gelerek aldıklarını babasına verir. Babası çocuğunun aldıklarına baktıktan sonra: “Fiş aldın mı?” diye sorar. Çocuk bir torbayı ters çevirir ve aldığı fişleri masanın üzerine döker. Babası fişleri görünce şaşırır ve: “Bu fişleri neden aldın. Ben senden bu fişlerden istemedim ki” der. Çocuk: “ Ben de bu fişleri ne için istediğimi anlamadım zaten baba ama sen beni alışverişe yollarken dedin ya önce alışveriş sonra fiş diye. Ben de aldım geldim işte.”

Baba şaşkın şaşkın bakar:”Yavrum ben senden fiş isterken bunları kastetmedim ki. Her alışverişten sonra alman gereken fişi yani faturayı kastettim. Her alışverişten sonra faturamızı almamız gerekiyor.”

Çocuk: “Ama baba bunu bana hatırlatmana gerek yoktu ki. Her alışverişten sonra fiş almak zaten bizim vatandaşlık borcumuz. Bilinçli bir vatandaş olarak ben alışverişten sonra fişlerimi aldım der ve aldığı fişleri cebinden çıkararak babasına uzatır.”

DOĞAL KAYNAKLARIMIZ BİZE EMANET

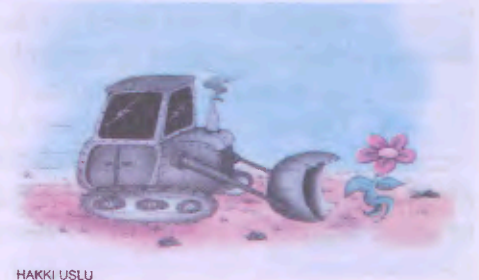
DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM
ÜNİTE	: ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, eleştirel düşünme,
KAZANIMLAR	: Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır.
MATERYALLER	:
KAYNAK	: Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, Mart ve Haziran 2000

SÜREÇ

HAKKI USLU

1. Çalışmaya başlamadan önce doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkileri konusunda öğrencilerle beyin fırtınası yapın. Öğrencilerin söylediği her şeyi tahtaya yazınız veya yazdırın. Siz sorularla yeni fikirler çıkmasına yardımcı olun. Fikir gelmeyene kadar buna devam ediniz. Sonra bu fikirleri gruplandırın.

HAKKI USLU

2. Resimleri

öğrencilere göstererek bu resimlerde ne anlatılmak istediğini yorumlatın.

3. Bu çalışmanın sonunda sınıfı iki gruba ayırın. Bu grupları da ayrı ayrı 3 alt gruba ayırın.
4. Alt gruplardan birinci grup slogan grubu, ikinci grup afiş grubu, üçüncü grup da öykü grubu olacaklar.
5. Gruplardan bir tanesi "Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkisi" konusunu ele alacaklar.
6. İkinci grup "Doğal kaynakların bilinçli kullanımı" konusunu ele alacaklar.
7. 10-15 dakika zaman verdikten sonra öğrencilere malzemeleri bırakıp grup değiştirmeleri istenir. Slogan yazarlar afişe, afiş yazarlar öyküye, öykü yazarlar da slogana geçer ve arkadaşlarının yarım bıraktığı işi, tamamlamaya çalışır. 10-15 dakika da böyle çalıştıktan sonra grup tekrar değişir. Böylece her öğrenci her grupta çalışmış olarak öykü yazmaya, afiş ve slogan hazırlamaya katkıda bulunmuş olur.
8. Çalışmalar sonunda doğal kaynakların bilinçli ve bilinçsiz tüketimi ile ilgili hem afiş, hem slogan hem de öykü ortaya çıkmış olacak.
9. Biten bu çalışmaları sınıfta veya okulda sergileyebilirsiniz.

KAĞIDA ADANMIŞ BİR ÖMÜR

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'+40'
ÖĞRENME ALANI	: ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM
ÜNİTE	: ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, eleştirel düşünme, empati, girişimcilik,
KAZANIMLAR	: Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir.
MATERYALLER	:
KAYNAK	: Popüler Tarih Dergisi Mart 2005

SÜREÇ

1. Aşağıda Mehmet Ali Kağıtçı'nın hayat hikayesi ile SEKA'yı açışı ve bu uğurda yaptığı mücadele anlatılmaktadır.
2. Bu etkinliğe başlarken SEKA'nın özellikle geri dönüşümü olan malzemelerden kâğıt yapan bir kurum olduğunu vurgulayarak SEKA hakkında bir araştırma yaptırabilirsiniz.
3. Yabancı devletler tarafından çok cazip teklifler almasına rağmen Türkiye'de çalışmak ve ülkesine hizmet etmek için bu tekliflerin hepsini reddetmesinden yola çıkarak nitelikli insan gücünün ülkemiz için önemli olduğunu, beyin göçünün ülke ekonomisine ve ülke gelişimine zarar verdiğini vurgulayın.
4. Öğrencilerinizden Mehmet Ali Kağıtçı gibi hem kendini yetiştirmiş hem de ülkesine hizmet etmiş kişilere örnekler bularak bir ödev hazırlamalarını isteyebilirsiniz.
5. Ayrıca geri dönüşümlü kâğıt yapımından yola çıkarak "Biz de kaynaklarımızı bilinçli kullanmak için neler yapabiliriz?" sorusuyla bir proje hazırlamalarını isteyebilirsiniz.

Türk kâğıtçılığının babası sayılan Mehmet Ali Kağıtçı, ilk Türk kağıdını Ulus gazetesinin yeni çıkacak ekinde deneme şansı bulduğunda, gazetenin başyazarı Fatih Rıfkı Atay ile birlikte Atatürk'e gitti ve eserini gösterdi. Uzun süre eke bakan Atatürk, Kağıtçı'ya döndü ve "İşte çocuk, uygarlığın hamuru bu" dedi.

BÜYÜK İDEALLER PEŞİNDE

Kağıtçı'nın öyküsü 1899 yılında, Heybeliada'da başlıyor. Osmanlı'nın 'hasta' zamanı! Yani 'memleketi kurtaracak' idealist adamların zamanı başlamış bir öykünün kahramanı kâğıtçı. O da idealist, o da 'kurtarıcı' kuşaktan... İstanbul Üniversitesi (Dârülfünun) Kimya Enstitüsü'nü bitirdikten sonra üniversitede öğretim görevlisi oldu. (1923) Bu sırada Heybeliada Bahriye Mektebi'nde kimya öğretmenliği de yaptı. Yazları ülkemizin hammadde kaynaklarını incelemek üzere Anadolu'yu dolaştı, ülkemizde ne tür bir sanayii kurulabileceğini araştırdı. Kağıt sanayiinin eksikliğini gördü ve kâğıtçılık mesleğini öğrenmek için üniversitedeki görevini bırakarak Almanya'ya gitti; selüloz ve kâğıt fabrikalarında işçilik yaparak mesleği öğrenmeğe çalıştı. Daha sonra da, Hannover Teknik Üniversitesi'nde kâğıtçılığın bilimsel yanını incelemeğe, öğrenmeğe çalıştı. Fransa'da selüloz ve kâğıt fabrikalarında işçi olarak çalıştı ve sonunda Grenoble Üniversitesi Kağıt Mühendisliği Yüksek Okulu'ndan 'Kağıt Mühendisliği' (Ingenieur Papetier. E.F.P.) diplomasını sınıf birincisi olarak aldı. Fransa'daki kâğıtçıların ilgisini çekti ve dönemin önemli şirketi Papeteries de France'dan önemli bir iş teklifi aldı. Kağıtçı gerisini anılarında şöyle anlatıyor:

"Ben, Türk kağıt sanayiini kurabilme idealimi gerçekleştirebilmek azmiyle yola çıkmıştım. Kadirşinas tekliflerini nezaketle reddettim. Aynı teklifleri İstanbul'daki konsoloslukları aracılığıyla da tekrarladılar. İdealim uğruna yaptığım fedakârlıktan dolayı övünç duyguları içinde, çok neşeli ve sevinçliydim."

Yurda döner dönmez konferanslar vererek kâğıt sanayiimizin kurulması gerektiğini anlattı, yetkililere duyurmağa çalıştı. Gazetelerde makaleler yazdı, broşürler, kitaplar yayımladı. Yine Kâğıtçı'nın kendi anlatımından dinleyelim:

"1928 yılında üniversitede bir konferansım sonrasında üç görüşme istemi oldu. Bu istemlerden birisi T.C. Tütün İhisarı (TEKEL) İdâresi Genel Müdürü Behçet Bey adına, ikincisi o dönemde 'kibrit kralı' diye ünlü Kreuger adına, üçüncüsü de Merkezi Avrupa Kâğıtçılar Birliği (Gröl) Acentesi adına gelmişti.

Her üç görüşme istemini de kabul ettim. Önce TEKEL ile konuştum; benden uzun uzun bilgi aldılar. Kreuger'in amacı ile o yıllarda Türkiye'nin gereksinimi olan 24 bin ton kâğıdı dış-alımla getiren Gröl firmasının amacı birbirine benzerdi; her ikisi de "Türkiye'de kâğıt fabrikası kurulamayacağını, zirâ sonunda nasıl olsa verimli olamayacağını yineliyorlar ve bir çok söz arasında "Efendim, siz, Türkiye'nin biricik kâğıt uzmanı oluyorsunuz, bunu değerlendirmelisiniz; kâğıt fabrikası kurmaktan ne gibi kazanç umuyorsunuz? Sonuçta sizi Genel Müdür yaparlar, bir aylık almakla yetinirsiniz, bizim firmalarımızda çalışırsanız size çok daha yetkin olanak sağlayabiliriz ve örnekse size dış-alım'dan %3 pay da verebiliriz" diyorlardı; benimsemedim.

Bir süre sonra TEKEL'den yazı geldi. Kâğıt ve karton fabrikası kurulması için benden yardım istiyorlardı; en sonunda beynimdeki ülküyü gerçekleştirme ereğine kavuşma olanağım doğmuştu. Hemen benimsedim. Bana günde yirmi ton kapasiteli bir kağıt fabrikasının projelerini ve ihale şartnâmesi'ni hazırlama görevi verdiler; kısa sürede hazırladım, dünyanın tanınmış yirmi üç firmasından öneriler geldi. İhalenin yapılacağı gün Tekel Genel Müdürlüğü'ne gittiğimde, kâğıt fabrikasını kurma işinin geri bırakılmasını isteyen telgrafla karşılaştım, nedenini araştırdım; bana

dış-alım'dan komisyon öneren firmaların kâğıt fabrikası kurulması girişimini baltalamak, yetkili makamlardakilerde kuşku uyandırmak amacı ile çabalamağa başladıklarını biliyordum.”

O günlerde İş Bankası'nın başında bulunan Celal Bayar, böyle bir fabrikanın zarar etmeyeceğine inanmaktadır. Mehmet Ali Kağıtçı Ankara'ya çağırılır. Bayar kendisini dinler ve karar verir; kâğıt fabrikası kurulacaktır. Ülkemizde kâğıt, karton, ambalaj kâğıdı, gazete kâğıdı ve sigara kâğıdı üretecek bir fabrikanın projeleri Mehmet Ali Kağıtçı'nın yönetiminde hazırlanmaya başlanır.

Bir süre sonra Celal Bayar İktisat Bakanı olur ve kâğıt fabrikası projesini kurulacak olan Sümerbank'ın, yani devletin üstlenmesini uygun görür. 3 Haziran 1933'te Sümerbank kurulur. Birinci Sanayi Planı'nda yer alan kâğıt fabrikası için çalışmalar başlar. Mehmet Ali Kağıtçı Sümerbank'ta işbaşı yapar ve kâğıt fabrikası için uygun yer aranmaya başlanır. Bir kâğıt fabrikası için gerekli alt yapının; kömürün, suyun ve işçinin bulunduğu ve gerek ham maddenin gerekse de mamul maddenin en kolay nakledileceği kent olarak, İzmit seçilir.

Başbakan İsmet İnönü, 1935'te fabrikanın kuruluş safhasındaki ziyaretlerinden birinde.

1936'DA AÇILDI

İzmit Sümerbank Selüloz ve Kağıt Fabrikası'nın temeli 14 Ağustos 1934'te Başbakan İsmet İnönü tarafından atılır. Fabrikanın tesisi için kuruluş hazırlıkları, bizzat daha sonra fabrikanın müdürü olacak olan Mehmet Ali Kağıtçı tarafından yürütülür. 1934 yılında başlayan fabrika kuruluş çalışmaları çeşitli nedenlerle aksar ve fabrika inşaatı ancak 1936 Ocak ayı sonunda tamamlanabilir. Fabrika deneme üretimini ise 18 Nisan 1936'da yapar. Dönemin İktisat Bakanı Celal Bayar 6 Kasım 1936'da İzmit Kağıt Fabrikası'nı törenle açar. Ankara ve İstanbul'dan gelen “iki uzun tren dolusu” davetlinin katılımıyla yapılır açılış töreni.

VE İLK KAĞIT

18 Nisan 1936 Cumartesi günü, ilk Türk kâğıdına kavuşmuştuk. Mütevazı bir tören yapılmıştı. Herkeste bir heyecan vardı. Kağıt hamurları keçelerin üzerinden su halinde geçerken, bu sulu madde nasıl kâğıt olacak diye merak içindeydi.

Beyaz beyaz, çarşaf çarşaf kâğıtlar bobinlere sarılırken o buhar dumanının içinde gözlerde sevinç yaşları vardı. Davetliler Mehmed Ali Kağıtçı'yı tebrik ediyordu. 70 gramlık mat bir kâğıttı olan ilk Türk kâğıdını alıp yüzüne gözüne sürüyor, hatıra olarak saklıyordu.

Sözü, yerli kâğıdın yeni kurulan fabrikanın modern makinelerinden çıktığı o anı Mehmet Ali Kağıtçı şöyle ifade etmiştir:

“18 Nisan 1936 Cumartesi günü saat 14.30'da 1 numaralı Kağıt makinemizden elde ettiğim ilk kâğıt sahifesi, uğruna yıllarca mücadele ettiğim idealime kavuşmanın bir belgesi idi. O mutlu andaki sevinçli heyecanımı, bugün de aynı tazelik ve şiddetle hissetmekteyim.”

18 Nisan 1936 tarihinde de ilk Türk yapımı kâğıt sayfası Mehmet Ali Kağıtçı'nın elindeydi. Atatürk onu “İşte idealist adam, büyük adam buna derler” sözleriyle kutlayacaktı.

KURUCU MEHMET ALİ KÂĞITÇI

1899 İstanbul, Heybeliada doğumlu. 1922'de İstanbul Darülfünunu Fen Fakültesi'nden mezun oldu. Sonrasında, Kimya Enstitüsü'nde asistanlığa başladı. 1925'e dek, asistanlığının yanı sıra Heybeliada Bahriye Mektebi'nde kimya öğretmenliği yaptı. 1925'te, selüloz ve kâğıt sanayisi üzerine araştırmalar yapmak üzere yurtdışına gitti. Fransa'da Grenoble Üniversitesi Fransız Kâğıt Mühendisliği Okulu'ndan mezun oldu. 1927'de Türkiye'ye döndü ve 7 yıl boyunca ülkemizde modern bir kâğıt sanayiinin kurulması için mücadele etti.

14 Ağustos 1934 tarihinde temeli atılan fabrikanın kurucu müdürü, kâğıt mühendisi ve kimyageri olarak görev yaptı. 6 Kasım 1936'da ikinci kâğıt fabrikasının kuruluşunda da önemli rol oynadı. 1941'e dek İzmit Selüloz Sanayi Müessesesi'nde çalışan Mehmet Ali Kâğıtçı, 1942'de İstanbul Belediye Kimyahanesi Müdürlüğü'ne atandı. Aynı zamanda İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi'nde kâğıtçılık dersleri verdi. 1964'te emekli olan Mehmet Ali Kâğıtçı, 1 Ekim 1982 yılında İstanbul'da öldü.

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Mehmet Ali Kâğıtçı kimya öğretmeni olduğu halde neden kâğıt mühendisi olma gereği duymuştur?
2. Kâğıt mühendisliğini neden ülkemizde değil de Fransa'da okumuştur?
3. Mehmet Ali Kağıtçı'ya başka ülkelerden neden cazip iş teklifleri gelmiş olabilir?
4. Mehmet Ali Kâğıtçı başka ülkelere gelen bu teklifleri neden geri çevirmiştir?
5. Ülkesi için yaptığı çalışmalarda çeşitli engellerle karşılaşmıştır. Neden?
6. Bu engellere rağmen Mehmet Ali Kâğıtçı neden amacından vazgeçmemiştir?
7. Mehmet Ali Kâğıtçı neden ülkesi için bir şeyler yapma gereği duymuştur?
8. Eğer Mehmet Ali Kâğıtçı engeller yüzünden yurt dışından gelen cazip teklifleri kabul etseydi ne olurdu?
9. Mehmet Ali Kâğıtçı çok para kazanmış mıdır?
10. Sizde Mehmet Ali Kâğıtçı doğru kararı mı verdi?
11. Mehmet Ali Kâğıtçı yurt dışından gelen teklifleri kabul etmediği için pişman olmuş mudur? Metinden böyle bir sonuç çıkarabiliyor muyuz?
12. Mehmet Ali Kâğıtçı neden bu soyadını almış olabilir?
13. Mehmet Ali Kağıtçı'nın hayatından ve çalışmalarından çıkarabileceğimiz ders ne olmalıdır?
14. Düşünelim ki sen 30 yaşına geldin. Hangi mesleği seçerdin? Nasıl bir yaşam sürmek isterdin? Ülkemiz için neler yapmak isterdin? Bize anlatabilir misin?

NİTELİKLİ İNSAN GÜCÜ

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'+40'
ÖĞRENME ALANI	: ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM
ÜNİTE	: ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, eleştirel düşünme, girişimcilik
KAZANIMLAR	: Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır.
MATERYALLER	: Gazeteden kesilen iş ilanları
KAYNAK	:

SÜREÇ

1. Derse gelmeden önce öğrencilerden gazetelerden iş ilânlarını kesip getirmelerini isteyin.
2. Ekte verilen iş ilânlarını da dağıtarak kendi getirdikleriyle birlikte incelemelerini isteyin.
3. İş ilânlarındaki iş türlerini ve aranan özellikleri sıralamalarını isteyin.
4. İş ilânlarını inceledikten sonra verilen soruları cevaplamalarını isteyin.
5. Tablodan yararlanarak işlerle bu işlerin gerektirdiği özellikleri ilişkilendirerek bir eleman seçimi yapmalarını ve seçim gerekçelerini açıklamalarını isteyin.
6. Neden o özellikleri olan kişileri o işlere seçtiklerini açıklamalarını isteyin.
7. Bu cevapların ardından nitelikli insan gücünün ülke ekonomisi için önemini açıklamalarını isteyin. Bunun için tartışma ortamı da oluşturabilirsiniz.
8. Aşağıdaki iş ilanları 6 şubat 2005 Hürriyet gazetesinin insan kaynakları ekinde alınmıştır.

DEĞERLENDİRME

GENİŞLEYEN FİLOMUZ İÇİN YÜKSEK MOTİVASYONA SAHİP ÇALIŞMA ARKADAŞLARI ARIYORUZ. ORTAK ŞİRKET USULLERİ DOĞRULUĞUNDA VE YÖNTEMLERE DAYALI ÇALIŞMA, PERSONEL NİTELİKLERİNİ SÜREKLİ ARTTIRMAYA, ÖĞRENMEYE VE GELİŞMEYE YÖNELİK ÖZELLİKLER EKİP BAŞARIMIZ İÇİN ÖNCELİKLI İKELERDİR.

HAVAYOLU ŞİRKETİMİZDE GÖREVLENDİRİLMEK ÜZERE PİLOTLAR:

- B-737/800 KAPTAN VE F/O
- FOKKER-100 KAPTAN VE F/O
- B-767 KAPTAN VE F/O'YU ALINACAKTIR. LONG RANGE UÇUŞLARINDA KULLANILACAK B-767 PİLOTLARINA EĞİTİM VERİLECEKTİR.
- B-757 LİSANSLI OLANLAR TERCIH NEDENİDİR.

HAVAYOLU ŞİRKETİMİZİN TEKNİK MÜDÜRLÜĞÜ BÜNYESİNDE YETİŞTİRİLMEK ÜZERE:

- İNGİLİZCE'YE YAZIM VE KONUŞMA OLARAK HAKİM OLAN
- MS OFFICE UYGULAMALARINA HAKİM
- HAVACILIK SEKTÖRÜNDE AZ TECRÜBELİ VEYA YENİ MEZUN 35 YAŞINI AŞMAMIŞ
- YURTDIŞI SEYAHATLERİNE ENGEL DURUMU OLMAYAN
- ERKEK ADAYLAR İÇİN ASKERLİK GÖREVİNİ TAMAMLAMIS, UÇAK VEYA HAVACILIK MÖHENDİSLERİ ALINACAKTIR.

KABİN MEMURLARI:

- 18-30 YAŞ ARASI
- EN AZ LİSE VEYA DENGE OKULLARDAN MEZUN OLMAK
- EN AZ BİR YABANCI DİLİ KONUŞABİLME, YAZABİLME VE ANLAYABİLME (TERCIHEN İNGİLİZCE, ALMANCA VEYA FLEMENKÇE)
- TERCIHEN İKİNCİ BİR YABANCI DİL
- HERHANGİ BİR SAĞLIK SORUNU OLMAYAN
- TERCIHEN 737-800 TECRÜBELİ OLAN

İlgilenenlerin şahsen renkli fotoğraflı bir özgeçmişini ile aşağıdaki adrese başvurmaları gerekmektedir.

Merkezimiz Mali Grubu'nda görevlendirilmek üzere:

- Üniversitelerin İktisat ve Uluslararası İlişkiler bölümlerinden mezun olmuş.
- Uluslararası ilişkiler, hukuki ve mali konularda bilgili.
- Çok iyi derecede İngilizce bilen (aynca Rusça bilmek tercih nedenidir).

Uzman Yardımcısı

Merkezimiz Pazarlama ve Satış Grubu'nda görevlendirilmek üzere:

- Üniversitelerin İktisat ve Uluslararası İlişkiler bölümlerinden mezun olmuş.
- Çok iyi derecede İngilizce bilen.

Satış Temsilcisi

İstanbul ve Mersin'de kurulu fabrikalarımızda görevlendirilmek üzere:

- Üniversitelerin Makine, Kimya, Metalurji, Endüstri ve İşletme Mühendisliği bölümlerinden mezun olmuş.
- Çok iyi derecede İngilizce bilen.

Mühendisler

- Meslek Yüksek Okullarının Makine, Kimya, Endüstriyel Elektronik, Elektrik bölümlerinden mezun olmuş.

Teknisyenler

aranmaktadır.

Tüm adaylardan,

- Ekip çalışmasını bireysel çalışmanın önünde tutmaları,
- Gelişmeye ve öğrenmeye açık olmaları,
- Analitik düşünce sistemine sahip olmaları,
- Erkek adayların askerlik görevini tamamlamış olmaları,
- MS Office yazılımlarını iyi düzeyde kullanmaları beklenmektedir.

İlgilenen adayların fotoğraflı özgeçmişlerini 21.02.2005 tarihine kadar aşağıda belirtilen adreslere ulaştırmaları rica olunur.

Faks: E-mail: .com.tr

ÜRÜN SORUMLUSU

Medikal sahada uzun yıllardır faaliyet gösteren firmamızın departmanında görevlendirilmek üzere aşağıda belirtilen özelliklere haiz elemanlar alınacaktır.

- ▶ Üniversitelerin biyoloji, kimya bölümlerinden veya Yüksekokulların tıbbi laborantlik bölümünden mezun
- ▶ İngilizce bilen, deneyimli
- ▶ Bilgisayar kullanabilen
- ▶ Sürücü belgesine sahip
- ▶ Yurtiçi ve yurtdışı seyahate engeli olmayan
- ▶ 35 yaşını aşmamış
- ▶ Askerlik görevini tamamlamış (erkek adaylar için)

Resimli özgeçmişli başvurular için müracaat:

Tel: Faks:

Geleceğin Bankacıları aranyor

Yeni Eğitim, 4 yıldızlı
Bireysel İşletim Grup Müdürlüğü

Bireysel Pazarlama Yönetmen Yardımcıları arıyoruz

- ▶ Bireysel Bankacılık alanında kariyer yapmayı hedefleyen
- ▶ Üniversitelerinde 4 yıllık eğitim veren lisanslı İktisadi Bilimler, Mühendislik fakültelerinden mezun veya lisans alanlarında yüksek başarı sahibi
- ▶ Halihazırda üniversite ile ilgili bölümlerinde öğrenimine 01.07.2005'ten itibaren başlamış durumda
- ▶ İşletim faaliyetlerinde başarılı, dinamik, araştırmacı
- ▶ Sadece ve sadece kadınlara yönelik
- ▶ 29 yaşını aşmamış
- ▶ Mülki ve vazife durumu sakatlaşmazlık durumu açısından uygun olan
- ▶ Tercihli SPK lisanslama belgesine sahip
- ▶ Erkek adaylar için askerlik görevini tamamlamış veya en az 1 yıl tecil etmiş

Adayların 22.05.2005 tarihine kadar www.com.tr adresinde yer alan ilan için başvurularını yapmaları gerekmektedir. Başvurular değerlendirilmeden önce adayların bu ilana ilişkin sorularını bizlere yazarak sorularını sorabilirler. Tüm başvurular gizli tutulacaktır.

www.com.tr

Neftoloji ve Üroloji alanlarında deneyimli

Üniversitelerin tercihen Biyoloji, Kimya ve
Eczacılık fakültelerinden mezun

30 yaşını aşmamış

Seyahat engeli olmayan

Sürücü belgesi sahibi ve aktif olarak araç kullanabilen

Askerlik görevini tamamlamış (erkek adaylar için)

Tıbbi Satış Uzmanları

(ERKEK VE KADIN)
aranmaktadır.

Adayların başvurularını en geç 20 Şubat 2005 tarihine kadar, referans numaralarını belirterek, adresi aracılığıyla ulaştırmaları gerekmektedir. Başvurular incelendikten sonra uygun adaylar ile görüşmelere davet edilecektir. Tüm başvurular gizli tutulacaktır ve değerlendirilecektir.

is a and Petrol joint venture terminal,
located in Mersin. This successful company is looking for an
"Electrical Engineer" who will add value to their winning team.

Electrical Engineer

The Role

- Reporting to Maintenance Manager, responsible for maintenance of electrical equipment and electrical distribution systems, DCS, PLC and instrumentation systems with related code and standards and corporate HSE (Health, Safety and Environment) guidelines
- Supporting the Maintenance Department, plan, organize and administer terminal preventive, predictive and routine maintenance programs, preparing bid and specifications for material and equipment needs.

The Person

- Graduated from the Electrical and Electronic Engineering department of a reputable university
- Solid site experience in industrial systems, medium and low voltage, instrument / control engineering experience and knowledge will be an asset
- Team Player with strong interpersonal skills, able to understand and cooperate with colleagues
- Excellent command of English language and MS Office Application
- Not older than 35 years of age.

Please send your detailed resume to:com or fax to:com
or apply online at www.com latest by 28/05/2005

Male candidates should have completed their military service. All applications will be treated strictly confidential.

Türkiye İş Kurumu - Özel İktisadi Bölge Müdürlüğü İş İlanı No: 26 Tarih: 10.01.2005

1. Yukarıdaki iş ilanlarını inceleyerek eleman arayan firmaların istediği niteliklerden ortak olanları sıralayınız.

.....
.....
.....

2. Erkek ve kadına yönelik özel şartlar var mı? Varsa neden bu şartı koyuyor olabilirler?

.....
.....
.....

3. Neden bu özelliklere sahip insanları tercih ediyor olabilirler?

.....
.....
.....

4. Neden yaş sınırı koyuyor olabilirler?

.....
.....
.....

5. Daha çok hangi alanlarda iş ilanı var. Bu iş ilanlarından hangi ekonomik faaliyetlerin gelişme gösterdiğini bulabilir miyiz?

.....
.....
.....

6. Belge no:8'deki ilan neden İngilizce olarak verilmiş olabilir?

.....
.....
.....

7. Hiçbir vasfı olmayan kişileri arayan firmalar var mı?

.....
.....
.....

8. Bu özelliklere bakarak bizim de iyi bir meslek sahibi olabilmemiz için hangi özelliklere sahip olmamız gerekiyor?

.....
.....
.....

9. Bu özellikleri sadece okula giderek kazanabilir miyiz? Başka nerelere gitmemiz gerekir?

.....
.....
.....

10. Siz bir işyeri açtınız ve yeni elemana ihtiyacınız var. Önce açtığınız işyerinin türünü açıklayınız.

.....
.....
.....

11. Daha sonra alacağınız elemanları ve niteliklerini tanımlayınız.

.....
.....
.....

12. Neden bu vasıflarda eleman arıyorsunuz?

.....
.....
.....

13. Vasfı olmayan birini işe almak istediniz mi? Neden?

.....
.....
.....

14. Aldığınız bütün elemanların maaşları eşit mi olacak? Neden?

.....
.....
.....

15. Kendini yetiştirmiş elemana “nitelikli insan” onun yaptığı işe de “nitelikli insan gücü” diyoruz.
Nitelikli insan gücünün işe katkısı ne olabilir?

.....
.....
.....

16. Nitelikli insan gücünün ülke ekonomisi için katkısı olabilir mi? Nasıl?

.....
.....
.....

17. Ülkemizin ihtiyacı olan nitelikli bir insan gücünü oluşturabilmemiz için öncelikle kendimize uygun bir meslek seçmemiz gerekiyor. Sen hangi mesleği seçmeyi düşünüyorsun?

.....
.....
.....

18. Seçtiğin meslek için hangi eğitimi alman ve ne tür vasıflara sahip olman gerekiyor?

.....
.....
.....

ELEMAN	ÖĞRENİM	ÖZELLİKLER	DENEYİM	MAAŞ
Üst düzey yönetici	Üniversite (İlgi alanına göre)	İngilizce	3 yıl	
Satış elemanı	Lise mezunu	Fransızca	5 yıl	
Şoför	Meslek lisesi mezunu	Rusça	Deneyim gerekmiyor	
Şantiye Şefi	İlköğretim mezunu	Dil gerekmiyor		
Çaycı	İlkokul mezunu	Ehliyet sahibi olmak		
Müdür		Askerliğini yapmış olmak		
Müfettiş		Erkek olmak		
Muhasebeci		Vasıfsız		
		Seyahat engeli olmamak		

Tabloya sen de özellik ekleyebilirsin.

1. Yukarıdaki tabloda işler ve o iş için gerekli vasıflar var. Meslek sahiplerinin hangi vasıflara sahip olması gerekiyor? İşaretler misin?
2. Yaptığın eşleştirmeye bakarak neden o özellikleri seçtiğini açıklar mısın?

Örneğin:

Şantiye Şefi: Üniversitenin inşaat vb. bölümünden mezun olmak, yabancı dil biliyor olmak, özellikle iş makineleri ehliyetine sahip olmak, erkek olmak, askerliğini yapmış olmak, işinde en az 5 yıl deneyimli olmak

Bu özelliklerde birini alırdım. Çünkü bu özellikteki kişi işe başladığı zaman ona işi öğretmek için zaman harcamamış olurum. Böylece işim aksamaz ve işimi daha kısa sürede bitirerek ülkem için daha başka işler yapmaya zamanım daha çok kalır.

İLGİLERİMİZ

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM
ÜNİTE	: ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, eleştirel düşünme, girişimcilik
KAZANIMLAR	: İlgili duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır.
MATERYALLER	: Kavram, veri, insan, nesne anketi örnek meslekler listesi
KAYNAK	:

SÜREÇ

Öğrencilerin yapmaktan hoşlandığı etkinliklerin kavram, veri, insan ve nesne olarak dört grupta toplanabileceğini belirterek bu grupları kısaca tanıtır.

Kavram: Yaratma, keşfetme, analiz etme, yorumlama gibi süreçleri içerir. Soyut düşünme ön plandadır.

Veri: Kayıt tutma, denetleme, hesaplama, rapor tutma gibi süreçleri içerir.

İnsan: İnsanlarla ilgilenme, onlara yardımcı olma gibi kişiler arası ilişkileri kapsar.

Nesne: Üretim, planlama, tamir ve inşa etme gibi eylemleri içerir, araç, bitki ve hayvanlarla ilgilenme ön plandadır.

Ekte yer alan anketi her öğrenciye dağıtır. Anketin başında yer alan yönergeyi söyleyin.

Her öğrenci anketi cevaplayarak en çok hangi iki gruba yakın olduğu hakkında fikir sahibi olsun.

Sınıfı bu dört gruba göre -Kavram, veri, insan, nesne- ayırın.

Her grup, kendi gruplarıyla ilişkili meslekler hakkında fikirler üretip liste oluştursun.

Her grubun sözcüsü grubun listesini sınıfa okusun.

Elinizdeki örnek meslekler listesinden de faydalanarak yönlendirmeler yapın, sorular sorarak gerekli düzeltmeleri yapın.

Öğrencilerinizden ortaya çıkan mesleklerin gerektirdiği özelliklerin neler olduğunu araştırmalarını isteyin.

DEĞERLENDİRME

Sonuç ve değerlendirme: Her öğrenci kendine uygun olduğunu düşündüğü meslekleri işaretler.

Genişletme: Çevrenizdeki yetişkinlerin mesleklerinin bu dört gruptan hangisine yakın olduğunu düşünür ve görüşlerini sınıfta paylaşır.

KAVRAM, VERİ, İNSAN, NESNE
ANKETİ

Bu anket, ilgilerinizi insanlar, veriler, nesnelere ya da fikirler şeklinde 4 kategoride toplamanıza yardımcı olacaktır. Böylece hangi meslek gruplarına daha yakın olduğunuz konusunda fikir sahibi olabileceksiniz.

Açıklamalar: Her soruyu, yanındaki Hoşlanırım / Hoşlanmam kutusunu işaretleyerek cevaplayın. Bütün soruları cevapladıktan sonra, her bölüm için bütün "Hoşlanırım" ifadelerini toplayın ve sayfa sonundaki boşlukları doldurun.

A) İnsanlar

	Hoşlanırım	Hoşlanmam
Çocuk bakmak		
Arkadaşınızın kişisel problemlerini dinlemek		
Başkalarına bir şey yapmasını öğretmek		
Hasta bir insana yardımcı olmak		
Bir gruba ya da etkinliğe liderlik etmek		
Gönüllü faaliyetlerde bulunmak		
Grup çalışması yapmak		
Toplam		

B) Veriler

	Hoşlanırım	Hoşlanmam
İlgi duyduğunuz bir konuda araştırma yapmak		
Hesap tutmak		
Bilimsel deneyler yapmak		
Sayı ve istatistiklerle çalışmak		
Derslerde not tutmak		
Bilmece çözmek		
Bilgisayar programı yazmak		
Toplam		

C) Nesnelere

	Hoşlanırım	Hoşlanmam
Kek, pasta yapmak		
Bozulan bir şeyi tamir etmek		
Maket yapmak		
Balık tutmaktan, hayvan beslemek		
Bilgisayar kullanmak		
Takı tasarlamak, çizim yapmak vb.		
Elektronik aletler kullanmak(kamera gibi)		
Toplam		

D) Fikirler

	Hoşlanırım	Hoşlanmam
Oda dekore etmek		
Şiir ya da hikâye yazmak		
Okul yıllığı ya da gazete yayımlamak		
Zekâ oyunları oynamak		
Enstrüman çalmak		
Bilimsel yazılar okumak		
Bir şey icat etmek		
Toplam		

En yüksek puanı alan bölüm: _____
 İkinci en yüksek puanı alan bölüm: _____

FİKİR, İNSAN, NESNE VE VERİ SINIFLANDIRILMASINA YÖNELİK MESLEKLER

Temelinde kavramın olduğu meslekler	temelinde insanın olduğu meslekler
Filozof	Yönetici
Reklam metni yazarı	Psikolog
Bilim insanı	Öğretmen
Sosyolog	İnsan kaynakları uzmanı
Grafiker	Halkla İlişkiler uzmanı
Danışman	Satış görevlisi
Yazar	Pazarlama uzmanı
Stilist	Resepsiyonist
İç mimar	Hemşire
Fotoğrafçı	Muhabir
Siyaset bilimci	Psikolojik danışman
Kimyager, Fizikçi vb.	

Temelinde nesnenin olduğu meslekler	Temelinde verinin olduğu meslekler
Marangoz	Muhasebeci
Santral Memuru	Finans uzmanı
Kasiyer	Broker
Bilgisayar teknisyeni	Avukat
Bilgisayar mühendisi	İstatistikçi
Makine mühendisi	Data Analisti
Pilot	Araştırmacı
Veteriner	Editör
Kameraman	Matematikçi
Sistem mühendisi	Veri giriş uzmanı
Elektronik mühendisi	Yatırım uzmanı

MESLEĞİMİ SEÇERKEN

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM
ÜNİTE	: ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, eleştirel düşünme, girişimcilik
KAZANIMLAR	: İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır.
MATERYALLER	: Öğrenci çalışma kâğıdı
KAYNAK	: Yavuz, Kudret Eren; Ergenlik Döneminde Yaşam Becerileri Eğitimi Program ve Uygulamaları, Ankara 2004.

SÜREÇ

1. Etkinliğin amacını anlatarak çalışmaya başlayın.
2. Öğrencilerinize aşağıdaki açıklamayı yapın.

“Mesleki kararlarımızı alırken, bizler kendimiz hakkında düşünme fırsatı buluruz; çünkü doğru ve etkili bir mesleki seçim süreci, kişiyi kendini tanımaya yöneliktir. Kendini tanıma aşamasında kişi, özelliklerini, yaşama bakışını ve aldığı kararın doğruluğunu değerlendirir ve kendi özellikleri ile mesleğin gerektirdiği özellikler arasında karşılaştırmalar yapar. Kişisel özellikler ve mesleğin gerekleri arasındaki uyum arttığı ölçüde, bireyin başarılı olma ve mesleğinde kendini gerçekleştirme şansı da artacaktır. Örneğin, insanlarla birlikte olmaktan çok, tek başına olmayı tercih eden, kişisel zekâsı yüksek birinin, halkla ilişkiler gibi bir alanı seçmesi uygun değildir. Yine yapı itibarıyla tahammül gücü zayıf bir insanın, doktorluk veya öğretmenlik gibi meslekleri seçmesi de son derece yanlıştır. Bir mesleği seçerken kişilik özelliklerinin yanında, yukarıda belirtildiği üzere, bireyin ruhsal ve bedensel yapısının da seçeceği mesleğe uygun olması gereklidir. Kan görmeye dayanamayan, el becerileri zayıf bir insanın tıp okuması yanlış bir seçim olabilir. Meslek seçiminde önemli olan, kişinin doğru bir değerlendirme yapabilmesidir. Bu değerlendirme esnasında en önemli nokta da kişinin “Acaba bu benim kararım mı?” sorusuna ulaşabilmesi ve kendi yaşam sorumluluğunu alabilmesidir.

3. Açıklama sonunda çalışma kâğıtlarını öğrencilere dağıtın.
Öğrenciler çalışma kâğıtlarını doldururken seçimleri hakkında önemli bir öz değerlendirme sürecini yaşarlar. Çalışma sonrası öğrencilerle bire bir görüşmeler yaparak, seçimleri hakkında konuşun.

ÇALIŞMA KÂĞIDI: MESLEĞİMİ SEÇERKEN

Benim kişilik özelliklerim

.....
.....
.....
.....
.....

Seçtiğim mesleğin gerektirdiği kişilik özellikleri

.....
.....
.....
.....
.....

Mesleğimin iş imkânları

.....
.....
.....
.....
.....

Mesleğime giden yolda almam gereken eğitimler

.....
.....
.....
.....
.....

Seçtiğim meslek hakkında ailemin düşünceleri

.....
.....
.....
.....

Bu meslek benim seçimim mi?

.....
.....
.....
.....
.....

Seçtiğim meslek hakkında öğretmenlerimin düşünceleri

.....
.....
.....
.....
.....

Seçtiğim mesleği daha yakından tanımak için kimlerden yardım alabilirim?

.....
.....
.....
.....

Bu mesleği seçerken kendimi hangi yönlerde geliştirmem gerekcek?

.....
.....
.....
.....

V. ÜNİTE

ÜLKEMİZ VE DÜNYA

DÜNYAMIZI TANIYORUZ

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 80 DAKİKA
ÖĞRENME ALANI	: KÜRESEL BAĞLANTILAR
ÜNİTE	: ÜLKEMİZ VE DÜNYA
TEMEL BECERİLER:	Harita ve atlas kullanma, eleştirel düşünme
KAZANIMLAR	: Görsel materyalleri ve verileri kullanarak dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışının nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
MATERYALLER	: Atlas, Dünya Fiziki ve Siyasi Haritaları
KAYNAK	:

SÜREC

Nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışını etkileyen faktörler listelenir.

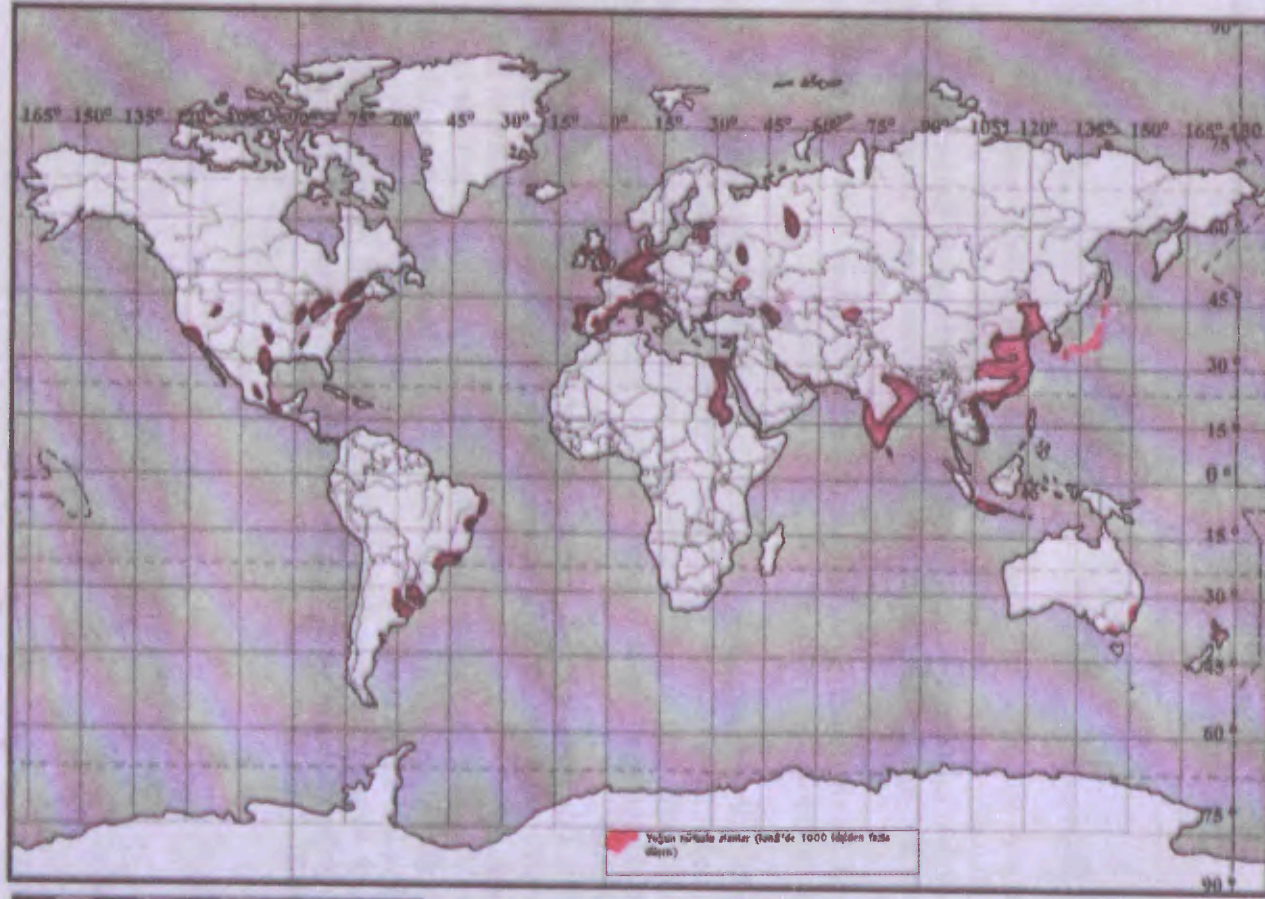
Bu iş için grup çalışması da yapılabilir. Daha sonra ortaya çıkan ürünler tek bir listede toplanır.

Aşağıdaki haritalarda dünya üzerinde nüfusun ve ekonomik faaliyetlerin yoğun olduğu yerler verilmiştir. Aşağıdaki haritalardan ve atlaslardan yararlanarak çalışma kâğıdındaki sorular cevaplanır.

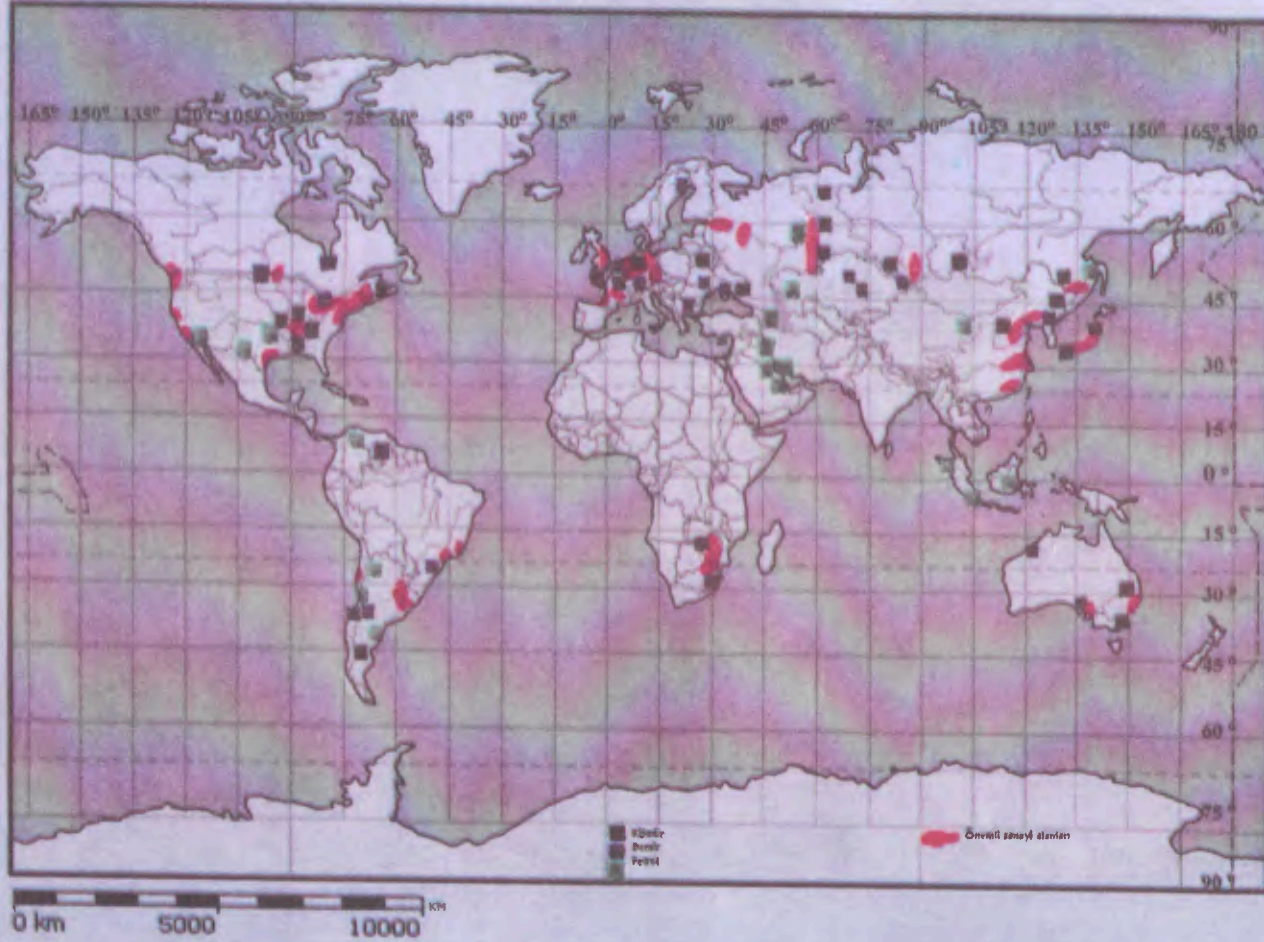
Öneri: Boş haritaları öğrencilerinize dağıtarak, etkinlik sonunda nüfus ve ekonomik faaliyetlerin yoğun olduğu yerleri belirlemelerini isteyebilirsiniz.

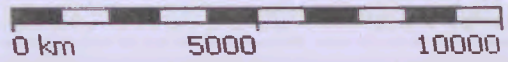
1. Harita 1’de dünya üzerinde yoğun nüfuslu alanlar verilmiştir. Bu alanlar hangi ülke sınırları içindedir? Dünya Siyasi Haritasından yararlanarak bu ülkeleri listeleyin.
2. Dünya üzerindeki en tenha alanların ortak özellikleri neler olabilir? Bunları listeleyin. Bu özellikleri taşıyan alanların en önemlilerini örneklendirin ve buldukları yerleri haritada gösterin.
3. Harita 2’de ekonomik faaliyetlerin yoğunlaştığı alanlar verilmiştir. Bu alanlar hangi ülkelerin toprakları içindedir. Dünya siyasi haritasından yararlanarak listeleyin.
4. 1 ve 2. haritalarda nüfus ve ekonomik faaliyetlerin yoğunlaştığı alanları karşılaştırın.
5. Bu alanlarda nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışını hangi özellikler etkilemiş olabilir? Örneğin Nil vadisinde nüfus yoğundur çünkü düz alanlar ve elverişli iklim verimli tarımsal faaliyetlere imkân tanımıştır. Kuzey Avrupa’da ekonomik faaliyetler gelişmiştir çünkü, madenler açısından zengindir gibi.
6. Dünyada nüfusun az ya da hiç olmadığı alanlar nereler olabilir? Bu alanların başlıca özellikleri nelerdir?

DÜNYA ÜZERİNDEKİ YOĞUN NÜFUSLU ALANLAR

ÖNEMLİ MADENLER VE SANAYİ ALANLARININ DÜNYA ÜZERİNDE DAĞILIŞI

İHRACAT YAPIYORUZ

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: KÜRESEL BAĞLANTILAR
ÜNİTE	: ÜLKEMİZ VE DÜNYA
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, eleştirel düşünme, karar verme, yaratıcı düşünme, iletişim
KAZANIMLAR	: Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini, kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir.
MATERYALLER	: Büyük çalışma kâğıtları, renkli kalemler
KAYNAK	:

SÜRECİ

Sınıfta dört grup oluşturulur.

Dersten birkaç gün önce grup üyelerinin her birinden, ihracat yapmak üzere bir ülke ve ürün seçmelerini isteyiniz. O ülkeyi ve ürünü seçme nedenlerini açıklayan araştırma sonuçlarını da derse getirmelerini söyleyiniz (Bir önceki dersin çalışma kâğıdında bu konuda çalışma yapılmıştı. Öğrencilerinize o çalışmayı kullanabileceklerini belirtiniz).

Gruplardan birer sözcü seçmelerini ve daha önce yapmış oldukları bireysel çalışmalarını 10 dakika içinde tartışarak, içlerinden birini seçmelerini isteyiniz.

Gruplardan;

- Her gruptan, ihracat yapacakları bir ülke seçmelerini,
- Seçtikleri ülkeye ne satacaklarına karar belirlemelerini ve bunu nedenleriyle açıklamalarını,
- Seçtikleri ürünü ve ülkeyi belirlerken neleri göz önünde bulundurduklarını açıklamalarını,
- Ne kadar ürün satmayı planladıklarını, ihracatın hangi ulaşım yoluyla yapacaklarını nedenleriyle açıklamalarını,
- Hangi gümrükten çıkışın yapılacağını
- Yapılacak ihracatın ülkemize katkısının ne olacağını açıklamalarını isteyiniz.

Gruplardan, 10 dakikalık sürede, ürünü tanıtıcı (ürünü satacakları ülkeye tanıtılmalarını) slogan bularak afiş hazırlamalarını isteyiniz.

Dersin kalan 20 dakikasında ise her gruptan 5'er dakikalık süre içinde sunumlarını yapmalarını isteyiniz.

Gruplardan hazırladıkları afişleri sınıfa asmalarını isteyiniz.

TÜRK CUMHURİYETLERİ

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: KÜRESEL BAĞLANTILAR
ÜNİTE	: ÜLKEMİZ VE DÜNYA
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, iletişim, eleştirel düşünme, değişim ve sürekliliği algılama, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, yaratıcı düşünme, bilgi teknolojilerini kullanma.
KAZANIMLAR	: Türk Cumhuriyetleri, komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi Atatürk'ün milli dış politika anlayışı açısından değerlendirir.
MATERYALLER	: Atlas, çalışma kağıtları, kalem.
KAYNAK	:

SÜREÇ

—Sınıfı ülke sayısı kadar gruplara ayırınız (Özbekistan, Kırgızistan, Kazakistan, Türkmenistan, Azerbaycan). Gruplardan ele aldıkları ülkenin kaynaklarını ve beşerî özellikleri ile Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı'nın faaliyetlerini araştırmalarını isteyiniz. Araştırmalarına ülkenin haritasını da eklemelerini isteyiniz.

—Türkistan Halk Edebiyatında Ninniler” ile “Türkistan Türkmen Atasözleri ve Deyimleri ile Anadolu Türk Atasözleri ve Deyimleri Mukayesesi” adlı ek-1'deki metinleri sınıfta okuttuktan sonra aşağıdaki soruları sorunuz.

- Sizce bu benzerliklerimizin nedeni nedir?
- Bunların dışında başka ne gibi benzerliklerimiz olabilir?

—Ek-2'deki Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk Cumhuriyetleri ile ilgili düşüncelerine ait metni okuttuktan sonra aşağıdaki soruları sorunuz.

- Atatürk'ün “...onlara sahip çıkmalıyız...” dediği günümüzdeki hangi ülkelerdir?
- Atatürk'ün bahsettiği manevî köprüler nelerdir?
- Sizce bu manevî köprülerin, ülkelerle ilişkilerimizdeki etkisi nedir?

—Gruplardan araştırmalarını sunmalarını isteyiniz.

—Gruplar sunumlarını tamamladıktan sonra ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ile olan ticaretini hangi ürünler oluşturuyor? diye sorunuz.

—Grup üyelerinin bir araya gelmelerini sağlayınız.

—Ek-3'deki Türk Cumhuriyetleri ile günümüzdeki ekonomik ilişkilerimize ait verileri ve TİKA'nın faaliyetleri ile ilgili metni gruplara dağıtınız. Tahminleri ile ekonomik ilişkilerimize ait verileri karşılaştırmalarını isteyiniz.

—Aşağıdaki konularda grupların çalışma yapmasını isteyiniz (Çalışmaları için 10 dakika veriniz.)

- Atatürk, Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerimizde neler yapılmasını istiyor olabilir? Ek-2'deki metnin devamını yazmalarını isteyiniz.
- Elleriindeki verilerden faydalanarak Türk Cumhuriyetleri ile kültürel ve ekonomik alanda başka neler yapılabilir?
- Ülkemizin, Türk Cumhuriyetleri ile ekonomik ve kültürel ilişkilerinin taraflara sağlayacağı yararlar ne olabilir?

—Gruplardan çalışmalarını sunmalarını isteyiniz.

Not: Ek-3'teki verilere diğer Türk Cumhuriyetleri ile ilgili verileri de ekleyebilirsiniz. Söz konusu ülkelerle aramızdaki ekonomik ilişkiyi rakamsal verilerden yararlanarak da verebilirsiniz.

(Yararlanılan kaynaklar: www.igeme.gov.tr, Çağatay KOÇAR, “Türkistan ile İlgili Makaleler”, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991)

TÜRKİSTAN HALK EDEBİYATINDA NİNNİLER

Türk dünyasının folklor yönünden birçok zenginliklere sahip olduğu yapılan araştırmalarda görülmektedir. Bilhassa Türk halk edebiyatında ne zaman ve kimin tarafından söylendiği veya ortaya çıkarıldığı bilinmeyen, halk zekâsının mahsulü olan mânileri, türküleri ve ninnileri araştırdığımızda Türk milletinin âhlâki, felsefî ve estetik duygu ve düşüncesinin ne kadar derin ve zengin olduğunu görürüz. Aynı zamanda bu ürünlerde milletin bir ortak duygu, düşünceye de sahip olduğunu görmek mümkündür.

Ninnilerde Türk kadınının ruh inceliğini, düşünce zenginliğini, ezgi ile söylendiklerinden müzik kabiliyetini bulabileceğimiz gibi Türk dünyasının ortak düşünce özelliklerini de bulabiliriz. Bu küçük şiir parçalarında nice ulvî dilekler, nice umutlar dile getirilmiştir. Dünyaya gözünü yeni açmış çocuğun kulağına okunan ezandan sonra, annesi yanık sesiyle ninniler söylemeye başlar. Bu yanık sesle söylenen küçük şiir parçalarının içerisinde anne, bilerek veya bilmeyerek bir takım telkinlerde bulunur.

Türk dünyasının değişik bölgelerinde ninnilere türlü isimler verilir. Anadolu Türkçe'sinde "Ninni", Azeri Türkleri "Laylay", Kerküklüler "Leyley", Kazan Türkleri "Bişik Cırı", Türkmenler "Hudi, Huvdu", Özbekler "Alla", Kazak Türkleri "Eldiy, Besik Cırı", Kırgız Türkleri "Aldey, Beşik İrları" adını verirler.

Bugün Türk dünyasının her yerinde anneler çocuklarına ninni söyleyip gelmekte. Türkistan'da da anneler, büyükanneler çocuklarını, torunlarını uyutmak, avutmak ve onların gelecekları ile ilgili duygu, düşünceleri ezgili şekilde ninniler halinde söyleyip gelmektedirler.

TÜRKİSTAN TÜRKMEN ATASÖZLERİ VE DEYİMLERİ İLE ANADOLU TÜRK ATASÖZLERİ VE DEYİMLERİNİN MUKAYESESİ

"Aynı dilin şive ve lehçelerini konuşan bu insanlar, kök olarak aynı kültürden gelmektedirler. Bu kültür birliği, her ne kadar, sonradan türlü iç ve dış etkenlerle farklılık göstermiş ise de özdeki bütünlük bozulmamıştır. Bundan dolayı Türk dünyasının atasözleri arasında da büyük benzerlikler ve tıpkılıklar görülür." (*Aydın Oy, Tarih boyunca Türk Atasözleri, sayfa 70, İst. 1972*).

Türk toplumları birbirinden uzun yıllar kültür, tarih, coğrafya konum ve bir takım sebepler yüzünden ayrı ve uzak kalmalarına bakmayarak, atasözlerindeki ortak yönlerini saklamayı başarmışlardır.

TÜRKMEN	ANADOLU
Akıl yaşda bolmaz, başda bolar.	Akıl yaşta değil, baştadır.
Bir gulagından grip, beylekisinden çıktı.	Bir kulağından girer, bir kulağından çıkar.
Bir elde iki garpız tutdurmaz.	Bir elde iki karpuz tutulmaz.
Dil gılıçdan yiti.	Dil kılıçtan keskindir.
Dost başına iş düşünde tanalar.	Dost kara günde belli olur.
Çağırılan yerinde irinme, çağırılmadık yerinde görünme.	Çağırılan yere erinme; çağırılmayan yere görünme.
Her kim ekenini orar.	Herkes ektiğini biçer.
Köp yaşayan bilmez, köp gezen bilir.	Çok yaşayan değil, çok gezen bilir.
Oglana yumuş buyr, izinden özüng yüvür.	Çocuğa iş buyuran ardınca kendi gider.
Yer alma, gongşı al.	Ev alma, kendine komşu al.
Yorganına göre ayak uzat.	Ayağını yorganına göre uzat.

Türkistan'daki Türk boyları ile Anadolu Türkleri arasındaki örf, adetler, düşünce, görgü, ahlâk ve faziletlerin bir ortak yönleri olduğunu yukarıda verdiğimiz atasözleri ve deyimler örnekleri ile ispatlamış oluyoruz.

Bugün Sovyetler Birliği, dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse bugünden kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi, tıpkı Avusturya- Macaristan gibi parçalanabilir, ufulanabilir.

Bugün elinde sınıksız tuttuğu milletler avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir... Bizim bu dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız.

Hazır olmak yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lâzımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevî köprülerini sağlam tutarak... Dil bir köprüdür... İnanç bir köprüdür... Tarih bir köprüdür..."

"... Köklerimize inmeli ve olayların böldüğü tarihimizin içinde bütünleşmeliyiz. Onların (Dış Türklerin) bize yaklaşmasını beklemeyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekli..."

29 Ekim 1933
MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

KAZAKİSTAN

Türkiye'ye

Bakır, demir,çelik, kurşun, çinko ve bu
madenlerden eşyalar
Hububat,
Yağlar,
Ham postlar, deriler, köseleler

TÜRKİYE

Kazakistan'a

Makineler, demir-çelik eşyalar, motorlu
kara taşıtları
Plastik malzemeler,
Halılar, mobilyalar,
Alüminyum ve alüminyumdan eşyalar,
Sabunlar, deterjanlar,
Hayvansal ve bitkisel yağlar, şeker ve
şekerli mamuller,
Kâğıt ve karton

KIRGIZİSTAN

Türkiye'ye

Sebzeler,
Ham postlar,
Meyveler,
Pamuk, İpek
Makine ve cihazlar,

TÜRKİYE

Kırgızistan'a

Tekstil,
Halılar,
Elektrikli makine ve cihazlar,
Plastik ve plastikten mamul eşya,
Makine ve cihazlar,
Sabun,
Mobilyalar
Alüminyum ve alüminyumdan eşyalar

AZARBAYCAN

Türkiye'ye

Tekstil,
Halılar, mobilyalar
Elektrikli makine ve cihazlar,
Plastik ve plastikten mamul eşya,
Makine ve cihazlar,
Sabun,
Alüminyum ve alüminyumdan eşyalar

TÜRKİYE

Azərbaycan'a

Makine ve cihazlar,
Mineral yakıtlar ve yağlar,
Plastik ürünler,
Kağıt ve karton,
Boyalar,
Demir ve çelik eşyalar,
Mobilyalar,
Sabunlar ve deterjanlar,
Motorlu kara taşıtları,
Hayvansal ve bitkisel yağlar,

TÜRK İŞBİRLİĞİ ve KALKINMA AJANSI'NIN (TİKA) FAALİYETLERİ

TİKA, kuruluşundan 2000 yılı sonuna kadar 17 ülkede 380 yardım ve işbirliği projesi gerçekleştirmiştir. Bu projelerin 290'ı ayrı ayrı ülkeler için, 90'ı ise birçok ülkeyi kapsayan bölgesel ve genel projeler olarak düzenlenmiştir. TİKA projelerinin ilgili olduğu ülkeler kısaca Avrasya ülkeleri olarak adlandırdığımız Orta Asya'da Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Tacikistan ve Moğolistan, Kafkasya'da Azerbaycan ve Gürcistan, Karadeniz'de Rusya Federasyonu, Ukrayna ve Moldova, Balkanlar'da Romanya, Bulgaristan, Makedonya, Arnavutluk ve Bosna-Hersek, Akdeniz'de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'dir.

TİKA, kuruluşundan 2000 yılı sonuna kadar yaklaşık 22000 adam-haftalık eğitim programı düzenlemiştir. Bu eğitim programları içinde en fazla ele alınan konular; Türkçe eğitimi, uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi, bankacılık, muhasebe, pazarlama, işletme, maliye, vergi, gümrük, teknoloji eğitimi, iş geliştirme, istatistik, karayolu, sağlık, çevre, turizm ve mahallî idarelerdir.

TİKA kuruluşundan 2000 yılı sonuna kadar yaklaşık 1700 aylık uzmanlık desteğinde bulunmuştur. Uzmanlık sağladığı konular çok çeşitlidir. Şüphesiz TİKA bu konuların hepsinde uzman istihdam etmemekte, ancak Türk kamu kuruluşlarının uzmanlık birikimlerinden yararlanmaktadır.

TİKA, yardım amacı taşımayan, özellikle kültürel ilişkilerin geliştirilmesini amaçlayan işbirliği projeleri de sürdürmektedir. Hoca Ahmet Yesevi Türbesi Restorasyonu Projesi ve Orhun Anıtlarının Restorasyonu Projesi bu tür projelerin en önemlileridir.

TİKA, özellikle bölgesel işbirliğinin kurulması gereken konularda, bölgesel konferans, kongre, seminer ve çalışma toplantıları da düzenlemekte, ortak bölgesel görüşlerin oluşmasına ve bölgesel işbirliğinin gelişmesine çaba göstermektedir.

TİKA muhtelif yayımlarla çalışmalarını ilgili çevrelere tanıtmaktadır. Aylık yayımlanan Avrasya Dosyası, üç aylık Avrasya Etütleri Dergisi, Ülke Raporları, Ülke Mevzuat Kitapları ve Kültür Kitapları Serisi, TİKA yayınlarının başlıcalarıdır.

SORUN AVCILARI

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40' + 40'
ÖĞRENME ALANI	: KÜRESEL BAĞLANTILAR
ÜNİTE	: ÜLKEMİZ VE DÜNYA
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, iletişim, karar verme, sosyal katılım, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma
KAZANIMLAR	: Ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve işbirliği içerisinde olmasının önemini fark eder.
MATERYALLER	: Büyük çalışma kâğıtları, kalem, sözlük.
KAYNAK	:

SÜREÇ

1. “Hayat Bayram Olsa” şarkısının sözlerini tahtaya yazınız (Ek-1). Şarkıyı sınıfta dinletiniz. Öğrencilerinize aşağıdaki sorular ile insanların sorunları birlikte çözebileceklerini bulmalarını sağlayınız.
 - Sizce bu şarkıda verilmek istenen mesaj nedir?
 - Neden insanlar el ele vermeli?
 - İnsanlara yardım ettiğinde neler hissediyorsunuz?
 - Geçmişte başkaları ile birlikte hareket ettiğiniz, birlikte çözüm aradığınız sorunlara birkaç somut örnek verir misiniz? Bu sorunların çözümüne sizin katkınız oldu mu?
2. Sınıfta Ek-2’deki oyunu oynatınız. Sözlüklerinden işbirliği ve dayanışma sözcüklerinin anlamlarını bulmalarını isteyiniz. Daha sonra tanımlarda yer alan ortak öğeleri buldurarak öğrencilerinizden yeni bir tanım yapmalarını isteyebilirsiniz. “İşbirliği” ve “dayanışma” sözcüklerini birkaç öğrencinizden pantomim yaparak sergilemelerini isteyiniz.
3. Ek-3’deki metinleri sınıfta okutunuz. Metinler üzerinden aşağıdaki sorularla doğal afetlerde ve çevre sorunlarında ülkeler arası işbirliği ve dayanışmanın sorunların çözümündeki etkisini, öğrencilerinizin tartışmasını sağlayabilirsiniz.
 - Bir yerdeki çevre sorununun etki alanı, sorunun sebebinin doğduğu yerle mi sınırlıdır? Örneklerle açıkla mısınız?
 - İş birliği yapmak, dayanışma içinde olmak insana/insanlığa neler katar; yapılmadığı zaman neler kaybederiz?

Sınıfta beş grup oluşturarak, grupların birer sözcü seçmelerini ve gruplarına konuyla ilgili bir isim bulmalarını isteyiniz. “Ülkeler doğal afetlerde ya da çevre sorunlarında nasıl bir dayanışma ve işbirliği içine girebilirler?” konusunda çalışma yapmalarını isteyiniz. Gruplardan önerilerini büyük çalışma kâğıtlarına yazmalarını ve bunu resimle ifade etmelerini isteyiniz. On dakika içinde çalışmalarını tamamlamaları gerektiğini belirtiniz. Süre sonunda gruplardan çalışmalarını masalarına bırakmalarını isteyiniz. Gruplardan diğer grupların çalışmalarını incelemelerini isteyiniz. Dersin sonunda; “Doğal afetlerde ve çevre sorunlarında ülkelerin işbirliği ve dayanışma içerisinde olmasının sorunların çözümüne etkisini” sınıfça değerlendiriniz.

(Yararlanılan kaynak: www.gezegenim.com)

EK-1

HAYAT BAYRAM OLSA

Şu dünyadaki en mutlu kişi,
Mutluluk verendir.
Şu dünyadaki sevilen kişi,
Sevmeyi bilendir.
Şu dünyadaki en güçlü kişi,
Güçlükten gelendir.

Bütün dünya buna inansa.
Bir inansa, hayat bayram olsa.
İnsanlar el ele tutuşsa, birlik olsa,
Uzansak sonsuza.

Şu dünyadaki en olgun kişi,
Acıya gülendir.
Şu dünyadaki en zengin kişi,
Gönül fethedendir.
Şu dünyadaki en soylu kişi,
İnsafa gelendir.
Şu dünyadaki en üstün kişi,
İnsanı sevendir.

Şenay

EK-2

KURT-KUZU OYUNU

Bu oyun için on kişiye ihtiyaç vardır. Bir kişi kurt, bir kişi kuzu, diğer sekiz kişi ise koruma çemberi görevlisi olacak. Koruma çemberi görevlileri halka şeklinde birbirlerine kenetlenecekler. Kuzu ise bu çemberin içinde yer alacak. Kurt çemberin dışında yer alıp içerdeki kuzuya dokunmaya çalışacak. Koruma çemberi görevlileri kurdun kuzuya dokunmaması için çabalayacaklar. Kuzu da içerde kurdun saldıracağı noktadan uzaklaşarak kendini korumaya çalışacak. Oyun kurdun kuzuya dokunmasıyla tamamlanacaktır. Derse girmeden önce sınıftan iki öğrencinize **-diğer sınıf üyelerine fark ettirmeden-** oyunla ilgili aşağıdaki bilgileri veriniz:

- Oyunu anlattıktan sonra öğrencilerinizden birinin koruma çemberinde görev alacağını, diğerinin de kurt rolünü canlandıracağını söyleyiniz.
- Koruma çemberinde yer alan kişi oyun başladıktan bir dakika sonra kurdun içeri girmesini engellemek için çaba harcamamasını (üzerine düşün görevi yapmamasını) hatta diğer koruma çemberindekilere fark ettirmeden kurdun içeri girmesi için kurda yardımcı olmasını isteyiniz.
- Sınıfta oyun tamamlandıktan sonra aşağıdaki soru ve benzerleri ile "doğal afetlerde ve çevre sorunlarında ülkelerin birlikte hareket etmeleri, dayanışma içinde olmaları gerektiğini böyle olmadığı zaman nelerin yaşanabileceğini" buldurmaya çalışınız.
- Kuzu rolündeki öğrencinize neler hissettiklerini sorunuz (endişeli, güvenli).
- Koruma çemberindeki üzerine düşen görevi yerine getirmeyen kişinin neler hissettiklerini sorunuz.
- Koruma çemberindeki diğer kişilerin, üzerine düşen görevi yerine getirmeyen arkadaşları hakkında neler hissettiklerini sorunuz.
- Bu olayı gerçek yaşantıya uyarlamaya çalışacak olursak kurt-kuzu-koruma çemberi görevlileri sizin için neyi temsil edebilir?
- Koruma çemberi görevlilerinden birinin sorumluluğunu yerine getirmemesinden kimler etkilendi?
- Sorumluluğunu yerine getirmeyen görevlinin, sorumluluğunu yerine getirmesi için ne gibi önlemler alırsınız?

EK-3 :

Çevresel tehlikeler çocukları öldürüyor 18.06.2004 ntvmsnbc

Kirlilik, kirli su, kötü sağlık koşulları gibi zehirlenme ve yaralanmalara yol açan çevresel tehlikelerin, Avrupa'daki çocuklar ve ergenlik çağındaki kişilerin üçte birinin ölüm nedeni olduğu bildirildi.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) uzmanları tarafından hazırlanan bir rapora göre, iç mekânlarda yanan kömür ve odundan çıkan duman, Orta Asya cumhuriyetleri ve Türkiye'de çocuk ölümlerine yol açan çevresel faktörlerin başında geliyor.

Kirli su ve kötü sağlık koşulları, Avrupa'nın doğusundaki ülkelerde gençlerin ölüm nedenlerinin başında gelirken, tüm Avrupa'da ise trafik kazalarının, ölüm nedenlerinin başını çektiği belirtildi.

Raporu hazırlayanlardan Dr Giorgio Tamburlini, Avrupa'da çocuk ve ergenlik dönemindekilerin üçte birinin ölüm nedeninin çevresel faktörlere bağlı olduğunu kaydetti. Rapora göre, batı ve doğu Avrupa ile eski Sovyet ülkelerinden oluşan 52 ülkede, her yıl 0-19 yaşında 100 bin kişi çevresel faktörler yüzünden yaşamını yitiriyor. Çocukların, gelişmekte olan vücutları çevresel faktörlere daha duyarlı olduğu, çevrelerini daha az kontrol edebildikleri ve dış mekânlarda daha çok buldukları için, çevresel tehlikelere yetişkinlerden daha çok maruz kaldıkları belirtiliyor.

ÇERNOBİL ağa takıldı 06.01.2001 milliyet

Marmara ve Boğaz'daki balık ve midyelerde, Çernobil sonrası ortaya çıkan son derece tehlikeli radyoaktif maddelere rastlandı!

Boğaz'ın dibi nükleer midye dolu! Türkiye Atom Enerjisi Kurumu ile Çekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi, şok bir rapor hazırladı. Rapora göre, Marmara Denizi ve İstanbul Boğazı, ciddi bir radyoaktif kirlenmenin etkisi altında. Bunun sebebi de, Ukrayna'daki Çernobil faciası, nükleer denemeler ve Tuna Nehri boyunca bulunan nükleer santrallerin, Karadeniz'e ulaşan 'atık suları'.

Ege'yi de vurabilir: Araştırma, özellikle Çernobil kazasından sonra ortaya çıkan radyoaktif kirliliğin, Karadeniz'den Boğaz'a ve Marmara'ya ulaştığını gösteriyor. Kirliliği oluşturan son derece tehlikeli radyoaktif maddelerin başında da yarılanma ömrü 30 yıl olan Sezyum 137, Sezyum 134, polonyum, tolyum ve potasyum geliyor. Bu maddelerin Boğaz ve Marmara'daki balık türleri, özellikle de midye ve salyangozlarda ciddi oranda bulunduğu belirtilen rapora göre, önlem alınmazsa bu radyoaktif kirlilik Ege'yi de vuracak.

İran ve Türkiye deprem kardeşi

Sayı: 513 | Fatih Uğur - f.ugur@aksiyon.com.tr

Türkiye ve İran, dünyanın en aktif deprem kuşakları üzerinde yer alan iki ülke. Her iki ülkenin yaşadığı acı deprem tecrübeleri var. 17 Ağustos depreminden sonra Türkiye'de halk ve devlet kurumları nezdinde gerçekleşen pozitif değişimler İran'da da yaşandı kısmen.

İranlı yetkililer İstanbul gibi Tahran'ı da vurması beklenen büyük bir depreme karşı ilk

toplantısını Bem depreminden sonra yapmıştı. İran'ın güney doğusundaki tarihî Bem kentinin 26 Aralık 2003'te yaşadığı 6,7'lik deprem felâketinden sonra Türkiye ile arasında başlayan iyi ilişkiler meyve vermeye başladı.

Geçen hafta İstanbul'da yapılan Deprem Şûrası'na katılmak üzere İstanbul'a gelen İran Kentleşme ve İskân Bakanı Ali Abdulalızade, deprem konusunda Türkiye'ye işbirliği önerdi. Abdulalızade, aynı deprem kuşağında yer alan İran ve Türkiye'nin araştırma kurumlarının bilgi alışverişinde bulunmasını istediklerini söyledi.

Dergimize açıklama yapan bakan Abdulalızade, Türkiye ile İran'ın depremler açısından kader arkadaşı olduğunun altını çizerek, "Yaşadığınız deprem tecrübelerinizi ve tedbirlerinizi çok yakından izliyoruz. Biz de gelecek sene

İranlı bütün bilim adamlarını, sismologları ve mühendisleri bir araya getirecek bir deprem şûrası yapacağız." dedi.

Şûra, Tahran başta olmak üzere İran'ın anakent şehirlerinin depreme hazırlanmasını sağlamak amacıyla ortak aklı bir araya getirecek. Bakan Abdulalızade, daha şimdiden Türk bilim adamlarını şûraya katılmaya davet etti.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Acil yardım ulaşmazsa ölü sayısı 300 bine çıkabilir

06.01.2005

Milliyet

Birleşmiş Milletler (BM), Güney Asya'daki tsunami felâketinden kurtulmayı başaranların tümüne hafta sonuna kadar temiz su ve diğer acil yardımlar sağlanamazsa, ölü sayısının 300 bine ulaşabileceği uyarısında bulundu.

BM'ye bağlı Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), internette yayımladığı açıklamada, felâket bölgelerindeki sağlık koşullarına ve salgın hastalık tehlikesine işaret ederek, salgın hastalıkların önlenmesi için hafta sonuna dek tüm felâketzedelere temiz su ve acil yardımın ulaştırılmasının önemini vurguladı.

Kolera ve dizanteri gibi hastalıkların önlenmesi için çok sayıda bölgeye acil yardım ulaştırıldığı belirtilen açıklamada, ancak bunun yetersiz olduğu ve özellikle bazı bölgelerde temiz içme suyu gereksiniminin had safhada olduğu kaydedildi.

DSÖ açıklamasında, "Hafta sonuna kadar tüm felâketzedelere temel gereksinimleri ulaştırılmazsa, enfeksiyonlu salgın hastalıkların tsunami kadar doğrudan etki yapacağı ve ölü sayısının ikiye katlanabileceğinden endişe ediliyor" denildi.

Yukarıdaki metni okuduktan sonra aşağıdaki soruları cevaplamaya başlayabilirsiniz.

—Sizce bu sorun nasıl çözüme kavuşturulabilir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bu olayla veya gündemdeki doğal afetlerle ve çevre sorunları ile ilgili olayları gazetelerden/ internetten araştırma yapmanız gerekiyor. Topladığınız haberleri çalışma kâğıdının arkasına ekleyebilirsiniz.

—Bulduğunuz haberlerdeki olgu ve görüşleri ayırarak aşağıdaki tabloya yazınız?

KAYNAĞIN ADI	OLGU	GÖRÜŞ

Olayla ilgili elinizdeki kaynaklar ve verilerden yararlanarak bu olayla ilgili kendi haberinizi oluşturmanız gerekiyor. Bunun için aşağıdaki tabloyu doldurunuz. Haberle ilgili sizi en çok etkileyen fotoğrafı çalışma kâğıdının arkasına ekleyebilirsiniz.

HABERİN İSMİ: (BİR İSİM VEREBİLİRSİNİZ)	
OLAYIN NEDENLERİ	
OLAYIN SONUÇLARI	
OLAYDAN ETKİLENER ÜLKELER	
OLAYIN ÇÖZÜMÜ İÇİN ÇALIŞAN ÜLKELER	
OLAYLA İLGİLİ ALINMIŞ ORTAK KARARLAR	
OLAYIN ÇÖZÜMÜ İÇİN YAPILAN ÇALIŞMALAR VE PROJELER	

—Araştırdığınız olaydaki sorunu yaşayan ülkelerin bunu tek başlarına çözmeleri mümkün mü? Neden?

.....
.....
.....

—Ülkelerin bu gibi felâketlerde iş birliği ve dayanışma içinde olması niçin gereklidir?

.....
.....
.....

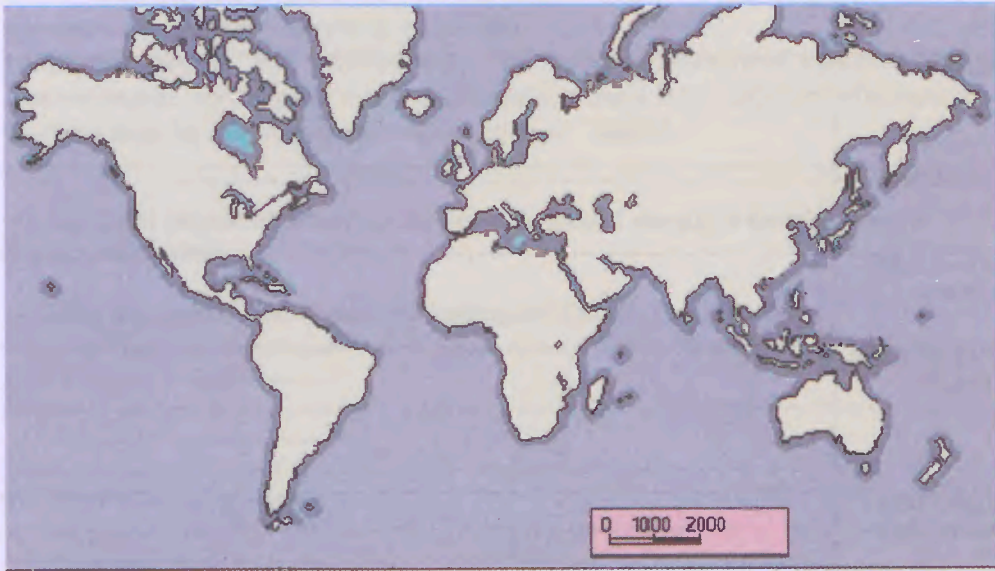
—Bu olayın dışında ülkeler başka ne gibi durumlarda iş birliği ve dayanışma içinde olmalıdır? Nedenleri ile açıklar mısınız?

.....
.....
.....

—Ülkelerin iş birliği ve dayanışmasını yeterli buluyor musunuz? Niçin?

.....
.....
.....
—Yapılan iş birliği ve dayanışmanın hiçbirisinin yapılmadığını var sayalım. Sonuç ne olurdu? Açıklayın.

.....
.....
.....
—Araştırdığımız olaydaki problemin gerçekleştiği ülkeleri aşağıdaki “dilsiz” haritada işaretleyiniz.

—Bir Atlstan yararlanarak, problemin yaşandığı bölgenin matematik konumunu bulun. Yukarıdaki harita üzerinde paralel ve meridyen değerlerini çizerek gösteriniz.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
—Bir bilim adamı, bu tür olaylarda uluslar arası yardım örgütlerinin çalışmalarının çok önemli olduğunu, bundan dolayı insanların bu örgütlere destek olması gerektiğini söyledi. Siz bilim adamının görüşüne katılıyor musunuz? Neden?

BİRBİRİMİZİ TANIYORUZ

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40+ 40'+ 40'
ÖĞRENME ALANI	: KÜRESEL BAĞLANTILAR
ÜNİTE	: ÜLKEMİZ VE DÜNYA
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, iletişim, Türkçe'yi doğru, güzel ve etkili kullanma
KAZANIMLAR	: Uluslar arası kültür, sanat ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir.
MATERYALLER	:
KAYNAK	:

SÜREÇ

1. Bir hafta önceden araştırma için sınıfı gruplara ayırınız. 5'er kişilik gruplar arasında aşağıdaki konularla ilgili yapılan festivalleri ya da fuarları (Var ise öncelikle yakın çevrelerinde yapılan uluslar arası etkinlikleri araştırmalarını isteyebilirsiniz.) araştırma yapmaları için paylaşınız.
 - Sinema, spor, müzik, dans, tiyatro vb.
 2. Gruplardan, araştırmalarını aşağıda belirtilen konular doğrultusunda yapmalarını isteyiniz.
 - Hangi ülkeler katılıyor, hangi tarihlerde gerçekleşiyor, tarihçesi, amacı, gazete haberleri, fotoğraflar, süreçte yapılan etkinlikler, var ise afişleri, sloganlar vb.
 3. Ek-1'de yer alan "ön yargı" ile ilgili etkinliği gerçekleştiriniz. Çizgi romanı tahtaya yansıtarak çizgi romanın altındaki soruları öğrencilerinize yöneltiniz.
 4. Ek-2'deki "23 Nisan Dünya Çocukları" adlı metni sınıfta okuttuktan sonra aşağıdaki soruları sorunuz.
 - İngiliz, Çinli, İtalyan, Mısırlı, Özbek, Nijeryalı, Yunan, Güney Afrikalı çocukları düşününüz. Sizce her birinin düşüncelerinde canlandırdıkları Türkiye aynı mıdır? Neden?
 - Sizin bu ülkelerle ve insanları ile ilgili düşüncelerinizin hepsi aynı mı? Bu ülkelerle ilgili düşünceleriniz nelerdir? Düşüncelerinizin oluşmasını ne etkiledi?
 - 23 Nisan şenliklerine gelen çocuklardan birini evinizde konuk etme fırsatınız olduğunu var sayınız. Birbirinizden neler öğrenebilirsiniz? Birlikte geçirdiğiniz zamanlar arkadaşlığınızı nasıl etkileyecektir?
 5. Gruplardan sunumlarını yapmalarını isteyiniz. Sunumlar yapıldıktan sonra grupların hazırladıklarını sınıf panosuna asınız.
 6. Ek-3'deki metni sınıfta öğrencilerinizden birine okutunuz. Metni ve sunumları değerlendirmek üzere aşağıdaki sorularla büyük grup çalışması yaptırabilirsiniz.
 - Araştırmalarınızda ve okunan metinlerdeki etkinliklere katılan ülkeler ve o ülkelerin insanları ile ilgili hangi duygu ve düşünce içindeydiniz? Bu şekilde hissetmenizi ve düşünmenizi etkileyen şeyler nelerdi?
 - Sizce başka ülke insanların bizlerle ve ülkemizle ilgili düşünceleri neler olabilir? Bu düşüncelerin içinde ön yargılar olabilir mi? Bizi yeterince tanıyorlar mıdır?
 - Bizlerin ve başka ülke insanların ön yargılarının yok olmasında bu etkinliklerin etkisi olabilir mi? Nasıl?
 - Türkiye'nin bu etkinliklerde yer alması ülkemizin diğer ülkelerle ilişkisini nasıl etkilemiştir?
 - Öğrencilerinizden şimdiye kadar katıldıkları ya da televizyondan, medyadan izledikleri uluslar arası kültür, sanat ve spor etkinliklerine örnek vermelerini, bu etkinliklerin kendileri üzerindeki etkileri ve ülkemize katkıları açısından değerlendirmelerini isteyiniz.
 7. Öğrencilerinizden uluslar arası kültür, sanat ve spor etkinlikleri ile ilgili internet araştırması yapmalarını ve gazete haberleri bulmalarını isteyebilirsiniz. Sınıfa getirilen haber kopyalarını sınıf panosuna asabilirsiniz.
 8. Öğrencilerinizden uluslar arası kültür, sanat ve spor etkinliklerinin hiçbir zaman yapılmadığını düşünmelerini isteyiniz. Bu durumdan toplumların nasıl etkileneceğini büyük grup çalışması yaptırarak tartışınız.
 9. Çalışma kâğıtlarını öğrencilerinize dağıtınız.
- (Yararlanılan kaynaklar: Hürriyet gazetesi, Bilim Çocuk Dergisi, TÜBİTAK, 2000, sayı 33.)

ÖNYARGILAR

- Sizce yaşlı teyze odayı henüz kiralamamasına rağmen niçin ilk iki kişiye yalan söylemiş olabilir?
- Odayı kiralamak için gelen ilk iki kişi, yaşlı teyzenin yalan söylediğini öğrendiklerinde neler hissetmiş olabilirler?
- Yaşlı teyzenin bu davranışı hakkında neler düşünüyorsunuz?
- Yaşlı teyzenin odayı kiraladığı kişiyle ilgili düşüncelerinin oluşmasında etkili olan sizce nedir? Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?
- Ön yargılı kişilerin davranışlarına örnekler verir misiniz (yaşadığınız/tanık olduğun/duyduğun)?
- Çizgi romandaki ve verdikleri örneklerdeki olaylarla ilgili düşüncelerini içeren bir yazı yazmalarını isteyiniz.

EK-2

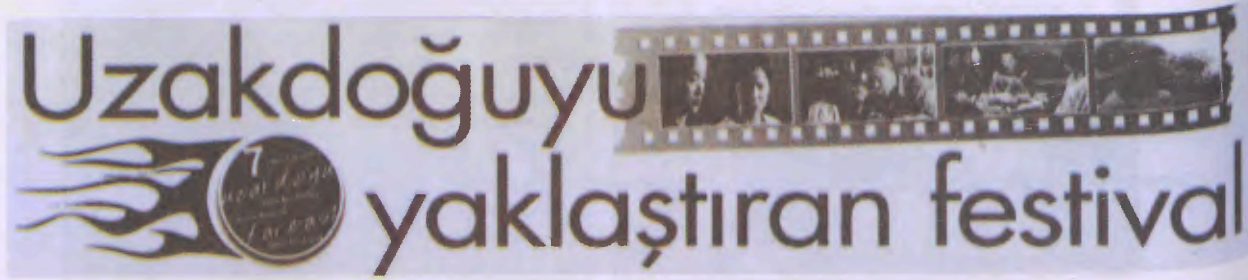
"23 NİSAN DÜNYA ÇOCUKLARININ BAYRAMI"

"23 Nisan Çocuk Bayramı"nda her yıl olduğu gibi dünyanın farklı ülkelerinden birçok çocuk ülkemizdeki bayram kutlamalarına katılmak için gelmişlerdi ve bu çocukların büyük bir çoğunluğu da Türkiye'ye ilk kez geliyorlardı.

Çocukların gözlerinden ne kadar heyecanlı oldukları okunabiliyordu. Nasıl heyecanlı olmasınlar ki! Bilmedikleri ülke, tanımadıkları insanlar, bir taraftan da ülkelerini en iyi bir şekilde temsil etme sorumluluğu taşıyorlardı.

Acaba konuk olacakları aileler nasıldı? Evleri, yemekleri, kuralları, giyimleri, oyunları...kim bilir? Gelmeden önce ülkemiz ve bizler hakkında çok şey duymuşlardı; düşüncelerinde bir Türkiye resmi canlandırmışlardı; ama gerçek Türkiye ve insanları nasıldı?...

EK-3

HÜRRİYET, 4 ARALIK 2004

UZAKDOĞU Kültür Merkezi'nin düzenlediği Uzakdoğu Film Festivali, 10 Aralık Cuma günü yedinci kez sinemaseverlerin karşısına çıkıyor. Asya kültürünün izlerinin sinematografik olarak film karelerine yansıdığı bu festivalde, seyirciler bölgeye ait 40 filmi izleme fırsatı bulacak. Çoğunluğu İletişim Fakültesi öğrencilerinden oluşan 11 kişilik bir ekiple hazırlanan festivale TRT yönetmenlerinden ve Merkez Başkanlığını yapan Taha Feyizli önderlik yapıyor. 17 Aralık tarihine kadar Ankara'da sonrasında ise İstanbul'a gidecek olan festival için Feyizli şu değerlendirmeleri yapıyor.

-Festival nasıl başladı?

-Bu köprü'nün temellerini atarken, nelerden yararlanabiliriz diye düşündük. Sinema sanatının kültürlerin tanıtılması açısından önemli bir iletişim aracı olduğuna karar verdik. Sinema milletler arasında hiçbir fark gözetmeksizin, bütün farkları ortadan kaldırarak herkese dokunabilen sihirli bir değnek. Bu çerçevede de Uluslar arası Uzakdoğu Film Festivali doğdu. İlk Festivali 1998 yılında küçük bir kapasiteyle gerçekleştirdik. O yıl 10 ülkeden 10 film katılmıştı...

-Merkez olarak başka projeleriniz var mı?

-2005 İlkbaharında Çin Halk Cumhuriyeti ve Hong Kong'da bir Türk Kültürü haftası yapacağız. Yaklaşık 15 yıldır böyle bir proje yapılmamış. Burada sadece sinema değil, dans, geleneksel el sanatları sergisi, bir Mevlevî topluluğu, Türk Halk Dansları Topluluğu, Türk giyeceklerden örneklerin sunulacağı bir çıkartma düşünüyoruz. Bunun hazırlıklarını yapıyoruz. Bunun dışında başka ülkelerden de benzeri projeler yapmamızı istiyorlar. Çin'den sonra Malezya'da da düzenlenecek gibi...

Umut ERDEM

**"Yaşanır bir dünya için sanat"
"Yaşanır bir dünya için, barış"**

Çağdaş yaşamın bir gereği olan sanatı kitlelere ulaştırmak, toplumun estetik beğeni düzeyini sanat yoluyla yükseltmek, ulusal ve uluslar arası özel, amatör tiyatro topluluklarını bir araya getirerek kültürlerin buluşmasını sağlamak, kültürel değerlerin karşılaşması ve kaynaşması aracılığıyla estetik, etik, demokratik değerlerin yükselmesini sağlamak ve uluslar arası dayanışma ve barışa katkıda bulunmak amacıyla Ethos Kültür ve Sanat Derneği olarak düzenleyicisi olduğumuz III. Ethos Ankara Uluslararası Tiyatro Festivali 02-12 Aralık 2004 tarihleri arasında gerçekleştirilecektir...

Festival kapsamında, tarihî mekânlarda gösterimler gerçekleştirilecek. Ankara Kalesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Roma Hamamı, Dikmen Seğmenler Parkı'nda yapılacak gösterimler, Ankara'nın tarihî mekanlarını da tanıtmayı amaçlıyor....

3. Ethos Ankara Uluslar arası Tiyatro Festivali, "Yaşanır bir dünya için sanat" anlayışıyla tiyatro severler ile buluşmaya hazırlanıyor. 8 yurtdışı ve 16 ulusal tiyatro topluluğunun katılacağı festivalde, sokak tiyatroları, söyleşiler ve panellerin yanı sıra atölye çalışmalarına da yer verilecek... Ulusal ve uluslararası düzeyde toplam 24 tiyatro topluluğunun temsil edileceği festivalin bu yılki ana teması ise "Barış" olacak...

ÇALIŞMA KÂĞIDI OLİMPİYATLAR TÜRKİYE'DE

OLİMPİYAT ATEŞİ YANARKEN

Yunanistan'da Atina'dayız. Yıl 1896. Yer bir stadyum. 70.000 izleyici var. 13 ülkeden 300'e yakın sporcu geçit töreni yaparak stadyuma giriyor. Yunanistan Kralı olimpiyat oyunlarının açılışını yapıyor. Bu tören ilk modern olimpiyat oyunlarına ait. İşte, I. Olimpiyat Oyunları'nın açılışı böyleydi. Peki, o günden 2500 yıl öncesinde Eski Yunan'da nasıl oluyordu olimpiyat oyunları? O zaman da tören yapılıyordu; ancak biraz farklıydı bu törenler. Yarışların yapıldığı pistin olduğu hipodroma hakemler, bir haberci ve bir trompetçi giriyordu. Hakemler yerlerini aldıktan sonra, yarışmacılar onların önünde geçit töreni yapıyorlardı. Haberci, her yarışmacının adını ve geldiği kentin adını bağırarak söylüyordu. Daha sonra yarışmalar başlıyordu. İlk önceleri yalnızca koşu ve at yarışları yapılıyordu. Daha sonra, bunlara disk, cirit atma, uzun atlama, boks, güreş, pentatlon ve atlı araba yarışı da eklendi. Eski Yunan'da oyuncuların olimpiyat oyunlarına katılma amacı kazanmaktı. Kazananlara ödül olarak zeytin dalları verilirdi. Birinci gelen oyuncular büyük saygınlık kazanırlardı ve kentlerine geri döndüklerinde neredeyse armağanlara boğulurlardı. Kahraman gibi karşılanan bu oyuncular için şiirler yazılırdı; heykelleri yapılırdı. O zamanlarda olimpiyat oyunlarına yalnızca erkekler katılabiliyordu. Kadınların izleyici olmaları bile yasaktı. Oyunları izlemesine izin verilen kadınlar yalnızca toprak ve bereket tanrıçası Demeter'in rahibelerydi. Tanrı Zeus adına düzenlenen bu oyunlar, 12 yüzyıla kadar, her dört yılda bir düzenlendi. Ancak, 394 yılında kaldırıldı. Ta ki 1896'da modern olimpiyat oyunları başlayana kadar.

Peki, neden olimpiyatlar yeniden düzenlenmeye başlanmıştı? Olimpiyat oyunlarının yeniden başlamasına önyak olan kişi, Fransız Pierre de Coubertin'dir. Kendisi de sporcu olan Coubertin, hem 19. yüzyıl sonundaki savaş ve çatışmaları sona erdirmek isteği hem de aldığı eğitimin etkisiyle sporun uluslar arasında barışı güçlendireceğine inanıyordu. Pierre de Coubertin'e göre, olimpiyat oyunlarını kazanmak değil, katılmak önemliydi. Tıpkı gerçek yaşamda başarı kazanmanın değil, çabalamanın önemli olduğu gibi. Temel amaç, rakibini alt etmek değil, iyi yarışmaktı. İşte, bu görüşleri taşıyan Pierre de Coubertin'in öncülüğüyle 1896'da ilk olimpiyat oyunları başladı. İlk olimpiyadın yapılacağı yer olarak Atina seçildi; çünkü olimpiyat oyunlarının ilk doğduğu yer Yunanistan topraklarındaydı. II. Olimpiyat Oyunları'ysa Pierre de Coubertin'in katkıları nedeniyle onun ülkesi olan Fransa'nın başkenti Paris'te yapıldı. Olimpiyat oyunlarının yapılacağı kentler bugün de aynı özenle belirleniyor.

Olimpiyat sözcüğü mitolojide tanrı Zeus'un yaşadığı yer olan Olympus Dağı'nın adından türemiştir ve eskiden olduğu gibi günümüzde de her dört yılda bir yapılır. Olimpiyatlar Roma rakamlarıyla numaralandırılır. Örneğin, 2004 Atina Oyunları XXVIII. Olimpiyat Oyunları'dır. Olimpiyat oyunlarının yıllarında değişiklik yapılmaz. Herhangi bir nedenden oyunlar iptal edilse bile olimpiyatlara verilmiş olan numara değiştirilmez. Gerçekten de geçmişte dünyayı etkileyen önemli olaylar nedeniyle iptal edilmiş oyunlar vardır. 1916, 1940 ve 1944 yıllarında yapılması planlanmış olan olimpiyat oyunları I. Ve II. Dünya savaşları nedeniyle iptal edilmişti.

Olimpiyatların simgesi, üzerinde beş renkli halka olan bir bayraktır. Bu bayraktaki mavi, sarı, siyah, yeşil ve kırmızı renkli halkaların her biri bir kıtayı simgeler: Avrupa, Asya, Afrika, Avustralya ve Amerika. Kıtaları simgeleyen halkaların renkleri öyle seçilmiştir ki bu renklerden en az biri her ülkenin bayrağında vardır. Olimpiyat oyunlarının kapanış töreninde ev sahibi kentin belediye başkanı olimpiyat bayrağını bir sonraki ev sahibi kentin belediye başkanına teslim eder. Bayrak, olimpiyat oyunları süresince katılımcı ülkelerin bayraklarıyla birlikte asılı kalır.

Olimpiyat oyunlarının süresi 15 günü geçmez. Yarışmalar ülkeler arasında değil, sporcular arasında yapılır ve sporcuların amatör olması zorunludur. Sporcular arasında ırk, dil ve siyasal görüş açısından hiçbir ayırım yapılmaz.

Ülkemiz uluslar arası düzeydeki olimpiyatlar etkinliğinin ülkemizde yapılmasını istiyor. Bu görev size verilse bu etkinliğin, ülkemizde yapılmasını sağlamak için nasıl bir çalışma yapardınız?

.....

.....

.....

.....

.....

Sizce olimpiyatların yapılma amacı nedir?

Olimpiyat oyunlarının açılışında ve kapanışında yapılacak gösteriyi sizin organize etmenizi istediler. Nasıl bir gösteri hazırlardın? Hazırlayacağınız gösterinin amacını açıklar mısınız?

İstanbul belediye başkanı olarak olimpiyatların açılış konuşmasını yapacaksınız. Bütün dünya seni izliyor. Neler söylediniz?

Olimpiyatlara katılan yarışmacıların amaçları neler olabilir?

Olimpiyatları İstanbul'da veya televizyonlarında izleyen insanların ülkemizle ve oyunlara katılan ülkelerle ilgili öğreneceği şeyler neler olabilir?

Olimpiyat oyunlarının İstanbul'da yapılmasının ülkemize katkısı ne olacaktır?

Olimpiyat oyunlarından hangilerini izlemek isterdiniz? Niçin?

Merak ettiğiniz ülkelerden biri ve o ülkenin insanları ile ilgili araştırma yapacaksınız; araştırmaya başlamadan önce ülke ve ülke insanları ile ilgili aşağıdaki tablonun "araştırma öncesi düşüncelerim" bölümünü, araştırmayı tamamladıktan sonra da "araştırma sonrası düşüncelerim" bölümünü doldurman gerekiyor.

Ülkenin Adı:.....

Araştırma Öncesi Düşüncelerim	Araştırma Sonrası Düşüncelerim

Aşağıdaki anahtar kelimeleri kullanarak uluslar arası etkinliklerin toplumları kaynaştırmasına ilişkin bir öykü yazınız. Öykünüzü tamamladıktan sonra arka sayfaya öykünüzü resimle ya da çizgi roman hâlinde ifade eder misiniz?

Ön yargı-barış-müzik-hoşgörü-tanışmak-yakınlaşmak-dostluk-köprü

--

FORMULA 1

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: KÜRESEL BAĞLANTILAR
ÜNİTE	: ÜLKEMİZ VE DÜNYA
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
KAZANIMLAR	: Uluslar arası kültür, sanat ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir.
MATERYALLER	: Büyük çalışma kâğıtları, kalemler
KAYNAK	:

SÜRECİ

- Sınıfınızda öncelikle üç istasyon oluşturunuz. Dört masayı birleştirerek bir istasyon oluşturabilirsiniz. Bu istasyonlar birbirlerinden olabildiğince uzakta olsun. İstasyonlardan birincisi “slogan istasyonu”, ikincisi “afiş istasyonu”, üçüncüsü de “öykü istasyonu” olsun. Öğrencilerinizi üç gruba ayırınız ve onlardan, Formula 1 yarışlarının bir ayağının da İstanbul’da yapılmasının ülkemize getireceği olumlu yanları, bu yarışın toplumlar arası etkileşimdeki rolü konularını işleyen, “Formula 1 İstanbul” konulu bir kampanya hazırlamalarını isteyiniz.
- Her grup sırasıyla istasyonları dolaşsın ve gittiği her istasyonda o istasyondaki işi yapsın. Örneğin; birinci grup önce birinci istasyona gidecek; bu sırada ikinci grup ikinci istasyonda, üçüncü grup da üçüncü istasyonda olacaktır. Dolayısıyla birinci grup konuyla ilgili sloganlar bulurken, ikinci grup afiş hazırlayacak, üçüncü grup da konuyla ilgili bir öykünün giriş bölümünü yazacaktır.
- Önceden belirlemiş olduğunuz 15–20 dakikalık süre dolunca gruplara, ürünlerini istasyonlarda bırakıp bir sonraki istasyona gitmelerini söyleyiniz. Bu durumda, daha önce birinci istasyonda çalışan ve slogan hazırlayan birinci grup, ikinci istasyona giderek afiş hazırlamaya, daha önce ikinci istasyonda afiş hazırlayan ikinci grup, üçüncü istasyona giderek öykünün gelişme bölümünü yazmaya, daha önce öykünün giriş kısmını yazan üçüncü grup da birinci istasyona giderek slogan hazırlamaya başlayacaktır. Bu turda da, belirlediğiniz 15–20 dakikalık süre dolunca, gruplara bir kez daha ürünlerini istasyonlarda bırakıp bir sonraki istasyona gitmelerini söyleyiniz.
- Üçüncü turun sonunda her grup her bir istasyonda 15–20 dakika çalışmış ve kampanya ile ilgili sloganlar, afişler ve bir öykü hazırlamış olacaktır. Afişleri ve sloganları, sınıfınızın duvarına asıp öyküyü sınıfta okutabilirsiniz.
- Bu etkinlik, konuyla ilgili olarak öğrencilerinizin derinlemesine düşüncelerini, türlü becerilerini kullanmalarını ve bir araya gelip bir şeyler üretmelerini sağlayacaktır.

DEĞERLENDİRME

Yapılan çalışmada öğrencinin performansını ölçmek için gözlem formu hazırlayabilirsiniz.

HAMMURABİ YASALARI

Babil Kralı Hammurabi (MÖ. 1795–1750)'nin adıyla anılan bu kanunlar bir yönetici tarafından halka ilan edilen en eski kanun olarak bilinmektedir. Bütün ağır suçların ölümle cezalandırıldığı bu kanunlarda yer alan önemli bazı düzenlemeler arasında "kana kan göze göz" misilleme ilkesi, baktığı davalarda hata yapan hâkimlerin görevden uzaklaştırılıp ağır para cezasına çarptırılmaları, yalan şahitlik yapanın ölümle cezalandırılması göze çarpmaktadır. Her ne kadar bu yaptırımlar günümüzde geçerli evrensel hukuk ilkesine uygun olmasa da, Hammurabi Kanunları'nda yer alan pek çok ilke bazı açılardan insan haklarına önem vermesi açısından dikkati çekmektedir. Arkeolog Jean Vincent Scheil'in 1901'de Irak'ta bulunduğu ve Fransa'ya taşıdığı Hammurabi Kanunları'nın yazılı olduğu 'stel' bugün Louvre Müzesi'ne sergileniyor. Yaklaşık iki metrelik silindirik bir taşın üzerine Akad dilinde çivi yazısı ile yazılan kanunlar tam 282 madde, ancak bu maddelerin 30'u okunmayacak durumdadır.

Bu kanunlardan örnek olabilecek bazı maddeleri aşağıda veriyoruz:

1. Bir müteahhit, herhangi birisi için inşa ettiği binayı sağlam yapmaz da ev yıkılır ve ev sahibi ölürse, inşaatı yapan öldürülür.
2. Sağlam yapmadığı bir binanın çökmesi üzerine ev sahibinin malları zarar götürse, müteahhit binayı yeniden yapar ve ev sahibinin bütün zararını karşılar.
3. Bir binanın inşaat kurallarına uyulmadan yapılan bir duvarı yıkılırsa, müteahhit bütün masrafları karşılayarak o duvarı sağlamlaştırır.
4. Bir oğul babasına vurursa, elleri balta ile kesilir.
5. Ameliyat sırasında hastayı öldüren doktorun elleri kesilir.
6. Eğer bir yargıç bir davaya bakar ve bir karara varırsa verdiği hükmü yazılı olarak takdim eder;

daha sonra verdiği kararda bir hata ortaya çıkarsa bu kendi hatasından kaynaklanırsa o zaman davada onun tarafından kararlaştırılan para cezasının on iki katını öder ve halka ilan edilerek yargıçlık makamından el çektirilir ve bir daha asla yargıçlık icra etmek için oraya oturamaz.

7. Mallarını kaybetmeyen bir kişi kaybettiğini belirtiyor ve yanlış iddialarda bulunuyorsa; onları kaybetmemiş olsa bile eğer Tanrı huzurunda kaybettiğini iddia ettiği bütün malları tazmin edilir.
8. Eğer bir kişi her hangi birinin karısına iftira atarsa ve bunu ispat edemezse bu adam hâkim huzuruna çıkarılır ve alını işaretlenir.(derisi çizilerek ya da belki de saç kesilerek).
9. Bir mülkün kirasını ödeyerek başka her türlü yükümlülükten muaf olma hakkına sahip olan bir kabile reisi, adam ya da tebaa tarlası, evi ve bahçesi üzerindeki bu imtiyazını karısına ya da kızına devredemez; borcuna karşılık veremez.
10. Bir kişi kendi teknesini bir gemiciye kiralarsa ve gemicinin dikkatsizliğinden tekne enkaz haline gelir ve batarsa gemici tekne sahibine tazminat olarak başka bir tekne verir.
11. Eğer bir adam başka bir adamın gözünü çıkarırsa onun gözü de çıkarılır(göze göz).
12. Bir adam kendisi ile eşit olan birinin dişini kırarsa onun da dişi kırılır(dişe diş).

ÇALIŞAN ÇOCUKLAR

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6.SINIF
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: GÜÇ, YÖNETİM VE TOPLUM
ÜNİTE	: DEMOKRASİNİN SERÜVENİ
TEMEL BECERİLER	: Gözlem, araştırma, karar verme, eleştirel düşünme
KAZANIMLAR	: Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder.
MATERYALLER	: Kâğıt ve kalem, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 32. maddesi, çeşitli iş kollarında çalışan çocukların resimleri
KAYNAK	:

SÜREÇ

1. Aşama

Çeşitli iş kollarında (tamircilik, boyacılık vs.) çalışan çocukların durumlarını ve çalışma şartlarını gösteren fotoğrafların ve gazete haberlerinin öğrenciler tarafından sınıfa getirilir.

2. Aşama

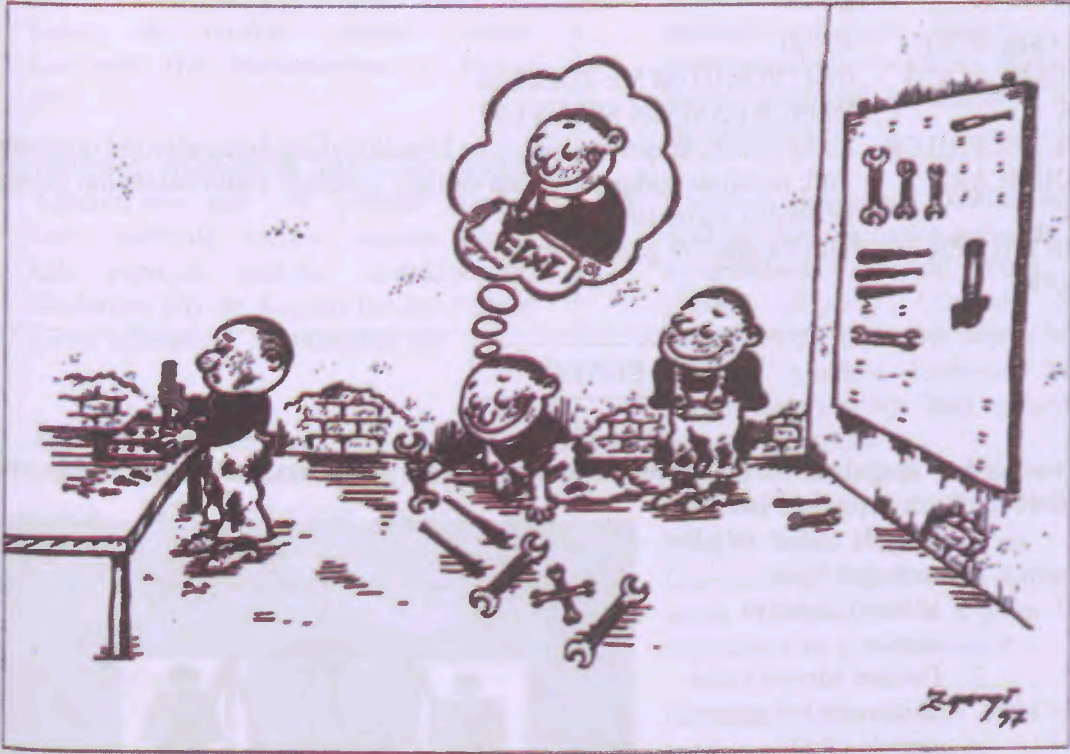
Getirilen fotoğrafların ve gazete haberlerinin sınıfta düzenlenerek bir kartona yapıştırılıp sınıf panosuna asılır.

3. Aşama

Daha sonra aşağıdaki sorulara cevap aranır.

- Çocuklar daha çok hangi iş kollarında çalıştırılıyor?
- Çocuklar neden çalıştırılıyor?
- Çalışma şartları ve ortamları nasıl?
- Çocukların çalışmasına nasıl engel olunabilir?
- Çocuklar aile bütçelerine nasıl katkıda bulunabilir?
- Sizin elinizde yetki olsaydı, bu sorunu nasıl çözerdiniz?
- Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 32. maddesi ile günümüzdeki uygulamaları karşılaştırınız.

- Aşağıdaki karikatürle ilgili düşüncelerinizi belirten bir kompozisyon yazınız.

ZEYNEP GARGI

Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim YIL:5 Sayı:59 Ocak 2005

EŞİTLİĞE DOĞRU

DERS	: Sosyal Bilgiler
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40+40'
ÖĞRENME ALANI	: GÜÇ YÖNETİM VE TOPLUM
ÜNİTE	: DEMOKRASİNİN SERÜVENİ
TEMEL BECERİLER	: Karar verme, araştırma, zaman ve kronolojiyi algılama, eleştirel düşünme.
KAZANIMLAR	: Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar.
MATERYALLER	:İlgili fotoğraf ve gazete haberleri
KAYNAK	:

SÜREÇ

Yönerge

Öğrencilerden aşağıdaki soruları önce araştırarak cevaplamaları, daha sonra elde ettikleri bilgileri sınıfta tartışmaları istenir.

1. Aşağıda verilen bilgileri tarih şeridinde kronolojik sıraya koyun.
2. Tarihsel süreçte kadın haklarının her zaman olumlu yönde geliştiğini söyleyebilir miyiz? Neden?
3. Hangi zaman diliminde kadınlar kendi hakları için daha çok mücadele etmişlerdir?
4. Kadının toplumdaki konumunun değişmesinde neler ve kimler etkili olabilir?
5. Ayrımcılık ile ilgili bir sözleşmenin imzalanmasının sebebi ne olabilir?
6. Medeni Kanun'da değişiklik yapılmasının sebepleri nelerdir? Araştırınız.

Aşağıdaki konular araştırma ödevi olarak verilebilir.

- Bir hafta boyunca kadın hakları ile ilgili gazete haberlerini toplayın. En çok hangi konularda haber konusu olarak kadınların alındığını belirleyin.
- Eğitim, sağlık, güvenlik, çalışma ve ev hayatında, kadınların karşılaştığı sorunlarla ilgili olarak bir araştırma yapınız.
- Mesleğinde ilk olan bir kadının hayatını araştırarak karşılaştığı zorlukların nedenini belirlemeye çalışın.

Fatma Aliye; Osmanlı Devleti'nde çıkarılan ilk kadın dergilerinden birinin yazarı
Muazzez İlmiye Çığ; Cumhuriyetin ilk arkeologlarından
Refet Angın; İlk kadın tarih öğretmenlerinden
Lale Aytaman; İlk kadın vali
Sabiha Gökçen; İlk kadın pilot vb.

- İlk Türk devletlerinde hükümdar eşleri, hatun unvanı ile kurultaylara katılır ve kağan ile birlikte yabancı elçileri karşılardı. Hun hükümdarının eşi Arıkan gibi.
- Türklerin Anadolu'ya gelişi ile birlikte Anadolu'nun pek çok yerinde kurulan cami, darüşşifa, hamam yanında köprü, kale yapımını kadınlar desteklemiştir. Bunlardan biri de; Kayseri Gevher Nesibe Hatun Şifahanesi(Hastahanesi)'dir.
- Ahi teşkilatının bir kolu olan Bâcıyan-ı Rum (Anadolu Kadınları) teşkilatında Fatma Bacı, kadınların eğitimi ile ilgilenirdi. Kadınlar halı, kilim dokumuşlar ve bu ürünleri satmışlardır.
- Kadınların İstanbul'da belli yerlerde gezmeleri yasaklandı.
- 1843'te kadınların ebelik konusunda eğitim almaları için düzenleme yapıldı.
- 1869'da kadınlar için "Terakki-i Muhadderat: Kadınların Yükselişi" adıyla ilk kadın dergisi yayınlandı. Bu tarihten itibaren kadınların çıkardığı dergilerin sayısı hızla arttı. Kadınlar Dünyası, Hanımlar Âlemi, Hanımlara Mahsus Gazete bunlardan birkaçı
- Yüzyıllarca tarım alanında çalışan kadınlar ilk defa 1913 ve 1915'te sanayi alanında çalışmaya başladı. Feshane grevine kadınlar da katıldı. Birinci Dünya Savaşı nedeniyle kadınların iş hayatında sayısı hızla arttı.
- Kurtuluş Savaşı'nda kadınlarımız hem cephede hem de cephe gerisinde aktif rol oynamışlardır. Halide Edip, Nakiye Hanım (Elgün), Gördesli Makbule, Binbaşı Ayşe bunlardan sadece birkaçıdır. 1919'da Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'nin ülke genelinde pek çok şubesi açılmıştır.
- 1914'te İnaâs Darülfünun'un (Kadın Üniversitesi) açılmasından karma eğitim ancak 3 Mart 1924'te Eğitim birliğinin sağlanması ile gerçekleşmiştir.
- İlk Kadın Milletvekilleri 1934'ten sonra yapılan ilk seçimlerde 17 kadın milletvekili TBMM'nde Türk halkını temsil etme hakkını kazanmıştır.
- Kadın dernekleri ve kuruluşları yasalarda ve yönetmeliklerde değişen şartlara ve gelişmelere uygun olarak kadınlarla ilgili düzenlemelere yapılması için mücadele ettiler.
- 1985 BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Türkiye'de yürürlüğe girdi.
- 2002 Medenî Kanun'da değişiklikler yapıldı.

VII. ÜNİTE

ELEKTRONİK YÜZYIL

VII. ÜNİTE
ELEKTRONİK YÜZYL

KİŞİSEL SOSYAL BİLİMLER

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM
ÜNİTE	: ELEKTRONİK YÜZYIL
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, sosyal katılım becerisi
KAZANIMLAR	: Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir.
MATERYALLER	:
KAYNAK	:

SÜREC

1. Seçtiğiniz öğrenciden kendisini tanıtmasını ve birlikte çalıştığı insanlarla ilgili yaşadığı önemli olayları isteyiniz. Aşağıdaki soruları örnek alabilirsiniz:
 - a. Adınız?
 - b. Nerede (il/ilçe/köy) doğdunuz?
—Doğum yeri yaşadığı yerden farklı ise- Buraya ne zaman gelip yerleştiniz?
 - c. Ana sınıfı / ilköğretime ne zaman ve nerede başladınız?
2. Öğrencilerinize, verdikleri cevapları aşağıdaki tabloya benzer şekilde organize etmelerini söyleyiniz.

* Tarih	YAŞAMIMDAN KESİTLER	** İlgili Sosyal Bilimler Alan/ları
..../..../.....	1. 4 Ocak 1995'te Bursa'da doğmuşum.	...
..../..../.....	2. Yürümeye başlamışım.	Değişim, gelişim
..../..../.....	3. Arkadaşlarımla kreşe başladım	Sosyal katılım
..../..../.....	4. Ailem İstanbul'a taşınmış. Yeni evimiz, öncekine oranla denize çok daha yakın.	Göç → Coğrafya
..../..../.....	5. İstanbul'da yeni arkadaşlar edindim.	
..../..../.....	6. Anaokuluna başladım.	...
..../..../.....	7. (Birinci sınıfta) suçiçeği geçirdim. Okula gidemedim	...
..../..../.....	8. (İkinci sınıfta) org çalmayı öğrendim	...
..../..../.....	9. (Üçüncü sınıfta) okul korosuna katıldım	...
..../..../.....	10. (Dördüncü sınıfta) öğretmenimle müzeye gittik.	...
..../..../.....	11. (Beşinci sınıf) tatilde, yaz okulunda izcilik kampına katıldım.	...
Vurgulanacak hususlar; Olayların bu şekilde sıralanması:		<i>Kronoloji</i>
Bir insanın hayatında (doğum yeri, tarihi eğitimi, eserleri vb.) önemli olayların kısaca anlatılması:		<i>Biyografi</i>
Bütün bu süreçte değişmeyen:		<i>Değişim</i>
* Kesin bilinmeyen tarihler sadece yıl olarak yazılabilir veya ... sınıf. şeklinde yazılabilir.		
** Bu kısımda öğretmenimiz , öğrencinin yaşamına ilişkin her olayla ilgilenebilecek Sosyal Bilim Disiplinleri'nden örnekler verecektir .		

3. Yukarıdaki tabloda ilk üç sorunun niçin geçmiş zaman hikaye kipinde (–dim) değil de geçmiş zaman –miş kipinde olduğunu öğrencilerinize sorunuz.
4. Sosyal bilimlerdeki çalışmaların, insanların kendi tecrübeleri ile ulaşamayacakları birikime sahip olmalarındaki rolünü değerlendiriniz.

NELER OLACAK NELER

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40+40
ÖĞRENME ALANI	: BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM
ÜNİTE	: ELEKTRONİK YÜZYIL
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim ve empati, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, Türkçe'yi doğru, güzel ve etkili kullanma, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama
KAZANIMLAR	: Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin yaratıcı fikirler ileri sürer.
MATERYALLER	:
KAYNAK	:

SÜREC

1. Aşağıdaki metni öğrencinizle birlikte okuyunuz.

Tarihte küçük bir yolculuğa çıktığında görülecektir ki bilim yolunda atılan ilk adımlar, yaşamı sürdürme arayışının sonucu ortaya çıkan gelişmelerdir. Bu nedenle denilebilir ki bilim, dünya ve işleyişi hakkında bilgi toplama ve bunlarla ilgili sorulara cevap verme sürecidir. Örneğin, ilk çağlardaki insanların, avladıkları hayvanların alışkanlık ve türleri; bitkilerle otların yiyecek ve ilaç olarak yararlarını; maden-mineral gibi maddelerden nasıl yararlanabileceklerini bulmaya çalışmaları, deneyler yaparak hayatlarının niteliğini artıracak yollar geliştirme amacını yansıtır. Bu şekilde ilginin sınırları hep genişler. Bir çağın doğruları çoğu zaman sonraki çağın insanları tarafından sorgulanır. Yenilikler, dünyaya bakış açımızı da etkiler.

Peki ya gelecekte neler olacak? Bütün bunlar, bilim ve teknolojideki gelişmeler, hayatımızı ve geleceğimizi nasıl şekillendirecek?

2000 yılına herkes büyük beklentilerle girdi. Ancak uzun vadeli hedefler, dünya çapında amaçlar yerine gözlerimizi, daha yakın geleceğimize çevirdik. Bu yepyeni çağın meyvelerini görmeden, insanlığın en azından kendi yarattığı nedenlerle yok olmasını ya da zarar görmesini istemiyoruz. Bu felaketleri önlemek için bir şeyler yapıyor mu? Bunları merak ediyoruz. Önümüzdeki yıllarda neler gidecek, nelerle yaşamaya devam edeceğiz?

2. Aşağıdaki sorularla öğrencilerinize gelecekte oluşabilecek çeşitli sorunları örneklendirin.

- Yan tarafta, bu buluşlardan son 25 yıl içerisinde yapılan en önemli buluşlar arasındaki ilk beş buluş görülmekte. Sende bu sıralamaya katılıyor musun? Farklı düşünüyorsan kendi sıralamanı yapar mısın? Geleceğin şehirleri nasıl olacak?
- Ulaşım, haberleşme, iletişimde ne gibi gelişmeler olacak?
- Enerji sorun olmaya devam edecek mi? “Ya pilimiz bitirse?” endişesi devam edecek / artacak mı?
- Gen teknolojisindeki gelişmeler ve beraberindeki tartışmalar ne aşamada olacak?
- Uzay çalışmalarında nerelere varılacak?
- Nano-teknoloji gittikçe küçülecek mi?

3. Etkinliğimizde Mini teknoloji de denilebilen nano-teknoloji hakkında Ek 1’de bulunan metni kullanabilir ya da bunlardan birini öğrencilerinizle kararlaştırabilirsiniz.

4. Öğrencilerinizi küçük gruplara ayırınız. Öğrencilerinizden, bir sonraki derse gelirken belirlediğiniz konuyla ilgili araştırma yapmalarını isteyiniz.

5. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin olarak 2. maddede yer alan sorunlardan birini öğrencilerinizle birlikte belirleyiniz.

6. Beyin fırtınası etkinliğine geçiniz. Ek 2’deki bilgi notundan faydalanabilirsiniz.

7. Çalışmanın sonunda öğrenci grup görüşlerini sınıfta sergileyiniz.

Gençler arasında yaratıcılığı teşvik etmeyi amaçlayan Massachusset Teknoloji Enstitüsü tarafından ABD haber kanalı CNN için oluşturulan bir teknoloji uzmanları heyeti, son 25 yılda insan hayatını ve dünyayı en fazla etkileyen buluşları sıraladı. (www.cnnturk.com.tr 4 Nisan, 2005) Son 25 yılın buluşları listesinde ilk 5 buluş:

- 1) İnternet .
- 2) Cep telefonu .
- 3) Kişisel bilgisayar .
- 4) Fiber optik .
- 5) E-posta .

Ek 1. İnsan yaşamını, belki de toplumu köklü biçimde yönlendirecek bir değişim :Nanoteknoloji HAYATI NASIL DEĞİŞTİRECEK?

Nanoteknoloji birçok bilim dalını kapsamasına karşın özellikle tıp alanında oldukça çarpıcı gelişmelere imkan tanıyacaktır. Gelecekte mikroskobik robotlar vücudun dolaşım sistemine girerek hücre seviyesinde onarım yapıp hastalıkları iyileştirebilecek. Nano algılayıcılar insan vücudundaki hastalıkları çok önceden saptayarak erken tedavi olanağı tanıyacaktır. Dahası ameliyat esnasında vücudun sadece hastalıklı bölgesine inen mikroskobik cihazlar; yiyecekleri saran ve bakteriyel bozulma olduğunda rengi değişen alüminyum folyo gibi ürünler elde edilebilecektir. Bu teknolojiyle üretilen minik aygıtlar adeta minik birer denizaltı gibi damarlarımızda dolaşabilecek, yönlendirdiğimiz hücreye alıcıları vasıtasıyla yapışabilecek ve mikro makaslarıyla adeta bir cerrah gibi hücredeki aksaklıkları giderebilecek, hatta DNA üzerinde değişiklikler yapabilecekler.

Bilgisayar üreticileri gelecekte nano boyutta çip mimarileri ile çok daha hızlı işleme gücüne erişmeyi umuyorlar. Otomotiv endüstrisinde ise, çok daha iyi görüş kabiliyeti sağlayacak nanoteknoloji destekli camlar, otomobillere entegre edilmek üzere. Kimi tekstil firmaları, nanopartikülleri pantolonlara katarak kırışmaya ve lekelenmeye çare arıyorlar. Bilim adamları, atomik ve moleküler boyutlarda çalışırken bazı ortak maddelerin farklı şekillerde davrandığını keşfetmişlerdir; elektronik iletkenler yalıtkan olmaya başlamış, ilaç uygulamaları sırasında, iltihaplanmış kan damarları duvarlarını hedef almak için, bakterilerle ayrışabilen polimeriler beyaz kan hücrelerini (lökositleri) taklit edebilmişlerdir.

TOPLUMSAL BOYUTLARI

Nanoteknolojiyi yakından incelersek çok enerji tasarruflu ve çevre dostu. Günümüzün teknolojileri ise hammaddenin üretimiyle başlıyor ve istenen maddenin saflaştırılması için birçok işlemden geçiyor; artık maddesi çok, çevre düşmanı ve gereksiz enerji tüketiyor. Atmosferde gittikçe artan karbon dioksit gazında ve dünyamızdaki ısı artmasında günümüzün enerjiye aç teknolojilerinin etkisinin büyük olduğunu herkes kabul ediyor. Nanoteknolojide imalat için gereken her şey portatif olabilecek büyüklükte. Ayrıca hammaddeleri çok uzak yerlerden alıp taşımaya gerek kalmıyor, çünkü hammadde olan atomlar her yerde var. Bunların doğal neticesi, ekonomide merkezizetçilik ortadan kalkacak. Günümüzde küçük bir azınlığın elinde olan ileri teknoloji ve sermaye, coğrafi olarak daha homojen dağılacak, demokratik düzenler daha bir anlam kazanacak. Tabii insanlık böyle bir teknolojiyi kötü yolda da kullanabilir. Moleküler makinaların, mini robotların kitle imha silahları yapımında kullanılma olasılığı da var. İşte bazı ilginç özellikler:

- 1 virüs, bakteri =100 nano boyutunda
- Bir maddenin atom büyüklüğü 100 nanometrenin altına indirildiği zaman inanılmaz özellikler elde ediliyor. İşlem esnasında maddede ışık kaynağı ile temas etmesi durumunda ve ısı farklarından dolayı birtakım özellikler aktif oluyor; madde bakteri tutmuyor,
- Maddenin kazandığı foto-katalitik ve fotosentez özelliklerinden dolayı virüs üremesi engellenirken daha çok oksijen (O) üremesi sağlanıyor,
- Maddenin insan bedemi ile temas etmesi halinde kan dolaşımı % 20 oranında artıyor, yaratılan masaj etkisi insan vücudunu daha enerjik ve dinamik hale getiriyor,
- Işın en önemli yanı da maddenin kazandığı bütün bu özellikler kimyasal olmayıp sadece fiziksel nedene bağlı bulunduğu için hiçbir zararlı yan etki meydana getirmemektedir.
- Nanoteknolojide bir sınır yoktur, yapılabilecekler uzmanların hayal gücüne kalmıştır.

Nanoteknolojinin girebileceği alanlar:

ABD nanoteknolojiyi daha ziyade uzay, savunma, bilgisayar ve tekstil alanlarında kullanmaya başlamış durumda. Tayvan ise daha çok gündelik sivil hayata uygulamaya çalışmakta

- Tekstil: kurşun geçirmez, hafif, sıcak-soğuga dayanıklı, leke tutmayan kumaş üretimi, ayak kokusunu kesen, vücudu zinde tutan, enerji veren tabanlıklar, yüze ve göze masaj yapan masklar, antibakteriyel çarşaf, yorgan, battaniye (yazın serin, kışın sıcak tutma özelliği) vb.
- Boya Sanayi: 60 kata varan enerji tasarrufu sağlayan, self-cleaning özellikli dayanıklı her türlü endüstriyel boyalar (ateşe dayanıklı kazan, yüksek fırın boyaları)
- Su Arıtma: Antibakteriyel su filtreleri, defalarca kullanılabilen su topları (her türlü suyu içilebilir ve antibakteriyel hale getiriyor)
- Mutfak ve Gıda Ürünleri: Teflon muadili, teflonun zararlı etkilerinden arındırılmış yemek pişirme araçları, tasarruf ve lezzet sağlıyor (Baki Günay)

Ek 2.

Beyin Fırtınası, katılımcıları hayal güçlerini kullanmaları ve yaratıcı olmaları için cesaretlendirir.

Kurallar aşağıda yazılmıştır.

1. Başlangıçta düşünme için zaman ayırınız ve değerlendirme yapılmasına izin vermeyiniz.
2. Öğrencileri mümkün olan en uç görüşleri üretmeleri için cesaretlendirin. Görüşlerin sayıca fazla olması için özendirin.
3. Görüşlerin eleştirilmemesi gerektiğini özellikle vurgulayın.

Etkili Bir Beyin Fırtınasının Aşamaları

1. Katılımcıları rahat edebilecekleri bir şekilde oturtun.
2. Ortaya çıkan görüşleri yazabileceğiniz bir materyal hazırlayın. Tahtayı da kullanabilirsiniz.
3. İşlenecek durum hakkında bilgi verin.
4. Bu tekniğin yukarıda yazılmış olan kurallarını açıklayın.
5. Üretilen görüşleri yazın.
6. Kimsenin görüşüyle alay edilmesine izin vermeyin.
7. Yeni görüşler üretildiği sürece tartışmayı sürdürün.

BİR HAYAT KURTARMAK

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM
ÜNİTE	: ELEKTRONİK YÜZYIL
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim ve empati, araştırma, karar verme, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, sosyal katılım becerisi.
KAZANIMLAR	: Tıp alanındaki buluş ve gelişmelerle insan hayatı ve toplumsal dayanışma arasındaki ilişkiyi fark eder.
MATERYALLER	: Gazete haberleri
KAYNAK	:

SÜREÇ

1. Uygun gördüğünüz bir sürede öğrencilerinizden aşağıdaki soruların cevaplarını araştırmalarını isteyiniz:
 - a. Organ bağıışı nedir?
 - b. Hangi organlar bağıışlanabilir?
 - c. Organ bağıışını kimler yapabilir?
 - ç. Bağıışlanan organın alımı nasıl gerçekleştirilir?
 - d. Organ nakli nedir?
 - e. Günümüzde organ nakli ne orandadır?
2. Uygun gördüğünüz sürede öğrencilerinizden, etkinlikte yer alan gazete haberlerine benzer haberler toplamalarını isteyebilirsiniz.
3. Toplanan haberlerle birlikte, etkinlikte yer alan haberleri okutabilir, üzerinde konuşabilirsiniz.
4. Sınıfta oluşturacağınız gruplara veya rasgele öğrencilere, haberlerin ardındaki soruları yöneltiniz.

Gazete Haberleri

1. Organ Bağışında İnsanlık Dersi

Kocaeli Üniversitesi öğrencisi Ahmet Hakan Canıdemir, kapkaç terörünün kurbanı oldu. Daha 18 yaşında ölüme yenik düştü...

Doktorlar, "Oğlunuzda beyin ölümü gerçekleşti." dediğinde anne ve babası acıların en büyüğünü yaşadılar. Yıkıldılar. Ama, o büyük acının ortasında bile hiç tereddüt etmeden Hakan'ın organlarının bağışladılar. "Oğlumuz öldü, hiç değilse başka insanlar hayat bulsun" dediler.

Bir yandan Hakan'ın böbrekleri, karaciğeri ve henüz 18 yaşında "duran" kalbi alındı. Organ nakli için bekleyen hastaların doku örnekleri incelendi. Hakan'ın organlarının kimlere uyabileceği saptandı. Hemen İstanbul içindeki ve dışındaki hastalara haber verildi. "Sabah erkenden Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde olun." denildi.

Nakil için çağrı alan 8 kişi, dün sabah hastanenin Transplantasyon Servisi'nde bulundu. "Hayat piyangosunun" hangilerine vuracağını öğrenmek için beklemeye başladı.

Üç aday iki böbrek

Böbrek nakli için üç kişide doku uyumu tesbit edilmişti: Terzi Fatih Uluyurt, 51 yaşındaki Evniye Demir'le 22 yaşındaki Sinem Çetto. Ortada üç isim, ancak iki böbrek vardı. Bu yüzden de doktorlar içlerinden birisini geri gönderecekti. O heyecanlı ve gergin anlarda, yıllardır organ nakli gerçekleştiren doktorlar dâhil oradakilerin tüylerini ürperten bir şey oldu. 51 yaşındaki Evniye Demir, "sirasını ve hakkını" 22 yaşındaki Sinem'e verdiğini söyledi.

"Neden?" diye sorduk. Evniye Demir anlattı:

"Nakil için uygun olduğumu söylediler. Ancak bu kızımızın durumunun daha ciddi olduğunu öğrendim. Yaşı da çok genç olduğu için hakkımı Sinem'e verdim."

Aslında biz dün tanık olmuştuk onun bu unutulmaz fedakarlığına. Ama, Evniye Demir, daha önce bir kez daha yapmıştı bunu. Bu, onun hastaneden üçüncü çağrılışydı. İlk çağrıda doku uyumu sağlanamamıştı. İkinci kez çağrıldığında "tamam doku uydu" denmişti, ama o sırasını genç bir hastaya vermişti. Tıpkı dün üçüncü kez çağrıldığında yaptığı gibi.

Üç çocuk annesiydi ve belki bu yüzden "evladı" yaşındaki gençlere kıyamamış, iki kez hakkından feragat etmişti.

Yeniden doğdu

Evniye Demir bir sonraki "çağrını" beklemek üzere evine giderken, Sinem de kendi öyküsünü anlattı.

13 yaşından bu yana böbrek hastasıydı Sinem. Yani 9 yıldır diyaliz makinesiyle yaşıyordu. Yeditepe Üniversitesini kazanmış, ama artık merdivenden dâhi çıkamadığı için bırakmak zorunda kalmış, Açıköğretim Fakültesinde okumaya başlamıştı.

Sinem, "Organ bağışını yapan aileye çok teşekkür ediyorum. Keşke herkes organ bağışı konusunda onlar kadar duyarlı olsa!" dedi. Gözlerinin içi gülerek ameliyat odasına gitti.

VATAN 07.11.2004 - 10:12

(Haber, 07.11.2004 tarihli Vatan gazetesinden alınmıştır.)

2. Mehmet'in organları hayat verecek

11 Nisan, 2005 05 www.cnnturk.com.tr

Antalya'da trafik kazası sonucu beyin travması geçiren ve kaldırıldığı hastanede beyin ölümü gerçekleşen dokuz yaşındaki Mehmet Kınık'ın organları ailesi tarafından bağışlandı.

3. Organ bağışı üç hastaya umut oldu

20 Nisan 2005 www.ntvmsnbc.com

Bursa'da beyin ölümü gerçekleşen 55 yaşındaki Fatma Bayrak'ın karaciğeri ile iki böbreği üç hastaya umut oldu.

Bursa Devlet Hastanesi'nde gece yarısı yapılan operasyon ile organlar uzman bir ekip tarafından İstanbul ve Ankara'ya götürüldü.

Bu haberlerden yola çıkarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Daha 18 yaşında Ahmet Hakan'ın ölümüne yenik düşme nedeni neydi?
2. Ahmet Hakan'ın organlarının bağışlanmasına kimler karar vermiştir?
3. Ahmet Hakan'ın ailesi büyük bir acı yaşarken hiç tereddüt etmeden Hakan'ın organlarını neden bağışladı?
4. Ahmet Hakan'ın hangi organları nakledilmek üzere alındı?
5. Bu organların kimlere nakledileceği nasıl tespit edildi?
6. Organ naklini hastanelerin hangi servisi yapmaktadır?
7. İki böbreğin nakli için uygun olan üç kişiden 51 yaşındaki Evniye Demir, nakil yaptırmak üzere 3. kez geldiği hastanede sırasını ve hakkını neden başkasına verdi?
8. Kazandığı üniversiteyi böbrek yetmezliği nedeniyle merdiven çıkamadığından dolayı bırakmak zorunda kalan 22 yaşındaki Sinem Çetto bu fedakarlık karşısında ne yaptı?
9. Sinem'in yerinde kendinizin olduğunu düşünün. İlk yapmak istediğiniz ne olurdu? Size böyle fedakarlık yapan bir insana bir teşekkür mektubu yazar mısınız?

TÜRKİYE'DE İLK KALP NAKLİ YAPILDI

22 KASIM Türkiye'de ilk kalp nakli ameliyatı Operatör Doktor Kemal Beyazıt tarafından Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi'nde gerçekleştirildi. Erdal Yıldırım adlı 14

yaşındaki bir firin içinin kalp, 40 yaşındaki üç çocuk annesi Maviye Karagöz'e nakledildi. Anarak hasta 18 saat yaşattı.

1968 Erzinanlı Yusuf Özer sağlığına kavuştu.

İLK BÖBREK NAKLİ

29 MART Türkiye'de ilk böbrek nakli İstanbul'da Beyoğlu Belediye Hastanesi'nde yapıldı. Operatör Doktor Atif Taykurt, tek böbrekle

yaşayan ama omun da çürümekte olduğu yüzünden 1 aylık omru kalan Erzinanlı Yusuf Özer'e akrabanı Recep İlgaz'ın bir böbreğini taktı.

10. Yandaki gazete haberinde gördüğün gibi Türkiye'de kalp ve böbrek nakli 1968 yılında yapılmış. Şimdi, 1960 yılında yaşayan bir böbrek hastası olduğunuzu düşünerek organ naklini gerçekleştirecek teknolojiyi geliştirmek üzere yetkililerin ve bilim adamlarının dikkatini çekecek bir metin yazar mısın?
11. Bir kampanya da organ bekleyenler için düzenleyelim. Bu kampanyanın sloganı "BİR ORGANIN BAĞIŞI DİNDİRİR BİN GÖZYAŞI" olabilir mi? Bir slogan da siz bulabilir misiniz?
12. 3-9 Kasım, Organ Nakli Haftası olarak kutlanmakta. Bu haftayla ilgili olarak okulunuzda neler yapılmasını isterdiniz? Siz neler yapardınız?

PARLAK FİKİRLER SÖNMESİN

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 30'
ÖĞRENME ALANI	: BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM
ÜNİTE	: ELEKTRONİK YÜZYIL
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, iletişim ve empati, araştırma, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma.
KAZANIMLAR	: Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.
MATERYALLER	: Gazete yazıları,
KAYNAK	:

SÜREÇ

Aşağıdaki metinleri öğrencilerinizle okuyup soruları öğrencilerinize yöneltiniz.

TAKLİTLERDEN SAKININ !

İlk kez bazı Çinli üreticiler tarafından Türk el halılarının taklit üretimlerinin yapılması ve dünya piyasalarında "Türk halısı" diye satılması üzerine harekete geçen Türk Patent Enstitüsü; Hereke, Simav, Kula gibi ünlü Türk halı motiflerini "coğrafi işaret" olarak tescil etti. Ancak, dünya piyasalarında ilgi gören Türk ürünlerinin taklidi birçok üründe devam etti. Buna son örnek de, birkaç Yunanlı üreticinin Erzincan tulum peynirini taklit etmesi oldu.

Bazı Yunanlı ve İspanyol üreticilerin, kendi ürettikleri 800 ton peyniri, Avrupa pazarında "Erzincan tulumu peyniri" diye sattıklarını tespit eden Erzincanlı üretici ve ihracatçı Muzaffer Ulukaya, durumu Türk Patent Enstitüsü' ne ilettili. Şikâyet üzerine harekete geçen TPE de, Erzincan tulum peynirini tescil ederek, taklit girişimleri için dava açma konusunda hukuki zemini sağladı.

1. Yukarıda adı geçen ülkelerin üreticileri neden ülkemize ait malları taklit etmiş olabilirler?
2. Ülkemize ait malların taklit edilmesinin sonuçları ne olabilir?
3. Türk Patent Enstitüsü tedbir olarak ne yapmıştır?
4. Dünya pazarlarında satılan malın kaynağının bilinmesi neden önemlidir?
5. Siz kime ait olduğu ve kim tarafından üretildiği belli olmayan ürünleri satın alırmısınız?
6. Bir ürünün taklit edilmesine karşı hangi tedbirler alınabilir?

TEKNOLOJİK TÜRK KAHVESİ

Bir Türk Firması geliştirdiği Türk kahve makinesi 1.4 dakikada 4 fincan kahve pişiriyor
Arçelik, geliştirdiği Türk kahve makinesini önümüzdeki hafta piyasaya sunuyor. Makineyle 1.5 dakikada 4 fincan kahve pişirilebiliyor.

'İtalyanları geçtik'

Firmanın Ar - Ge Laboratuvarları kahve makinesi için pişme algılama, su jeti karıştırma ve taşma önleme teknolojisi dahil sekiz patent aldı. Firma ayrıca; eylül sonuna kadar hız kontrollü bulaşık makinesi, 7 kilogram ve 3.5 kilogram yük kapasiteli çamaşır makineleri ve sağlığa uygun buzdolabını tanıtacak. Gelirinin yüzde 1.5'ini 300 mühendisin çalıştığı Ar - Ge çalışmalarına harcayan firma bu yıl sonuna kadar 90 patent almayı hedefliyor. Soysal, "Patent sayısında İtalya'yı geçtik, Almanya'ya yetişiyoruz". dedi.

1. Firma geliştirdiği ürüne hangi ismi vermiştir? Neden?
2. Habere göre firmanın hedefi nedir?
3. Firmanın geliştirdiği ürünlere patent almasaydı ne olurdu?

*Haberler Milliyet Gazetesi'nin arşivinden alınmıştır.

HAMMURABİ YASALARI

Babil Kralı Hammurabi (MÖ. 1795–1750)'nin adıyla anılan bu kanunlar bir yönetici tarafından halka ilan edilen en eski kanun olarak bilinmektedir. Bütün ağır suçların ölümle cezalandırıldığı bu kanunlarda yer alan önemli bazı düzenlemeler arasında “kana kan göze göz” misilleme ilkesi, baktığı davalarda hata yapan hâkimlerin görevden uzaklaştırılıp ağır para cezasına çarptırılmaları, yalan şahitlik yapanın ölümle cezalandırılması göze çarpmaktadır. Her ne kadar bu yaptırımlar günümüzde geçerli evrensel hukuk ilkesine uygun olmasa da, Hammurabi Kanunları'nda yer alan pek çok ilke bazı açılardan insan haklarına önem vermesi açısından dikkati çekmektedir. Arkeolog Jean Vincent Scheil'in 1901'de Irak'ta bulunduğu ve Fransa'ya taşıdığı Hammurabi Kanunları'nın yazılı olduğu 'stel' bugün Louvre Müzesi'ne sergileniyor. Yaklaşık iki metrelik silindirik bir taşın üzerine Akad dilinde çivi yazısı ile yazılan kanunlar tam 282 madde, ancak bu maddelerin 30'u okunmayacak durumdadır.

Bu kanunlardan örnek olabilecek bazı maddeleri aşağıda veriyoruz:

1. Bir müteahhit, herhangi birisi için inşa ettiği binayı sağlam yapmaz da ev yıkılır ve ev sahibi ölürse, inşaatı yapan öldürülür.
2. Sağlam yapmadığı bir binanın çökmesi üzerine ev sahibinin malları zarar götürse, müteahhit binayı yeniden yapar ve ev sahibinin bütün zararını karşılar.
3. Bir binanın inşaat kurallarına uyulmadan yapılan bir duvarı yıkılırsa, müteahhit bütün masrafları karşılayarak o duvarı sağlamlaştırır.
4. Bir oğul babasına vurursa, elleri balta ile kesilir.
5. Ameliyat sırasında hastayı öldüren doktorun elleri kesilir.
6. Eğer bir yargıç bir davaya bakar ve bir karara varırsa verdiği hükmü yazılı olarak takdim eder;

daha sonra verdiği kararda bir hata ortaya çıkarsa bu kendi hatasından kaynaklarsa o zaman davada onun tarafından kararlaştırılan para cezasının on iki katını öder ve halka ilan edilerek yargıçlık makamından el çektirilir ve bir daha asla yargıçlık icra etmek için oraya oturamaz.

7. Mallarını kaybetmeyen bir kişi kaybettiğini belirtiyor ve yanlış iddialarda bulunuyorsa; onları kaybetmemiş olsa bile eğer Tanrı huzurunda kaybettiğini iddia ettiği bütün malları tazmin edilir.
8. Eğer bir kişi her hangi birinin karısına iftira atarsa ve bunu ispat edemezse bu adam hâkim huzuruna çıkarılır ve alını işaretlenir.(derisi çizilerek ya da belki de saç kesilerek).
9. Bir mülkün kirasını ödeyerek başka her türlü yükümlülükten muaf olma hakkına sahip olan bir kabile reisi, adam ya da tebaa tarlası, evi ve bahçesi üzerindeki bu imtiyazını karısına ya da kızına devredemez; borcuna karşılık veremez.
10. Bir kişi kendi teknesini bir gemiciye kiralarsa ve gemicinin dikkatsizliğinden tekne enkaz haline gelir ve batarsa gemici tekne sahibine tazminat olarak başka bir tekne verir.
11. Eğer bir adam başka bir adamın gözünü çıkarırsa onun gözü de çıkarılır(göze göz).
12. Bir adam kendisi ile eşit olan birinin dişini kırarsa onun da dişi kırılır(dişe diş).

ÇALIŞAN ÇOCUKLAR

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6.SINIF
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: GÜÇ, YÖNETİM VE TOPLUM
ÜNİTE	: DEMOKRASİNİN SERÜVENİ
TEMEL BECERİLER	: Gözlem, araştırma, karar verme, eleştirel düşünme
KAZANIMLAR	: Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder.
MATERYALLER	: Kâğıt ve kalem, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 32. maddesi, çeşitli iş kollarında çalışan çocukların resimleri
KAYNAK	:

SÜREÇ

1. Aşama

Çeşitli iş kollarında (tamircilik, boyacılık vs.) çalışan çocukların durumlarını ve çalışma şartlarını gösteren fotoğrafların ve gazete haberlerinin öğrenciler tarafından sınıfa getirilir.

2. Aşama

Getirilen fotoğrafların ve gazete haberlerinin sınıfta düzenlenerek bir kartona yapıştırılıp sınıf panosuna asılır.

3. Aşama

Daha sonra aşağıdaki sorulara cevap aranır.

- Çocuklar daha çok hangi iş kollarında çalıştırılıyor?
- Çocuklar neden çalıştırılıyor?
- Çalışma şartları ve ortamları nasıl?
- Çocukların çalışmasına nasıl engel olunabilir?
- Çocuklar aile bütçelerine nasıl katkıda bulunabilir?
- Sizin elinizde yetki olsaydı, bu sorunu nasıl çözerdiniz?
- Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 32. maddesi ile günümüzdeki uygulamaları karşılaştırınız.

- Aşağıdaki karikatürle ilgili düşüncelerinizi belirten bir kompozisyon yazınız.

ZEYNEP GARGI

Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim YIL:5 Sayı:59 Ocak 2005

EŞİTLİĞE DOĞRU

DERS	: Sosyal Bilgiler
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40+40'
ÖĞRENME ALANI	: GÜÇ YÖNETİM VE TOPLUM
ÜNİTE	: DEMOKRASİNİN SERÜVENİ
TEMEL BECERİLER	: Karar verme, araştırma, zaman ve kronolojiyi algılama, eleştirel düşünme.
KAZANIMLAR	: Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar.
MATERYALLER	:İlgili fotoğraf ve gazete haberleri
KAYNAK	:

SÜREÇ

Yönerge

Öğrencilerden aşağıdaki soruları önce araştırarak cevaplamaları, daha sonra elde ettikleri bilgileri sınıfta tartışmaları istenir.

1. Aşağıda verilen bilgileri tarih şeridinde kronolojik sıraya koyun.
2. Tarihsel süreçte kadın haklarının her zaman olumlu yönde geliştiğini söyleyebilir miyiz? Neden?
3. Hangi zaman diliminde kadımlar kendi hakları için daha çok mücadele etmişlerdir?
4. Kadının toplumdaki konumunun değişmesinde neler ve kimler etkili olabilir?
5. Ayrımcılık ile ilgili bir sözleşmenin imzalanmasının sebebi ne olabilir?
6. Medenî Kanun'da değişiklik yapılmasının sebepleri nelerdir? Araştırınız.

Aşağıdaki konular araştırma ödevi olarak verilebilir.

- Bir hafta boyunca kadın hakları ile ilgili gazete haberlerini toplayın. En çok hangi konularda haber konusu olarak kadınların alındığını belirleyin.
- Eğitim, sağlık, güvenlik, çalışma ve ev hayatında, kadınların karşılaştığı sorunlarla ilgili olarak bir araştırma yapınız.
- Mesleğinde ilk olan bir kadının hayatını araştırarak karşılaştığı zorlukların nedenini belirlemeye çalışın.

Fatma Aliye; Osmanlı Devleti'nde çıkarılan ilk kadın dergilerinden birinin yazarı
Muazzez İlmiye Çığ; Cumhuriyetin ilk arkeologlarından
Refet Angın; İlk kadın tarih öğretmenlerinden
Lale Aytaman; İlk kadın vali
Sabiha Gökçen; İlk kadın pilot vb.

- İlk Türk devletlerinde hükümdar eşleri, hatun unvanı ile kurultaylara katılır ve kağan ile birlikte yabancı elçileri karşılardı. Hun hükümdarının eşi Arıkan gibi.
- Türklerin Anadolu'ya gelişi ile birlikte Anadolu'nun pek çok yerinde kurulan cami, darüşşifa, hamam yanında köprü, kale yapımını kadınlar desteklemiştir. Bunlardan biri de; Kayseri Gevher Nesibe Hatun Şifahanesi(Hastahanesi)'dir.
- Ahi teşkilatının bir kolu olan Bâciyan-ı Rum (Anadolu Kadınları) teşkilatında Fatma Bacı, kadınların eğitimi ile ilgilenirdi. Kadınlar halı, kilim dokumuşlar ve bu ürünleri satmışlardır.
- Kadınların İstanbul'da belli yerlerde gezmeleri yasaklandı.
- 1843'te kadınların ebelik konusunda eğitim almaları için düzenleme yapıldı.
- 1869'da kadınlar için "Terakki-i Muhadderat: Kadınların Yükselişi" adıyla ilk kadın dergisi yayınlandı. Bu tarihten itibaren kadınların çıkardığı dergilerin sayısı hızla arttı. Kadınlar Dünyası, Hanımlar Âlemi, Hanımlara Mahsus Gazete bunlardan birkaçı

- Yüzyıllarca tarım alanında çalışan kadınlar ilk defa 1913 ve 1915'te sanayi alanında çalışmaya başladı. Feshane grevine kadınlar da katıldı. Birinci Dünya Savaşı nedeniyle kadınların iş hayatında sayısı hızla arttı.
- Kurtuluş Savaşı'nda kadınlarımız hem cephede hem de cephe gerisinde aktif rol oynamışlardır. Halide Edip, Nakiye Hanım (Elgün), Gördesli Makbule, Binbaşı Ayşe bunlardan sadece birkaçıdır. 1919'da Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'nin ülke genelinde pek çok şubesi açılmıştır.
- 1914'te İnaâs Darülfünun'un (Kadın Üniversitesi) açılmasından karma eğitim ancak 3 Mart 1924'te Eğitim birliğinin sağlanması ile gerçekleşmiştir.
- İlk Kadın Milletvekilleri 1934'ten sonra yapılan ilk seçimlerde 17 kadın milletvekili TBMM'nde Türk halkını temsil etme hakkını kazanmıştır.
- Kadın dernekleri ve kuruluşları yasalarda ve yönetmeliklerde değişen şartlara ve gelişmelere uygun olarak kadınlarla ilgili düzenlemelere yapılması için mücadele ettiler.
- 1985 BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Türkiye'de yürürlüğe girdi.
- 2002 Medenî Kanun'da değişiklikler yapıldı.

The first of these is the fact that the...
the second is the fact that the...
the third is the fact that the...

The first of these is the fact that the...
the second is the fact that the...
the third is the fact that the...

The first of these is the fact that the...
the second is the fact that the...
the third is the fact that the...

The first of these is the fact that the...
the second is the fact that the...
the third is the fact that the...

The first of these is the fact that the...
the second is the fact that the...
the third is the fact that the...

The first of these is the fact that the...
the second is the fact that the...
the third is the fact that the...

The first of these is the fact that the...
the second is the fact that the...
the third is the fact that the...

The first of these is the fact that the...
the second is the fact that the...
the third is the fact that the...

The first of these is the fact that the...
the second is the fact that the...
the third is the fact that the...

The first of these is the fact that the...
the second is the fact that the...
the third is the fact that the...

The first of these is the fact that the...
the second is the fact that the...
the third is the fact that the...

The first of these is the fact that the...
the second is the fact that the...
the third is the fact that the...

The first of these is the fact that the...
the second is the fact that the...
the third is the fact that the...

VII. ÜNİTE

ELEKTRONİK YÜZYIL

VII. ÜNİTE

ELEKTRONİK YÜZYL

KİŞİSEL SOSYAL BİLİMLER

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM
ÜNİTE	: ELEKTRONİK YÜZYIL
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, sosyal katılım becerisi
KAZANIMLAR	: Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir.
MATERYALLER	:
KAYNAK	:

SÜREC

1. Seçtiğiniz öğrenciden kendisini tanıttırmasını ve birlikte çalıştığı insanlarla ilgili yaşadığı önemli olayları isteyiniz. Aşağıdaki soruları örnek alabilirsiniz:
 - a. Adınız?
 - b. Nerede (il/ilçe/köy) doğdunuz?
—Doğum yeri yaşadığı yerden farklı ise- Buraya ne zaman gelip yerleştiniz?
 - c. Ana sınıfı / ilköğretime ne zaman ve nerede başladınız?
2. Öğrencilerinize, verdikleri cevapları aşağıdaki tabloya benzer şekilde organize etmelerini söyleyiniz.

* Tarih	YAŞAMIMDAN KESİTLER	** İlgili Sosyal Bilimler Alan/ları
...../...../.....	1. 4 Ocak 1995'te Bursa'da doğmuşum.	...
...../...../.....	2. Yürümeye başlamışım.	Değişim, gelişim
...../...../.....	3. Arkadaşlarımla kreşe başladım	Sosyal katılım
...../...../.....	4. Ailem İstanbul'a taşınmış. Yeni evimiz, öncekine oranla denize çok daha yakın.	Göç → Coğrafya
...../...../.....	5. İstanbul'da yeni arkadaşlar edindim.	
...../...../.....	6. Anaokuluna başladım.	...
...../...../.....	7. (Birinci sınıfta) suççuğü geçirdim. Okula gidemedim	...
...../...../.....	8. (İkinci sınıfta) org çalmayı öğrendim	...
...../...../.....	9. (Üçüncü sınıfta) okul korosuna katıldım	...
...../...../.....	10. (Dördüncü sınıfta) öğretmenimizle müzeye gittik.	...
...../...../.....	11. (Beşinci sınıf) tatilde, yaz okulunda izcilik kampına katıldım.	...
Vurgulanacak hususlar;		
Olayların bu şekilde sıralanması:		<i>Kronoloji</i>
Bir insanın hayatında (doğum yeri, tarihi eğitimi, eserleri vb.) önemli olayların kısaca anlatılması:		<i>Biyografi</i>
Bütün bu süreçte değişmeyen:		<i>Değişim</i>
* Kesin bilinmeyen tarihler sadece yıl olarak yazılabilir veya ... sınıf şeklinde yazılabilir.		
** Bu kısımda öğretmenimiz , öğrencinin yaşamına ilişkin her olayla ilgilenebilecek Sosyal Bilim Disiplinleri'nden örnekler verecektir .		

3. Yukarıdaki tabloda ilk üç sorunun niçin geçmiş zaman hikaye kipinde (-dım) değil de geçmiş zaman -miş kipinde olduğunu öğrencilerinize sorunuz.
4. Sosyal bilimlerdeki çalışmaların, insanların kendi tecrübeleri ile ulaşamayacakları birikime sahip olmalarındaki rolünü değerlendiriniz.

NELER OLACAK NELER

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40+40
ÖĞRENME ALANI	: BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM
ÜNİTE	: ELEKTRONİK YÜZYIL
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim ve empati, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, Türkçe'yi doğru, güzel ve etkili kullanma, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama
KAZANIMLAR	: Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin yaratıcı fikirler ileri sürer.
MATERYALLER	:
KAYNAK	:

SÜREC

1. Aşağıdaki metni öğrencinizle birlikte okuyunuz.

Tarihte küçük bir yolculuğa çıktığında görülecektir ki bilim yolunda atılan ilk adımlar, yaşamı sürdürme arayışının sonucu ortaya çıkan gelişmelerdir. Bu nedenle denilebilir ki bilim, dünya ve işleyişi hakkında bilgi toplama ve bunlarla ilgili sorulara cevap verme sürecidir. Örneğin, ilk çağlardaki insanların, avladıkları hayvanların alışkanlık ve türleri; bitkilerle otların yiyecek ve ilaç olarak yararlarını; maden-mineral gibi maddelerden nasıl yararlanabileceklerini bulmaya çalışmaları, deneyler yaparak hayatlarının niteliğini artıracak yollar geliştirme amacını yansıtır. Bu şekilde ilginin sınırları hep genişler. Bir çağın doğruları çoğu zaman sonraki çağın insanları tarafından sorgulanır. Yenilikler, dünyaya bakış açımızı da etkiler.

Peki ya gelecekte neler olacak? Bütün bunlar, bilim ve teknolojideki gelişmeler, hayatımızı ve geleceğimizi nasıl şekillendirecek?

2000 yılına herkes büyük beklentilerle girdi. Ancak uzun vadeli hedefler, dünya çapında amaçlar yerine gözlerimizi, daha yakın geleceğimize çevirdik. Bu yepyeni çağın meyvelerini görmeden, insanlığın en azından kendi yarattığı nedenlerle yok olmasını ya da zarar görmesini istemiyoruz. Bu felaketleri önlemek için bir şeyler yapılıyor mu? Bunları merak ediyoruz. Önümüzdeki yıllarda neler gidecek, nelerle yaşamaya devam edeceğiz?

2. Aşağıdaki sorularla öğrencilerinize gelecekte oluşabilecek çeşitli sorunları örneklendirin.

- Yan tarafta, bu buluşlardan son 25 yıl içerisinde yapılan en önemli buluşlar arasındaki ilk beş buluş görülmekte. Sende bu sıralamaya katılıyor musun? Farklı düşünüyorsan kendi sıralamanı yapar mısın? Geleceğin şehirleri nasıl olacak?
- Ulaşım, haberleşme, iletişimde ne gibi gelişmeler olacak?
- Enerji sorun olmaya devam edecek mi? “Ya pilimiz biterse?” endişesi devam edecek / artacak mı?
- Gen teknolojisindeki gelişmeler ve beraberindeki tartışmalar ne aşamada olacak?
- Uzay çalışmalarında nerelere varılacak?
- Nano-teknoloji gittikçe küçülecek mi?

3. Etkinliğimizde Mini teknoloji de denilebilen nano-teknoloji hakkında Ek 1’de bulunan metni kullanabilir ya da bunlardan birini öğrencilerinizle kararlaştırabilirsiniz.

4. Öğrencilerinizi küçük gruplara ayırınız. Öğrencilerinizden,

bir sonraki derse gelirken belirlediğiniz konuyla ilgili araştırma yapmalarını isteyiniz.

5. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin olarak 2. maddede yer alan sorunlardan birini öğrencilerinizle birlikte belirleyiniz.

6. Beyin fırtınası etkinliğine geçiniz. Ek 2’deki bilgi notundan faydalanabilirsiniz.

7. Çalışmanın sonunda öğrenci grup görüşlerini sınıfta sergileyiniz.

Gençler arasında yaratıcılığı teşvik etmeyi amaçlayan Massachusetts Teknoloji Enstitüsü tarafından ABD haber kanalı CNN için oluşturulan bir teknoloji uzmanları heyeti, son 25 yılda insan hayatını ve dünyayı en fazla etkileyen buluşları sıraladı. (www.cnn.com.tr 4 Nisan, 2005) Son 25 yılın buluşları listesinde ilk 5 buluş:

- 1) İnternet .
- 2) Cep telefonu .
- 3) Kişisel bilgisayar .
- 4) Fiber optik .
- 5) E-posta .

Ek 1. İnsan yaşamını, belki de toplumu köklü biçimde yönlendirecek bir değişim :Nanoteknoloji HAYATI NASIL DEĞİŞTİRECEK?

Nanoteknoloji birçok bilim dalını kapsamasına karşın özellikle tıp alanında oldukça çarpıcı gelişmelere imkan tanıyacaktır. Gelecekte mikroskobik robotlar vücudun dolaşım sistemine girerek hücre seviyesinde onarım yapıp hastalıkları iyileştirebilecek. Nano algılayıcılar insan vücudundaki hastalıkları çok önceden saptayarak erken tedavi olanağı tanıyacaktır. Dahası ameliyat esnasında vücudun sadece hastalıklı bölgesine inen mikroskobik cihazlar; yiyecekleri saran ve bakteriyel bozulma olduğunda rengi değişen alüminyum folyo gibi ürünler elde edilebilecektir. Bu teknolojiyle üretilen minik aygıtlar adeta minik birer denizaltı gibi damarlarımızda dolaşabilecek, yönlendirdiğimiz hücreye alıcıları vasıtasıyla yapışabilecek ve mikro makaslarıyla adeta bir cerrah gibi hücredeki aksaklıkları giderebilecek, hatta DNA üzerinde değişiklikler yapabilecekler.

Bilgisayar üreticileri gelecekte nano boyutta çip mimarileri ile çok daha hızlı işleme gücüne erişmeyi umuyorlar. Otomotiv endüstrisinde ise, çok daha iyi görüş kabiliyeti sağlayacak nanoteknoloji destekli camlar, otomobillere entegre edilmek üzere. Kimi tekstil firmaları, nanopartikülleri pantolonlara katarak kırışmaya ve lekelenmeye çare arıyorlar. Bilim adamları, atomik ve moleküler boyutlarda çalışırken bazı ortak maddelerin farklı şekillerde davrandığını keşfetmişlerdir; elektronik iletkenler yalıtkan olmaya başlamış, ilaç uygulamaları sırasında, iltihaplanmış kan damarları duvarlarını hedef almak için, bakterilerle ayrışabilen polimerler beyaz kan hücrelerini (lökositleri) taklit edebilmişlerdir.

TOPLUMSAL BOYUTLARI

Nanoteknolojiyi yakından incelersek çok enerji tasarruflu ve çevre dostu. Günümüzün teknolojileri ise hammaddenin üretimiyle başlıyor ve istenen maddenin saflaştırılması için birçok işlemden geçiyor; artık maddesi çok, çevre düşmanı ve gereksiz enerji tüketiyor. Atmosferde gittikçe artan karbon dioksit gazında ve dünyamızdaki ısı artmasında günümüzün enerjiye aç teknolojilerinin etkisinin büyük olduğunu herkes kabul ediyor. Nanoteknolojide imalat için gereken her şey portatif olabilecek büyüklükte. Ayrıca hammaddeleri çok uzak yerlerden alıp taşımaya gerek kalmıyor, çünkü hammadde olan atomlar her yerde var. Bunların doğal neticesi, ekonomide merkezizetçilik ortadan kalkacak. Günümüzde küçük bir azınlığın elinde olan ileri teknoloji ve sermaye, coğrafi olarak daha homojen dağılacak, demokratik düzenler daha bir anlam kazanacak. Tabii insanlık böyle bir teknolojiyi kötü yolda da kullanabilir. Moleküler makinaların, mini robotların kitle imha silahları yapımında kullanılma olasılığı da var. İşte bazı ilginç özellikler:

- 1 virüs, bakteri =100 nano boyutunda
- Bir maddenin atom büyüklüğü 100 nanometrenin altına indirildiği zaman inanılmaz özellikler elde ediliyor. İşlem esnasında maddede ışık kaynağı ile temas etmesi durumunda ve ısı farklarından dolayı birtakım özellikler aktif oluyor; madde bakteri tutmuyor,
- Maddenin kazandığı foto-katalitik ve fotosentez özelliklerinden dolayı virüs üremesi engellenirken daha çok oksijen (O) üremesi sağlanıyor,
- Maddenin insan bedemi ile temas etmesi halinde kan dolaşımını % 20 oranında artırıyor, yaratılan masaj etkisi insan vücudunu daha enerjik ve dinamik hale getiriyor,
- İşin en önemli yanı da maddenin kazandığı bütün bu özellikler kimyasal olmayıp sadece fiziksel nedene bağlı bulunduğu için hiçbir zararlı yan etki meydana getirmemektedir.
- Nanoteknolojide bir sınır yoktur, yapılabilecekler uzmanların hayal gücüne kalmıştır.

Nanoteknolojinin girebileceği alanlar:

ABD nanoteknolojiyi daha ziyade uzay, savunma, bilgisayar ve tekstil alanlarında kullanmaya başlamış durumda. Tayvan ise daha çok gündelik sivil hayata uygulamaya çalışmakta

- Tekstil: kurşun geçirmez, hafif, sıcak-soğuğa dayanıklı, leke tutmayan kumaş üretimi, ayak kokusunu kesen, vücudu zinde tutan, enerji veren tabanlıklar, yüze ve göze masaj yapan masklar, antibakteriyel çarşaf, yorgan, battaniye (yazın serin, kışın sıcak tutma özelliği) vb.
- Boya Sanayi: 60 kata varan enerji tasarrufu sağlayan, self-cleaning özellikli dayanıklı her türlü endüstriyel boyalar (ateşe dayanıklı kazan, yüksek fırın boyaları)
- Su Arıtma: Antibakteriyel su filtreleri, defalarca kullanılabilen su topları (her türlü suyu içilebilir ve antibakteriyel hale getiriyor)
- Mutfak ve Gıda Ürünleri: Teflon muadili, teflonun zararlı etkilerinden arındırılmış yemek pişirme araçları, tasarruf ve lezzet sağlıyor (Baki Günay)

Ek 2.

Beyin Fırtınası, katılımcıları hayal güçlerini kullanmaları ve yaratıcı olmaları için cesaretlendirir.

Kurallar aşağıda yazılmıştır.

1. Başlangıçta düşünme için zaman ayırınız ve değerlendirme yapılmasına izin vermeyiniz.
2. Öğrencileri mümkün olan en uç görüşleri üretmeleri için cesaretlendirin. Görüşlerin sayıca fazla olması için özendirin.
3. Görüşlerin eleştirilmemesi gerektiğini özellikle vurgulayın.

Etkili Bir Beyin Fırtınasının Aşamaları

1. Katılımcıları rahat edebilecekleri bir şekilde oturtun.
2. Ortaya çıkan görüşleri yazabileceğiniz bir materyal hazırlayın. Tahtayı da kullanabilirsiniz.
3. İşlenecek durum hakkında bilgi verin.
4. Bu tekniğin yukarıda yazılmış olan kurallarını açıklayın.
5. Üretilen görüşleri yazın.
6. Kimsenin görüşüyle alay edilmesine izin vermeyin.
7. Yeni görüşler üretildiği sürece tartışmayı sürdürün.

BİR HAYAT KURTARMAK

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM
ÜNİTE	: ELEKTRONİK YÜZYIL
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim ve empati, araştırma, karar verme, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, sosyal katılım becerisi.
KAZANIMLAR	: Tıp alanındaki buluş ve gelişmelerle insan hayatı ve toplumsal dayanışma arasındaki ilişkiyi fark eder.
MATERYALLER	: Gazete haberleri
KAYNAK	:

SÜREC

1. Uygun gördüğünüz bir sürede öğrencilerinizden aşağıdaki soruların cevaplarını araştırmalarını isteyiniz:
 - a. Organ bağıışı nedir?
 - b. Hangi organlar bağışlanabilir?
 - c. Organ bağıışını kimler yapabilir?
 - ç. Bağışlanan organın alımı nasıl gerçekleştirilir?
 - d. Organ nakli nedir?
 - e. Günümüzde organ nakli ne orandadır?
2. Uygun gördüğünüz sürede öğrencilerinizden, etkinlikte yer alan gazete haberlerine benzer haberler toplamalarını isteyebilirsiniz.
3. Toplanan haberlerle birlikte, etkinlikte yer alan haberleri okutabilir, üzerinde konuşabilirsiniz.
4. Sınıfta oluşturacağınız gruplara veya rasgele öğrencilere, haberlerin ardındaki soruları yöneltiniz.

Gazete Haberleri

1. Organ Bağışında İnsanlık Dersi

Kocaeli Üniversitesi öğrencisi Ahmet Hakan Canıdemir, kapkaç terörünün kurbanı oldu. Daha 18 yaşında ölüme yenik düştü...

Doktorlar, "Oğlunuzda beyin ölümü gerçekleşti." dediğinde anne ve babası acıların en büyüğünü yaşadılar. Yıkıldılar. Ama, o büyük acının ortasında bile hiç tereddüt etmeden Hakan'ın organlarının bağışladılar. "Oğlumuz öldü, hiç değilse başka insanlar hayat bulsun" dediler.

Bir yandan Hakan'ın böbrekleri, karaciğeri ve henüz 18 yaşında "duran" kalbi alındı. Organ nakli için bekleyen hastaların doku örnekleri incelendi. Hakan'ın organlarının kimlere uyabileceği saptandı. Hemen İstanbul içindeki ve dışındaki hastalara haber verildi. "Sabah erkenden Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde olun." denildi.

Nakil için çağrı alan 8 kişi, dün sabah hastanenin Transplantasyon Servisi'nde bulundu. "Hayat piyangosunun" hangilerine vuracağını öğrenmek için beklemeye başladı.

Üç aday iki böbrek

Böbrek nakli için üç kişide doku uyumu tesbit edilmişti: Terzi Fatih Uluyurt, 51 yaşındaki Evniye Demir'le 22 yaşındaki Sinem Çetto. Ortada üç isim, ancak iki böbrek vardı. Bu yüzden de doktorlar içlerinden birisini geri gönderecekti. O heyecanlı ve gergin anlarda, yıllardır organ nakli gerçekleştiren doktorlar dâhil oradakilerin tüylerini ürperten bir şey oldu. 51 yaşındaki Evniye Demir, "sırasımı ve hakkımı" 22 yaşındaki Sinem'e verdiğini söyledi.

"Neden?" diye sorduk. Evniye Demir anlattı:

"Nakil için uygun olduğumu söylediler. Ancak bu kızımızın durumunun daha ciddi olduğunu öğrendim. Yaşı da çok genç olduğu için hakkımı Sinem'e verdim."

Aslında biz dün tanık olmuştuk onun bu unutulmaz fedakarlığına. Ama, Evniye Demir, daha önce bir kez daha yapmıştı bunu. Bu, onun hastaneden üçüncü çağrılışıydı. İlk çağrıda doku uyumu sağlanamamıştı. İkinci kez çağrıldığında "tamam doku uydu" denmişti, ama o sırasımı genç bir hastaya vermişti. Tıpkı dün üçüncü kez çağrıldığında yaptığı gibi.

Üç çocuk annesiydi ve belki bu yüzden "evladı" yaşındaki gençlere kıyamamış, iki kez hakkından feragat etmişti.

Yeniden doğdu

Evniye Demir bir sonraki "çağrıyı" beklemek üzere evine giderken, Sinem de kendi öyküsünü anlattı.

13 yaşından bu yana böbrek hastasıydı Sinem. Yani 9 yıldır diyaliz makinesiyle yaşıyordu. Yeditepe Üniversitesini kazanmış, ama artık merdivenden dâhi çıkamadığı için bırakmak zorunda kalmış, Açıköğretim Fakültesinde okumaya başlamıştı.

Sinem, "Organ bağışını yapan aileye çok teşekkür ediyorum. Keşke herkes organ bağışı konusunda onlar kadar duyarlı olsa!" dedi. Gözlerinin içi gülererek ameliyat odasına gitti.

VATAN 07.11.2004 - 10:12

(Haber, 07.11.2004 tarihli Vatan gazetesinden alınmıştır.)

2. Mehmet'in organları hayat verecek

11 Nisan, 2005 05 www.cnnturk.com.tr

Antalya'da trafik kazası sonucu beyin travması geçiren ve kaldırıldığı hastanede beyin ölümü gerçekleşen dokuz yaşındaki Mehmet Kınık'ın organları ailesi tarafından bağışlandı.

3. Organ bağışı üç hastaya umut oldu

20 Nisan 2005 www.ntvmsnbc.com

Bursa'da beyin ölümü gerçekleşen 55 yaşındaki Fatma Bayrak'ın karaciğeri ile iki böbreği üç hastaya umut oldu.

Bursa Devlet Hastanesi'nde gece yarısı yapılan operasyon ile organlar uzman bir ekip tarafından İstanbul ve Ankara'ya götürüldü.

Bu haberlerden yola çıkarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Daha 18 yaşında Ahmet Hakan'ın ölüme yenik düşme nedeni neydi?
2. Ahmet Hakan'ın organlarının bağışlanmasına kimler karar vermiştir?
3. Ahmet Hakan'ın ailesi büyük bir acı yaşarken hiç tereddüt etmeden Hakan'ın organlarını neden bağışladı?
4. Ahmet Hakan'ın hangi organları nakledilmek üzere alındı?
5. Bu organların kimlere nakledileceği nasıl tespit edildi?
6. Organ naklini hastanelerin hangi servisi yapmaktadır?
7. İki böbreğin nakli için uygun olan üç kişiden 51 yaşındaki Evniye Demir, nakil yaptırmak üzere 3. kez geldiği hastanede sırasını ve hakkını neden başkasına verdi?
8. Kazandığı üniversiteyi böbrek yetmezliği nedeniyle merdiven çıkamadığından dolayı bırakmak zorunda kalan 22 yaşındaki Sinem Çetto bu fedakarlık karşısında ne yaptı?
9. Sinem'in yerinde kendinizin olduğunu düşünün. İlk yapmak istediğiniz ne olurdu? Size böyle fedakarlık yapan bir insana bir teşekkür mektubu yazar mısınız?

TÜRKİYE'DE İLK KALP NAKLİ YAPILDI

23 KASIM Türkiye'de ilk kalp nakli ameliyatı Operatör Doktor Kemal Beyazıt tarafından Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi'nde gerçekleştirildi. Erdal Yıldırım adlı 14

yaşındaki bir firın işçisinin kalbi, 40 yaşındaki üç çocuk annesi Maviş Karagöz'e nakledildi. Ancak hasta 18 saat yaşatabildi.

1968 Erincan'ın Yusuf Özer aldığı organı.

İLK BÖBREK NAKLİ

20 MART Türkiye'de ilk böbrek nakli İstanbul'da Beyoğlu Belediye Hastanesi'nde yapıldı. Operatör Doktor Atif Taykurt, tek böbrekle

yaşayan ama onun da çürümekte olduğu yüzünden 1 aylık ömrü kalan Erincanlı Yusuf Özer'e akrabaası Recep İlgaz'ın bir böbreğini taktı.

10. Yandaki gazete haberinde gördüğün gibi Türkiye'de kalp ve böbrek nakli 1968 yılında yapılmış. Şimdi, 1960 yılında yaşayan bir böbrek hastası olduğunuzu düşünerek organ naklini gerçekleştirecek teknolojiyi geliştirmek üzere yetkililerin ve bilim adamlarının dikkatini çekecek bir metin yazar mısın?
11. Bir kampanya da organ bekleyenler için düzenleyelim. Bu kampanyanın sloganı "BİR ORGANIN BAĞIŞI DİNDİRİR BİN GÖZYAŞI" olabilir mi? Bir slogan da siz bulabilir misiniz?
12. 3-9 Kasım, Organ Nakli Haftası olarak kutlanmakta. Bu haftayla ilgili olarak okulunuzda neler yapılmasını isterdiniz? Siz neler yapardınız?

PARLAK FİKİRLER SÖNMESİN

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 30'
ÖĞRENME ALANI	: BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM
ÜNİTE	: ELEKTRONİK YÜZYIL
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, iletişim ve empati, araştırma, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma.
KAZANIMLAR	: Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.
MATERYALLER	: Gazete yazıları,
KAYNAK	:

SÜREÇ

Aşağıdaki metinleri öğrencilerinizle okuyup soruları öğrencilerinize yöneltiniz.

TAKLİTLERDEN SAKININ !

İlk kez bazı Çinli üreticiler tarafından Türk el halılarının taklit üretimlerinin yapılması ve dünya piyasalarında "Türk halısı" diye satılması üzerine harekete geçen Türk Patent Enstitüsü; Hereke, Simav, Kula gibi ünlü Türk halı motiflerini "coğrafi işaret" olarak tescil etti. Ancak, dünya piyasalarında ilgi gören Türk ürünlerinin taklidi birçok üründe devam etti. Buna son örnek de, birkaç Yunanlı üreticinin Erzincan tulum peynirini taklit etmesi oldu.

Bazı Yunanlı ve İspanyol üreticilerin, kendi ürettikleri 800 ton peyniri, Avrupa pazarında "Erzincan tulumu peyniri" diye sattıklarını tespit eden Erzincanlı üretici ve ihracatçı Muzaffer Ulukaya, durumu Türk Patent Enstitüsü' ne ilettili. Şikâyet üzerine harekete geçen TPE de, Erzincan tulum peynirini tescil ederek, taklit girişimleri için dava açma konusunda hukuki zemini sağladı.

1. Yukarıda adı geçen ülkelerin üreticileri neden ülkemize ait malları taklit etmiş olabilirler?
2. Ülkemize ait malların taklit edilmesinin sonuçları ne olabilir?
3. Türk Patent Enstitüsü tedbir olarak ne yapmıştır?
4. Dünya pazarlarında satılan malın kaynağının bilinmesi neden önemlidir?
5. Siz kime ait olduğu ve kim tarafından üretildiği belli olmayan ürünleri satın alırmısınız?
6. Bir ürünün taklit edilmesine karşı hangi tedbirler alınabilir?

TEKNOLOJİK TÜRK KAHVESİ

Bir Türk Firması geliştirdiği Türk kahve makinesi 1.4 dakikada 4 fincan kahve pişiriyor
Arçelik, geliştirdiği Türk kahve makinesini önümüzdeki hafta piyasaya sunuyor. Makineyle 1.5 dakikada 4 fincan kahve pişirilebiliyor.

'İtalyanları geçtik'

Firmanın Ar - Ge Laboratuvarları kahve makinesi için pişme algılama, su jeti karıştırma ve taşma önleme teknolojisi dahil sekiz patent aldı. Firma ayrıca; eylül sonuna kadar hız kontrollü bulaşık makinesi, 7 kilogram ve 3.5 kilogram yük kapasiteli çamaşır makineleri ve sağlığa uygun buzdolabını tanıttak. Gelirinin yüzde 1.5'ini 300 mühendisin çalıştığı Ar - Ge çalışmalarına harcayan firma bu yıl sonuna kadar 90 patent almayı hedefliyor. Soysal, "Patent sayısında İtalya'yı geçtik, Almanya'ya yetişiyoruz". dedi.

1. Firma geliştirdiği ürüne hangi ismi vermiştir? Neden?
2. Habere göre firmanın hedefi nedir?
3. Firmanın geliştirdiği ürünlere patent almasaydı ne olurdu?

*Haberler Milliyet Gazetesi'nin arşivinden alınmıştır.

1. **“O şimdi ne yapacak?”**
 - a. Ucuz diye satın aldığı elektrikli ısıtıcıdan kaynaklanan elektrik kontağı yangına neden oldu.
 - b. Satın aldığı kitabın bazı sayfalarının eksik, bazılarının da okunamaz durumda olduğunu görünce korsan kitap aldığına bin pişman oldu.
 - c. Müzik CD’si daha ucuz olduğu için korsan ürünlerden satın almıştı. Ama aldığı CD’yi bir türlü çalıştıramadı.
2. Yukarıdaki üç durum ile daha önceki metinleri ilişkilendirerek bir ürünü satın alırken nelere dikkat edilmelidir? Sorusunu yöneltin.
3. Soru üzerinde bir beyin fırtınası yaparak sonuçları listeleyin.
4. Tüm bu bilgileri toparlayarak öğrencilerinizle,” telif ve patent hakları korunan ürünlerin yasal yollardan temin edilmesi” konulu okul çapında bir kampanya düzenleyin.
5. Bu kampanya içinde konu ile ilgili afişler ve sloganlar hazırlamalarını ve okul panolarına asmalarını sağlayın. Bu iş için grup çalışması da yaptırabilirsiniz.

6. **Buluş Nedir? Patent hakkı neye denir?** vb. soru ve sorunlarınızı

***Türk Patent Enstitüsü:**

*Hipodrom Caddesi No:115

(06330) Yenimahalle / ANKARA

*Telefon: (312) 303 10 00

*E-posta :info@tpe.gov.tr

info@turkpatent.gov.tr

*İnternet :http://www.turkpatent.gov.tr

http://www.tpe.gov.tr

adreslerine iletebilir, tatmin edici cevaplar alabilirsiniz

NOT: Konu ile ilgili olarak Türk Patent Enstitüsüne gezi düzenlenebilir, Türk Patent Enstitüsü’nden bir yetkili okula davet edilebilir veya internet sitesi ziyaret edilebilir. (http://www.turkpatent.gov.tr veya http://www.tpe.gov.tr)

BANDROL, KONTROL!

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40 dk
ÖĞRENME ALANI	: BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM
ÜNİTE	: ELEKTRONİK YÜZYIL
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim ve empati, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma.
KAZANIMLAR	: Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.
MATERYALLER	: Üzerinde bandrol bulunan kitap, CD, kaset.
KAYNAK	:

SÜRECİ

1. Uygun gördüğünüz bir süre öncesinden, öğrencilerinize satın aldıkları kitap, kaset ve cd ürünlerini aşağıdaki tabloya göre sınıflandırmalarını isteyebilirsiniz. Uygun gördüğünüz başka ürünleri de ekleyebilirsiniz.

	Kitap	Kaset	CD	Diğer
Bandrollü				
Bandrolsüz				

2. Aşağıdaki kanun maddelerini okuyabilir, tahtaya yazabilir veya öğrencilerinize dağıtabilirsiniz.

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 72. maddesinin 3. fıkrası,

"Hak sahibinin izni olmaksızın;

a) Bir eseri herhangi bir şekilde işleyen,

b) Bir eseri herhangi bir şekilde çoğaltan,

c) Bir eseri herhangi bir şekilde yayan,

d) Bir eserin nüshalarını yasal veya yasal olmayan yollardan ülkeye sokan ve her ne şekilde olursa olsun ticaret konusu yapan,

e) Bir eseri topluma açık yerlerde gösteren veya temsil eden, bu gösterimi düzenleyen veya dijital iletim de dahil olmak üzere her nevi işaret, ses ve/veya görüntü iletimine yarayan araçlarla yayan veya yayımına aracılık eden," cezalandırılır.

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 81. Maddesi,

"Müzik ve sinema eserlerinin çoğaltılmış nüshaları ile süreli olmayan yayınlara bandrol yapıştırılması zorunludur."

Belediye Gelirleri Kanunu'na göre "Belediyeler, fikir ve sanat eserlerinin açıkta satılmasına hiçbir şekilde izin vermeyecek, satışını engelleyecek, satılmaya teşebbüs edilenleri ise toplayarak yetkili makamlara teslim edecekler."

İstanbul Emniyet müdürlüğünden bandrolsüz eserlere yönelik operasyon sonucunda elde edilen veriler:**Yakalanan* bandrolsüz fikir sanat eserleri**

DVD	66.448
VCD	353.332
KARTONET	225.543
STİCKER	425
KASET	4.299
KİTAP	7.522
YAKALANAN ŞAHIS	375

*2005 Yılı Ocak ayından 04.04.2005 tarihine kadar olan veriler.

<http://guvenlik.iem.gov.tr>

4. Bandrollü bir ürünü göstererek “telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliği hakkında” düşüncelerini açıklayabileceklerini söyleyebilirsiniz. “Altı Şapkalı Düşünme Yöntemini” kullanabilirsiniz. Yöntem hakkında ekte bilgi sunulmaktadır. Şapka yerine sıralarının üstünde renkleri temsil eden kartonlar bulundurulabilirler. Etkinliğe aşağıda yazılan soruları sıfırca cevaplandırarak devam edebilirsiniz.

Beyaz Şapka: Bu konu ile ilgili hangi bilgilere sahibiz? İlgili kanunlar, sahip olunan bandrollü ve bandrolsüz ürünler, istatistik bilgileri ve “Ek 1.Gazete Haberleri” kullanılabilir.

Kırmızı Şapka: İlgili kanunlarla eser sahiplerinin hakları neden koruma altına alınıyor?

Sen bir kitap yazmış olsaydın, bandrolsüz satılması karşısında ne hissederdin?

Siyah Şapka: Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal olmayan yollardan satılmasının sakıncaları nelerdir?

Bandrolsüz bir kitap, kaset, CD alırsak bu eserlerin sahiplerine haksızlık yapmış olur muyuz? Neden?

Bandrolsüz bir kitap, kaset, CD alırsak bize zararı ne olabilir?

Sarı Şapka: Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin satın alanlara, eser sahiplerine ve topluma yararları ne olabilir?

Yeşil Şapka: Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal olmayan yollardan satılması nasıl önenebilir? İnsanların bu ürünleri yasal yollardan temin etmesi için neler yapılabilir?

Bu konulardaki düşünce ve önerileriniz nelerdir?

Mavi Şapka: İfade edilen düşüncelerden yola çıkılarak sonuca varılır.

Ek 1. Gazete ve İnternet Haberleri

15 bin KORSAN CD ele geçti

Kadıköy'de bir işyerinde yapılan aramada 15 bin 649 adet bandrolsüz (korsan) CD ele geçirildi. Bir iş hanına önceki gün operasyon düzenleyen polis, ele geçirilen 15 bin bandrolsüz CD ile ilgili olarak 9 kişiyi gözaltına aldı. Kadıköy Asayiş Şube Müdürlüğü 3 gün önce de bir iş hanına yaptığı operasyonda 5 bin 131 adet bandrolsüz kitap ele geçirmişti.
(Sabah, 18.09.2004)

Kartal ilçesinde geniş kapsamlı KORSAN CD operasyonu yapıldı.

Güvenlik Şube Müdürlüğü'nün web adresindeki korsan ihbar bölümüne (<http://guvenlik.iem.gov.tr>) gelen ihbarları değerlendiren İstanbul Güvenlik Şube ekipleri KARTAL ilçesinde geniş çaplı bir tespit çalışması başlattı. Bazı iş yerlerinde polisi nasıl atlatmaya çalıştıklarını anlatanların olduğu, korsan üretenlerin bilgisayarlarında sadece DVD yazıcı bulduklarını polis geldiğinde kasetten DVD'ye aktarım yaptıklarını söyleyerek bilgisayarlarını kurtardıklarını ifade edenlerin olduğu belirtildi. Bu işi yapanlar “Polislerin artık arama kararı alarak geldikleri, yapılan adli işlemlerden korkmaya başladıklarını tutuklananlardan haberdar olduklarını kendilerine de sıra geleceğini bildiklerini ve ilk buldukları fırsatta bu işlerden vazgeçeceklerini” söylemektedirler.

Operasyon neticesinde bandrolsüz CD / VCD satışı yapan **6 kişi** yakalandı. bu şahıslarla birlikte yaklaşık **15.000 VCD** ele geçirildi. Şahıslar hakkında yasal işlem yapılmak üzere güvenlik şube müdürlüğüne getirildiği bildirildi. (Fikri Sınai Haklar Masası)

İstanbul Güvenlik Şube Müdürlüğü KORSAN KİTAP satanlara karşı çalışma başlattı

İlimiz genelinde çok yerde satılan bandrolsüz (KORSAN) kitaplara karşı başlatılan çalışmaya KADIKÖY'den start verildi. Gelen ihbarları değerlendiren güvenlik şube ekipleri titiz bir çalışma neticesinde bazı iş yerlerini belirledi ve Kadıköy Adliyesinden arama kararı aldı. Arama kararı ile bu gün (10.03.2005) öğleden sonra operasyona başlandı. Kadıköy polisinden destek alan Güvenlik şube ekipleri, büyük bir hız ve koordinasyonla belirlenen işyerlerine girdi. Kısa zamanda arama işlemini tamamlayan ekipler akşam saatlerinde arama işlemini bitirdi. Arama neticesinde yaklaşık **2.800** adet bandrolsüz kitap ele geçirildi. Konu ile ilgili 5 kişi yakalanarak adliyeye sevk edilmek üzere güvenlik şube müdürlüğüne getirildi.

(Fikri Sınai Haklar Masası 10.03.2005 <http://guvenlik.iem.gov.tr/>)

ÖĞRETMEN BİLGİ NOTU

ALTI ŞAPKALI DÜŞÜNME YÖNTEMİ NEDİR?

Belli bir konuyu görüşmek, bir problemi çözmek ya da bir konuda karara varmak gereken durumlarda, katılımcıların genellikle daldan dala atladıkları, herkesin konuya farklı bir açıdan yaklaştığı gözlenir. Bu da çok fazla zaman kaybına ve sonuçların ortaya çıkmasında güçlüklerle neden olur. Altı Şapkalı Düşünme Yöntemi, düşünce ve önerilerin belirli bir düzen içinde sunulması ve sistematikleştirilmesi için kullanılan bir yöntemdir. Öğrencilerin analitik düşünce geliştirmelerine yardımcı olur. "Şapkalar", düşüncelerin ayrıştırılması için kullanılan sembollerdir. Şapkaların rengi değişikçe rengin simgelediği düşüncelerin belirli bir düzen içinde sırasıyla aktarılması beklenir.

Altı Şapkalı Düşünme Yöntemi Nasıl Uygulanır?

Katılımcılara, üzerinde görüşme yapacakları konu verilir. Tüm katılımcıların konuya yaklaşırken aynı şapkayı giymeleri yani konuya aynı şekilde yaklaşmaları istenir. Bu çalışmada önceden hazırlanmış karton şapkalar kullanılabilir. Şapkaların renkleri aşağıda verilen düşünme yaklaşımlarını simgelemektedir:

Beyaz şapka: Net Bilgiler (tarafsız şapka)

Görüşülen konu ile ilgili net bilgiler, sayılar, araştırmalar, kanıtlanmış veriler ortaya konur. "Hangi bilgilere sahibiz?", "Hangi bilgiler eksik?", "İhtiyacımız olan bilgileri nasıl elde edebiliriz?" soruları sorulur.

Kırmızı şapka: Duygular (duygusal, kişisel şapka)

Görüşülen konu ile ilgili olarak, kişilere hiçbir dayanağı olmadan duygularını söyleme şansı verilir.

"Bu olay, durum, öneri, sorun vb. hakkında neler hissediyorum?" sorusu yanıtlanır.

Siyah şapka: Tehlikeler (kötümser şapka, önlem şapkası) Konunun riskleri, gelecekte doğurabileceği problemler, konuya ilişkin eleştiriler ortaya çıkarılır.

"Bu önerinin bize zararları neler olabilir?" sorusu tartışılır.

Sarı şapka: Avantajlar (iyimser şapka, yararlar şapkası)

O işin avantajları ortaya konulur. Getirileri göz önüne alınır.

"Bu olayın bize sağlayacağı yararlar neler olabilir?" diye düşünülür.

Yeşil şapka: Yaratıcılık (yenilikçi, üretken, seçenek şapkası) "Konuyla ilgili seçenekler nelerdir?" sorusu sorulur. Yaratıcılık ön planda tutulur ve toplantıya katılanların yaratıcı olmaları özendirilir. Önemli olan görüşlerin saçma olup olmaması değil, özgün, yeni, üretken olmasıdır.

"Bu konudaki değişik önerilerimiz neler olabilir?" diye düşünülür.

Mavi şapka: Sonuçlar (serinkanlı durum çözümlemesi, denetim şapkası)

Düşünceler sistematik bir şekilde ifade edilir. Toplantının sonuçları ortaya çıkarılır ve özetlenir.

Katılımcılar rengârenk şapkaların tümünü belirli bir düzen içerisinde takarak düşünce ve önerilerini sırayla aktarırlar ve böylece toplantının hedeflerine ulaşması beklenir.

"Ne oldu?" (geçmiş), "Ne oluyor?" (şimdi), "Sonra neler olmalı?" (gelecek) soruları yanıtlanır.

İpek GÜRKAYNAK vd. (1998) Yurttaş Olmak İçin, İstanbul: Umut Vakfı Yay.

İSTİKBÂL GÖKLERDEDİR!

DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: 40'
ÖĞRENME ALANI	: BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM
ÜNİTE	: ELEKTRONİK YÜZYIL
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, iletişim ve empati, araştırma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, mekân algılama, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama
KAZANIMLAR	: Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder.
MATERYALLER	: Kağıt, kalem
KAYNAK	: Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Hava Harp Okulu, Türk Hava Kurumu web adresleri; www.tayyareci.com

SÜREÇ

Atatürk "İstikbal göklerde!" demişti.1938' deki ölümünden daha otuz yıl geçmeden uzay uydularla doldu. Bu etkinliğimizde Atatürk'ün ileri görüşlülüğü sayesinde o yıllarda gelişme gösteren en önemli alanlardan, Türk Havacılığı konusu ele alınmıştır.

1.Öğrencilerinize bir ders öncesinden Türk havacılığının gelişim seyrini araştırmalarını söyleyiniz. Türk havacılığının gelişim seyrinde geçen isimleri "Ben Kimim?" oyunu ile ele alabilirsiniz. 2. ve 3. maddelerdeki gelişmelerin ardından sınıfta soruları cevaplandırınız.

TÜRKLERDE İLK UÇMA ÇABALARI

Gazneliler dönemindeki bir Türk bilgini İsmail Cevheri, çeşitli çalışmalardan sonra, kendi yaptığı kanatları kollarına bağlayarak Nişabur Ulu Cami üzerinden kendini boşluğa bıraktı. İsmail Cevheri bu uçuş girişiminde hayatını kaybetmiş ve bilinen ilk Türk hava şehidi olmuştur.

Hezarfen Ahmet Çelebi: Dördüncü Murat Döneminde (1623-1640) Kendi yapmış olduğu kanatlarla, Galata Kulesinden Üsküdar'daki Doğancılar'a kadar 1200 m'lik mesafeyi uçarak geçmiştir.

Lagari Hasan Çelebi: Dördüncü Murat döneminde (1623-1640) yaşamış bir Türk bilginidir. Kendi icadı olan 64 kg.'lık barut ile çalışan, yedi kollu roketle Sarayburnu açıklarında göğe yükselmiş ve yine kendi yapmış olduğu ilkel paraşütle denize inmeyi başarmıştır.

Türk Hava Kuvvetleri'nin kuruluşu:

Dünyada ilk motorlu uçağın havalanmasından sonra havacılık alanında gerçekleşen gelişmeler, Türk Ordusu tarafından çok yakından izlenmiştir. Havacılığın önemi ve etkinliği nedeniyle 1912 yılında Hava Harp Okulu'nun bugünkü bulunduğu bölgede, "Hava Okulu" adıyla ilk havacılık eğitim kurumu açılmıştır.

1910 yılında Genel Kurmay Başkanlığı görevine gelen Mahmut Şevket Paşa'nın emri ve Kurmay Yarbay Süreyya Bey'in (İlmen) girişimleri üzerine 1911 yılı içerisinde pilot yetiştirme ve uçak alımı çalışmaları başlatıldı. Türk ordusunun ilk resmi havacılık kuruluşu, "Havacılık Komisyonu" adıyla 1911 yılında faaliyete geçirilmiş oldu.

İlk Türk Askeri Pilotları:

Haziran 1911'de yapılan sınavda en yüksek notu alan Süvari Yüzbaşı Fesa ile İstihkam Teğmen Yusuf Kenan Beyler, Temmuz 1911'de Fransa'ya uçuş eğitimi için gönderildiler. 1912 Nisan ayında eğitimlerini tamamlayarak İstanbul'a döndüler ve Türk ordusunun ilk pilotları oldular. 26 Nisan 1912 tarihinde, ilk Türk uçakları ve ilk Türk pilotu Fesa Bey'in ilk uçuşlarını İstanbul göklerinde gerçekleştirdi.

Böylece, günümüzdeki modern ve ileri teknolojiye sahip olan havacılığın ilk temeli olarak kabul edilen, 17 Aralık 1903 tarihinde Wright kardeşlerin ilk motorlu uçağı havalandırmayı başarmalarından sekiz yıl sonra ve 1909 - 1912 yılları arası askeri havacılık teşkilatlarını kuran ABD, Fransa, İngiltere, Almanya, İtalya, Avusturya ve Rusya ile hemen hemen aynı yıllarda, Türk askeri havacılık teşkilatı da dünya havacılık teşkilatlarının ilk sıralarında yerini almıştır.

2. Türk ve Dünya havacılığında bir ilk: SABİHA GÖKÇEN (İlk Türk kadın savaş pilotu)
Öğrencilerinizle aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplandırınız. Son sayfada yer alan sıralama etkinliğini uygulayınız.

Mustafa Kemal ATATÜRK'ün manevi kızı olan Sabiha GÖKÇEN onun teşvik ve direktifiyle havacılık mesleğine girmiş, sonra askeri havacılığa yönelmişti. 1936 tarihinde ilk defa motorlu tayyarede uçuşa başlamış, 1937 yılında Eskişehir'de Hava Okulu'ndan mezun olmuştur. Bu eğitimde gösterdiği başarılarından dolayı ATATÜRK'ün, Sabiha GÖKÇEN'e:

"Beni çok mutlu ettin... Şimdi artık senin için planladığım şeyi açıklayabilirim... Belki de dünyada ilk askeri kadın pilot olacaksın... Bir Türk kızının dünyadaki ilk askeri kadın pilot olması ne iftihar edici bir olaydır, tahmin edersin değil mi? Şimdi derhal harekete geçerek seni Eskişehir'deki Tayyare Mektebi'ne göndereceğim. Orada özel bir eğitim göreceksin" demiştir.

O dönemde, kızlar askeri okullara öğrenci olarak alınmıyorlardı. Bu özel muamele, Sabiha GÖKÇEN'in şahsında gelecek kuşaklar için bir hazırlık olmuştu. ATATÜRK; Türk kadınının her alanda başarılı olacağına inanıyordu.

Sabiha GÖKÇEN, 1.Tayyare Alayı'nda altı aylık harp uçuş eğitimi gördükten sonra "İlk Türk Kadın Savaş Pilotu" ünvanını almıştır.

3. TÜRK HAVA KURUMU.

İstikbal Göklerdedir; Çünkü göklerini korumayan uluslar, yarınlarından asla emin olamazlar.
M.Kemal ATATÜRK (15 Mayıs 1925)

Cumhuriyet'in ilanından 16 ay sonra 16 Şubat 1925 de Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün emirleriyle "Türk Tayyare Cemiyeti" kuruldu.

Cemiyetin kuruluş amacı; Türkiye'de havacılığın askeri, ekonomik, sosyal ve siyasal önemini anlatmak; askeri, sivil, sportif ve turistik havacılığın gelişmesini sağlamak; bütün bunlar için gerekli araç ve gereci hazırlamak; personeli yetiştirmektir. 1935'de alınan kongre kararıyla cemiyetin ismi "Türk Hava Kurumu" (THK) olarak değiştirildi.

"İSTİKBAL GÖKLERDEDİR!" sözü, o yılların coşkusu içinde söylenen sadece bir çift güzel söz değil, aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin önüne konulan bir hedef oldu. İlerleyen yıllarda, bu amaçla 3 Mayıs 1935de Türkkuşu kuruldu. Atatürk'ün yıllar boyu her gittiği yerde konuşmalar yaparak gençliğe vermek istediği havacılık aşkı, havacılık coşkusu, kısa sürede sonuca ulaştı ve gençler akın akın Türkkuşu'na koşmaya başladı. Kurum, vatan göklerine aralarında Atatürk'ün manevi kızı ve dünyanın ilk kadın savaş pilotu Sabiha GÖKÇEN'in de bulunduğu, birçok değerli elemanlar yetiştirdi.

❖ Atatürk'ün "ne iftihar edici bir olaydır." diye nitelediği olay nedir?

❖ Atatürk henüz kızların askeri okullara öğrenci olarak alınmadığı bir dönemde ayrıcalıklı bir uygulamayla Sabiha GÖKÇEN'i neden Eskişehir'deki Tayyare Mektebi'ne göndermiş olabilir? Nedeni sınıfınızda tartışınız.

❖ Atatürk, daha 1920'li yıllarda "İstikbal Göklerdedir!" sözü ile ne anlatmak istemiş olabilir? Kısa bir kompozisyon yazınız.

4. Türk Havacılığı'nda acı olaylar: Bir Proje ve İstanbul-Kahire-İskenderiye Seferi

Balkan Savaşı'nda yenik düşen Osmanlı İmparatorluğu'nun sarsılan prestijini sağlamak için kararlaştırılan İstanbul-Kahire-İskenderiye seferi için 2 uçağın İstanbul'dan İskenderiye'ye uçmasına karar verildi. Böylece 1914 yılında Ortadoğu semalarında gerçekleştirilen ve Ortadoğu'daki ilk hava posta taşımacılığının sembolü kabul edilen "ALTIN KANATLAR" projesi başladı.

Bu uçuşlarda görev alan Pilot Yüzbaşı (Tayyareci) Fethi Bey, 1907 yılında Bahriye Mektebi'ni bitirdi. Mesleğinde ilerlemek için 1911 yılında gittiği İngiltere Bristol Uçak Fabrikası'nda aldığı havacılık eğitiminden dönünce yüzbaşılığa yükseldi. Bir süre İstanbul'da çeşitli gösteri uçuşları gerçekleştirdi.

Pilot Yüzbaşı Fethi Bey ve yardımcısı Sadık Bey MUAVENET-İ MİLLİYE isimli **BLERİOT XI/B**, uçağı ile İstanbul-İskenderiye uçuşunu gerçekleştirmek için 8 ŞUBAT 1914'de uçuşuna başladı. Konya, Ulukışla, Adana, Humus ve Şam üzerinden İskenderiye'ye uzanan bir hava yolculuğunu gerçekleştirmek isterken Şam'ın Taberiye ilçesi Şimiriye bucağı yakınlarında düşerek Türk havacılık tarihinin ilk şehidi oldu. Mezarı Şam yakınlarında Selahattin Eyyubi Türbesi'ndedir... Fethi Bey'in hedefine varamadan şehit düşmesi, o günlerde ülke çapında büyük üzüntüye yol açmıştı. Muğla'nın Megri kasabasına Fethiye adı verilisi bu üzüntüden dolayıdır. Günümüzün güzel kenti Fethiye'de bir parkın içinde Pilot Yüzbaşı Şehit Fethi Bey'in bir büstü bulunmaktadır.

Uçuş Güzergahının Mesafeleri

İstanbul-Eskişehir	220	Km.
Eskişehir-Afyon	129	Km.
Afyon-Konya	280	Km.
Konya-Ulukışla	150	Km.
Ulukışla-Adana	130	Km.
Adana-Halep	200	Km.
Halep-Humus	180	Km.
Humus-Beyrut	300	Km.
Beyrut-Şam	90	Km.
Şam-Kudüs	200	Km.
Kudüs-El'ariş	150	Km.
El'ariş-Port-Sait	150	Km.
Port-Sait-Kahire	175	Km.
Kahire-İskenderiye	170	Km.
Toplam	2515	Km.

Daha sonra seferi tamamlamak üzere, Pilot Yzb. Salim Bey ve Yüzbaşı Kemal Bey görevlendirildiler. Bu ekip 15 Mayıs 1914'te İskenderiye'ye ulaştı.

❖ Toplam uzunluğu 2515 km. olan bu proje güzergâhını haritalarınızda gösteriniz. Ortadoğu adı verilen bölgeyi haritada arkadaşlarınızla birlikte inceleyiniz.

Fethi Bey'in anısına yazılan bir şiir:

"Aslan uçtu" diye söylenir methi ;
Bu kutsal toprağın çocuğu Fethi..
Kahrolur darbanla elbet her zaman

Olursa bakış yan ve maksat eğri ;
Bak; Fethiye oldu sayende Meğri ,
Kartalım! gölgende hürdür bu vatan .

Behçet Kemal Çağlar

Fethi Bey ve Uçağı anısına bastırılan
pullardan biri

TAYYARECİ FETHİ (NEVESER ŞARKI)

Telli turnam gibi çıktın yuvadan,
Dedi o saklar, kötü gözden yaradan,
Dedim saklar, kötü gözden yaradan,

Yine akşam oldu ezan sesi var,
Bülbüllerin güle karşı yeisi var,
Bülbüllerin güle karşı yeisi var,

O yavrumun benden gayri nesi var,
O yavrumun benden gayri nesi var,

Ağla annem, ağlamanın yeridir,
Tayyareden düşen oğul Fethi'dir.

*Tayyareci Fethi Bey'in şehit olması üzerine
SEBİLCİ HAFIZ HÜSEYİN EFENDİ tarafından
1914 yılında okunmuş şarkı.*

PTT Genel Müdürlüğü'nün 2001 yılında çıkardığı
"ALTIN KANATLAR" konulu anma pullarından biri.

❖ Altın kanatlar projesi nedir?

❖ Bu mesafenin günümüz şartlarında (uçak-iletişim teknolojisi vs.) ne kadar zamanda kat edilebileceğini araştırınız? Ortaya çıkan sonucu karşılaştırarak tartışınız.

❖ Tayyareci Fethi Bey'in şehit olması üzerine SEBİLCİ HAFIZ HÜSEYİN EFENDİ tarafından 1914 yılında okunmuş şarkıdaki "*Tayyareden düşen oğul Fethi'dir.*" dizesinde anlatılmak istenen ne olabilir?

❖ Behçet Kemal Çağlar "*Ağla annem, ağlamanın yeridir,*" ifadesiyle niçin kendi annesinin de ağlamasını istiyor?

○ İnsan hiç annesinin ağlamasını ister mi?

○ Cevabınız evet ise hangi durumlarda olabilir?

○ Siz de bu kahraman vatan evlatları anısına bir şiir yazar mısınız?

❖ Yine aynı şairimiz "*Fethiye oldu sayende Meğri*" diyerek neyi anlatmak istiyor?

❖ Yukarıdaki pulu inceledikten sonra siz de bu konuyla ilgili bir pul tasarlayıp çizer misiniz?

❓ Türk havacılık tarihindeki gelişmeleri dikkate alarak Aşağıda resimleri keserek veya yanlarındaki harfleri aşağıda numaralandırılmış boşluklara oluş sırasına göre yerleştiriniz.

a-

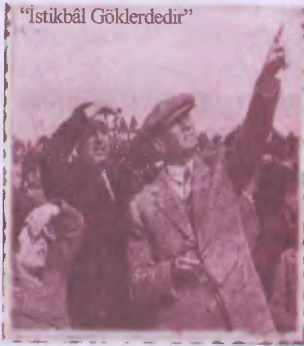
b-Kuruluşu

c-

d-

e-

f- İlk hava
şehitlerimiz.

g- Sabiha
Gökçen'in "İlk
Türk Kadın
Savaş Pilotu"
olması

1.

5.

2.

6.

3.

7.

4.

4. KAYNAKÇA

- ABALIOĞLU, Y. N. (1955). **Ankara'nın İlk Günleri**, Sel Yayınları, İstanbul
- AÇIKGÖZ, K. (2003). **Aktif Öğrenme** İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- AÇIKGÖZ, K. (1992). **İşbirlikli Öğrenme: Kuram, Araştırma, Uygulama**. Malatya: Uğurel Matbaası.
- ADIVAR, H. E. (tarihsiz). **Türkün Ateşle İmtihani**. Atlas Kitapevi Yayınları.
- ALTINAY, Ahmed Refik. (2001) **Lâle Devri**. İstanbul: Timaş Yayınları.
- AĞCA, H. (1999). **Yazılı Anlatım**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- AKALAN, G. (2000). **Gravür**. Çanakkale: Kaleseramik Sanat Yayınları.
- AKBABA, B. (2003). **Tarih Öğretiminde Fotoğraf Kullanımı**. G.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara
- AKBAŞ, O. (2004). **Türk Millî Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının(Değerlerinin) İlköğretim İkinci Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi**, G.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi. Ankara
- AKKÖK, F. (1996). **İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi**. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- ALEMDAR, K. – E. İRFAN (1990). **İletişim ve Toplum, Bilgi Yayınları**, Ankara.
- ALEMDAR, K.(2001). **İletişim ve Tarihi** , Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- ASLANAPA, O. (1987).**Türk Halı Sanatının Bin Yılı**. İstanbul:
- ATA, B.(1989). **Tarih Öğretiminde Bilimsel Çözme Yönteminin Uygulanmasına Yönelik Bir Model**, Basılmamış Yüksek .Lisans. Tezi, Ankara.
- ATA, B. (2001). “Çanakkale Savaşlarını Nasıl Öğreteceğiz”. **Türk Yurdu** (164) Ankara
- ATA, B. (2002). Tarih Derslerinde “Dokümanlarla Öğretim” Yaklaşımı. **Türk Yurdu**, (175), ss. 80-86.
- ATALAY, İ. ve Diğerleri(1990). **Coğrafya Öğretimi**; Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları
- ATATÜRK, M. K. (1981). **Nutuk**, Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- AVRUPA KONSEYİ (2001). **Demokratik Yurttaşlık Eğitimi**.
- AYBET, G. Ü. (2003). **Avrupalı Seyyahların Gözünden Osmanlı Dünyası ve İnsanları** İstanbul: İletişim Yayınları.
- AYVAZOĞLU, B. (2004). **Güller Kitabı** İstanbul: Ötüken
- BACANLI, H. (2000). **Gelişim ve Öğrenme**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- BAGERİ, M. (2004). **Türk ve İran Minyatür Sanatının İncelenmesi İle Grafik Eğitiminde Minyatürün Önemi Üzerine Bir Araştırma**. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BAĞLI, M.T. ve ESEN, Y. (2003). **Ders Kitaplarında İnsan Hakları: İnsan Haklarına Duyarlı Ders Kitapları İçin** (Ed), İstanbul: Türkiye Toplumsal ve Ekonomik Tarih Vakfı Yay.
- BANKS, J. A. v.d (1997). **World: Adventures in Time and Places**. New York: Macmillan McGraw-Hill.
- BARTH, J. L. ve DEMİRTAŞ, A. (1997). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: YÖK, Dünya Bankası Millî Eğitim Geliştirme Projesi.
- BAYAT, M. (1985) “Harp ve Sulh”. **Belgelerle Türk Tarihi Dergisi**(3,4,5)
- BAYHAN, M. (1996). **Yazılarla Fotoğraf 1978-1990**. İstanbul: Ege Yayınları.
- BEKTAŞ, C. (1999) **Selçuklu Kervansarayları: Korunmaları, Kullanımları Üzerine Bir Öneri**. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları
- BEST, F.(2000). **Tüm İnsanlar... İnsan Hakları Eğitimi İçin El Kitabı**. Çev. Mesut GÜLMEZ, Ankara: UNESCO Yayınları.
- BENDER, L. (1997). **İcatlar**, İstanbul: Sabah Kitapları.
- BİNBAŞIOĞLU, C. (2000) **Okulda Ders Dışı Etkinlikler** İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- BİNBAŞIOĞLU, C. (2003) **Eğitim ve Öğretim Üzerine Yazılar**. Ankara: Nobel Yay.
- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (1989) **Çocuk Hakları Sözleşmesi**.
- BOOTH A.ve P. HYLAND(Ed.). **History in Higher Education**. Oxford: Blackwell Publishers. Ss.191-207.
- BURKE, P. (2003). **Tarihin Görgü Tanıkları**. (Çev. Zeynep YELÇE), İstanbul: Kitap Yayınevi.

- CHALIAND, G. (1998). "Tarih Boyunca Savaşlar ve Strateji Kültürleri"
(Çev. Türkiye Stratejik Araştırma ve Eğitim Merkezi). **Belgelerle Türk Tarih Dergisi** (15).
- CANDAN, A. S. (1998). **Kavramlara Dayalı Tarih Öğretimi**. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara.
- CAFEROĞLU, A. (2004). **Kaşgarlı Mahmut**, Ankara: MEB
- CİHANGİR, Z.(tarihsiz) **Kişilerarası İletişimde Dinleme Becerisi**, Ankara.
- CARTER, R. (1998) **Handbook of Primary Geography**. England: The Geographical Association.
- CLAUDE, R. P. (2003) **Yaygın İnsan Hakları Eğitimi** (çev. Dr. Mehmet ÇEVİK), İstanbul.
- COMAN, P. (1999). "Mentoring the War: Does studying World War II make any differences to pupils sense of British achievement and identity" **Teaching History**. Issue: 96
- CÜCELOĞLU, D. (1997). **Yeniden İnsan İnsana**. İstanbul: Remzi Kitapevi
- ÇAYIR, K. (2002). "İnsan Hakları Eğitimi Dersi Senaryoları", **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri**, Kasım.
- ÇİĞ, M. İ.(2003). **Sumerli Ludingirra**, İstanbul: Kaynak Yayınları
- DANACIOĞLU, E. (2001). **Geçmişin İzleri**. İstanbul:Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- DAVID E. K. – MARTY, M. A. (2000). **Yanıbaşımızdaki Tarih**. Çev. Nalân Özsoy. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- DAVID, O. – ALISON R. (2001) **Teaching Geography 3-11 The Essential Guide Continium**. England .
- DEMİRKENT, I. (1997). **Haçlı Seferleri**. İstanbul: Dünya Yayıncılık.
- DEWEY, J. (1996) **Demokrasi ve Eğitim**. çev. M. Salih OTARAN, İstanbul: Başarı Yay.
- DEWEY, J. (2000). "Temel Eğitimde Tarihin Amacı" çev. Bahri ATA **Millî Eğitim**, sayı:147.
- DİLEK, D. (2001). **Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- DOĞAN, İ. (2003). **Modern Toplumda Vatandaşlık, Demokrasi ve İnsan Hakları**. Ankara: PegemA Yayınları.
- DOĞANAY, A. (2003). "Öğretimde Kavram ve Genellemelerin Geliştirilmesi", **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**, (Ed: C. ÖZTÜRK-D. DİLEK), Ankara: Pegem Yay.
- DOĞANAY, H. (2002) **Coğrafya Öğretim Yöntemleri**. Erzurum: Aktif Yayınevi.
- DOĞANAY, H. (2003) **Coğrafyaya Giriş**. Erzurum: Aktif Yayıncılık.
- DÖKMEN, Ü.(1998). **Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati**, İstanbul: Sistem Yayıncılık
- EFE, R. "Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar Coğrafya Eğitiminde Çağdaş Metod ve Teknikler" **Marmara Üniversitesi Coğrafya Dergisi**, İstanbul: sa:1, ss. 135-151.
- ELVERDİ, İ. ve ŞİMŞEK, M. (1998) **Ankara**. Ankara: ATO Yayınları
- ELÇİN, Ş. (1990) . **Yurt Duyguları**. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- ERİNÇ, S. (1973). **Elli Yılda Coğrafya**. Ankara: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Yayınları
- ERİNÇ, M. S. (1995). "Benlikte Savaş ve Barış". **Cogito**. İstanbul: Yapı Kredi yayınları.
- EROL, O. (1987) "Ortaöğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi" **Orta Öğretim Kurumlarında Sosyal Bilimler Öğretimi ve Sorunları**, Ankara: TEDV.Yay .
- ERDEN, M. ve AKMAN, Y. (1998) **Gelişim, Öğrenme-Öğretme**. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- ERDEN, M. (tarihsiz). **Sosyal Bilgiler Öğretimi** Ankara: Alkım.
- ERDEM Dergisi** (1996) Türklere Hoşgörü Özel Sayısı, (1-3), Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayını.
- ERER, S. (1977). " Coğrafi Yöntemlerde Yeni Eğilimler ve Coğrafyanın Sınırları" İstanbul: **İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi**,ss. 20-21.
- ERKAN, S. (1997). **Örnek Grup Rehberliği Etkinlikleri**, İlk ve Orta Öğretim İçin. Ankara: Pegem Yayınları.
- ERKAN S.(1997) **Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Hazırlanması**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- FİDAN, N.(1996). **Okulda Öğrenme ve Öğretme**. Ankara: Alkım Yayınevi

- FOLEY, M. –JONIKOUN, J. (1996) **Primary Geography**. England: Stanley Thornes Publishers.
- GARDNER, W. DEMİRTAŞ, A. DOĞANAY, A. (1997) **Sosyal Bilimler Öğretimi**. Ankara: YÖK, Dünya Bankası Millî Eğitim Geliştirme Projesi.
- GERBER, R.- L. JOHN. **Developing Skills in Geographical Education**, International Geographical Union Commission on Geographical Education. The Jacaranda Pres.
- GİRGİN, A. (1997). **Türkiye’de Yerel Basının Gelişimi**. İstanbul.
- Gravürlerle Türkiye Anadolu** (2002). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
- GORDON, T. (1996). **Aile İletişim Dili**. İstanbul:Sistem Yayıncılık
- GORDON, T. (1996) **Etkili Öğretmenlik Eğitiminde Uygulamalar**.
İstanbul: Sistem Yayıncılık
- GORDON, T. (1997). **Etkili Öğretmenlik Eğitimi**. İstanbul: Sistem Yayıncılık
- GÖMEÇ S.(1997). **Kök Türk Tarihi**. Ankara: Türksoy
- GÖRGÜNAY, N. (2002). **Oğuz Damgaları ve Göktürk Harflerinin El Sanatlarımızdaki İzleri**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- GÖK, A.. (2004). **Tarih Öğretiminde İşbirliğine Dayalı Öğrenme Tekniğinin Kullanımı**, G.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- GÖZÜTOK, D. (2000). **Öğretmenliği Geliştiriyorum**. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- GÜÇLÜ, N. (2003). **Lise Müdürlerinin Problem Çözme Becerisi**, MEB Dergisi, Sayı: 160
- GÜLMEZ, M.(1996). **İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi**, Ankara: TODAİ Yayınları.
- GÜRKAYNAK, İpek. ve Diğerleri (1998). **Yurttaş Olmak İçin**, İstanbul: Umut Vakfı Yay.
- GÜRKAYNAK, İpek. ve Diğerleri (2001). **Ben İnsanı: Özgürüm, Haklarım Var**. Ankara: EARGED Yay.
- GÜLERYÜZ, A. (2004). **Kadırgadan Kalyona Osmanlıda Yelken**, İstanbul: Denizler Kitabevi.
- GUNNING, D. (1978). **The Teaching of History**, London: Croom Helm.
- Haklar ve Özgürlükler Antolojisi**. (2000). Ankara: Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu Yayınları.
- HALADYNA, T. M. (1997). **Writing Test Items to Evaluate Higher Order Thinking**. Boston: Allyn and Bacon.
- HERDEMTAZE, C. (2000). **Karar Verme Becerileri Eğitim Programının İlköğretim Son Sınıf Öğrencilerinin Karar Verme Becerilerine Etkisi**. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bilim Dalı.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- HORTAÇSU, N. (2003). **İnsan İlişkileri**, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- IŞIK, H. (2002). **Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler (6. Sınıf) Programı Tarih Üniteleri İle İlişkilendirilmesine Yönelik Bir Uygulama: Pasinler Örneği**. G.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- İBN HALDUN (1954). **Savaşlar, Savaşların Terkibinde Milletlerarası Kaideler**.
Mukaddime (Çev. Zakir Kadiri Ugan). Ankara: Maarif Basımevi.
- İNALCIK, H. (2002). **Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi C I** İstanbul: Eren Yayıncılık.
- İNALCIK, H. (2002).**Osmanlı Klâsik Çağı(1300-1600)** İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İNAN, M. R. (1987). “Tüm İnsanların, İnsanlığın Ortak Özlemi: *Barış*”.
Atatürk ve 1986 Dünya Barış Yılı. Ankara: Birleşmiş Milletler Türk Derneği Yayınları: 13
- İnsan Hakları Eğitimi İçin El Kitabı** (2000). Ankara: UNESCO, Tihak Yayınları
- İstanbul Görsel Gezi Rehberi** (1998) Ankara: Dost Yayınevi.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (1999). **Yeni İnsan ve İnsanlar**. İstanbul: Evrim Yayınevi
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2000). “Türk Öğretmenlerin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı”. **Türk Psikoloji Dergisi** (45).
- KARABAĞ, S. (1998). “Sosyal Bilgiler Programlarda Coğrafya Konularının İçeriği” **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Klavuzu**, Ankara:
- KARABAĞ, S. (1998). “ Coğrafya Öğretiminde Anahtar Sorular ve Kavramlar” Ankara: **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**. C. 18, Sa: 2, ss.25-41.
- KARABAĞ, S. (1998). **Türk Coğrafya Kurumu Coğrafya Kurultayı**, Ankara Gazi Kitabevi.
- KARAAĞAÇLI, M. (2005).**Öğretimde Yöntemler ve Yaklaşımlar**, Ankara S.262

- KARASAR, N. (1991). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, 4. Basım Ankara:3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti.
- KAŞGARLI MAHMUD, **Divan-ı Lügati't- Türk**; (Yay. Haz: Besim Atalay). Ankara: TDK.
- KAŞIKÇI, N.- YILMAZ, H. (2001). **Mora'dan Viyana'ya Osmanlı'nın Avrupası**. Ankara: Türk Metal Sendikası Yay.
- KEPENEKÇİ-KARAMAN, Y. (2000). **İnsan Hakları Eğitimi**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- KISAKÜREK, M. A. (1997). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi.
- KIRSCHENBAUM, H. (1995). **Enhance Values and Morality in Schools and Youth Settings**. Massachusetts: Allyn&Bacon Company.
- KORKMAZ, H. (2004). **Fen ve Teknoloji Eğitiminde Alternatif Değerlendirme Yaklaşımları**. Ankara: Yeryüzü Yayınevi.
- KOWALEWSKI, D. (1994). "Teaching War: Does it pacify students" **Journal of Instructional Psychology**. Vol. 21, issue:3, pp. 226-232
- KUBAN, D. (2002). **Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı** İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- KÜTÜKOĞLU, M. (1991) **Tarih Araştırmalarında Usûl**. İstanbul: Kubbealtı Yayınları.
- KUZGUN, Y. (1997). **Grup Rehberliği El Kitabı**. Ankara: MEB Yayını.
- LAURIE, R. (1998). **Critical Thinking Activities**, Scholastic Professional Books.
- LEMING, J. S, **Teaching Values in Social Studies Education, Past Practices and Current Trends**, http://www.usoe.k12.ut.us/curr/char_ed/fedproj/hist/teaching.htm
- LEVSTIK, L. S. ve BARTON, K C. (2001). **Doing History: Investigating with Children in Elementary and Middle Schools** (2nd editon) Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- MANER, Ç. (2004). **Hititler**. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- MERÇİL, E. (1991). **Müslüman Türk Devletleri Tarihi**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- MERÇİL, E. (1987). **Sultan Gazneli Mahmut**. Ankara: Yenigün Matbaası.
- MICHAUD, Y. (1991). **Şiddet**. (Çev. Cem Muhtaroglu). İstanbul: İletişim Yayınları
- MORGÜL, M. (1999). **Eğitimde Yaratıcı Dramaya Merhaba**. Ankara: Kök Yayıncılık.
- NAS, R. (2003). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi** (Program, Yöntem, Etkinlik) Bursa: Ezgi Kitabevi.
- NAYLOR, D. T. ve DIEM, R. A. (1987). **Elementary and Middle School Social Studies**. New York: Random House.
- NICHOL, J. (1995). **Teaching History at Key Stage 3**. Cambridge: Chris Kington Publishing
- NICHOL, J. (1996). **Tarih Öğretimi**, çev. Mustafa SAFRAN, Ankara
- REID, S.-P. FARA (2003). **Arkhimedes'ten Einstein'a Bilim Adamları**. Ankara: Tübitak Yayınları.
- OĞUZKAN, F. (1997). **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Emel Matbaacılık.
- ORKUN, H. N. (1994). **Eski Türk Yazıtları**, Ankara: TDK Yayınları.
- ORUÇ, Ş. (2002). **İlköğretim İkinci Kademedeki Görev Yapan Tarih Öğretmenlerinin Savaş Konularını Öğretimine İlişkin Tutumları**. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi
- OVAT, F. (2002). "Eğitimde Rehber, Öncü, Cumhuriyetçi, Sevdalı Delikanlılar: Üç İsmail", **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi** (Ekim)(32), Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı
- ÖGEL, B. (1998). **Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları**. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- ÖZBARAN, S. (1991). **Savaş ve Ders Kitapları**. Cumhuriyet (4 Mart) 2
- ÖZBARAN, S. (1992). **Tarih ve Öğretimi**. İstanbul: Cem Yayınevi.
- ÖZÇAĞLAR, A. (2003). **Coğrafyaya Giriş**. Ankara: Hilmi Usta Matbaacılık.
- ÖZEL, M. **Kurtuluş, Kuruluş, Cumhuriyet**, Ankara: Ankara Ticaret Odası Yayınları,
- ÖZGÜÇ, N. – TÜMERTEKİN, E. (2002). **Coğrafya Geçmiş Zaman Kavramları**. İstanbul: Çantay Yayınları.
- ÖZKÖK, E. (1985). **Kitlelerin Çözülüşü**, Ankara: Tan Yayınları,

- ÖZGÜVEN, İ. E. (1999). **Psikolojik Testler**. Ankara: PDREM Yayınları
- ÖZTÜRK, Cemil. ve DİLEK, D. (2002). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- ÖZTÜRK, Cemil. ve OTLUOĞLU, R. (2002). **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller**. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- PAYKOÇ, F. (1991). **Tarih Öğretimi**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fak. Yay.
- PAYKOÇ, F. (1995). "Sosyal Bilgiler Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar". **İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Sorunları**.
- PAYKOÇ, F. (1998). "Tarih Öğretiminde Duyuşsal Alanın Rolü". **Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları**. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- PEASE A. (2002). **Beden Dili**. Rota Yayınları, İstanbul.
- PIAGET, J. (1941). **Okulda Kendi Kendini İdare: Okulda Self-Government**. çev. Kazım Nami DURU. İstanbul: Maarif Matbaası.
- RAMSDEN, J. (1996). **Teaching and Learning through the Visual Media**.
- RICHARDSON, K.- GREEN, T. (2003). **Citizenship**, Letts Educational.
- RIGEL, N. (2000). **Rüya Körleşmesi**, İstanbul: Der Yayınları.
- RYAN, K. (1991). "Moral and Values Education", **The International Encyclopedia Of Curriculum** Ed.by. Arieh Lewy, Advances in Education, Pergaman Pres.
- RYAN, K. and BOHLIN, E. (1999). **Building Character in Schools**, California: Jossey-Bass Inc.
- SABAN, A. (2004). **Öğrenme Öğretme Süreci**, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- SAFRAN, M. (1993). **Ortaöğretim Kurumlarında Tarih Öğretiminin Yapı ve Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma**. Ankara: Yayınlanmamış Araştırma.
- SAFRAN, M. ve B. ATA. (1998). "Okul Dışı Tarih Öğretimi" **G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, C:18, S: 1, ss.87-94.
- SAFRAN, M. ve H. KÖKSAL.(1998). "Tarih Öğretiminde Yazılı Kanıtların Kullanılması" **G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, C:18, S: 1, ss.71-86.
- SALTER, C.L.(1990). "The O.S.A.E. Skills" **Magazine of History**, Vol: S, No:2 ss. 68-71
- SAN, İ. "Yaratıcılık İki Düşünme Biçimi ve Çocuğun Yaratıcılık Eğitimi", **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 1-4, S. ss.117-190, 1979.
- SARI, İ. (2002). **Tarih Ünitelerinin İşlenişinde Bir Yöntem Olarak Sözlü Tarih**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- SALOME, J.- GALLAND S. **Ah Kendime Bir Kulak Versem**, İstanbul:Sistem Yayıncılık.
- SHOBER. O. (2003). **Beden Dili**, İstanbul: Arion Yayınevi.
- SELÇUK, Z. (2003). **Gelişim ve Öğrenme**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- SOYSAL, M. (1996). **İstanbul Oyunları**. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- SUNGU, İ. (2002). "Tarih Öğretimi Hakkında".(Aktaran: B. ATA) **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı 153-154, Kış-Bahar 2002
- ŞENYAPILI, Ö. (1981).**Toplum ve İletişim**, Ankara: Turan Kitapevi Yayınları.
- SENEMOĞLU, N. (1997). **Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya**. Ankara: Spot Matbaacılık.
- SIMON, S. and the Others (1972). "Values Clarification", **A Handbook of Practical Strategies for Teachers and Students**, New York: Hart Publishing Company, Inc.
- SÖNMEZ, V. (1999). **Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu**. İstanbul: MEB Yayını.
- STRADLING, R. (2003). **20.Yüzyıl Avrupa Tarihi Nasıl Öğretilmeli?** Çev. Ayfer ÜNAL, İstanbul: Türkiye Toplumsal ve Ekonomik Tarih Vakfı Yay.
- ŞAHİN, S. (2003). "Coğrafya Öğretiminde Beş Temek Konu" Antalya: **XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri**.
- ŞAHİN-YANPAR, T. (2001). "Oluşturmacı Yaklaşımın Sosyal Bilgiler Dersinde Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenmeye Etkisi" **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi**, (1/2), ss.465- 481.
- ŞAHİN-YANPAR, T. (2002). "Öğretimde Planlama" **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**, ed. Cemil ÖZTÜRK ve Dursun DİLEK, Ankara: Pegem Yay. ss.367-401.

- ŞİMŞEK, A. (2001). “ Tarih Öğretiminde Çevre İncelemeleri Kapsamında Tarihî Yapılardan Faydalanmaya Bir Örnek: Cacabey Medresesi” **I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni Bildiriler**. Kırşehir
- TANERİ, A. (1993). **Türk Devlet Geleneği**. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- TANPINAR, A. H. (2004). **Beş Şehir**, İstanbul: Ötüken
- TARHAN, G.(2003). “Amacımız,..” **Eğitim Gönüllüleri** sayı:3, ss.11.
- TBMM ve Çalışma Düzeni** (1996). Ankara: Kültür Sanat ve Yayın Kurulu.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı **Öğrenci Merkezli Eğitim Uygulama Modeli**, (2003). Milli Eğitim Basımevi: Ankara. EARGED
- TAŞER, S. (1996). **Konuşma Eğitimi**, İstanbul: Papirüs yayınları,
- TED (1995). **İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Sorunları**, Ankara:TED Yayınları
- TEK, Ö. B. (1996). **Genç Başarı Ekonomi Ders Kitabı**, İstanbul: Geç Başarı Eğitim Vakfı Yayını.
- TEKELİ, S. (2002). **Anadolu Ajansı**. İstanbul: Anadolu Ajansı Yayınları.
- TUNÇAY, M. (1977). İlk ve Orta Öğretimde Tarih. **Felsefe Kurumu Seminerleri**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Türk ve Dünya Meşhurları Ansiklopedisi**, (1962) Altın Kitaplar, İstanbul
- TÜRKOĞLU, N. (2003). **Kitle İletişimi ve Kültür**, Naos Yayınları.
- TOPUZ, H.(1996). **100 Soruda Türk Basın Tarihi**, İstanbul: Gerçek Yayınevi
- UÇAK, D. P. (2002). **Türk Minyatür Sanatının Öğretilmesi ve Yaşatılmasında Sanat Eğitiminin Rolü ve Önemi**. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- ÜLGEN, G. (1996). **Kavram Geliştirme, Kuramlar ve Uygulamalar** Ankara : Hacettepe Üniversitesi Yay.
- ÜLKEN, H. Z. (1955). UNESCO ve Tarih Öğretimi. **Yeni Öğretmen Dergisi**. (19)
- VELLA, Y. (2001). “ Yaratıcı Tarih Öğretimi” çev. Bahri ATA, **Millî Eğitim**, sayı:150.
- VEUGELERS, W. (2000). “Different Ways Of Teaching Values”, **Education Review**, Vol 52, Issue 1
- Yaşamöyküm. Salı Toplantıları**. (2004). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- YAKARÇELİK, T. “Tarih Öğretiminde Alternatif Sınav ve Ders İçi Uygulama Örnekleri”
<http://www.erg.sabanciuniv.edu/iok2004/bildiriler/Tugrul%20Yakarcelik.doc>
- YAMANER, E.- F. BİLGE. (2003). **Sınıfta Rehberlik Etkinlikleri**. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- YAVUZ, K. E. (2002). **Duygusal Zeka Gelişimi**, Ankara: Ceceli Okulları Yay.
- YAVUZ, K. E. (2003). **Çoklu Zeka Uygulamaları**, Ankara: Ceceli Okulları Yay.
- YAVUZ, K. E. (2005). **Aktif Öğrenme**, Ankara: Ceceli Okulları Yay.
- YURTALAN, E. (2005). **İlköğretim 6.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularının Öğretiminde Drama Tekniğinin Kullanılması**. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi
- ZILLIOĞLU, M. (1993). **İletişim Nedir**, İstanbul: Cem/Kültür.
- WELTON, D. A. and MALLAN, J. T. (1999). **Children and Their World**, Boston: Houghton Mifflin Company.

ARA DİSİPLİN ALANINDA KATKI SAĞLAYAN KURUM VE KURULUŞLAR

1. Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü
2. Uğur Kariyer Merkezi, İstanbul
3. Genç Başarı Eğitim Vakfı, İstanbul
4. Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul
5. Millî Eğitim Bakanlığı Beşevler Sağlık Eğitim Merkezi, Ankara
6. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.

YARARLANILAN İNTERNET ADRESLERİ

http://biltek.tubitak.gov.tr	www.enerji.gov.tr/park.htm
http://bucatarih.sitemynet.com	www.filozof.tripod.com
http://guvenlik.iem.gov.tr	www.hkmo.org.tr
http://tdk.org.tr	www.kkk.tsk.mil.tr/GenelKonular/Rutbeler
http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/sayi37/erkoc.htm	www.kronoloji.gen.tr
www.ziraat.com.tr/kultur_sanat	www.kultur.gov.tr
www.anayasa.gov.tr	www.kulturturizm.gov.tr/portal/kultur_tr.asp?belge
www.atominsan.com/bilim_tarihi	www.ncss.org
www.bilimtarihi.gen.tr	www.orman.gov.tr
www.biltek.tubitak.gov.tr/biliminsanlari	www.sanalkutuphane.net
www.bursa.gov.tr	www.silk-road.com
www.cevre.gov.tr	www.sitesforteachers.com
www.cografya.8k.com	www.SosyalCografyaDizileri.com
www.cografya.gezisi.com	www.tarihdostu.gen.ms
www.cografyadunyasi.8m.net	www.tayyareci.com
www.cografyalar.com	www.teknoturk.org
www.denizce.com	www.tema.org.tr
www.devletarsivleri.org.tr	www.tika.gov.tr
www.dzkk.tsk.mil.tr/muze/turkish/Ana_sayfa	www.tuluyhanugurlu.com
www.dzkk.tsk.mil.tr/turkce/Tarihce.asp	www.turizm.gov.tr
www.e3tam.com/destek/IcadlarTarihi	www.turkpatent.gov.tr
www.e-cografya.com	www.ulakbim.gov.tr
www.egitek.meb.gov.tr	www.bilim.org
www.elma.net.tr	www.vgm.gov.tr
www.enerji.gov.tr	www.yenibilim.com

5. SÖZLÜK

AKRAN DEĞERLENDİRME: Öğrencilerin kendi gruplarındaki arkadaşlarını değerlendirmeleridir.

ARA DİSİPLİNLER: Derslerle yaşam arasında bağlantı kuran alanlardır.

ANLAM ÇÖZÜMLEME TABLOLARI: Öğrencilerin de katıldığı bir etkinlik ile kavramların özelliklerinin gösterildiği tablolardır. Anlam Çözümleme Tabloları kavramların tanımlayıcı ve ayırt edici özelliklerinin öğrenilmesinde etkili biçimde kullanılabilir. Anlam Çözümleme Tablosu bir defa hazırlandıktan sonra kavramları pekiştirmek için de kullanılabilir.

BECERİ: Uygun öğrenme ve öğretim ortamında bireyin, hazır bulunuşluk düzeyine göre düşünsel ve davranışsal bir çabaya girmesi sonucu bir işi kolaylıkla ve ustalıkla yapar hâle gelmesidir.

DEĞER: Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır.

DERECELENDİRME ÖLÇEKLERİ (RUBRIC): Derecelendirme ölçekleri, performansı tanımlayan kriterleri içeren puanlama rehberidir. Herhangi bir çalışmanın puanlanması için geliştirilmiş ölçütleri içeren bir araçtır.

GİRİŞİMCİ: Yeni bir ürün yaratmak veya bir işi yürütmek amacıyla daha iyi yollar geliştirmek için risk alan kişidir.

İŞBİRLİĞİNE DAYALI ÖĞRENME (KUBAŞIK ÖĞRENME) : Öğrencilerin küçük gruplar hâlinde belirli amaçlara ulaşmak için tüm kaynak ve çabalarını birleştirdikleri öğrenme türüdür. İşbirliğine dayalı öğrenme türünde, öğrenciler ortak amaçlara dönük olarak çalışırlar.

KANITI TANIMA VE KULLANMA: Kanıt, bir şeyin doğruluğu ve gerçekliği konusunda kullanılan her türlü belgedir. Birincil kaynak, olayın geçtiği döneme ait kaynaklardır. İkincil kaynaklar ise; bu kaynaklara dayanılarak hazırlanmış telif eserlerdir. Birincil kaynaklar yazılı, görsel ve işitsel dokümanlardan ve nesnelere oluşmaktadır. Gazeteler, mektuplar, kimlikler, günlükler, nüfus verileri, haritalar, mimari çizimler, fotoğraflar, aile fotoğrafları, filmler, videolar, sözlü tarih kayıtları, görüşme kayıtları, müzik kayıtları, buluntular, aletler, silahlar, atadan kalma aletler, malzemeler, giysiler, icatlar, mezar taşları birincil kaynaklardır.

KAVRAM: Kavram; bir şey üzerine ve özellikle o şeyin nitelikleri ya da imleri üzerine taşıdığımız genel düşünceye verilen addır. Temel kavramlar, yüksek düzeyde soyutlamalar taşıyan sözlü örüntülerdir. Kavramlar soyut olup belli bir hüküm taşırlar.

KAVRAM AĞLARI: Öğrencilerin izlenimlerini, düşüncelerini yazılı öğretim araçlarındaki (ders kitabı, dergi, ansiklopedi, vs.) kavram ve ilkelerle uyumlu bir biçimde sergileyen grafik araçlardır.

KAVRAM HARİTASI: Temel bir kavram etrafında, bu temel kavramla ilişkili diğer kavramları ve bunların birbirleriyle olan ilişkilerini gösteren şematik yapılarıdır.

KAZANIM: Öğrenme süreci içerisinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumlardır.

KÜLTÜR ÖGESİ: Toplumlar halinde yaşayan, karşılıklı etkileşim içindeki insanların çevrelerindeki koşullara uyum gereksinimi içinde şekillenen, kuşaktan kuşağa simge sistemleri, özellikle de eğitim ve dil aracılığıyla aktarılan, insanları benzer davranmaya iten idealler, değerler ve davranışlar bütünüdür.

Kültür ögesi: Kültürü anlamlı hale getiren, onu yansıtan her türlü maddi öge, duygu ve davranıştır.

Sözlü kültür ögesi: Kültürün aktarılmasını veya sürekliliğini sağlayan her türlü sözlü gelenek ögesidir(masal, destan, deyim, atasözü vb.). Nasreddin Hoca Fıkraları, Dede Korkut Hikâyeleri vb.

Yazılı kültür ögesi: Sözlü kültür öğelerini görsel ve yazılı biçime aktaran her türlü işaret sistemidir(yazı, resim vb.).

KÜME: Ünitenin işlenmesi çalışmalarında üniteye problemlerden ve konulardan doğan ilgi ve ihtiyaçlara göre genel olarak amaçları aynı olan fakat farklı yetenek seviyelerindeki 3 – 7 öğrenciden oluşturulan gruplara küme denir.

MEKÂNI ALGILAMA: Bir cismin şeklini göz önünde canlandırabilme, mekânla ilgili çizimleri okuma, mekâna ait bilgileri kullanarak kâğıt üzerinde çeşitli çizimler yapabilme ve bir yeri kâğıt üzerine çizilmiş hâli ile karşılaştırabilme becerisidir. Mekânı algılama becerisi varlıklar arasındaki ilişkiyi anlamayı mümkün kılar. Bu sayede coğrafi kavramların algılanması, bunlar arasındaki ilişkilerle, sebep ve sonuçlarının açıklanabilmesi mümkün olur. Mekânı algılama becerisi sadece ortamda olan unsurları fark edip söyleme, onların niceliği ve niteliklerini tanıma ile ilgili değildir. Özellikle mekânın farklı şekillerde ifade edilmesinde, yani en basit anlamıyla çizilmesinde mekânı algılama becerisi çok önemlidir.

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI (PORTFOLYO) : Öğrencilerin bir ya da birkaç alandaki çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri gösteren başarılarının koleksiyonudur. Öğrencinin gelişimini, velisinin ve öğretmenlerinin izleyebilmesine olanak sağlayan bir çalışmadır. Sınıf içi etkinliklerin bir araya getirilip, yansıtılmasıyla oluşan öğrenci ürün dosyası, aynı zamanda hem öğretmen hem de öğrenci için bir değerlendirme yöntemidir.

ÖĞRENME ALANI: Öğrencilere kazandırılacak birbiriyle ilişkili tema, kavram, beceri, anlayış tutum ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği bilgi ve becerileri organize eden yapıdır.

ÖN BİLGİ: Gözlem, deney ya da çeşitli zihinsel çıkarımlar yoluyla bireyin önceden edindiği bilgilerdir. Ön bilgiler yapılandırıcı yaklaşımda özel bir öneme sahiptir. Çünkü ön bilgilerin ışığında yeni kazanılan bilgilerin incelenmesi, yorumlanması ve anlamlandırılarak beyinde yapılandırılması söz konusudur.

ÖZ DEĞERLENDİRME: Belli bir konuda bireyin kendini değerlendirmesidir.

PERFORMANS DEĞERLENDİRME: Performans değerlendirme, öğrencinin bilgiyi nasıl anladığı ve nasıl kullandığı hakkında bilgi veren bir değerlendirme türüdür. Öğrencinin var olan bilgilerini bir ürüne veya aktiviteye dönüştürmesini, günlük yaşamındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını inceleyerek süreç içinde değerlendirilmesidir.

PROJE: Proje; öğrencilerin genellikle somut bir ürüne ulaşmak için tek başına veya küçük gruplar hâlinde bir görev üzerinde uzun bir süre bireysel veya birlikte çalışmalarınıdır. Projelerin temel amacı, öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olmalarına yardım etmek ve onları başkalarıyla işbirliği içerisinde çalışmaya motive etmektir.

SİMÜLASYON: İNCELENEN bir gerçek hayat sisteminin belli bir zaman diliminde istenilen gerçek karakteristiklerini tahmin etmek amacıyla sistemin matematiksel, mantıksal bir modelinin geliştirilmesi ve bu sistem üzerinde deneyler yapılması sürecidir. Simülasyon yazılımları, laboratuvarında pahalı veya ulaşılamayan materyal veya araç gereci, tehlikeli maddeleri veya işlemleri, öğrencilerin henüz ulaşmadığı beceri düzeylerini, çok uzun zaman alacak deneyler sonucunda yapılandırılacak olan kavram ve modelleri inceleme fırsatları verir. Eğitici ortamda simülasyonlar, gerçekte olayların taklit veya kopyalarının güçlü bir teknikle öğretilmesidir. Simülasyonlar, öğrencileri motive eder, olayların gerçek ortamda nasıl bir tepki vereceğini öğretir. Simülasyon gerçek olayları basitleştirir. Öğrenci olayları, gerçek ortamlara benzer ortamlarda öğrenir.

SOSYAL BİLGİLER: Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; Tarih, Coğrafya, Ekonomi, Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji, Felsefe, Siyaset Bilimi ve Hukuk gibi Sosyal Bilimlerin ve Yurttaşlık Bilgisinin konularının, öğrenme alanlarını yansıtan bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir.

TARİHSEL EMPATİ: Dönemin şartlarına uygun olarak geçmişteki insanların düşünce, amaç ve duygularını anlama becerisidir.

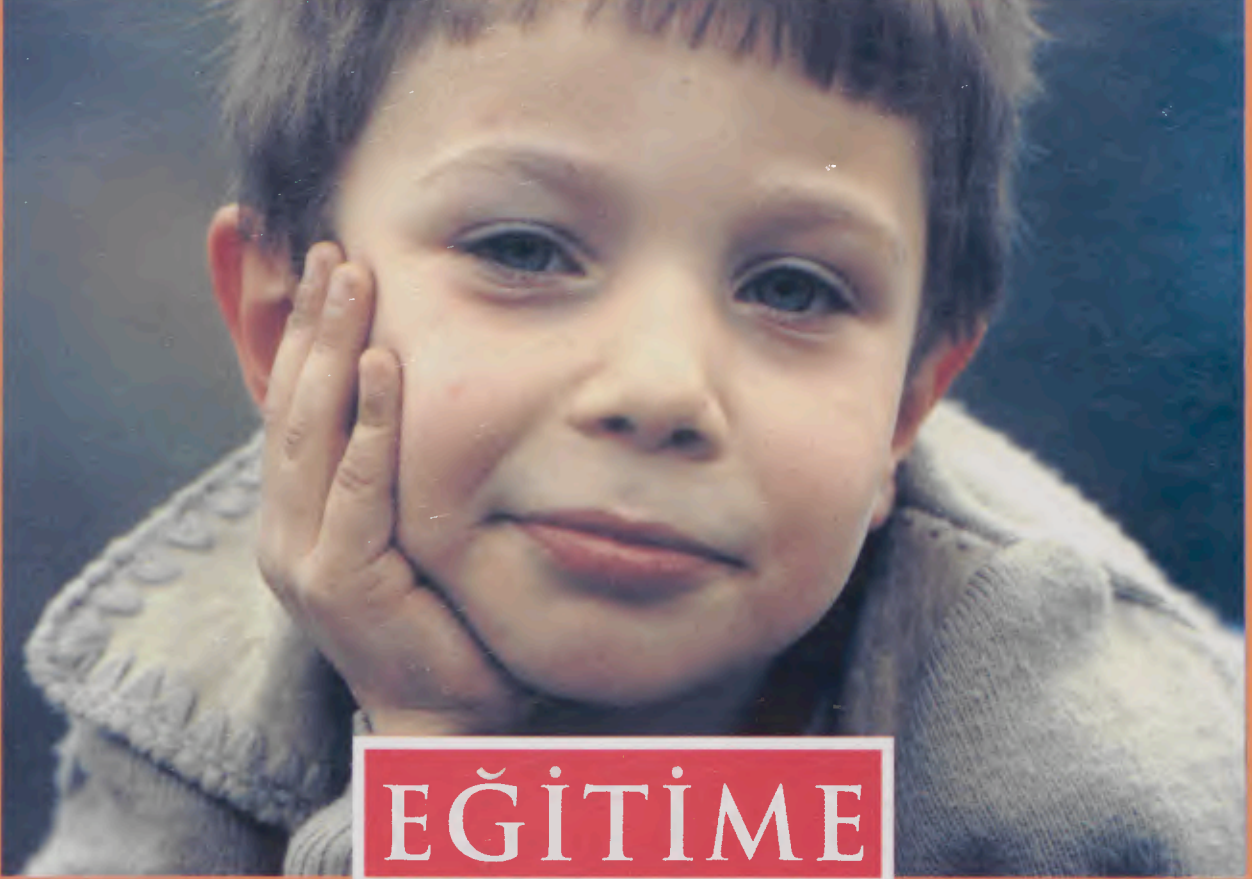
TOPLUM HİZMETİ UYGULAMALARI: Yaşamları boyunca insanlığa hizmet etmek amacıyla, demokratik süreçlere katılan gönüllü yardım kuruluşlarında görev alan bireyler yetiştirmek ve öğrencileri küçük yaşlardan itibaren sosyalleşmeyi amaçlayan uygulamalardır. Çocuk Esirgeme Yurdu ziyaret, gönüllü çevre kuruluşlarında çalışmak gibi.

TUTUM: Tutum; bireylerin belli bir kişiyi, grubu, kurumu veya bir düşünceyi kabul ya da reddetme şeklinde gözlenen, duygusal bir hazır oluşluk hali veya eğilimdir. Tutum bir bireye atfedilen bir eğilimdir. Gözlenebilen, ortaya konan davranış değil, davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir.

**Türkiye'nin "geleceğini"
siz de destekleyin!**

**EĞİTİME
%100
DESTEK**

**DANIŞMA
444 0 632
HATTI**

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

www.egitimedestek.meb.gov.tr